GAZETA wyborcza
wyborcza.pl
NIE MA WOLNOŚCI BEZ SOLIDARNOŚCI

Piątek, 9 października 2026 | Redaktor prowadząca **Anna Kwiatkowska** | Cena gazety **12,99 zł** (w tym 8% VAT) | nr 236.11335, 1

Nakład 82 tys. + **298,5 tys. prenumerat cyfrowych**

Literacki Nobel 2026

NAGRODA DLA ANNE CARSON, POETKI Z KANADY

▸16

: FOT. PONTUS LUNDAHL/TT NEWS AGENCY VIA REUTERS

Kraków

Koniec pewnej epoki

W Krakowie szykuje się trzęsienie ziemi. Jeśli niedzielne wybory prezydenckie wygra Łukasz Gibała, zakończy to pod Wawelem epokę Jacka Majchrowskiego, a miasto czeka rewolucja ▸4

Sztuczna inteligencja

Cyfrowe minionki

AI miała odciążyć nas z rutynowych obowiązków, ale chaotyczne wdrażanie algorytmów zamienia pracowników w bezrefleksyjne „antyroboty" – mówi prof. Marek Kowalkiewicz ▸12-13

Reportaż

Bunt parafian

Biskup Roman Pindel odwołał proboszcza parafii Świętego Wawrzyńca w Grojcu, ale nie chce powiedzieć dlaczego. – To niewerbalny komunikat: „Nie czuć. Nie pytać. Nie dyskutować" – komentuje publicystka katolicka ▸20-21

TYLKO ZDROWIE

Do pacjentów NFZ zadzwoni głosowy asystent

▸22

Wydaje Wyborcza Sp. z o. o.
nr indeksu 348198

ISSN 0860-908X

1 RP

Ataki nastoletnich nożowników

Czy to był challenge?

15-latek zabił wczoraj w podwyszkowskiej podstawówce kobietę. Dwie osoby ranił. Do podobnego ataku, na szczęście bez ofiar śmiertelnych, doszło w środę w Ostrołęce.

Wojciech Podgórski
Jakub Chełmiński

FOT. KUBA ATYS / AGENCJA WYBORCZA.PL

• **Policja przed szkołą w Leszczydole-Nowinach**

• 7 października, Ostrołęka. 19-latek rani nożem w szkole dziewięć osób. • Ten sam dzień, Sierpc. Policja zatrzymuje 17-latka, który atak planował. • 8 października, Leszczydół-Nowiny. 15-latek zabija szkolną woźną, rani dwie osoby.

To tylko trzy zdarzenia z ostatnich dni z Mazowsza. W ciągu ostatniego miesiąca udaremnionych ataków nastoletnich nożowników w całej Polsce było dużo więcej.

– Potencjalne powiązania między tymi wydarzeniami oczywiście będą sprawdzane – zapowiedział podczas zwołanej wczoraj konferencji prasowej szef MSWiA Marcin Kierwiński.

Woźna zmarła w czasie reanimacji

Najbardziej tragiczny atak wydarzył się wczoraj w podstawówce we wsi Leszczydół-Nowiny koło Wyszkowa. Około godz. 9 15-letni absolwent tutejszej podstawówki wszedł na teren szkoły i ranił nożem nauczycielkę i woźną. 37-letnia woźna zmarła podczas reanimacji. Osierociła dwoje dzieci. Ranny został również dyrektor, który próbował obezwładnić napastnika.

Nasz reporter rozmawiał z matką, która ok. 9 odprowadzała dziecko do szkoły. W środku rozmawiała z woźną o Dniu Nauczyciela. Wtedy zbliżył się do nich dziwnie ubrany chłopiec. Na głowie miał kask, taki jakich używa się do jazdy na quadzie, a w ręku nóż. Zdążyła uciec, usłyszała krzyk woźnej.

15-latek, uczeń I klasy szkoły średniej w Wyszkowie, został ujęty przez policjantów. Sąd rodzinny zdecyduje o jego dalszych losach.

Dziewięć rannych osób w Ostrołęce

7 października około godz. 11 Jakub Z. wszedł do jednego z dwóch budynków Zespołu Szkół Zawodowych nr 4 w Ostrołęce. 19-latek chodził do klasy maturalnej. Zaraz po wejściu do szkoły przystąpił do ataku. Jednego z uczniów ranił na korytarzu. Udało mu się wejść do trzech sal i ranić dwóch nauczycieli i pięciu uczniów, po czym uciekł. W czasie ucieczki Jakub Z. ranił na terenie parku jeszcze dwie osoby. Dotarł na miejską plażę, na której zaczął się samookaleczać. Tam zatrzymali go policjanci. Napastnik trafił do szpitala, ale po kilku godzinach został przeniesiony do izby zatrzymań.

Jakub Z. miał też ze sobą plecak z ładunkiem wybuchowym. Zostawił go w sali informatycznej. Gdy z plecaka zaczął wydobywać się dym, nauczycielka chwyciła go i wyrzuciła przez okno. Według relacji prokuratora krajowego Dariusza Korneluka taka reakcja sprawiła, że ładunek nie wybuchł.

W Sierpcu udało się atakowi zapobiec

Marcin Kierwiński poinformował wczoraj, że w dniu ataku w Ostrołęce w Sierpcu policja zatrzymała 17-latka, który w szkole zapowiadał przeprowadzenie napaści. Na tę akcję miał przyszykowane dwa noże. Po sprawdzeniu jego telefonu i komputera okazało się, że nastolatek szukał informacji o tym, jak przeprowadzić atak w szkole.

Koniec z patologią w internecie

Donald Tusk potwierdził wczoraj, że zabójca z Leszczydoła-Nowin miał kask z kamerką: – Jego intencją było filmowanie akcji.

Podinsp. Katarzyna Kucharska z wyszkowskiej policji przyznała, że „pojawiły się informacje o rzekomym challenge'u", w którym mógł brać udział 15-latek. Z tego powodu sprawą zajmuje się również Centralne Biuro Zwalczania Cyberprzestępczości. Służby sprawdzą, czy tragiczne wydarzenia w szkołach w ostatnim czasie są ze sobą powiązane.

„Kończymy z patologiami w Internecie. Jeszcze dziś Sejm przyjmie akt o usługach cyfrowych, dzięki któremu będzie można szybko blokować nielegalne treści, w tym nawoływanie do przemocy i podejmowania niebezpiecznych działań. – napisał minister cyfryzacji Krzysztof Gawkowski w serwisie X.

• **Rozmowa o agresji nastolatków z prof. Lucyną Kicińską** ▸6-7

eprasa.pl 6484f01775

Dominika Wantuch

Kto wciąż popiera Berkowicza?

Choć poseł Konfederacji Konrad Berkowicz, nazywając dziennikarkę „kurtyzaną", przekroczył granice nieprzekraczalne, to przyznam – wcale mnie nie zaskoczył. Od lat jest tak, że gdy wydaje nam się, że polska polityka sięga już dna, Konrad Berkowicz pokazuje, że dno może być jeszcze głębiej.

Polscy politycy już nieraz nas zadziwiali. Mieliśmy Andrzeja Leppera śmieszkującego z tego, że „prostytutki nie można zgwałcić". Mieliśmy Jarosława Kaczyńskiego mówiącego o kobietach dających w szyję. Mamy cały repertuar skandalicznych wypowiedzi na temat kobiet autorstwa Janusza Korwin-Mikkego.

Teraz jeden z jego najwierniejszych uczniów, poseł Konrad Berkowicz, który w ostatnich latach zasłynął m.in. tym, że z Ikei ukradł patelnię, przebił kolejną warstwę mułu.

Dziennikarka TVP Justyna Dobrosz-Oracz zapytała Berkowicza w środę przed Sejmem, czy służył w wojsku. – Teraz nie mam czasu – powiedział poseł.

– Ale to nie wie pan? Tak, nie? Sekunda to jest – nie odpuściła dziennikarka. Na to Berkowicz stwierdził: – Teraz nie mam czasu odpowiadać, bo głosowania się zaczynają. Poza tym rozmawiam z dziennikarzami, a nie z kurtyzanami – odpowiedział poseł.

Justyna Dobrosz-Oracz zapowiedziała pozew przeciwko Berkowiczowi. W jej obronie stanęli dziennikarze oraz politycy i zapowiedzieli wniosek do komisji etyki o ukaranie posła. Tymczasem sam Berkowicz, już po tym, gdy sprawa ujrzała światło dzienne, opublikował nagranie dziennikarki, które podpisał słowami: „Przekroczyłem nieprzekraczalne granice. Przepraszam wszystkie kurtyzany". Następnie dodał też jej zdjęcie, które opatrzył słowami: „Nie zwyzywałem tej pani. Nazwałem ją stosownie do wykonywanej profesji i charakteru warsztatu, który prezentuje".

Berkowicz od lat uprawia mizoginistyczną, faszystowską politykę i ćwiczy pogardę wobec kobiet

Zachowanie Berkowicza – co smutne oczywiście – wcale mnie nie zaskakuje. Bo Berkowicz od lat uprawia mizoginistyczną, faszystowską politykę i ćwiczy pogardę wobec kobiet. W 2020 r. pytał na spotkaniu z wyborcami: „Skoro rząd zajmuje się problemem bezrobocia, to dlaczego nie miałby się zajmować problemem „bezkobiecia, czyli sytuacją, w której jakiś mężczyzna nie ma kobiety?", i wykrzykiwał rozbawiony: „Talon na k***y i balon!".

W 2018 r. w trakcie wyborów samorządowych startujący na prezydenta Krakowa Berkowicz namaścił na swojego zastępcę Kamila Kupca, który na Facebooku pisał: „Pamiętaj lewacki gnoju, islam to nie religia pokoju". Gdy pytałam wtedy Berkowicza, czym go ujął Kupiec, odpowiadał, że poglądami i skutecznością.

Dlatego dziś bardziej niż zachowanie Berkowicza zaskakuje mnie to, że ten człowiek wciąż jest w polityce, a co gorsza – wciąż ma poparcie, zapewne także wśród kobiet. Chciałabym wierzyć, że po słowach Berkowicza skierowanych do dziennikarki choć część z nich uzna, że Konfederacja w swojej pogardzie nie oszczędzi nikogo, a popieranie Berkowicza i jego kumpli z Konfederacji jest jak czekanie kury na niedzielę. ●

Andrzej rysuje

Egipt
Sezon na daktyle

FOT. REUTERS / MOHAMED ABD EL GHANY

W Egipcie trwa zbiór daktyli. Z tego kraju pochodzi 19 proc. światowej produkcji tych owoców, zbiera się ich tu rocznie około 2 mln ton. Na zdjęciu: farma we wsi Badrshein.

Więcej zdjęć z Polski i ze świata oraz niezwykłych galerii na Wyborcza.pl/zdjecia

Liczba dnia

85

PROC.

Od takiej populacji całego świata zamożniejszy jest przeciętny Polak. W ubiegłym roku PKB na mieszkańca naszego kraju sięgnęło poziomu 46,9 tys. tzw. stałych dolarów międzynarodowych, podczas gdy w 1990 r. było to 12,8 tys. ▶ Next.gazeta.pl

W weekend w Wyborczej

FOT. GETTY IMAGES

Czy nasze dzieci są głupsze niż my

pisze Kamil Fejfer

194-letni żółw
Zagadka długowieczności Jonathana

Żółw olbrzymi Jonathan ma 194 lata i jest najstarszym znanym nauce zwierzakiem lądowym świata. Jest matuzalemem nawet wśród swoich pobratymców.

Jest, bagatela, o blisko 100 lat starszy od innych żółwi olbrzymich. Oczywiście, to tylko szacunki, bo nie ma pewnej metody mierzenia wieku żółwi. Najczęściej szacuje się go na podstawie przyrostu żółwiego pancerza (tak zwanego karapaksu), w tym jego pierścieni wzrostu.

Żółwie olbrzymie (*Aldabrachelys gigantea*) – gatunek lądowy żyjący w naturze na wyspach Oceanu Indyjskiego i dorastający do ponad metra długości oraz przeszło 200 kilogramów wagi – uchodzą za długowieczne. Badania pokazały, że górny limit ich wieku to 94 lata.

194-letni Jonathan jest więc absolutnym rekordzistą nie tylko wśród zwierząt lądowych, ale bije na głowę także swoich druhów. Jak to możliwe?

Jonathan mieszka w rezydencji brytyjskiego gubernatora na Wyspie Świętej Heleny na południowym Atlantyku (tej samej, na której w latach 1815-21, aż do śmierci, więziono Napoleona). Na podstawie zdjęcia wykonanego w 1886 roku i przedstawiającego Jonathana i innego żółwia olbrzymiego badacze przyjęli, że urodził się w 1832 roku.

Jego matuzalemowa wytrwałość długo pozostawała zagadką dla naukowców. Aż wreszcie rozwiązał ją międzynarodowy zespół uczonych, który wyniki swoich badań opisał w najnowszym wydaniu „Science Advances".

Autorzy publikacji zbadali próbki DNA żółwia (pobrane metodą wymazu z „paszczy"). Okazało się, że jego DNA znakomicie się samonaprawia. A bez tego nie ma długowieczności. Przykładowo w DNA każdego z nas codziennie pojawia się 100 tysięcy (!) błędów. Bez ich naprawy komórki ulegałyby błyskawicznemu nowotworzeniu i szybko umieralibyśmy na różne rodzaje raka.

FOT. ST. HELENE GOVERNMENT, COMMUNICATION HUB

Organizm żółwia ma też mocne inne mechanizmy genetyczne zwalczające nowotworzenie.

A jego telomery, czyli skuwki zamykające chromosomy, w które zwinięte jest DNA (człowieka ma 23 pary chromosomów, po jednym zestawie od mamy i taty), są utrzymywane w „zdrowej" długości. To ważne, bo wraz z kolejnymi podziałami komórek telomery się skracają i w końcu przestają chronić chromosomy.

Poza tym mitochondria Jonathana, czyli jego komórkowe elektrownie, są w krzepkiej formie.

Równie dobrze organizm naszego matuzalema radzi sobie z metabolizowaniem cukrów (żółwie olbrzymie są przede wszystkim roślinożerne).

Długowieczność Jonathana jest więc prawdopodobnie wynikiem „dobrych genów" oraz zdrowego stylu życia – opieki, jakiej doświadcza jako żółw rezydent u gubernatora Wyspy Świętej Heleny. ●

Tomasz Ulanowski

eprasa.pl 6484f01775

Albatros travel

Magiczna Kolumbia

Kawa, kakao i kolonialne dziedzictwo

Wybierz się z nami do jednego z najpiękniejszych krajów Ameryki Południowej i odkryj jego nowoczesne miasta, kolonialną architekturę i wspaniałą naturę.

Program wycieczki: Dz. 1 Wylot z Warszawy do Bogoty. **Dz. 2** Bogota – zwiedzanie miasta i Muzeum Złota. **Dz. 3** Wycieczka do Katedry Solnej i kuchnia kolumbijska. **Dz. 4** Bogota – Pereira w regionie upraw kawy. Spacer w Dolinie Cocora i kolonialne miasteczko Salento. **Dz. 5** Wizyta w rezerwacie WILD Campo Alegre. **Dz. 6** Przejazd do Jardín w regionie Antioquia. **Dz. 7** Wycieczka na plantację kawy. **Dz. 8** Jardín – Medellín przez region Antioquia. **Dz. 9** Medellín. Zwiedzanie miasta. **Dz. 10** Miasteczko Guatapé i skała El Peñol. **Dz. 11** Przelot Medellín – Cartagena i zwiedzanie miasta. **Dz. 12** Cartagena. Wycieczka do Palenque i afro-kolumbijskie dziedzictwo kulturowe. **Dz. 13** Cartagena. Czas wolny i powrót do domu. **Dz. 14** Przylot do Warszawy.

14 dni I Wylot z Warszawy 27/02 2027 | od 17.998,–

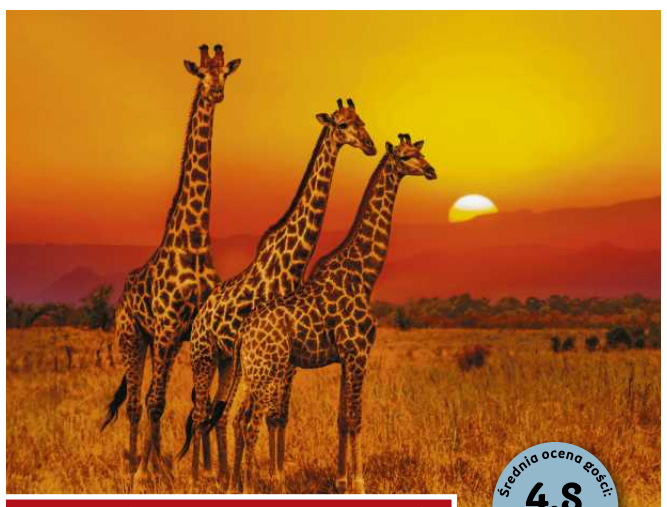
8 obiadów w cenie

NOWOŚĆ

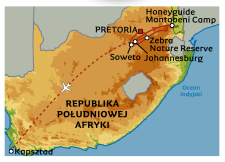

4 safari w Parku Krugera w cenie

Średnia ocena gości: 4,8 / 5

RPA – Ucieczka do raju

Zapomnij o codzienności i wybierz się na safari, podziwiaj zapierające dech w piersiach widoki i zakochaj się w Kapsztadzie – najpiękniejszym mieście świata.

Program wycieczki: Dz. 1 Przelot Warszawa – Johannesburg. **Dz. 2** Przylot do Johannesburga i przejazd do campu Mantobeni. **Dz. 3–4** Safari w Rezerwacie Dzikich Zwierząt Manyeleti w Parku Krugera. **Dz. 5** Rezerwat Dzikich Zwierząt Manyeleti – Trasa Panoramiczna – Zebra Nature Reserve. **Dz. 6** Zebra Nature Reserve. Wycieczka do Soweto i Pretorii. **Dz. 7** Zebra Nature Reserve – Centrum Gadów – Kapsztad. **Dz. 8** Kapsztad. Przylądek Dobrej Nadziei i pingwiny w Simon's Town. **Dz. 9** Kapsztad. Dzień do własnej dyspozycji. **Dz. 10** Kapsztad. Wizyta w winnicach Stellenbosh z degustacją wina, Ogród Botaniczny Kirstenbosch. **Dz. 11** Kapsztad, czas wolny i powrót do domu. **Dz. 12** Przylot do Warszawy.

12 dni I Wylot z Warszawy 09/10 2027
od 14.998,–

Pełne wyżywienie na statku

Rejs po pięknym, modrym Dunaju

Rejs po Dunaju przez Dolinę Wachau, Wiedeń, Budapeszt i Bratysławę, śladami Monarchii Habsburgów i wspaniałej architektury jaką po sobie pozostawili.

Program wycieczki: Dz. 1 Wylot z Warszawy do Monachium w Niemczech. Przejazd do Pasawy i zaokrętowanie na statku. **Dz. 2** Ybbs, Austria. Możliwość wycieczki do Sanktuarium w Maria Taferi. Przypłynięcie do Wiednia. **Dz. 3** Wiedeń, Austria. Opcjonalna wycieczka po historycznym centrum miasta: Pałac Hofburg, katedra Św. Szczepana, spacer eleganckim deptakiem Graben i Ringstrasse. **Dz. 4** Budapeszt, Węgry. Zwiedzanie miasta i jego wspaniałej architektury (dodatkowo płatne). **Dz. 5** Budapeszt, Węgry. Możliwość wycieczki fakultatywnej do węgierskiej Puszty. **Dz. 6** Bratysława, Słowacja. Opcjonalnie piesza wycieczka po Starym Mieście. **Dz. 7** Melk, Austria. Opcjonalna wycieczka do klasztoru benedyktynów Stift Melk. **Dz. 8** Przypłynięcie do Pasawy, przejazd do Monachium i powrót do Warszawy.

8 dni I Wyloty z Warszawy 31/05, 30/08 2027
od 8.998,–

Zakwaterowanie w hotelu 4*

Średnia ocena gości: 4,9 / 5

Wyspy Owcze – zielony raj

Zapraszamy do krainy owiec i maskonurów, z soczyście zielonymi wzgórzami, urokliwą stolicą Thorshavn, majestatycznymi klifami Vestmanna i najpiękniejszymi krajobrazami.

Program wycieczki: Dz. 1 Przelot Warszawa – Wyspy Owcze. Przyjazd do Thorshavn i zakwaterowanie w hotelu. **Dz. 2** Thorshavn. Rejs łodzią pośród majestatycznych klifów Vestmanna i spacer po Thorshavn. **Dz. 3** Thorshavn. Wycieczka fakultatywna „Atrakcje Północy"– 6 wysp w jeden dzień" lub czas do własnej dyspozycji w Thorshavn. **Dz. 4** Thorshavn. Całodniowa wycieczka po wyspie Eysturoy z fascynującą przyrodą i historią. **Dz. 5** Wyspy Owcze – Warszawa. Wizyta w wiosce Gásadalur i wodospad Múlafossur, widok na strome klify Tindhólmur i Drangarnir. Powrót do Polski.

5 dni I Wyloty z Warszawy 14/05, 20/06, 18/07, 13/08 2027 | od 6.998,–

albatros.pl | rezerwacja +48 22 128 48 81 | Warszawa, ul. Marszałkowska 76 (8 piętro)

Cena zawiera: BILETY WSTĘPÓW, opiekę polskiego pilota, przeloty rejsowe, zakwaterowanie w pokojach 2-os., wyżywienie i transport zgodnie z programem, ubezpieczenie podstawowe.

Kod reklamy: GW34

Kraj/34456003

eprasa.pl 6484f01775

Koniec epoki Majchrowskiego?

W Krakowie szykuje się prawdziwe trzęsienie ziemi. Jeśli niedzielne wybory prezydenckie wygra Łukasz Gibała, definitywnie zakończy to pod Wawelem epokę Jacka Majchrowskiego, a miasto czeka rewolucja.

Anna Kolet

W drugiej turze przedterminowych wyborów o fotel prezydenta Krakowa walczą Monika Piątkowska i Łukasz Gibała. Oboje startują z własnych komitetów, ale Piątkowska ma silne wsparcie polityków KO i PSL.

W pierwszej turze to Łukasz Gibała był górą. Zdobył 36,38 proc. głosów. Monika Piątkowska 29,92 proc. Sondaże dają Gibale pewne zwycięstwo także w drugiej turze. Ale trzeba pamiętać, że dwa lata temu było podobnie, a ostatecznie Gibała przegrał z Aleksandrem Miszalskim (KO) różnicą niespełna 5,5 tys. głosów.

Do dziś Gibała jest przekonany, że do jego porażki przyczynił się Donald Tusk, który osobiście pojawił się w stolicy Małopolski i zachęcał do głosowania na Miszalskiego oraz posłanka PiS Małgorzata Wassermann, która tuż przed ciszą wyborczą – wbrew stanowisku swojej partii – ogłosiła, że nie zagłosuje na Gibałę, który w przeszłości na konferencji prasowej stwierdził, że PiS należy otoczyć PiS kordonem sanitarnym i był posłem Ruchu Palikota.

Na kogo zagłosują wyborcy PiS?

W ten sposób posłanka udzieliła cichego poparcia kandydatowi Koalicji Obywatelskiej. Tym razem Wassermann milczy na temat wyborów. Z kolei jej partyjny kolega, radny Michał Drewnicki, który był kandydatem PiS na prezydenta (zdobył trzecie miejsce) zapowiedział wprost, że nie wyobraża sobie głosowania na „kandydatkę Donalda Tuska".

W nagraniu opublikowanym na FB wytknął Piątkowskiej, że nie zna miasta i nie wie, z jakimi problemami na co dzień borykają się mieszkańcy, a jej kandydaturę ogłoszono w Warszawie. Przypomniał, że nie wzięła udziału w debacie organizowanej przez prawicową telewizję, bo w tym czasie wolała spotkać się z Donaldem Tuskiem. I pytał: – Czy chcemy przywrócić władzę, którą już raz odwołaliśmy w referendum?

W ponad 10-minutowym nagraniu Drewnickiego ani razu nie padło nazwisko Gibały, ale zaapelował do swoich wyborców, by w niedzielę poszli do urn.

Z podobnym apelem wystąpił zarząd Prawa i Sprawiedliwości w okręgu krakowskim, który w oficjalnym stanowisku zwrócił się do wyborców, by nie głosowali na Monikę Piątkowską.

Piątkowska ze wsparciem z Warszawy i Gdańska

Kandydatka popierana przez KO i PSL startuje z własnego komitetu Ponad Podziałami. Jest senatorką KO i prezeską Izby Zbożowo-Paszowej. W przeszłości była związana między innymi z SLD, PSL i Polską 2050 Szymona Hołowni.

Piątkowska ma 52 lata, pochodzi z Nowego Targu (urodziła się w Zakopanem). Do Krakowa przyjechała na studia. Skończyła prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim. Ma męża i jednego syna. W latach 2003–2012 pełniła funkcję dyrektora Wydziału Strategii i Rozwoju Miasta w krakowskim magistracie u boku Jacka Majchrowskiego. Na ostatniej prostej pod adresem kandydatki pojawił się zarzut, że nie mieszka w Krakowie, ale w podwarszawskiej gminie Nadarzyn, gdzie ma dom. Kandydatka odpiera zarzuty, mówiąc, że „mieszka na dwa domy". W ubiegłym roku kupiła w Krakowie udziały w nieruchomości.

W tych wyborach Piątkowska dostała silne wsparcie z Warszawy. Jej kandydaturę wspólnie zaprezentowali w stolicy Donald Tusk i Władysław Kosiniak-Kamysz. Premier przed pierwszą turą dwukrotnie odwiedził Kraków. Ze wsparciem ruszyli również Kosiniak-Kamysz, minister finansów Andrzej Domański, minister sprawiedliwości Waldemar Żurek, minister spraw zagranicznych Radosław Sikorski, wiceszef kancelarii premiera Jakub Stefaniak z PSL i prezydentka Gdańska Aleksandra Dulkiewicz.

Kandydatkę wspiera również były prezydent Krakowa Jacek Majchrowski, który rządził miastem przez ponad 20 lat. W wywiadach podkreśla, że jest ona najlepszą kandydatką. Krytykuje przy tym Łukasza Gibałę.

• **Monika Piątkowska**
FOT. JAKUB WŁODEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

• **Łukasz Gibała**
FOT. JAKUB WŁODEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Czy miasto czeka rewolucja?

Jeśli Gibała wygra w niedzielę wybory, będzie to oznaczało definitywny koniec ery Jacka Majchrowskiego pod Wawelem. Aleksander Miszalski, który dwa lata temu zastąpił Majchrowskiego w magistracie, był wspierany w kampanii przez ustępującego prezydenta i nie dokonał rewolucyjnych zmian w urzędzie. Inaczej będzie, jeśli prezydentem zostanie Gibała, który przez ostatnie lata był w silnej kontrze do prezydenta Majchrowskiego.

Łukasz Gibała już po raz czwarty walczy o fotel prezydenta Krakowa. Jest krakowskim radnym. Karierę polityczną zaczynał w Platformie Obywatelskiej. Z ramienia tej partii był radnym sejmiku i dwukrotnie posłem. Potem przeszedł do Ruchu Palikota. Dziś staruje z własnego komitetu.

Gibała jest przedsiębiorcą. Jeszcze do niedawna prowadził własną firmę. Jednak kiedy w poprzedniej kampanii wyszło na jaw, że była ona zadłużona w spółkach ojca na ponad 200 mln zł, a oponenci grzmieli, że ktoś, kto nie potrafi zarządzać własnym biznesem, nie podoła rządzeniu miastem, kandydat jeszcze przed głosowaniem poinformował, że spłacił pożyczkę, przekazując swojemu ojcu wszystkie udziały w firmie.

Stowarzyszenie Gibały „Kraków dla Mieszkańców" praktycznie w całości sfinansowało akcję referendalną, która doprowadziła do odwołania Aleksandra Miszalskiego (przekazało na to niemal 1,9 mln zł).

Kampania prezydencka na sali rozpraw

Kampania przed pierwszą turą wyborów prezydenckich była nudna i niemrawa. Przed II turą przeniosła się na salę sądową.

Do tej pory sztab Moniki Piątkowskiej dwukrotnie pozwał Łukasza Gibałę, a sztab Gibały trzykrotnie pozwał Monikę Piątkowską.

Kandydatka wspierana przez KO i PSL zarzuciła kontrkandydatowi, że:

- skłamał, twierdząc, że sześcioro radnych KO zgłosiło się do niego z propozycją współpracy po wyborach;
- mijał się z prawdą, mówiąc, że nie miał nigdy długów;

W obu tych sprawach sąd przyznał rację Piątkowskiej.

Z kolei Łukasz Gibała zarzucił Monice Piątkowskiej, że:

- podała nieprawdę, twierdząc, że kandydat po wygraniu wyborów zamierza zwolnić 20 proc. pracowników magistratu;
- mówiła nieprawdę na temat głosowań Gibały na sesjach rady miasta, twierdząc, że radny najczęściej wstrzymuje się od głosu.

W tych sprawach sąd przyznał rację Gibale.

Jego prawnicy złożyli również pozew przeciwko ministrowi spraw zagranicznych Radosławowi Sikorskiemu, który podczas ostatniej wizyty w Krakowie, stojąc u boku kandydatki, powiedział o Gibale, że „sąd stwierdził, że jest on kłamcą i mitomanem". ●

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY
Kraj/34414013

JUTRO W „WYBORCZEJ"

TRZECIA ROCZNICA ATAKU HAMASU NA IZRAEL
Czy ten konflikt kiedyś się skończy?

SIKORSKI, KOSINIAK-KAMYSZ I NAWROCKI
Kto kogo „urabia" w USA?

IQ DZIECI SPADA
Czy wkuwanie na pamięć ma jednak sens?

1 RP

eprasa.pl 6484f01775

NOWY SZLAK TURYSTYCZNY NA MAZURACH

Co kryje „Kłobukowe Rejzowanie”?

Oprócz jezior, żaglówek oraz atrakcji nastawionych wyłącznie na sezon letni, Mazury chcą też pokazać swoje inne oblicze. Powstaje sieć ośmiu obiektów muzealnych, które opowiedzą o wielokulturowej historii tego niezwykle barwnego regionu. Projekt „Kłobukowe Rejzowanie – Mazurski Szlak Kulturowy” ma być gotowy do końca 2027 roku.

Żeby zrozumieć, czym będzie nowa trasa turystyczna, trzeba zacząć od samej nazwy. W mazurskich, ale też w warmińskich podaniach, Kłobuk był domowym duszkiem opiekuńczym. Przybierał najczęściej postać zmokłej kury czy czarnego koguta. Troszczył się o dobytek gospodarzy, choć potrafił też płatać figle, jeśli gospodarz o niego nie dbał. Z kolei „rejzowanie” oznacza w mazurskiej gwarze włóczęgę lub wędrowanie.

Partnerski projekt „Kłobukowe Rejzowanie – Mazurski Szlak Kulturowy”, którego beneficjentem jest Stowarzyszenie Wielkie Jeziora Mazurskie 2020, ma połączyć kaplicę w Dobie, muzeum w Orzyszu, wieżę wodną w Rucianem-Nidzie, muzeum w Mrągowie, dawną szkołę w Zełwągach, izbę regionalną w Pieckach, muzeum w Piszu i wieżę widokową w Rynie. W ten oto sposób powstanie szlak kulturowy w oparciu o osiem obiektów historycznych i wspólną koncepcję produktu turystycznego.

W najbliższym czasie mają być przeprowadzone prace budowlane i renowacyjne w zabytkowych obiektach, a także prace związane z aranżacją wystaw, zakupem wyposażenia czy środków do prezentacji zbiorów.

Osiem miejscowości, jeden szlak

Wystawy w poszczególnych obiektach będą się koncentrować, oprócz lokalnej historii, na konkretnej tematyce związanej z rozwojem obszaru Wielkich Jezior Mazurskich. Wszystko zostanie powiązane podaniami i baśniami znad jezior.

I tak w Dobie w gminie Giżycko, przy kaplicy rodowej, rejzowanie będzie się zaczynać od wprowadzenia do legend dawnych ludów przedchrześcijańskich – Prusów i Galindów. Wieża ciśnień w Rynie opowie dzieje codziennego życia miasta nad jeziorem. W orzyskim muzeum, oprócz historii wojska, zobaczymy też jak wyglądało życie miasteczka na zapleczu wojny.

Wieża wodna w Rucianem-Nidzie zaprosi do poznawania wody i lasu, jako podstawy gospodarczego rozwoju, wraz z technologiami ich wykorzystywania. Muzeum w Mrągowie uzupełni swoją ofertę o tematykę migracji i różnorodności kulturowej w regionie. Dawna szkoła w Zełwągach w gminie Mikołajki zapraszać będzie wystawą poświęconą historii turystyki lokalnej oraz tradycjom rybackim.

Obiekt muzealny w Pieckach zyska nowy budynek oraz wystawę z wiodącym tematem życia wsi, czyli prac polowych i rzemieślniczych, tradycyjnych obrzędów związanych z pracą na roli, chlebem, ale też z przyrodą i porami roku. Z kolei muzeum w Piszu zaoferuje odnowioną wystawę poświęconą faunie mazurskiej oraz okolicznej puszczy.

Całość nowego szlaku kulturowego zostanie powiązana wspólną szatą wizualną, systemem rezerwacji, zostanie także stworzona strona internetowa, elementy lojalnościowe, podcasty, mikrowystawy czy foldery informacyjne. Wszystko po to, aby zaprosić turystów do wyprawy śladami dawnych mitów, tradycji i lokalnej historii.

Dopełnienie krajobrazu – od Kopernika po Mazurską Pętlę Rowerową

Nowy szlak kulturowy doskonale wpisuje się w szerszą strategię samorządu województwa warmińsko-mazurskiego, polegającą na systematycznej rozbudowie infrastruktury turystycznej, oferującej coraz bardziej zróżnicowane formy spędzania wolnego czasu. „Kłobukowe Rejzowanie” dołączy do grona flagowych tras regionu.

Wśród nich niezmiennie dużą popularnością cieszy się m.in. Szlak Kopernikowski, śladem którego można odkrywać miejsca związane z życiem i dziełem wielkiego astronoma. Miłośnicy dawnej architektury obronnej chętnie wybierają Szlak Fortyfikacji Mazurskich czy Szlak Zamków Gotyckich, przypominający o średniowiecznej historii regionu. Z kolei dla aktywnych amatorów dwóch kółek stworzona została nowoczesna Mazurska Pętla Rowerowa, która pozwala na bezpieczne i widokowe okrążenie Wielkich Jezior Mazurskich. Nie można zapomnieć również o rowerowym Szlaku Green Velo, który przebiega przez północną część województwa i liczy prawie 400 km. Obejmuje trzy tzw. królestwa rowerowe: „Nad Zalewem Wiślanym”, „Warmia i okolice” oraz „Północne Mazury”.

„Kłobukowe Rejzowanie” ma ambicję stać się kolejnym hitem, który sprawi, że turysta na Mazurach zechce zatrzymać się na dłużej, by odkryć tajemnice tutejszych lasów, wód i dawnych podań.

To projekt strategiczny FEWM.11.03-IZ.00-0003/26. Jego całkowita wartość wynosi ponad 17,62 mln zł. Wysokość dofinansowania z programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021–2027 przekracza 15 mln zł. Partnerami projektu są: gmina Giżycko, gmina Ryn, Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu, gmina Ruciane-Nida, gmina Mikołajki, gmina Piecki, miasto Mrągowo i gmina Pisz.

Marcin Kuchciński, marszałek województwa warmińsko-mazurskiego

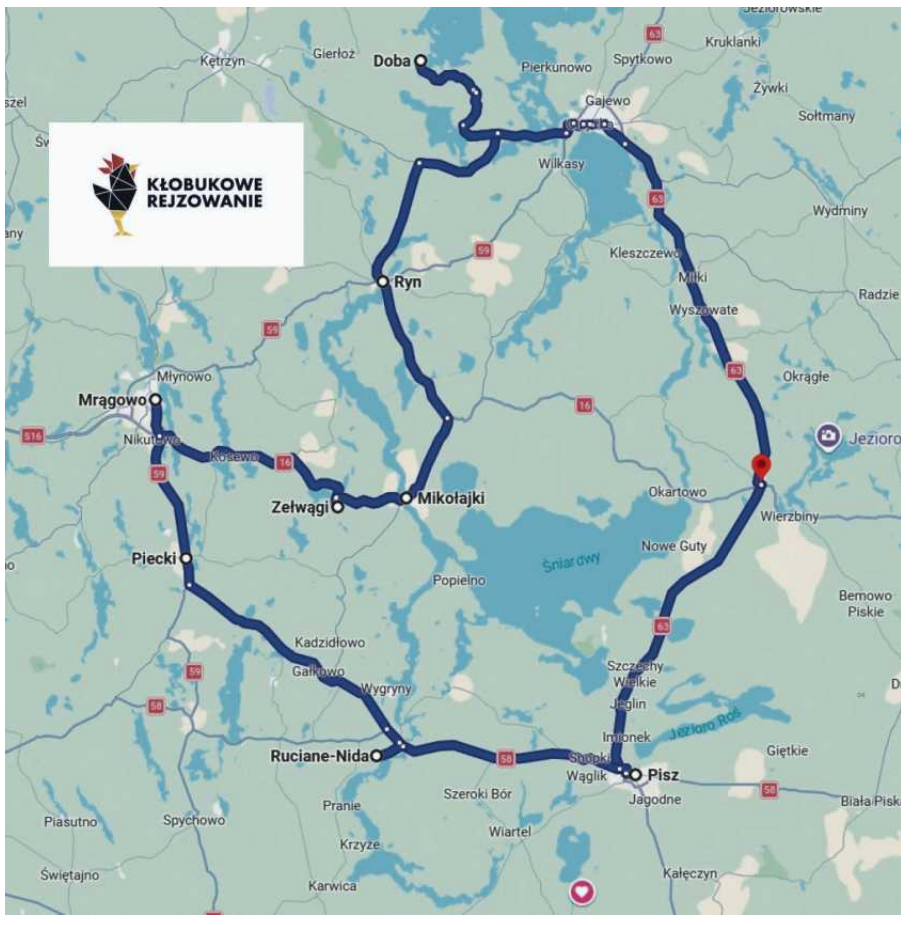
Mam ogromną satysfakcję, powierzając umowę dofinansowania strategicznego projektu „Kłobukowe Rejzowanie – Mazurski Szlak Kulturowy” w ręce naszego sprawdzonego partnera – Stowarzyszenia Wielkie Jeziora Mazurskie 2020.

Ten projekt to nie jest zwykłe wsparcie finansowe. To przemyślana, długofalowa inwestycja w sercu Mazur. Nazwa „Kłobukowe Rejzowanie” w tradycyjnej gwarze nawiązuje do wędrowania i odkrywania, i właśnie w taką wyjątkową podróż chcemy zaprosić mieszkańców oraz turystów z Polski i całego świata.

Dzięki przyznanym środkom z funduszy europejskich zostanie stworzony spójny szlak kulturowy, który połączy lokalne dziedzictwo, historię i tradycję z nowoczesną infrastrukturą turystyczną. Chcemy pokazać, że Wielkie Jeziora Mazurskie to nie tylko żeglarstwo i przyroda, ale również niezwykle bogata, wielokulturowa historia i opowieści, które zasługują na godne wyeksponowanie.

Partnerstwo ze Stowarzyszeniem Wielkie Jeziora Mazurskie 2020 gwarantuje, że fundusze te zostaną zainwestowane efektywnie, w bliskiej współpracy z lokalnymi samorządami, instytucjami kultury i społecznościami. To one są prawdziwymi gospodarzami tych ziem i najlepiej wiedzą, jak pielęgnować mazurską tożsamość.

Jestem przekonany, że Mazurski Szlak Kulturowy stanie się nową wizytówką naszego województwa. Przyciągnie gości poza szczytem sezonu letniego, da impuls do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i wzmocni poczucie dumy z naszego regionalnego dziedzictwa.

eprasa.pl 6484f01775

Agresja nastolatków

Toporek między zeszytami

15-latek zabił wczoraj w szkole pod Wyszkowem kobietę. W środę 19-latek ranił 9 osób. Co się dzieje z polskimi nastolatkami?

FOT. GETTY IMAGES

ROZMOWA Z
LUCYNĄ KICIŃSKĄ
suicydolożką

MAGDALENA WARCHALA-KOPEĆ: We wrześniu policja zatrzymała nastolatków z Siemianowic Śl., Będzina, Sosnowca i powiatu wąbrzeskiego planujących ataki w szkołach z użyciem noży, bagnetów, tasaków. 11-latek z Waszek zaatakował toporkiem młodszą dziewczynkę. 7 października 19-latek z Ostrołęki ranił w szkole dziewięć osób, 8 października absolwent podstawówki pod Wyszkowem ranił w szkole kilka osób, jedna zmarła. Według policji w większości przypadków młodzi agresorzy byli użytkownikami ekstremistycznych forów internetowych. Padli ofiarą zorganizowanej akcji?

LUCYNA KICIŃSKA: Pytamy, dlaczego to się stało, a powinniśmy się zastanowić, co sprawiło, że takie zachowanie było możliwe albo opłacalne dla osoby, która je podjęła. A w zasadzie dla grupy osób, bo te zjawiska są zjawiskami grupowymi. To grupa, w tym przypadku internetowa, pokazuje i normalizuje, że podjęcie agresywnego zachowania jest czymś dobrym i że będzie ono służyło zaspokojeniu konkretnych potrzeb osoby, która po nie sięgnie. Główną z tych potrzeb jest potrzeba przynależności.

Jeżeli nigdzie nie przynależę w relacjach bezpośrednich, czuję się odrzucony, doświadczam przemocy, nie mam kompetencji do tworzenia relacji, to w internecie jestem łatwym kąskiem dla tych, którzy głoszą radykalne tezy i potrzebują do realizacji swoich celów kogoś, kogo pod pozorem przynależności traktują instrumentalnie.

To jest właśnie mechanizm psychomanipulacji, podżegania, wyjaśniania komuś, kto ma niezaspokojone potrzeby, że może stać się ważny, przysłużyć się wyższej idei. Ten mechanizm znamy z historii wykorzystywania dzieci i dorosłych jako nośników bomb. Ktoś był w stanie przekonać ich, że warto poświęcić życie, by zrealizować zamach w imieniu swojej grupy. Młody człowiek czuje się jej częścią. Może mu się na przykład wydawać, że jest elementem siatki, która w tym samym momencie uderzy w kilku różnych szkołach. Ktoś pisze mu, że podjął odważną decyzję, ktoś prosi, żeby nie stchórzył. Jego potrzeba przynależności zostaje zaspokojona. Ale nie tylko o niezaspokojone potrzeby tutaj chodzi.

O co jeszcze?

– Wszyscy jesteśmy jak kartki. Jeśli nikt nie zapisał nam normy społecznej, która mówi o akceptacji, tolerancji, empatii, skąd wówczas mamy ją wziąć? Jeśli od najmłodszych lat nasiąkamy hasłami: „Żydzi do gazu!", „Ukraińcy, wy...ć z Polski!", to internalizujemy agresję i przemoc. A internet pełen jest tego typu treści. Dzieci mają do nich łatwy dostęp, zwłaszcza że często w domach nie mają żadnych zasad ekranowych. Mogą siedzieć w internecie godzinami. Gdy podczas spotkań w ministerstwach słyszę, że politycy zastanawiają się, od jakiego wieku szkodliwe treści powinny być dostępne dla użytkowników, nie wierzę własnym uszom.

Takie treści nie powinny istnieć w ogóle. Nie ma wieku, który czyni wszystkich ludzi odpornymi na psychomanipulację. Dorośli, którzy nie mają zaspokojonych potrzeb przynależności, uznania czy akceptacji, też łatwo ulegają wpływom, łatwo się radykalizują. Agresja staje się dla niektórych z nich sposobem na odzyskanie kontroli.

Ale dzieci i młodzież bywają na manipulację bardziej podatne.

– Często działają impulsywnie, nie potrafią w pełni przewidywać skutków swoich działań. Ryzyko rośnie, jeśli ktoś doświadcza upokorzenia, odrzucenia, przemocy, konfliktów rodzinnych, ma poczucie bezsilności, samotności albo niezaspokojenia swoich potrzeb na poziomie rodziny, bo jej członkowie, zamiast rozmawiać, siedzą z nosami w komórkach.

Do tego dochodzą niepowodzenia szkolne, problemy związane także z chaosem, w którym żyjemy, liczbą bodźców, które docierają do dzieci ze smartfonów. Naturalnie chłoną informacje bez dojrzałej umiejętności ich oceniania i segregowania. Jeżeli nastolatek nie ma dorosłego przewodnika, nie słyszy od rodziny, swojej grupy odniesienia, w co warto wierzyć, jakie poglądy wyznawać, bardzo łatwo skierować go w skrajny i radykalny nurt. Nastolatek ma bowiem silną potrzebę określenia się. Im częściej dany przekaz do niego dociera, tym bardziej wydaje mu się słuszny i prawdziwy.

A wszystko wzmacnia jeszcze algorytm.

– Jeżeli jakiś temat mnie zainteresuje, wyświetlę jakąś treść w serwisie społecznościowym lub sieci, to potem automatycznie będą mi się wyświetlać inne podobne do niej treści.

Młody człowiek, który szuka w internecie odpowiedzi na to, dlaczego czuje się samotny, odrzucony, szybko znajdzie ją w ekstremistycznych grupach: to wina innych, dlatego należy odpowiedzieć przemocą na ich przemoc.

Młody człowiek, który szuka w internecie odpowiedzi na to, dlaczego czuje się samotny, odrzucony, szybko znajdzie ją w ekstremistycznych grupach: to wina innych, dlatego należy odpowiedzieć przemocą na ich przemoc

Co niepokojące, radykalne postawy wzmacnia także sztuczna inteligencja, której algorytmy skonstruowane są tak, by potwierdzać osąd użytkownika. Jeżeli nastolatek napisze do bota, że czuje się ignorowany przez kolegów z klasy, i zapyta, kto jest temu winien, w odpowiedzi przeczyta, że winni są właśnie ci koledzy. Gdy zapyta, czy jego frustracja jest uzasadniona, dostanie odpowiedź, że tak. Im bardziej młody człowiek będzie otaczał się takimi treściami, tym bardziej jego poczucie krzywdy i przekonanie o słuszności odwetu będą wzmacniane. Dlatego przede wszystkim powinniśmy wyregulować to, co się dzieje w internecie, i przestać tłumaczyć, że państwo nie ma wpływu na wielkie cyfrowe koncerny.

Ministra edukacji Barbara Nowacka i poseł Roman Giertych chcą ograniczyć dzieciom do 15. roku życia możliwość korzystania z serwisów społecznościowych. To dobry kierunek?

– To się nie uda bez rzetelnego narzędzia do weryfikacji wieku, a także edukacji zarówno dzieci, jak i ich rodziców. Teraz dostęp do serwisów społecznościowych mają w teorii dzieci od 13. roku życia, a rodzice i tak zakładają konta 10-latkom lub młodszym dzieciom. Sami uczą je, że można łamać przepisy, a potem dziwią się, że dzieci nie stosują się do zasad, na przykład w szkole.

Dlatego ważna jest edukacja rodziców, którzy nie wprowadzają w domach zasad higieny cyfrowej, bo sami mają z urządzeniami ekranowymi ogromny problem. Potem chcą, by to szkoła oduczyła dzieci nadmiernego korzystania z komórek. Ale czy to szkoła kupiła im te urządzenia i dała nieograniczony dostęp?

Badania pokazują, że dzieci korzystają z komórek po szkole, kiedy nie są pod opieką nauczycieli i kiedy ich wpływ na zachowanie jest ograniczony.

W ogóle martwi mnie proces kapitulacji rodzicielstwa. Rodzice coraz częściej ocze-

eprasa.pl 6484f01775

Agresja nastolatków

kują, że szkoła zastąpi ich we wszystkim. Robią to z braku wiedzy, bezradności i przerażenia problemami, którymi są zalewani przez media. Dlatego oczekiwałabym obowiązkowych, systemowych szkoleń dla rodziców, podczas których dowiedzą się, jak odpowiadać na potrzeby dziecka i zapewnić mu pierwszą pomoc emocjonalną. Pracodawca musiałby dać im wolne. Nieobecność na szkoleniu skutkowałaby wstrzymaniem świadczenia 800 plus, a rodzina mogłaby być obejmowana nadzorem kuratora. Nie po to, by ograniczać władzę rodzicielską, ale by ich wspierać w wypełnianiu obowiązków względem dzieci.

Gdy dochodzi do tragedii, winnych szuka się w szkole.

– W Jeleniej Górze, gdzie 11-letnia Danusia została zabita przez rok starszą dziewczynkę, trwa postępowanie wobec dyrektora szkoły. Rzecznik dyscyplinarny domaga się dla niego surowej kary, bo w szkole nie były udokumentowane odpowiednie działania wychowawcze. Tego, czy w rzeczywistości nie zostały one wykonane, wciąż nie wiemy. Z protokołu z kontroli kuratorium oświaty wiemy tylko, że nie zostały udokumentowane. Duże nadzieje wiążę z Reformą'26 Kompas Jutra, która od tego roku jest wprowadzana do szkół. Skupia się ona na dobrostanie uczniów, ale jednocześnie ogranicza znacząco podstawę programową. Dlatego, gdy wejdzie na wszystkich poziomach nauczania, nauczyciele wreszcie będą mieć czas zajmować się dobrostanem uczniów, wspierając rolę wychowawczą i opiekuńczą rodziny. Kłopot jednak w tym, że są rodzice, którzy sami mają radykalne poglądy i nie tylko przekazują je dziecku, ale w momencie, kiedy szkoła próbuje oddziaływać na dziecko, potrafią zaatakować nauczyciela czy wchodzą w konflikt z placówką.

Naprawdę?

– Słyszałam o przypadku taty, który nie widział nic złego w tym, że dziecko hajluje na środku klasy. Mówił, że on sam nie lubi Ukraińców, Białorusinów i „ciapatych", że szkoła nie powinna wyolbrzymiać zachowań jego syna, bo to normalne, że nastolatki prowokują i się buntują.

Trudno w to uwierzyć.

– To, niestety, coraz częstszy element rzeczywistości szkół. Tak samo jak tłumaczenie każdego niewłaściwego zachowania nastolatka młodzieńczym buntem. To też pułapka. Nastolatki mają, oczywiście, naturalną potrzebę odseparowania się od rodziców. To etap rozwojowy. Jak będzie przebiegał ten proces, zależy jednak od tego, jak dziecko ma zawiązaną więź pierwotną z rodzicem, jak dobrze rodzic przetransferował mu system wartości, wyjaśnił podstawy i normy.

W przypadku części sprawców czy niedoszłych sprawców ataków nikt się nie zorientował, że coś jest nie tak. Rodzice, sąsiedzi, szkoła, wszyscy mówią, że to normalni chłopcy.

– Rodzice mogą nie dostrzegać – ze względu na brak realnego kontaktu – lub ignorować wiele sygnałów, wypierać je z powodu lęku i bezradności. Przyznanie się przed sobą, że dziecko się zradykalizowało, w naszej kulturze, w której odpowiedzialnością za wszystko obarcza się rodzinę, a w niej głównie matkę, jest dowodem na poniesienie wychowawczej porażki. Z kolei w szkole często brakuje przestrzeni, by coś zauważyć. Jeżeli klasa liczy 30 osób, wielu uczniów ma orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, kolejne 15 opinie

• **Zatrzymanie 19-letniego sprawcy ataku w Zespole Szkół Zawodowych nr 4 w Ostrołęce**
FOT. POLICJA OSTROŁĘKA

o specyficznych trudnościach w uczeniu się, to czy nauczyciel ma szansę przyjrzeć się każdemu indywidualnie?

Zresztą, co to w ogóle znaczy, że po sprawcy ataku wcześniej „nic nie było widać"? A może jednak były sygnały, ale szukaliśmy dla nich fałszywych wytłumaczeń? No bo on co prawda nie miał kolegów, trzymał się na uboczu, ale są przecież dzieci, które trzymają się na uboczu, są nieśmiałe. On nie robił żadnych problemów, nie krzyczał, nie płakał, gdy rówieśnicy próbowali go prowokować. To znaczy, że go to nie obchodziło? A może jednak dusił w sobie emocje? Po nim nic nie było widać, bo siedział przed komputerem w swoim pokoju. Jak miało być coś widać przez zamknięte drzwi?

A może powinniśmy uwrażliwiać dzieci, żeby wiedziały, na jakie sygnały ze strony rówieśników powinny być czujne? W końcu dzieci spędzają ze sobą w klasie wiele godzin, dużo widzą.

– To bardzo ważne. Ale ważne jest także to, żeby dzieci wiedziały, co mają z tą wiedzą zrobić. To nie one mają ponosić odpowiedzialność za regulowanie zachowania rówieśnika. Gdy badamy poziom empatii u dzieci, okazuje się, że jest on bardzo wysoki. Niestety, dzieci nie wiedzą, co z tą empatią zrobić, jakie podjąć działania. Mają poczucie, że dorosłym nie warto zawracać głowy, bo oni nie zareagują albo przeciwnie – zrobią z igły widły. A im dłużej patrzą na zachowania przemocowe, to tym bardziej je normalizują, poziom empatii spada. Wiele z nich przestaje reagować także po tym, gdy dorosły zachował się nieadekwatnie do sytuacji, na przykład kazał dziecku doświadczającemu przemocy i temu ją stosującemu przeprosić się wzajemnie.

Często nauczyciele wyjaśniają, że dziecko zachowuje się nieodpowiednio, bo ma orzeczenie.

– Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, zagrożeniu niedostosowaniem społecznym czy stwierdzające niedostosowanie nie jest usprawiedliwieniem dla agresji dziecka. Jest przewodnikiem, jak z dzieckiem pracować. Jeżeli ten przewodnik jest nieadekwatny – np. zbyt ogólny, to się go modyfikuje na poziomie indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego, a potem ewaluuje się te działania, zamiast rozkładać bezradnie ręce.

Problem w tym, że edukacja włączająca została wprowadzona bez uprzedniego rzetelnego przygotowania nauczycieli. Także studia pedagogiczne czy psychologiczne nie przygotowują do radzenia sobie z przemocą wśród dzieci. Dlatego staramy się wspierać nauczycieli.

Ministerstwo Edukacji Narodowej wydało publikację „Przemoc rówieśnicza. Zapobieganie, rozpoznawanie i reagowanie. Niezbędnik dla pracowników szkół i placówek oświatowych". Razem z Michałem Naczyńskim piszemy w nim, skąd się bierze przemoc, jak jej przeciwdziałać, a także o tym, że przemoc nie jest celem samym w sobie, jest sposobem na zaspokojenie tych ważnych potrzeb. I że tak naprawdę musimy patrzeć na zachowanie ucznia przez pryzmat luki kompetencyjnej, czyli tego, czego mu brakuje, i na tej podstawie napisać dla niego plan pomocy.

Mówiła pani, że agresja bywa odwetem za doświadczone odrzucenie czy przemoc. 11-letni Czarek z Waszek miał być dręczony przez kolegów. Ale nie zaatakował ich, tylko młodszą dziewczynkę.

– Bardzo często osoba, która doświadcza przemocy, odgrywa się nie na osobach, które ją skrzywdziły, lecz wyładowuje się na kimś innym, kogo się nie boi. Na przykład doświadczona przemocy w szkole, więc atakuje ludzi anonimowo w internecie. Albo znęca się na kimś, kogo postrzega jako słabszego od siebie.

I nie musi być to działanie impulsywne. Przecież nie każdy uczeń nosi do szkoły toporek. Dziecko może zaatakować inne dziecko, kiedy doświadcza przemocy ze strony kogoś innego, w tym np. rodzica czy innej dorosłej osoby. W sprawie z Waszek jest wiele niewiadomych. Pewne jest jednak to, że chłopiec jako ofiara nie otrzymał pomocy i przerodził się w sprawcę.

Zadziałał tu prosty mechanizm: skoro wobec mnie można stosować przemoc i nikt nie ponosi za to kary, to i mnie wolno być agresywnym. To, niestety, częsta reakcja, choć oczywiście to wyjaśnienie nie zdejmuje ze sprawcy odpowiedzialności za jego zachowanie. A z nas, dorosłych – za zaniechanie działań.

Wśród sprawców ataków większość stanowią chłopcy, ale najpoważniejszego czynu dopuściła się dziewczynka, zabójczyni Danusi.

– Dopóki będziemy przypisywać zjawiska przemocowe konkretnej płci, będziemy na straconej pozycji. Wciąż zdecydowaną większość sprawców przemocy fizycznej stanowią chłopcy. Badania od lat pokazują jednak, że rośnie także liczba dziewczyn, które sięgają po zachowania przemocowe. Skala zjawiska przemocy rośnie. Dzieje się tak dlatego, że popełniamy grzech zaniechania.

Podejmujemy wiele fantastycznych działań, tylko że one są punktami, które na ten moment nie tworzą systemu. Potrzebny nam jest system oparty na trzech filarach: wsparcie rodziców, przygotowanie konkretnych grup zawodowych do zapobiegania i reagowania na problemy dotyczące dzieci i młodzieży, a także jednolite i spójne standardy postępowania dla instytucji – nie tylko szkół – realizujących działania profilaktyczne, edukacyjne i pomocowe. Potrzebujemy międzyresortowej odpowiedzialności i wieloletniej strategii, która przetrwa zmiany polityczne. Za działanie systemu bazującego na tych trzech filarach powinien odpowiadać pełnomocnik rządu do spraw dzieci i młodzieży.

Gdy opublikowano informacje o atakach czy o ich udaremnionych próbach, w internecie od razu pojawiły się sugestie, że agresorami były dzieci ukraińskie. Tymczasem okazało się, że to nasze, polskie dzieci.

– To jest też przejaw radykalizacji, że szukamy winnego wśród „innych". Przecież „nasze" dzieci takie nie są. To także przykład mechanizmu wyparcia, nieświadomego mechanizmu obronnego. W naszej klasie, szkole, mieście to się nie dzieje. W naszej rodzinie nie ma takiego problemu. Winni są „inni". Gdy udajemy, że to się nie dzieje u nas, czujemy się bezpieczniej i nie musimy szukać winy w sobie, a także nie musimy podejmować działań.

Czy dzieci, które dopuszczają się ataków, mogą być dla siebie inspiracją?

– Oczywiście, działa tutaj mechanizm naśladownictwa. Jeżeli dziecko, które doświadcza przemocy, słyszy w telewizji lub czyta w internecie, że jego rówieśnik, który był dręczony, kogoś zaatakował, to dostaje sygnał, że można się w taki sposób zemścić.

Czarkowi grozi skierowanie do ośrodka wychowawczego. Jego naśladowcy nie boją się, że też spotkają ich konsekwencje?

– Większość raczej nie myśli o tym. Niektórzy mogą mieć nadzieję, że im się upiecze. Na ekstremistycznych forach można przeczytać porady: jak cię złapią, powiesz, że byłeś ofiarą przemocy, rozpłaczesz się, będą cię żałować, może postawią ci diagnozę psychiatryczną. Inni z kolei uważają, że mają moralne prawo do zemsty, niezależnie od konsekwencji, jakie przyjdzie im ponieść. Tak samo jak zamachowcy noszący bomby na swoich ciałach, działający w imię wyznawanej przez siebie idei. Jeśli zostaną ukarani, to tylko utwierdzi ich w przekonaniu, że system działa przeciwko nim i że podjęli słuszną decyzję, walcząc z nim.

Nasuwa mi się analogia do protestów we Francji. Uczniowie demolują szkoły, trwają zamieszki na ulicach.

– Działają tu te same mechanizmy społeczne. To skutek ponad 30-letnich zaniedbań: nieintegrowania migrantów, dużego rozwarstwienia społecznego, głębokiego kryzysu ekonomicznego, które sprzyjają radykalizacji. Musimy mieć na względzie to, że w Polsce w przyszłości może zaistnieć podobny scenariusz, jeżeli nie będziemy wzmacniać społeczności. Ona daje realne zaspokojenie potrzeb przynależności, uznania i akceptacji. Wspólnota sprawia, że czujemy się dobrze, nie musimy więc szukać winnego, a młodzi, których potrzeby są zaspokojone, nie walczą z systemem, bo on ich naprawdę chroni i wzmacnia.

Lucyna Kicińska

• suicydolożka, pedagożka, ekspertka Biura ds. Zapobiegania Zachowaniom Samobójczym w Instytucie Psychiatrii i Neurologii, od wielu lat współpracuje z telefonami zaufania i pomaga osobom w trudnych sytuacjach życiowych. Prowadzi szkolenia z zakresu wzmacniania potencjału dzieci i nastolatków, przeciwdziałania przemocy, profilaktyki ryzykownych zachowań dzieci i młodzieży, zapobiegania autoagresji i samobójstwom.

eprasa.pl 6484f01775

Dwa projekty komisji aborcyjnej

Po dwóch latach przerwy sejmowa komisja aborcyjna zebrała się, by przyjąć dwa projekty: o depenalizacji pomocy w aborcji i powrocie do stanu sprzed TK. Posłanki PiS próbowały zablokować jej prace.

Paulina Nodzyńska

• **Wczorajsze posiedzenie Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektów ustaw dotyczących prawa do przerywania ciąży** FOT. SŁAWOMIR KAMIŃSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Wersja oficjalna: udało się skompletować wszystkie potrzebne dokumenty, łącznie z tym od Ministerstwa Zdrowia, którego zabrakło na ostatnim posiedzeniu Sejmu. Posłanki i posłowie mieli się bowiem zebrać już wtedy, ale komisja zaplanowana na 14 września została niespodziewanie odwołana. W równie zaskakującym tempie – bo kilkanaście godzin wcześniej – zapadła decyzja o jej przywróceniu.

Wersja mniej oficjalna? Za kulisami dogadali się liderzy partii koalicyjnych, bo to do nich należy ostatnie słowo w sprawie działań tego gremium. A jeszcze miesiąc temu za bardzo obawiali się braku wymaganej większości dla dwóch projektów, jakimi komisja miała się zajmować: o depenalizacji pomocy w aborcji KO i Lewicy oraz powrotu do stanu sprzed wyroku TK dawnej Trzeciej Drogi. Dwa lata temu sprawa zatrzymała się na etapie, gdy nie wiadomo było, czy partie poprą wzajemnie swoje projekty. Miesiąc temu pracujące nad nimi posłanki przekonywały „Wyborczą", że „wszystko było ustalone i policzone, a cała delikatna układanka została wysłana w kosmos".

Obrady wznowione

Posiedzenie miał wtedy jednak zablokować telefon z kancelarii premiera, czemu rzecznik rządu Adam Szłapka w rozmowie z „Wyborczą" zaprzeczył. W sprawie miał interweniować u premiera Donalda Tuska lider Nowej Lewicy i marszałek Sejmu Włodzimierz Czarzasty. – Nie będziemy firmować komisji, która się nie zbiera od roku – oznajmił w TVP Info.

Dla Lewicy to wizerunkowo ważne. Chce móc pokazać sprawczość w temacie aborcji i utrzymać kobiecy elektorat. Szczególnie, że 22 października przez Polskę przetoczą się protesty „Czerwona Kartka dla Rządu".

Lewica miała postawić sprawę na ostrzu noża: albo komisja pilnie się zwoła, albo zawnioskuje o jej likwidację. W zamrożonej tkwić nie będzie, z takiej zabierze swoje posłanki. Bo teraz, zamiast mieć się czym chwalić, musi się tłumaczyć z pobieranych przez nie uposażeń, mimo braku zwoływanych posiedzeń.

Brakująca opinia resortu zdrowia dotarła na czas, a wniosek przewodniczącej komisji Doroty Łobody z KO został przyjęty. Komisję zwołano na wczoraj, na godz. 9.

Próba blokady

Już na wstępie zablokować ją chciały posłanki PiS. – Jak mamy się przygotować w kilkanaście godzin? To niepoważne traktowanie strony społecznej, posłów, ekspertów w sprawie tak ważnej, jak życie ludzkie – przemawiała Agata Wojtyszek z PiS.

Posłanka KO Monika Rosa wyjaśniała, że strona społeczna miała już okazję się wypowiedzieć podczas wysłuchania publicznego (trwało 11 godzin), a posłowie muszą w końcu zabrać się do szczegółowej pracy nad projektami. Doszło do słownej przepychanki.

Posłanki PiS przekonywały także, że projekty są niekonstytucyjne, łamią artykuł 38, który mówi o „zapewnieniu ochrony życia każdemu człowiekowi". – Nie może być tak, żeby niepełnosprawność nienarodzonego dziecka decydowała o wartości życia. W ten sposób chcecie życie ludzkie klasyfikować – przemawiała Agnieszka Górska z PiS. Wojtyszek powoływała się też na „światowe badania", które mają wskazywać, że „kobiety po aborcji nie czują ulgi, lecz zostają pozbawione spokoju psychicznego".

– Kobiety są dorosłe i potrafią same podejmować decyzje. My jesteśmy od tego, by dać im wybór – odpierała przewodnicząca Łoboda.

– Do czego wy chcecie doprowadzić? Chcecie usprawiedliwić te mordy, których dokonują lekarze, jak wasza faworytka Gizela Jagielska? Nie można do tego dopuścić, drogie panie! Większość z tych dzieci jest w stanie żyć i funkcjonować. Uwierzcie – denerwowała się posłanka PiS Anna Milczanowska. Zaznaczyła, że przed Sejm przyszli przeciwnicy aborcji, aby się pomodlić. Zamiast „aborcja", używała określenia „dokonanie zabicia swojego dziecka". Mówiła o „nadchodzącej cywilizacji śmierci".

– Gdzie się tak spieszycie, kochane panie? Zabijać bezbronne, nienarodzone dzieci? – zarzucała Górska.

Jak kwoki na grzędzie

Posłanka Nowej Lewicy Joanna Wicha nie wytrzymała: – Drogie panie, jesteście już w pewnym wieku, same w ciążę już nie zajdziecie. Dlaczego chcecie decydować za innych? Siedzicie tu jak te kwoki na grzędzie i dokuczacie młodym kobietom, próbując zabrać im prawo do decyzji o własnym ciele, własnym życiu. Każda z was, gdyby miała urodzić głęboko upośledzone dziecko, wolałaby decydować o tym sama, a nie, by decyzję podjęły za was posłanki albo państwo.

Wniosek polityczek PiS o zamknięcie posiedzenia nie został jednak przyjęty. Komisja przyjęła oba projekty liberalizujące prawo aborcyjne: ten o depenalizacji pomocy w aborcji i o powrocie do stanu sprzed wyroku Trybunału Julii Przyłębskiej, kiedy ciążę można było usunąć w przypadku wady płodu.

Posłanki PiS robiły jednak wszystko, by zablokować projekty. Zgłosiły też poprawkę, która całkowicie skreśliłaby wejście w życie dekryminalizacji pomocy w aborcji. – To jest poważna komisja. Nie można zgłaszać takiej poprawki, bo to niezgodne z zasadami legislacji i zdrowego rozsądku – komentowała wniosek Katarzyna Piekarska z KO.

Projekt o dekryminalizacji aborcji zakłada uchylenie artykułu 152 Kodeksu karnego, który dopuszcza karę nawet do 3 lat więzienia za udzielenie kobiecie pomocy przy wykonaniu zabiegu.

Z kolei propozycja Trzeciej Drogi ma na celu przywrócenie możliwości przerwania ciąży w przypadku ciężkiej wady płodu, co TK uznał sześć lat temu za niekonstytucyjną przesłankę.

Projekt mówi także o zapewnieniu pomocy psychologicznej kobietom w trudnych sytuacjach. O to, by objąć nią także mężczyzn, zaapelował poseł niezrzeszony, Marcin Józefaciuk. – Ojciec poczętego dziecka również może potrzebować pomocy – przekonywał.

Na rozpatrzenie wciąż czekają projekty Lewicy i KO, umożliwiające aborcję do 12. tygodnia, bez konieczności podawania powodów.

Przyjętymi wczoraj projektami Sejm ma się zająć na kolejnym posiedzeniu. Obrady zbiegną się z rocznicą tego haniebnego wyroku: zapadł 22 października 2020 r. ●

REKLAMA
Kraj/34456213

www.nekrologi.wyborcza.pl/34456065

Z głębokim żalem zawiadamiamy, że 26 września 2026 roku zmarł

prof. dr hab.

Ryszard Lenczewski

prodziekan Wydziału Operatorskiego i Realizacji Telewizyjnej wybitny autor zdjęć filmowych,
absolwent i wieloletni wykładowca Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej,
Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi,
nagrodzony srebrnym Krzyżem Zasługi i złotym medalem Zasłużony Kultura „Gloria Artis".

Wyrazy szczerego współczucia

Rodzinie i Bliskim

składają:

Senat, Rektor, Studenci, Pracownicy
Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej
im. Leona Schillera w Łodzi

Uroczystości pogrzebowe rozpoczną się 13 października o godzinie 12:00
mszą świętą w Sanktuarium Najświętszego Imienia Jezus przy ul. Sienkiewicza 60 w Łodzi,
po czym o godzinie 14:00 nastąpi odprowadzenie zmarłego
na cmentarz komunalny „Zarzew" przy ul. Przybyszewskiego 325.

2 RP

eprasa.pl 6484f01775

Reforma PAN obroniona

Przeciąganie liny między resortami nauki i finansów skończone. Pracownicy Polskiej Akademii Nauk dostaną trzynastki. Ale na razie pieniądze na to pójdą z ministerialnej kasy.

Alicja Gardulska

Ogłaszano go jako przełom. Pierwszy od lat projekt reformy Polskiej Akademii Nauk, który ma szanse wejść w życie. Powstał latem ubiegłego roku po wielogodzinnych, nierzadko burzliwych, spotkaniach w resorcie nauki. I każda ze stron biorących udział w negocjacjach uważała to za sukces.

Minister nauki Marcin Kulasek mówił o „historycznym kompromisie". Nawet prezydent Karol Nawrocki w liście na 75. urodziny PAN dał do zrozumienia, że tak „głęboką nowelizację, wypracowaną ze znacznym udziałem środowiska" podpisze.

Do środy wszystko wisiało na włosku. Tym, co mogło wysadzić reformę w powietrze, były trzynastki dla pracowników PAN.

Walka o trzynastki

Przypomnijmy: podczas prac nad projektem w resorcie nauki ustalono, że pracownicy Polskiej Akademii Nauk – podobnie jak pracownicy uczelni – będą dostawać co roku dodatkową, trzynastą pensję. Bo, jak tłumaczą związkowcy z Inicjatywy Pracowniczej PAN, „trzynastka to nie przywilej, tylko wynagrodzenie".

Według pierwszych planów za nowelizacją ustawy o PAN miały iść pieniądze – w sumie ok. 150 mln zł rocznie. Szybko się jednak okazało, że Ministerstwo Finansów widzi to inaczej: reforma ma się odbyć bezkosztowo. Zapis o trzynastkach wypadł więc z pierwszej wersji projektu. Ale latem tego roku, po konsultacjach społecznych, trzynastki wróciły. Resort nauki postanowił o nie zawalczyć.

Projekt trafił do konsultacji międzyresortowych i zaczęło się kilkutygodniowe boksowanie na szczeblu wiceministrów. Resort finansów nie zostawiał złudzeń: „Nie do zaakceptowania są rozwiązania generujące dodatkowe skutki finansowe dla budżetu państwa" – napisała w lipcu wiceministra Hanna Majszczyk. Podkreśliła, że trzynastki będą wymagały „dosypania" do budżetu na szkolnictwo wyższe i naukę blisko 1,4 mld zł w skali dziesięciu lat. „Co jest nie do zaakceptowania" – powtórzyła w piśmie. Przypomniała, że w budżecie państwa na 2027 rok nie zaplanowano na ten cel żadnych środków.

Argumentowała też, że instytuty naukowe PAN prowadzą „samodzielną gospodarkę finansową i we własnym zakresie decydują o przeznaczeniu środków finansowych pozostających w ich dyspozycji". To kierownicy jednostek powinni – jej zdaniem – decydować o tym, czy wypłacać pracownikom „dodatkową gratyfikację".

Wiceministra nauki Karolina Ziołło-Pużuk przekonywała, że instytuty PAN nie różnią się w tej sprawie od uczelni. Szkoły wyższe także prowadzą samodzielną gospodarkę finansową, a jednak ustawa Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce z 2018 r. obliguje je do wypłacania pracownikom trzynastek. Nie pomogło. MNiSW zaproponowało, by to świadczenie było wypłacane z funduszu nagród i miało charakter obligatoryjny. Koszty w 2027 i 2028 r. resort wziąłby na siebie – pieniądze poszłyby ze środków, które już ma zapisane do dyspozycji minister nauki i szkolnictwa wyższego.

W minioną środę nastąpił zwrot akcji: Komitet Stały Rady Ministrów przyjął projekt nowelizacji Ustawy o PAN z zapisem o trzynastkach w wysokości 8,5 proc. rocznego wynagrodzenia. Jak słyszymy w resorcie, „sprawa przeszła na poziom ministrów". I to szef resortu nauki postawił na swoim.

W instytutach PAN powstanie fundusz nagród w wysokości od 8,5 do 10 proc. Jak tłumaczy MNiSW, środki które zostaną po wypłacie obowiązkowej nagrody rocznej, będą mogły być przeznaczane na dodatkowe, fakultatywne nagrody przyznawane przez dyrektorów. Pieniądze na to pójdą z budżetu ministra nauki.

Reforma bez paliwa nie ma sensu

Środowisko naukowe śledziło tę wymianę ciosów z rosnącym oburzeniem.

„Walczymy o to od lat: na spotkaniach w ministerstwie, w konsultacjach ustawy i w protestach. Oszczędzanie na najniżej opłacanych pracownikach nauki to nie odpowiedzialność za finanse publiczne, tylko jej zaprzeczenie" – pisała w oświadczeniu, które ukazało się w portalach społecznościowych, Inicjatywa Pracownicza PAN.

O tym, że nie może być zgody na bezkosztową reformę, mówił prezes PAN, prof. Marek Konarzewski. Teraz odetchnął z ulgą.

– Reforma wisiała na włosku – przyznaje. – Same zmiany ustawowe nie wystarczą, jeśli nie ma na nie paliwa w postaci finansów – mówi. Dodaje, że takiej bezkosztowej nowelizacji groziło weto prezydenta. – Bez trudu wyobrażam sobie, że na przykład związki zawodowe zgłosiłyby prezydentowi, że bez finansowania ustawa jest bezzębna, a on mógłby się do takiej opinii przychylić – tłumaczy.

> *Reforma wisiała na włosku*
>
> **PROF. MAREK KONARZEWSKI**
> prezes Polskiej Akademii Nauk

Pozostają wątpliwości, czy przyjęte rozwiązanie rozwiąże problem. Inicjatywa Pracownicza PAN w swoim piśmie chwaliła MNiSW za szukanie wyjścia z sytuacji, ale ostrzegała, że „finansowanie zagwarantowane tylko na dwa lata, i to kosztem innych wydatków na naukę, nie rozwiązuje problemu". I dalej: „Oznacza jedynie, że rachunek zapłaci sama nauka".

– To jest łyżka dziegciu w beczce miodu – mówi prezes PAN. – W Polsce, jeśli chodzi o finanse przyjęło się, że rozwiązania tymczasowe, stają się rozwiązaniami na stałe. Wolałbym, żeby to wyglądało inaczej. Ale w tej sytuacji na tym buduję swój optymizm – dodaje.

Podobnego zdania jest prof. Karol Palka, były szef Zgromadzenia Dyrektorów Instytutów Naukowych PAN, który kierował delegacją dyrektorów podczas prac nad projektem. – Najważniejsze, żeby pracownicy poczuli się traktowani finansowo na równi z kolegami z uczelni. Ich nie będzie interesowało, jak to jest formalnie rozwiązane, a można to też w przyszłości dopracować – mówi. – Problem niedofinansowania instytutów nadal jest do rozwiązania, ale to jest naprawdę duży krok naprzód – dodaje.

REKLAMA
Kraj/34455889

1 RP

eprasa.pl 6484f01775

NATO przedstawi nam „teorię zwycięstwa" nad Rosją

Strategia, o której opowie gen. Alexus Grynkewich, zakłada szybkie powstrzymanie ewentualnej rosyjskiej agresji z wykorzystaniem sił lądowych oraz dronów i systemów AI.

Maciej Czarnecki

• **25 lipca 2025 r. Warszawa, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. Premier Donald Tusk i gen. Alexus Grynkewich, naczelny dowódca Sił Sojuszniczych w Europie**

FOT. DAWID ŻUCHOWICZ / AGENCJA WYBORCZA.PL

Nowe plany NATO wynikają z coraz agresywniejszej polityki Rosji i wyciągają wnioski z jej napaści na Ukrainę. Mówią o przeciwstawianiu się zarówno zagrożeniom hybrydowym, jak i ewentualnej inwazji.

Dodajmy, że z uwagi na przewagę militarną Sojuszu i zaangażowanie Rosjan w Ukrainie nadal podstawowym ryzykiem są kolejne, coraz częstsze akty rosyjskiego sabotażu, co podkreślił tydzień temu sekretarz generalny NATO Mark Rutte podczas wizyty w bazie wojskowej w Munster w Niemczech. Jednak Zachód musi być gotowy na każdy scenariusz.

Odparcie agresji

Założenia „teorii zwycięstwa" nad Rosją ma przedstawić w najbliższy poniedziałek w Warszawie gen. Alexus Grynkewich, naczelny dowódca Sił Sojuszniczych w Europie (SACEUR). Przyleci do Polski m.in. na Warsaw Security Forum.

– W obliczu niestabilnej i złożonej sytuacji w zakresie bezpieczeństwa globalnego musimy już teraz stworzyć warunki pozwalające na odstraszanie agresji oraz – w razie konieczności – na zwycięstwo w przypadku ataku – wytłumaczył jego rzecznik, płk Martin O'Donnell.

Jego ostatnie słowa są kluczowe, bo wbrew retoryce Kremla NATO nadal pozostaje sojuszem stricte defensywnym.

Strategia była dyskutowana od miesięcy w Komitecie Wojskowym NATO. Agencje prasowe Bloomberg i ANSA dotarły do jej nieutajnionej wersji. Z dokumentu wynika, że celem Sojuszu będzie odparcie agresji na wczesnym etapie, za pomocą kombinacji sił lądowych oraz środków przewidzianych w Inicjatywie Odstraszania na Wschodniej Flance NATO (Eastern Flank Deterrence Initiative, EFDI) – koncepcji opierającej się na tanich dronach, systemach o minimalnej obsadzie ludzkiej i doborze celów z wykorzystaniem AI.

Już podczas majowych manewrów wojskowych na Łotwie przedstawiciele NATO opowiadali o „strefie autonomicznej", w której miałyby operować tylko systemy bezzałogowe, wykorzystujące powiązane ze sobą czujniki, roboty naziemne, drony rozpoznawcze i środki rażenia dalekiego zasięgu do wykrywania i atakowania sił rosyjskich.

Następnie seria uderzeń kinetycznych i ataków cybernetycznych miałaby zniszczyć rosyjską sieć dowodzenia, kontroli i wskazywania celów.

Gdyby to nie wystarczyło, referuje ANSA, NATO rozszerzyłoby uderzenia za pomocą samolotów i systemów rakietowych, by zniszczyć rosyjski potencjał bojowy. Koncepcja zakłada prowadzenie działań zbrojnych także na terytorium Rosji, a nie tylko odparcie ataku na terytorium państw NATO.

Zwiększenie wydatków to nie wszystko

Tyle, jeśli chodzi o założenia (oczywiście dokument przedstawia je ogólnie, tego samego można spodziewać się po wystąpieniu Grynkewicha; szczegółowe plany pozostają tajne). Pytanie, jak bardzo Zachód jest tak naprawdę przygotowany do tej „rewolucji dronowej" w obronie. Owszem, ma przewagę nad Rosją w broni konwencjonalnej i potencjale ekonomicznym, co zapewne zapewniłoby mu zwycięstwo w dłuższym konflikcie. Ale to Rosja bez przerwy testuje swoje innowacje w toczącej się wojnie (w ostatnich miesiącach skutecznie atakuje ukraińskie miasta dronami z napędem silnikowym, szybszymi od wcześniejszych). Problemem państw NATO, zwłaszcza Europy, są też długie łańcuchy zamówień, biurokracja, wieloletnie uzależnienie sektorów obronnych od wielkich koncernów państwowych.

Nawet jeśli zwiększają wydatki na obronę, to nie wszystko. Podkreślano to na lipcowym szczycie NATO w Ankarze.

– Pieniądze są kluczowe, ale nie można powstrzymać pocisku albo czołgu dolarem ani euro. Musimy przekuć środki finansowe w zdolności bojowe – i to szybko – przyznał wówczas Rutte.

Jak ujął to na majowym Szczycie Dronowym w Rydze łotewski generał major Kaspars Pudā ns, aby wojna dronowa była skuteczna, potrzebne jest, by rzeczy były „wystarczająco dobre, wystarczająco szybkie, wystarczająco tanie i w sam raz". NATO jest przyzwyczajone raczej do „jak najlepsze". Jak wpłynie to na tempo wyciągania wniosków z wojny w Ukrainie i wprowadzania innowacji?

W opublikowanym w środę (7.10) wywiadzie dla „New Voice of Ukraine" były minister obrony Ukrainy Andrij Zahorodniuk stawia ostrą tezę, że Europa nie jest przygotowana na nowe sposoby prowadzenia wojny, bo przez lata rozwijała drogie i ekskluzywne systemy broni, zamiast skupiać się na „przystępnej cenowo precyzji masowej".

– Oznacza to wysyłanie dużej liczby systemów uzbrojenia w celu realizacji konkretnej misji. Strona atakująca – ta, która je wysyła – liczy się z utratą większości z nich. Jeśli jednak – czysto hipotetycznie – choćby 10 proc. dotrze do celu, misja zostanie wykonana i zakończy się powodzeniem. Właśnie to obserwujemy obecnie – tłumaczy Zahorodniuk.

Z drugiej strony, Ukraińcy oczywiście mają interes w podkreślaniu swoich innowacji i doświadczenia. A NATO, wbrew pesymistycznym ocenom, bynajmniej nie próżnuje.

Nowe założenia Inicjatywy Odstraszania na Wschodniej Flance przećwiczyło już podczas bodaj najważniejszych tegorocznych manewrów NATO-wskich Sword 26, które odbyły się w kwietniu i maju w 11 państwach Sojuszu, w tym w Polsce, na Litwie i w krajach nordyckich. W czerwcu na Słowacji NATO przetestowało obronę przed niespodziewaną napaścią m.in. za pomocą tanich rojów dronów i bezzałogowych systemów naziemnych.

Estonia już działa

Bloomberg przypomina, że tego lata Amerykanie rozesłali do sojuszników kwestionariusz z pytaniami o ich wydatki na obronność, a także poparcie dla priorytetów polityki zagranicznej Waszyngtonu. Jedno z pytań dotyczyło sił wojskowych, jakie poszczególne kraje są gotowe wysłać do realizacji planów obrony NATO.

Kwestionariusz miał posłużyć do decyzji o spodziewanej redukcji amerykańskich wojsk w Europie. W drugiej połowie września Grynkewich odbył w tej sprawie naradę w Pentagonie. Do 6 listopada szef Pentagonu Pete Hegseth dostanie od swoich ludzi najpewniej cztery warianty w sprawie dalszego rozmieszczenia wojsk w Europie, a decydujące słowo będzie należało do Donalda Trumpa. W tej sytuacji większa odpowiedzialność za obronę przed Rosją będzie spoczywała na barkach samych Europejczyków. Choć Amerykanie zupełnie się nie wycofają, a Polska zabiega nawet o stałą bazę.

Strategia szybkiego odparcia rosyjskiego ataku wiąże się z koncepcją „odstraszania przez odmowę" (ang. deterrence by denial), która po 2022 roku zastąpiła „odstraszanie przez karę" (ang. deterrence by punishment). Wcześniej Zachód zakładał, że część jego terytorium może zostać chwilowo zajęta, ale Sojusz dokona kontrofensywy i ukarze najeźdźcę. Jednak wobec zbrodni wojennych Rosjan w Buczy i innych ukraińskich miejscowościach zrewidowano to podejście, by od początku uniemożliwić przeciwnikowi jakiekolwiek zdobycze terytorialne.

Właśnie dlatego, jak opisuje brytyjski dziennik „Financial Times", Estończycy przesuwają swoje oddziały bliżej granicy z Rosją i pozyskują broń, która pozwoli im na uderzenia w głębi rosyjskiego terytorium.

Pierwsza brygada przenoszona jest z położonej ok. 130 km od granicy z Rosją miejscowości Tapa do położonego 80 km dalej na wschód Jõhvi, gdzie budowane są nowe koszary. Nowa baza, mogąca pomieścić do 1 tys. żołnierzy, powstaje też w przygranicznej Narwie. Estonia kupuje amerykańskie wyrzutnie HIMARS i południowokoreańskie Chunmoo. Pociski do nich mają zasięg do 300 km – wystarczająco, by dolecieć do Petersburga. ●

Już podczas majowych manewrów wojskowych na Łotwie przedstawiciele NATO opowiadali o „strefie autonomicznej", w której miałyby operować tylko systemy bezzałogowe, wykorzystujące powiązane ze sobą czujniki, roboty naziemne, drony rozpoznawcze i środki rażenia dalekiego zasięgu do wykrywania i atakowania sił rosyjskich

1 RP

eprasa.pl 6484f01775

Jej eksmisja wyprowadziła Hiszpanów na ulice

87-letnia Maricarmen Abascal zmarła w madryckim szpitalu, do którego trafiła przed dwoma tygodniami, niedługo po tym, gdy wyrzucono ją na bruk.

Jakub Jessa

FOT. FRANCESCO MILITELLO MIRTO / NURPHOTO VIA AFP

• 23 września władze eksmitowały Maricarmen Abascal z domu, w którym mieszkała przez ponad 70 lat

„Nie pozwolimy na ani jedną więcej eksmisję" czy „Walka trwa, Mari Carmen wciąż żyje" – to zaledwie kilka z haseł skandowanych przez uczestników marszu, który przeszedł ulicami Madrytu krótko po ogłoszeniu informacji o śmierci seniorki. – To była śmierć, której można było uniknąć i która symbolizuje dramat, jakim jest kryzys mieszkaniowy w Hiszpanii – stwierdził w rozmowie z agencją Reuters 36-letni uczestnik marszu Dario Gomez.

Smutna wieść przekazana przez Madrycki Związek Lokatorów wywołała poruszenie wśród tysięcy Hiszpanów, którzy od kilkunastu dni obozują na madryckim placu Puerta del Sol w proteście wobec traktowania, z jakim spotkała się María del Carmen Abascal.

Jak relacjonuje BBC, plac szybko rozświetlił się dziesiątkami świec, a przed siedzibą rządu Wspólnoty Madrytu ustawiono ołtarz ku czci 87-latki.

– Teraz, po jej śmierci, pozostają nam przykład jej walki i dziedzictwo, które po sobie zostawiła. Spełnimy to, o co zawsze nas prosiła: „Walczcie, nie przestawajcie walczyć o to, co wam się należy" – czytamy w oświadczeniu związku lokatorów.

Opłaty za wynajem

23 września władze eksmitowały Maricarmen Abascal z domu, w którym mieszkała przez ponad 70 lat. Była to czwarta próba wyrzucenia lokatorki – „El Pais" wskazuje, że poprzednie kończyły się niepowodzeniem z uwagi na presję społeczeństwa, które sukcesywnie opowiadało się za kobietą.

Mieszkanie przy ul. Alcalde Sainz de Baranda po raz pierwszy wynajął jeszcze ojciec Abascal. Kobieta mieszkała w nieruchomości jeszcze przez wiele lat po śmierci obojga rodziców, przejmując na siebie podpisane przez nich umowy. Cena najmu przez lata pozostawała stabilna. Wszystko zmieniło się po tym, jak w 2018 roku cała nieruchomość została zakupiona przez firmę Urbagestión, inwestującą i zarządzającą nieruchomościami.

„El Pais" przypomina, że w 2020 roku firma niespodziewanie poinformowała kobietę, że ta musi opuścić mieszkanie, wskazywała też, że przypadek kobiety nie spełnia przesłanek do zamrożenia cen czynszu. Opłaty za wynajem szybko wzrosły z 500 do 2650 euro miesięcznie. Ostatecznie firma zaproponowała kobiecie obniżkę do 1650 euro – oznaczało to, że czynsz wciąż był wyższy niż emerytura Abascali o 300 euro.

„Była wojowniczką"

Batalia prawna i publiczne oburzenie kumulujące się wokół sprawy Abscal na niewiele się zdały. Eksmisja kobiety w związku ze słabym stanem jej zdrowia zakończyła się wyniesieniem jej z mieszkania na noszach. Niedługo później 87-latka została przewieziona do madryckiego szpitala Gregorio Marañón. – Nie udało mi się obronić mojego domu, ale walczyłam, żeby inni mogli nauczyć się walczyć o to, co do nich należy – stwierdziła kobieta na nagraniu z 25 września, przemawiając do Hiszpanów ze szpitalnego łóżka. – Chciałabym być tam z wami wszystkimi. Ale nie mam tyle szczęścia. Dlatego stąd proszę was wszystkich o odwagę, o walkę i obronę tego, co wam się należy – dodała kobieta.

Informacja o losie kobiety wyprowadziła na ulice Madrytu tysiące osób. „El Pais" wskazuje, że z dnia na dzień demonstracje narastały na sile. 26 września na placu Puerta del Sol zaczęło powstawać miasteczko namiotowe. W obliczu presji ze strony społeczeństwa rozpoczęły się negocjacje pomiędzy przedstawicielami najemcy i Abascal. 28 września firma zgodziła się, by kobieta wróciła do mieszkania przy czynszu „zbliżonym do dotychczasowego". 87-latka nie zdążyła podpisać nowej umowy – ze względu na pogarszający się stan zdrowia aż do swojej śmierci pozostała w szpitalu.

– Była wojowniczką, miała jasno sprecyzowane poglądy, dość szerokie poczucie sprawiedliwości, a przede wszystkim wrażliwość społeczną i przekonanie o wartości solidarności – wspominała wczoraj sąsiadka Abascal w rozmowie z Reutersem.

Kryzys wymusza wybory

Już kilka dni po eksmisji rząd Pedro Sancheza zapowiedział pracę regulacjami mającymi załagodzić pogłębiający się kryzys mieszkaniowy, którego symbolem stała się Abascal. Głosowania nad ustawami, które miały ograniczyć możliwości eksmisji w sytuacji zbliżonej do Abascal i zwiększyć zakres praw przysługujących lokatorom, ostatecznie nie uzyskały większości w Kongresie Deputowanych. Z tego względu premier Sanchez 5 października zdecydował się na rozpisanie przedterminowych wyborów. Głosowanie jest zaplanowane na 29 listopada br.

Sanchez ma także problemy związane z licznymi skandalami korupcyjnymi, rosnącymi kosztami życia i polityką migracyjną.

Agencja Reuters, powołując się na dane opublikowane przez Bank Hiszpanii, wskazuje, że w kraju w ubiegłym roku brakowało ok. 750 tys. mieszkań, co odbija się na sytuacji najemców. Bank wskazał też, że Hiszpania należy do krajów UE o bardzo wysokim odsetka najemców znajdujących się w sytuacji nadmiernego obciążenia kosztami ponoszonymi na utrzymanie mieszkania. ●

REKLAMA

Kraj/34456212

1 RP

eprasa.pl 6484f01775

Agenty AI jak cyfrowe minionki

– Sztuczna inteligencja miała odciążyć nas z rutynowych obowiązków, ale chaotyczne wdrażanie algorytmów powoli zamienia pracowników w bezrefleksyjne „antyroboty”.

FOT. CHAYANUPHOL

ROZMOWA Z
PROF. MARKIEM KOWALKIEWICZEM
profesorem i kierownikiem Katedry Gospodarki Cyfrowej w QUT Business School w Brisbane

JOANNA SOSNOWSKA: Jesteśmy już po pierwszej fali zachłyśnięcia się AI przez pracodawców. Coraz częściej widzimy lepiej wdrażaną tę technologię. Ale jak to jest – ona pracownikom dodaje pracy czy ujmuje?
PROF. MAREK KOWALKIEWICZ*: – AI zmienia tempo pracy; w pewnym sensie może nieco ująć zadań, które są nudne, męczące, powtarzalne, np. może przeanalizować 40 dokumentów i znaleźć w nich konkretny wątek. Tyle że gdy przekazujemy zadania AI, to nie odzyskujemy czasu wolnego, bo zapełniamy go sobie nowymi zadaniami.

Stwierdzamy: skoro mam chwilkę, bo agenty AI wykonują pewne zadania, to ja zrobię coś innego i może dzięki temu, np. klienci będą bardziej zadowoleni. Tyle że z takiej pracy oczywiście też mogą wyłonić się zadania, które znów przekażemy agentom. I nagle ze zwykłej pracy robi się partia tenisa, odbijamy tę piłeczkę z agentami, a w pewnym momencie zadań, czyli piłeczek, może być kilkanaście lub kilkadziesiąt. I pod koniec dnia może się okazać, że jesteśmy bardziej zmęczeni, niż gdyby narzędzi AI nie było.

Praca stała się bardziej intensywna, szybka. To jak ciągła współpraca z kilkunastoma albo kilkudziesięcioma współpracownikami. Tyle że nie wszyscy są wystarczająco wykwalifikowani.

Nazywam agentów AI cyfrowymi minionkami, tak jak te żółte stworki z kreskówek. Te minionki niby bardzo chcą pomagać, chętnie zrobią wszystko, co im powiemy, ale raz na jakiś czas – jak w tej bajce – wymyślą sobie zupełnie jakieś inne zadanie i wtedy to my musimy porządkować ich pracę.

A przy okazji – staram się unikać antropomorfizowania AI. Zamiast „sztuczna” wolę używać słowa „obca inteligencja”, dlatego że ona niby powstała i działa na obraz ludzki, ale jednak zupełnie inny. A te minionki to też nie ludzie, to takie stworki, które niby zachowują się jak ludzie, ale jednak w zupełnie nieprzewidywalny sposób. Niby są takie słodkie i miłe, ale raz na jakiś czas gdzieś bombę podłożą, prawda? I dokładnie tak samo jest ze sztuczną inteligencją. Niby wygląda na coś miłego i pomocnego, ale pliki na komputerze też nam może skasować. Albo może wyrwać się ze środowiska testowego i włamać się na serwery innej firmy, jak widzieliśmy całkiem niedawno na przykładach firm OpenAI, Anthropic czy Meta.

Jakiś czas temu NASK zyskał dostęp do ChatGPT Cyber, czyli AI o potężnych możliwościach programistycznych, takiego „superhakera”. Rozmawiałam wtedy z dyrektorem NASK, który opowiadał, że dzięki temu będą teraz łatać zabezpieczenia kluczowych usług w Polsce. Według niego te najlepsze modele AI, ChatGPT Cyber albo Anthropic Mythos, dziś dostępne są tylko dla wybranych, organizacji lub badaczy spełniających konkretne wymagania, ale za trzy miesiące to będzie rynkowy standard i wszystkie ogólnodostępne modele będą miały takie same możliwości. Zgadza się pan z tym?
– Zdecydowanie, widzimy, jak wyglądały systemy generatywne mniej więcej dwa lata temu, a jak wyglądają teraz. To jest zupełnie inna klasa. Dwa lata temu one ledwo coś potrafiły sklecić w pisaniu kodu.

Ja w tym momencie korzystam z systemów, które przez jakieś osiem godzin potrafią samodzielnie pracować nad systemem, jakimś oprogramowaniem. To imponujący wynik, wcześniejsze modele gubiły się już po godzinie.

Jeżeli utrzymamy tę trajektorię, to za dwa lata te systemy będą niewyobrażalnie dobre, ale nawet jeśli rozwój zwolni, to wciąż będą one nieporównywalnie lepsze niż dzisiaj.

W takim razie przyszłość pracy to współpraca z tymi minionkami, jak twierdzi pan m.in. w książce, a nie pełna automatyzacja?
– Dużo zależy od tego, jak te systemy będą się rozwijać. Podczas poprzedniej rewolucji przemysłowej po raz pierwszy automatyzowaliśmy pracę i zaczęliśmy korzystać z maszyn, które wzmacniały lub zastępowały nasze mięśnie. Koparka pozwala ludziom kopać głębsze doły albo kopać je szybciej, ale sama w sobie wciąż wymaga do działania człowieka, który będzie nią kontrolował, który powie jej, jaki głęboki ma być dół i w jakim miejscu. Z AI jest podobnie. Wspomniany przeze mnie system AI, który potrafi przez osiem godzin samodzielnie pracować, pracuje nad zadaniem, które ja mu dałem. I to jest dosyć istotne rozróżnienie – one nie są autonomiczne. Nie przejmują obowiązków człowieka.

Nie są w stanie wybrać celu pracy. A to oznacza, że ich autonomia jest niepełna. Teraz za każdym razem, gdy powierzamy AI jakieś zadanie, trzeba mu powiedzieć, jaki jest cel, jakie zasoby ma do dyspozycji (np. dostęp do plików albo chmury służbowej), takie są ograniczenia, a tego nie powinieneś robić.

Efekt takiej pracy może być taki, że AI sama ją wykona i powie „Zrobione, dziękuję”. Ale może też gdzieś utknąć, może mieć pytanie, na które sama nie może znaleźć odpowiedzi i potrzebuje pomocy człowieka.

Być może – i to jest coś, o czym powinniśmy bardzo dużo rozmawiać – będziemy wręcz wymuszali takie przystanki w działaniu tych systemów. Czyli będziemy kazać AI, by np. co pół godziny się zatrzymała, złożyła raport człowiekowi z postępów i uzyskała zgodę na kontynuowanie. To oznacza, że nasza rola w świecie pracy przyszłości będzie polegać bardziej na byciu menedżerami systemów sztucznej inteligencji.

Zgadzam z tym, że nie grozi nam masowe bezrobocie technologiczne, bo zawsze do tej pory było tak, że jedna praca znikała, pojawiał się jakiś zupełnie inny, nowy obszar albo liczne nowe obszary, które trzeba było zagospodarować. Tylko obecnie z jednej strony duża część biznesu zachłystuje się możliwościami AI. Widzi, że ta technologia faktycznie może przyspieszyć, ułatwić, przejąć niektóre zadania. A z drugiej strony jeszcze nie do końca wykształciły się te nowe zawody, które pozwoliłyby na płynne przejście ludzi, którzy tracą pracę do przekwalifikowania się i zdobycia pracy w innym obszarze.
– I to jest bardzo uzasadnione zmartwienie. Dlatego że bardzo często mieszamy dwa poziomy myślenia o zmianie, jaką przyniesie sztuczna inteligencja. Na poziomie makro wszystko wygląda w miarę ładnie, w gospodarce znikną jakieś zawody, ale pojawią się nowe. Według raportów Światowego Forum Ekonomicznego tych nowych będzie wręcz o wiele więcej, niż tych, które staną się niepotrzebne, ponieważ pojawią się całe nowe gałęzie gospodarki.

To dokładnie to samo, co widzieliśmy w poprzednich rewolucjach przemysłowych. Pojawienie się telefonów komórkowych doprowadziło do pojawienia się nowych zawodów: programista gier, designer obudów itd. To są zawody, które zupełnie nie istniały w przeszłości. Są całkiem nowe gałęzie przemysłu. Już nawet nie mówię, chociażby o influencerach, bo to jest zupełnie inny świat.

Jeśli jednak zejdziemy niższej, zaczniemy mówić o jednostkach, to zaczyna się problem.

Jeżeli ktoś przez 25 lat zajmował się np. tłumaczeniem opisów produktów z jednego języka na drugi albo tłumaczeniem podręczników do nauki oprogramowania, to teraz może czuć się realnie zagrożony lub może wręcz już stracił pracę.

Z dużymi modelami językowymi to tłumaczenie jest banalnie proste, one są w tym naprawdę dobre. Łatwo można zautomatyzować pracę tłumacza. Oczywiście, firma wciąż będzie chciała mieć na pokładzie człowieka, który szybko przejrzy to, co napisała AI, czy tam nie ma czegoś dziwnego. Jednak przyspieszenie pracy będzie wielokrotne, to też oznacza, że zamiast 20 tłumaczy wystarczy jeden. I nagle 19 tłumaczy zastanawia się, co dalej. Może nie mają ochoty uczyć się czegoś nowego, może są tuż przed emeryturą. I to jest całkiem zrozumiałe, prawda? Nie każdy człowiek ma chęć poszukiwania nowych obszarów, przeskakiwania z jednej pracy do drugiej.

I ja nie wiem, jakie jest rozwiązanie tej sytuacji, ale wiem, że musimy o tym rozmawiać. Być może to jest miejsce, w którym sektor publiczny musi wkroczyć i zastanowić się, jak można wzmocnić rynek pracy. Nie wiem, czy to przez wymuszenie, żeby jednak pracodawcy nie zwalniali pracowników na rzecz AI, czy być może jest jakiś system socjalny.

W 2025 roku w USA 55 tysięcy osób straciło pracę z powodu AI. Firmy wprost uzasadniały zwolnienia stosowaniem sztucznej inteligencji. W tym roku zwolnień z powodu AI ma być tam dziewięć razy więcej, czyli niemal pół miliona.
– Akurat na te informacje warto patrzeć z pewnym sceptycyzmem. Z prawnego punktu widzenia często jest tak, że żeby kogoś zwolnić, trzeba zlikwidować miejsce pracy. I trzeba jakoś to uzasadnić. Tak szczerze mówiąc – sam pracowałem w Dolinie Krzemowej – wiem, że w wielu firmach był bardzo duży wzrost zatrudnienia podczas pandemii. A potem rynek się zmienił i sektor technologiczny nagle się zorientował, że trzeba zwolnić dziesiątki tysięcy pracowników. Jak to uzasadnić? Prostym wyjściem jest powołanie się na AI.

Nie twierdzę, że tak jest w każdym przypadku, ale duża część tych zwolnień to tak naprawdę „AI-washing”, czyli AI jest tylko pretekstem. Ale prawdą jest, że wiele osób już dziś, zamiast korzystać z usług ludzi, zwraca się do AI po zaprojektowanie nowej strony internetowej, przetłumaczenie dokumentu, prostą radę podatkową. Choć tego ostatniego radziłbym unikać.

A czy w kontekście tego wszystkiego dziwi pana to, że na naszych oczach rodzi się pewien ruch oporu wobec AI?
– Nie, absolutnie mnie nie dziwi. To jest czas zmiany, a nie wszyscy lubią zmiany.

Zresztą jest masa kontrowersji wokół ostatniej fali sztucznej inteligencji. Bo tu chciałbym wprowadzić ważne rozróżnienie: systemy AI, które budowaliśmy od lat 60. – szczególnie te oparte na sieciach neuronowych, te sprzed 10-20 lat, naprawdę zmieniły świat na lepsze. Mamy bezpieczniejsze samochody, które potrafią nam ochronić życie i same ominąć przeszkody właśnie dzięki systemom sztucznej inteligencji. Mamy leki, które są szybciej odkrywane i produkowane dzięki sztucznej inteligencji, mamy różnego rodzaju systemy diagnostyczne, które potrafią przeanalizować obrazy medyczne i wykryć zmiany, których często ludzie nie potrafiliby wykryć.

eprasa.pl 6484f01775

AI naprawdę już zmieniła świat na lepszy i nie ma co do tego żadnej wątpliwości.

Natomiast od kilku lat mamy generatywną sztuczną inteligencję, która jest jakby podzbiorem sztucznej inteligencji i która jest o wiele bardziej kontrowersyjna. Na to składa się kilka rzeczy.

Jedną z nich jest to, że generatywna AI narodziła się w Dolinie Krzemowej, w takim mikrokosmosie, stworzona przez ludzi, o których czasem po angielsku mówi się brogrammers, czyli tacy bracia programiści.

Techbrachole.

– O, właśnie. To jest mikrokosmos techbracholi, którzy tak naprawdę nie do końca rozumieją świat. Oni myślą, że świat można zmienić na lepsze jedną aplikacją. A to tak nie jest, prawda?

Świat jest bardziej skomplikowany. Technologia nie zawsze jest rozwiązaniem problemów w świecie. I widzimy to ciągle, choćby kiedy Sam Altman zapowiada, że za rok ich agenty wykonają 90 proc. naszych zadań. Nie wiem, co Sam Altman robi w ciągu dnia, ale w moim przypadku to nigdy nie będzie 90 proc.

W pewnym momencie obudziliśmy się i żyjemy w świecie, który jest kreowany właśnie przez techbracholi. To oni mają większy wpływ na nasze życie niż ktokolwiek inny.

Z drugiej strony mamy systemy AI, które są trenowane w najmniej efektywny sposób z możliwych, wręcz prostacki. Ich trenowanie wymaga centrów danych, procesorów, energii, wody i tak dalej. Firmy przeznaczają na to ogromne, wręcz nieograniczone, zasoby obliczeniowe i gigantyczne zbiory danych (niemal cały publiczny internet), zamiast udoskonalać samą architekturę algorytmu.

I powtarzamy ten trening miliardy, tryliardy razy, aż w końcu wyjdzie coś fajnego. Tak naprawdę w ten sposób stworzyliśmy systemy generatywnej AI, ale to pochłania masę, masę energii. W efekcie np. w Teksasie, w Dallas mieszkańcom ogranicza się zużycie wody, podczas gdy centra danych działają bez takich limitów, używając jej do chłodzenia centrów danych. W innych miejscach ludzie nie mają prądu albo są tzw. brownouty, czyli żarówki im troszkę przygasają. Mój kolega z Microsoftu już kilka lat temu mówił, że jak zaczynają trenować swoje modele AI, to dzwonią do elektrowni atomowych i uprzedzają je o tym, żeby mogły zwiększyć produkcję prądu.

Więc coraz częściej zaczynają pojawiać się pytania, dlaczego poświęcamy tak dużo zasobów – pieniędzy, energii, wody – na to, żeby ktoś mógł spytać chatbota, ile jest literek „R" w słowie truskawka.

Nie dziwię się więc tym protestom, natomiast myślę, że jest światełko w tunelu. Naukowcy już zaczęli myśleć, jak trenować te systemy w bardziej efektywny sposób, żeby one nie wymagały tak ogromnych mocy obliczeniowych. Chińskie modele są wielokrotnie, czasem o rząd wielkości efektywniejsze od amerykańskich. Chińczycy kilka lat temu nie mieli dostępu do tak dobrych procesorów, jak Amerykanie, więc po prostu musieli zastanowić się, w jaki sposób robić to taniej, a też efektywniej.

Pisze pan, że nie powinno nas martwić to, czy AI zabierze nam pracę, tylko że my staniemy się nieistotni w świecie algorytmów. Czy to nie w pewnym sensie to samo?

– Książkę „Sterowani algorytmami" pisałem już kilka lat temu, ale ta myśl jest chyba coraz bardziej aktualna. Wystarczy wejść na sieci społecznościowe. Na LinkedIn co drugi post brzmi, jakby został napisany przez sztuczną inteligencję, prawda? A to jest pan Janek, pani Zuzanna, którzy siadają przed Claude'em albo ChatGPT i mówią: „Napisz mi wiralowy wpis". I ten bot pisze, a pan Janek czy pani Zuzanna bezrefleksyjnie kopiują i wklejają to, często nawet nie patrząc, co tam jest. Takie zjawisko to „cognitive surrender", czyli kognitywna kapitulacja albo lenistwo poznawcze.

Przekazujemy sprawczość maszynie, stając się antyrobotem. Robot to jest maszyna, która wykonuje polecenia człowieka; antyrobot to jest człowiek, który wykonuje polecenia maszyny. Zamieniamy się w zombie, antyroboty i tego jest coraz więcej.

Bo myślenie to gigantyczny wydatek energetyczny. Więc jeśli można je delegować, zlecić na zewnątrz, to chętnie to robimy. Tyle że trzeba zapłacić określoną cenę.

– Niedawno miałem sesję z ludźmi, którzy zajmują się zarządzaniem ruchem lotniczym. Pytali mnie, czy sztuczna inteligencja może pomóc w zarządzaniu ruchem lotniczym. ChatGPT pewnie nie pomoże, ale taki system może pozwolić nam stworzyć nowe algorytmy. Nigdy nie poprosiłbym Mythosa czy Fable'a Anthropika, żeby sterowały ruchem lotniczym, bo te systemy nie zostały do tego stworzone. Ale dałbym Mythosowi zadanie, żeby opracował najefektywniejszy algorytm zarządzania ruchem lotniczym.

Wtedy zaimplementowałbym ten algorytm w tradycyjnym oprogramowaniu, które już będzie zarządzać tym ruchem. I to jest dosyć istotna różnica, bo jeżeli podejdziemy do tego w taki sposób, to otrzymamy przewidywalny, sprawdzony, matematycznie udowodniony algorytm. A jeżeli zostawimy to wszystko Mythosowi czy jakiemukolwiek innemu modelowi, to mamy ryzyko halucynowania albo model może stwierdzić, że akurat ten samolot wyślemy zamiast do Warszawy to do Astany. Jeśli coś takiego wydarzy się raz na sto tysięcy, nawet raz na milion – to wciąż za dużo.

Lekcja jest taka, że my tak naprawdę nie wiemy, jak wdrażać AI, ale też nie wiemy, gdzie wdrażać AI.

Miałem przerażające spotkanie z dyrektorem technicznym globalnej firmy zajmującej się rozwiązaniami sieciowymi. On cały czas mówił: „Musimy dodać AI tu, tu też musimy dodać AI, i jeszcze tu musimy dodać AI". Zapytałem go, jaki problem chce rozwiązać. Czy to AI w ogóle ma sens?. Odpowiadał: „Nie, nie, tu musimy dodać AI, tu musimy dodać AI, teraz wszyscy dodają AI".

Jeżeli mamy podejście, że AI ma być wszędzie, to jest jak wbiegnięcie z karabinem do ciemnego pokoju: sieczesz seriami i modlisz się, żeby trafienie nie było kwestią przypadku. W coś się trafi, prawda? Ale cała masa tych kul trafi w płot.

Przekazujemy sprawczość maszynie, stając się antyrobotem. Robot to jest maszyna, która wykonuje polecenia człowieka; antyrobot to jest człowiek, który wykonuje polecenia maszyny

MAREK KOWALKIEWICZ

*Prof. Marek Kowalkiewicz

• profesor i kierownik Katedry Gospodarki Cyfrowej (Chair in Digital Economy) w QUT Business School w Brisbane. Autor książki „Sterowani algorytmami" (MT Biznes), której angielski oryginał zdobył nagrodę Australian Business Book Award 2024. Wcześniej kierował globalnymi zespołami innowacji SAP w Dolinie Krzemowej, założył laboratorium uczenia maszynowego SAP w Singapurze i prowadził badania w Microsoft Research Asia. Znajduje się na liście 100 najważniejszych światowych liderów myśli w dziedzinie AI według Thinkers360

Coraz więcej wiemy, jak działa ludzki mózg. Lepiej rozumiemy wpływ nowych technologii na koncentrację, uwagę, nawet motywację. W ramach cyklu „Praca w rytmie mózgu" Wyborcza.biz szuka odpowiedzi, jak wykorzystać tę wiedzę z korzyścią dla pracodawców, pracowników i środowiska pracy, które sprzyja talentom

Firmy są wręcz narażone na straty z powodu złych wdrożeń AI. Bo chciały zabłysnąć tym, że po prostu ją wdrażają.

To w takim razie, gdzie firmy powinny wdrażać AI? Księgowość, administracja, sprzedaż, marketing?

– Gdybym miał jasną odpowiedź, to byłbym bogaty. Nawet sami producenci AI nie znają odpowiedzi, wciąż szukają najlepszych zastosowań.

Po pierwsze, w książce piszę, że w momencie, kiedy wkracza zmiana technologiczna tej skali, to trzeba automatyzować z głową. Bo jeśli rzucimy się na automatyzowanie procesu zepsutego, nieefektywnego, to automatyzacja spowoduje, że wciąż będziemy nieefektywni, ale szybciej i w większej skali. Dlatego w ogóle nie powinniśmy zaczynać od pytania, gdzie wdrażać sztuczną inteligencję, tylko od pytania, jak działa nasza firma i jak mogłaby działać, gdybyśmy mogli ją zaprojektować od nowa i dopiero wtedy zastanowić się, gdzie może pomóc AI.

Czy ten nowy projekt, który być może był niemożliwy w czasach przed AI, teraz jest możliwy? Czy ta przeprojektowana firma mogłaby działać lepiej? Tak należy stawiać te pytania.

Najlepiej sprawdzają się mikrozastosowania. Przykład: w firmie ubezpieczeniowej pracownicy musieli ręcznie czytać i streszczać opisy przypadków, a teraz system robi to podsumowanie za nich.

Człowiek wciąż musi przejrzeć te dokumenty, więc ten czas nie jest w stu procentach odzyskany, ale podsumowanie jest już napisane, wystarczy je skontrolować.

To samo działa w większej skali: gdy trzeba porównać 1200 stron dokumentacji od trzech lekarzy i sprawdzić, czy są ze sobą zgodni, AI pomaga wykonać tę analizę.

Takie mikrozastosowania oddałbym pracownikom, dając im AI i swobodę w szukaniu usprawnień. Wymaga to jednak poczucia bezpieczeństwa – ludzie nie mogą bać się zwolnienia za to, że zautomatyzowali swoją pracę. Zwalnianie takich osób to głupota.

Na koniec proste pytanie: żyjemy w czasach wielkich zmian, a wiele osób boi się o pracę swoją i swoich bliskich. Jak mądrze odpowiedzieć na ten lęk i wskazać ludziom dobre kierunki?

W świecie pełnym sztucznej inteligencji, gdzie darmowe chatboty odpowiadają na każde pytanie, będziemy szukali pytań, niepewności i ludzkiej niedoskonałości. Mówię całkiem serio: pojawią się firmy konsultingowe reklamujące się jako w stu procentach ludzkie. Wyłoni się nowy rynek, na którym skończona, trudna do skopiowania wartość człowieka stanie się kluczowa. Będzie to jednak rynek niszowy i droższy – podobnie jak rzemieślnicze piwa kraftowe na tle głównego nurtu.

Dotychczasowy rozwój generatywnej sztucznej inteligencji pokazuje, że technologia ta wciąż potrzebuje ludzi rozumiejących, co może pójść nie tak. To rola przypominająca postać Gru z kreskówki o Minionkach: wyznacza on cele cyfrowym pomocnikom i dba o to, by świat się nie rozsypał.

Świat będzie nas potrzebował. Bez ludzkiego pragmatyzmu i głębokich wartości, których nie da się w pełni zapisać w regułach czy promptach, ten system po prostu się zawali. Przyszłość nie jest idealnie różowa, ale rola człowieka pozostaje w niej kluczowa. ●

Rozmawiała Joanna Sosnowska

OGŁOSZENIE Kraj/34455866

ORGANIZATORZY
wyborcza.pl
wyborcza.biz
wysokieobcasy.pl
REKLAMA
PARTNER MERYTORYCZNY
brain driven work

REKLAMA Kraj/34454947

eprasa.pl 6484f01775

Wybory w Niemczech

Lewica wygrała wybory w Berlinie mieszkaniami

Die Linke chce zakończyć funkcjonowanie nielegalnego wynajmu krótkoterminowego.

Wiliński

W tym roku Niemcy w pięciu krajach związkowych wybierali parlamenty krajowe, które z kolei powołały lub powołają nowe rządy. Są one ważnym elementem ustroju federalnego i dzielą kompetencje ustawodawcze z Bundestagiem. W kontekście tych elekcji najczęściej pojawiało się pytanie o popularność AfD; dotyczyło ono przede wszystkim wschodniej części kraju. Partia ta wygrała wrześniowe wybory w Meklemburgii-Pomorzu Przednim i zdeklasowała rywali w Saksonii-Anhalt.

Inaczej było w Berlinie, gdzie niemalże 26 proc. głosów zyskała Die Linke, ugrupowanie powstałe w 2007 r. w wyniku połączenia postkomunistycznej PDS i rozłamowców z szeregów SPD i Zielonych. Partia ta poprawiła swój wynik w porównaniu do wyborów z 2023 r. o ponad 13 proc. Współrządzące Berlinem CDU i SPD straciły odpowiednio 9,5 proc. i ponad 6 proc. poparcia. Chadecy uplasowali się na drugim miejscu w powyborczym rankingu, a socjaldemokraci na piątym. Osiągnięte przez te ugrupowania wyniki uniemożliwiają kontynuację dotychczasowej koalicji. Popularną na wschodzie AfD poparło ponad 16 proc. wyborców, co dało jej trzecie miejsce w rankingu.

Warto zaznaczyć, że Berlin jest jednym z trzech, oprócz Bremy i Hamburga, miast-państw związkowych. Oznacza to, że władze kraju związkowego są jednocześnie władzami miejskimi. Na czele rządu stoi burmistrz, którego można nazwać burmistrzem-premierem, a sam jego gabinet nosi nazwę senatu, a nie rządu krajowego. Burmistrza-premiera powołuje Berlińska Izba Deputowanych, czyli tamtejszy parlament. Z takiej charakterystyki kraju związkowego wynika również jego specyfika polityczna, w sporym zakresie komunalna.

Miasto według czerwcowego raportu statystycznego, opartego na bieżącym bilansie ludności, liczy niemalże 3,7 mln mieszkańców, natomiast administracyjny rejestr mieszkańców wskazuje, że w czerwcu 2026 r. w Berlinie zameldowanych było ponad 3,9 mln osób. Według tego drugiego liczba mieszkańców miasta wzrosła od 2000 r. o niemalże 600 tys. osób. Niezależnie od sposobu ustalania liczby mieszkańców Berlin jest najludniejszym miastem RFN.

Według badań przeprowadzonych przez Infratest Dimap trzema najważniejszymi kwestiami dla głosujących w tegorocznych wyborach krajowych były: bezpieczeństwo socjalne, mieszkalnictwo oraz ochrona porządku publicznego. Dwa pierwsze zagadnienia miały taki status również w czasie poprzednich wyborów w 2023 r. Szczególne zainteresowanie kwestiami związanymi z dostępnością mieszkań, zwłaszcza w możliwie przystępnych cenach najmu, jest typowe dla Berlina od dłuższego czasu.

W dokumentach senatu z czerwca 2026 r. znaleźć można informację o tym, że zapotrzebowanie miasta na nowe mieszkania do 2040 r. wyniesie 211 tys. lokali, po części, aby zaspokoić występujący już obecnie popyt, a po części, by odpowiedzieć na miejskie prognozy demograficzne. Liczebność tej pierwszej grupy określa się na 138 tys. lokali. W latach 2022-2025 wybudowano w mieście 60 tys. mieszkań. W ubiegłym roku było ich ok. 11 tys., tylko w części komunalnych.

• W swoim programie wyborczym „Uczynić Berlin opłacalnym" Die Linke najwięcej miejsca poświęcała problematyce mieszkalnictwa

FOT. REUTERS / MARYAM MAJD

Pomysły Die Linke na regulacje dotyczące własności prywatnej wywołują gorącą dyskusję w Berlinie

We wcześniejszych latach zarówno władze krajowe, jak i społeczne inicjatywy zmierzały do wdrożenia rozwiązań, które umożliwiłyby zażegnanie problemu braku lokali i gwałtownego wzrostu kosztów ich najmu. W 2019 r. powołany przez koalicję SPD, Die Linke i Zielonych senat pracował nad regulacjami prawnymi ograniczającymi poziom czynszów w mieście. Ukoronowaniem tych działań było przyjęcie przez Berlińską Izbę Deputowanych stosownej ustawy, która weszła w życie w 2020 r. Sprawa tego aktu trafiła ostatecznie do Federalnego Trybunału Konstytucyjnego, który uznał go, wobec istnienia wcześniejszych przepisów federalnych, za nieważny.

Następnie władze krajowe postanowiły zainicjować w Bundesracie przygotowanie ogólnoniemieckiej ustawy dotyczącej regulacji czynszów. Do tej pory Bundestag jej nie uchwalił. W podobnym czasie powstała inicjatywa obywatelska zmierzająca do ustanowienia prawa uspołeczniającego częściowo berlińskie zasoby wielkich „koncernów mieszkaniowych". Podstawą regulacji ma stać się zapis konstytucji federalnej umożliwiający takie działania. Do referendum w tej sprawie doszło we wrześniu 2021 r., a jego wynik – ponad milion głosów za – wzywał władze do przygotowania krajowej ustawy o uspołecznieniu. Oczekiwanie to nie doczekało się realizacji.

Interesujący jest też wynik wspomnianego badania dotyczący kompetencji przypisywanych przez wyborców poszczególnym ugrupowaniom. W zakresie mieszkalnictwa najwyżej oceniana jest Die Linke – 37 proc. wskazań, wzrost w porównaniu do wyborów 2023 r. o 15 proc.., dotychczasowi koalicjanci wyraźnie słabiej – CDU 8 proc. i spadek o 6 proc., a SPD 11 proc. i spadek o 10 proc. W kompetencje AfD w tym zakresie wierzy 11 proc. wyborców, co oznacza wzrost o 6 proc., a Zielonych tylko 6 proc., czyli o 2 proc. mniej niż w poprzednich wyborach.

Pomysły Die Linke na rozwiązanie problemu mieszkalnictwa w Berlinie można podzielić zgrubnie na dwie grupy – te dotyczące komunalnych zasobów mieszkaniowych oraz planowane regulacje dotyczące własności prywatnej. To właśnie te drugie są powodem gorącej dyskusji. W swoim programie wyborczym „Uczynić Berlin opłacalnym" Die Linke najwięcej miejsca poświęcała właśnie tej problematyce; rozdział „Czynsze, mieszkalnictwo, budownictwo" to najobszerniejsza część dokumentu. Partia podkreśla, że kluczowym elementem służącym rozwiązaniu problemów mieszkaniowych ma być krajowy zasób mieszkaniowy, którym zarządza kilka przedsiębiorstw komunalnych. Berlin dysponuje 400 tys. takich lokali, ale partia stawia na budowę kolejnych oraz rozwój lokalnej infrastruktury społeczno-kulturalnej dużych osiedli mieszkaniowych. Zasób mieszkaniowy ma być rozwijany zarówno poprzez budowę nowych mieszkań, jak i skup nieruchomości. Partia chce zabronić zbywania miejskich nieruchomości.

Plany Die Linke charakteryzuje koncentracja na rozwoju lokalnych społeczności zamieszkujących osiedla, które stawałyby się swoistymi mikroekosystemami społecznymi. Mają one obejmować strefy zielone, miejsca rekreacji i zabaw, sieć punktów handlowych z artykułami codziennego użytku. Infrastrukturę tę ma uzupełnić 20 lokalnych kantyn, w których oferowane mają być posiłki w przystępnych cenach. Ta usługa skierowana do mniej zasobnych obywateli ma mieć nie tylko charakter socjalny, ale również wspólnototwórczy. Die Linke zakłada też poprawę jakości obsługi przez administrację, w tym własny serwis techniczny.

Mocno akcentowano utrzymywanie społecznie akceptowalnej wysokości czynszów w mieszkaniach komunalnych. W odróżnieniu od Kaia Wegnera, chadeckiego burmistrza-premiera, który w czasie swoich 2,5-letnich rządów, w ocenie Die Linke, doprowadził do tego, że w prawie każdym komunalnym lokalu czynsz wzrósł nawet o 11 proc., Die Linke proponowała wprowadzenie senackiego moratorium, zawieszającego na rok podwyższanie komornego, a następnie ograniczającego jego wzrost do 1 proc. w skali roku, a w przypadku szczególnie wysokich, nieproporcjonalnych do typowych dla okolicy opłat, nawet ich zmniejszenia.

Die Linke deklarowała przywiązanie do wyników referendum z września 2021 r. W jej zamysłach nowa Izba Deputowanych ma porzucić marazm wcześniejszych ekip rządowych w Berlinie i pilnie uchwalić ustawę „wywłaszczeniową". W programie podana jest liczba 220 tys. lokali, które miałyby przejść we władanie miasta. Oprócz tej najbardziej jaskrawej i kontrowersyjnej propozycji odnoszącej się do mieszkań i budynków niebędących własnością publiczną pojawiają się również inne propozycje.

Die Linke chce między innymi zakończyć funkcjonowanie nielegalnego wynajmu krótkoterminowego, zasadniczo zabronić wyburzania budynków z przystępnymi cenowo lokalami mieszkalnymi, ewentualnie nałożyć na inwestorów obowiązek przeznaczenia co najmniej połowy mieszkań w wybudowanych w to miejsce obiektach na wynajem po społecznie akceptowalnych kosztach. Partia postrzega też komercyjne platformy najmu jako narzędzie windowania wysokości czynszów i chce zastąpić je miejskimi narzędziami tego typu.

Najnowsze doniesienia z Berlina potwierdzają prawdopodobieństwo utworzenia krajowej koalicji składającej się z Die Linke, Zielonych i SPD, które prowadzą obecnie negocjacje koalicyjne. Ugrupowania te mogłyby uchwalić w Izbie Deputowanych prawa, które umożliwiłyby wdrożenie dużej części postulatów Die Linke z zakresu mieszkalnictwa i budownictwa, m.in. te, które omówiłem.

Ostateczny kształt polityki nowego senatu odsłoni ewentualna umowa koalicyjna, a sprawa uspołecznienia będzie zapewne przedmiotem niełatwych rozmów międzypartyjnych. Na drodze do realizacji tych po części rewolucyjnych zmian stanąć może jednak koalicja federalna, notabene z udziałem SPD, która chce ustawowo wykluczyć możliwość „wywłaszczania" na podstawie regulacji krajowych.

Czas pokaże, czy ewentualne wdrożenie planowanych reform lub potencjalne próby ich zablokowania przez władze federalne wpłyną na popularność Die Linke w Berlinie i w całych Niemczech. ●

Mateusz Wiliński
– niemcoznawca i główny analityk w Instytucie Zachodnim w Poznaniu

eprasa.pl 6484f01775

Religia i ekologia

Czy Kościół rzeczywiście „lewaczeje”?

Troska o ochronę planety jest „nie tylko wymogiem etycznym, ale także teologicznym”. Takie stanowisko zajęła watykańska Międzynarodowa Komisja Teologiczna.

Tomasz P. Terlikowski

Wiadomość o nowym „grzechu ekologicznym” poniosła się – jak to zwykle bywa w takich sytuacjach – szeroko. Jedni wyrazili zachwyt, inni zaskoczenie, jeszcze inni oburzenie. Tradycjonaliści i polityczni populiści uznali to za kolejny dowód na to, że Kościół „lewaczeje”, a lewica uznała, że katolicy – nareszcie – przejmują ich agendę. Tylko sprawa ma charakter – jak często określa się swój status w mediach społecznościowych – „skomplikowany”.

Dlaczego? Zacznijmy od tego, że Międzynarodowa Komisja Teologiczna, choć jest ciałem istotnym, to nie ma możliwości stanowienia doktryny. Jej dokumenty, często pogłębione i ciekawe, są jedynie głosem doradczym, z którym papież i Watykan mogą zrobić, co chcą. I tak jest z najnowszym dokumentem „Troska o nasz wspólny dom: odpowiedzialna i braterska odpowiedź wobec Boga w Trójcy Jedynego”, który został zaprezentowany na początku września.

Uczciwie rzecz ujmując nie jest to nowa koncepcja. Dyskusję o „grzechu ekologicznym” rozpoczął wcześniej papież Franciszek. Znamy słynny fragment Księgi Rodzaju, mówiący o tym, aby człowiek czynił ziemię sobie poddaną. Papież Franciszek komentował to w 2016 roku w Orędziu na Światowy Dzień Modlitw o Ochronę Stworzenia: „Bóg dał nam ziemię, abyśmy ją uprawiali i o nią dbali w sposób zrównoważony i pełen szacunku. Zbyt intensywna uprawa i niedostateczna troska to grzech”.

Powołując się na prawosławnego patriarchę Konstantynopola dodawał: „Niszczenie przez ludzi różnorodności biologicznej Bożego stworzenia; naruszanie przez ludzi integralności ziemi poprzez zmiany klimatu, ogołacanie jej z naturalnych lasów czy niszczenie terenów podmokłych; zanieczyszczanie przez ludzi wód, gleby, powietrza i życia na ziemi – to wszystko są grzechy”.

W tym samym orędziu, odwołując się do swojej encykliki „Laudato si”, którą określa się niekiedy pierwszym ekologicznym dokumentem tej rangi, Franciszek wprost przypominał, co powinien uwzględniać katolik w rachunku sumienia. „Rachunek sumienia, skrucha i wyznanie win przed Ojcem bogatym w miłosierdzie prowadzą do mocnego postanowienia poprawy. To z kolei musi przekładać się na konkretne sposoby myślenia i działania, które wyrażają większy szacunek dla stworzenia. Na przykład: unikanie używania plastiku i papieru, ograniczanie zużycia wody, segregacja odpadów, gotowanie tylko tyle, ile można rzeczywiście spożyć, troska o inne żywe istoty, korzystanie z transportu publicznego czy wspólne użytkowanie samochodów, sadzenie drzew, wyłączanie niepotrzebnego oświetlenia czy wiele innych praktyk”.

To było w 2016 roku, a trzy lata później w przemówieniu do uczestników kongresu Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Karnego, papież podkreślał, że możliwe jest wprowadzenie grzechu ekologicznego do Katechizmu Kościoła Katolickiego. – Elementarne poczucie sprawiedliwości nakazywałoby, aby niektóre zachowania, za które zazwyczaj odpowiedzialne są korporacje, nie pozostawały bezkarne – mówił Franciszek. Ostatecznie do tego nie doszło, choć papież do tego pomysłu wracał jeszcze wielokrotnie.

Gdyby jednak papież wpisał ten grzech do Katechizmu, to wówczas nauczano by o nim na lekcjach religii czy w świątyniach, bo byłby już pełnoprawnym elementem doktryny.

Jeśli więc mówić o jakimś zasadniczym wkładzie dokumentu Międzynarodowej Komisji Teologicznej w doktrynę Kościoła, to wcale nie jest nim zapoczątkowanie nowego modelu myślenia o grzechach ekologicznych, ale o głębsze uzasadnienie tej doktryny.

Autorzy dokumentu Międzynarodowej Komisji Teologicznej definiują, że grzechem ekologicznym będą „działania lub zaniechania wymierzone przeciwko Bogu, bliźniemu, wspólnocie i środowisku”. I dalej: „Właściwe sformułowanie istoty omawianego tu grzechu musi uwzględniać oba czynniki: nie tylko szkodę wyrządzoną środowisku czy ekosystemowi, lecz także – a przede wszystkim – odmowę postępowania zgodnie z zamysłem Boga wobec stworzenia”.

W pierwszych rozdziałach Biblii, gdzie Bóg daje pierwsze zalecenia człowiekowi, znajdują się już wskazówki dotyczące szacunku dla stworzenia.

Tyle w kwestii grzechu, ale Międzynarodowa Komisja Teologiczna sugeruje także budowę chrześcijańskiej „duchowości ekologicznej”. I tu znajdziemy już bardzo konkretne wskazówki, jak wprowadzać ją w życie.

Życie duchowe oparte na zasadach ekologicznych powinno zachowywać harmonię między „pracą, odpoczynkiem, czasem wolnym, kontemplacją, relacjami z naturą i innymi ludźmi oraz ciszą”. „Zdrowa duchowość zachęca nas do życia w sposób zrównoważony i świadomy – zarówno w odniesieniu do środowiska, które nas utrzymuje, jak i do innych ludzi oraz nas samych” – możemy przeczytać w dokumencie.

„Zdrowa duchowość uwzględnia konsumpcję osobistą i rodzinną, dążąc do tego, by była ona zrównoważona. Dąży do minimalizacji zużycia energii w domu i w transporcie. Promuje zdrową i odpowiedzialną ekologicznie dietę. Pomaga nam dokonywać świadomych wyborów zakupowych, w poczuciu, że każdy akt zakupu jest czynem o charakterze moralnym”. Międzynarodowa Komisja Teologiczna wskazuje też, że wyczucie ekologiczne może nas prowadzić do jakiejś formy ascezy: „Obecna sytuacja nadmiernej eksploatacji naszej planety nakłada na nas wszystkich moralny obowiązek dobrowolnego ograniczenia konsumpcji i eksploatacji zasobów, zwłaszcza w krajach bogatych”.

To mocne zwrócenie uwagi na kraje zachodnie związane jest – na co warto zwrócić uwagę – z mocno społecznym (niektórzy powiedzieliby: centrolewicowym ekonomicznie) myśleniem Watykanu. Od, mniej więcej, Leona XIII, a z jeszcze większa mocą od Jana XXIII, kolejni papieże zwracają uwagę na sprawiedliwość społeczną i konieczność przezwyciężania głębokich podziałów klasowych i geopolitycznych.

Te zasady zastosowane są także w odniesieniu do kwestii ekologicznych, bo Międzynarodowa Komisja Teologiczna zwraca uwagę na to, że „niesprawiedliwe byłoby narzucanie przez bogatsze kraje nadmiernych i nieproporcjonalnych obciążeń krajom uboższym – poprzez żądanie ochrony «płuc» Ziemi i zielonych oaz – w sytuacji, gdy państwa zamożne nie chcą zrezygnować z wysokiego standardu życia i swoich wzorców konsumpcji”.

To ważne słowa, bo one mocno uświadamiają, że często kraje bogate, które sporą część swojej pozycji uzyskały dzięki wyzyskowi dóbr ziemi, teraz chcą nakładać zobowiązania na globalne Południa, których same nie zachowywały. „Słuszne jest, aby wdrażanie bardziej odpowiedzialnej, wymagającej i pełnej szacunku polityki ekologicznej było bardziej rygorystyczne wobec tych, którzy wyrządzają największe szkody naszemu Wspólnemu Domowi lub wyrządzili je w największym stopniu w przeszłości” – piszą autorzy dokumentu. Jednym słowem Zachód ma większą odpowiedzialność, bo więcej naszkodził.

O konieczności ochrony środowiska mówili otwarcie zarówno Jan Paweł II, jak i Benedykt XVI. Ten ostatni w encyklice „Caritas in veritate” pisał: „Zagadnienie rozwoju jest dzisiaj mocno związane również z powinnościami wynikającymi ze stosunku człowieka do środowiska naturalnego. Bóg dał je wszystkim, a za korzystanie z niego jesteśmy odpowiedzialni wobec ubogich, przyszłych pokoleń i całej ludzkości. Jeśli natura, a przede wszystkim istota ludzka są uznawane za owoc przypadku lub determinizmu ewolucyjnego, świadomość odpowiedzialności słabnie w sumieniach. Wierzący dostrzega w przyrodzie cudowny owoc stwórczego działania Boga, z którego człowiek może korzystać w sposób odpowiedzialny, aby zaspokoić swe słuszne potrzeby – materialne i niematerialne – z poszanowaniem wewnętrznej równowagi samego stworzenia. Jeśli brak takiej wizji, człowiek traktuje naturę jak nietykalne tabu albo – przeciwnie – dopuszcza się wobec niej nadużyć. Obydwie te postawy nie są zgodne z chrześcijańską wizją natury, będącej owocem stworzenia Bożego”.

Benedykt XVI zresztą – tak jak Franciszek – odwołuje się w uzasadnieniu troski o ziemię do tekstów biblijnych, i to absolutnie fundamentalnych, czyli do m.in. Księgi Rodzaju. Pisał on: „Natura jest wyrazem zamysłu miłości i prawdy. Ona jest uprzednia w stosunku do nas i została nam dana przez Boga jako środowisko życia. Mówi nam o Stwórcy (Rz 1, 20) i o Jego miłości do ludzkości. Ma ona zostać «zjednoczona» w Chrystusie u końca czasów (Ef 1, 9-10; Kol 1, 19-20). A więc i ona jest «powołaniem». Natura jest do naszej dyspozycji nie jako «stos przypadkowo rozrzuconych odpadków», ale jako dar Stwórcy, który ustanowił jej wewnętrzne prawa, aby człowiek czerpał z nich odpowiednie wskazówki, by «ją uprawiać i doglądać» (por. Rdz 2, 15)”.

Widać, że w pierwszych rozdziałach Biblii, tam, gdzie Bóg daje pierwsze zalecenia człowiekowi, znajdują się już wskazówki dotyczące szacunku dla stworzenia. Nie „róbcie sobie z przyrodą to, co chcecie”, lecz „szanujcie ją, pielęgnujcie i się nią opiekujcie”.

Współczesne polskie tłumaczenia Pisma Świętego nie do końca to ukazują, bo tam mowa jest o tym, że człowiek ma panować nad stworzeniem. Jeśli jednak uważnie wczytać się w oryginalny przekaz, to mowa jest tam raczej o „trosce” niż „panowaniu”. I to właśnie z tych źródeł wyrasta katolickie myślenie i stworzeniu. Jego źródłem wcale nie jest więc współczesna myśl papieska, ani nawet dwudziestowieczna teologia (ze szczególnym uwzględnieniem tekstów Jürgena Moltmanna), choć to pomogło w ujawnieniu tych elementów, ale głęboki przekaz zawarty w świętych tekstach chrześcijaństwa. Dobrze, że są one obecnie wydobywane. ●

Tomasz P. Terlikowski

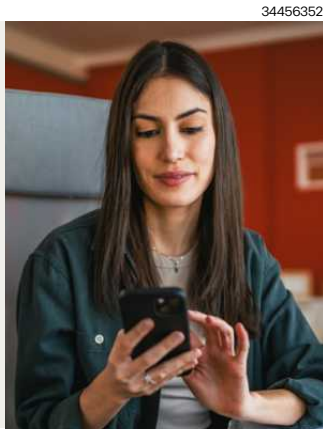
• Teksty w dziale Opinie wyrażają poglądy autorów i nie muszą odzwierciedlać stanowiska redakcji

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34456352

NEWSLETTERY WYBORCZEJ

Wszystkie piszą ludzie, nie maszyny
Nasi najlepsi redaktorzy.
Możesz wybrać z bogatej oferty
ponad **40** różnych newsletterów.
Zapisz się na: **wyborcza.pl/newslettery**

wyborcza.pl

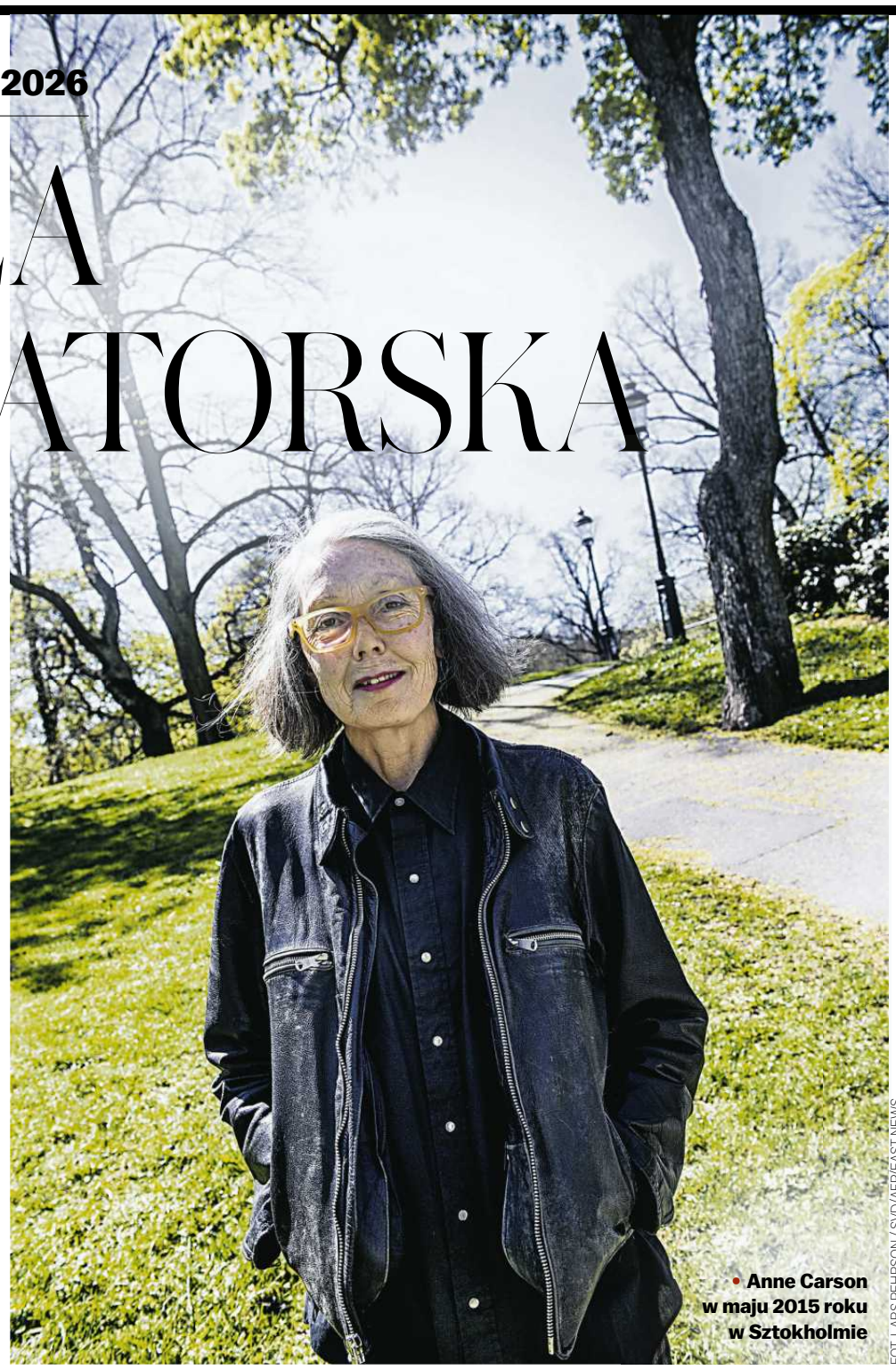
eprasa.pl 6484f01775

Literacka Nagroda Nobla 2026

ŚMIAŁA I NOWATORSKA

Twórczość Anne Carson przywraca wiarę w to, że literaturę wciąż można wymyślać na nowo.

Wojciech Szot

Anne Carson w maju 2015 roku w Sztokholmie

FOT. LARS PEHRSON / SVD/AFP/EAST NEWS

„Za śmiałą i nowatorską twórczość, która w swobodnym dialogu z tradycją klasyczną stworzyła nowe formy współczesnej literatury" – Akademia Szwedzka nagrodziła Anne Carson, kanadyjsko-islandzką poetkę i tłumaczkę.

Literacki Nobel w tym roku powędrował do jednej z największych faworytek. Urodzona w 1950 roku Carson, z wykształcenia filolożka klasyczna, uchodzi za jedną z najbardziej wpływowych poetek przełomu XX i XXI wieku.

SEKTA, KTÓRA NIE ZMIENIA ŚWIATA

Córkę bankiera w świat starożytnej literatury wprowadził w liceum nauczyciel łaciny. Zafascynowana starożytnymi tekstami, zdecydowała się na studia z filologii klasycznej w St. Michael's College na Uniwersytecie w Toronto. Ukończyła je w 1974 roku, siedem lat później obroniła doktorat.

„Filologia klasyczna to trochę jak sekta" – mówiła Carson w jednym z wywiadów. „Ci, którzy się nią zajmują, świadomie się wyróżniają, dołączając do wspólnoty, w której ludzie uczą się nie po to, by zmieniać świat, lecz by go zachować" – dodawała.

Zadebiutowała w 1984 roku tomem poetyckim „Canicula di Anna". W 1986 r. opublikowała esej „Słodko-gorzki eros", dziś uważany za jedno z jej najwybitniejszych dzieł. Początkowo przeszedł bez większego echa. Dopiero jego wznowienie w latach 90. XX wieku przyniosło Carson szerokie uznanie. Niektórzy wymieniali go wśród najważniejszych książek stulecia.

„SŁODKO-GORZKI EROS" I INNE DZIEŁA

W „Słodko-gorzkim erosie" Carson przygląda się miłości i sposobom jej rozumienia w greckiej tradycji, jednocześnie sugerując czytelnikowi, że mówi o uczuciu, które nie zmieniło się przez tysiące lat. „Eros zawsze odciska się jako ten sam wewnętrznie sprzeczny fakt: w pragnieniu erotycznym miłość i nienawiść przybliżają się do siebie" – pisze Carson (przeł. Renata Lis). I zadaje pytanie: dlaczego?

W 1998 roku opublikowała „Autobiografię czerwonego", opartą na zachowanych fragmentach utworów starożytnego greckiego poety Stezychora i będącą uwspółcześnioną wersją mitu o Heraklesie i Gerionie. „Autobiografia..." jest poematem pełnym odwołań do innych tekstów kultury, a – jak pisze Fiedorczuk – tajemnica talentu kanadyjskiej pisarki polega między innymi na tym, że przy całej swojej erudycji potrafi ona po prostu wzruszać.

„Zanurzoną w greckim micie, nawiązującą do literackich odkryć starożytnego poety Stezychora »Autobiografię« czyta się – jednym tchem! – jak współczesną powieść o miłości. Przeniesiona do realiów XX w. historia młodzieńczego uczucia nadwrażliwego Geriona do gruboskórnego Heraklesa jest leciutka, ironiczna, bolesna" – pisała na łamach „Książek. Magazynu do czytania" Renata Lis.

TAJEMNICA BRATA

Tegoroczna noblistka niechętnie mówi o swoim życiu osobistym. W swojej twórczości nawiązywała do niektórych osobistych doświadczeń, m.in. choroby Alzheimera ojca i śmierci matki.

W książce „Water Margins: An Essay on Swimming by My Brother" opowiedziała o zniknięciu swojego brata, Michaela. W 1978 roku został on aresztowany za handel narkotykami, a następnie uciekł z Kanady. Po 22 latach zadzwonił do Carson. Do spotkania jednak nie doszło – Michael zmarł tuż przed nim. W 2010 roku opublikowała „Nox" – poświęcone pamięci brata dzieło uznawane za najintymniejsze w karierze Carson.

Urodzona w 1950 roku Anne Carson uchodzi za jedną z najbardziej wpływowych poetek przełomu XX i XXI wieku

Carson jest żoną artysty Roberta Curriego, którego poznała w Ann Arbor podczas wykładów na Uniwersytecie Michigan. Współpracowali przy projektach wydawniczych Carson. W 2022 roku otrzymali obywatelstwo islandzkie.

Dwa lata później, w eseju dla „London Review of Books", poetka ujawniła, że zdiagnozowano u niej chorobę Parkinsona.

SZYMBORSKA, HERBERT I NOBEL

Pisarka jest laureatką wielu prestiżowych nagród, między innymi Nagrody im. T.S. Eliota, którą otrzymała jako pierwsza kobieta w historii. W 2020 roku otrzymała Nagrodę Księżniczki Asturii, a jury podkreślało, że „osiągnęła poziom intensywności i intelektualną pozycję, które plasują ją wśród najwybitniejszych współczesnych pisarzy". W 2021 roku została laureatką PEN/Nabokov Award za całokształt twórczości.

Carson została również uhonorowana prestiżowymi nagrodami przyznawanymi w Polsce. Jest laureatką Nagrody im. Wisławy Szymborskiej i Nagrody im. Zbigniewa Herberta.

„Jej twórczość jest jak filozoficzna medytacja poprzez zestawianie osobistego doświadczenia i własnego głosu z rozmaitymi głosami poprzedników. Zgłębia naturę czasu, miłości, pożądania i utraty. Robi to z intelektualną subtelnością, niezwykłą bezpośredniością uczuciową i często z poczuciem humoru, co stanowi najlepszą obronę przed banałem" – mówiła Krystyna Dąbrowska, poetka i członkini jury „Herberta".

Z tej okazji poetka odwiedziła Polskę. Zapytana o swojego ulubionego polskiego poetę bez wahania wymieniła Adama Zagajewskiego.

NOBEL SIĘ NALEŻAŁ

Przez długi czas Carson nie była tłumaczona na język polski. Dopiero w 2020 roku wydawnictwo Sic! opublikowało jej esej „Słodko-gorzki Eros" w przekładzie Renaty Lis. Dwa lata później ukazały się „Autobiografia czerwonego" (przeł. Maciej Topolski) oraz poetycko-eseistyczny zbiór „Piękno męża" (przeł. Olga Kubińska, wyd. Słowa na Wybiegu). W grudniu 2024 r. wydawnictwo Ossolineum opublikowało „Dekreację. Wiersze, eseje, opera" w przekładzie Macieja Topolskiego.

– Jej się ten Nobel należał od dawna – mówi „Wyborczej" Renata Lis, pierwsza tłumaczka Carson. – Noblistka przerabia klasyczną filozofię na literaturę, która ma sex appeal. W poetycki sposób odkrywa nieoczekiwane punkty widzenia, patrzy pod nowym kątem, a w efekcie powstaje coś skrzącego się erosem – dodaje.

Ingrid Carlberg, sekretarzyni Akademii Szwedzkiej, mówiła, że pisarka o nagrodzie dowiedziała się na Islandii. „Powiedziała tylko, gdzie jest i że słucha wiatru. Była zaskoczona, ale bardzo szczęśliwa. Słyszałam to w jej głosie" – mówiła Carlberg.

Anders Olsson, przewodniczący Komitetu Noblowskiego, pochwalił sposób, w jaki Carson „zerwała z poezją liryczną i stworzyła nowe formy dla literatury współczesnej". „Ta metoda pisania sprawiła, że jej dzieła są zabawne i ironiczne, łączą poezję klasyczną z nowoczesną, ale także różne gatunki i formy sztuki" – stwierdził.

LEKTURA JAKO OBJAWIENIE

Anne Carson od ponad dekady wymieniano wśród faworytek do literackiego Nobla. Jej dzieła, w których dziedzictwo kultury klasycznej dyskretnie i ironicznie koresponduje ze współczesnym światem, nie dają się przyszpilić gatunkowo.

„Pisarstwo Kanadyjki nie mieści się w ramach konwencji literackich. Jej teksty są hybrydyczne, a książki łączą elementy poematu, eseju, traktatu filozoficznego, autobiografii i innych gatunków" – pisała Julia Fiedorczuk w eseju „Sąsiedzi ognia", dołączonym do wydanej po polsku w 2022 roku „Autobiografii czerwonego" (przeł. Maciej Topolski).

Krytycy często podkreślają, że Carson w niezwykle oryginalny sposób odczytuje starożytne teksty. „Wraca do podstaw i czyta od nowa to, co unieruchomione w kanonie. I stawia nam pytanie – czy można te historie opowiedzieć na nowo?" – mówiła członkini jury „Herberta" Anna Marchewka.

Tym samym Carson tworzy własny idiom literacki, który przywraca wiarę w to, że w XXI wieku wciąż możliwe jest tworzenie wyjątkowej literatury – osobnej, a jednocześnie uwielbianej przez (może niezbyt licznych) czytelników.

Tegoroczna noblistka zachwycająco pisze o miłości, uświadamiając nam, że nie ma miłości bez ciała, ale też bez tego, co nieuchwytne i ujawnia się dopiero w towarzystwie erosa.

„Jeśli prześledzimy tor ruchu erosa, wykryjemy powtarzalną trasę: eros wyrusza od kochanka w kierunku ukochanej osoby, po czym wraca rykoszetem do kochanka i dziury w nim, przedtem niezauważonej. Czy prawdziwym tematem większości wierszy miłosnych jest ukochana osoba? Nie. Jest nim ta dziura" – pisze w „Słodko-gorzkim erosie" Carson.

Lektura jej dzieł, jakkolwiek niełatwa, dla wielu czytelników może być objawieniem.

eprasa.pl 6484f01775

Czego nie powinna była widzieć Josephine?

Jeden z najmocniejszych seansów roku

„Josephine" to przejmujący portret utraconej niewinności. Beth de Araujo, inspirując się własnymi wspomnieniami z dzieciństwa, opowiada też o bezradności rodziców.

Piotr Guszkowski

Czy zostałaś kiedykolwiek zgwałcona? – pyta Josephine w drodze samochodem. Mama odpowiada, że nie, ale po chwili po jej policzku spływa łza. Trudno ocenić, czy to świadectwo własnej traumy, którą kobieta wolała ukryć przed córką, czy też rozpacz na myśl, że ośmiolatka w ogóle zaprząta sobie głowę takimi sprawami. Gdyby tylko wiedziała, co naprawdę teraz przeżywa jej dziecko…

Josephine (w tej roli Mason Reeves) była świadkiem napaści seksualnej w parku niedaleko domu, gdzie z tatą chodzą trenować. Podsłuchane w rozmowach dorosłych słowo „gwałt" wdziera się do jej słownika niczym intruz. Dziewczynka próbuje zrozumieć, co to właściwie znaczy – odpowiedzi szuka w sieci. Traumatyczne doświadczenie sprawia, że w jej świecie pojawiają się nie tylko pojęcia, ale również

• **„Josephine" w reż. Beth de Araújo do obejrzenia na Warszawskim Festiwalu Filmowym**

FOT. MATERIAŁY PRASOWE WFF

obrazy i dylematy, które nie powinny się w nim znaleźć. A na pewno nie teraz, nie tak wcześnie.

W swoim pełnometrażowym debiucie „Wtajemniczone" („Soft & Quiet") Beth de Araújo śledziła spotkanie kobiet związanych z ruchem białej supremacji, które stopniowo przeradza się w spiralę uprzedzeń i nienawiści. W „Josephine" ponownie przygląda się konsekwencjom przemocy, tym razem skupiając się na strachu, który zostaje z ofiarami i świadkami na długo po samym wydarzeniu. Co ciekawe, to właśnie ten film pierwotnie miał być jej debiutem, ale pandemia zmusiła reżyserkę do odłożenia projektu i realizacji „Wtajemniczonych".

Wychowana w San Francisco, de Araújo zabiera nas w swoje rodzinne strony. Do Golden Gate Park, gdzie przed laty spotkało ją dokładnie to, co teraz Josephine. – Chciałam zbadać nadmierną czujność, która została ze mną po tamtym dniu, patrząc na świat oczami ośmioletniej dziewczynki – tłumaczyła na konferencji prasowej w trakcie Berlinale.

Reżyserka konsekwentnie prowadzi narrację i buduje napięcie. Kulminacja następuje w trakcie przesłuchań. Dzięki przyjęciu perspektywy dziecka możemy bez pochopnych ocen przyjrzeć się również rodzicom. Claire i Damien różnią się nie tylko temperamentem, ale przede wszystkim sposobem reagowania na traumę córki.

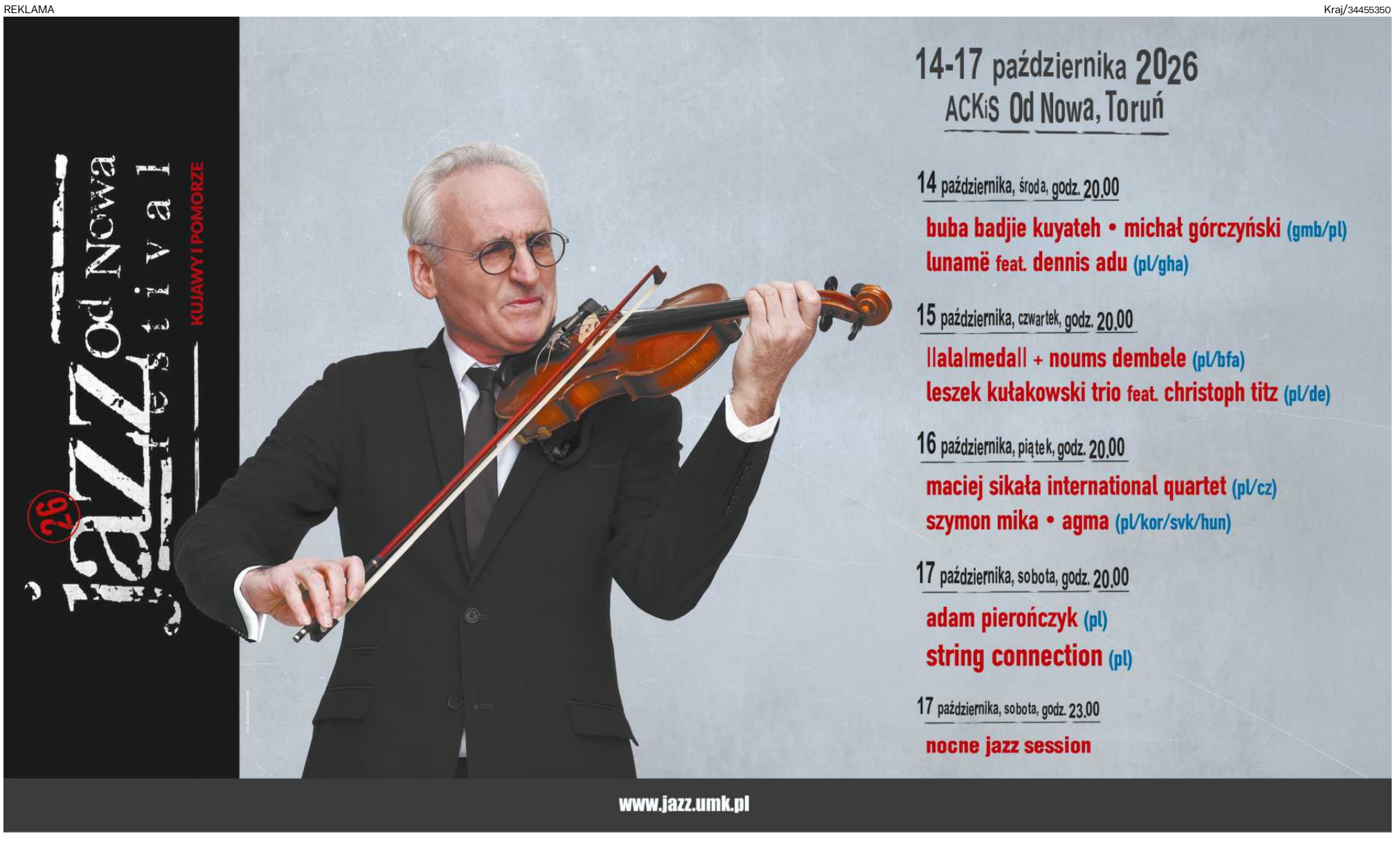
Matka (wiarygodna w tej roli Gemma Chan) próbuje przepracować problem poprzez rozmowę i zrozumienie emocji dziecka, stąd skłania się ku wizycie u terapeuty. Ojciec nie ukrywa, że słowa nie są jego mocną stroną. Szuka rozwiązania w działaniu, dlatego zapisuje córkę na kurs samoobrony, by nabrała pewności siebie. Channing Tatum gra tu na przekór swojemu wizerunkowi. Pokazuje oblicze, którego rzadko od niego wymagano: pozbawiony charakterystycznego luzu i poczucia kontroli, odsłaniający słabości i wrażliwość swojego bohatera. Mężczyzna nosi w sobie niezgodę na to, by ulec presji. Nie chce wycofywać córki ze sprawy ani układać życia pod dyktando strachu, wierząc, że tylko konfrontacja z tym, co się wydarzyło, pozwoli jej odzyskać poczucie sprawczości oraz zachować wiarę w sprawiedliwość.

Beth de Araújo ciekawie zarysowuje te dylematy. Pokazuje rodziców, którzy mimo dobrych chęci okazują się bezradni wobec sytuacji. Nie sposób się na coś takiego przygotować, nie ma też dobrego wyjścia. Tym bardziej że nie ma co liczyć na system, który po raz kolejny zawodzi ofiary. Wydaje się skonstruowany w taki sposób, jakby miał skutecznie zniechęcić do walki o ukaranie winnych. Przede wszystkim jednak dostajemy w „Josephine" wgląd w świat dziecka, któremu odebrano spokój i poczucie bezpieczeństwa. Film triumfował na Sundance, gdzie został doceniony zarówno przez jury, jak i publiczność. Dla mnie okazał się jednym z najmocniejszych seansów w tym roku. ●

Warszawski Festiwal Filmowy

• Film „Josephine" zostanie pokazany na 42. Warszawskim Międzynarodowym Festiwalu Filmowym (9-18 października). Znalazł się w sekcji „Konfrontacje", wśród tytułów prezentowanych i nagradzanych na najważniejszych festiwalach świata, takich jak „Fiord" Cristiana Mungiu, „Żółte listy" Ilkera Çataka czy „Everytime" Sandry Wollner. Najlepszy film wybierze publiczność. Szczegóły: wff.pl.

REKLAMA
Kraj/34455350

1 RP

eprasa.pl 6484f01775

Nepo babies

Oburza was kariera Heleny Englert? A jak tam wasze przywileje?

Chciałabym żyć w świecie, w którym kluczowym przejawem nierówności jest łatwiejszy dostęp do scen narodowych i line-upów festiwali.

Dłużewska

Na skali kompletnie nieistotnych rzeczy, którymi oburzają się Polacy, Helena Englert sytuuje się nieco poniżej Izabeli Łęckiej mówiącej „chujec borsuczy", ale nadal imponująco wysoko.

Aktorka i piosenkarka, a także córka aktora i reżysera Jana Englerta oraz aktorki Beaty Ścibakówny, ma pewną przypadłość: każde jej publiczne wystąpienie wywołuje lawinę komentarzy. Wystarczy, by jej imię i nazwisko pojawiło się w nagłówku, a Polacy, niezawodnie niczym pacjent uderzany młoteczkiem w kolano, zaczynają masowo dzielić się opinią na temat jej urody, osobowości i talentu. A raczej jego braku.

W zalewie opinii niczym boja na morzu podskakuje hasło: „nepo baby", angielskie określenie dziecka znanych rodziców, które robi karierę dzięki nazwisku. Wylansował je w 2022 roku „New York Magazine", który w okładkowym tekście ogłosił mijający rok „rokiem nepo babies". Do Polski dotarło z lekkim poślizgiem, ale uderzyło z pełną mocą.

W Hollywood hasłem „nepo babies" określa się m.in. Mayę Hawke (córkę Ethana Hawke'a i Umy Thurman), Margaret Qualley (córkę Andie MacDowell), Maude Apatow (córkę Judda Apatowa, scenarzysty, reżysera i producenta), Jacka Quaida (syna Meg Ryan) czy Lily-Rose Depp (córkę Johnny'ego Deppa oraz piosenkarki i modelki Vanessy Paradis).

W Polsce ma ono twarz Heleny Englert.

Może część z państwa rozczaruję, ale nie mam zdania o talencie Heleny Englert. Nie widziałam żadnego z jej filmów, serial „#BringBackAlice" porzuciłam po jednym odcinku, ale nie z winy grającej tytułową rolę aktorki. Nie byłam na reżyserowanym przez Jana Englerta „Hamlecie" w Narodowym, w którym grała Ofelię (choć ufam opinii Witolda Mrozka, że to rola udana).

Czy mogłabym je sobie wyrobić? Z pewnością. Ale szczerze mówiąc, nie wydaje mi się to kwestią palącą. Helena Englert wydaje mi się interesująca z innego powodu: nie jako aktorka czy piosenkarka, lecz jako obiekt uczuć, krytyki, a niekiedy wręcz agresji.

• **Helena Englert na tegorocznym Olsztyn Green Festival** FOT. MICHAŁ RYNIAK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Większość komentujących posty o Helenie Englert to nie jej koledzy i koleżanki z branży, lecz zwykli Polacy i Polki

Ich skala jest niebagatelna. Englert opowiedziała właśnie, że od półtora roku jest z tego powodu na lekach i pod opieką psychiatry. Wyznała to w czwartym odcinku programu „Taniec z gwiazdami", gładko przechodząc do seksownego wykonania cza-czy, za które zgarnęła świetne oceny (trudno o lepszą metaforę oczekiwań, z jakimi mierzą się młode kobiety).

To dobry moment, by zadać sobie pytanie: dlaczego nepo babies budzą aż taką złość?

Proszę mnie źle nie zrozumieć: nie mam zamiaru bronić nepotyzmu w kulturze. Rozumiem frustrację ludzi, którzy mimo talentu i ciężkiej pracy nie są w stanie przebić się w branży wymagającej nieustannej walki o uwagę. Zwłaszcza jeśli tę walkę przegrywają z osobami automatycznie obdarzonymi uwagą z racji znanego nazwiska. Wyobrażam sobie, co czują aspirujący aktorzy, widząc, jak hollywoodzcy producenci po raz kolejny dają rolę w filmie czy serialu nie w oparciu o talent, lecz o liczbę fanów na Instagramie. Albo młodzi muzycy, którzy nie zmieścili się w line-upie popularnego festiwalu, bo nazwa ich zespołu nie rozgrzewa do czerwoności sekcji komentarzy.

Fakt, że „talent" to kategoria niewymierna, tylko tę frustrację zaostrza – nie dość, że człowiek został potraktowany niesprawiedliwie, to nawet nie jest w stanie tego udowodnić.

Rozumiem to. Ale zastanawia mnie, dlaczego ta złość aż w takim stopniu udziela się osobom spoza branży. Większość komentujących posty o Helenie Englert to nie jej koledzy i koleżanki z branży, lecz zwykli Polacy i Polki. Nie zdziwiłabym się, gdyby wielu z nich nie widziało wielu – ba, żadnej – jej ról.

Skąd więc ta złość?

Większość osób pytana o to odpowie: bo to niesprawiedliwość. I będzie miała rację, jeśli nie w przypadku Heleny Englert, to przynajmniej w przypadku wielu podobnych historii.

Ale czy to większa niesprawiedliwość niż ta, która spotyka zdolnych studentów przerywających naukę, bo nie stać ich na wynajem mieszkania w obcym mieście? Ludzi, którzy nigdy studiów nie zaczną, bo nie mają wsparcia rodziny i od osiemnastego roku życia muszą utrzymać się sami? Osób skazanych na podjęcie niskopłatnej, wyniszczającej fizycznie pracy, bo tylko taka jest dostępna w miejscu, w którym mieszkają? Ludzi niemogących dostać się do lekarza, bo nie mają samochodu, a PKS jeździ dwa razy dziennie? Czekających latami na ratujące życie zabiegi, bo nie stać ich na prywatne wizyty? Zaciskających zęby i znoszących mobbing, bo zmiana pracy oznacza przestój, a całą pensję pożera rata kredytu i psycholog dla dziecka?

Czy to wreszcie większa niesprawiedliwość niż to, że część z nas miała szczęście urodzić się w kraju stabilnym i dobrze prosperującym, a nie takim, z którego można tylko starać się uciec – nawet ryzykując życiem?

Dlaczego nierówny dostęp do scen narodowych i line-upów festiwali budzi w nas większe oburzenie niż nierówny dostęp do edukacji, opieki zdrowotnej czy mieszkań? Do możliwości zawarcia małżeństwa i adopcji dzieci?

Jasne, kawa nie wyklucza herbaty, a mycie rąk nie zwalnia z mycia nóg. Teoretycznie mogą nas w równym stopniu oburzać i wielkie, i małe nierówności. Ale – powiedzmy to sobie szczerze – w praktyce tak się nie dzieje. W ekonomii uwagi nawet oburzenie jest zasobem ograniczonym. Choćbyśmy na rzęsach stanęli, na wszystko go nie starczy.

Łatwo oburzać się na dzieci celebrytów na ekranach, scenach i wybiegach. Są bardziej widoczne niż dzieci prawników i lekarzy, na które od matury czeka miejsce w rodzinnej praktyce. Ich nazwiska kłują w oczy w nagłówkach, są podbijane przez algorytmy. A krytykowanie ich przywileju nie wymaga konfrontowania się z własnym.

Życzę nam wszystkim świata, w którym role filmowe i teatralne, umowy na płyty i książki, miejsca w panelach dyskusyjnych i zaproszenia do mediów dostają osoby najlepiej do tego predysponowane. Kultura na pewno na tym skorzysta.

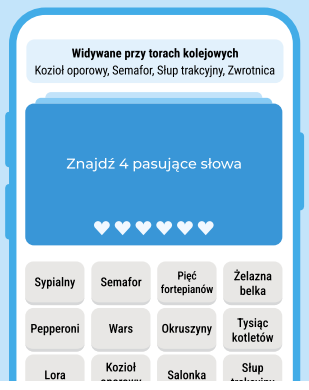
Równie mocno życzę nam świata, w którym w temacie nierówności najbardziej palącą kwestią jest talent aktorski i wokalny Heleny Englert. ●

Emilia Dłużewska

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34456193

SKOJARZENIA

Połącz **16 słów** w cztery logiczne grupy

APLIKACJA WYBORCZEJ

Zeskanuj i graj za darmo

1 RP

eprasa.pl 6484f01775

GK.6831.0050.2025.EN Mierzęcice, dnia 05.10.2026 r.

INFORMACJA
Wójta Gminy Mierzęcice

Na podstawie art. 97a pkt 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz. U. z 2026 r. poz. 399 ze zm.),

podaję do publicznej wiadomości

informację o zamiarze wszczęcia z urzędu postępowania administracyjnego w sprawie podziału nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym, oznaczonej numerem ewidencyjnym działki 344/22 o pow. 1,5628 ha, położonej w obrębie 0001, Boguchwałowice, dla której jest urządzona księga wieczysta.

Podział wyżej opisanej nieruchomości jest niezbędny dla realizacji celu publicznego, o którym mowa w art. 6 pkt 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami, polegającego na wydzielaniu gruntów pod drogi publiczne, tj. drogę publiczną o funkcji ulicy dojazdowej oznaczonej symbolem 3KDD na zmianie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Mierzęcice dotyczącego miejscowości Boguchwałowice, zatwierdzonego Uchwałą Rady Gminy Mierzęcice Nr XXXIII/321/2014 z dnia 30 stycznia 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. poz. 778 z dnia 10 lutego 2014 r.).

W myśl art. 97a pkt 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami, jeżeli w terminie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia nie zgłoszą się osoby, którym przysługują prawa rzeczowe do nieruchomości, można wszcząć postępowanie w sprawie podziału nieruchomości.

Zgodnie z art. 97a pkt 3 po bezskutecznym upływie terminu 2 miesięcy wójt może wydać decyzję zatwierdzającą podział nieruchomości.

Niniejsza informacja podlega opublikowaniu w sposób zwyczajowy przyjęty w danej miejscowości, na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy w Mierzęcicach oraz na stronach internetowych Urzędu Gminy w Mierzęcicach, a także przez ogłoszenie w prasie o zasięgu ogólnopolskim.

Wójt Gminy Mierzęcice
(-) mgr Grzegorz Podlejski

Kraj/34455676

Zarząd Spółdzielni Rzemieślniczej „ Wielobranżowa” w Mielcu

ogłasza dwustopniowy
NIEOGRANICZONY PRZETARG OFERTOWY
na sprzedaż nieruchomości gruntowej stanowiącej działki ewidencyjne

nr 1782/1, 1782/4, 1782/5, 1782/6 o łącznej powierzchni 0,1304 ha zabudowanej kompleksem budynków o funkcji usługowo - handlowej, położonej w miejscowości Mielec przy ul. Krótkiej 5 oraz 3 Maja 2A, powiat mielecki, woj. podkarpackie.

Cena wywoławcza : 5 550 000,00 zł netto
(słownie: pięć milionów pięćset pięćdziesiąt tysięcy złotych netto). Do ceny zostanie doliczony podatek VAT wg. stawki VAT 23 %, stosownie do przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. ,o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2024 r. poz. 361, 852 z dnia 13.08.2024 r.)

Przystąpić do przetargu można poprzez złożenie pisemnych ofert w zamkniętych kopertach w sekretariacie Spółdzielni w Mielcu przy ul. Krótkiej 5 do dnia 10.11.2026 r. do godziny 11:00 i wpłacenie wadium w wysokości 10% ceny wywoławczej, przelewem na rachunek bankowy Spółdzielni : 71 1240 2656 1111 0000 3793 0884, data uznania wpływu wadium na rachunku najpóźniej do dnia 10.11.2026 do godz.10:00.

Otwarcie ofert nastąpi w dniu 10.11.2026 o godz. 11:15 w biurze Spółdzielni w Mielcu ul. Krótka 5, kiedy to rozpocznie się drugi etap przetargu – licytacja.

Wadium zwraca się niezwłocznie nie później niż w ciągu 3 dni po zamknięciu, unieważnieniu lub zakończeniu przetargu wynikiem negatywnym. Wadium wniesione przez uczestnika który wygrał przetarg, zalicza się na poczet ceny nabycia nieruchomości. Wadium przepada na rzecz Sprzedawcy, jeżeli wybrany oferent uchyli się od zawarcia umowy.

Większość lokali znajdujących się w nieruchomości stanowiącej przedmiot sprzedaży jest przedmiotem obowiązujących umów najmu. Bliższe informacje w przedmiocie sprzedaży udzielane są w siedzibie Spółdzielni w Mielcu przy ul. Krótka 5, tel. (17) 773 32 83.

Spółdzielnia zastrzega sobie prawo odstąpienia lub unieważnienia przetargu bez podania przyczyny.

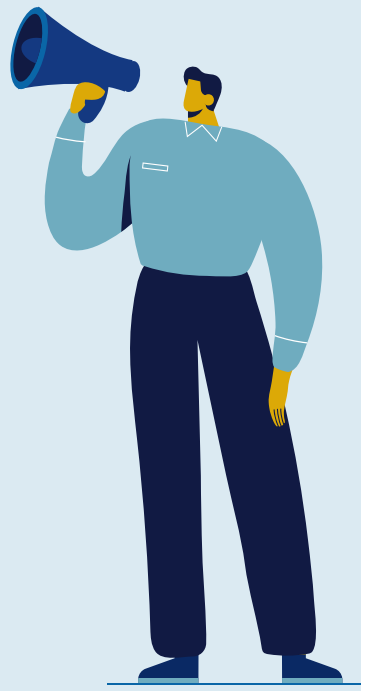
Kraj/34455848

NEWSLETTER

Komunikaty.pl

Nowości w przepisach, zamówienia publiczne, porady ekspertów, raporty, ogłoszenia.

Dla przedsiębiorców, urzędników, zainteresowanych gospodarką.

ZAPISZ SIĘ

Wejdź na stronę **komunikaty.pl**
lub użyj kodu QR

Marii Wełnickiej
oraz Jej Najbliższym

składamy wyrazy głębokiego współczucia i słowa wsparcia

z powodu śmierci

Mamy

W tych trudnych chwilach łączymy się myślami z Rodziną, życząc siły i ukojenia.

Koleżanki i Koledzy z EIB SA

www.nekrologi.wyborcza.pl/34456190

STAROSTA KUTNOWSKI
wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej

Uprzejmie informuję o zamiarze ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości położonej w gminie **Bedlno** w obrębie ewidencyjnym **Stradzew** oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków jako działka nr 95 o powierzchni 0,0847 ha. Działka posiada nieuregulowany stan prawny.

Wyżej wymieniona nieruchomość niezbędna jest dla realizacji Energa-Operator S.A. Oddział w Płocku, reprezentowanej przez Przedsiębiorstwo Inżynieryjno – Techniczne Teltor – Pol Północ S.A. przebudowy istniejących linii napowietrznych nn-0,4 kV, budowy linii napowietrznych nn-0,4 kV oraz linii kablowych nn-0,4 kV w miejscowości Stradzew.

Zgodnie z art. 114 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (*Dz. U. z 2026 r., poz. 399 ze zmianami*) wzywa się osoby, którym przysługuje prawo rzeczowe do przedmiotowej nieruchomości o zgłoszenie się z dokumentami własności do Wydziału Geodezji, Kartografii i Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Kutnie przy ulicy Królowej Jadwigi 7 **w nieprzekraczalnym terminie dwóch miesięcy od ukazania się ogłoszenia.**

Kraj/34456275

BK-GN.6840.35.2026

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA O PRZETARGU

Działając na podstawie ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami

Burmistrz Miasta Czeladź ogłasza I przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości stanowiącej własność Gminy Czeladź

1. Do sprzedaży przeznacza się niezabudowaną nieruchomość gruntową, stanowiącą własność Gminy Czeladź, położoną w Czeladzi w pobliżu ulicy Będzińskiej oznaczoną numerami działek **13742, 13743, 13744, 13745, 13746, 13747, 13748** oraz **13939 obręb Czeladź** o łącznej powierzchni **2,4780 ha**, zapisaną w księdze wieczystej numer KA1B/00019221/4. Symbol użytków z ewidencji gruntów: RIIIb, RIVa. Dostęp do drogi publicznej ul. Grodzieckiej zostanie zapewniony w drodze ustanowienia **służebności gruntowej**.
   Przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego: **„7MNU”** – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług, w części południowej pod tereny zabudowy usługowej – **„7U”** oraz w niewielkiej części pod tereny zieleni nieurządzonej – **„6ZI”** – zgodnie z Uchwałą Rady Miejskiej w Czeladzi numer V/53/2019 z dnia 27 lutego 2019 r.
   Działy III – Prawa, roszczenia i ograniczenia i dział IV – Hipoteki księgi wieczystej nie wykazują wpisów. Nieruchomość będąca przedmiotem zbycia nie jest obciążona ograniczonymi prawami rzeczowymi, prawami zobowiązaniowymi i nie ma przeszkód prawnych w rozporządzaniu nią.
2. **Nieruchomość została przeznaczona do sprzedaży w trybie przetargu ustnego nieograniczonego.**
3. **Cena wywoławcza** została określona w wysokości: **4.500.000,00 złotych netto** (słownie złotych: cztery miliony pięćset tysięcy 00/100).
   Do ceny zostanie doliczony podatek VAT zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, na podstawie ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (tekst jednolity Dz.U. z 2025 r. poz. 775, ze zm.).
   Jednorazowa opłata z tytułu ustanowienia służebności gruntowej wynosi **10.000,00 zł netto** (słownie złotych: dziesięć tysięcy 00/100). Kwota ta, wraz z obowiązującą stawką podatku VAT, zostanie doliczona do ceny sprzedaży działek numer 13742, 13743, 13744, 13745, 13746, 13747, 13748 oraz 13939.
4. **Kwota wadium** ustalona została w wysokości **900.000,00 złotych** (słownie złotych: dziewięćset tysięcy 00/100), płatna do dnia **1 grudnia 2026 r.** Postąpienie nie może wynosić mniej niż 1% ceny wywoławczej z zaokrągleniem w górę do pełnych dziesiątek złotych.
5. **Termin i miejsce przetargu:** Urząd Miasta Czeladź, ul. Katowicka 45, 41-250 Czeladź**,** sala konferencyjna I piętro **w dniu 10 grudnia 2026 r. o godzinie 10^{00}**.
6. **Miejsce wywieszenia i publikacji ogłoszenia o przetargu:**
   Ogłoszenie o przetargu zostało opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Czeladź pod adresem www.bip.czeladz.pl oraz wywieszone zostało na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Czeladź – ul. Katowicka 45, 41-250 Czeladź na II piętrze.
7. **Informacje dodatkowe dotyczące przetargu można uzyskać w Wydziale Gospodarki Nieruchomościami Urzędu Miasta Czeladź pokój 414 na II p. lub pod numerem telefonu 32 76 37 980.**

Kraj/34456099

KRAJOWA RADA SPÓŁDZIELCZA OGŁASZA

Przetarg nieograniczony w formule „zaprojektuj i wykonaj” na remont zabytkowej „sali bankowej” stanowiącej część obiektu objętego indywidualną ochroną konserwatorską w zakresie wymiany świetlika dachowego.

1. Lokalizacja obiektu historycznie zwanego „Dom pod Orłami”: ul. Jasna 1, 00-013 Warszawa, dz. ew. nr 32, obręb 5-03-10. Dzielnica Śródmieście.
2. Szczegółowy opis przedmiotu zamówienia zamieszczony jest na stronie zamawiającego: www. krs.org.pl.
3. Dokumentacja stanowiąca Decyzję Stołecznego Konserwatora Zabytków oraz Decyzję o pozwoleniu dostępna jest do wglądu oferentów po wcześniejszym zgłoszeniu takiego zamiaru na adres e-mail: administracja@krs.com.pl lub nr tel. 601 982 658

W ramach pierwszego etapu przetargu oferent powinien złożyć w siedzibie zamawiającego w zapieczętowanej kopercie z dopiskiem „Przetarg” w terminie do dnia 23 października 2026 r. do godz. 14.00 następujące dokumenty stanowiące jego ofertę realizacji zlecenia w formule „zaprojektuj i wykonaj”, a podane tam wartości i propozycje będą przedmiotem oceny decydującej o zakwalifikowaniu danej oferty:

1. Kosztorys zawierający wszystkie pozycje stanowiące całościową kwotę netto i brutto realizacji przedmiotu oferty.
2. Pisemne rekomendacje potwierdzające realizację podobnych przedmiotowo projektów.
3. Proponowany harmonogram realizacji przedmiotu zlecenia.
4. Dowód wpłaty zwrotnego wadium przetargowego w kwocie 100 tys. zł na konto zlecającego nr 64 1240 6247 1111 0000 4977 9727 o treść dyspozycji „wadium przetargowe” (decyduje data uznania rachunku zlecającego) lub dokumentu potwierdzającego uzyskania gwarancji bankowej albo polisy ubezpieczeniowej na tę kwotę jako gwarancji wpłaty wadium.

Przed przystąpieniem do drugiego etapu przetargu, w ramach którego wybrane zostaną oferty dla ostatecznego rozstrzygnięcia przetargu, zamawiający zastrzega prawo negocjacji z wybranymi oferentami celem ewentualnego doprecyzowania złożonej oferty.

O dopuszczeniu ofert do ostatecznego rozstrzygnięcia wybrani oferenci zostaną powiadomieni odrębnie. Jednocześnie wybrany oferent zobowiązany będzie do ustanowienia na rzecz zlecającego gwarancji jakości wykonania przedmiotu zlecenia zabezpieczonej w kwocie stanowiącej 5 procent wartości netto zlecenia obowiązującej w okresie 5 lat udzielonej gwarancji w jednej z wybranych form: gotówkowej, przedstawienia gwarancji bankowej lub polisy ubezpieczeniowej.

Ogłaszający zastrzega, że przetarg może być unieważniony na każdym jego etapie i nie będzie to rodzić po jego stronie żadnej odpowiedzialności.

Kraj/34456205

eprasa.pl 6484f01775

Witamy w Polsce

Cykl Witamy w Polsce tworzy zespół kilkudziesięciu reporterów „Wyborczej" pracujących w redakcjach w całym kraju.

BUNT PARAFIAN

Biskup Roman Pindel odwołał proboszcza parafii Świętego Wawrzyńca w Grojcu, ale nie chce powiedzieć dlaczego.
– To niewerbalny komunikat: „Nie czuć. Nie pytać. Nie dyskutować" – komentuje publicystka katolicka.

MILENA KUCHNIA

Biskup Roman Pindel: – Ksiądz Józef Zborek został odwołany z urzędu proboszcza w związku z bardzo poważnymi zarzutami dotyczącymi pełnienia tej funkcji.

Duchowny z jego diecezji: – To było polowanie na księdza. Przez tyle lat biskup próbował go dopaść i w końcu mu się udało. Tyle że czasy są już inne i ludzie ujęli się za swoim proboszczem. Ku zdziwieniu biskupa i jego ludzi.

Sołtys Grojca: – W tej diecezji dzieją się cuda. Duchowni nas uczą o miłości bliźniego, a sami jak postępują?

PARAFIANIE KONTRA BISKUP

Internauci z całej Polski udostępniają filmiki z awantury, jaka wybuchła w Parafii Świętego Wawrzyńca w Grojcu, koło Oświęcimia. Jej proboszcz, ks. Józef Zborek, został odwołany ze stanowiska przez kurię za „poważne przestępstwo kanoniczne". Nic więcej nie wiadomo. Cała sprawa ciągnie się już od dwóch lat. Parafianie przez cały ten czas próbowali dowiedzieć się w kurii, o co chodzi, ale bezskutecznie. Zarzuty dla ks. Zborka są trzymane w tajemnicy.

Kiedy więc bp Roman Pindel osobiście przyjechał do parafii, by przekazać proboszczowi decyzję o odwołaniu go z tej funkcji, parafianie otoczyli budynek i nie chcieli go z niego wypuścić. Doszło do krzyków i rękoczynów.

– Znam Grojczan, to spokojni ludzie. Tym razem jednak frustracja była ogromna. Spotkanie biskupa z księdzem i Radą Parafialną trwało dwie i pół godziny. Przez cały ten czas ludzie czekali na zewnątrz na oficjalne informacje. Tylko po to, żeby później biskup wyszedł do nich na trzy minuty, podziękował za modlitwę i powiedział, że oświadczenie ukaże się jutro.

Ludzie zaczęli krzyczeć i domagać się, żeby biskup przekazał im informacje już dzisiaj, bo oni czekają tu blisko trzy godziny. A później sytuacja zaczęła wymykać się spod kontroli – opowiada Krzysztof Wolak, sołtys Grojca.

Według relacji kurii „do kościoła wtargnął agresywny tłum osób wykrzykujących przekleństwa". Według sołtysa – weszli tam parafianie, którzy domagali się wyjaśnień. Biskup próbował uciec z kościoła tylnymi drzwiami, przez zakrystię. Tam również czekali na niego wściekli parafianie. I to tam doszło do przepychanek.

Niedługo później na miejsce przyjechała policja z negocjatorami. Biskup ponownie wyszedł do ludzi i poinformował, że jego decyzja jest ostateczna. Później opuścił parafię pod eskortą policji.

CZYM ZAWINIŁ KS. JÓZEF ZBOREK?

Wierni z Grojca bronią swojego proboszcza, bo – jak mówią – jest księdzem z powołania, nie jest nastawiony na zyski finansowe, tylko na pomaganie ludziom. Przede wszystkim jednak chcą wiedzieć, co się wydarzyło i o jakie „poważne przestępstwo kanoniczne" oskarża go kuria.

– Pierwsze informacje o tym, że ks. Zborek może być odwołany, pojawiły się dwa lata temu. Byłem w jednej z kilku delegacji, które pojechały wtedy do biskupa Pindla. Prosiliśmy o wyjaśnienie, co się stało i jaki jest problem. Biskup był całkiem sympatyczny, ale nie odpowiedział na nasze pytanie. Powiedział wprost, pamiętam te słowa: „Oddałem księdza do sądu kościelnego, bo gdybym tego nie zrobił, to mnie by oddali" – opowiada sołtys Wolak.

Parafianie mogą tylko snuć domysły.

A ich zdaniem powód odwołania ich proboszcza jest jeden: ksiądz jest kościelnym „antysystemowcem". Nie pobierał opłat za sakramenty i przyjmował tych, którym odmawiano posługi kapłańskiej w innych parafiach.

– Odebrał pieniądze i wiernych sąsiednim parafiom, co wzbudzało zazdrość innych księży. Przykładowo, jeśli w innym kościele ksiądz nie chciał ochrzcić nieślubnego dziecka, jego rodzice przyjeżdżali tu. Nasz ksiądz chrzcił. I to za darmo. Od nas również nie wymagał pieniędzy za żadne sakramenty. Był bardzo oddany ludziom – tłumaczy Wolak.

Grojczanie podkreślają, jak bardzo rozwinęła się ich parafia w czasie, gdy ks. Zborek był tu proboszczem.

– Jesteśmy mądrymi ludźmi. To nie jest zaścianek. Jeśli ktoś chciał przekazać ofiarę na kościół, to było to dobrowolne. I taka osoba widziała, że jej pieniądze są dobrze wydawane na parafię. Ksiądz odremontował stary kościół. Razem ściągnęliśmy dzwon z Niemiec. Z naszej miejscowości pochodzi światowej sławy rzeźbiarz Igor Mitoraj, współpracowaliśmy z nim przy remontach. Razem jeździliśmy też pomagać powodzianom – wymienia sołtys.

POWAŻNE PRZESTĘPSTWO KANONICZNE

Kuria zapewnia, że nadużycia proboszcza były bardzo poważne i że ma na to dowody.

Przez ostatnie dwa lata, kiedy biskup nie chciał udzielić parafianom żadnej informacji na ten temat, ks. Zborek odwoływał się od decyzji biskupa do kolejnych kościelnych instancji. Sprawa trafiła aż do Watykanu. Najwyższy Trybunał Sygnatury Apostolskiej podtrzymał decyzję bp. Pindla i zakończył postępowanie.

Biskup Pindel poinformował, że ks. Józef Zborek przyznał, że popełnił poważne przestępstwo kanoniczne. Przyjął decyzję Trybunału Kościoła i zgodził się na opuszczenie parafii.

Biskup dał księdzu wolną rękę: jeśli chce, sam może powiedzieć parafianom, o co chodzi: – Ja szczegółów nie mogę powiedzieć, ze względu na ochronę prywatności ks. Józefa. On sam może poinformować każdego, kto zapyta.

Proboszcz jednak nie chce ujawnić zarzutów, jakie na nim ciążą. Udało się z nim skontaktować telefonicznie reporterce TVN24 Małgorzacie Marczok. Pytany o okoliczności swojego odejścia, ks. Zborek odpowiedział tylko: – Nie mogę nic powiedzieć, w odpowiednim czasie wszystko będzie jasne.

W poniedziałek bp Roman Pindel opublikował na portalu X oświadczenie, w którym zaapelował: – Ze względu na duże napięcie społeczne i obawy o zdrowie i życie duchownych i świeckich bardzo proszę o zaprzestanie przemocy słownej, fizycznej, które nie prowadzą do dobrego rozwiązania.

Sołtys komentuje sprawę ostro: – Biskup musi wziąć pod uwagę, że z ludźmi trzeba rozmawiać. Co zyskał tym, co odprawił w niedzielę? Na pewno nie chrześcijan i parafian, a miał ich pełno. Oni nas uczą miłości bliźniego, a sami jak postępują? W diecezji tego biskupa dzieją się dziwne rzeczy: tydzień wcześniej w sąsiedniej parafii ksiądz przegrał motocykl w karty, w Międzybrodziu Bielskim stwierdzono pedofilię, a ksiądz był przez długi czas chroniony. Parafianie to wszystko mu wygarnęli. Zamiast pilnować takich spraw, to zabierają nam oddanego proboszcza.

Jak dodaje, podczas nocnej afery pod kościołem, przy okazji wyszło na jaw, na jakich zasadach funkcjonuje Rada Parafialna w Grojcu.

1 RP

eprasa.pl 6484f01775

• **Biskup bielsko-żywiecki Roman Pindel przemawia na terenie parafii Świętego Wawrzyńca w Grojcu**
FOT. PAP/JAREK PRASZKIEWICZ

– Byłem zaskoczony. Rada Parafialna przysięgła na Biblię, że nie będzie wynosić na zewnątrz informacji w żadnej sprawie. Po prostu ma zamknięte usta – mówi Wolak.

W NORMALNEJ PRACY TO BYŁBY MOBBING

Sprawa pedofilii, którą przytoczył sołtys Wolak, dotyczy księdza Jana Wodniaka. Bp Pindel, zeznając w tej sprawie przed krakowskim sądem w czerwcu tego roku, zapewniał, że oferował pokrzywdzonemu pomoc psychologiczną i prawną. Janusz Szymik temu zaprzeczył: – Dostałem tylko od biskupa Pindla numer do księdza, do którego mogłem się, co najwyżej, zwrócić, gdybym potrzebował pomocy duchowej. Dopiero po sześciu latach od zgłoszenia sprawy, dowiedziałem się z pisma od nuncjatury, że bp Pindel jest gotowy udzielić mi pomocy psychologicznej, w tym finansowania koniecznej terapii.

Nazwisko Pindla znalazło się też na giełdzie kandydatów na następcę abp. Marka Jędraszewskiego. Krakowski duchowny mówił wówczas: – Bp Pindel nie ma w Stolicy Apostolskiej najlepszych notowań, bo lokalni księża skarżą się na niego, ale być może dlatego Watykan chce go przenieść.

Dziś dodaje: – Nie dziwi mnie bunt świeckich przeciwko temu biskupowi. To od dawna wisiało w powietrzu. Głosy, że źle się dzieje w diecezji bielsko-żywieckiej, dochodzą do Krakowa od dawna.

Duchowny, który od 10 lat pracuje w diecezji bp. Pindla, przyznaje, że księża skarżą się na niego i na jego otoczenie. – To jest zamordyzm. Nie ma żadnej dyskusji. Ludzie są przesuwani z parafii do parafii bez słowa wyjaśnienia. Rządzą kolesie. To jest ekipa żywcem wyjęta z lat 80., gdy ordynariusz i jego przyboczni mogli bez żadnej kontroli sprawować rząd dusz.

Kolega ksiądz o delikatnej psychice przed każdą wizytą w kurii bierze leki uspokajające. Tam nie szanuje się ludzi.

Inny duchowny z tej diecezji zna dobrze kulisy konfliktu ks. Józefa z biskupem Pindlem. – Nasz biskup nie znosi sprzeciwu. Otoczył się zresztą ludźmi tego samego pokroju. Gdyby to była zwykła praca, ks. Józef miałby podstawy do tego, żeby oskarżyć hierarchę o mobbing i przemoc psychiczną. Jednak jesteśmy duchownymi. Poza tym na każdego znajdzie się przepis kanoniczny. Dlatego formalnie ukarano ks. Józefa karami kanonicznymi. Przez tyle lat próbował go biskup dopaść i w końcu mu się udało. Tyle że czasy są już inne i ludzie ujęli się za swoim proboszczem – komentuje.

I dodaje: – To było polowanie na księdza. „Dajcie człowieka, a paragraf się znajdzie". W tle są formalnie sprawy finansowe, ale to tylko pretekst. Gdyby przewiny ks. Józefa były tak duże, jak to sugeruje biskup, Watykan ostrzej by zareagował.

ZABRAKŁO KOMPETENCJI MIĘKKICH

Sprawę dla „Wyborczej" komentuje też Małgorzata Bilska, publicystka katolicka. Podkreśla, że w kwestii Grojca trzeba wyraźnie rozgraniczyć dwie rzeczy: prawo, którego biskup musi przestrzegać, oraz komunikację z ludźmi, którą powinien umieć prowadzić.

– Z tego, co mówi kuria, ks. Zborek w jakiś sposób łamał prawo kanoniczne. Nie wiemy, jaki to kaliber. Być może też udzielenie informacji osobom świeckim jest niezgodne z tym prawem, a byłoby formą przemocy instytucjonalnej. Ksiądz ma prawo do ochrony dobrego imienia. Zupełnie inną sprawą jest traktowanie ludzi. Nie można udzielić im suchej, formalnej informacji, powołując się na tajemnicę „nie dla świeckich".

To niewerbalny komunikat: „Nic nie znaczycie, macie mi być posłuszni. Nie czuć. Nie pytać. Nie dyskutować". To niedopuszczalne.

Jeżeli się wie, że ludzie cierpią z powodu odebrania ojca parafii, ojciec diecezji powinien to uszanować. Zabrakło inteligencji emocjonalnej i kompetencji miękkich. Kiedy potem zebrał się tłum, emocje buzowały już tak, że kolejny ogólnikowy komunikat tylko je eskalował. Mogło realnie dojść do linczu – mówi.

Jak mówi, na takim podejściu do sprawy stracili wszyscy: ksiądz, który był związany z parafią, każda konkretna osoba, która miała z nim osobistą relację i biskup.

– Dziwią mnie tu dwie rzeczy. Pierwsza – brak kompetencji komunikacyjnych biskupa, który w tak trudnej dla ludzi sytuacji mówi językiem urzędowym, zasłania się decyzją Stolicy Apostolskiej, nie słyszy ich. Druga – brak refleksji moralnej nad agresją w polskim Kościele. A mówi o niej non stop Leon XIV. W Polsce temat pojawia się wtedy, gdy agresja „zaboli" kler. Agresji nie ma – chyba, że ofiarą padnie ksiądz... Pierwszy raz natomiast mamy sytuację, w której atakują go nie wrogowie Kościoła, lecz katolicy, a agresja werbalna i fizyczna spotkała biskupa. To pokazuje, jak kruchy jest autorytet z urzędu – podsumowuje Małgorzata Bilska. ●

Współpraca **Małgorzata Skowrońska**

Jeżeli się wie, że ludzie cierpią z powodu odebrania ojca parafii, ojciec diecezji powinien to uszanować. Zabrakło inteligencji emocjonalnej i kompetencji miękkich. Kiedy potem zebrał się tłum, emocje buzowały już tak, że kolejny ogólnikowy komunikat tylko je eskalował

eprasa.pl 6484f01775

TYLKO ZDROWIE

NIE MIESZAJ...

lek. dent. Ewa Strupowska

...odchudzania z brakami w uzębieniu

Utrata nawet pojedynczych zębów uruchamia reakcję łańcuchową: zmienia sposób, w jaki jemy, obniża jakość naszej diety i w konsekwencji prowadzi do przybierania na wadze. Skąd takie wnioski? Danych dostarczyły badania.

Naukowcy z Rutgers Health przeanalizowali dokumentację medyczną 1765 seniorów, dostrzegając zależność: zachowanie przynajmniej 21 własnych zębów znacząco ułatwiało utrzymanie prawidłowej wagi. Statystyki pokazują, że utrata każdego kolejnego zęba podnosi prawdopodobieństwo otyłości o 2 proc. Najpoważniejszy problem stanowią braki w strefie żucia – zniknięcie każdej kolejnej pary stykających się zębów trzonowych podnosi ryzyko otyłości aż o 7 proc.

Choć oba łuki zębowe mieszczą łącznie 32 zęby, to takim minimum określanym jako funkcjonalne jest 21 zębów. Przy tylu zębach możemy jeszcze jeść podobne produkty co z pełnym uzębieniem, choć z pewnymi ograniczeniami. Mniejsza liczba zębów już stopniowo zawęża dobór produktów. Radzenie sobie z jabłkami, marchwią, orzechami za pomocą samych dziąseł nie jest komfortowe, a może być nawet bolesne. ● **Not. ET**

*stomatolożka z Stoma-Dental Medicover Stomatologia w Rybniku

PYTANIE DO... biofizyka

Co to jest optogenetyka? O Noblu 2026 z medycyny

prof. Wiesław Nowak

z Instytutu Fizyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Nagrodzeni naukowcy robią eksperymenty, które pokazują, jakie są możliwe zastosowania optogenetyki. Ja zajmuję się tym, czego do tych eksperymentów używają, czyli światłoczułymi kanałami jonowymi.

Kanał jonowy to białko, które w komórce układu nerwowego – neuronie – otwiera przejście przez ochronną błonę komórkową i umożliwia przepływ jonów niosących ładunki elektryczne. Odpowiednio zsynchronizowany transport jonów sodowych i potasowych umożliwia przekazywanie sygnałów nerwowych. Jest to konieczne do przetwarzania informacji w sieci neuronowej, jaką stanowi nasz układ nerwowy. Dzięki temu myślimy i czujemy. Kanał jonowy to taka bramka. Normalnie ta bramka jest sterowana albo polem elektrycznym panującym w jej okolicy, albo np. naprężeniem mechanicznym, a dzięki optogenetyce możemy sterować tym procesem, używając światła. Inaczej mówiąc, światło ze zwykłej lampki, diody czy lasera może otworzyć tę bramkę. Pod warunkiem że umieścimy w układzie nerwowym takie białka, które są na światło wrażliwe. Do mózgu czy do mięśni wstrzykuje się materiał genetyczny, z którego organizm wyprodukuje takie białko. Gdy zainstaluje się, powiedzmy w mózgu myszy, taki kanał jonowy wrażliwy na światło, to można dzięki światłu aktywować pewne obszary mózgu i badać, jakie są tego skutki. Można sterować zachowaniem zwierzęcia. Potencjalnych medycznych zastosowań dla optogenetyki jest więcej, niż możemy sobie teraz wyobrazić, np. leczenie uzależnień, ślepoty czy bólu. ●

Not. Katarzyna Staszak

Wirtualna Anna dzwoni w imieniu NFZ

Jak odwołać wizytę u lekarza

Zadzwoni do ciebie siedem dni przed wizytą u lekarza i dzień przed wizytą. Umożliwi ci odwołanie wizyty, jeśli nie możesz na nią przyjść. Skorzystają kolejne osoby w kolejce.

Katarzyna Staszak

14 proc. dorosłych mieszkańców Polski, którzy mieli zaplanowane wizyty lekarskie w ciągu roku, nie stawiło się co najmniej na jednej wizycie i jej nie odwołało – wynika z badania opublikowanego w tym roku.

Najczęstszym powodem jest zapomnienie o wizycie, na drugim miejscu są problemy z dodzwonieniem się do rejestracji.

Z danych Narodowego Funduszu Zdrowia wynika, że w 2024 r. nie odwołaliśmy ponad 1,4 mln wizyt u lekarza. Do połowy 2025 r. – 770 tys. A jeśli wziąć pod uwagę także różne świadczenia – badania czy zabiegi – liczby stają się o wiele większe. Jak podawało branżowe czasopismo „Menadżer Zdrowia", w samej ortopedii odwołanych wizyt w ciągu jednego roku było ponad 3,7 mln. To oznacza, że co 10. zajęty termin nie został odwołany.

Nieodwołana wizyta to strata dla innych pacjentów, którzy czekają w kolejce i mogliby przejąć zwolniony termin. To też straty dla systemu zdrowia – „wolny przebieg" lekarzy, pielęgniarek, niewykorzystane gabinety i sprzęt.

ANNA POMOŻE

Ministerstwo Zdrowia postanowiło usprawnić odwoływanie wizyt. Od 1 października w służbie polskiego systemu zdrowia pracuje Anna, wirtualna asystentka, inaczej voicebot. – W pierwszej kolejności pomóc ma osobom, które nie posługują się internetem, nie używają smartfonów, mają trudności z odczytywaniem SMS-ów, a w poradni zostawiły do kontaktu numer telefonu stacjonarnego – tłumaczy Olga Mickiewicz, zastępca dyrektora Departamentu Komunikacji i Promocji Centrum e-Zdrowia.

Dodaje, że telefoniczny system do odwoływania wizyt powstał głównie z myślą o osobach starszych.

– Młodsze mogą wejść do aplikacji mojeIKP albo na stronę Internetowego Konta Pacjenta, mogą też odpisać na SMS z przypomnieniem o wizycie. Odpowiadając na tę wiadomość, możemy wizytę odwołać. Jest jednak grupa pacjentów, która w kontakcie z poradniami korzysta tylko z telefonu stacjonarnego, i ta grupa nie może być wykluczona – mówi Mickiewicz.

Telefon od Anny jest pomocny, bo często ktoś, kto chce odwołać wizytę, nie może się do rejestracji dodzwonić. W przyszłości rozszerzy się też lista spraw, w których wirtualna asystentka Anna będzie kontaktować się z pacjentami.

– Zależy nam na tym, żeby starsze osoby dowiedziały się, że wirtualna asystentka może do nich zadzwonić z pytaniem o wizytę u lekarza. A także, żeby miały wiedzę, jak taka rozmowa będzie przebiegać, o co Anna zapyta, a o co zdecydowanie nie pyta – podkreśla Mickiewicz.

O JAKIE WIZYTY PYTA ANNA?

Wirtualna asystentka Anna dzwoni w sprawie wizyt i badań, które można umawiać w ramach centralnej e-rejestracji. To usługi, które można umawiać nie tylko w przychodniach, ale też online: przez aplikację mojeIKP lub Internetowe Konto Pacjenta:

- profilaktyczna mammografia;
- test HPV HR, który zastąpił cytologię;
- wizyta u każdego kardiologa;
- wizyta do angiologa lub chirurga naczyniowego, lekarza chorób zakaźnych, endokrynologa, hepatologa, immunologa, nefrologa, neonatologa oraz lekarza chorób płuc – zależnie od tego, czy dana placówka jest już objęta systemem e-rejestracji.

Osoby, które nie korzystają z aplikacji mojeIKP ani Internetowego Konta Pacjenta, mogą nadal umawiać się w przychodni, osobiście lub telefonicznie. Dostaną potem przypomnienie o wizycie SMS-em. Jeśli będą chciały odwołać wizytę, wystarczy, że odeślą kod składający się z litery i cyfry, który dostały w treści SMS-a.

Kto nie korzysta ze smartfona, tylko z telefonu stacjonarnego i taki numer zostawił w poradni do kontaktu, odbierze telefon od Anny. Zaczęła swoją pracę 1 października.

Anna:

- zadzwoni z numeru 116 117
- wyjaśni, że jest asystentką głosową, a nie żywą osobą, potwierdzi imię i nazwisko osoby, do której dzwoni,
- powie, kiedy i gdzie oraz na jaką konsultację masz umówioną wizytę,
- spyta, czy chcesz odwołać wizytę, jeśli wiesz, że nie możesz przyjść, potwierdzisz, że odwołujesz,

1 RP

Liczba

10-15

MINUT DZIENNIE

• **Tyle czasu mają uczniowie na zjedzenie obiadu – wynika z raportu „Systemowo zmarnowane. Przyczyny i sposoby ograniczania strat żywności w placówkach oświatowych" na zlecenie Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie**

Kampania

FOT. BBC

10 października obchodzony jest Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego. Z tej okazji stacja BBC Lifestyle przygotowała specjalną ramówkę, a w niej trzy filmy podejmujące temat zdrowia i dobrostanu psychicznego. Na antenie pokazane zostaną programy: „Bezsenność: australijska rewolucja Michaela Mosleya", „Cała prawda o stresie", „Cała prawda o zdrowiu psychicznym".

eprasa.pl 6484f01775

TYLKO ZDROWIE

• ponownie spyta, czy chcesz odwołać wizytę – dla pewności, jaka jest twoja decyzja.

Jeśli podczas tego połączenia raz potwierdzisz odwołanie, a przy drugim pytaniu tego nie zrobisz – wizyta jest nadal umówiona. Liczy się podwójna wypowiedź o odwołaniu. Jeśli nie odbierzesz telefonu i asystent się do ciebie nie dodzwoni – wizyta jest nadal umówiona.

– Pamiętaj, nie rozmawiasz z człowiekiem, tylko z wirtualną asystentką opartą na sztucznej inteligencji. Nie odpowie na inne pytania ani nie zmieni terminu wizyty. Dzwoni po to, aby przypomnieć o umówionym terminie i ewentualnie anulować wizytę – wyjaśnia Centrum e-Zdrowia.

CO ZROBIĆ PO ODWOŁANIU WIZYTY?

Jeśli podczas rozmowy z Anną odwołasz wizytę, która była kolejną wizytą u tego samego lekarza, musisz skontaktować się z przychodnią, by umówić nowy termin konsultacji. Można to zrobić osobiście w przychodni, telefonicznie albo można skorzystać z umawiania wizyt poprzez Internetowe Konto Pacjenta. Natomiast jeśli odwołasz pierwszą wizytę, trafisz do poczekalni – funkcji centralnej e-rejestracji. Wtedy to system zaproponuje ci nowy termin, zgodny z twoimi kryteriami wyszukiwania. ●

• **Nieodwołana wizyta oznacza dla systemu stratę czasu i pieniędzy, mogliby ten termin wykorzystać inni pacjenci** FOT. ROMAN KOSOLAPOV

Od 1 października w służbie polskiego systemu zdrowia pracuje Anna, wirtualna asystentka, inaczej voicebot

O co Anna nie pyta

Wirtualna asystentka, gdy dzwoni, nie pyta o:

• numer PESEL,

• numer dowodu osobistego,

• adres.

– Jeśli ktoś podczas rozmowy telefonicznej zacznie cię pytać o inne dane niż imię i nazwisko lub obiecywać załatwienie czegoś, rozmawiasz z oszustem, który udaje wirtualną asystentkę Ministerstwa Zdrowia. Chroń siebie, zakończ rozmowę i zgłoś ten numer, dzwoniąc na naszą infolinię – zaznacza Centrum e-Zdrowia.

Czy wszyscy twoi bliscy mają IKP?

Internetowe Konto Pacjenta (IKP) ma każdy z nas – w centralnym systemie są załadowane dane o naszym zdrowiu. Jednak trzeba się na koncie zalogować. Dane o zdrowiu są powiązane z numerem PESEL.

Konto IKP znajdziemy w internecie lub w aplikacji ściągniętej na telefon – mojeIKP. Logujemy się profilem zaufanym, mObywatelem, danymi konta bankowego albo e-dowodem.

Z konta IKP choć raz skorzystało ponad 21 mln Polaków. IKP porządkuje to, co przez lata było rozproszone: recepty, skierowania, wizyty, wyniki badań. Pozwala samodzielnie umawiać badania profilaktyczne i niektóre wizyty do lekarza.

Jeśli korzystanie z IKP lub aplikacji mojeIKP jest trudne dla twojego rodzica czy dziadków, możesz takie osoby poprosić o upoważnienie do załatwiania wybranych spraw – podpowiada Centrum e-Zdrowie.

Jak dać bliskiej osobie dostęp do swoich danych? Oto instrukcja działań w przeglądarce:

• wejdź na stronę IKP,

• wejdź w „Menu", w „Upoważnienia",

• wybierz opcję: upoważnij bliską osobę do przeglądania Twoich danych,

• teraz wpisz dane: imię, nazwisko, PESEL,

• wybierz, czy dostęp ma być na jakiś czas, czy bezterminowy,

• wskaż, czy dajesz tej osobie dostęp do wszystkich danych, czy tylko niektórych (np. tylko e-recept lub e-skierowań), czy wszystkich,

• zapisz dane.

Dostęp możesz aktualizować (np. zmieniać zakres lub czas dostępu) lub usunąć. Osoba, której nadajesz uprawnienia, musi mieć aktywne Internetowe Konto Pacjenta.

Żeby upoważnić bliską osobę do wglądu w swoje dane w aplikacji mojeIKP:

• uruchom aplikację na telefonie lub tablecie,

• wejdź w „Menu" (trzy kreski na górze ekranu po prawej stronie), a potem w „Upoważnienia" i wybierz opcję: „Upoważnij bliską osobę do przeglądania Twoich danych,

• wpisz dane: imię, nazwisko, PESEL i ustal, czy dostęp ma być na jakiś czas, czy bezterminowy, a także, czy jest to dostęp do wybranych danych (np. tylko e-recept lub e-skierowań) czy wszystkich danych,

• kliknij „Zapisz dane".

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34456289

Słówko NOWOŚĆ
Literówka
Quizy • Sudoku
Krzyżówki
Szukaj w APLIKACJI WYBORCZEJ

Zeskanuj QR kod i pobierz aplikację
Google Play App Store

OGŁOSZENIE PŁATNE Kraj/34456187

GN.6821.23.2026

STAROSTA KUTNOWSKI
wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej

Uprzejmie informuje o zamiarze ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości położonej w gminie Krośniewice, w obrębie ewidencyjnym **Bielice** oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków jako działka nr 45/3 o powierzchni 0,8016 ha. Działka posiada nieuregulowany stan prawny.

Wyżej wymieniona nieruchomość niezbędna jest dla realizacji Energa-Operator S.A. Oddział w Płocku, reprezentowanej przez MAST PROJEKT Sp. z o.o. przebudowy napowietrznej sieci SN-15kV na sieć kablową SN-15kV zasilaną z GPZ Krośniewice (0018/04 Bardzinek) od 730248 do T730364 Raszynek w miejscowości Bielice, Raszynek gm. Krośniewice".

Zgodnie z art. 114 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (*Dz. U. z 2026 r., poz. 399 ze zmianami*) wzywa się osoby, którym przysługuje prawo rzeczowe do przedmiotowej nieruchomości o zgłoszenie się z dokumentami własności do Wydziału Geodezji, Kartografii i Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Kutnie przy ulicy Królowej Jadwigi 7 **w nieprzekraczalnym terminie dwóch miesięcy od ukazania się ogłoszenia.**

OGŁOSZENIE

Cykl redakcyjny sponsoruje
cez Centrum e-Zdrowia

OGŁOSZENIE PŁATNE Kraj/34455699

Zarząd Spółdzielni Mieszkaniowej „Szwoleżerów",
ul. Dragonów 8, Warszawa, tel. 22 840 47 92 ogłasza

PRZETARG NIEOGRANICZONY:

Podparcie zewnętrznych schodów północnych prowadzących na galerię i taras Pawilonu usługowego przy ul. Czerniakowskiej 161 w Warszawie oraz wykonanie zabezpieczającej bariery tymczasowej schodów północnych i schodów wschodnich w technice ciesielskiej według projektu własnego.

Szczegóły zamówienia w Istotnych Warunkach Procedury, dostępnych w biurze Spółdzielni lub pocztą elektroniczną - biuro@smszwolezerow.pl oraz na stronie internetowej Spółdzielni - www. smszwolezerow. pl

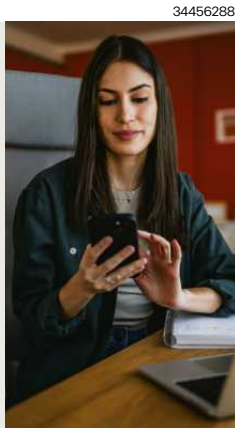
Termin składania ofert upływa 21.10.2026 roku, godz. 14.00.

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34456288

NEWSLETTERY WYBORCZEJ

Wszystkie piszą ludzie, nie maszyny
Nasi najlepsi redaktorzy.
Możesz wybrać z bogatej oferty ponad **40** różnych newsletterów.
Zapisz się na: **wyborcza.pl/newslettery**

wyborcza.pl

eprasa.pl 6484f01775

WÓJT GMINY SKARBIMIERZ

Podaje do publicznej wiadomości, że na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Skarbimierz w Skarbimierzu-Osiedle ul. Parkowa 12, oraz w Urzędzie Wojewódzkim ul. Piastowska 14 został wywieszony na okres 14 dni wykaz nieruchomości przeznaczonej do oddania w dzierżawę:

- **część działki nr 167/13 o pow. 4 m², położona w Skarbimierz-Osiedle z przeznaczeniem pod paczkomat.**

Wykaz został zamieszczony również na stronie internetowej Gminy Skarbimierz.

Kontakt: tel. 077 404 6600 Referat Inwestycyjny pok. Nr 14.

Okres wywieszenia: 06.10.2026 rok – 20.10.2026 roku.

Kraj/34456097

KOMUNIKAT O NARUSZENIU DANYCH OSOBOWYCH (art. 34 RODO)

Firma Inter-Medic Tomasz Wojciechowski Nip: 7881946091 adres na dokumentach z wycieku: ul. Magazynowa 6, 62-030 Luboń zawiadamia klientów dokonujących zakupów detalicznych oraz hurtowych od 11.2020 do 04.2022 głównie z konta na Allegro o nazwie „Inter_medic" o wycieku danych. W dniach 27–28.09.2026 r. w wyniku cyberataku na platformę Fakturownia.pl nieuprawniony podmiot uzyskał dostęp do baz danych. Incydent zgłoszono Prezesowi UODO. Wyciek dotyczy danych z dokumentów sprzedaży i może obejmować: imiona, nazwiska, adresy zamieszkania/dostaw, numery telefonów oraz informacje o zakupach i kwotach transakcji. Konsekwencje: Ryzyko phishingu/vishingu (wyłudzenia danych lub pieniędzy przez SMS/telefon pod pozorem firm kurierskich, banków czy Allegro). Zalecenia: Szczególna ostrożność przy podejrzanych SMS-ach z linkami i weryfikacja tożsamości dzwoniących. Kontakt i więcej informacji: intermedic@interia.pl

Kraj/34456273

WÓJT GMINY CZERWONAK OGŁASZA*

II USTNY PRZETARG NIEOGRANICZONY

na sprzedaż nieruchomości położonej w miejscowości Czerwonak, przeznaczonej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub usługowej „3MN/U", stanowiącej własność Gminy Czerwonak o oznaczeniach geodezyjnych:

obręb Czerwonak, arkusz mapy 13
działka nr **6/36,** o pow. 0,0703 ha, KW PO1P/00309465/7
cena wywoławcza brutto: 450 000,00 zł
Ustala się wadium dla działki nr 6/36 w wysokości 90 000,00 zł

Wadium należy wpłacać w formie pieniężnej na konto Urzędu Gminy Czerwonak:

Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A. nr 78 1020 4027 0000 1302 1636 7338 z dopiskiem „przetarg na działkę nr 6/36 obręb **Czerwonak, a. m. 13" – najdalej do dnia 7 grudnia 2026 r.**

Za dzień wpłaty wadium uznaje się datę wpływu środków pieniężnych na konto Urzędu Gminy Czerwonak.

Przetarg odbędzie się 11 grudnia 2026 r. o godz. 10^{00} w siedzibie Urzędu Gminy Czerwonak, ul. Źródlana 39, pok. 01.

Uwaga: *Szczegółowych informacji udziela Urząd Gminy Czerwonak ul. Źródlana 39 – Wydział Regulacji i Obrotu Nieruchomościami, pok. 213, tel. 61/65-44-285, 61-65-44-254. Ogłoszenie o II ustnym przetargu nieograniczonym wywieszono na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Czerwonak (parter i II piętro), oraz opublikowano na: stronie internetowej Urzędu Gminy Czerwonak www.czerwonak.pl, oraz w Biuletynie Informacji Publicznej http://bip.czerwonak.pl/public.*

**Wyciąg z ogłoszenia o II ustnym przetargu nieograniczonym*

Kraj/34455912

Wyciąg z ogłoszenia o drugim przetargu ustnym nieograniczonym

Prezydent Miasta Kalisza informuje, że

na stronach internetowych Urzędu Miasta Kalisza /www.kalisz.pl/, w Biuletynie Informacji Publicznej /www.bip.kalisz.pl - w zakładce ogłoszenia, sprzedaż dzierżawa nieruchomości/ oraz na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miasta Kalisza Główny Rynek 20, wywieszono ogłoszenie o drugim przetargu ustnym nieograniczonym na sprzedaż prawa własności dwóch odrębnych inwestycyjnych, niezabudowanych nieruchomości gruntowych, stanowiących własność Miasta Kalisza, zapisanych w księdze wieczystej KO1E/00006306/5, **położonych w Rusinowie**, gminie Postomino, powiecie sławieńskim, województwie zachodniopomorskim, **oznaczonych w obrębie 0024 Rusinowo** jako:

1) działki nr 55/5 i 56/2 o łącznej powierzchni 2,5960 ha,

2) działka nr 57/2 o powierzchni 1,7948 ha.

przeznaczonych pod **zabudowę pensjonatową domów wycieczkowych i kempingów.**

Nieruchomości stanowią grunt niezabudowany, **położony w odległości około 600 m od plaży Morza Bałtyckiego** oraz posiadający dostęp do utwardzonej drogi gminnej ulicy Wczasowej. Przedmiotowe działki objęte są miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego przyjętego Uchwałą nr XXXVI/327/13 Rady Gminy Postomino z dnia 8 listopada 2013 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Rusinowo pn. „Rusinowo – Zmiana 2012", w którym w bezwzględnej większości powierzchni oznaczone są symbolem A7MTO – tereny zabudowy pensjonatowej domów wycieczkowych i kempingów. W zasięgu ww. nieruchomości znajdują się sieci uzbrojenia terenu, tj.: sieć elektroenergetyczna i sieć wodociągowa w ulicy Wczasowej, sieć gazowa w rejonie ulic Wczasowej i Perełkowej, natomiast sieć kanalizacji sanitarnej usytuowana jest w południowej części działek oznaczonych numerami: 56/2, 57/2. Szczegółowe informacje zostały podane w ogłoszeniu o przetargu.

Przetarg odbędzie się w Urzędzie Miasta Kalisza (62 - 800 Kalisz, Główny Rynek 20),I piętro, sala nr 36, w dniu 15 grudnia 2026 r. o godz. 10.00.

1. Nieruchomość oznaczona jako **działki nr 55/5 i 56/2** o łącznej powierzchni **2,5960 ha:**
   - **a)** **cena wywoławcza** nieruchomości wynosi brutto **12.792.000,00 zł** (słownie złotych: dwanaście milionów siedemset dziewięćdziesiąt dwa tysiące 00/100), w tym 23% podatku VAT;
   - **b)** **wadium** w wysokości brutto **639.600,00 zł** (słownie złotych: sześćset trzydzieści dziewięć tysięcy sześćset 00/100).
2. Nieruchomość oznaczona jako **działka nr 57/2** o powierzchni **1,7948 ha:**
   - **a)** **cena wywoławcza nieruchomości** wynosi brutto **8.856.000,00 zł** (słownie złotych: osiem milionów osiemset pięćdziesiąt sześć tysięcy 00/100), w tym 23% podatku VAT;
   - **b)** **wadium** w wysokości brutto **442.800,00 zł** (słownie złotych: czterysta czterdzieści dwa tysiące osiemset, 00/100).

Wadium w odpowiedniej kwocie należy wnieść w pieniądzu na konto Urzędu Miasta Kalisza w ERSTE BANK POLSKA S. A. **nr: 39 1090 1128 0000 0001 5108 9160,** w terminie **do dnia 9 grudnia 2026 r.**

Wszelkich informacji o przetargu udziela się w Wydziale Gospodarowania Mieniem Urzędu Miasta Kalisza, Główny Rynek 20, Ratusz, III piętro, pokój nr 71, tel. 62/76-54-376, e-mail: wgm@um.kalisz.pl.

Kraj/34455217

KUJAWSKA SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA
w Inowrocławiu, 88-100 Inowrocław, al. Kopernika 7

ogłasza przetarg nieograniczony w przedmiocie zamówienia pn.:

OPRACOWANIE PROJEKTU, DOSTAWA I MONTAŻ OSŁONY ŚMIETNIKOWEJ DLA SPÓŁDZIELCZYCH NIERUCHOMOŚCI BUDYNKOWYCH ZLOKALIZOWANYCH W PAKOŚCI

1. **Oferty należy składać w dwóch zamkniętych kopertach** w siedzibie Spółdzielni (parter – BIURO PODAWCZE), **w terminie do 23.10.2026 r. do godziny 10.00**. **Pierwsza koperta** powinna zawierać wszystkie dokumenty wymagane w postępowaniu przetargowym. **Druga koperta** powinna zawierać ofertę cenową.
2. Otwarcie **OFERT Z DOKUMENTAMI** nastąpi w dniu **23.10.2026 r. o godz. 10.00** w siedzibie Kujawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Inowrocławiu, al. Kopernika 7 – sala konferencyjna na parterze, bez udziału Wykonawców.
3. Otwarcie **OFERT CENOWYCH** nastąpi w dniu **27.10.2026 r. o godz. 10.00** w siedzibie Kujawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Inowrocławiu, al. Kopernika 7 – sala konferencyjna na parterze, bez udziału Wykonawców.
4. **Specyfikację istotnych warunków zamówienia** można pobrać ze strony internetowej Spółdzielni : **www.ksmino.pl**

Dodatkowe informacje można uzyskać na w/wym. stronie internetowej Spółdzielni.

Kraj/34456295

to chyba nie dla WAS...

Z uwagi Pesel (70⁺) szukam osoby, która mogłaby i chciała przejąć i kontynuować działalność stworzonego przeze mnie:

Cmentarza Małych Zwierząt w Rzędzianach - jedynego na wschód od Wisły.

A *„w pakiecie"* zaplecze i siedlisko z domem (A⁺⁺⁺) dla 2 osób i psa, przy S8, 4,5 ha gruntów inwestycyjnych na realizację dowolnych marzeń (SC/SU w planie ogólnym).
Sprzedaż bezpośrednia ale via KOWR!

www.cmentarz-zwierzat.pl/sukcesja

Stały dochód, brak sasiadów i 100 minut do Warszawy - tylko po co - jest światłowód!

Kraj/34455510

Wyciąg z ogłoszenia o przetargu

WÓJT GMINY USTRONIE MORSKIE

ogłasza

na dzień 14 grudnia 2026 roku trzeci przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż prawa własności nieruchomości gruntowej niezabudowanej położonej w Ustroniu Morskim przy ul. Wypoczynkowej,

składającej się z dwóch działek: numer 1364 o powierzchni 0,1454 oraz numer 354/11 o powierzchni 0,0333 będącą własnością Gminy Ustronie Morskie, znajdującej się ok. 325 m od plaży. Działka położona na obszarze oznaczonym symbolem 45UTM i 46UTM – zabudowa usług turystycznych z możliwością lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i usługowej oraz w nieznacznej części oznaczonym symbolem 2ZP – teren zieleni urządzonej.

Cena wywoławcza: 1 230 000,00 zł; **Wadium:** 61 500,00 zł

Przetarg odbędzie się **w dniu 14 grudnia 2026 roku o godz. 12:00** w siedzibie Urzędu Gminy Ustronie Morskie, ul. Rolna 2 w Sali Narad (I piętro). Wadium należy wpłacić do dnia 10 grudnia 2026 roku.

ogłasza

na dzień 15 grudnia 2026 roku drugi przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż prawa własności nieruchomości gruntowej niezabudowanej położonej w Ustroniu Morskim przy ul. Osiedlowej,

stanowiącej własność Gminy Ustronie Morskie, składającej się z działki nr 1282 o pow. 0,1012 ha, znajdującej się ok. 380 m od morza Bałtyckiego, przeznaczonej pod zabudowę usług turystycznych z możliwością zabudowy mieszkaniowej i usługowej 23UTM.

Cena wywoławcza: 1 300 000,00 zł; **Wadium:** 65 000,00 zł

Przetarg odbędzie się **w dniu 15 grudnia 2026 roku o godz. 12:00** w siedzibie Urzędu Gminy Ustronie Morskie, ul. Rolna 2 w Sali Narad (I piętro). Wadium należy wpłacić do dnia 10 grudnia 2026 roku.

Szczegółowe informacje można uzyskać w Referacie Gospodarki Nieruchomościami, Zagospodarowania Przestrzennego i Rolnictwa Urzędu Gminy w Ustroniu Morskim, ul. Rolna 2 (pok.nr 5), tel. 94 35 14 188.

Ogłoszenie wywieszono na tablicy ogłoszeń Urzędy Gminy, opublikowano na stronach internetowych: *www.ustronie-morskie.pl*, oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Ustronie Morskie.

Kraj/34456182

WÓJT GMINY CEDRY WIELKIE

podaje do publicznej wiadomości wyciąg z ogłoszenia o drugim ustnym przetargu nieograniczony na sprzedaż następujących nieruchomości gruntowych niezabudowanych, stanowiących własność Gminy Cedry Wielkie

Nieruchomości gruntowe niezabudowane mające urządzone księgi wieczyste KW nr GD1G/00049563/2 i GD1G/00384614/5

L.p.	Położenie działki	Nr dz.	Pow. ha	Cena wywoławcza netto	Wadium 10% ceny wywoławczej	Przeznaczenie w planie zagospodarowania
1.	**Cedry Wielkie**	**353/3 ½ udziału w działce 353/1**	**1,9990 0,1529**	**1 744 400,00 zł**	**174 440,00 zł**	Tereny zabudowy usługowej lub obiektów produkcyjnych, składów i magazynów

Uwaga: Cena wywoławcza nie obejmuje należności podatkowych. Nabywca zobowiązany jest do zapłaty wylicytowanej ceny sprzedaży oraz podatku vat w wysokości obowiązującej w dniu sprzedaży.

Przetarg odbędzie się w dniu 11 grudnia 2026 r., o godzinie 10:00 w sali posiedzeń Urzędu Gminy w Cedrach Wielkich, ul. M. Płażyńskiego 16.

Wadium uczestnicy przetargu powinni wpłacić najpóźniej do dnia **7 grudnia 2026 r.** na konto Urzędu Gminy Cedry Wielkie nr 44 8335 0003 0200 0114 2000 0880 prowadzone w Banku Spółdzielczym Pruszcz Gdański o/Cedry Wielkie. Za datę wpłaty wadium przyjmuje się datę uznania środków na rachunku bankowym Urzędu Gminy. Szczegółowe informacje dotyczące sprzedaży nieruchomości można uzyskać w siedzibie Urzędu Gminy Cedry Wielkie ul. M. Płażyńskiego 16 pok. nr 16 lub tel. pod nr (58) 692 20 35.

Ogłoszenie jest również zamieszczone na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy, na stronie internetowej *www.cedry-wielkie.pl oraz w BIP.*

Wójt Gminy Cedry Wielkie ma prawo odwołać przetarg z ważnych powodów.

Kraj/34456093

GK.6831.0057.2025.EN Mierzęcice, dnia 05.10.2026 r.

INFORMACJA
Wójta Gminy Mierzęcice

Na podstawie art. 97a pkt 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz. U. z 2026 r. poz. 399 ze zm.),

podaję do publicznej wiadomości

informację o zamiarze wszczęcia z urzędu postępowania administracyjnego w sprawie podziału nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym, oznaczonej numerem ewidencyjnym działki 333/28 o pow. 0,0171 ha, położonej w obrębie 0001, Boguchwałowice, dla której jest urządzona księga wieczysta.

Podział wyżej opisanej nieruchomości jest niezbędny dla realizacji celu publicznego, o którym mowa w art. 6 pkt 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami, polegającego na wydzielaniu gruntów pod drogi publiczne, tj. drogę publiczną o funkcji ulicy dojazdowej oznaczonej symbolem 3KDD na zmianie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Mierzęcice dotyczącego miejscowości Boguchwałowice, zatwierdzonego Uchwałą Rady Gminy Mierzęcice Nr XXXIII/321/2014 z dnia 30 stycznia 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. poz. 778 z dnia 10 lutego 2014 r.).

W myśl art. 97a pkt 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami, jeżeli w terminie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia nie zgłoszą się osoby, którym przysługują prawa rzeczowe do nieruchomości, można wszcząć postępowanie w sprawie podziału nieruchomości.

Zgodnie z art. 97a pkt 3 po bezskutecznym upływie terminu 2 miesięcy wójt może wydać decyzję zatwierdzającą podział nieruchomości.

Niniejsza informacja podlega opublikowaniu w sposób zwyczajowy przyjęty w danej miejscowości, na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy w Mierzęcicach oraz na stronach internetowych Urzędu Gminy w Mierzęcicach, a także przez ogłoszenie w prasie o zasięgu ogólnopolskim.

Wójt Gminy Mierzęcice
(-) mgr Grzegorz Podlejski

Kraj/34455677

eprasa.pl 6484f01775

Prezydent Wrocławia

ogłasza

drugi przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości gruntowych zabudowanych, położonych we Wrocławiu przy:

ul. Jana Żiżki 3 i 5;

obręb: Plac Grunwaldzki, działki nr 2679 i 2680;
GPS 51.11656 N, 17.02010 E;
pow. nieruchomości: **2 167 m²**;
KW nr **WR1K/00254395/0;**
KW nr **WR1K/00254376/1;**

Opis nieruchomości: zabudowane dwoma budynkami mieszkalnymi wielorodzinnymi.

Przeznaczenie nieruchomości w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego: zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna; gastronomia; usługi: podstawowe, rozrywki i kultury, edukacji, zdrowia i opieki; zieleń parkowa i skwery; infrastruktura drogowa; obiekty infrastruktury technicznej.

Cena wywoławcza: **9 450 000,00 zł**; Wadium: **1 000 000,00 zł**

Wadium uczestnicy przetargu powinni wpłacić najpóźniej do dnia **8 grudnia 2026 r.** na konto: Gmina Wrocław, Pl. Nowy Targ 1-8, 50-141 Wrocław - nr 36 1020 5226 0000 6302 0417 7655. Datą dokonania wpłaty wadium jest data uznania rachunku bankowego Gminy.

Przetarg odbędzie się w siedzibie Urzędu Miejskiego Wrocławia - Wrocław, **Pl. Nowy Targ 1-8 w sali 215 o godz. 10^{00} dnia 15 grudnia 2026 r.**

UWAGA: NIŻSZA CENA

Pełną informację dotyczącą nieruchomości oraz warunków uczestnictwa w przetargu zawiera ogłoszenie wywieszone na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miejskiego Wrocławia, Pl. Nowy Targ 1-8. Ogłoszenie o przetargu dostępne jest również w Internecie, na stronach Urzędu Miejskiego Wrocławia: **gn.um.wroc.pl** oraz pod adresem **www.bip.um.wroc.pl**
Informacje o nieruchomości można uzyskać w Wydziale Nabywania i Sprzedaży Nieruchomości Zespole II Urzędu Miejskiego Wrocławia, Pl. Nowy Targ 1-8, pok. 126, tel. +48-71-777-72-83 do 84, e-mail: **wns@um.wroc.pl**
Prezydent Wrocławia ma prawo odwołania przetargu z ważnych powodów.

Kraj/34455711

Prezydent Wrocławia

ogłasza

przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości gruntowej niezabudowanej, położonej we Wrocławiu w rejonie:

ul. Lubawskiej;

obręb: Stabłowice, dz. nr 785, 800;
GPS N: 51.15703, E: 16.91311;
pow. nieruchomości: **1071 m²;**
KW **nr WR1K/00247690/6;**

Opis nieruchomości: niezabudowana.

Przeznaczenie nieruchomości zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (MPZP): zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca lub w zabudowie bliźniaczej.

Cena wywoławcza: **840 000,00 zł**; Wadium: **80 000,00 zł;**

Sprzedaż nastąpi za cenę osiągniętą w przetargu powiększoną o należny podatek VAT.

Wadium uczestnicy przetargu powinni wpłacić najpóźniej do dnia **8 grudnia 2026 r.** na konto: Gmina Wrocław, Pl. Nowy Targ 1-8, 50-141 Wrocław - nr 36 1020 5226 0000 6302 0417 7655. Datą dokonania wpłaty wadium jest data uznania rachunku bankowego Gminy.

Przetarg odbędzie się w siedzibie Urzędu Miejskiego Wrocławia, Wrocław, **Pl. Nowy Targ 1-8 w sali 215 o godz. 10^{00} dnia 15 grudnia 2026 r.**

Pełną informację dotyczącą nieruchomości oraz warunków uczestnictwa w przetargu zawiera ogłoszenie wywieszone na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miejskiego Wrocławia, Pl. Nowy Targ 1-8. Ogłoszenie o przetargu dostępne jest również w Internecie, na stronach Urzędu Miejskiego Wrocławia: **gn.um.wroc.pl** oraz pod adresem **www.bip.um.wroc.pl**
Informacje o nieruchomości można uzyskać w Wydziale Nabywania i Sprzedaży Nieruchomości Zespół II Urzędu Miejskiego Wrocławia, Pl. Nowy Targ 1-8, pok. 126, tel. +48-71-777-72-83 do 84, e-mail: **wns@um.wroc.pl**
Prezydent Wrocławia ma prawo odwołania przetargu z ważnych powodów.

Kraj/34455712

Prezydent Wrocławia

ogłasza

przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości gruntowej niezabudowanej, położonej we Wrocławiu w rejonie:

ul. Lubawskiej;

obręb: Stabłowice, dz. nr 782, 796;
GPS N: 51.15733, E: 16.91196;
pow. nieruchomości: **995 m²;**
KW **nr WR1K/00247687/2;**

Opis nieruchomości: niezabudowana.

Przeznaczenie nieruchomości zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (MPZP): zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca i bliźniacza.

Cena wywoławcza: **790 000,00 zł**; Wadium: **70 000,00 zł;**

Sprzedaż nastąpi za cenę osiągniętą w przetargu powiększoną o należny podatek VAT

Wadium uczestnicy przetargu powinni wpłacić najpóźniej do dnia **11 grudnia 2026 r.** na konto: Gmina Wrocław, Pl. Nowy Targ 1-8, 50-141 Wrocław - nr 36 1020 5226 0000 6302 0417 7655. Datą dokonania wpłaty wadium jest data uznania rachunku bankowego Gminy.

Przetarg odbędzie się w siedzibie Urzędu Miejskiego Wrocławia, Wrocław, **Pl. Nowy Targ 1-8 w sali 215 o godz. 10^{00} dnia 18 grudnia 2026 r.**

Pełną informację dotyczącą nieruchomości oraz warunków uczestnictwa w przetargu zawiera ogłoszenie wywieszone na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miejskiego Wrocławia, Pl. Nowy Targ 1-8. Ogłoszenie o przetargu dostępne jest również w Internecie, na stronach Urzędu Miejskiego Wrocławia: **gn.um.wroc.pl** oraz pod adresem **www.bip.um.wroc.pl**
Informacje o nieruchomości można uzyskać w Wydziale Nabywania i Sprzedaży Nieruchomości Zespół II Urzędu Miejskiego Wrocławia, Pl. Nowy Targ 1-8, pok. 126, tel. +48-71-777-72-83 do 84, e-mail: **wns@um.wroc.pl**
Prezydent Wrocławia ma prawo odwołania przetargu z ważnych powodów.

Kraj/34455713

Prezydent Wrocławia

ogłasza

przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości gruntowej niezabudowanej, położonej we Wrocławiu przy:

ul. Brodzkiej 11;

obręb: Maślice, dz. nr 765;
GPS: 51. 159248 N, 16.922485 E;
pow. nieruchomości: **1137 m²**;
KW nr **WR1K/00298293/5;**

Opis nieruchomości: niezabudowana.

Przeznaczenie nieruchomości zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (MPZP): zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna w układzie wolno stojącym lub bliźniaczym.

Cena wywoławcza: **750 000,00 zł**; Wadium: **70 000,00 zł;**

Sprzedaż nastąpi za cenę osiągniętą w przetargu powiększoną o należny podatek VAT.

Wadium uczestnicy przetargu powinni wpłacić najpóźniej do dnia **11 grudnia 2026 r.** na konto: Gmina Wrocław, Pl. Nowy Targ 1-8, 50-141 Wrocław - nr 36 1020 5226 0000 6302 0417 7655. Datą dokonania wpłaty wadium jest data uznania rachunku bankowego Gminy.

Przetarg odbędzie się w siedzibie Urzędu Miejskiego Wrocławia, Wrocław, **Pl. Nowy Targ 1-8 w sali 215 o godz. 10^{00} dnia 18 grudnia 2026 r.**

Pełną informację dotyczącą nieruchomości oraz warunków uczestnictwa w przetargu zawiera ogłoszenie wywieszone na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miejskiego Wrocławia, Pl. Nowy Targ 1-8. Ogłoszenie o przetargu dostępne jest również w Internecie, na stronach Urzędu Miejskiego Wrocławia: **gn.um.wroc.pl** oraz pod adresem **www.bip.um.wroc.pl**
Informacje o nieruchomości można uzyskać w Wydziale Nabywania i Sprzedaży Nieruchomości Zespole II Urzędu Miejskiego Wrocławia, Pl. Nowy Targ 1-8, pok. 126, tel. +48-71-777-72-83 do 84, e-mail: **wns@um.wroc.pl**
Prezydent Wrocławia ma prawo odwołania przetargu z ważnych powodów.

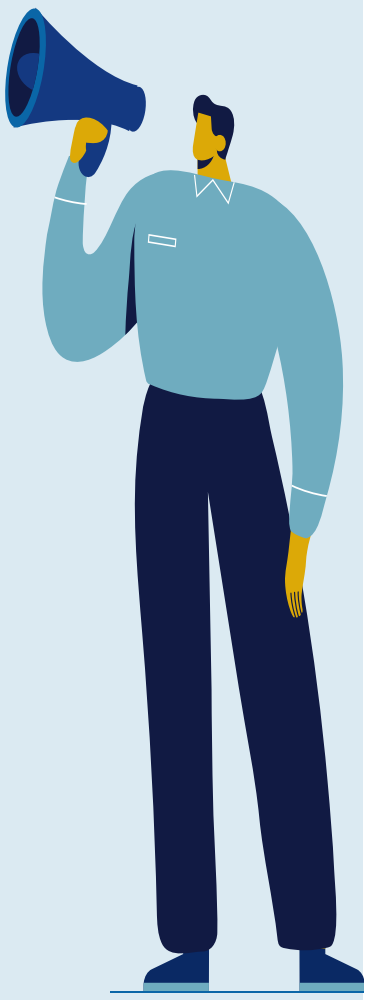
Kraj/34455714

NEWSLETTER

Komunikaty.pl

Nowości
w przepisach,
zamówienia publiczne,
porady ekspertów,
raporty,
ogłoszenia.

Dla przedsiębiorców,
urzędników,
zainteresowanych
gospodarką.

ZAPISZ SIĘ

Wejdź na stronę **komunikaty.pl**
lub użyj kodu QR

eprasa.pl 6484f01775

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA PREZYDENTA MIASTA ŁODZI

o ustnych przetargach nieograniczonych (licytacjach) na sprzedaż nieruchomości stanowiących własność Miasta Łodzi położonych w Łodzi przy:

- **ul. Konstantynowskiej 45, oznaczonej jako działka nr 591 w obrębie P-15, o powierzchni 2890 m², dla której prowadzona jest księga wieczysta nr LD1M/00253772/4.**

Cena wywoławcza nieruchomości wynosi **1 200 000 zł (słownie: jeden milion dwieście tysięcy złotych) brutto,** w tym podatek VAT według obecnie obowiązującej stawki 23%.
Wadium wynosi **120 000 zł (słownie: sto dwadzieścia tysięcy złotych).**

- **ul. Gdańskiej 29, oznaczonej jako działka nr 367 w obrębie P-9, o powierzchni 875 m², dla której prowadzona jest księga wieczysta LD1M/00002170/0.**

Cena wywoławcza nieruchomości wynosi **4 830 000 zł (słownie: cztery miliony osiemset trzydzieści tysięcy złotych) brutto.** Sprzedaż nieruchomości zwolniona jest z podatku VAT na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2025 r. poz. 775, 894, 896, 1203, 1541 i 1811 oraz z 2026 r. poz. 507 i 846).
Wadium wynosi **483 000 zł (słownie: czterysta osiemdziesiąt trzy tysi**ące złotych).

- **ul. Wschodniej 66, oznaczonej jako działka nr 532 w obrębie S-1 o powierzchni 1268 m², dla której prowadzona jest księga wieczysta nr LD1M/00088796/0.**

Cena wywoławcza nieruchomości wynosi **4 500 000 zł (słownie: cztery miliony pięćset tysięcy złotych) brutto,** w tym podatek VAT według obowiązującej stawki 23%.
Wadium wynosi **450 000 zł (słownie: czterysta pięćdziesiąt tysięcy złotych).**

- **ul.** Łaskowice bez numeru, oznaczonej jako działka nr 280/4 w obrębie G-53, o powierzchni 6548 **m², dla której prowadzona jest księga wieczysta nr LD1M/00090660/5.**

Cena wywoławcza nieruchomości wynosi **2 500 000 zł (słownie: dwa miliony pięćset tysięcy złotych) brutto,** w tym podatek VAT według obowiązującej stawki 23%.
Wadium wynosi **250 000 zł (słownie: dwieście pięćdziesiąt tysięcy złotych).**

- **ul. Prezydenta Gabriela Narutowicza 27 i Prezydenta Gabriela Narutowicza bez numeru, oznaczonych w obrębie S-6 jako działki nr 58/3 i 480 oraz w obrębie S-1 jako działka nr 407/44, o łącznej powierzchni 1190 m², dla których prowadzone są księgi wieczyste nr LD1M/00000521/2 i LD1M/00036814/4.**

Cena wywoławcza nieruchomości wynosi: **4 800 000 zł (słownie: cztery miliony osiemset tysięcy złotych) brutto.** Sprzedaż działki nr 58/3 w obrębie S-6 zwolniona jest z podatku VAT na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 10 w związku z art. 29a ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2025 r. poz. 775, 894, 896, 1203, 1541 i 1811 oraz z 2026 r. poz. 507 i 846), zaś sprzedaż działek nr 480 w obrębie S-6 i 407/44 w obrębie S-1 podlega opodatkowaniu podatkiem VAT (według obecnie obowiązującej stawki 23%).
Wadium wynosi **480 000 zł (słownie: czterysta osiemdziesiąt tysięcy złotych).**

Przetargi odbędą się w dniu 11 grudnia 2026 r. o godz. 10.00 w siedzibie Urzędu Miasta Łodzi, Łódź, ul. Piotrkowska 104 – Duża Sala Obrad.

OGŁOSZENIE PREZYDENTA MIASTA ŁODZI O PRZETARGACH zawierające szczegółowe informacje dotyczące przetargów wywieszone jest na tablicy ogłoszeń w siedzibie Wydziału Zbywania i Nabywania Nieruchomości w Departamencie Gospodarowania Majątkiem UMŁ, w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 104 (IV p.).
Ogłoszenie publikowane jest również w Biuletynie Informacji Publicznej pod adresem:
https://bip.uml.lodz.pl/urzad-miasta/przetargi/sprzedaz-nieruchomosci/ oraz na stronie
internetowej pod adresami: https://uml.lodz.pl/dla-biznesu/nieruchomosci-na-sprzedaz/sprzedaz-nieruchomosci/, https://nieruchomosci.uml.lodz.pl.
Szczegółowe informacje dotyczące przetargów dostępne są również w siedzibie Wydziału Zbywania i Nabywania Nieruchomości w Departamencie Gospodarowania Majątkiem, w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 104, (IV p., pok. 457 lub 457a) oraz pod numerami telefonów: (42) 638- 47- 81, 638-44-14, 638-43-31, 638-54-73.

Kraj/34455920

Prezydent Wrocławia

ogłasza

trzeci przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości gruntowej niezabudowanej, położonej we Wrocławiu w rejonie:

ul. Malezyjskiej;

obręb: Brochów, działki nr 2233 i 2242;
GPS N: 51.05334, E: 17.08052;
pow. nieruchomości: **703 m²;**
KW nr **WR1K/00422491/2;**

Opis nieruchomości: niezabudowana.

Przeznaczenie nieruchomości zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (*MPZP*): zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca lub w zabudowie bliźniaczej, pracownie artystyczne, obiekty opieki nad dzieckiem, edukacja.

Cena wywoławcza: **585 000,00 zł**; Wadium: **60 000,00 zł;**

Sprzedaż nastąpi za cenę osiągniętą w przetargu powiększoną o należny podatek VAT.

Wadium uczestnicy przetargu powinni wpłacić najpóźniej do dnia **4 grudnia 2026 r.** na konto: Gmina Wrocław, Pl. Nowy Targ 1-8, 50-141 Wrocław – nr 36 1020 5226 0000 6302 0417 7655. Datą dokonania wpłaty wadium jest data uznania rachunku bankowego Gminy.

Przetarg odbędzie się w siedzibie Urzędu Miejskiego Wrocławia, Wrocław, **Pl. Nowy Targ 1-8 w sali 215 o godz. 10^{00} dnia 11 grudnia 2026 r.**

Pełną informację dotyczącą nieruchomości oraz warunków uczestnictwa w przetargu zawiera ogłoszenie wywieszone na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miejskiego Wrocławia, Pl. Nowy Targ 1-8. Ogłoszenie o przetargu dostępne jest również w Internecie, na stronach Urzędu Miejskiego Wrocławia: **gn.um.wroc.p**l oraz pod adresem **www.bip.um.wroc.pl**
Informacje o nieruchomości można uzyskać w Wydziale Nabywania i Sprzedaży Nieruchomości Zespole II Urzędu Miejskiego Wrocławia, Pl. Nowy Targ 1-8, pok. 126, tel. +48-71-777-72-83 do 84, e-mail: **wns@um.wroc.pl**
Prezydent Wrocławia ma prawo odwołania przetargu z ważnych powodów.

Kraj/34455710

Prezydent Wrocławia

ogłasza

przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości gruntowej niezabudowanej, położonej we Wrocławiu w rejonie:

ul. Lubawskiej;

obręb: Stabłowice, dz. nr 787, 803;
GPS N: 51.15676, E: 16.91401;
pow. nieruchomości: **1099 m²;**
KW nr **WR1K/00247692/0;**

Opis nieruchomości: niezabudowana.

Przeznaczenie nieruchomości zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (MPZP): zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca i bliźniacza.

Cena wywoławcza: **860 000,00 zł**; Wadium: **80 000,00 zł;**

Sprzedaż nastąpi za cenę osiągniętą w przetargu, powiększoną o należny podatek VAT.

Wadium uczestnicy przetargu powinni wpłacić najpóźniej do dnia **11 grudnia 2026 r.** na konto: Gmina Wrocław, Pl. Nowy Targ 1-8, 50-141 Wrocław – nr 36 1020 5226 0000 6302 0417 7655. Datą dokonania wpłaty wadium jest data uznania rachunku bankowego Gminy.

Przetarg odbędzie się w siedzibie Urzędu Miejskiego Wrocławia, Wrocław, **Pl. Nowy Targ 1-8 w sali 215 o godz. 10^{00} dnia 18 grudnia 2026 r.**

Pełną informację dotyczącą nieruchomości oraz warunków uczestnictwa w przetargu zawiera ogłoszenie wywieszone na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miejskiego Wrocławia, Pl. Nowy Targ 1-8. Ogłoszenie o przetargu dostępne jest również w Internecie, na stronach Urzędu Miejskiego Wrocławia: **gn.um.wroc.pl** oraz pod adresem **www.bip.um.wroc.pl**
Informacje o nieruchomości można uzyskać w Wydziale Nabywania i Sprzedaży Nieruchomości, Zespole II Urzędu Miejskiego Wrocławia, Pl. Nowy Targ 1-8, pok. 126, tel. +48-71-777-72-83 do 84, e-mail: **wns@um.wroc.pl**
Prezydent Wrocławia ma prawo odwołania przetargu z ważnych powodów.

Kraj/34455932

eprasa.pl 6484f01775

Ekstraklasa odzyskuje Polaków

Już dawno nie zdarzyło się, by w ekstraklasie grało tak wielu aktualnych reprezentantów albo chociaż zawodników stanowiących bezpośrednie zaplecze kadry. To dowód rosnącej siły finansowej polskiej ligi. Ale to dopiero połowa sukcesu.

Michał Trela

• Wojciech Mońka (z lewej) w meczu Lech Poznań – Legia Warszawa, 26 kwietnia 2026 r. FOT. ŁUKASZ CYNALEWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Jan Urban nie sprawia wrażenie selekcjonera, który ma zbyt wysokie mniemanie o ekstraklasie. Jednocześnie 31 procent piłkarzy z powołanej przez niego we wrześniu kadry na co dzień gra w rodzimej lidze. Wpływ na to miały oczywiście kontuzje. Nie zmienia to jednak faktu, że w polskiej lidze już dawno nie biegało tak wielu aktualnych reprezentantów. Raptem dwa lata temu Michał Probierz, co do zasady bardziej skory do odważnych eksperymentów od obecnego trenera kadry, na Euro 2024 wziął ledwie trzech piłkarzy z polskiej ligi. Jakkolwiek by nie patrzeć, jest to dowód postępującego finansowego wzmocnienia klubów ekstraklasy.

Reprezentanci z polskiej ligi stanowią dwie grupy i każda z nich od innej strony pokazuje skalę zjawiska. Urban powołał na jesienne mecze Ligi Narodów Wojciecha Mońkę, Sławomira Abramowicza, Marcela Regułę oraz Norberta Wojtuszka, którzy jeszcze nigdy poza Polską nie grali. Jednocześnie znalazł też miejsce dla Mateusza Kochalskiego, Przemysława Wiśniewskiego, Karola Świderskiego i Kacpra Urbańskiego, którzy wrócili do kraju w ostatnich kilkunastu miesiącach. Żaden z nich nie ma jeszcze trzydziestu lat. A przecież grono kandydatów do kadry z polskiej ligi było większe. Do głównych kontrowersji wrześniowych powołań należało pominięcie Karola Czubaka z Motoru Lublin (wracający z zagranicy) czy Michała Gurgula z Lecha Poznań (nigdy nie grał w klubie zagranicznym). Gdyby nie był kontuzjowany, być może kandydatem do kadry byłby też Antoni Kozubal z Lecha Poznań. Ligowcy nie jeżdżą już na kadrę tylko po naukę. Niektórzy mogą realnie myśleć o pierwszym składzie.

Luksus odmowy

Wysoki stopień wydrenowania polskiej ligi przez lata był jej wielkim problemem rozwojowym. Wystarczyła byle jaka oferta jakiegokolwiek zagranicznego klubu, by talenty wyjeżdżały we wszystkie strony świata. Nikt nie oczekuje zatrzymywania w Polsce piłkarzy pokroju Roberta Lewandowskiego, Jakuba Błaszczykowskiego czy Łukasza Piszczka. Blokowanie ich szkodziłoby całemu rynkowi. Chodzi jednak o to, by piłkarze spoza bezpośredniej szpicy niekoniecznie chcieli opuszczać ligę przy pierwszej możliwej okazji. Oraz o to, by kluby było stać na targowanie się i windowanie cen za tych, których zatrzymywać nie zamierzają. Polski rekord sprzedażowy wciąż pozostaje na pułapie jedenastu milionów euro i wyraźnie odstaje od lig, z którymi ekstraklasa chciałaby rywalizować.

Coś jednak się zmienia. Z jednej strony ciągłość gry w pucharach Lecha oraz Jagiellonii pozwala im unikać wyprzedaży. „Kolejorz" przez lata pilnował, by drogo sprzedawać maksymalnie jednego wychowanka rocznie. Tym razem jednak nie musiał zrobić nawet tego. Cała trójka najatrakcyjniejszych sprzedażowo absolwentów jego akademii pozostała w kraju, rozwijając się na poziomie Ligi Europy, a wyjechał jedynie bramkarz Bartosz Mrozek. Przed laty Tymoteusz Puchacz zasłynął zdaniem, że nie chciałby wyjechać do FSV Mainz, bo oznaczałoby to odejście do klubu, który mógłby przyjechać do Poznania i „dostać w trąbę", za co był krytykowany. Ale zasadniczo o to właśnie chodzi. By piłkarze chcieli wyjeżdżać tylko do takich klubów, co do których mają pewność, że w starciu z ich obecnymi drużynami nie dostałyby w trąbę.

Repatriacja reprezentantów

Z drugiej strony pojawienie się w lidze kilku bogatych prywatnych właścicieli zwiększyło siłę nabywczą klubów będących poza pucharami. Przemysław Wiśniewski, Bartłomiej Drągowski czy Karol Świderski jeszcze niedawno byliby poza zasięgiem polskich klubów, ale Widzew Łódź było stać, by za nich przepłacić. Podobnie jak Wieczystą Kraków w przypadku Kochalskiego. Takie transfery jeszcze dekadę temu by się nie wydarzyły. Mniej więcej od czasów wczesnego Bogusława Cupiała, którego stać było na sprowadzanie Polaków w sile wieku z klubów zagranicznych, do Polski wracali tylko ci, na których na Zachodzie kompletnie nie było już rynku. Teraz jest inaczej.

Lista stu najwyżej wycenianych polskich piłkarzy według Transfermarkt.de sugeruje, że polski rynek wciąż jest wydrenowany, ale już na trochę innym poziomie. Podczas gdy w 2016 roku gracze z ekstraklasy stanowili 11 procent wartości polskiego top 100, dziś ten odsetek wzrósł do 19 procent. Podobnie wygląda to w bardziej zaawansowanych przedziałach. W czołowej pięćdziesiątce nastąpił wzrost z 6 do 12 procent, a w najlepszej dwudziestce piątce – z 2,5 do 7,5 procent.

Bliżej czeskiego modelu

To zbliża polską ligę do modelu czeskiego, który często jest wskazywany jako niedościgniony wzór. Tamtejsi mistrzowie mają miejsce w zasadniczej fazie Ligi Mistrzów, a Slavia Praga wciąż wyciąga sobie talenty z polskiej ligi. W ligach o zbliżonej sile, czyli z miejsc 6-20 w europejskim rankingu, Czesi są jednak ewenementem. Dziesięciu z 25 najwyżej wycenianych piłkarzy z kraju sąsiadów gra na co dzień w swojej lidze. Jeśli pójść dalej, okaże się, że krajowa liga zatrzymuje większość z setki najlepszych czeskich piłkarzy. Występują tam liczni zawodnicy wyceniani na siedem, osiem czy nawet dziesięć milionów euro. Trudno więc uznać, że są za słabi, by wyjechać za granicę. To poziom w Polsce dostępny tylko dla Wojciecha Mońki, co do którego wszyscy są raczej przekonani, że transfer to kwestia czasu. W Czechach niekoniecznie musiałoby tak być. A jeśli już, trzeba by go było wyrwać. Tamtejsze kluby sprzedały już ośmiu zawodników za kwotę wyższą niż polski rekord sprzedażowy. I nie można tego wyjaśnić tylko renomą czeskich piłkarzy w Europie, bo akurat graczy wycenianych na kilkadziesiąt milionów euro, jak Jakub Kiwior czy Oskar Pietuszewski, Czesi aktualnie nie mają. Tamtejsze kluby nie mają jednak presji sprzedażowej i stać je, by odrzucać naprawdę wysokie oferty.

Nie można jednak Czechów traktować jako jedyny punkt odniesienia. W lepszych ligach również zdarzają się profile zdecydowanie nastawione na eksport. Portugalczycy i Belgowie zatrzymują tylko niespełna 30 procent z grona stu najlepszych piłkarzy w kraju. I to mimo regularnego uczestnictwa tamtejszych klubów w Lidze Mistrzów i sprzedawania zawodników za gigantyczne kwoty. Ich renoma szkoleniowa jest jednak tak wielka, że kluby z pięciu najsilniejszych lig świata i tak zabierają stamtąd, kogo chcą. Tyle że za wielkie pieniądze, pozwalające potem sprzedającym gromadzić u siebie najlepszych piłkarzy, choćby z Polski (Kiwior, Pietuszewski, Jan Bednarek, Jakub Kamiński). Te przykłady pokazują, że umiejętność zatrzymywania piłkarzy w kraju tylko do pewnego momentu świadczy o sile danej ligi.

Poziom podłogi

Na poziom ligi wpływa też zasobność w talent, czyli jakość szkolenia. Jeśli dany kraj traci najlepszych piłkarzy, ale na ich miejsce jest w stanie wprowadzić wielu na zbliżonym poziomie, powstaje transferowe perpetuum mobile, w którym eksport nie obniża drastycznie jakości ligi. To zjawisko dobrze widać po wartościach setnego wśród najdroższych piłkarzy w danym kraju. Na Cyprze, w Grecji, Szkocji i na Węgrzech zawodnik numer sto nie jest wyceniany nawet na milion euro. Z kolei w Portugalii czy w Holandii, małych krajach, ale słynących z doskonale wydajnego systemu szkolenia, nawet setny zawodnik kosztuje 4-5 milionów euro. Holendrzy czy Portugalczycy mogą więc sprzedawać swoją szpicę za setki milionów euro, ale wciąż mają na miejscu licznych miejscowych piłkarzy na niezłym europejskim poziomie. Polski piłkarz numer sto – Mateusz Wieteska, którego Wieczysta właśnie sprowadziła do ekstraklasy zza granicy – wyceniany jest na milion euro. Czyli gdzieś w środku stawki wobec rankingowych sąsiadów. Wyraźnie gorzej niż Portugalia, Holandia czy Dania, minimalnie słabiej niż Chorwacja czy Turcja, ale znacznie lepiej niż Grecja, Cypr czy Węgry.

To właśnie na przykładzie tych danych widać, dlaczego tak wiele mówi się o szkoleniu i tak często podkreśla jego wagę. Jeśli podaż dobrych piłkarzy w skali europejskiej jest na danym rynku odpowiednio duża, znacznie łatwiej połączyć zarabianie na sprzedawaniu najlepszych z utrzymywaniem odpowiedniego poziomu, by notować dobre wyniki w europejskich pucharach. Gdy dobrych piłkarzy brakuje, trzeba stawać przed dylematem, czy bardziej opłaca się zatrzymywać najlepszych i zwiększać szanse na dobre wyniki w pucharach, czy też sprzedawać i w ten sposób zapewniać sobie środki na łatanie transferami szkoleniowej luki.

Ekstraklasa wygląda dziś w tym zakresie na typową ligę środka, będącą w momencie przejściowym. Wychodzącą z najgorszych czasów, gdy każdy mógł za bezcen znaleźć sobie w Polsce tanią siłę roboczą. Ale wciąż niezdolną do cenienia się na tyle, by na tutejszych piłkarzy trzeba było wydawać fortunę. Duńczycy mają w tej chwili ligę podobną do naszej, ale tylko tego lata sprzedali dwóch piłkarzy za przeszło pięćdziesiąt milionów euro. I to wcale nie własnego chowu. Wyrobili sobie jednak na rynku pozycję, która sprawia, że każdy dyrektor sportowy w Europie już doskonale wie, że w Danii da się znaleźć ciekawych piłkarzy. Ale trzeba się na nich wykosztować. Gdy tę przepaść uda się nam chociaż trochę zasypać, może mistrz Polski będzie już rzadziej odpadał z mistrzem Danii w eliminacjach Ligi Mistrzów. ●

SPORT.PL

- Jak poszło Idze Świątek w ćwierćfinałowym meczu w Pekinie z Elise Mertens
- Talibowie aresztowali szachistów-olimpijczyków
- Wspinaczka wysokogórska to pot, łzy i... sytuacje, gdy trzeba gdzieś pójść za potrzebą

Wiadomości, wyniki, historie sportowe znajdziesz na Sport.pl

Zapraszamy na Sport.pl+. Subskrypcja za 1 zł miesięcznie przez pół roku. Płatność 6 zł z góry za 6 miesięcy, potem 9,90 zł co cztery tygodnie.

34455407

wyborcza

REDAKCJA
ul. Czerska 8/10, 00-732 Warszawa
E-mail: redakcja@wyborcza.pl
Listy do redakcji: listy@wyborcza.pl
Redakcja nie zwraca tekstów niezamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania i skracania. Wnioski i pytania w sprawie ochrony danych osobowych: iod@wyborcza.pl

REDAKTOR NACZELNY: Adam Michnik
PIERWSZY ZASTĘPCA, REDAKTOR NACZELNY WYBORCZA.PL: Roman Imielski
ZASTĘPCY: Agata Żelazowska, Bartosz T. Wieliński
PROJEKT GRAFICZNY: Jacek Utko
KOLPORTAŻ: Michał Szałański
Problemy z dostępnością „Wyborczej" lub z właściwą mutacją lokalną: kolportaz@wyborcza.pl
Prenumerata cyfrowa: prenumerata.wyborcza.pl; pomoc@wyborcza.pl, 22 555 54 55, 519 255 455

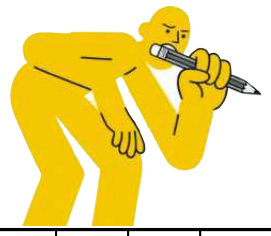
Inne formy prenumeraty: wyborcza.pl/prenumerataGW
Gazeta Wyborcza w serwisach społecznościowych: facebook.com/wyborcza, bsky.app/profile/wyborcza.pl, instagram.com/gazeta_wyborcza
LICENCJE NA TREŚCI: licencje@wyborcza.pl

WYDAWCA
Wyborcza sp. z o.o., ul. Czerska 8/10
00-732 Warszawa; NIP: 521-403-30-11
PREZESKA ZARZĄDU: Aleksandra Sobczak
REKLAMA
Dyrektor sprzedaży: Bartosz Wysocki
Biuro reklam i ogłoszeń:
ul. Czerska 8/10, 00-732 Warszawa
reklama@wyborcza.pl; 22 555 55 55, faks: 22 555 54 44
DRUK: Polska Press
ISSN 0860-908X

Rozpowszechnianie redakcyjnych materiałów publicystycznych bez zgody wydawcy jest zabronione.

NAKŁAD KONTROLOWANY

eprasa.pl 6484f01775

krzyżówka

■	1	2		3		■	4	5		6		7
8	■		■		■	9	■		■		■	
	■		■	10								
11					■		■		■		■	
	■		■		■	12			13			
14							■	■		■	■	
	■		■		■		■	■		■	■	
■	15		16					17		18		■
19	■	■		■	■		■		■		■	20
	■	■		■	■	21						
22		23		24			■		■		■	
	■		■		■		■	25				
26									■		■	
	■		■		■		■		■		■	
27						■	28					■

Hasło:

Litery w kolorowych polach, czytane rzędami, utworzą rozwiązanie.

Poziomo:
1) imię filozofa z Rotterdamu, autora „Pochwały głupoty”
4) na rowery – przed biurem, marketem
10) popularny serwis społecznościowy (lg)
11) kędziory, loki
12) skąpiradło jakich mało
14) najwyższy szczyt Tatr (2655 m n.p.m.)
15) ... gospodarcza; jest także nierejestrowana
21) góry na włoskim bucie
22) zdarzenie naruszające dobre obyczaje (wybuchł ...)
25) bierka ustawiana w rogu szachownicy
26) bombowe bum!
27) powrozy, liny
28) ... nie czyni mnicha

Pionowo:
2) skurcz i ... serca
3) ta ... krwi wymaga!
5) rolnicy, nie wypalajcie ich!
6) Michał Prokop w programie „Mam talent!”
7) ... Standaryzacji Nazw Geograficznych poza granicami RP (KSNG)
8) w komedii „C.K. Dezerterzy” karmiona pieprzem
9) metoda Zygmunta Freuda
13) trochę mu zabrakło do kwartetu
16) ... Bezdomny, postać z powieści „Mistrz i Małgorzata”
17) brak koncentracji
18) „gwintowany” makaron
19) mnich z opactwa w Wąchocku
20) Agnieszka, zagrała w pięciu częściach „Listów do M.”
23) składnik arszeniku
24) $

Rozwiązanie „krzyżówki” nr 135 z 8.10:
Poziomo: 1) adept **4)** stopka **10)** Dzień Ojca **11)** Doors **12)** dreszcz **14)** krawędź **15)** przymilność **21)** dyplomy **22)** Pyrkosz **25)** lokum **26)** łyknięcie **27)** kanały **28)** antyk
Pionowo: 2) dinozaur **3)** podstępy **5)** tańce **6)** pejcz **7)** apaszka **8)** grdyka **9)** niedźwiedzica **13)** sumo **16)** zysk **17)** Napoleon **18)** środkowy **19)** supełek **20)** wyimek **23)** rekin **24)** Osioł
Hasło: Konik polny.

sudoku

		6				2		
	2		1	6		7	9	5
	7	5	9				8	
2	4		5					8
		1		7		5	4	
6		3	4	9		1	7	2
		4	3		9	8	2	
5	1	9	8		4	6	3	7
	3	2					5	

	5							4
7	1			4	2			
			5	7		8	2	
	8	6				2	1	
	2					5		7
1	3			5				
		8	6			4		1
	4							
6								5

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY Kraj/34427030

Czekamy na Twoje uwagi i pomysły

ROZRYWKA @WYBORCZA.PL

zakreślanka

Zakreślaj słowa z listy na planszy. Mogą być ukryte w wierszach, kolumnach lub prowadzić wężykiem. Niewykorzystane litery czytane rzędami utworzą hasło

W	D	K	R	O	I	N
U	P	S	A	C	E	A
K	A	E	C	N	S	Z
N	E	R	J	A	D	W
W	R	D	U	K	Ż	Ą
M	G	O	R	O	N	S
U	E	C	K	G	N	T
R	O	E	E	L	I	R
A	L	N	T	R	Y	K

szaniec racja wąż
dres dwupak
nerw mural
egocentryk snorkeling

Hasło z 8.10: biedaczyna

skojarzenia

Obawa	Imperium	Akrobacja lotnicza	Przewałka
Busy	Diogenes	Mistyfikacja	Powrót
Kant	Trumf	Przebudzenie	Bidon
Bednarz	Plagiat	Widmo	Obręcz

Znajdź powiązania między hasłami i połącz je w cztery grupy po cztery hasła, by każdą grupę łączyło jedno wspólne skojarzenie.

Rozwiązanie z 8.10:
Mogą znaleźć się na deskach: Bokser, Snowboardzista, Aktor, Surfer. **Duchy, demony z baśni, legend:** Gremlin, Skarbnik, Płanetnik, Kobold. **Nazwy ptaków:** Sekretarz, Kardynał, Tracz, Nestor. **Dawni rzemieślnicy:** Płatnerz, Folusznik, Stelmach, Pasamonik

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY Kraj/34426992

Słówko
Wybierz słowo, sprawdzaj litery i kombinuj, aż skończą Ci się próby

Literówka
Kilka liter i jedno zadanie: ułożyć jak najwięcej słów

Jeszcze więcej rozrywki w Aplikacji Wyborczej
Szukaj w aplikacji

Zakreślanka

Skojarzenia

1 RP

eprasa.pl 6484f01775

wyborcza

KATOWICE
TYGODNIK

Piątek, 9 października 2026 | Redaktor prowadzący **Wojciech Todur**

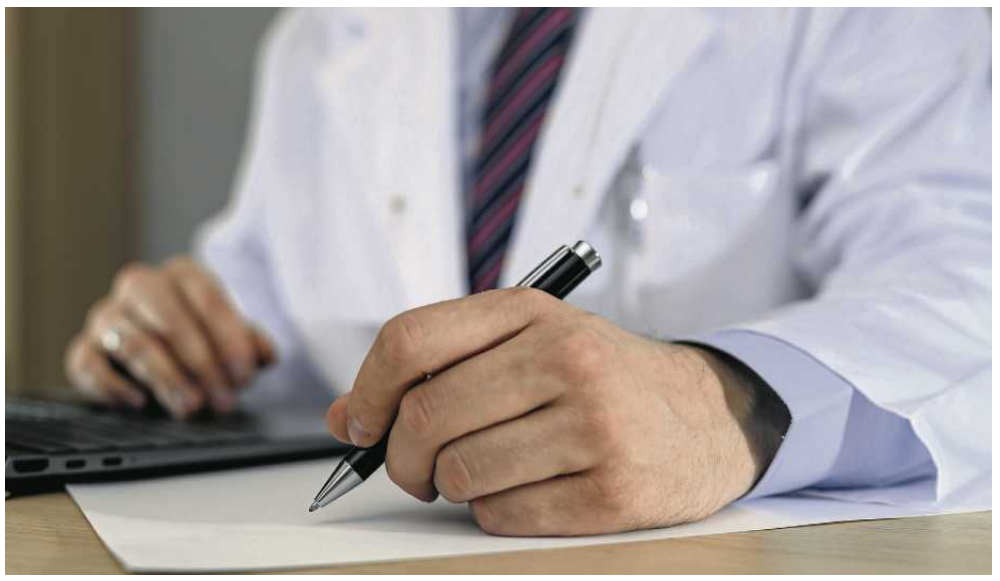
katowice.wyborcza.pl | Kontakt z redakcją: katowice@wyborcza.pl

Jak lekarz powinien rozmawiać z pacjentem

Z poszanowaniem godności

Szkolenia w szpitalach, zajęcia na studiach. – Pacjent nie tylko ma wszystko zrozumieć i przyswoić, ale także wspólnie z lekarzem podejmować decyzje – akcentuje Marcin Leśniewski z Zakładu Antropologii Lekarskiej Śląskiego Uniwersytetu Medycznego.

Anna Malinowska

• **W publicznej debacie o reformie ochrony zdrowia nie można pominąć kwestii dotyczącej komunikowania z pacjentem** FOT. PAWEŁ KACPEREK / SHUTTERSTOCK

Krystian Dudek, właściciel agencji public relations i wykładowca Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej, poinformował w serwisach społecznościowych o szkoleniach dla pracowników Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego nr 5 im. św. Barbary w Sosnowcu.

Dotyczyły one sposobu prowadzenia rozmowy z pacjentem: nawiązania kontaktu, zebrania informacji, wyjaśnieniu badania, wspólnego ustalenia planu działania.

Media pokazują skutki problemów

– Pacjent nie przychodzi do szpitala z „bagażem doświadczeń" wykreowanych przez media. Pacjent przychodzi z bólem, chorobą i lękiem o swoje zdrowie. Jeżeli system działa dobrze, to pacjent ma dobre doświadczenia, a to buduje zaufanie i dobry wizerunek szpitala. Dobra jakość to przede wszystkim dobrze działający system, a nie działania PR-owe. Dobra jakość broni się sama. System powinien dobrze działać, a nie dobrze wyglądać – uważa Ewa Szota, sosnowiecka radna z KO zaangażowana w problematykę dotyczącą ochrony zdrowia.

Jak dodaje, media pokazują już skutki problemów, a nie są ich przyczyną.

Pacjent z bagażem doświadczeń

Ewa Szota zauważa, że dobrostan personelu polega przede wszystkim na odpoczynku. – Nie w warunkach szpitalnych, podczas dyżuru trwającego np. 70 godzin, ale w warunkach, które realnie pozwolą odpocząć, poza miejscem pracy. Ich stworzenie to rola ustawodawcy. Żadne szkolenie nie zapewni dobrostanu lekarzowi, który może pracować bez realnego limitu pracy np. 4881 godzin rocznie. System opieki zdrowotnej, jak sama nazwa wskazuje, to przede wszystkim opieka nad pacjentem – podkreśla radna.

Jak wskazuje, jeśli ten ma odległy termin badania, zderza się z brakami kadrowymi czy przeciążonym personelem, który z powodu nadmiaru obowiązków ma coraz mniej czasu na spokojny kontakt z pacjentem, to ocenia system opieki, właśnie z takiej perspektywy.

Krystian Dudek pod swoim wpisem zamieścił kolejny, doprecyzowując, że media informują o dostępności świadczeń, niedociągnięciach i brakach systemu. „I np. pacjent, który nie był w szpitalu od pięciu czy dziesięciu lat albo trafia tam po raz pierwszy w życiu – wnosi ze sobą bagaż przekonań opartych na tym, co słyszy, widzi i czyta w mediach. A te inspirują się rzeczywistością (nie zmyślają)" – przyznał w końcu szkoleniowiec.

Zapytaliśmy jednak Annę Ginał, rzeczniczkę szpitala, czego dokładnie dotyczyły prowadzone szkolenia. – Wpis w mediach społecznościowych nie był konsultowany ze szpitalem i nie oddaje poruszanych treści – zapewnia.

Medycy uczą się, jak reagować w nerwowych sytuacjach

Ginał wyjaśnia, że prowadzone szkolenia były finansowane z Krajowego Funduszu Szkoleniowego. – Nasi pracownicy w czasie wewnętrznych audytów sami sygnalizowali taką potrzebę. Wystąpiliśmy więc o takie środki – mówi rzeczniczka.

Jak dodaje, na ponad tysięczną załogę szkolonych było 13 pracowników – wśród nich pracownice rejestracji, pielęgniarki, pracownicy socjalni. – W tej edycji nie byli objęci lekarze. Szkolenia dotyczyły standardów komunikacji z pacjentem, radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Udział mediów nie ma nic wspólnego z podejmowaną tematyką. Zwłaszcza że mamy dobre doświadczenia – w ostatnich latach nie było sytuacji, w której opisując problem jakiegoś pacjenta, nie zostaliśmy poproszeni o przedstawienie własnego stanowiska. Chodziło o to, by np. pracownik wiedział, jak reagować na kogoś zdenerwowanego odległym terminem badania, konsultacji. Czyli tym, co od niego nie zależy – podkreśla.

Jak przyznaje, termin prowadzonych szkoleń nie miał związku z ujawnioną w czerwcu sprawą Szpitala Południowego w Warszawie i informacjami o gigantycznych zarobkach niektórych lekarzy. – Na szkoleniach poruszono kwestię dobrostanu w kontekście zmagania się z ludzkim cierpieniem, kłopotem. Tak, aby nie przynosić tego do domu. Szkolenie miało pomóc w radzeniu sobie z takimi sytuacjami – mówi Ginał.

Zajęcia z komunikacji z pacjentami

Rzeczniczka podkreśla, że w publicznej debacie o reformie ochrony zdrowia nie można pominąć kwestii dotyczącej komunikowania z pacjentem. – Nasze społeczeństwo się starzeje. Lekarze coraz częściej będą musieli przyjmować seniorów, którzy wymagają cierpliwości, niejednokrotnie prostszego, usystematyzowanego podania informacji. Pamiętajmy jednak też o drugiej stronie medalu i tego, że coraz częściej zdarzają się przypadki pacjentów pobudzonych środkami psychoaktywnymi, zachowującymi się niestereotypowo. Z tym też muszą się nauczyć radzić. Osoby roszczeniowe zawsze będą stanowiły pewien margines. Ostatnio jedna z lekarek w naszej poradni musiała poradzić sobie z agresją kobiety, której nie chciano wystawić L4. Po badaniu wyniki jednoznacznie wskazywały, że nie było takiej konieczności – mówi Ginał.

Zapytaliśmy na uczelniach kształcących przyszłych lekarzy, czy w trakcie studiów mają zajęcia z komunikacji z pacjentami.

Dr nauk medycznych Marcin Leśniewski z Zakładu Antropologii Lekarskiej Śląskiego Uniwersytetu Medycznego przyznaje, że jako osobny przedmiot jest prowadzony dopiero od 2024 roku. – Wcześniej zajęcia były prowadzone w ramach innych przedmiotów jak interna, chirurgia, ginekologia etc. Postanowiliśmy jednak wydzielić je jako niezależne 60 godzin prowadzone na drugim roku studiów – mówi. Jak dodaje, na pierwszym roku studenci mają zajęcia z antropologii medycyny, skupiające w sobie wątki z etyki, psychologii itp., które mają stanowić podwaliny dla tych prowadzonych rok później.

„Dostrzegamy potrzebę humanizacji medycyny"

– Tworzymy symulatory spotkań – np. lekarz i trudny pacjent, pacjent nieletni, dziecko z rodzicami itd. Student odgrywa role po jednej i po drugiej stronie – mówi Leśniewski. Jak wskazuje, odgrywane scenki są nagrywane a następnie analizowane. – Ważne są słowa, gesty. Mają posłużyć temu, co ćwiczyć, czego unikać, nie robić, nie mówić. Podczas następnych lat studiów dalej są prowadzone zajęcia z komunikacji już w ramach zajęć klinicznych – to kolejne 60 godzin. Tym razem student ma do czynienia już z prawdziwymi pacjentami – dodaje.

Leśniewski podkreśla, że na studia trafiają osoby z różnym stopniem otwartości, inteligencji emocjonalnej. – Musimy wyjaśniać, na czym polega empatia, jak unikać hermetycznego słownictwa – wraz z upływem czasu język studentów staje się coraz trudniejszy, bardziej specjalistyczny. Dla pacjenta nigdy nie będzie oczywisty. To wymaga wprawy, uczulenia i uważności – podkreśla wykładowca. – Dostrzegamy potrzebę humanizacji medycyny, bo niestety ukształtował się system patriarchalny, gdy lekarz miał głos decydujący. Pacjent nie tylko ma wszystko zrozumieć i przyswoić, ale także wspólnie z lekarzem podejmować decyzje – akcentuje.

– Na naszym kierunku lekarskim, na pierwszym i drugim roku, prowadzimy laboratorium – po 15 godzin na każdym – z komunikacji interpersonalnej. To na tych zajęciach studenci uczą się rozmów z pacjentem – mówi Marek Makowski, rzecznik Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie.

Empatia jest ważna

Komunikacja interpersonalna i w zespole prowadzona jest również na Uniwersytecie Bielsko-Bialskim na kierunkach: pielęgniarstwo i ratownictwo medyczne. Wykłady i ćwiczenia trwają tam przez dwa semestry.

Na kierunku lekarskim Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej kompetencje komunikacyjne rozwijane są w ramach przedmiotu „Psychologia lekarska z elementami komunikacji interpersonalnej i profesjonalizmu". – Obejmuje słuchanie, wyrażanie empatii, prowadzenie wywiadu medycznego z uwzględnieniem potrzeb, obaw i oczekiwań pacjenta, zrozumiałe wyjaśnianie kwestii zdrowotnych, wspólne podejmowanie decyzji oraz przekazywanie trudnych wiadomości z zapewnieniem wsparcia emocjonalnego – mówi Łukasz Miąsik, rzecznik uczelni.

Miąsik dodaje, że w ramach zajęć studenci ćwiczą umiejętności komunikacyjne poprzez symulacje rozmów z osobami wymagającymi opieki i ich bliskimi. – Uzupełnieniem tego kształcenia są zajęcia w interdyscyplinarnych zespołach terapeutycznych, łączących studentów kierunku lekarskiego, pielęgniarstwa, ratownictwa medycznego i fizjoterapii, podczas których w warunkach symulacyjnych, także z udziałem pacjenta, rozwijane są umiejętności współpracy, wymiany informacji i wspólnego podejmowania decyzji oraz dostosowywania sposobu komunikacji do szczególnych potrzeb podopiecznych, z poszanowaniem ich autonomii, godności i zasad humanizacji medycyny – dodaje Miąsik. ●

eprasa.pl 6484f01775

Znajome krajobrazy na ekranie

Ile Olsztyna jest w „Lalce”?

W kinach można już oglądać nową ekranizację powieści Bolesława Prusa. Zdjęcia do „Lalki” kręcono także w podczęstochowskim Olsztynie.

Beata Strąk

Ekipa filmowa przyjechała do jurajskiego Olsztyna na kilka dni we wrześniu 2025 roku. Wcześniej w internecie ukazały się ogłoszenia w sprawie statystów, którzy wystąpiliby na planie. Filmowcy szukali osób „o klasycznej urodzie – bez tatuaży, widocznych kolczyków, piercingu” – wyliczali.

U kobiet źle była widziana ingerencja medycyny estetycznej. U mężczyzn filmowcy oczekiwali klasycznych fryzur bez wygolonych boków i współczesnych „barberowych” bród. „Mogą być baki i wąsy oraz naturalna broda” – informowali.

JAK OLSZTYN STAŁ SIĘ ZASŁAWIEM

Zdjęcia kręcono w scenerii ruin średniowiecznego zamku w Olsztynie, który na czas filmu stał się Zasławiem z powieści Bolesława Prusa. Ekipa ulokowała się w restauracji Spichlerz u podnóża warowni. Wśród aktorów, którzy tu wtedy pracowali, pojawili się odtwórcy głównych ról w „Lalce”: Kamila Urzędowska, grająca Izabelę Łęcką oraz Marcin Dorociński jako Stanisław Wokulski. Sceny, które zarejestrowała kamera, teraz bez trudności można rozpoznać na kinowym ekranie.

Olsztyńskie plenery pojawiły się już m.in. w teaserze, który kilka miesięcy później, w lutym 2026 roku, filmowcy pokazali w internecie, zapowiadając „najbardziej wyczekiwany film roku”.

W tle słychać fragment wiersza Adama Mickiewicza „Do M***”:

„Na każdym miejscu i o każdej dobie, gdziem z tobą płakał, gdziem z tobą się bawił, zawsze i wszędzie będę ja przy tobie, bom wszędzie cząstkę mej duszy zostawił”.

W powieści Bolesława Prusa te słowa na zlecenie Wokulskiego zostają wyryte na kamieniu w Zasławiu jako pamiątka wielkiej, niespełnionej miłości.

Film wszedł na ekrany 30 września. W Olsztynie nie kryją dumy. „Filmowcy wykorzystali m.in. niezwykłą scenerię ruin olsztyńskiego zamku, która stała się częścią filmowego świata »Lalki«. To dla nas powód do satysfakcji i kolejny dowód na to, że jurajski Olsztyn zachwyca nie tylko turystów, ale także twórców filmowych. Zachęcamy do obejrzenia »Lalki« w kinach i wypatrywania na ekranie znajomych, jurajskich krajobrazów!” – można przeczytać na profilu gminy w portalu społecznościowym.

„Nie pierwszy to film nagrywany na wzgórzu zamkowym i pewnie nie ostatni” – pojawił się komentarz pod postem.

NAJPIERW „RĘKOPIS ZNALEZIONY W SARAGOSSIE”

Już rok wcześniej Tomasz Kucharski, burmistrz Olsztyna, mówił „Wyborczej”: – Jesteśmy dumni, że nasze krajobrazy, przyroda, otoczenie przyciągają filmowców i że powstaje u nas tyle różnych projektów. Zawsze w tym pomagamy, mamy wiele doświadczeń w tym zakresie.

Rzeczywiście, podczęstochowski Olsztyn od dziesięcioleci bywa planem filmowym, a mieszkańcy statystami. Miejscowość zadebiutowała na dużym ekranie przed ponad półwieczem w filmie „Rękopis znaleziony w Saragossie” Wojciecha Jerzego Hasa ze Zbigniewem Cybulskim w roli głównej.

„Rękopis...” miał premierę w 1965 roku. Zaledwie kilka lat później do Olsztyna zawitali kolejni filmowcy. Tym razem Jerzy Antczak kręcił tu „Hrabinę Cosel” (premiera w 1968 roku). Na początku lat 80. w jurajskim Olsztynie powstały zdjęcia do filmu „Polonia Restituta” Bohdana Poręby, a w 1997 roku do „Demonów wojny według Goi” Władysława Pasikowskiego. W 2008 roku malownicze plenery wokół olsztyńskiego zamku zostały wykorzystane w superprodukcji Lecha Majewskiego „Młyn i krzyż”.

Okolice miejscowości zagrały też m.in. w 2014 roku w filmie Tomasza Szafrańskiego „Klub Włóczykijów i tajemnica dziadka Hieronima” według Edmunda Niziurskiego. A w 2019 roku Olsztyn odwiedziła ekipa telewizyjnego serialu „Barwy szczęścia”.

Kilka lat temu w jurajskim Olsztynie nakręcono także jeden z odcinków serialu „Matki pingwinów”, pokazywanego na platformie Netflix.

CO WARTO WIEDZIEĆ O „LALCE”?

Najnowszą ekranizację wyreżyserował Maciej Kawalski, twórca m.in. „Niebezpiecznych dżentelmenów”. Jest on także współautorem scenariusza – razem z Łukaszem Światowcem i Radosławem Drabikiem. W filmie poza Marcinem Dorocińskim (Stanisław Wokulski) i Kamilą Urzędowską (Izabela Łęcka) można zobaczyć m.in. wracającego po wielu latach przerwy od aktorstwa Marka Kondrata (Ignacy Rzecki), Andrzeja Seweryna (Tomasz Łęcki), Agatę Kuleszę (pani Meliton), Marię Dębską (Kazimiera Wąsowska).

Za pracę kamer odpowiadał Piotr Sobociński jr – autor zdjęć m.in. do nominowanego do Oscara „Bożego Ciała”, „Cichej nocy”, „Kosa” i wielu filmów Wojciecha Smarzowskiego. Zdjęcia do „Lalki” rozpoczęły się w lipcu 2025 roku i trwały do grudnia.

Podczas całej produkcji aktorom towarzyszyło prawie 4 tysiące statystów. Filmowcy pracowali w 48 – jak precyzyjnie wyliczyli – tzw. lokacjach: plenerach i wnętrzach. Na liście poza jurajskim Olsztynem jest m.in. pałac w Nieborowie, a w Warszawie m.in. Łazienki Królewskie i Krakowskie Przedmieście, gdzie na potrzeby filmu odtworzono fragment dawnej stolicy.

Filmowa „Lalka” jest ekranizacją powieści Bolesława Prusa, uznawanej za jedną z najwybitniejszych w polskiej literaturze. Najpierw – w latach 1887-89 – powieść ukazywała się w odcinkach na łamach „Kuriera Codziennego”. W formie książki wydano ją w 1890 roku.

• **Podczęstochowski Olsztyn od dziesięcioleci bywa planem filmowym, a mieszkańcy statystami**
FOT. GRZEGORZ SKOWRONEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

• **Olsztyn jurajski, wrzesień 2025 r. Plan zdjęciowy do filmu „Lalka”**
FOT. URZĄD GMINY OLSZTYN

• **Marcin Dorociński i Kamila Urzędowska zagrali główne role w filmie „Lalka” w reżyserii Macieja Kawalskiego. Część zdjęć nakręcono w jurajskim Olsztynie** FOT. KINO ŚWIAT

Literackie dzieło doczekało się dwóch wybitnych ekranizacji, które weszły do kanonu polskiej sztuki filmowej. W 1968 roku film na podstawie „Lalki” nakręcił Wojciech Jerzy Has. W rolach Izabeli Łęckiej i Stanisława Wokulskiego obsadził Beatę Tyszkiewicz i Mariusza Dmochowskiego. W 1977 roku powstał telewizyjny serial w reżyserii Ryszarda Bera. Tym razem w główne postacie wcielili się Małgorzata Braunek i Jerzy Kamas. Ignacego Rzeckiego w pierwszej produkcji zagrał Tadeusz Fijewski, w drugiej – Bronisław Pawlik.

Teraz niemal równolegle z kinową „Lalką” Macieja Kawalca powstawał także serial Netfliksa w reżyserii Pawła Maślony z Sandrą Drzymalską i Tomaszem Schuchardtem w rolach głównych. Ta „Lalka” miała premierę 16 września. ●

1KA

eprasa.pl 6484f01775

Sosnowiec

Rozbito pomnik ofiar getta

– Nie ma i nie będzie mojej zgody na bezczeszczenie miejsc pamięci – komentuje prezydent Sosnowca.

Wojciech Todur

Mieszkańcy Środuli dobrze znają to miejsce. Pomnik na Placu Braci Kożuchów stanął w 1995 roku. Upamiętnia Żydów zamordowanych przez Niemców na terenie getta na Środuli.

Józef (Azriel) Kożuch i Bolesław (Bencjon) Kożuch pochodzili z Sosnowca. W czasie okupacji niemieckiej współpracowali z liderami żydowskiego podziemia (m.in. z Frumką Płotnicką i Cwi Brandesem). Organizowali struktury samoobrony oraz oporu w gettach Zagłębia Dąbrowskiego.

Bolesław zginął prawdopodobnie podczas próby przedarcia się z getta w pierwszych dniach sierpnia. Inna wersja mówi, że zginął wraz z bratem 3 sierpnia podczas nieudanej próby zabicia jednego z niemieckich oprawców.

Nakaz opuszczenia domów

Obecnie pomnik jest zdewastowany. Granitowe płyty poprzewracane, połamane. – Żal na to patrzeć – mówi nam pani Ewa, która opowiada, że latem często chodzi w to miejsce na spacery z wnuczką. – Opowiadałam jej, że ten pomnik przypomina o strasznym czasie – dzieli się z nami.

Decyzję o utworzeniu w tej części Sosnowca getta podjęto w październiku 1942 roku. Wtedy też większość Polaków mieszkających przy ulicach Okrzei i Północnej oraz odchodzących od nich prostopadle ulic Wapiennej, Kochanowskiego, Słowackiego czy Mickiewicza dostała nakaz opuszczenia swoich domostw. Za ich przeprowadzkę, transport dobytku, miała zapłacić gmina żydowska. Większość mieszkańców Środuli trafiła do centrum. Do mieszkań i domów, z których wygnano Żydów.

W odróżnieniu od gett w Modrzejowie i na Starym Sosnowcu, gdzie trafiali ludzie starsi, często schorowani, Środula miała być skupiskiem ludzi młodych, zdrowych, a przede wszystkim zdolnych do pracy. Żydzi, którzy tam trafiali, czuli się wyróżnieni. Uważali, że to szansa na przetrwanie.

• **Rozbity pomnik ofiar getta w Sosnowcu** FOT. WOJCIECH TODUR (2)

To jednak było złudne. Z każdym dniem w kamienicach i domach przy wąskich ulicach Środuli tłoczyło się coraz więcej Żydów. Przesiedlenia trwały od listopada 1942 do 10 marca 1943 roku. W maju 1943 roku istniało już tylko getto na Środuli, dwa pozostałe zostały bowiem zlikwidowane. Większość ich dotychczasowych mieszkańców trafiła na Środulę albo do obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau.

Latem 1943 Niemcy podjęli decyzję o likwidacji getta Schrodel oraz sąsiadującego z nim getta w Będzinie. W nocy z 31 lipca na 1 sierpnia 1943 roku uzbrojeni w karabiny maszynowe Niemcy obstawili teren Środuli.

Żydzi starali się ocalić życie, ukrywając w przygotowanych wcześniej bunkrach i skrytkach. Byli i tacy, którzy walczyli. W gronie organizatorów powstania w getcie byli właśnie bracia Bolesław i Józef Kożuchowie, którzy przed wojną mieszkali na dzisiejszej ulicy Dekerta w Sosnowcu.

Miasto odbuduje pomnik

Policja obecnie szuka sprawców aktów wandalizmu. – Oczekuję ich ustalenia i pociągnięcia do odpowiedzialności. Apeluję do każdego, kto widział coś niepokojącego lub ma informacje mogące pomóc w wyjaśnieniu sprawy: przekażcie je policji. Każdy szczegół może mieć znaczenie – mówi Arkadiusz Chęciński, prezydent Sosnowca

– Nie ma i nie będzie mojej zgody na bezczeszczenie miejsc pamięci. Już teraz mogę obiecać, że pomnik wróci na swoje miejsce – komentuje prezydent, który określił to, co się wydarzyło, „skandalem". – Jestem oburzony. Stanowczo potępiam ten haniebny akt i nie znajduję dla niego żadnego usprawiedliwienia – dodaje.

REKLAMA

Katowice/34453704

Festiwal Przestrzeń Słowa
Ucieczka

spotkania / koncerty / performance / wystawa

2–24 października 2026
Biblioteka Śląska
Plac Rady Europy 1 / Katowice

wstęp wolny

przestrzeń słów

Magdalena Bielska / Joanna Bociąg / Jericho Brown(USA) / Graeme Macrae Burnet(Szkocja) / Olga Drenda / Richard Flanagan(Australia) / Rafał Gawin / Dorota Grabek / Tomasz Gromadka / Grzegorz Jankowicz/ Szymon Kloska / Emilia Konwerska / Jakub Kornhauser/ Karol Maliszewski / Marcin Meller / Maciej Robert / Adam Robiński / Adam Robiński / Weronika Stencel / Natalka Suszczyńska / Bartosz Wójcik / Katarzyna Szweda / Antonina Tosiek / Urszula Zajączkowska

przestrzeń słów & dźwięków

Adrian Crowley(Irlandia) / Dendro / Garde du corps: Gawlikowski & Nowicki & Witkowski / Nagrobki / Malwina Paszek / Proszek

więcej informacji: www.bs.katowice.pl | program online

PATRONAT HONOROWY
Województwo Śląskie | Honorowy patronat Marszałka Województwa Śląskiego Wojciecha Saługi
Honorowy Patronat Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

ORGANIZATOR
Województwo Śląskie | Biblioteka Śląska

PARTNERZY STRATEGICZNI
KOPIPOL | Katowice Miasto Ogrodów

PARTNERZY
15 lat Kolei Śląskich | Hotele Diament | Stowarzyszenie Tłumaczy Literatury | 30 | Dziennik Literacki | Księgarnia Stronnicza | drzwi zwarte koniem

PARTNERZY POSZCZEGÓLNYCH WYDARZEŃ
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego | DKK | Instytut Książki @Poland
Dofinansowano ze środków Instytutu Książki pochodzących z dotacji celowej Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Inne Tradycje
KSSE 30 lat | 80 Silesia Film | w.s.

PATRONAT MEDIALNY
Dwójka Polskie Radio | Tygodnik Powszechny | Czas Literatury | Papier | Śląsk | Gazeta Wyborcza | Radio Katowice | Znak | Booklips.pl | Dwa Kwadranse

eprasa.pl 6484f01775

Dr Piotr Wojcieszek dla „Wyborczej”

Umiem wyleczyć raka. Ale nie u każdego

Wyszkolenie lekarza w Polsce kosztuje jakieś 2,5-3 mln zł. Jeżeli ktoś kupiłby sobie auto za 3 mln zł, to pewnie robiłby regularnie przeglądy, a u nas się nie dba o ludzi, w których inwestuje się takie pieniądze.

Judyta Watoła
Dariusz Kortko

Gdy 20 lat temu po raz pierwszy rozmawialiśmy z Piotrem Wojcieszkiem, stażystą ze Szpitala Miejskiego nr 1 w Zabrzu, powiedział nam, że chciałby się specjalizować w kardiologii i napisać doktorat. Lekarze szukali wtedy szczęścia i lepszych zarobków poza granicami Polski. On zarabiał 1200 zł i nie myślał o emigracji. Czasami tylko marzył, żeby mieć domek na plaży, na Antylach Holenderskich, i prowadzić w nim praktykę lekarską.

Kardiologiem nie został. Osiem lat później był już po obronie doktoratu, pracował w Instytucie Onkologii w Gliwicach i zajmował się radioterapią, czyli leczeniem nowotworów promieniami. Stwierdził, że podobają mu się badania naukowe i chyba pójdzie w tym kierunku.

Niedawno dr hab. Piotr Wojcieszek został powołany na członka zarządu Europejskiego Towarzystwa Radioterapii Onkologicznej (ESTRO) i będzie sprawował tę funkcję do 2029 roku. Uznaliśmy, że to dobry powód, żeby znowu się z nim spotkać.

ROZMOWA Z
DR. HAB. N. MED. PIOTREM WOJCIESZKIEM
kierownikiem Zakładu Brachyterapii w Narodowym Instytucie Onkologii w Gliwicach

DARIUSZ KORTKO, JUDYTA WATOŁA: Nie przyjmuje nas pan w domku na plaży...

DR HAB. N. MED. PIOTR WOJCIESZEK: Skąd ten pomysł?

Gdy spotkaliśmy się po raz pierwszy 20 lat temu, był pan młodym lekarzem. Powiedział pan wtedy, że marzy o domku na plaży.
– Nie przeczytałem tej rozmowy.

Naprawdę?!
– Tak, ale wymyśliłem za to tytuł tej, którą dzisiaj przeprowadzimy.

Jaki?
– Doktor Wojcieszek ujawnia: „umiem wyleczyć raka”. Potem gwiazdka i odesłanie do wyjaśnienia: „nie każdego raka, nie u każdego i nie bez efektów ubocznych”.

Skłonności do żartów pan nie stracił. Co pan dzisiaj robi?
– Jestem radioterapeutą, pracuję w Instytucie Onkologii w Gliwicach. Leczę nowotwory, specjalizuję się głównie w raku prostaty.

To nie działka urologów?
– 90 proc. moich pacjentów to osoby, które boją się operacji i nie chcą leczenia chirurgicznego, albo tacy, którym ktoś powiedział, że już nie można im pomóc. Miałem pacjenta, któremu lekarz powiedział, że może się kłaść do trumny. Ten człowiek żyje już trzy lata od postawienia diagnozy.

Dlaczego ten lekarz tak powiedział?
– Nie wiem, może nie wiedział, co już robić? Ja wiedziałem.

Ten lekarz mógł tego nie wiedzieć?
– Oczywiście, dlatego zawsze powtarzam moim studentom, że z naszych zajęć muszą zapamiętać jedno: jeśli kiedykolwiek będą podejrzewali u swojego pacjenta guz nowotworowy, muszą taką osobę wysłać do Centrum Onkologii.

Gdzie wszyscy będą się z nich śmiali, że nie potrafili rozpoznać guza nowotworowego...
– Zapewniam, że mamy większą „bekę” z lekarzy, którzy udają, że potrafią leczyć raka, a tak naprawdę nie wiedzą, co robią.

Na czym polega dzisiaj radioterapia?
– Na precyzyjnym przekazaniu wysokiej energii w wyznaczone miejsce w organizmie człowieka. Mówimy o miejscu zmienionym przez nowotwór.

Potrafi pan opisać tę energię bardziej obrazowo?
– Wychodzimy na słońce, wystawiamy buzię do promieni i czujemy na skórze ciepło. My używamy energii tysiące razy większej. Dostarcza jej np. izotop iryd 192. Nie trzeba go dużo, wystarczy niewielkie ziarenko, umieszczone w kapsule, która ma mniej niż 2 mm średnicy. Iryd 192 jest bardzo drogi, takie ziarenko kosztuje kilkadziesiąt tysięcy złotych. Jest beta emiterem, my wykorzystujemy jego promieniowanie gamma, czyli fotony o skrajnych energiach. Ciekawostka – iryd 192 rozpada się do platyny, czyli można zażartować, że jest to metoda premium.

Co robicie z tą platyną?
– Oddajemy, naukowcy znów robią z niej iryd.

Myśleliśmy, że to naturalny pierwiastek?
– Nie, izotop, który wykorzystujemy do leczenia, jest wytwarzany sztucznie. Podobno cały naturalny iryd, który występuje w płaszczu skorupy ziemskiej, pochodzi z meteorytu, który 65 mln lat temu zabił dinozaury. Jest bardzo stabilny, a ten używany przez nas po 74 dniach w połowie się rozpada, w zamian dając nam energię do niszczenia raka.

Radioterapeuci zawsze stosowali iryd?
– Najpierw była terapia radem. Zaczęło się już półtora roku po odkryciu tego pierwiastka przez Marię Skłodowską-Curie i Pierre'a Curie. W 1903 roku dwaj lekarze z Petersburga – S.W. Goldberg i Efim Siemienowicz-London – opublikowali pracę o wyleczeniu radem raka skóry fałdu nosowo-policzkowego. Szybko zaczęto stosować promieniotwórcze izotopy w leczeniu nowotworów. Przykładano je po prostu do zmienionych miejsc.

A największy skok w radioterapii?
– Sama metoda się nie zmieniła. Mamy jednak coraz lepsze obrazowanie i bardziej precyzyjne napromienianie, ale muszę przyznać, że od ponad 130 lat wciąż udoskonalamy odkrycie Marii Skłodowskiej-Curie i wynalazek Roentgena.

Jeśli chodzi o skuteczność leczenia, to w porównaniu z Zachodem wciąż jest u nas dużo gorzej.
– Sami kręcimy na siebie sznur, bo czego można się spodziewać w kraju, w którym podnoszą się głosy, że dzieci nie powinny się uczyć w szkole takich „brzydkich rzeczy” jak edukacja zdrowotna. Tymczasem chodzi o przekazywanie podstawowej wiedzy, że trzeba myć zęby, smarować się kremem, uważać na słońce, jeść warzywa i owoce oraz ograniczać spożycie mięsa.

Ci sami ludzie, którzy nie chcą, aby ich dzieci uczyły się „brzydkich rzeczy”, pewnie przyjmują tony suplementów.
– Czyli tony substancji chemicznych. Przypomina mi się Tadeusz Boy-Żeleński, pisarz, tłumacz, ale i lekarz. Ponad sto lat temu jeździł po Małopolsce i tłumaczył ludziom, że można odciąć kołtuna.

I co?
– I nawet po tylu latach, przy takim rozwoju wiedzy, ludzie wciąż myślą magicznie.

Nigdy pan nie chciał wyjechać z kraju?
– Już o tym nie myślę.

Dlaczego?
– Polska jest świetnym miejscem! Nie jesteśmy już ubogimi krewnymi, moi koledzy z Zachodu patrzą na nas z podziwem. Jesteśmy motorem napędowym wielu projektów, zwłaszcza w brachyterapii europejskiej, a np. dzięki radioterapii stereotaktycznej mój kolega Bartłomiej Tomasik z Gdańska zaczyna leczyć guzy nerki.

Wcześniej się nie dało?
– Raczej się tego nie robiło z powodu przekonania o nieskuteczności tej metody. W przypadkach raka prostaty pokazaliśmy, że u polskich pacjentów można stosować brachyterapię jako eskalację dawki, co poprawia przeżycie u chorych z wysokiej grupy ryzyka, z przerzutami do węzłów chłonnych. Gdy przyjeżdżam teraz na przykład do Rzymu i zauważam, że coś fajnego robią, to oni się cieszą, że Polak ich pochwalił.

Zawsze powtarzam moim studentom, że z naszych zajęć muszą zapamiętać jedno: jeśli kiedykolwiek będą podejrzewali u swojego pacjenta guz nowotworowy, muszą taką osobę wysłać do Centrum Onkologii

Jako Polak czy jako członek zarządu towarzystwa?
– Jako Polak. Zgodziłem się przyjąć tę funkcję, bo jestem w dobrym wieku, mam coś do powiedzenia i mam siłę sprawczą.

Co chce pan zrobić dla radioterapii?
– Musimy z kolegami przemyśleć, jak ma wyglądać przyszłość naszej działki, to znaczy w którą stronę mamy pchać radioterapię, jak ją promować, jak mają wyglądać wytyczne w tej dziedzinie medycyny. Mam też parę dziwnych pomysłów, np. żeby promować radioterapię jazdą na rowerze. Zastanawiam się też nad sprawieniem, by praca tak często nie powodowała w nas wypalenia zawodowego.

Nie wygląda pan na wypalonego.
– Wiele osób mi to mówi, ale ja przeżyłem ten stan i to nie raz! Z moim przyjacielem dr. Arturem Chyrkiem, z którym prowadzę podcast „Poponkologia”, policzyliśmy, że on się wypalił już ze cztery razy, a ja chyba pięć.

Sporo!
– Pierwszy raz się wypaliłem chyba już na początku mojej kariery lekarskiej, choć wtedy jeszcze o tym nie wiedziałem. Polegało to na tym, że nie chciałem być lekarzem. Wydawało mi się, że tracę czas. Czułem żal, że istnieje inne, ciekawsze życie, na które – wykonując ten zawód – nie będę miał szans. Studenci szóstego roku medycyny, z którymi dzisiaj rozmawiam, mają podobne uczucia. Większość z nich tego nie przepracuje, a może nawet tego uczucia nie zauważy.

I co się stanie?
– Szybko się wypalą, upadną, ale potem raczej się podniosą, upadną...

Nikt z tym nic nie robi?
– Też się dziwię, bo wyszkolenie lekarza w Polsce kosztuje jakieś 2,5-3 miliony złotych. Jeżeli ktoś kupiłby sobie auto za 3 miliony złotych, to pewnie robiłby regularnie przeglądy, a u nas

eprasa.pl 6484f01775

• **Piotr Wojcieszek - radioterapeuta, członek zarządu Europejskiego Towarzystwa Radioterapii Onkologicznej**
FOT. GRZEGORZ CELEJEWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

się nie dba o ludzi, w których się inwestuje takie pieniądze.

Lekarze dobrze teraz zarabiają, chyba nie mają powodu narzekać?
– Niektórzy lekarze w moim otoczeniu pracują po 400 godzin miesięcznie.

Przecież nie muszą.
– Wielu z nich wpada w kołowrotek, z którego trudno im wyjść. Pracują, zarabiają, pracują więcej, zarabiają więcej, a potem to już jest jeszcze, jeszcze, jeszcze...

Dlaczego?
– Według różnych kalkulacji lekarz w Polsce powinien średnio poświęcić każdemu pacjentowi około 15-20 minut, ale w niektórych placówkach zauważono, że wystarczy tylko 5 minut, bo opłaca się przyjąć więcej pacjentów. Co więcej, pacjenci też są nauczeni tego tempa i gdy spędzają u lekarza powyżej 10 minut, czują się niekomfortowo i są wtedy przekonani, że pewnie dzieje się coś złego. Od 30 lat żyjemy w tempie, optymalizujemy czas, tupiemy nóżką, gdy musimy stać w kolejce.

Pan też był w tym kołowrotku?
– Byłem, ale to sobie przemyślałem. Nie wyobrażam już sobie pracy bez odpoczynku. Chcę trochę pożyć.

Jak się to udało?
– Nie zawsze się udaje. Wymyśliłem sobie taką scenkę. Siedzę z kolegami w komisji egzaminacyjnej. Wchodzi student, a my wszyscy wstajemy i wychodzimy, bo właśnie skończyła się nam dniówka. Wyobrażacie sobie?

Nie.
– Dlatego powiedziałem, że nie zawsze się udaje, ale usilnie próbuję.

Jak?
– Ponad rok temu poszedłem na psychoterapię i kończę właśnie ten proces.

Co się stało?
– Nie mogłem już wytrzymać sam ze sobą, miałem natłok myśli, których nie potrafiłem zatrzymać. Cały czas sprawdzałem, czy wszystko zrobiłem, czy się nie spóźniłem, czy jeszcze coś mam do zrobienia. Pracuję w szpitalu, zajmuję się pracą kliniczno-naukową, jeździłem na zjazdy, wygłaszałem wykłady i wciąż brałem coraz więcej zajęć tylko po to, żeby karmić swoje ego, żeby mieć wyrzut endorfin, żeby mnie ktoś pochwalił, poklepał po plecach na zjeździe, po wykładzie, żeby mi powiedział, że jestem super.

Sprawiało to panu przyjemność?
– Chwilową, więc szukałem kolejnych wyzwań. Na szczęście nie uciekłem w alkohol ani w żadne używki.

Ciekawe, bo onkolodzy wypalają się raczej z powodu porażek z pacjentami.
– Wszystko się kumuluje, z jednej strony pacjenci, zmęczenie, stres. Człowiek coraz gorzej śpi, poza tym jeździ po świecie na zjazdy, i tam też musi dużo z siebie dać. A im bardziej jest ważną osobą, tym bardziej chcą go nakarmić codziennie stekiem i flaszką czerwonego wina.

I dlatego został pan prezesem lekarskiego towarzystwa?
– Nie prezesem, ale członkiem zarządu Europejskiego Zarządu Towarzystwa Radioterapii Onkologicznej.

To teraz częściej będą pana karmili stekiem i winem.
– Teraz to ja jestem bardziej świadomy tego, co robię.

Udaje pan?
– Odmawiam albo trochę oszukuję, gdy na zjazdach medycznych, zamiast wódki, nalewam do kieliszka wodę.

Robi pan to, bo...
– ...pamiętam, jak często byłem niedojedzony, niedospany, obcy w domu, daleki od dzieci.

A teraz jak wygląda pana dzień?
– Wstaję rano, jem śniadanie i idę do pracy.

I to jest ta zmiana?
– Tak, bo ja przez wiele lat nie jadłem śniadań! Ostatnie porządne śniadanie zjadłem jeszcze na studiach, przed egzaminem z anatomii, a potem już nigdy! Teraz wstaję, robię jajka na miękko dla mnie i dla mojej młodszej córki, zawożę ją do szkoły, rozmawiamy sobie po drodze. W pracy wykonuję rozpisane wcześniej zabiegi, przyjmuję pacjentów i pracuję nad tym, żeby cały mój zespół działał w bardziej poukładany sposób.

Co to znaczy „robię zabiegi"? Przecież to nie pan steruje tą dawką promieniowania, tylko technik.
– U nas jest podobnie jak w kardiologii. Są lekarze, którzy osłuchują pacjenta, analizują wyniki, interpretują ekg i zlecają leki. Są też kardiolodzy interwencyjni, którzy zakładają stenty czy wykonują ablacje. W naszej dziedzinie są radioterapeuci, którzy zlecają dawki promieniowania podawane przez przyspieszacze liniowe, ale są też radioterapeuci interwencyjni, którzy są przy zabiegach i przy każdej frakcji dopasowują dawki i miejsce w czasie rzeczywistym.

Ogólnie radioterapia zajmuje się napromienianiem guza, aby go zniszczyć i wyleczyć chorego. Można to zrobić przy użyciu przyspieszacza liniowego, ale można też w niektórych przypadkach skutecznie wykonać zabieg wprowadzenia aplikatora w zajęte przez nowotwór miejsce. I to jest radioterapia interwencyjna, czyli brachyterapia. To jest metoda, która zachowuje nie sam narząd, tylko jego funkcje, dlatego teraz leczymy tak nowotwory przedsionków nosa. Już nie trzeba go obcinać, ani potem rekonstruować, tylko wprowadza się aplikatory, napromienia i pacjent jest wyleczony. Skuteczność takiego zabiegu wynosi między 80 a 90 proc. To efekt porównywalny z chirurgią albo nawet wyższy. Zastrzeżenie: nie przy czerniaku. Europejskie Towarzystwo Dermatoonkologii zaleca stosować radioterapię u pacjentów z rakiem skóry, którzy mają zmiany trudne do leczenia, zwłaszcza w obszarze twarzy.

Przy raku języka też?
– Przy języku to raczej najpierw operacja.

Dlaczego?
– Język jest skomplikowanym narządem i brachyterapią można pokonać jedynie małe guzy. Robimy to, ale rzadko. Za to warga jest świetnym narządem do leczenia radioterapią. Wyleczalność dochodzi do poziomu stu procent, bez operacji.

O tych nowotworach mało się słyszy.
– Są rzadkie, w Polsce notujemy rocznie 200-300 przypadków raka wargi.

Rak serca?
– Ultrarzadki. Prawie nie zdarzają się też przerzuty do serca z innych narządów.

Nowotwór to wciąż ciężka choroba.
– Coraz częściej przewlekła, a nie bezwzględny wyrok śmierci. Wielu pacjentów udaje się nam wyleczyć. Oczywiście są tacy, którzy przegrywają walkę, ale ja tego na szczęście nie widzę, bo moi pacjenci umierają najczęściej w hospicjach.

Co panu daje największą satysfakcję?
– Przychodzi do mnie pacjent z nowotworem w dowolnym stopniu zaawansowania, a ja każdemu mogę pomóc!

Wyleczyć?
– Nie o to chodzi. Przeglądam historię jego choroby i wiem, co jeszcze mogę zrobić: odpowiednio zdiagnozować, zastosować dostępną metodę leczenia albo wysłać go do hospicjum.

Do hospicjum to nie porażka?
– Staram się być szczery i otwarcie mówię, że nie mogę kogoś wyleczyć. Nie znaczy to, że nie mogę pomóc i zapewnić np. jeszcze kilku miesięcy, a nawet kilku dodatkowych lat życia. Uważam, że ludziom nie można mydlić oczu, za dużo mamy kłamstw.

Kiedyś zwierzył się pan, że na stażu zarabiał 1200 zł miesięcznie. Dzisiaj radioterapeuci to jedni z najlepiej wynagradzanych specjalistów.
– Fakt, nie mogę narzekać.

Nie mamy problemu z tym, że lekarze dobrze zarabiają, tylko z tym, że ich leczenie nie przynosi spodziewanych efektów. I to nie z powodu, że ludzie np. późno się zgłaszają ze swoimi dolegliwościami, ale też z powodów czysto organizacyjnych.
– Prawda, bo z jednej strony mamy leki, które kosztują po sto tysięcy złotych na miesiąc, dostępne w programach lekowych, a z drugiej strony mamy w Polsce obrzydzenie do wytycznych. Są lekarze, którzy krzyczą, że uprawiają wolny zawód i nikt im nie będzie mówił, jak leczyć. Tymczasem wytyczne bardzo pomagają. NCCN, czyli amerykańskie stowarzyszenie, które zajmuje się publikowaniem wytycznych w dziedzinie onkologii, podpowiada, że skoro u pacjenta wykonano takie i takie procedury, to jeszcze można wykonać takie i takie. Na to zaściankowy lekarz odpowie: „Nie będę się do tego stosował, bo ja pomagam ludziom!".

To zamyka dyskusję.
– A nie powinno, bo skoro nie zgadzam się z wytycznymi, to robię badanie kliniczne i udowadniam swoje racje na podstawie dowodów naukowych.

Są na to pieniądze?
– Och, ostatnio Narodowe Centrum Badań i Rozwoju wydało 37 mln zł na badania niskoalkoholowego piwa Perła. No więc ja mam pomysły na przeprowadzenie badań jedynie za dwa, trzy miliony złotych.

To oczywiście skandal, bo prywatną firmę stać, żeby sobie badała co chce za własne pieniądze, a nie publiczne.
– Moglibyśmy się tu wyzłośliwiać, ale generalnie chodzi o to, by państwo, za pośrednictwem uczelni i instytutów medycznych dbało o standardy opieki medycznej i o wytyczne. W Holandii ubezpieczyciel sprawdza, czy dany ośrodek medyczny leczy według przyjętych standardów. Jeśli nie, to nie wysyła tam pacjentów, a szpital traci pieniądze. W Polsce wciąż wykonujemy procedury, za które NFZ płaci szpitalom mniej lub więcej. A my nie mamy wykonywać procedur, tylko leczyć ludzi zgodnie z obowiązującą wiedzą medyczną, bo ile można wykonać tych procedur? Jak długo można pracować po 400 godzin miesięcznie? Lekarze, którzy bardzo dużo zarabiają, najczęściej wykonują bardzo dużo dobrze płatnych procedur.

Niepotrzebnie?
– No raczej. Mamy też w Polsce za dużo szpitali. Każdy powiat ma ambicję prowadzić szpital, bo jaki to powiat bez szpitala? A czy nie lepiej mieć dużą poradnię lekarza rodzinnego, z całodobową opieką, w której lekarz przekazuje trudniejsze przypadki do ośrodków referencyjnych? Tak jest w Czechach i dobrze to działa.

Opieka lekarza rodzinnego została kompletnie wykrzywiona. Poradnie odsyłają niepotrzebnie mnóstwo pacjentów do specjalistów.
– W onkologii pacjent powinien przejść u mnie pierwszą kontrolę, a potem wrócić z zaleceniami do swojego lekarza rodzinnego. Tymczasem zasoby lekarzy specjalistów są marnowane, bo zamiast operować czy przeprowadzać inne zabiegi, tracą czas na przyjmowaniu pacjentów w poradni. Czasem mam wrażenie, że cała Polska leczy się u specjalistów.

I nikt nie chce tego zmienić.
– Polacy, to są samosie, czyli pojedziemy do restauracji i nie zgłaszamy kelnerowi, że potrzebujemy stolika na sześć osób, tylko sami przestawiamy stoliczki, ładnie sobie połączymy dwa mniejsze w jeden większy. A gdy kelner protestuje, bo na jeden z tych stolików ma rezerwację, to mu wyjaśniamy, że sobie tylko na chwilę usiądziemy, przecież też jesteśmy klientami. Tymczasem musimy się nauczyć, że są specjaliści od zarządzania i czasem, i przestrzenią. Zostawmy im to. ●

eprasa.pl 6484f01775

Wielki test wiedzy o klimacie

Było betonowanie, jest zazielenianie

Przez lata polskie miasta usuwały zieleń, zastępując ją betonem i kostką brukową. Dziś coraz częściej odwracają ten trend.

Michał Hyra

Zmiany klimatu stanowią coraz większe wyzwania dla samorządów. Wiele gmin przekonało się o tym w ostatnich miesiącach. W całym kraju ok. sto gmin apelowało do mieszkańców o oszczędzanie wody. Były miejsca, gdzie notowano spadek ciśnienia, albo wręcz wody nie było wcale.

Susza w tym roku pojawiła się kilka miesięcy wcześniej niż zwykle. Dotąd problemy występowały głównie latem, teraz były już wiosną.

• **Parki kieszonkowe pomagają w adaptacji do zmian klimatu, szczególnie gdy ich budowę wiąże się z np. z odbetonowaniem jakiejś przestrzeni. Na zdjęciu wizualizacja Pl. Biegańskiego w Częstochowie** FOT. MATERIAŁY GRUPY VERSO

Wpływ miały na to przede wszystkim wyjątkowo suchy marzec i kwiecień.

Jak wyliczyło IMGW, uśredniona suma opadu atmosferycznego wyniosła w Polsce jedynie 10,8 mm i była o 27 mm niższa od normy dla tego miesiąca, określonej na podstawie pomiarów w latach 1991-2020. W kwietniu w sporej części kraju spadło zaledwie 10 mm wody przy normie mieszczącej się w przedziale 30-60 mm.

– Mamy do czynienia coraz częściej z nagłymi zjawiskami jak nawalne deszcze, powodzie, ale też susze. Samorządy bardzo często mierzą się z tymi wyzwaniami – mówiła 30 września podczas Business PRECOP prezes Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Dorota Zawadzka-Stępniak.

Coraz więcej miast w Polsce prowadzi inwestycje, których celem jest adaptacja do zmian klimatu.

– Katowice są jedynym miastem w Polsce, które ma pełny monitoring wód deszczowych. Dzięki wsparciu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) powstało 40 zbiorników podziemnych, które retencjonują wodę i nie dopuszczają do zalania miasta – podkreśla Andrzej Hołda prezes Katowickich Inwestycji.

ZMIANA TRENDU

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej w kraju zaczął się boom budowlany. Powstawały drogi, modernizowano kolej, a centra miast przechodziły rewitalizację. Często efektem było usuwanie zieleni z rynków, które zmieniały się w betonową pustynię. Po kilku latach było już wiadomo, że to błędna droga. Place pozbawione cienia stawały się miejscami, które nie spełniały swoich ról.

Od kilku lat trend się zmienia. Miasta stawiają coraz częściej na zazielenianie placów.

Władze Częstochowy najpierw ruszyły z zazielenianiem placu Pamięci Narodowej. Inwestycja stosunkowo niskim kosztem całkowicie odmieniła plac. Teraz miasto realizuje znacznie większy projekt rewitalizacji placu Biegańskiego – centralnego punktu miasta.

To o tyle ciekawe, że wspomniany plac w 2011 roku przeszedł rewitalizację za unijne pieniądze. Plan był ambitny, pod jego płytą miało być centrum handlowe i parking podziemny. Miały do nich prowadzić pochylnie i ruchome schody. Ostateczny kształt ma jednak niewiele wspólnego z projektem, który wygrał konkurs architektoniczny.

Władze miasta szukały do budowy centrum inwestorów. Jednak ci się nie znaleźli i plac w centrum Częstochowy stał się pustym, kamiennym pomnikiem.

Kolejna jego rewitalizacja jest możliwa dzięki programowi NFOŚiGW w ramach działania „Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu". Duży nacisk położono na retencję wód opadowych. Planowane rozwiązania pozwolą na zatrzymywanie deszczówki w miejscu jej opadu, ograniczenie spływu powierzchniowego oraz wykorzystanie zgromadzonej wody do nawadniania zieleni. To nie tylko bardziej efektywne gospodarowanie zasobami wodnymi, ale także realne wsparcie dla nowych nasadzeń i sposób na przeciwdziałanie skutkom suszy w śródmieściu.

Zatrzymywanie deszczówki jest kluczowe, jeśli chodzi o walkę z niedoborami wody w okresach suszy.

MAŁE PARKI – DUŻY EFEKT

Poznań także kładzie duży nacisk na inwestycje związane z adaptacją do zmian klimatu. Obecnie miasto to z okolicznymi gminami realizuje drugi etap programu o wartości 76,3 mln zł (z unijnym dofinansowaniem w wysokości 43,8 mln zł). Zakres prac jest bardzo szeroki i wpisuje się w błękitno-zieloną infrastruktury. Tego typu inwestycje to zaplanowana sieć obszarów zieleni i zasobów wodnych, która łagodzi skutki zmian klimatycznych, czy urbanizacji.

Błękitno-zielona infrastruktura łączy naturalne i półnaturalne elementy ze sztuczną infrastrukturą i zapewnia ekosystemom trwałość, a ludności zdrowie i odporność. "Zielona" część odnosi się do parków, ogrodów, ale też zielonych dachów i ścian. "Niebieska" to zasoby wodne: rzeki, jeziora, zbiorniki retencyjne, stawy i ogrody deszczowe.

W centrach miast, gdzie zwykle jest najgoręcej, trudno o wolne miejsce na nowe tereny zielone.

Dlatego coraz więcej jest parków kieszonkowych (z angielskiego pocket park lub vest-pocket park). Z definicji, to niewielka przestrzeń, która daje możliwość spędzenia wolnego czasu na świeżym powietrzu w otoczeniu przyrody. W parku kieszonkowym wykorzystuje się każdy centymetr powierzchni.

Tego typu rozwiązania w miastach są coraz bardziej popularne i pewnie w kolejnych latach ich liczba będzie wzrastać. Parki kieszonkowe pomagają w adaptacji do zmian klimatu, szczególnie gdy ich budowę wiąże się z np. z odbetonowaniem jakiejś przestrzeni. Samorządy na takie inwestycje mogą otrzymać dofinansowanie. ●

1KA

Zapraszamy do udziału w Wielkim teście wiedzy o klimacie i środowisku

• To akcja edukacyjna „Wyborczej", w ramach której uczniowie szkół ponadpodstawowych już po raz piąty sprawdzą swoją wiedzę z dziedziny ekologii i wiedzy o klimacie i środowisku. Zapraszamy do wzięcia udziału w teście! Przeprowadzimy go 24 listopada 2026 r. o godz. 10.30, jednocześnie w siedmiu miastach: Gdańsku, Gliwicach, Opolu, Rybniku, Warszawie, Wrocławiu i Zgierzu. Zgłoszenia za pośrednictwem szkół przyjmujemy do 15 listopada, obowiązują zapisy.

• Więcej informacji i regulamin akcji na **wyborcza.pl/testoklimacie**

OGŁOSZENIE Katowice/34454390

eprasa.pl 6484f01775

Bezpieczeństwo

W razie alarmu czasu będzie niewiele

– Współczesny konflikt zbrojny wygląda inaczej niż w naszych wyobrażeniach z czasów II wojny światowej czy zimnej wojny. Dziś kluczowe są miejsca bezpiecznego schronienia, do których można szybko dotrzeć po ogłoszeniu alarmu – mówi wojewoda śląski.

Michał Hyra

Gdzie schować się po usłyszeniu syren alarmowych? Na Śląsku wyznaczono już ponad 8600 miejsc schronienia, trwa modernizacja systemu alarmowania, a kolejne setki milionów złotych mają zostać przeznaczone na budowę nowych obiektów ochronnych.

ROZMOWA Z
MARKIEM WÓJCIKIEM
wojewodą śląskim

MICHAŁ HYRA: W jakim stopniu można odbudować obronę cywilną w niecały rok?
MAREK WÓJCIK: Jesteśmy w sytuacji, w której obronę cywilną musimy zbudować od nowa, a nie odbudowywać. Na szczęście 1 stycznia 2025 roku weszła w życie ustawa o ochronie ludności i obronie cywilnej, która precyzuje zadania poszczególnych organów oraz przeznacza środki m.in. na budowę zasobów do reagowania w sytuacjach kryzysowych.

W czasie pokoju mogą one być wykorzystywane na przykład podczas powodzi, nawałnic czy długotrwałego braku prądu. Natomiast w przypadku konfliktu zbrojnego stają się zasobami obrony cywilnej. Nasze obecne możliwości są znacznie większe niż jeszcze kilka lat temu. Na razie mówimy o wsparciu samorządów, budowaniu zasobów i uporządkowaniu przepisów. Natomiast najbliższe miesiące i lata będą czasem tworzenia korpusu obrony cywilnej.

Dotąd obrona cywilna i zarządzanie kryzysowe były finansowane przez samorządy. Obecna ustawa to zmieniła.
– Do tej pory, przed wejściem w życie ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej, samorządy były pozostawione same sobie przy tworzeniu zasobów, przez co wielu samorządowców realizowało te zadania na samym końcu, przeznaczając na nie niewystarczające środki.

Dziś, dzięki rządowemu Programowi Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej, mówimy w sumie o setkach milionów złotych rocznie trafiających do jednostek samorządu terytorialnego w naszym województwie. Wspieramy nie tylko samorządy, ale również Państwową Straż Pożarną i służby ratownicze (np. GOPR czy WOPR), których potencjał jest kluczowy w sytuacjach kryzysowych.

Gdy rozpoczynaliśmy pracę nad wdrożeniem ustawy w województwie, w wielu gminach nie było nawet magazynów obrony cywilnej – samorządy nie miały gdzie przechowywać sprzętu. W ciągu ostatniego roku ich możliwości bardzo wzrosły.

Oprócz budowy zasobów mamy nowe regulacje prawne szczegółowo określające wymogi dla miejsc schronienia. Modernizujemy także system ostrzegania i alarmowania, który dotąd był bardzo rozproszony i niespójny. W województwie śląskim integrujemy w tym roku prawie 500 syren, aby można je było jak najszybciej uruchamiać z poziomu centralnego i wojewódzkiego. W przyszłym roku planujemy dokończyć tę modernizację.

Słyszymy syreny, ale gdzie należy się schować?
– Straż pożarna wyznaczyła w naszym regionie ponad 8600 punktów schronienia. To budynki i obiekty stanowiące własność publiczną, a w niektórych przypadkach własność prywatną. Można je znaleźć na mapie na stronie internetowej gdziesieukryc.pl. Do końca roku punkty schronienia zostaną wyraźnie oznakowane w przestrzeni publicznej. Samorządy już otrzymały na to środki. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji pracuje również nad zmianą przepisów, która zobliguje prywatnych właścicieli do umieszczenia takiego oznakowania na zarządzanych budynkach.

Współczesny konflikt zbrojny wygląda inaczej niż w naszych wyobrażeniach z czasów II wojny światowej czy zimnej wojny. Dziś kluczowe są miejsca bezpiecznego schronienia, do których można szybko dotrzeć po ogłoszeniu alarmu. Nie służą do długotrwałego przebywania, lecz do ochrony przed falą uderzeniową, odłamkami i zagruzowaniem.

• **Wojewoda Marek Wójcik podczas debaty o bezpieczeństwie. Bieruń, 21.09.2026 r.** FOT. GRZEGORZ CELEJEWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Niezależnie od tych punktów, rozbudowujemy obiekty pozostające w zasobach samorządu, np. w szkołach – tworzymy tzw. miejsca doraźnego schronienia (MDS), a także ukrycia i schrony przy nowych inwestycjach publicznych. Zmieniło się też prawo budowlane: projektanci budynków wielkopowierzchniowych i wielorodzinnych mają obowiązek wyznaczenia miejsc doraźnego schronienia. Dzięki nowym przepisom sukcesywnie będzie się zwiększać liczba takich miejsc.

Czyli, zamiast schronów przeciwatomowych, budujemy miejsca chroniące przed odłamkami i atakami dronowymi?
– W każdym mieście powinna znajdować się pewna liczba schronów hermetycznych, chroniących przed atakami nuklearnymi czy bronią chemiczną. Natomiast doświadczenia współczesnych konfliktów pokazują, że najważniejsze są obiekty położone blisko mieszkańców, pozwalające bezpiecznie przeczekać krótkotrwałe zagrożenie atakiem dronowym lub rakietowym.

Straż pożarna wyznaczyła w naszym regionie ponad 8600 punktów schronienia

W takiej sytuacji na schowanie się będzie bardzo mało czasu. Nie są to miejsca na długie przebywanie w nich, spędzanie dni czy tygodni, lecz na ochronę przed falą uderzeniową i zasypaniem. Nawet Finlandia, posiadająca potężne obiekty wykute w skałach, pracuje obecnie nad uzupełnieniem swojego systemu o punkty doraźnego schronienia w przestrzeni miejskiej.

Nowy program na lata 2027–2031 ma dłuższą perspektywę i wiele samorządów szykuje się do budowy schronów. Schrony mają trzy kategorie – kto i na jakiej podstawie będzie decydował, jakiej kategorii obiekt powinien powstać?
– Wnioski składają samorządy, które najlepiej znają gęstość zabudowy na swoim terenie i wiedzą, gdzie liczba mieszkańców jest największa. Na poziomie wojewódzkim oceniamy zasadność tych wydatków, a ostatecznie plan inwestycji wieloletnich zatwierdza MSWiA. Z inicjatywą budowy zawsze wychodzi jednak samorząd. Zapytaliśmy wstępnie samorządy o obiekty planowane do zgłoszenia do programu na lata 2027–2031. Zainteresowanie jest bardzo duże. Wiele gmin wstrzymywało się z inwestycjami w tym roku z uwagi na obawę, że nie zdążą z realizacją w jednorocznym budżecie i przełożyło złożenie wniosków na okres od 1 stycznia 2027 roku.

A co z systemami antydronowymi? Czy samorządy mogą ubiegać się o ich dofinansowanie?
– Samorządy są tym tematem bardzo zainteresowane. Oprócz kwestii zakupu kluczowe są regulacje prawne określające, jak i na jakich zasadach cywilne podmioty mogą z tego sprzętu korzystać. Biorąc pod uwagę obecną sytuację, takie uregulowania prawne można jednak wypracować bardzo szybko.

Jakie wnioski wyciągnięto z ostatnich dwóch lat funkcjonowania programu i co zmieni się w przyszłości?
– W latach 2025 i 2026 samorządy przeznaczyły duże środki na zasoby sprzętowe: agregaty prądotwórcze, cysterny na wodę czy pompy. To były bardzo potrzebne zakupy. Uważam jednak, że w tym obszarze zasoby zostały już zbudowane, dlatego w kolejnych latach główny punkt programu zostanie przeniesiony bezpośrednio na budownictwo ochronne.

Na rok 2027 limit finansowy województwa śląskiego wynosi blisko 570 milionów złotych. To kwota jeszcze większa niż w poprzednich latach, która pozwoli na zrealizowanie kolejnych potrzeb zgłaszanych przez samorządy. Przy ocenie przyszłych wniosków będziemy się również kierować maksymalną efektywnością – tak, aby za te środki publiczne powstało jak najwięcej miejsc schronienia, odpowiednio dostosowanych do potrzeb i specyfiki danej miejscowości. ●

OGŁOSZENIE
Katowice/34455884

Ochrona ludności i obrona cywilna

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW PROGRAMU OCHRONY LUDNOŚCI I OBRONY CYWILNEJ NA LATA 2025-2026

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
Ochrona ludności i obrona cywilna

Śląski Urząd Wojewódzki

eprasa.pl 6484f01775

Powstaje film o Częstochowie w czasach PRL-u

Mało polityki, dużo wspomnień

Przed ratusz na Placu Biegańskiego podjeżdża stary czerwony autobus. Do „ogórka" wsiada grupa pasażerów. Po chwili odjeżdżają. Kierunek: przeszłość.

Beata Strąk

Tak będzie się zaczynał nowy film o Częstochowie, który realizuje studio Kas-Film, założone i prowadzone przez Krzysztofa Kasprzaka. On jest także reżyserem „Wycieczki do PRL-u", bo taki tytuł nosi film według scenariusza Tadeusza Piersiaka. Za zdjęcia odpowiada Robert Nawrot, za montaż Mateusz Nawrot, a lektorem będzie Gracjan Respondek. Czas: 55 minut.

Film opowiada o przeszłości, ale będzie zawierał także współczesne ujęcia. Te zostały nakręcone w sobotę 3 października. Stary Jelcz, który zabrał grupę Częstochowian w podróż po centrum miasta, a widzów filmu symbolicznie zawiezie w czasy PRL, przyjechał aż z Tarnowskich Gór, gdzie parkuje. „Ogórek" dotarł na własnych kołach, bo ciągle jest w świetnej kondycji.

Dziś ten „ogórek" ma status zabytku. Przez pół wieku przeszedł wiele napraw, ale „stopień oryginalności całego pojazdu" rzeczoznawca ocenił na 95,89 proc.

• **Kadr z filmu „Wycieczka do PRL-u"** FOT. BEATA STRĄK

Dla młodych to prehistoria

„Wycieczka do PRL-u" będzie pełnometrażowym dokumentem, na które złożą się archiwalne materiały filmowe i fotograficzne przedstawiające życie w Częstochowie w latach 1945–1989. Filmowcy nie chcą jednak opowiedzieć o tych czasach w klasyczny sposób, przedstawiając daty, nazwiska, wydarzenia. – Takie filmy o Częstochowie już robiłem – zastrzega Kasprzak.

Ten ma być raczej „emocjonalną podróżą przez pamięć miasta: jego ulice, zakłady pracy, szkoły, bary mleczne, kolejki, pochody pierwszomajowe i podwórka" – zapowiadają filmowcy. – „W rytmie stukotu tramwajów, syren fabrycznych i dancingów w domach kultury odkrywamy codzienność zwykłych ludzi żyjących pomiędzy propagandą sukcesu a szarością życia".

Scenariusz Tadeusza Piersiaka konstruuje film jak wycieczkę autokarową. Przewodnikiem jest czasem ironiczny, ale raczej ciepły narrator, który zabiera widza do kolejnych „przystanków" PRL: mieszkania w bloku, huty, kiosku RUCH, zakładów włókienniczych, pielgrzymek, stadionów.

Od polityki jednak nie da się uciec. Film ma pokazać zderzenie PRL-owskiej propagandy z prawdziwym życiem Częstochowian. Kamera ówczesnych kronik celebrowała rozwój miasta i sukces socjalizmu, ale pomiędzy kadrami pojawiają się twarze robotników, przechodniów, dzieci bawiących się na podwórkach, pasażerów tramwajów i autobusów. Szara codzienność bez perspektyw. – To opowieść nostalgiczna, momentami groteskowa, ale przede wszystkim ludzka – podkreślają filmowcy.

Krzysztof Kasprzak nie kryje, że swój film adresuje przede wszystkim do osób, które pamiętają te czasy. – Bo dla młodych to prehistoria – śmieje się. – Raczej ich to nie interesuje, choć liczę, że będę miał i takich widzów.

Powstanie też druga część

Archiwalne materiały filmowcy już zebrali. Starali się, żeby to były nowe ujęcia, dotąd niepublikowane. Filmy zostaną poddane cyfrowej rekonstrukcji: stabilizacji obrazu, koloryzacji wybranych fragmentów, remasteringowi dźwięku.

– Nadal jesteśmy otwarci na zgłoszenia Częstochowian. Jeśli ktoś ma w swoich zbiorach jakieś ciekawe, nieznane materiały na taśmach filmowych 16 mm, chętnie je przejrzymy. Nadal jest możliwość, by trafiły do filmu – deklaruje Krzysztof Kasprzak (kontakt: film@kasfilm.pl).

Studio filmowe, które produkuje dokument, jest także otwarte na udział sponsorów. – Zapraszamy firmy i osoby prywatne o wsparcie finansowe projektu – zachęca producent.

Premiera „Wycieczki do PRL-u" jest planowana w grudniu 2026 roku. Już wiadomo, że powstanie druga część, tyle jest materiału i pomysłów. ●

OGŁOSZENIE PŁATNE Katowice/34456126

Prezydent Miasta Mysłowice

informuje:

Na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Miasta Mysłowice, na II piętrze oraz na stronie internetowej www.myslowice.pl, BIP podano do publicznej wiadomości szczegółowe wykazy nieruchomości stanowiących własność Gminy Mysłowice przeznaczonych do:

dzierżawy:

– zawarcia na okres trzech lat umowy dzierżawy nieruchomości gruntowej, położonej w rejonie ulicy Krótkiej, stanowiącej własność Gminy Mysłowice – z przeznaczeniem pod cele rekreacyjne, obiekt gospodarczy, (przedłużenie dzierżawy), zarządzenie 532, 537, 538.

termin wywieszenia: 09.10.2026r.do 30.10.2026r.

OGŁOSZENIE PŁATNE Katowice/34456135

Prezydent Miasta Będzina
informuje,
że na tablicy ogłoszeń w siedzibie
Urzędu Miejskiego w Będzinie
przy ulicy 11 Listopada 20, 42-500 Będzin
podane został do publicznej wiadomości
wykaz nieruchomości komunalnej
przeznaczonej do oddania w dzierżawę.
Wykaz jest załącznikiem do zarządzenia
Prezydenta Miasta Będzina:
Nr 0050.397.2026
z dnia 28 września 2026 roku.

OGŁOSZENIE PŁATNE Katowice/34456181

PREZYDENT MIASTA ŻORY

Działając zgodnie z art. 35 ustawy
z 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce
nieruchomościami (Dz.U 2026 r. poz. 399
z późn. zm.), **zawiadamia** o wywieszeniu
na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Żory
al. Wojska Polskiego 25, III piętro (tablica
ogłoszeń Wydziału Skarbu Miasta)
wykazu nieruchomości przeznaczonej
do dzierżawy położonej przy ulicy
Folwareckiej działki o
numerze 3353/143.

OGŁOSZENIE PŁATNE Katowice/34456023

Wójt Gminy Psary

działając na podstawie art.35 ust.1 ustawy
z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce
nieruchomościami (tj. Dz.U z 2026, poz. 399)
informuje, że na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu
Gminy w Psarach ul. Malinowicka 4
w dniach od 09.10.2026r. do 30.10.2026 r.
zostanie wywieszony do publicznej wiadomości:

Wykaz nieruchomości przeznaczonych do użyczenia obejmujący:
– nieruchomość ozn. numerami działek 456/33, 456/26, 474/2, 474/3, 456/2, 236/1, 236/2 o łącznej pow. 4,3642 ha, położoną w Górze Siewierskiej przy ul. Kościuszki.

Wykaz zostanie zamieszczony na stronie internetowej w biuletynie informacji publicznej Urzędu Gminy Psary.

OGŁOSZENIE PŁATNE Katowice/34455921

Górnicza Spółdzielnia Mieszkaniowa
Luiza
z siedzibą w Zabrzu przy ul. Wolności 412

ogłasza, że w dniu ***30.10.2026 r.*** od godz. ***10[00]*** w siedzibie spółdzielni odbędą się przetargi ustne (licytowane)

na ***najem lokali mieszkalnych*** w Zabrzu i w Rudzie Śląskiej, na sprzedaż nieruchomości zabudowanych w Zabrzu przy ul. ***Piotra Skargi 4a, Zjednoczenia 11, Węgielnej 24 i Wesołej 1,*** nieruchomości niezabudowanych przy ul. ***Grażyńskiego (7)*** w Zabrzu oraz ***Ks. Niedzieli (34)*** w Rudzie Śląskiej a także na remont mieszkań w zamian za zawarcie umowy najmu.
Spółdzielnia posiada również lokale użytkowe, które można wynająć w trybie przetargu na wysokość stawki czynszu.

Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych postępowań przetargowych dostępne są w siedzibie spółdzielni na tablicy ogłoszeń, pod nr tel. 32 278-67-13 wew. 32,43,47,48 a także na stronie internetowej pod adresem www. gsmluiza.pl/przetargi.

OGŁOSZENIE PŁATNE Częstochowa/34455342

Zarząd Robotniczej Spółdzielni Mieszkaniowej Hutnik
w Częstochowie Al. Wojska Polskiego 118

ogłasza ustny nieograniczony przetarg
na zbycie własności dwóch lokali mieszkalnych:

1. Częstochowa, Al. Niepodległości 41B m 32. Powierzchnia użytkowa lokalu 39,5 m2.
Mieszkanie dwupokojowe, usytuowane na IV piętrze.
Cena wywoławcza wynosi 164 540,00 zł. Wadium 16 454,00 zł.
Przetarg odbędzie się 21 października 2026r. godz. 1100 w siedzibie Spółdzielni — Aleja Wojska Polskiego 118, pokój nr 30.

2. Częstochowa, ul. Równoległa 38/40 m 152. Powierzchnia użytkowa lokalu 45,8 m2.
Mieszkanie dwupokojowe, usytuowane na X piętrze.
Cena wywoławcza wynosi 192 600,00 zł. Wadium 19 260,00 zł.
Przetarg odbędzie się 21 października 2026r. godz. 1130 w siedzibie Spółdzielni — Al. Wojska Polskiego 118, pokój nr 30.

Zarząd zastrzega sobie prawo odwołania przetargu bez podania przyczyny.
Stawający do przetargu obowiązani są wnieść wadium płatne przelewem na konto bankowe Spółdzielni: PKO BP S.A. 19 1020 1664 0000 3102 0114 0300
Wpłaty wadium należy dokonać najpóźniej do 19 października 2026 r.

Na przetarg należy przybyć z dowodem osobistym oraz dowodem wpłaty wadium.
Umowa o ustanowienie odrębnej własności lokalu na rzecz osoby, która wygra przetarg nastąpi poprzez zawarcie aktu notarialnego, w terminie uzgodnionym z notariuszem, po dokonaniu przez wygrywającego przetarg pełnej wpłaty wylicytowanej wartości lokalu.

Koszt zawarcia aktu notarialnego pokrywa wygrywający przetarg.

Osoby zainteresowane przystąpieniem do przetargu mogą zapoznać się z regulaminem przetargu na stronie rsmhutnik.pl. lub w biurze Spółdzielni - pokój nr 8.

Informację o mieszkaniu można uzyskać w biurze Spółdzielni — dział członkowsko-mieszkaniowy, pokój nr 15, tel. 691-400-768 lub 34/323-26-36 wew. 112.

Mieszkanie można oglądać, po wcześniejszym uzgodnieniu terminu w administracji osiedla:

ADS Hutników — Częstochowa, ul. Zamenhofa 20— teł. 34 323-23-03.

Burmistrz Łaz
informuje,
że w dniu 06.10.2026 r.
został sporządzony wykaz
nieruchomości przeznaczonych
do użyczenia. Wykaz został
wywieszony w siedzibie Urzędu
Miejskiego w Łazach oraz na stronie
internetowej **www.bip lazy.pl**
od dnia 08.10.2026 r.
do dnia 28.10.2026 r.

OGŁOSZENIE PŁATNE Katowice/34414054

KATOWICKIE CMENTARZE KOMUNALNE

POMOC W ORGANIZOWANIU POGRZEBÓW

ul. Murckowska 9
40-266 Katowice

CAŁODOBOWE USŁUGI
tel.: 32 255 21 32,
32 255 15 51, 607 399 321
mail: kck@kck.katowice.pl

1KA

eprasa.pl 6484f01775

Katowice/34455900

1 KAL

eprasa.pl 6484f01775

Spektakl

Premiera „Gorączki żelaza” Teatru Zagłębia w Sosnowcu

Przy wykorzystaniu wspomnień ludzi, ale i artystycznych zmyśleń, powstał spektakl, który przypomina ważne dla Zagłębia i Śląska wydarzenie: budowę Huty Katowice. To wizualnie interesująca opowieść o ludzkich pragnieniach i namiętnościach oraz o postępie, za który trzeba zapłacić.

Marta Odziomek-Pawlikowska

• **Twórcy spektaklu czerpią inspirację z symboliki Dzikiego Zachodu**
FOT. JEREMI ASTASZOW / TEATR ZAGŁĘBIA

Gorączka żelaza” to nowy spektakl Teatru Zagłębia w Sosnowcu w koprodukcji z Pałacem Kultury Zagłębia w Dąbrowie Górniczej. Tytuł oczywiście nawiązuje do gorączki złota. Zjawiska napływu ludzi do miejsc, w których odkryto bogate złoża tego kruszcu, napędzanego marzeniem o szybkim wzbogaceniu się.

Kojarzy nam się ono głównie z Dzikim Zachodem, więc twórcy spektaklu czerpią inspirację z symboliki tego miejsca. Dzikim Zachodem jest tu niewielka, nieznana jeszcze Dąbrowa Górnicza i okoliczne miejscowości otoczone lasami. W latach 70. XX wieku masowo napływają w te rejony z całej Polski młodzi ludzie – w spektaklu przedstawiani jako kowboje, których nieodłącznym atrybutem są szerokie kapelusze i pozy świadczące o dużej pewności siebie.

HISTORIA HUTY KATOWICE NIE JEST TU NAJISTOTNIEJSZA

Gorączkowej atmosfery w warstwie fabularnej niestety brak. Tempo spektaklu od początku jest raczej niespieszne, kolejne wątki rozwijają się powoli i nie pomagają w rozbiciu tej powolności liczne sceny z udziałem robotników, nieco bardziej żywiołowe. Energii dostarczają za to: świetny fragment z udziałem Czesława Niemena i jego eko-song, moment pewnego zabójstwa i związany z nim problem, a także finałowy, widowiskowy spust pierwszej surówki z hutniczego pieca do piosenki Zbigniewa Wodeckiego. Trzeba jednak na te chwile trochę poczekać.

Z jednej strony podoba mi się, że historia Huty Katowice nie jest tu najistotniejsza. Scenariusz Żelisława Żelisławskiego skupia się na pojedynczych ludziach – miejscowych i przyjezdnych – różniących się między sobą, pochodzących z odmiennych środowisk, których połączyła budowa kombinatu i nadzieja na lepsze jutro. Z tych indywidualnych mikronarracji wyłania się świat, jakiego już nie ma.

Duch PRL-u przywołany zostaje za pomocą ciekawej scenografii, wyglądu bohaterów, ich zachowań, słów. Jednocześnie dążenia i marzenia, emocje oraz nadzieje tych ludzi są podobne do naszych, tu (prawie) nic się nie zmienia.

Z drugiej jednak strony – trochę szkoda, że twórcy nie przemycili do spektaklu więcej informacji o powstawaniu huty, prócz dat związanych ze startem tego ogromnego projektu i pierwszym laniem surówki. Wypowiada je pierwszy sekretarz Edward Gierek, pełniący rolę gospodarza otwierającego i zamykającego spektakl (w jego postać wcielił się udanie Przemysław Kania). Z przyjemnością obejrzałabym na przykład zdjęcia lub krótkie ujęcia filmowe z czasów budowy. Mogłyby uatrakcyjnić wizualną stronę przedstawienia. Zrezygnowano jednak z faktograficznej obudowy na rzecz większej fikcyjności.

ZNIKANIU DRZEW NIE TOWARZYSZY ZAWODZENIE TRĄBKI

Główną bohaterką „Gorączki żelaza” jest Baśka, miejscowa śliczna dziewczyna, która dostaje pracę kucharki (poprawna rola Ingi Chmurzyńskiej, która z wesołego podlotka zmienia się w doświadczoną kobietę „z przeszłością”). Robotników trzeba przecież czymś żywić, więc kuchnia jest na placu budowy, ważnym miejscem. I niewdzięczną pracą, w szczególności dla atrakcyjnej blondynki, w której podkochuje się jeden z dyrektorów, a koleżanki robią na złość.

Scenariusz Żelisława Żelisławskiego skupia się na pojedynczych ludziach – miejscowych i przyjezdnych – różniących się między sobą, pochodzących z odmiennych środowisk, których połączyła budowa kombinatu i nadzieja na lepsze jutro. Z tych indywidualnych mikronarracji wyłania się świat, jakiego już nie ma

Ważna w „Gorączce żelaza” jest postać babci (w tej roli Maria Bieńkowska). Starsza już kobieta sprzeciwia się dewastacji przyrody na rzecz budowy huty. Można powiedzieć, że jest głosem dzisiejszych ekologów walczących z inwestorami nie zwracającymi uwagi na takie sprawy jak środowisko.

Obecność tej postaci na scenie świadczy o zmianie w myśleniu, jakie się dokonało przez te kilka dekad. Jesteśmy coraz bardziej świadomi tego, że od dawna płacimy cenę za postęp cywilizacyjny. A jednocześnie niezbyt wiele o tej kwestii rozmawiamy i wciąż wyzyskujemy ziemię z jej zasobów.

Scena z wycinaniem lasu pod budowę huty robi spore wrażenie: znikaniu drzew nie towarzyszą odgłosy pił czy siekier, a... żałosnego zawodzenia trąbki. Uczestniczymy w pogrzebie dąbrowy – zespołu leśnego, od którego nazwę wzięło miasto.

POJEDYNCZE ŻYCIE BYŁO MAŁO ISTOTNE

Kolejne interesujące bohaterki to dziennikarka (w tej roli żywiołowa Mirosława Żak), w której wypowiedziach zawarte zostały paradoksy komunizmu oraz Caryca (pozytywnie przerysowana Ryszarda Bielicka-Celińska, sprytnie dorabiająca się na budowie huty.

Nie brak oczywiście postaci mężczyzn, choć żaden z nich nie jest na scenie specjalnie wyrazisty. To robotnicy, dyrektorzy, wspomniany już pierwszy sekretarz, inżynier, brygadzista. Ich świat wypełniony jest pracą, ale i piciem, podrywaniem kobiet czy nielegalnymi interesami na boku.

Morderstwo, które się wydarzy, związane jest z przemocową postawą jednego z nich. Niekonieczne scena ta pasuje do historii budowy huty, ale być może twórcom zależało na pokazaniu, jak pojedyncze życie było wtedy mało istotne, jak można było zniknąć bez śladu, na zawsze. A może wciąż tak jest?

Poczynaniom aktorów i aktorek towarzyszy muzyka na żywo w wykonaniu Miejskiej Orkiestry Dętej w Dąbrowie Górniczej i to dobry krok w kierunku uatrakcyjnienia tej produkcji, choć chwilami na scenie panuje przeraźliwa cisza. Mam wrażenie, że tej muzyki – czy orkiestry, czy z offu – było zdecydowanie za mało.

CZY POSTĘP NAPRAWDĘ DAJE SZCZĘŚCIE?

Spektakl w reżyserii Szymona Kaczmarka to ciekawy przykład teatru, który poszukuje tematów w historiach lokalnych, choć ta historia przecież wykracza poza lokalność, staje się uniwersalna i nie jest historią skończoną, huta wciąż działa.

Opowieść ta z pewnością jest też ważna dla mieszkających w Zagłębiu ludzi – tych, którzy pamiętają tamte czasy, byli związani z hutą, ich potomków, miłośników historii. Zabrakło jednak pazura i pewnej finezji w całym tym artystycznym, niewątpliwie trudnym, przedsięwzięciu.

Niemniej w pamięci zostanie mi kilka zjawiskowych scen – na przykład ta, w której wyglądający jak ufoludki hutnicy wędrują w stronę „słońca”, czyli pieca nagrzanego do tysiąca sześciuset stopni – oraz przemyślenia na temat, czy postęp naprawdę daje ludziom szczęście, czy przypadkiem nie odbiera czegoś o wiele bardziej ważnego. ● 1KA

eprasa.pl 6484f01775

GAZETA wyborcza

DLA FIRM, URZĘDÓW I INSTYTUCJI

Przetargi
Ogłoszenia
Nekrologi

KONTAKT:

kontakt_komunikaty@wyborcza.pl,
tel. 507 094 232
nekrologi@wyborcza.pl,
tel. 22 555 55 55

Komunikaty.pl

nekrologi.wyborcza.pl

Wójt Gminy Starcza

informuje,

że w siedzibie Urzędu Gminy w Starczy, na stronie internetowej gminy www.gmina-starcza.pl oraz w BIP www.bip.starcza.akcessnet.net został umieszczony na okres 21 dni tj. od 09.10.2026 do 29.10.2026 roku

wykaz nieruchomości przeznaczonych do dzierżawy.

Katowice/34455567

Prezydent Miasta Zawiercie informuje,

że zamieszczono na stronie internetowej www.zawiercie.eu w zakładce Obwieszczenia oraz wywieszono na okres 21 dni na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miejskiego w Zawierciu przy ul. Leśnej 2

Wykaz Nr 16/2026, obejmujący nieruchomości położone w Zawierciu przeznaczone do wydzierżawienia w drodze bezprzetargowej na okres do 3 lat.

Katowice/34455899

Burmistrz Miasta Czeladź

działając na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz.U. z 2026 r., poz. 399 ze zm.) informuje, że na tablicy ogłoszeń, II piętro (poziom 4) w Urzędzie Miasta Czeladź ul. Katowicka 45 **od 09 do 30 października 2026 r.**

wywieszono do publicznej wiadomości wykazy nieruchomości:

- **nr 111/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 10 przy ul. Dehnelów 26 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 1039/10000 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 5686 obręb Czeladź o powierzchni 0,2766 ha;
- **nr 112/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 5 przy ul. Ludwika Waryńskiego 4 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 4/100 części nieruchomości oznaczonej numerami działek 13109, 13108, 13116 obręb Czeladź o łącznej powierzchni 0,1445 ha;
- **nr 113/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 1 przy ul. Grodzieckiej 5B w Czeladzi wraz z udziałem we własności 4/100 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 13724 obręb Czeladź o powierzchni 0,1234 ha;
- **nr 114/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 6 przy ul. Spółdzielczej 12 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 12/100 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 12525 obręb Czeladź o powierzchni 0,0308 ha;
- **nr 115/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 9 przy ul. Grodzieckiej 41 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 9/100 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 13082 obręb Czeladź o powierzchni 0,0316 ha;
- **nr 116/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 2 przy ul. Szpitalnej 34C w Czeladzi wraz z udziałem we własności 20/1000 części nieruchomości oznaczonej numerami działek 13239, 13240, 13251 obręb Czeladź (dotychczasowe numery działek 102/9, 103/4, 103/20 arkusz mapy 12) o łącznej powierzchni 0,0799 ha;
- **nr 117/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 3 przy ul. Juliana Tuwima 3 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 12/100 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 13175 obręb Czeladź o powierzchni 0,0249 ha;
- **nr 118/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 2 przy ul. Juliana Tuwima 35 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 23/1000 części nieruchomości oznaczonej numerami działek 13203, 13202, 13201, 13200 obręb Czeladź o łącznej powierzchni 0,1354 ha;
- **nr 119/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 6 przy ul. Armii Krajowej 21 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 6/100 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 694 obręb Czeladź (dotychczasowy numer działki 82 arkusz mapy 6) o powierzchni 0,0956 ha;
- **nr 120/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 9 przy ul. 17 Lipca 10 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 10/100 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 13133 obręb Czeladź o powierzchni 0,0225 ha;
- **nr 121/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 4 przy ul. Sportowej 20 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 24/100 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 6546 obręb Czeladź o powierzchni 0,0787 ha;
- **nr 122/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 11 przy ul. Ludwika Waryńskiego 17 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 35/1000 części nieruchomości oznaczonej numerami działek 13123, 13124, 13122 obręb Czeladź o łącznej powierzchni 0,0589 ha;
- **nr 123/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 1 przy ul. Juliana Tuwima 11 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 13/100 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 13177 obręb Czeladź o powierzchni 0,0279 ha;
- **nr 124/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 6 przy ul. Szkolnej 5 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 8/100 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 13149 obręb Czeladź o powierzchni 0,0534 ha;
- **nr 125/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 14 przy ul. Szpitalnej 30A w Czeladzi wraz z udziałem we własności 21/1000 części nieruchomości oznaczonej numerami działek 13252, 13253, 13241 obręb Czeladź o łącznej powierzchni 0,0701 ha;
- **nr 126/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 1 przy ul. Juliana Tuwima 22 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 9/100 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 13139 obręb Czeladź o powierzchni 0,0287 ha;
- **nr 127/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 5 przy ul. Armii Krajowej 10 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 5/100 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 697 obręb Czeladź o powierzchni 0,0858 ha;
- **nr 128/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 11 przy ul. Szkolnej 3 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 4/100 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 13441 obręb Czeladź (dotychczasowy numer działki 213 arkusz mapy 12) o powierzchni 0,0948 ha;
- **nr 129/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 3 przy ul. 17 Lipca 3 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 3/100 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 13156 obręb Czeladź (dotychczasowy numer działki 69/10 arkusz mapy 12) o powierzchni 0,0778 ha; - **nr 130/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 1 przy ul. Juliana Tuwima 39 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 21/1000 części nieruchomości oznaczonej numerami działek 13203, 13202, 13201, 13200 obręb Czeladź o łącznej powierzchni 0,1354 ha;
- **nr 131/2026** dotyczący zbycia w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 4 przy ul. Ludwika Waryńskiego 21 w Czeladzi wraz z udziałem we własności 3/100 części nieruchomości oznaczonej numerem działki 13447 obręb Czeladź o powierzchni 0,1146 ha

Katowice/34456102

Z głębokim żalem żegnamy

Pawła Mięsowskiego

Kierownika Wydziału Eksploatacji Nr 1 w Kłobucku
Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Okręgu Częstochowskiego
Spółka Akcyjna w Częstochowie

Łącząc się w bólu z Rodziną składamy wyrazy głębokiego współczucia.

Zarząd, Rada Nadzorcza i Pracownicy
Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji
Okręgu Częstochowskiego Spółka Akcyjna w Częstochowie

www.nekrologi.wyborcza.pl/34456116

ODESZLI.pl

Dziel się wspomnieniami o bliskich

Wejdź na serwis **odeszli.pl**

BK-GN.6840.5.2026

Burmistrz Miasta Czeladź

informuje, że zgodnie z art. 35 ust.1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz.U. 2026 r. poz. 399 ze zm.), podaje do publicznej wiadomości:

Informację o wywieszeniu **wykazu numer 144/2026** - dotyczącego przeznaczenia do zbycia nieruchomości stanowiącej własność Gminy Czeladź, oznaczonej **numerem działki 7925 obręb Czeladź** o powierzchni 0,0046 ha, położonej w Czeladzi, przy **ulicy Staropogońskiej**, zapisanej w księdze wieczystej numer KA1B/00014701/8.

Wykaz wywieszony został na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miasta Czeladź - ul. Katowicka 45, 41-250 Czeladź, II piętro, a także zamieszczony na stronie internetowej www.bip.czeladz.pl na okres 21 dni, licząc od dnia wywieszenia wykazu, tj.

od 9 października 2026 r. do 30 października 2026 r.

Katowice/34455671

Działając na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2026 r., poz. 399 z późn. zm.)

BURMISTRZ MIASTA IMIELIN informuje,

że na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miasta Imielin, 41 – 407 Imielin, ul. Imielińska 81 oraz na stronach internetowych bip.imielin.pl oraz www.imielin.pl – zakładka ogłoszenia urzędowe, na okres 21 dni, został zamieszczony wykaz nieruchomości położonych w rejonie ul. Michała Drzymały w Imielinie przeznaczonych do oddania w dzierżawę z przeznaczeniem na cele składowe na czas oznaczony do 3 lat, stanowiący załącznik do Zarządzenia Nr BM.0050.63.2026 z dnia 7 października 2026 r. (wywieszono w terminie 08.10.2026 – 29.10.2026 r.). Dodatkowe informacje można uzyskać w Urzędzie Miasta Imielin pod numerem tel. (32) 2254140.

Katowice/34456119

Wójt Gminy Krupski Młyn

informuje, iż w dniach od 09.10.2026 r. do 30.10.2026 r. w siedzibie Urzędu Gminy Krupski Młyn został wyłożony do publicznego wglądu wykaz Nr 8/2026/Ig dla nieruchomości gruntowych przeznaczonych do użyczenia, położonych na terenie Gminy Krupski Młyn.

Katowice/34456231

PREZYDENT MIASTA ŻORY

Działając zgodnie z art. 35 ustawy z 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz.U 2026 r. poz. 399 z późn. zm.), **zawiadamia** o wywieszeniu na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Żory al. Wojska Polskiego 25, III piętro (tablica ogłoszeń Wydziału Skarbu Miasta) **wykazu nieruchomości przeznaczonych do dzierżawy położonych przy ulicy Komunalnej o numerze 1646/143 i 1647/143, 1652/143 i 2456/143.**

Katowice/34456176

PREZYDENT MIASTA ŻORY

Działając zgodnie z art. 35 ustawy z 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz.U 2026 r. poz. 399 z późn. zm.), **zawiadamia** o wywieszeniu na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Żory al. Wojska Polskiego 25, III piętro (tablica ogłoszeń Wydziału Skarbu Miasta) **wykazu nieruchomości przeznaczonej do dzierżawy położonej przy ulicy Sejmu Śląskiego działki o numerze 1898/95.**

Katowice/34456177

PREZYDENT MIASTA ŻORY

działając zgodnie z art. 35 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz.U. z 2026 r. poz. 399 ze zm.), zawiadamia o wywieszeniu na tablicy ogłoszeń w Zarządzie Budynków Miejskich w Żorach al. Wojska Polskiego 4a oraz zamieszczeniu na stronach internetowych Zarządu Budynków Miejskich w Żorach wykazu nieruchomości lokalowej przeznaczonej do sprzedaży, położonej w Żorach przy ul. Brzozowej 21/1.

Termin do złożenia wniosków przez osoby, którym przysługuje pierwszeństwo w nabyciu nieruchomości na podstawie art. 34 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz.U. z 2026 r. poz. 399 ze zm.) - 6 tygodni od daty wywieszenia wykazu.

Wykaz zostaje wywieszony na okres od 09.10.2026 r. do 30.10.2026 r.

Katowice/34456206

PREZYDENT MIASTA ŻORY

działając zgodnie z art. 35 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz.U. z 2026 r. poz. 399 ze zm.), zawiadamia o wywieszeniu na tablicy ogłoszeń w Zarządzie Budynków Miejskich w Żorach al. Wojska Polskiego 4a oraz zamieszczeniu na stronach internetowych Zarządu Budynków Miejskich w Żorach wykazu nieruchomości lokalowej przeznaczonej do sprzedaży, położonej w Żorach przy ul. Brzozowej 39/7.

Termin do złożenia wniosków przez osoby, którym przysługuje pierwszeństwo w nabyciu nieruchomości na podstawie art. 34 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz.U. z 2026 r. poz. 399 ze zm.) - 6 tygodni od daty wywieszenia wykazu.

Wykaz zostaje wywieszony na okres od 09.10.2026 r. do 30.10.2026 r.

Katowice/34456207

eprasa.pl 6484f01775

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

W sprzedaży, również z dostawą do paczkomatu

INGA IWASIÓW znalazła klucz, który otwiera świat. O jej nowej powieści „Tobiasz i wielki liść" – książce o emeryturze, samotności, końcu pewnego świata i... króliku, który niespodziewanie wypełnia pustkę

ARTUR DOMOSŁAWSKI o legendarnym reporterze i „Operacji Masakra". Pióro, pistolet i srebrnolistne topole, czyli o tym, dlaczego niektóre reportaże stają się legendami

Dlaczego jesteśmy coraz bardziej zmęczeni i czy książki o wypaleniu naprawdę pomagają z niego wyjść?

Spotkanie Książkowego Klubu Książki, przegląd jesiennych nowości, kryminały i powieści z dreszczykiem oraz książki dla młodszych czytelników.

Zamów magazyn z darmową dostawą na: **Prenumerata24.pl**

Więcej na: **Wyborcza.pl/ksiazki**

KAL 2

eprasa.pl 6484f01775

wyborcza
KRAKÓW
TYGODNIK

Piątek, 9 października 2026 | Redaktorka prowadząca **Dorota Gut**

krakow.wyborcza.pl | Kontakt z redakcją: krakow@wyborcza.pl

Wybory prezydenta miasta

Walka o głosy krakowskich urzędników

Żaden z kandydatów do fotela prezydenta Krakowa nie obiecał urzędnikom podwyżek, mimo że oboje zaciekle walczą o ich głosy. – Zarabiamy średnio, a obowiązków przybywa – słyszymy od osób zatrudnionych w magistracie. Część z nich obawia się zwolnień po wyborach.

FOT. JAKUB WŁODEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Anna Kolet

W drugiej turze wyborów prezydenckich w Krakowie zmierzą się Monika Piątkowska, wspierana przez KO i PSL, oraz Łukasz Gibała, startujący z komitetu Kraków dla Mieszkańców. Faworytem jest Gibała, któremu sondaże dają niemal pewne zwycięstwo. Tyle tylko, że dwa lata temu było podobnie, a ostatecznie kandydat Krakowa dla Mieszkańców przegrał z Aleksandrem Miszalskim zaledwie 5434 głosami.

Kandydaci prowadzą intensywną kampanię, spotykając się z mieszkańcami. Oboje walczą również o głosy magistrackich urzędników. To ogromna rzesza ludzi, o którą warto zabiegać.

W samym urzędzie pracuje ponad 3300 osób, niemal drugie tyle jest zatrudnionych w miejskich jednostkach i spółkach komunalnych.

Były prezydent Krakowa Jacek Majchrowski, który pięciokrotnie wygrał wybory i rządził miastem przez 22 lata, nie kryje, że sporą zasługę mieli w tym właśnie urzędnicy i ich rodziny, którzy – jak twierdzi – konsekwentnie na niego głosowali.

Piątkowska do urzędników: Wywodzę się z waszego środowiska

Monika Piątkowska sama wywodzi się z tego środowiska. W latach 2003–2012 pełniła funkcję dyrektora Wydziału Strategii i Rozwoju Miasta w krakowskim magistracie u boku Jacka Majchrowskiego.

Konkretna, zawsze przygotowana, niewchodząca w towarzyskie układy i wymagająca. Z determinacją realizowała cele, które wyznaczyła sobie i swoim pracownikom – mówi o Piątkowskiej osoba, która pracowała z nią przed laty w urzędzie miasta.

Z powodu takich cech Piątkowska nie była jednak lubiana przez część swoich podwładnych.

Kiedy w 2012 r. odchodziła z pracy (na stanowisko dyrektora Departamentu Komunikacji Społecznej w Ministerstwie Gospodarki, którym kierowało PSL), w lokalnym „Dzienniku Polskim" ukazał się felieton Grzegorza Skowrona pod znamiennym tytułem „Kraków się cieszy, niech martwi się Warszawa". Autor sugerował w nim, że część urzędników nie kryła radości z powodu odejścia Piątkowskiej.

W magistracie nadal pracują osoby, które pamiętają Piątkowską z dawnych lat, ale większość to urzędnicy zatrudnieni już po jej odejściu.

Jeszcze przed pierwszą turą wyborów Piątkowska napisała do nich list: „Koledzy i Koleżanki, zwracam się do Was jako osoba, która wywodzi się z Waszego środowiska i przez lata miała przywilej pracować w krakowskim Magistracie" – napisała.

Zapewniła, że doskonale zna specyfikę pracy w urzędzie. „Nikt inny tak dobrze jak my nie rozumie, jak wiele trudu, merytorycznego przygotowania i cierpliwości wymaga służba na rzecz Krakowa" – zaznaczyła kandydatka.

Wspomina wspólne projekty i trudne wyzwania. Pisze o wiedzy, fachowości i zaangażowaniu krakowskich urzędników: „Wtedy, jako przełożona, robiłam wszystko, by Wasza praca była wyceniana uczciwie – tak, aby zarobki w podległym mi zespole odzwierciedlały poziom kompetencji i wysiłku, stając się wzorem godnego wynagradzania w całym Urzędzie".

Wszyscy w urzędzie zdajemy sobie sprawę, że po wyborach będą zmiany, tylko zastanawiamy się, jak będą głębokie – mówi nam jeden z magistrackich urzędników

I deklaruje: „Jako kandydatka na Prezydenta Krakowa, idę do Magistratu z jasnym nastawieniem – chcę budować silny, merytoryczny zespół i współpracować z fachowcami, bez względu na układ polityczny czy partyjne legitymacje". Składa też – jak pisze – jasne gwarancje:

Gwarantuję urzędnikom miejskim i wszystkim fachowcom wynagrodzenia w pełni adekwatne do Waszego zaangażowania i wkładu w rozwój Krakowa. Praca na rzecz miasta musi przynosić dumę, ale także zapewniać godny poziom życia i poczucie finansowego bezpieczeństwa.

Gwarantuję ścisłą i partnerską współpracę ze związkami zawodowymi. Przedstawiciele pracowników będą dla mnie kluczowym partnerem w dialogu społecznym. Wspólnie przeprowadzimy kompleksową reformę systemu płac oraz wprowadzimy nowe, przejrzyste składniki wynagrodzenia, które będą premiować rzetelność, innowacyjność i staż pracy.

Picie kawy i malowanie paznokci

W swoim liście do urzędników Piątkowska przypomina o „krzywdzących opiniach" na ich temat, jakie pojawiły się w przestrzeni publicznej.

„Podważanie Waszej pracy, nieuzasadnione zapowiedzi pochopnych zwolnień czy złośliwe twierdzenia, że praca w Magistracie sprowadza się do picia kawy, budzą mój głęboki sprzeciw. To retoryka nieodpowiedzialna, która uderza w Wasze poczucie godności oraz stabilność zawodową, niszcząc zaufanie mieszkańców do instytucji samorządowych".

Kandydatka nawiązuje do wcześniejszych wypowiedzi Łukasza Gibały, a także filmu, który jego stowarzyszenie wypuściło 10 lat temu, przy okazji próby odwołania w referendum Jacka Majchrowskiego. Już podczas jednej z debat prezydenckich Piątkowska zauważyła, że w nagraniu przedstawiono urzędników zatrudnionych w magistracie jako „leni, którzy w czasie pracy malują paznokcie u stóp i robią koafiury".

Sztab Gibały wyraźnie wstydzi się tej publikacji sprzed lat, bo po tym, jak na naszych łamach pokazaliśmy wideo, stowarzyszenie zablokowało możliwość odtwarzania filmu.

– Dziś wysyła pan list do tych samych urzędników, twierdząc, że szanuje ich pracę, dlaczego fałszywie udaje pan ich przyjaciela? – dopytywała Piątkowska podczas debaty.

– Jacek Majchrowski często zatrudniał osoby bez odpowiednich kompetencji, a za moich rządów kompetentni urzędnicy nie muszą się obawiać utraty pracy – riposto-wał Gibała.

Gibała: Otwiera się szansa zakończenia tej patologii

On również w ostatnich dniach przed pierwszą turą napisał list do pracowników urzędu. A już po pierwszej turze w towarzystwie Jana Hoffmana, inicjatora referendum, rozdawał go urzędnikom. Zagrał w nim kartą „kolesiostwa":

„Wiem, że przez ostatnie lata byliście świadkami wielu gorszących sytuacji, gdy partyjni nominaci, spłacając polityczne długi, zatrudniali swoich przyjaciół i ich rodziny na stanowiskach, które powinny zajmować osoby kompetentne i profesjonalne. Wiem, jak musieliście się czuć, gdy ktoś, kto nie ma pojęcia o czym mówi, podejmował decyzje, które Wy musieliście realizować" – napisał.

Dalej przekonuje, że właśnie „otwiera się szansa zakończenia tej patologii". Zapewnia, że urząd nie potrzebuje rewolucji, tym bardziej personalnej, potrzebuje wdrożenia jasnych i uczciwych reguł.

eprasa.pl 6484f01775

Taką regułą powinno być to, by nominacje na wyższe stanowiska otrzymywały osoby, które przez lata oddanej pracy dla miasta zdobywały wiedzę i doświadczenie. A nie polityczni nominaci.

Na koniec apeluje: „Nie jest tajemnicą, że potrzebuję Waszego wsparcia, by to urzeczywistnić. Tym bardziej że ludzie i środowiska, którym zależy na utrzymaniu swojej uprzywilejowanej pozycji, będą starały się nam w tym przeszkodzić. Najczęściej rozpowszechniając nieprawdziwe informacje lub wzbudzając niepokój".

„Zwykli pracownicy urzędu mogą być spokojni o swoją pracę"

Gibała tłumaczył też dziennikarzom: – Chcę przede wszystkim uspokoić tych, do których w ostatnich dniach docierały nieprawdziwe informacje o rzekomych „czystkach". Powtarzam jasno: jeśli zostanę prezydentem, zwykli pracownicy urzędu mogą być spokojni o swoją pracę. Zmiany będą dotyczyły najwyższych stanowisk, na których sprawdzimy, czy o zatrudnieniu i awansach rzeczywiście decydowały kompetencje, czy partyjne powiązania.

Zapewniał przy tym, że jeśli wygra wybory, nie będzie masowych zwolnień w urzędzie.

– Tam, gdzie powstaną wakaty, będą uczciwe i transparentne konkursy. Szansę na awans dostaną również doświadczeni pracownicy, którzy od lat znają miasto i wykonują swoją pracę dla mieszkańców. Chcę skończyć z sytuacją, w której kompetentny urzędnik trafia na szklany sufit, bo nie ma odpowiednich znajomości ani partyjnej legitymacji. Koniec ze szklanymi sufitami. O awansie mają decydować kompetencje, doświadczenie i dobra praca – podkreśla.

Urzędnicy czekają na nowego szefa

Gibała, podobnie jak Piątkowska, nie próbuje jednak przekupić urzędników obietnicami podwyżek. Pisze jedynie, że urząd wymaga „poczucia stabilności i bezpieczeństwa zatrudnienia".

Średnie wynagrodzenie w urzędzie miasta wynosi obecnie od 9 do 11 tys. zł. Najwięcej zarabiają dyrektorzy departamentów – średnio po 24 tys. zł.

– Wszyscy w urzędzie zdajemy sobie sprawę, że po wyborach będą zmiany, tylko zastanawiamy się, jak będą głębokie – mówi nam jeden z magistrackich urzędników.

Dodaje, że nikt raczej nie wierzy w zwycięstwo Piątkowskiej, dlatego wszyscy przygotowują się na przyjście Gibały. Czy mają obawy?

– Będzie, co ma być, ale to nie jest tak, że ponad trzy tysiące urzędników było w jakiejś sitwie z Jackiem Majchrowskim czy potem Aleksandrem Miszalskim, a teraz wszyscy siedzą i niszczą dokumenty – mówi z sarkazmem.

– Na pewno dyrektorzy departamentów mogą się czuć zagrożeni. Bo to raczej oni pójdą na pierwszy ogień – dodaje urzędnik.

Gibała zapowiedział już, że zlikwiduje departamenty stworzone w czasach prezydentury Aleksandra Miszalskiego.

– Ludzie w urzędzie boją się Gibały, bo nie wiedzą, kto za nim stoi – słyszymy od innej urzędniczki.

– Przy każdej zmianie władzy jakieś roszady na stanowiskach kierowniczych są. Do tego jesteśmy przyzwyczajeni. Faktem jest, że zarabiamy średnio, obowiązków przybywa, a pan Gibała jako radny mówił, że jest nas za dużo i za dużo zarabiamy. Wtedy to odczytywaliśmy jako opozycyjną retorykę, ale przy tym zadłużeniu miasta, niewykluczone, że nowa władza będzie ciąć. Tego się boimy.

Tam, gdzie powstaną wakaty, będą uczciwe i transparentne konkursy. Chcę skończyć z sytuacją, w której kompetentny urzędnik trafia na szklany sufit, bo nie ma odpowiednich znajomości ani partyjnej legitymacji

ŁUKASZ GIBAŁA

Chcę budować silny, merytoryczny zespół i współpracować z fachowcami, bez względu na układ polityczny czy partyjne legitymacje. Żadnych swoich. Tylko najlepsi

MONIKA PIĄTKOWSKA

• **Jednym z argumentów za przeprowadzeniem referendum w Krakowie było „kolesiostwo", rozumiane jako zatrudnianie w urzędzie osób po linii partyjnej, często bez odpowiednich kwalifikacji**

FOT. JAKUB WŁODEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Co o urzędnikach mówią kandydaci w swoich programach wyborczych?

Łukasz Gibała w swoim programie wyborczym już na pierwszym miejscu umieścił punkt „Nie dla kolesiostwa". Naprawa finansów i komunikacja miejska zajmują dopiero drugie i trzecie miejsce na liście.

Jednym z argumentów za przeprowadzeniem referendum w Krakowie było właśnie „kolesiostwo" rozumiane jako zatrudnianie w urzędzie osób po linii partyjnej, często bez odpowiednich kwalifikacji. O takich przypadkach wielokrotnie informowaliśmy w „Wyborczej".

Za prezydentury Aleksandra Miszalskiego pracę w magistracie dostali chociażby jego najbliżsi współpracownicy z czasów posłowania czy kampanii wyborczej. Część trafiła do magistratu bez konkursu, na najniższe stanowiska, gdzie takie postępowanie nie jest konieczne, a potem szybko awansowali, otrzymując nawet wyższe wynagrodzenie niż osoby zatrudnione od lat na podobnych stanowiskach. To nie podobało się również samym urzędnikom.

Dlatego Łukasz Gibała w swoim programie zapowiada, że przeprowadzi weryfikację wszystkich osób zatrudnionych w ciągu ostatnich dwóch lat w urzędzie oraz miejskich spółkach, a ci, którzy dostali pracę w wyniku nepotyzmu, po linii partyjnej lub w wyniku nietransparentnych konkursów, zostaną zwolnieni. W ich miejsce, jak zapowiada Gibała, mają zostać zatrudnione osoby wyłonione w konkursach.

Przy okazji kandydat zapowiada zmniejszenie liczebności zarządów i rad nadzorczych w spółkach miejskich.

W programie Piątkowskiej punkt dotyczący urzędników jest dopiero piąty. Kandydatka proponuje coś, co nazywa Kartą Uczciwego Miasta.

I deklaruje:

- wszystkie stanowiska kierownicze w magistracie i spółkach miejskich obsadzane w otwartych konkursach;
- publikację nazwisk kandydatów do zarządów i rad nadzorczych wraz z CV;
- ujawnianie kryteriów wyboru i punktacji;
- deklaracje konfliktu interesów dla najwyższej kadry.

– Kraków nie może być miejscem pracy „po znajomości". Żadnych swoich. Tylko najlepsi – zapowiada Piątkowska. ●

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY
34455972

INGA IWASIÓW znalazła klucz, który otwiera świat. O jej nowej powieści „Tobiasz i wielki liść" – książce o emeryturze, samotności, końcu pewnego świata i... króliku, który niespodziewanie wypełnia pustkę

ARTUR DOMOSŁAWSKI o legendarnym reporterze i „Operacji Masakra". Pióro, pistolet i srebrnolistne topole, czyli o tym, dlaczego niektóre reportaże stają się legendami

Dlaczego jesteśmy coraz bardziej zmęczeni i czy książki o wypaleniu naprawdę pomagają z niego wyjść?

Spotkanie Książkowego Klubu Książki, przegląd jesiennych nowości, kryminały i powieści z dreszczykiem oraz książki dla młodszych czytelników.

W sprzedaży, również z dostawą do paczkomatu

Zamów magazyn z darmową dostawą na: **Prenumerata24.pl**
Więcej na: **Wyborcza.pl/ksiazki**

1KR

eprasa.pl 6484f01775

Kładka niedaleko Wawelu

Jest zjawiskowa. Ma kształt sinusoidy

• **Kładka pieszo-rowerowa ma ok. 130 m długości i prawie 14 metrów szerokości** FOT. JAKUB WŁODEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Z jej najwyższego punktu widać Wawel, kościelne wieże, kopiec Kościuszki, a także ludyczne wesołe miasteczko. Kraków ma nową kładkę Kazimierz-Ludwinów. Przy jej budowie pojawiła się groźba skreślenia miasta z listy UNESCO.

Magdalena Kursa

Dzięki odważnej formie architektonicznej nowa przeprawa przez Wisłę stanie się z pewnością jednym z najbardziej ikonicznych obiektów Krakowa.

– Każda pora dnia daje inną percepcję tego obiektu. Do obserwowania kładki szczególnie korzystne jest poranne światło od strony Podgórza, najlepiej od cypelka między Wilgą a Wisłą – zdradza projektant kładki Kazimierz Łatak.

Dodaje: – Z tej perspektywy widać pełną formę całego założenia kładki, której częścią są też ścieżki na bulwarach, przechodzące w rampy prowadzące na kładkę. Widać też, że przyczółek po stronie Ludwinowa jest inny niż po stronie Kazimierza, gdzie są zabytkowe bulwary Ingardena.

Po południu radzi oglądać obiekt od strony bulwarów na Ludwinowie lub z mostu Grunwaldzkiego.

Zaprojektowana przez Piotra Lewickiego i Kazimierza Łataka kładka pieszo-rowerowa ma ok. 130 m długości i prawie 14 metrów szerokości. Łączy bulwar Inflancki po stronie Kazimierza z bulwarem Wołyńskim po stronie Ludwinowa. Konstrukcja kładki składa się z trzech stalowych części – te zewnętrzne przeznaczone są dla pieszych i rowerzystów, natomiast środkowa, sinusoidalna przeplata się niczym wstążka pod i nad pomostami.

PRZEPRAWY PRZEZ WISŁĘ

Kazimierz Łatak tłumaczy, że projektując całe założenie, architekci inspirowali się sztuką ogrodową, która zakłada wytyczenie ścieżek sectio i ambulatio, czyli zarówno ścieżek do szybkiego przemieszczania się, jak i ścieżek typowo spacerowych, dla tych, którzy mają czas na powolne przechadzki.

– U nas dzięki tej środkowej ścieżce możemy zbliżyć się do wody, zobaczyć podniebienie kładki, a potem wyjść na najwyższy poziom i zobaczyć Wawel, wieże kościoła Bożego Ciała i św. Katarzyny. Jest też rozległy widok na Podgórze z kościołami św. Józefa i redemptorystów oraz wieżą telewizyjną. Z drugiej strony widać kopiec Kościuszki. Niestety jest tam też balon i inne ludyczne koła zabawowe, które zaśmiecają krajobraz – wylicza Kazimierz Łatak.

– Oczywiście chciałoby się, żeby ten punkt widokowy był wyższy, ale mieliśmy ograniczenie, żeby kładka nie była wyższa niż drzewa – dodaje projektant.

Kładka jest niezwykła, ale przez lata wydawało się, że jej projekt na zawsze pozostanie w szufladzie. Konkurs na koncepcję tej przeprawy miasto rozstrzygnęło już w 2006 roku. Wówczas Krakowa nie było jednak stać na realizację śmiałego projektu. Gdy wreszcie pojawiła się szansa, podniosły się protesty, zainicjowane głównie przez mieszkańców kazimierskiego brzegu. Sprawa obiła się nawet o UNESCO, przeciwnicy inwestycji argumentowali, że planowana konstrukcja zakłóci ikoniczny widok na Wawel.

KŁADKA ZA 114 MLN

Pod wpływem kontrowersji projektanci kładki musieli nieco zmodyfikować oryginalny projekt. Gdy porównamy pierwsze wizualizacje z gotową kładką, zobaczymy kilka różnic. Przede wszystkim kładka jest niższa, a także nieco masywniejsza niż pierwszy projekt.

Na pierwszych wizualizacjach kładka jest krystalicznie biała, w rzeczywistości jasno-szara. Nieco inaczej wyglądają też schody – pojawiły się na nich spoczniki, co jest odwzorowane w kształcie balustrad.

Budowa przeprawy rozpoczęła się w styczniu 2024 roku. Kładka kosztowała 114 mln zł (65 mln zł pochodziło z programu Polski Ład). Wykonawcą inwestycji jest firma Primost Południe.

• **Więcej wiadomości czytaj na krakow.wyborcza.pl**

Konstrukcja kładki składa się z trzech stalowych części – te zewnętrzne przeznaczone są dla pieszych i rowerzystów, natomiast środkowa, sinusoidalna przeplata się niczym wstążka pod i nad pomostami

REKLAMA Kraków/34453480

eprasa.pl 6484f01775

Kościół

Parafianie donieśli na proboszcza do skarbówki

Parafianka: Przez proboszcza odeszłam z Kościoła. Były organista: Zamknął wikarego w zakrystii, i tak na niego krzyczał, że ten zaczął wołać o pomoc. Wcześniej to samo miało spotkać kościelną.

Olga Szpunar

Ksiądz Jarosław Nowak został proboszczem parafii Matki Boskiej Fatimskiej na osiedlu Podwawelskim w Krakowie w 2020 roku.

Od tego czasu z parafii odeszło już czterech wikariuszy i ubyło 40 ministrantów.

Liczba osób uczestniczących w mszach świętych zmniejszyła się tak bardzo, że parafia zrezygnowała z trzech niedzielnych nabożeństw.

NIEDBAŁE WYKONANIE PSALMU?

– Powiedziałem w kurii, że powinniśmy tę sprawę posprzątać na własnym podwórku, ale jeśli szybko nie zostanie rozwiązana, ja nie będę milczał. No i już nie milczę – mówi „Wyborczej" Edmund Galas, zwolniony z parafii organista. W sierpniu napisał do kardynała Grzegorza Rysia skargę na proboszcza (dwa lata wcześniej wysłał podobną skargę do arcybiskupa Marka Jędraszewskiego, ale nie doczekał się odpowiedzi).

Skarga uruchomiła prawdziwą lawinę pretensji wiernych do proboszcza – o liczne odejścia parafian z parafii i o niejasne dysponowanie pieniędzmi ze zbiórki dla ubogich. Najpoważniejsze wątpliwości wokół proboszcza dotyczą jednak pożyczki, jaką udzielił parafii i spłacania rat na jego konto razem z dodatkowymi, nieuzasadnionymi – zdaniem parafian – kwotami.

Organista Edmund Galas opisał w skardze do kardynała Rysia sześć lat swojej pracy w parafii i kierowane wobec niego upomnienia dyscyplinarne, które tworzą obraz niesubordynowanego pracownika, często nieobecnego i lekceważącego swoje obowiązki.

Proboszcz miał liczne uwagi do pracy organisty. Jakie?

Daje mu upomnienia za „niedbałe wykonanie psalmu na jubileuszu sióstr Serafitek", czy „przyspieszenie wykonania w czasie nabożeństwa czerwcowego antyfony, powodujące brak możliwości wyśpiewania słów w taktach i zaburzenie modlitwy osobistej".

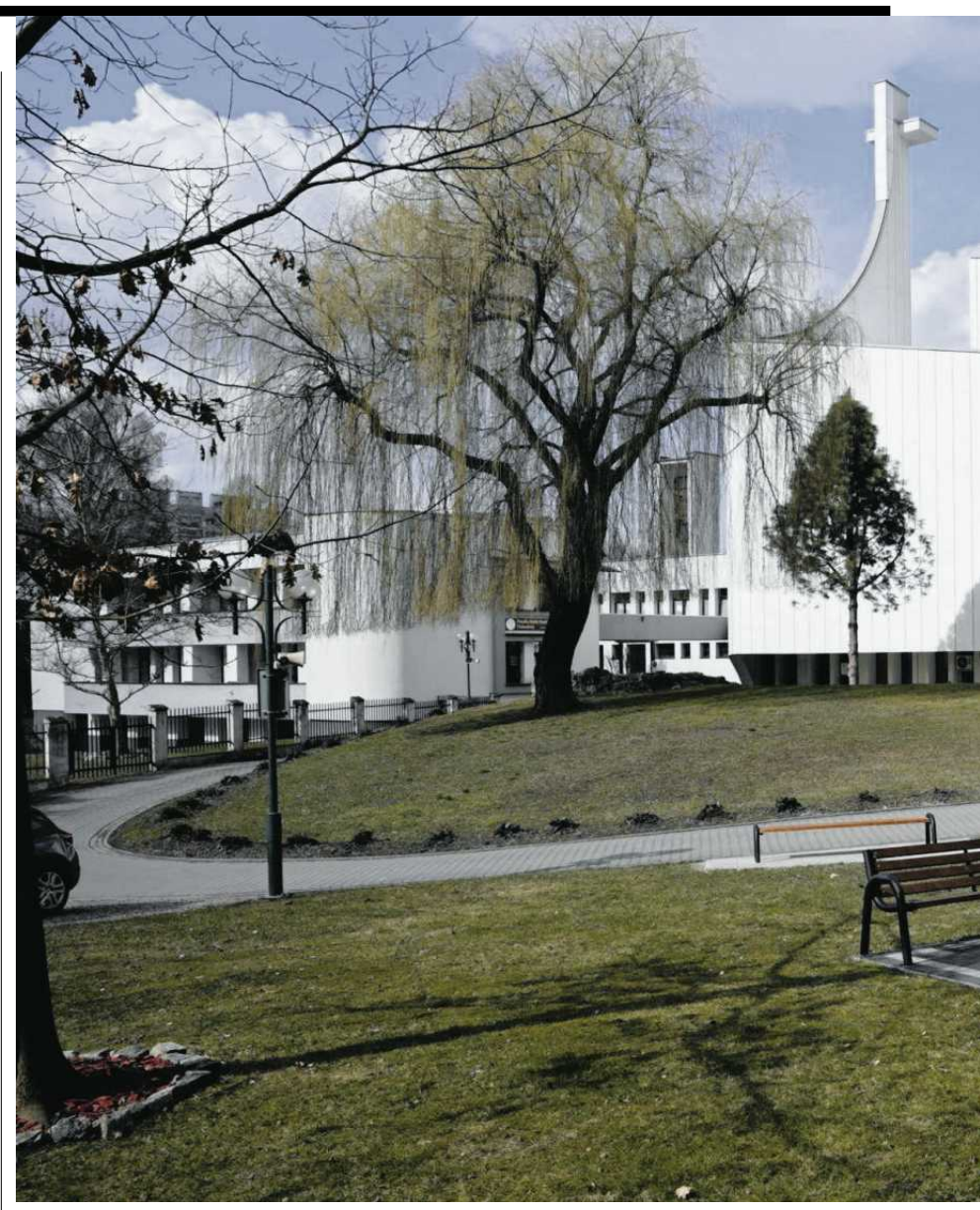
Galas przekonuje, że istotą problemu nie były błędy w wykonywaniu psalmów i antyfon. Organista wszedł w konflikt z proboszczem, gdy zaczął domagać się terminowego wypłacania wynagrodzenia i rozliczenia dodatkowo przepracowanych godzin. – Proboszcz zaczął ingerować w to, jak organizuję swój czas pracy, w jaki sposób zgłaszam nieobecności, wymagać, żebym w trakcie zwolnień i urlopów sam znajdował za siebie zastępstwa. Poważnie zachorowałem: szpital, chemia w kroplówce, a on dzwoni i pyta, czy znalazłem na zastępstwo jakiegoś organistę – opowiada Galas.

Zapewnia, że wszystkie nieobecności wynikające ze stanu zdrowia (złe samopoczucie po chemioterapii) zawsze wcześniej zgłaszał proboszczowi. Najpierw telefonicznie, a potem, gdy stosunki były już napięte, pisemnie. Zawsze też przysyłał kogoś na zastępstwo, ale proboszcz nie zawsze chciał tej osobie płacić. Więc Galas płacił z własnej kieszeni.

Za „niesubordynację" dostawał od proboszcza kary finansowe. „Z powodu zaniedbania obowiązków, w dzień rozpoczęcia Nabożeństw Czerwcowych zostaje wymierzona porządkowa kara finansowa w wysokości 100 zł pomniejszenia wynagrodzenia" – czytamy w jednym z upomnień.

– W tym czasie działający przy parafii Zespół Charytatywny wypłacał mi co miesiąc 500 zł, by pomóc mi w walce z chorobą. Proboszcz o tym wiedział, ale nie powstrzymało go to przed obcięciem mi wynagrodzenia. Zabiegał też, by pomoc dla mnie została wstrzymana, ale mu się nie udało – relacjonuje organista.

To ksiądz, a nie ma w nim miłosierdzia do drugiego człowieka. Jest despotyzm i podejrzliwość

BEZ MIŁOSIERDZIA

W liście do kardynała Grzegorza Rysia organista napisał: „Moje obawy nie dotyczą już wyłącznie mojej sytuacji pracowniczej. Z relacji obecnych i byłych pracowników, duchownych oraz parafian wynika, że trudności w relacjach z księdzem Jarosławem Nowakiem mają rozległy wymiar. W ostatnich latach dochodziło do licznych konfliktów, zmian wikariuszy oraz odchodzenia części wiernych z życia parafii.

Uważam, że sytuacja, w której sposób sprawowania urzędu, zamiast budować wspólnotę, prowadzi do narastania konfliktów, zniechęcenia i odejścia ludzi od Kościoła, wymaga szczególnej uwagi w teraźniejszych czasach".

W parafii dostaliśmy kartkę z kontaktami do ponad 20 osób, które nie akceptują zachowań proboszcza i zgodziły się o tym porozmawiać. Są wśród nich byli i obecni pracownicy, osoby duchowne, parafianie. Proszą, by nie podawać ich nazwisk.

– To ksiądz, a nie ma w nim miłosierdzia do drugiego człowieka. Jest despotyzm i podejrzliwość. Wszystko wie najlepiej. Zmieniono nam już czterech wikarych, może niech wreszcie zmienią jego – mówi jeden z pracowników.

– Przez proboszcza odeszłam z Kościoła. Nie potrzebuję takich pośredników pomiędzy mną a Bogiem. Dwadzieścia pięć lat byłam zaangażowana w życie parafii. Przepracowałam w niej tysiące godzin, ale z tym księdzem nie szło się dogadać – mówi parafianka.

Wspomina, jak proboszcz kazał jej liczyć w piwnicy pieniądze zbierane podczas zbiórek charytatywnych i natychmiast wpłacać na konto parafii. Wcześniej datki trzymane były w pancernej skrzyni, której używania proboszcz zakazał. – Ze skrzyni łatwiej wyciągnąć środki i dać potrzebującemu niż robić mu przelew bankowy. Gdy próbowałam to uzmysłowić proboszczowi, zaczął na mnie dosłownie ryczeć, że on tu rządzi. Nikt mnie tak w życiu nie sponiewierał – kręci głową kobieta.

AWANTURA W ZAKRYSTII

W liście organisty do biskupa Rysia czytamy opis nieprzyjemnej sytuacji: proboszcz, zdenerwowany uwagą kościelnej, miał zamknąć się z nią w pokoju przy zakrystii. Według relacji organisty – zaczął krzyczeć i agresywnie napierać na kościelną. Na ratunek kobiecie przybiegł wikary, który, próbując pomóc kobiecie, chciał skierować całą złość proboszcza na siebie. „Znalazł się w sytuacji, w której nie mógł swobodnie wyjść, a konflikt osiągnął taki poziom, że ksiądz zaczął głośno wzywać pomocy" – czytamy w liście.

Ani kościelna, ani wikary nie chcą na ten temat rozmawiać.

Parafianka: – Nie chodzę już do tego kościoła. Nie podobało mi się, że ksiądz ciągle wołał o pieniądze. Z ambony ogłaszał, ile trzeba dać na wypominki. Kiedyś z ambony powiedział, że dać pięć złotych na ofiarę to wstyd. Wtedy ja zaczęłam się wstydzić za niego.

Kobieta opowiada, że gdy proboszcz pojawił się w parafii, jej syn był ministrantem. Szybko zrezygnował, podobnie jak inni ministranci. – Najpierw proboszcz ich lekceważył, a potem zaczął nimi rządzić. Ciągle strofował. Stań tam, stań tu, wyjdź, wejdź. Przez to wszystko w parafii nie było żadnego ministranta przez cztery lata. To raczej nienormalne. Dzwonkiem podczas każdej mszy musiał dzwonić organista – wspomina parafianka.

Na donosie organisty do biskupa sprawa się nie skończyła. W 2025 roku do Urzędu Skarbowego Kraków-Stare Miasto wpłynął list dotyczący podejrzenia nieprawidłowości finansowych w parafii. Wynika z niego, że proboszcz miał pożyczyć jej z własnych środków 680 tys. zł na prace remontowe i termomodernizacyjne. Ponad 500 tys. na ten cel poszło z Wojewódzkiego Funduszu

eprasa.pl 6484f01775

• **Kościół Matki Boskiej Fatimskiej** FOT. JAKUB WŁODEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Ochrony Środowiska. „Fakt dotyczący pożyczki ze środków prywatnych jest znany jedynie osobom podpisanym pod opinią rady parafialnej (...). Pozostała część zarówno rady parafialnej, jak i parafian, żyje w przeświadczeniu, że pożyczka ta została pozyskana z innych źródeł finansowych – czytamy w liście do krakowskiej skarbówki, podpisanym: „Parafianie osiedla Podwawelskiego".

Według wiedzy autorów tego listu – spłata tej „bezinteresownej pożyczki" przez parafię miała zostać rozłożona na 68 rat po 10 000 zł każda, w okresie od stycznia 2022 roku do sierpnia 2027 roku. Jak donoszą „Parafianie", w harmonogramie spłat miały pojawić się nieregularne dodatkowe koszty obsługi zadłużenia wynoszące łącznie 208 000 zł, które nie wynikały z żadnych określonych warunków umowy i nie miały jasnego uzasadnienia.

„Dodatkowo w niektórych miesiącach naliczano pojedyncze kwoty, takie jak 5 tys. zł, 7 tys. zł, których przeznaczenie nie zostało wyjaśnione. Spłaty są dokonywane wyłącznie przez proboszcza, na jego prywatne konto (...). Tego typu działania budzą szczególne podejrzenia, gdyż w każdą pierwszą niedzielę miesiąca odbywa się zbiórka tzw. składki inwestycyjnej, wynoszącej od 7 do 9 tys. zł, co w dużej mierze pokrywa raty spłaty pożyczki" – informują w liście do urzędu „Parafianie osiedla Podwawelskiego". W rozmowie z nami podkreślają, że nie mogą zrozumieć, jak to jest, że proboszcz występuje jednocześnie jako osoba zarządzająca parafią oraz jej wierzyciel.

W liście napisali też o częstych „rekreacyjnych zagranicznych wypadach proboszcza pod przykrywką wyjazdów duszpasterskich": „Ksiądz proboszcz każdorazowo zabiera na te podróże osoby – nie parafian, lecz swoich prywatnych znajomych, co budzi poważne zastrzeżenia co do rzeczywistego charakteru tych „wyjazdów duszpasterskich" oraz zasadności ich finansowania z kasy parafialnej" – donoszą parafianie. I ubolewają, że do dziś w parafii nie było kontroli z Urzędu Skarbowego.

Dlaczego? Joanna Drużyńska, rzeczniczka prasowa Izby Administracji Skarbowej w Krakowie: – Osobom postronnym nie możemy udzielić na ten temat żadnych informacji.

KURIA: WIEMY O WSZYSTKIM

O niejasnościach finansowych w parafii została też powiadomiona krakowska kuria. Na pytanie o zarzuty parafian oraz o zachowanie proboszcza, jej rzecznik ksiądz Piotr Studnicki przesłał nam zwięzłą odpowiedź: „Potwierdzam, że zastrzeżenia dotyczące zachowania księdza proboszcza zostały w ostatnim czasie zgłoszone Kurii Metropolitalnej w Krakowie.

Wyjaśnieniem sprawy zajmuje się bp Damian Muskus. Spotkał się już z częścią osób, mających wiedzę o sytuacji w parafii. W najbliższym czasie planowane są kolejne rozmowy. Dalsze działania i ewentualne decyzje będą zależały od ustaleń poczynionych w toku tych rozmów".

Skontaktowaliśmy się z proboszczem Jarosławem Nowakiem. Poinformował nas, że nie odniesie się do stawianych mu zarzutów, bo są to „wewnętrzne sprawy parafii" i żeby o nich rozmawiać, musiałby dostać zgodę biskupa. Skierowane wobec niego oskarżenia nazwał „prowokacją".

– W temacie w ogóle nie będę się wypowiadał – powiedział „Wyborczej". ●

OGŁOSZENIE PŁATNE 34452017

W październiku wspominamy zmarłych, których ceremonie pogrzebowe we wrześniu 2026 przeprowadziła firma Karawan.

Adam Wyrobek, Agnieszka Aleksandrowicz, Alicja Kowalska, Alicja Ratusz, Andrzej Kulig, Barbara Czernecka, Elżbieta Brona-Leszczyńska, Eugeniusz Czernecki, Ewa Dobrowolska, Gracjana Krukowiecka, Grzegorz Szerla, Halina Bielecka, Henryk Tatarczuch, Irena Chwajoł, Jadwiga Grzybowska, Janina Góra, Janina Łabuda,Jerzy Osika, Jerzy Rychlewski, Jolanta Kozakiewicz, Józef Kowal, Kazimierz Czajczyk, Kazimierz Gzik, Krystyna Krzywdzińska, Krystyna Skwarczyńska, Krystyna Tolewska, Krzysztof Kiełczewski, Lucyna Paleta-Solarz, Marek Knapik, Marek Spałek, Marian Sobótka, Mieczysław Kołodziej, Miłosz Stós, Oleksiy Telega, Paweł Korecki, Regina Jaśko, Robert Daczkowski, Ryszard Koellner, Stanisław Brańka, Stanisława Romanowska, Stefan Biernat, Tadeusz Franaszek, Tadeusz Machał, Tadeusz Łagosz, Wacław Gąssowski, Wanda Gaweł, Wojciech Skrzycki, Władysława Kostecka, Zbigniew Wąsik, Zbigniew Łochowski, Zdzisław Terlecki, Zuzanna Misiorek

Msza św. zostanie odprawiona 11 października o godz. 16:00 w kaplicy na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

KARAWAN GRUPA FIRM POGRZEBOWYCH TRADYCJE OD 1981 ROKU

12 411 11 11 | 12 658 21 11

| Całodobowe wsparcie i doradztwo

Pomagamy pożegnać bliskich z szacunkiem i godnością.

- Kompleksowe usługi pogrzebowe
- Rozliczenia bezgotówkowe
- Transport krajowy i międzynarodowy
- Własne krematorium
- Organizacja stypy i pożegnań

Punkty Obsługi Klienta **10 lokalizacji w Krakowie** | Zobacz na: www.karawan.pl

1KR

eprasa.pl 6484f01775

Tak jeździła służbowym autem Barbara Nowak

Miała jeździć po Małopolsce, a tankowała w Ciechocinku

Urzędnik może sobie jechać służbowym autem z kierowcą do Ciechocinka, choć nikt go tam nie wysyłał, i według prokuratury nie należy się tą sprawą zajmować? – mówi małopolska kuratorka oświaty Gabriela Olszowska o decyzji śledczych w sprawie podróży służbowych Barbary Nowak.

Olga Szpunar, Jarosław Sidorowicz

• **Barbara Nowak** FOT. JAKUB PORZYCKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Podróże służbowym samochodem małopolskiej kurator z czasów PiS po raz pierwszy opisaliśmy dwa lata temu. Kuratorium Oświaty w Krakowie, już po zmianie rządu, zawiadomiło prokuraturę o możliwości popełnienia przestępstwa przez byłą kuratorkę oświaty, Barbarę Nowak. Chodziło o podróże służbowymi samochodami z kierowcą i bez delegacji wojewody.

To ważne! Taka delegacja jest niezbędna, jeśli kurator oświaty podróżuje poza województwo, w którym pełni obowiązki.

W piśmie do prokuratury obecna kuratorka Gabriela Olszowska napisała: „Zawiadamiam, że podczas czynności kontrolnych użytkowania kart paliwowych przypisanych do samochodów służbowych Małopolskiego Kuratorium Oświaty w Krakowie oraz po zbadaniu kart pracy kierowcy (...) ustalono, że ówczesna Małopolska Kurator Oświaty Barbara Nowak w okresie od lipca 2019 do grudnia 2023 (...) przy braku delegacji od Wojewody Małopolskiego wykorzystywała samochody będące własnością Małopolskiego Kuratorium Oświaty do wyjazdów poza województwo małopolskie, co rodzi podejrzenie, że wyjazdy te miały charakter prywatny".

W sumie kuratorium naliczyło 29 podróży Barbary Nowak, na które nie była delegowana przez wojewodę.

W POLSKĘ RUSZAMY

W „Wyborczej" podawaliśmy przykłady eskapad byłej kuratorki, na które nie była wysłana przez wojewodę.

• 4 lipca 2019 roku kurator Nowak odbyła podróż do Sanoka.

• 25 sierpnia 2019 roku do Pruchnika w województwie podkarpackim.

• 31 sierpnia do Strachociny (podkarpackie).

• We wrześniu 2019, bez delegacji wojewody, pojechała służbowym samochodem do Bielska-Białej, Lublina, Dubiecka.

• Rok później (również we wrześniu) do Warszawy i Poznania.

• W czerwcu 2021 do Jarosławia i Przemyśla. W kalendarzu kurator w tych dniach (9 i 10 czerwca) znajdują się zapiski, że w Jarosławiu miała mieć wykład o Annie Jenke (działaczce społecznej, nauczycielce uznanej przez Kościół za „obrończynię wiary i ojczyzny"), a w Przemyślu „uroczystości".

• We wrześniu 2023 roku z kolei wyjazd na mszę inaugurującą rok szkolny do kościoła Najświętszego Serca Pana Jezusa w Bielsku-Białej.

• W niedzielę 3 grudnia 2023 roku na Orlenie w Ciechocinku tankowany był służbowy samochód kuratorium, choć w rubryce „Skąd, dokąd" w tym dniu zapisano: „Kraków miasto – teren województwa".

Miejsc tankowania (zawsze był to Orlen) niekorespondujących ze wskazanym kierunkiem podróży, jest więcej. Na przykład 19 maja 2023 w rubryce „Skąd, dokąd" napisano: „Kraków – teren województwa" tymczasem samochód tankował w... Biłgoraju (województwo lubelskie).

Kuratorium w Krakowie nie oszacowało, ile kosztowały wymienione w zawiadomieniu do prokuratury podróże kurator Nowak.

– To nie są kilometrówki europosła z PiS Ryszarda Czarneckiego, które miały służyć zarabianiu pieniędzy. To raczej traktowanie służbowego auta jak taksówki, którą można się rozbijać po całej Polsce. Proceder kompletnie nieuczciwy i nieetyczny – mówiła nam kurator Olszowska.

To raczej traktowanie służbowego auta jak taksówki, którą można się rozbijać po całej Polsce. Proceder kompletnie nieuczciwy i nieetyczny

GABRIELA OLSZOWSKA

„Jej notoryczne wymysły na mój temat, często formułowane bez oparcia na rzetelnej wiedzy, to osobista i polityczna zemsta. Nikt mnie o żadnych zarzutach nie informował. Wiem jedynie, że media powtarzają kuriozalne informacje, kreowane przez obecną kurator oświaty, która nawet nie wie, czym są kilometrówki" – tak odpowiadała w mediach Barbara Nowak, na zawiadomienie złożone przez Gabrielę Olszowską.

NIE WIDZIMY SZKODLIWOŚCI CZYNU

Prokuratura w sprawie wyjazdów Barbary Nowak służbowym samochodem wszczęła postępowanie, ale przestępstwa nie stwierdziła. Obecna kurator nie zgodziła się z takim rozstrzygnięciem. Po jej zażaleniu sąd nakazał prokuraturze powtórne przyjrzenie się sprawie, a przede wszystkim zweryfikowanie w oparciu o przesłuchania osób, które miały zapraszać ówczesną kurator, czy rzeczywiście Barbara Nowak była w tych miejscach.

Prokuratura jeszcze raz pochyliła się nad podróżami służbowym samochodem związanej z prawicą kurator i... właśnie jeszcze raz umorzyła śledztwo.

– Nie udało się wykazać procesowo, że to były ściśle prywatne podróże – odpowiada na pytanie o powody kolejnego umorzenia prokurator Tomasz Waszczuk, rzecznik Prokuratury Okręgowej w Krakowie.

Przekonuje, że prokuratura weryfikowała, czy Barbara Nowak była w tych miejscach. – Przesłuchano przedstawicieli kuratorium, także dyrektora administracyjnego, kierowcę, który potwierdził wyjazdy. Ale także przedstawicieli instytucji, które miały zapraszać byłą kurator. I oni też w większości potwierdzili jej obecność w tych miejscach – argumentuje prokurator Waszczuk.

Zapytaliśmy, co w takim razie z brakiem delegacji od wojewody. – Rzeczywiście, nie we wszystkich wypadkach wykazano, że była delegacja od wojewody, ale sam brak delegacji nie oznacza, że to były prywatne wyjazdy – przekonuje rzecznik prokuratury.

I dodaje: – Prokurator w trakcie postępowania ustalił, że kurator wybierała się na różne spotkania, czasami niekoniecznie związane z uroczystościami w szkole, ale jechała tam jako przedstawiciel kuratorium, bo tak była zapraszana, a nie osoba prywatna. Zgodnie z przepisami ustawy oświatowej zakres obowiązków kuratora oświaty jest bardzo szeroki, to nie jest zamknięty katalog. Czyli: kurator może reprezentować kuratorium i oświatę nie tylko na terenie Małopolski.

SKAZANA ZA POMÓWIENIE

Barbara Nowak, była kurator oświaty (w latach 2016-2023), sprawując to stanowisko, dała się poznać jako „żołnierz PiS" z pierwszej linii frontu. Jej kontrowersyjne wypowiedzi w mediach społecznościowych komentowała cała Polska.

Walczyła z tęczowymi piątkami w szkołach, arcybiskupowi Markowi Jędraszewskiemu dziękowała za słowa o „tęczowej zarazie", Uniwersytet Jagielloński nazwała „agencją towarzyską" (bo zauważył studentów niebinarnych). Afiszowała się ze swoją wiarą. Na konferencji o prześladowaniu katolików (odbyła się w 2022 roku na Jasnej Górze) zapowiadała walkę, by lekcje religii nie odbywały się na pierwszej lub ostatniej lekcji. Szczepionki na Covid nazwała „eksperymentem", za co prawie straciła stanowisko (u Jarosława Kaczyńskiego miał ją wybronić Ryszard Terlecki).

We wrześniu tego roku została skazana przez sąd za zniesławienie swoją wypowiedzią w TVN24 Urszuli Mroczek-Guli, dyrektorki Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 w Krakowie. Gdy w internacie prowadzonej przez nią szkoły umarł uczeń, kuratorium pod wodzą Nowak postawiło Mroczek-Gulę przed komisją dyscyplinarną dla nauczycieli, choć śledczy nie dopatrzyli się jej zaniedbań (chłopak nawdychał się gazy z zapalniczki).

Nowak powiedziała przed kamerą, że Mroczek-Gula nigdy nie została z postawionych jej przez komisję dyscyplinarną zarzutów uniewinniona (tymczasem zarzuty uchyliła komisja odwoławcza dla nauczycieli, działająca przy MEN).

Za swoje słowa była kuratorka będzie musiała zapłacić 6 tys. zł grzywny i 10 tys. zł zadośćuczynienia. Wyrok nie jest prawomocny. Po jego ogłoszeniu Barbara Nowak powiedziała „Wyborczej", że „stawała w obronie dziecka", a że „dla sądu ważniejszy był komfort dyrektorki, to jest problem tego państwa".

Dziś Barbara Nowak jest radną sejmiku małopolskiego z ramienia PiS. Na zadawane przez nas wielokrotnie pytania o jej podróże nigdy nie odpowiedziała.

Obecna kuratorka nie zamierza odpuszczać: – Według mnie to jest skandal. Nie rozumiem tego. Zamierzam interweniować u ministra sprawiedliwości Waldemara Żurka – Gabriela Olszowska ostro komentuje decyzję prokuratury o umorzeniu postępowania w sprawie wyjazdów służbowym samochodem swojej poprzedniczki za rządów PiS. ●

1KR

eprasa.pl 6484f01775

Na czym Kraków powinien zarabiać przez następne 30 lat

Od korporacji do technologii

– Nie chodzi o przykręcanie śrubek, tylko o projektowanie – mówi Stanisław Kracik. Technologie kosmiczne, półprzewodniki, medycyna – na czym Kraków powinien budować przyszłość?

Małgorzata Skowrońska

Kiedy w połowie lat 90. zagraniczny inwestor patrzył na Kraków, widział przede wszystkim miasto po transformacji, z dużymi zakładami, terenami przemysłowymi i dobrze wykształconymi pracownikami, których praca kosztowała znacznie mniej niż na Zachodzie. Potem przyszły centra usług wspólnych, outsourcing i informatyka. W biurowcach zaczęły powstawać dziesiątki tysięcy miejsc pracy, a symbolem gospodarczego Krakowa przestała być huta.

To była jedna z największych zmian, jakie miasto przeszło po 1989 roku. Tyle że przewaga, która przez lata pracowała na korzyść Krakowa, powoli się wyczerpuje. Miasto nie jest już tanie, o informatyków i inżynierów konkuruje z całą Europą, a sztuczna inteligencja zaczyna wykonywać część zadań, które jeszcze kilka lat temu wymagały całych zespołów pracowników.

Co powinno być silnikiem gospodarki Krakowa w następnych trzech dekadach?

FABRYKA JUŻ NIE WYSTARCZY

Stanisław Kracik patrzy na to pytanie z perspektywy znacznie dłuższej niż jedna kadencja samorządu. Po odwołaniu Aleksandra Miszalskiego decyzją premiera, pełni funkcję komisarza Krakowa. Wcześniej był zastępcą prezydenta Krakowa, wojewodą małopolskim, a przez blisko dwie dekady burmistrzem Niepołomic.

I właśnie doświadczenie Niepołomic jest tutaj istotne. Stanisław Kracik należał do pokolenia samorządowców, które po 1989 roku uczyło się, jak przygotowywać tereny inwestycyjne, budować infrastrukturę i przekonywać przedsiębiorców, że warto ulokować fabrykę właśnie w ich gminie. Dzisiaj jednak nie proponuje Krakowowi powtórzenia tej recepty.

– Nie sądzę natomiast, żeby rozwiązaniem był prosty powrót do dawnych specjalnych stref ekonomicznych. Dzisiaj potrzebujemy innego modelu. Trzeba przyciągać przedsięwzięcia, które rzeczywiście wnoszą do miasta nową wartość. Nie chodzi też o to, żeby w Krakowie nagle wyrastały nowe gigantyczne koncerny konkurujące z firmami, które od lat dominują na swoich rynkach. Ogromna przestrzeń istnieje dla mniejszych, wyspecjalizowanych firm i start-upów działających w niszach technologicznych – mówi.

Zmienił się bowiem nie tylko Kraków, ale również to, czego szuka inwestor. Coraz rzadziej przewagą miasta jest sama ziemia pod halę i możliwość zatrudnienia tysięcy osób do wykonywania powtarzalnych czynności. Znacznie trudniej znaleźć miejsce, w którym są inżynierowie, naukowcy i zespoły zdolne zaprojektować produkt, technologię albo cały system.

Kracik wskazuje między innymi na technologie kosmiczne. Jeszcze kilkanaście lat temu takie hasło w miejskiej strategii można byłoby uznać za fantazję, dziś w Krakowie istnieje już zaplecze pozwalające traktować je poważniej. AGH ma Wydział Technologii Kosmicznych, prowadzi projekty badawcze i zawiera porozumienia dotyczące wspólnych badań, komercjalizacji ich wyników oraz transferu technologii do gospodarki.

Jak twierdzi, ważniejszy od samej nazwy branży jest jednak rodzaj pracy, jaki może ona tworzyć.

– Nie chodzi o przykręcanie śrubek, tylko o projektowanie. Przykładem kierunku, o którym myślę, są inwestycje takie jak Airbus czy działalność projektowa Volvo – miejsca pracy dla ludzi, którzy projektują systemy i tworzą rozwiązania technologiczne. Podobnie jest z półprzewodnikami: nie musimy od razu produkować chipów, możemy projektować układy i technologie. To właśnie może być przyszłość Krakowa. – przekonuje.

• **Stanisław Kracik, komisarz pełniący obowiązki prezydenta miasta Krakowa** FOT. JAKUB WŁODEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

JAK W LUKSEMBURGU

To właściwie odwrócenie logiki, która obowiązywała w pierwszych latach transformacji. Wtedy sukcesem samorządu było sprowadzenie fabryki i stworzenie kilkuset czy kilku tysięcy miejsc pracy. Dzisiaj równie cenna może być znacznie mniejsza firma, jeśli zatrudnia inżynierów tworzących produkt sprzedawany później na świecie, a wokół niej powstają kolejne zespoły, start-upy i specjalistyczne usługi.

– Kraków ma pod tym względem ogromną szansę, jeżeli dobrze wykorzysta tereny kombinatu i projekt Nowa Huta Przyszłości. Warto popatrzeć na przykłady zagraniczne, choćby na Luksemburg, gdzie część terenów dawnej huty Mittala została przeznaczona na uniwersytet, centra biznesowe i nowe funkcje, podczas gdy w innej części nadal trwa produkcja. W Krakowie również można stworzyć taki model, choćby poprzez spółki celowe. To mogłoby się stać prawdziwym kołem zamachowym nowych inwestycji i nowych miejsc pracy – twierdzi.

Nie oznacza to oczywiście, że samorząd może jednym ruchem zdecydować, iż od jutra Kraków zostanie europejską stolicą technologii kosmicznych czy projektowania półprzewodników. O takich inwestorów konkurują miasta w całej Europie, a słowa „innowacyjność" i „nowe technologie" można znaleźć niemal w każdej strategii rozwoju. Kraków ma jednak coś, czego nie da się szybko zbudować uchwałą rady miasta: uczelnie i tysiące studentów kierunków technicznych.

Nowa Huta Przyszłości obejmuje m.in. ponad 230 hektarów terenów przemysłowych przy ul. Igołomskiej, 130 hektarów przeznaczonych pod funkcje społeczne i rekreacyjne oraz około 700 hektarów terenów kombinatu. W Ruszczy rozpoczęła się budowa hubu technologiczno-produkcyjnego o powierzchni około 230 tys. m kw.; wartość inwestycji szacowana jest na około miliard złotych.

W pierwszych latach transformacji sukcesem samorządu było sprowadzenie fabryki i stworzenie kilkuset czy kilku tysięcy miejsc pracy. Dzisiaj równie cenna może być znacznie mniejsza firma, jeśli zatrudnia inżynierów tworzących produkt sprzedawany później na świecie

NIE TYLKO PRACA DLA INNYCH

Pozostaje jednak pytanie trudniejsze niż samo przyciąganie inwestorów. Kto będzie właścicielem technologii i pomysłów, które powstaną w Krakowie?

Miasto odniosło ogromny sukces jako miejsce, do którego międzynarodowe koncerny przenosiły kolejne procesy – najpierw księgowość i prostszą obsługę, potem analitykę, IT, cyberbezpieczeństwo czy badania i rozwój. Następny etap powinien polegać nie tylko na wykonywaniu w Krakowie coraz bardziej skomplikowanej pracy dla globalnych firm, lecz także na tworzeniu tutaj przedsiębiorstw, technologii i własności intelektualnej.

Dlatego Stanisław Kracik mówi o mniejszych, wyspecjalizowanych firmach i startupach, szczególnie na styku różnych dziedzin, choćby technologii i medycyny. Nie oczekuje, że nagle wyrosną z nich dziesiątki nowych globalnych koncernów. Chodzi raczej o stworzenie środowiska, w którym pomysł powstały w laboratorium uczelni ma szansę stać się biznesem, a zdolny absolwent nie musi wyjeżdżać, żeby pracować przy najbardziej zaawansowanych projektach.

W tej układance samorząd nie jest przedsiębiorcą i nie powinien próbować nim zostać. Może jednak przygotować tereny, transport i infrastrukturę, połączyć uczelnie z biznesem, ułatwiać inwestycje i zadbać o to, żeby w mieście dało się nie tylko studiować i znaleźć pierwszą pracę, lecz także mieszkać, założyć firmę i ją rozwijać.

– Jeśli my nie wyjdziemy do świata, to świat do nas po prostu nie przyjdzie – komentuje Stanisław Kracik.

OGŁOSZENIE
Kraków/34455696

30 lat wielkich inwestycji

ORGANIZATOR Gazeta Wyborcza
REKLAMA PARTNERZY
Kraków Airport im. Jana Pawła II
30 LAT KHK
10 LAT EKOSPALARNIA KRAKÓW
Krakowski Park Technologiczny
30 lat Targi w Krakowie

1 KR

eprasa.pl 6484f01775

Naszej Koleżance

Annie Branny

wyrazy współczucia i słowa wsparcia

z powodu śmierci

Męża

składają

koledzy i koleżanki z Teatru KTO

www.nekrologi.wyborcza.pl/34455709

Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie
informuje,
że od dnia 09.10.2026 r. w siedzibach: Urzędu Miasta Krakowa przy pl. Wszystkich Świętych 3-4, ul. Kasprowicza 29 oraz przy Rynku Podgórskim 1, a także Zarządu Budynków Komunalnych w Krakowie przy ul. Czerwieńskiego 16, wywieszona została na okres 21 dni kalendarzowych, informacja o przeznaczeniu do oddania w najem lokalu użytkowego, na czas oznaczony do 3 lat. Bliższych informacji udziela Referat Lokali Użytkowych Zarządu Budynków Komunalnych, z siedzibą w Krakowie, ul. Czerwieńskiego 16 (tel. 12 291-28-24). Szczegółowe informacje znajdują się na stronie www.zbk-krakow.pl

Kraków/34455735

MG-M.6840.28.2026

Skawina, dnia 07.10.2026 r.

INFORMACJA

Burmistrz Miasta i Gminy w Skawinie informuje, że wykaz dot. sprzedaży lokalu mieszkalnego na rzecz najemcy został wywieszony w terminie od dnia 7 października 2026 r. do dnia 27 października 2026 r. na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy w Skawinie, Rynek 3 oraz zamieszczony w Internecie (na stronie internetowej www.gminaskawina.pl w zakładce Urząd i Rada - ogłoszenia urzędowe oraz w Biuletynie Informacji Publicznej) a także wywieszony na terenie miasta Skawiny.
Szczegółowe informacje zamieszczono w wykazie.
Informacji udziela Wydział Mienia i Geodezji,
Urzędu Miasta i Gminy w Skawinie, Rynek 3, pok. nr 5, tel. (12) 277-01-55.

Kraków/34456122

ODESZLI.pl
Dziel się wspomnieniami o bliskich
Wejdź na serwis **odeszli.pl**

KLEPSYDRA
CMENTARZ KOMUNALNY
I KREMATORIUM
INFOLINIA: 12 352 44 44
CMENTARZ: +48 502 930 185
KREMATORIUM: +48 502 930 170
Nowy zielony cmentarz
Pierwsza kwatera ekologiczna
Kolumbaria na urny
Kamieniarstwo i opieka nad grobami
www.cmentarzkrakow.pl | Kraków, ul. Wielogórska 16

34452019

Poczta Polska

OGŁOSZENIE
O PRZETARGU PISEMNYM NA SPRZEDAŻ SKŁADNIKÓW MAJĄTKU

Sprzedawca: Poczta Polska S.A. z siedzibą w Warszawie przy ul. Rodziny Hiszpańskich 8
Prowadzący przetarg: Poczta Polska S.A. Region Infrastruktury Południe II
Przedmiot sprzedaży: zbędne składniki majątku wg zestawienia

Lp.	Nazwa składnika	Nr inwentarzowy	Rok produkcji	Cena wywoławcza (zł)	Wadium (zł)
	Szczegółowy wykaz składników majątku, ceny wywoławcze, wadia oraz informacje pomocnicze dostępne na stronie: ***www.poczta-polska.pl/przetargi-sprzedaz-skladnikow-majatku/***				

1. Warunkiem uczestnictwa w przetargu jest:
   a) wpłacenie wadium w wysokościach podanych w tabeli na konto **85 1320 0019 0099 0718 2000 0025 z zaznaczeniem pozycji z ogłoszenia której wpłata dotyczy**. Należy również dołączyć numer konta oferenta, na które ma być dokonany ewentualny zwrot wadium,
   b) przedłożenie lub wysłanie **pisemnej** oferty (wzór do pobrania na stronie www.poczta-polska.pl/przetargi-sprzedaz-skladnikow-majatku/ wraz z potwierdzeniem wpłaty wadium na adres: **PP S.A. Region Infrastruktury Południe II ul. Prokocimska 6, 30-945 Kraków** z dopiskiem na kopercie **„OFERTA – PRZETARG”** w terminie :

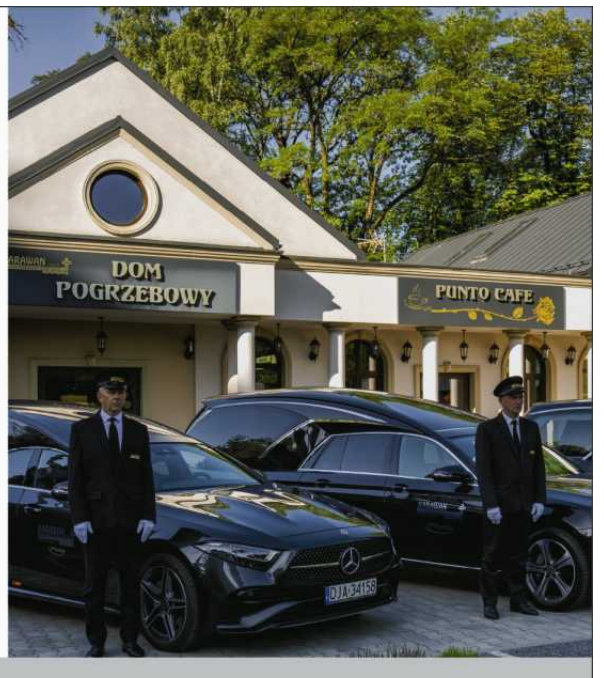
Pierwszy przetarg do 23.10.2026 r. godz. 10^{00} otwarcie ofert godz. 11^{00}
Drugi przetarg do 30.10.2026 r. godz. 10^{00} otwarcie ofert godz. 11^{00}

2. II przetarg odbędzie się w przypadku, gdy składnik majątkowy nie znajdzie nabywców w I przetargu.
3. Wadium przepada na rzecz sprzedawcy, jeżeli oferent, którego oferta została wybrana uchyli się od wpłacenia ceny nabycia w terminie wskazanym przez sprzedającego.
4. Wadium wpłacone przez oferentów, których oferta nie została przyjęta zostanie zwrócone niezwłocznie po dokonaniu wyboru oferty, natomiast wadium wpłacone przez Nabywcę zostaje zarachowane na poczet ceny nabycia.
5. Sprzedawcy przysługuje prawo swobodnego wyboru oferty, jeżeli uczestnicy zaoferowali tę samą cenę nabycia.
6. Komisja przetargowa odrzuci ofertę, jeżeli: została złożona w niewłaściwym terminie, została złożona w niewłaściwym miejscu, zawiera cenę niższą niż wywoławcza, nie dołączono do niej potwierdzenia wpłaty wadium lub innych załączników wymienionych w pkt.1
7. Zawiadomienie oferenta o przyjęciu oferty oznacza zawarcie umowy sprzedaży w trybie przetargu.
8. Sprzedany składnik majątku, Komisja przetargowa oraz przedstawiciel jednostki organizacyjnej, wydadzą Nabywcy w terminie 5 dni roboczych od dnia dokonania zapłaty. **Wszystkie koszty związane z ewentualnym demontażem oraz odbiorem przedmiotu przetargu obciążają Nabywcę.**
9. Poczta Polska S.A. nie ponosi odpowiedzialności za transport i załadunek sprzedanego składnika oraz za zniszczenia, dewastację bądź kradzież sprzedanego składnika, powstałe po wydaniu Nabywcy.
10. Informacji o przetargu udziela mailowo:agata.michalowska@poczta-polska.pl lub telefonicznie 14 621-50-25
11. Składniki majątku wystawione na sprzedaż będą udostępnione do oględzin w dniach **13-19.10.2026 r.**
    poz. 1-4 przy ul. Śniadeckich 13 w Nowym Sączu po wcześniejszym uzgodnieniu telefonicznym pod numerem telefonu **725-233-064**
    poz. 5-66 przy ul. Matuszczaka 5 w Rzeszowie po wcześniejszym uzgodnieniu telefonicznym pod numerem telefonu **502 014 768**
    poz. 67 przy ul. Prokocimskiej 6 w Krakowie po wcześniejszym uzgodnieniu telefonicznym pod numerem telefonu **502 014 656**

SPRZEDAJĄCY ZASTRZEGA SOBIE PRAWO ODSTĄPIENIA OD PRZETARGU
W KAŻDYM CZASIE BEZ PODANIA PRZYCZYNY

Rzeszów/34455917

Całodobowe wsparcie i doradztwo
Dbamy o godne pożegnanie w każdej cenie
Kompleksowe usługi pogrzebowe
Rozliczenia bezgotówkowe
Transport krajowy i międzynarodowy
Własne krematorium
Organizacja styp i pożegnań
KARAWAN GRUPA FIRM POGRZEBOWYCH TRADYCJE OD 1981 ROKU
Punkty Obsługi Klienta
10 lokalizacji w Krakowie
ul.Rakowicka 26A 12 222 00 30
ul. Sieroszewskiego 5B 12 686 61 45
ul. Bieżanowska 24 12 656 21 11
ul. Reduta 3B 12 222 50 49
ul. Rakowicka 33A 12 421 89 83
ul. Dolnych Młynów 3 12 632 11 22
ul. Wrocławska 8 12 631 77 95
ul. Ćwiklińskiej 10 606 793 279
Cm.Batowice 12 413 63 46
Cm.Grębałów 12 645 14 35
Krakowskie Krematorium
ul. Wielogórska 12 413 33 33

KRAKOWSKIE KREMATORIUM
tel. 12 413-33-33
biuro@kremacja-krakow.pl
30-398 Kraków, ul. Wielogórska 20
Gwarantujemy:
bezpieczeństwo i profesjonalizm | duży wybór urn | możliwość przechowania po kremacji
Zapraszamy do współpracy firmy pogrzebowe

Kraków/34452013

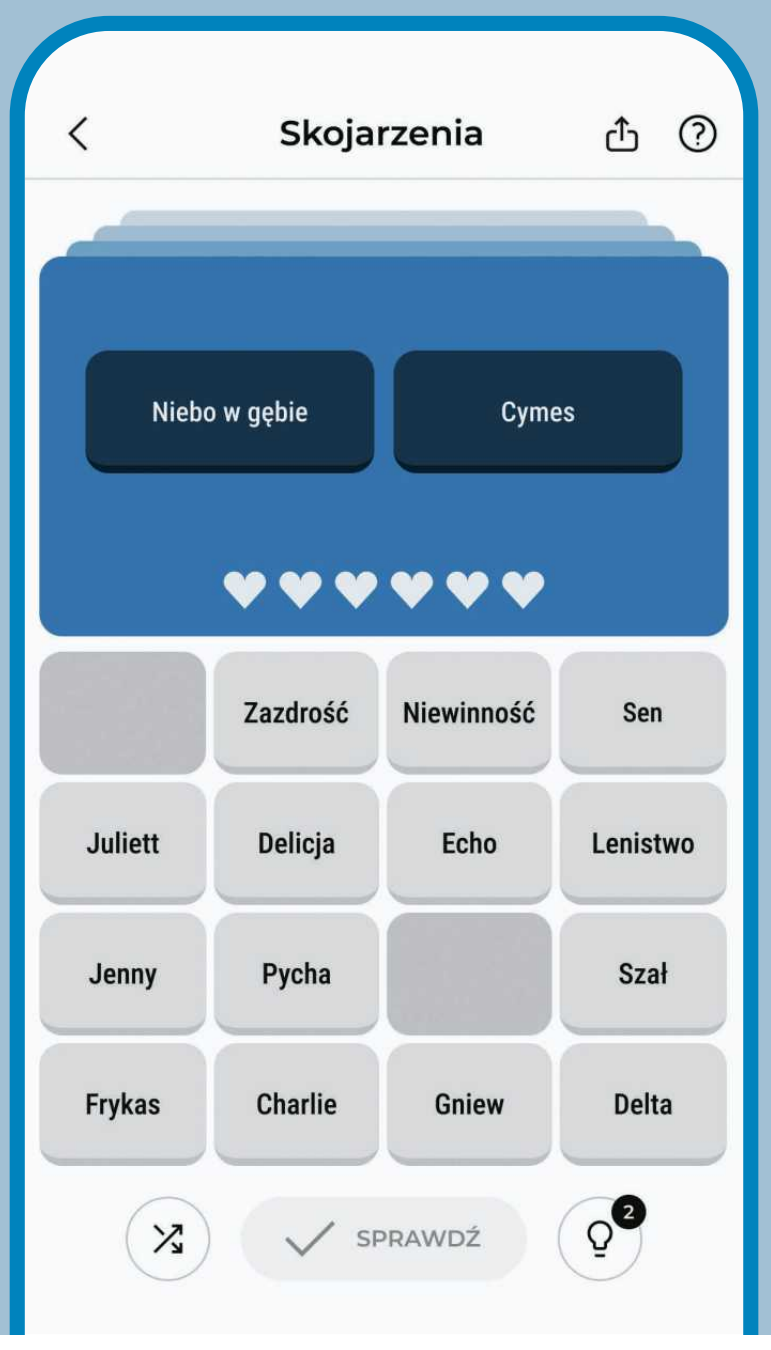
eprasa.pl 6484f01775

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

Nowa gra Skojarzenia

Łączysz fakty? Sprawdź się

Graj za darmo w APLIKACJI WYBORCZEJ

eprasa.pl 6484f01775

CO JEST GRANE

Największa placówka muzealna w kraju

147. urodziny muzeum

Muzeum Narodowe w Krakowie świętuje urodziny. Bilety na wystawy można nabyć za symboliczne 5 zł.

Marta Gruszecka

Oficjalna historia instytucji zaczęła się 7 października 1879 roku, kiedy Rada Miejska Krakowa przyjęła uchwałę, na mocy której rozpoczęło działalność pierwsze na ziemiach polskich Muzeum Narodowe.

Do dziś jest największą placówką muzealną w kraju – jej zbiory liczą ponad milion eksponatów (od starożytności po współczesność), ma dwanaście oddziałów, na terenie których znajdują się dwadzieścia trzy wystawy stałe i regularnie zmieniające się wystawy czasowe.

Z okazji urodzin muzeum przygotowało wiele atrakcji.

• **Muzeum Narodowe w Krakowie działa już od 147 lat** FOT. STUDIO PION

BILETY ZA 5 ZŁOTYCH

– Dziś MNK to nie tylko instytucja kultury o wielowiekowym dorobku, ale przede wszystkim przestrzeń otwarta, inspirująca i bliska mieszkańcom Krakowa oraz wszystkim miłośnikom sztuki. Przez lata muzeum rozwijało się i obecnie liczy aż 12 oddziałów. Każdy z nich to wyjątkowa opowieść o historii, sztuce oraz związanych z nią postaciach. To jedna z najcenniejszych kolekcji nie tylko w Polsce, ale i na świecie – podkreśla prof. dr hab. Andrzej Szczerski, dyrektor Muzeum Narodowego w Krakowie.

Co roku, początkiem października, MNK świętuje urodziny razem z mieszkańcami Krakowa. Tym razem jubileuszowe atrakcje instytucja zaplanowała na 10 i 11 października. – Przed nami dwa dni wypełnione sztuką, muzyką i twórczą zabawą – zapowiada dyrektor. Bilety na wszystkie ekspozycje stałe i czasowe dostępne będą w symbolicznej cenie 5 zł (z wyjątkiem MNK Muzeum Czartoryskich).

BIBLIOTEKA KSIĄŻĄT CZARTORYSKICH

Do świętowania zaprasza siedem oddziałów MNK. 10 października o godz. 11 w MNK Matejko (Floriańska 14) rozpocznie się oprowadzanie kuratorskie pod przewodnictwem Marty Kłak-Ambrożkiewicz. W samo południe odbędzie się wykład Barbary Banaś o wystawie czasowej „Od Picasso do pikasiaków", pt. „Joanna, Ewa, Elżbieta, Iza, Dorota i Ina, czyli o kształtach i dekoracjach newlookowych serwisów i innych porcelanowych utensyliów" w MNK Szołayscy (plac Szczepański 9). Po południu w programie urodzinowym jeszcze m.in. oprowadzanie kuratorskie po MNK Mehoffera i MNK Ciołek.

Dzień później (11 października), do wyboru oprowadzania kuratorskie z: Anną Wiszniewską i Piotrem Kordubą po wystawie „Obywatelka Cepelia" (MNK Gmach Główny, al. 3 Maja 1), Agnieszką Kosińską po muzeum biograficznym Józefa Czapskiego (MNK Czapscy, Piłsudskiego 12) i z Jadwigą Klimą po wystawie czasowej „Cenne, najcenniejsze. Dzieła z Biblioteki Książąt Czartoryskich" (MNK Muzeum Czartoryskich, Pijarska 15).

KONCERT W SUKIENNICACH

Na oba urodzinowe wieczory MNK zaplanowało koncerty. W sobotę (10 października, godz. 19) na arkadach Sukiennic od strony pomnika Adama Mickiewicza, przed wejściem do Galerii Sztuki Polskiej XIX wieku w Sukiennicach i na płycie Rynku Głównego odbędzie się widowisko muzyczne, łączące muzykę klasyczną, operową i filmową oraz taniec.

Wielki finał obchodów? Koncert w Galerii Sztuki Polskiej XIX wieku w Sukiennicach (11 października, godz. 18.30) w wykonaniu zespołu wokalnego Luna Plena. Na słodki poczęstunek podczas obu koncertów zaprasza WAWEL S.A. – partner MNK.

Zespół MNK dodaje, że w czasie urodzinowego weekendu obowiązuje zniżka w wysokości 10 procent na wszystkie gadżety i publikacje muzealne. ●

147. urodziny Muzeum Narodowego w Krakowie odbędą się 10 i 11 października. Szczegółowy program atrakcji na stronie **mnk.pl**

Jubileuszowy Patchlab Festival

Sztuka cyfrowa 15 lat temu i dziś

Jak zmieniała się sztuka cyfrowa przez ostatnie 15 lat? Na to pytanie odpowiedzi poszukają twórcy i goście tegorocznego Patchlab Digital Art Festivalu.

Marta Gruszecka

Pierwsza edycja Patchlab Festivalu odbyła się w 2012 roku, w zupełnie innej rzeczywistości. Nowe technologie dopiero walczyły o naszą uwagę, o sztucznej inteligencji za wiele jeszcze nie wiedzieliśmy.

W roku, który w wielu przepowiedniach miał być ostatnim dla obecnej cywilizacji, nic takiego się nie wydarzyło. Otrzymaliśmy za to nową, piątą wersję iPhone'a i ósmą Windowsa, Instagram stał się własnością Facebooka i Marka Zuckerberga, a na Marsie wylądował pojazd zasilany nietypowym paliwem – wodą morską. Co zmieniło się od tego czasu?

– Piętnasta edycja Patchlab nie rozpościera wizji technologicznej przyszłości, lecz konfrontuje wyobrażenia i obietnice, które przez lata wiązaliśmy z rozwojem narzędzi i systemów cyfrowych. 15 lat temu pytaliśmy, co możemy zrobić z nowymi technologiami. Dziś pytamy, co one robią z naszymi planami i czy nadal potrafimy wyobrażać sobie przyszłość, poza tym co mogą wygenerować i przewidzieć – komentuje Elwira Wojtunik-Láng, dyrektorka artystyczna Patchlab Digital Art Festivalu.

• **Na wystawie głównej zobaczymy m.in. filmową grę „Scent. Witnessing Without Power" Alana Kwana** FOT. MATERIAŁY PRASOWE PATCHLAB DIGITAL ART FESTIVALU

Marzenie o technologicznej przyszłości

Jakie są zatem plany na tegoroczną edycję? Jubileuszowy festiwal stanie się okazją do spojrzenia na piętnaście lat przemian sztuki cyfrowej i kultury Art & Tech przez pryzmat technologicznych przełomów, obietnic i rozczarowań. Hasłem jubileuszowej edycji jest „Dream Sim".

– „Dream" to marzenie o technologicznej przyszłości, sen jako obszar wyobraźni oraz możliwość wyobrażenia sobie czegoś, czego system jeszcze nie przewidział. „Sim" – narzędzie urzeczywistniania wyobraźni, lecz również system symulacji, który zaczyna projektować za nas możliwe przyszłości. „Dream Sim" przygląda się momentowi, w którym technologia przestaje być jedynie narzędziem służącym realizacji ludzkich wyobrażeń, a coraz częściej sama uczestniczy w ich tworzeniu. Granica między tym, co realne, wyobrażone i symulowane, staje się coraz mniej wyraźna, podobnie jak granica między doświadczeniem a jego technologicznym odpowiednikiem – tłumaczy Elwira Wojtunik-Láng.

Wystawa główna „Dream Sim", nawiązująca do tematu festiwalu, będzie zlokalizowana w Galerii Pałacu Potockich (15-18 października, godz. 12-18).

Między dźwiękiem, obrazem a abstrakcją

Program festiwalu obejmuje cztery wypełnione atrakcjami dni. Wśród nich m.in. premiera immersyjnego, opartego na prawdziwych historiach doświadczenia VR „Dark Rooms" w Pałacu Potockich. – W trzyosobowych grupach widzowie wspólnie wchodzą w intymne opowieści dotyczące seksualności, tożsamości, traumy i przemiany, opowiadane przez osoby, które ich doświadczyły – zapowiadają twórcy.

W doświadczeniu „Dark Rooms" będzie można wziąć udział między 15 a 18 października w godz. 12-17 (sesje po 50 minut). Tylko dla osób pełnoletnich.

Podczas Patchlabu obejrzymy m.in. „nD" Ryoichiego Kurokawy, japońskiego artysty mieszkającego w Berlinie, który podczas AVnocy 1 w Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha zaprezentuje najnowszą odsłonę rozwijanego od 2005 roku cyklu audiowizualnego. ●

15. Patchlab Digital Art Festival odbędzie się w dniach 15-18 października w kilku miejscach Krakowa. Szczegółowy program i bilety są dostępne na stronie **patchlab.pl**

1KR

eprasa.pl 6484f01775

CO JEST GRANE

Czasem dzieło sztuki, czasem kicz

W roli głównej: Cepelia

Gdzie się podziały zdobiące niegdyś mieszkania cepeliowskie przedmioty? Jak kontrastuje z tym, co współczesne, „cepeliowski kicz”?

Marta Gruszecka

Koronka”, „Wanda”, „Pilsko”, „Rękodzieło Artystyczne” – te i wiele innych spółdzielni rękodzieła ludowego i artystycznego z dumą należało od połowy XX wieku do Cepelii – słynnej na całą Polskę organizacji, której zadaniem było dbanie o polskie wyroby artystyczne.

Centrala Przemysłu Ludowego i Artystycznego zawiązała się 21 czerwca 1949 roku, na wniosek Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz Biura Nadzoru Estetyki Produkcji. Działała aż do 1990 roku. Przez 41 lat wyroby sygnowane logo Cepelii były obecne w polskich domach, błyszczały na salonach albo meblościankach, były wręczane jako prestiżowe prezenty.

Co stało się z tymi przedmiotami? Do historii organizacji nawiązuje Muzeum Narodowe w Krakowie i zaprasza na poświęconą jej wystawę „Obywatelka Cepelia”. To pierwsza w Polsce, krytyczna, przekrojowa ekspozycja, poświęcona jednej z najbardziej wpływowych instytucji, wytwarzającej i dystrybuującej przedmioty artystyczne i dzieła sztuki.

– Cepelia (Centrala Przemysłu Ludowego i Artystycznego) przez cztery dekady kształtowała codzienną estetykę Polaków, wpływając na wygląd ich mieszkań, stroju, pamiątek, a nawet na zbiorowe wyobrażenia o ludowości i tradycji. Miała istotne znaczenie dla budowania wizerunku kraju zagranicą. Wystawa prezentuje ten fenomen w szerokiej perspektywie, łącząc konteksty społeczne, projektowe, wizualne i ideologiczne – wyjaśniają kuratorzy wystawy, prof. UAM dr hab. Piotr Korduba oraz dr Anna Wiszniewska.

FOT. MATERIAŁY PRASOWE MUZEUM NARODOWEGO W KRAKOWIE

• **Zadaniem Cepelii było dbanie o polskie wyroby artystyczne**

Ekspozycja odsłania pełne spektrum funkcjonowania Cepelii – od projektowania i produkcji, przez badania i eksperyment, po system sprzedaży i wystawiennictwa. – W przestrzeniach wystawy zobaczymy zarówno wyroby nowoczesne, jak i tzw. ludowe i retro oraz modę, biżuterię, pamiątkarstwo, plakaty i wydawnictwa – zapowiadają kuratorzy.

Wystawa prezentuje również przykłady współpracy z Cepelią najwybitniejszych twórców epoki, i to w zakresie różnych dziedzin: tkanina (Jolanta Owidzka, Wojciech Sadley), ceramika (Helena i Lech Grześkiewicze i inni).

– Zwiedzający zobaczą unikaty, krótkoseryjne wyroby wybitnych projektantów oraz masową produkcję codziennego użytku, w tym również przykłady słynnego „cepeliowskiego kiczu”. Większość z udostępnionych zwiedzającym obiektów nigdy wcześniej nie była pokazywana, pochodzą z prywatnych zbiorów lub zostały wydobyte z magazynów różnych muzeów – zapewnia zespół kuratorski. ●

Wystawa „Obywatelka Cepelia” jest czynna od 9 października 2026 do 21 lutego 2027 roku w Gmachu Głównym Muzeum Narodowego w Krakowie (Al. 3 Maja 1). Szczegółowe informacje o wystawie i kalendarium MNK są dostępne na stronie **mnk.pl**

REKLAMA

Kraków/34454872

Orkiestra
Dęta
AMKP

AKADEMIA
MUZYCZNA
IM. KRZYSZTOFA
PENDERECKIEGO
W KRAKOWIE

ŁUKASZ NĘDZA *saksofon*
ŁUKASZ ADAMCZYK, WOJCIECH GŁĄB
SZYMON KABELA, FENGWEN YIN *tuby*
ORKIESTRA DĘTA AMKP
JAROSŁAW IGNASZAK *dyrygent*

ADAM GORB *Awayday* / ERIC WHITACRE *October* / DAVID SALLERAS *Alma Roja*
JOHN STEVENS *Grand Concerto for 4 Tubas* / FRANK TICHELI *Blue Shades*

21.10.2026
19:00
MUZEUM LOTNICTWA POLSKIEGO

1 KR

eprasa.pl 6484f01775

CO JEST GRANE

Pawilon Wyspiańskiego

Perły Celine Levitan

Kilkanaście prac łączących haft, cekiny i sztuczne perły. Galeria Bunkier Sztuki zaprasza na wystawę „Język pereł" Celine Levitan poza własną siedzibą.

Marta Gruszecka

Galeria Bunkier Sztuki pod opieką dyrektorki Delfiny Jałowik chętnie wychodzi ze sztuką poza własne mury. Przykładem wystawy prezentowanej w innej przestrzeni miejskiej jest „Język pereł" Celine Levitan – malarki, graficzki i twórczyni obrazów przestrzennych. Ekspozycja znajduje się w Pawilonie Wyspiańskiego, a że do końca zwiedzania zostało niewiele czasu, warto się pospieszyć.

Choć na prace artystki składają się różne formy, m.in. haft, cekiny, patchworkowe aplikacje czy sztuczne kamienie, Celine Levitan nazywa je obrazami, tak, jakby były namalowane. – Materiał nie pełni tu funkcji użytkowej. Staje się tworzywem obrazu: pozwala budować kolejne warstwy przedstawienia, nasycone kolorem, światłem i znaczeniami, których artystka, jak sama podkreśla, nie byłaby w stanie osiągnąć w klasycznym medium malarskim – mówi Delfina Jałowik, dyrektorka Galerii Bunkier Sztuki i kuratorka wystawy.

Celine Levitan zdradza, że jej dzieła powstają najczęściej bez wcześniejszych rysunków. – Bazuję na intuicji, kompozycje pojawiają się w procesie pracy pod wpływem różnych rzeczy. Tytuły natomiast rodzą się dopiero pod jego koniec, kiedy obrazy zaczynają odsłaniać własną narrację. Węże, koguty, języki, perły, oczy czy kobiece postaci tworzą tu nie tyle zamknięty system symboli, ile emocjonalny i intuicyjny język obrazów – mówi artystka.

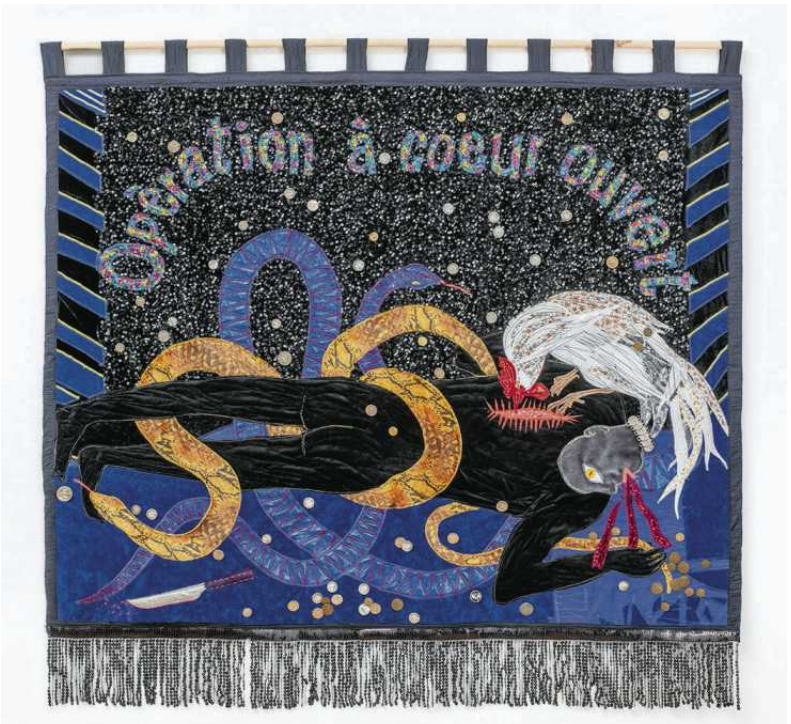
Wszystkie prace są silnie autobiograficzne – artystka traktuje je jako zapis własnych doświadczeń, emocji, lęków, pragnień i wewnętrznych przemian.

Jak rozumieć tytuł wystawy? Czy da się rozszyfrować „Język pereł"? – Tytuł nawiązuje do jungowskich interpretacji perły jako symbolu transformacji: tego, co rodzi się z doświadczenia bólu, napięcia i konfrontacji z własnym wnętrzem. „Język pereł" staje się tu metaforą komunikowania tego, co wymyka się racjonalnemu opisowi i ujawnia się poprzez obrazy, sny oraz symbole – mówi Celine Levitan.

Jednym z największych obiektów wystawy jest dwustronna „Kobieca układanka / Lalka do ubierania", co może kojarzyć się z obecną „Lalkomanią", związaną z filmem i serialem na podstawie powieści Bolesława Prusa.

– Dzieło jest inspirowane prawdziwymi papierowymi lalkami i tradycją retuszowanych portretów fotograficznych. Praca została pomyślana jako obiekt zachęcający widzów do wejścia w rolę bohaterki obrazu i skonfrontowania własnego doświadczenia z perspektywą artystki. Motyw składania, ubierania i konstruowania kobiecego wizerunku staje się tu opowieścią o tożsamości, budowanej pomiędzy społecznym oczekiwaniem, cielesnością i indywidualnym doświadczeniem – mówi artystka.

Koordynatorką jest Agnieszka Sachar, a autorem identyfikacji wizualnej Rafał Sosin.

• **Wszystkie prace są silnie autobiograficzne – artystka traktuje je jako zapis własnych doświadczeń, emocji, lęków, pragnień i wewnętrznych przemian** FOT. MAREK GARDULSKI

„Język pereł" staje się metaforą komunikowania tego, co wymyka się racjonalnemu opisowi i ujawnia się poprzez obrazy, sny oraz symbole

CELINE LEVITAN

Wystawę „Język pereł" można oglądać codziennie w godz. 9-19 do 31 października w Pawilonie Wyspiańskiego (plac Wszystkich Świętych 2) w Krakowie. Wstęp wolny.

Celine Levitan (właśc. Celina Kędziera, ur. 1974) – malarka, graficzka i twórczyni obrazów tekstylnych. Absolwentka Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, w pracowni prof. Adama Brinckena. W ostatnich latach rozwija autorską formę szytych obrazów, łącząc doświadczenie malarskie z wieloletnią pracą z materiałem i haftem przy tworzeniu obiektów dekoracyjnych i użytkowych.

Muzeum Lotnictwa Polskiego

Zagrają młodzi artyści z Akademii Muzycznej

Ćwiczą wiele godzin dziennie, plan dnia dopasowują do muzyki. Efekty ich pracy można podziwiać regularnie na krakowskich scenach. Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie przez cały rok organizuje koncerty z udziałem studentów. Pierwszy – Orkiestry Dętej – 21 października.

Marta Gruszecka

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie 5 października zainaugurowała rok akademicki 2026/2027. Kształcący się pod jej skrzydłami studenci mają w planach, poza edukacją, zdobywanie doświadczenia scenicznego i prezentowanie swojego talentu przed widownią.

• **Młodzi muzycy regularnie zapraszają na koncerty, podczas których przypominają utwory z różnych epok** FOT. PIOTR MARKOWSKI

Młodzi muzycy regularnie zapraszają na koncerty, podczas których prezentują swoje umiejętności i przypominają utwory z różnych epok. Na terenie uczelni regularnie działają cztery orkiestry: Dęta, Kameralna, Barokowa i Symfoniczna.

Na dobry początek semestru zimowego sezon koncertowy AMKP zainauguruje Orkiestra Dęta. Zespół powstał w 2012 roku z inicjatywy prof. dra hab. Zbigniewa Kamionki i jest najmłodszą spośród czterech orkiestr, działających na terenie uczelni. Jej pierwszym dyrygentem był Leszek Mieczkowski, od 2015 roku prowadzi ją Jarosław Ignaszak. Młodzi artyści podczas koncertów prezentują muzykę klasyczną, filmową i jazzową.

Pierwsze jesienne spotkanie ze studentami AMKP – 21 października na terenie Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie, z którym uczelnia kontynuuje współpracę również w tym roku.

W repertuarze pięć utworów: „Awayday" Adama Gorba (1958), „October" Erica Whitacre (1970), „Alma Roja" Davida Sallerasa (1980) oraz, po przerwie, „Grand Concerto for 4 Tubas" Johna Stevensa (1951) i „Blue Shades" Franka Ticheli (1958).

Wśród solistów usłyszymy Łukasza Nędzę (saksofon) oraz Łukasza Adamczyka, Wojciecha Głąba, Szymona Kabelę i Fengwena Yina (tuba). Artystom będzie towarzyszyła Orkiestra Dęta AMKP pod batutą dyrygenta Jarosława Ignaszaka. ●

Koncert Orkiestry Dętej AMKP 21 października (środa) o godz. 19 w Muzeum Lotnictwa Polskiego (al. Jana Pawła II 39). Wstęp za okazaniem bezpłatnych wejściówek, które będą dostępne niebawem.

1KR

eprasa.pl 6484f01775

wyborcza

WROCŁAW
TYGODNIK

Piątek, 9 października 2026 | Redaktor prowadzący **Leszek Frelich** wroclaw.wyborcza.pl | Kontakt z redakcją: wroclaw@wyborcza.pl

Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli

Rewanż na pracownikach

Była dyrektorka DODN po przegranym konkursie najpierw oskarżyła przed sądem przewodniczącą oświatowej „Solidarności”. Potem pracownikom, którzy stanęli w obronie związkowczyni, fałszywie zarzuciła mobbing.

Karolina Kijek

FOT. TOMASZ PIETRZYK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Żeby zrozumieć, co się dzieje dziś, trzeba cofnąć się o kilka lat. W 2021 roku pisaliśmy w „Wyborczej”, że dziewięcioro pracowników Dolnośląskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu domagało się powołania komisji antymobbingowej. W piśmie do urzędu marszałkowskiego, któremu podlega ośrodek, opisywali, że doświadczają „działań o charakterze mobbingu i dyskryminacji ze strony pracodawcy, które polegają na uporczywym i długotrwałym nękaniu lub zastraszaniu pracowników”.

Dyrektorka była wtedy zaskoczona tymi zarzutami. Zapewniała nas, że atmosfera w pracy jest bardzo dobra.

– Nie otrzymałam żadnych skarg i nic mi nie wiadomo o tym, by ktoś odszedł ze względu na konflikt – mówiła.

Konkurs na dyrektora

Pracownicy prosili o powołanie niezależnej, zewnętrznej komisji. Argumentowali, że wewnętrzna procedura antymobbingowa DODN „nie przewiduje sytuacji, w której mobberem jest pracodawca”. Ostatecznie komisję powołała sama dyrektorka, bo – jak wyjaśnia urząd marszałkowski – zgodnie z przepisami należało to do jej obowiązków.

Komisja zakończyła prace w grudniu 2021 roku i nie potwierdziła żadnego z zarzutów. Wcześniej, jak pisaliśmy w „Wyborczej”, urząd kontrolował DODN i pozytywnie ocenił działania dyrektorki jako pracodawcy.

Sygnały o złej atmosferze w ośrodku napływały jednak także do „Solidarności”. Związek przeprowadził wśród członków anonimowe ankiety dotyczące pracy w placówce. Wszystkie złożone w terminie były negatywne. Jedyną pozytywną pracownik przysłał po terminie.

Między innymi na tej podstawie, gdy w 2023 roku zorganizowano konkurs na dyrektora DODN, „Solidarność” wydała ówczesnej dyrektorce negatywną opinię.

– Związek jest od tego, aby stać po stronie pracowników. Z uwagi na napływające skargi i wyniki anonimowej ankiety, nie mogliśmy wydać pozytywnej opinii – wyjaśnia „Wyborczej” Krystyna Kochan, przewodnicząca MOZ NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania Wrocław-Krzyki.

Dyrektorka nie uzyskała rekomendacji siedmioosobowej komisji konkursowej, w której zasiadali także przedstawiciele kuratorium oświaty i urzędu marszałkowskiego.

Stanowisko objęła Katarzyna Pawlak-Weiss, która też stanęła do konkursu.

Oskarżenia o zniesławienie

Na tym konflikt się nie zakończył. Była dyrektorka, która nadal pracuje w DODN, w 2024 roku wniosła przeciwko Krystynie Kochan prywatny akt oskarżenia o zniesławienie. Zarzuciła jej, że przekazując kuratorium pismo z negatywną opinią o jej pracy, poniżyła ją w oczach opinii publicznej.

Według byłej dyrektorki opinia związku opierała się na „zmanipulowanej i zawierającej nierzetelne oraz nieprawdziwe dane ankiecie”. Jej zdaniem ankieta nie pokazywała oceny reprezentatywnej grupy pracowników, tylko wybranych członków związku, z kręgu osób przychylnych przewodniczącej.

Była dyrektorka twierdziła też, że docierały do niej sygnały „o wyrażanych przez Krystynę Kochan negatywnych opiniach, wskazujących że przewodnicząca dąży do odwołania jej ze stanowiska oraz usunięcia ze związków zawodowych”.

Oczekiwała 15 tys. zł zadośćuczynienia oraz przeprosin w lokalnej prasie i na stronie internetowej związku.

– Dla pani Kochan to było naprawdę trudne – słyszymy od osoby związanej z DODN. – Nikomu nie chciała dokuczyć, po prostu wystawiła opinię na podstawie informacji, które dotarły do związku. Na resztę nie miała żadnego wpływu.

Po stronie przewodniczącej związku opowiedziała się część byłych i obecnych pracowników ośrodka.

– Chcieliśmy jej po prostu pomóc. Wiedzieliśmy, że ma problemy, bo stanęła po naszej stronie – słyszymy. – W oświadczeniach złożonych do sądu opisaliśmy więc, co działo się w DODN.

Podpisali je imionami i nazwiskami. Dodajmy, że żaden sąd nie rozstrzygał, czy opisane w nich zarzuty są prawdziwe.

Jedna z osób napisała, że poprosiła o możliwość wcześniejszego wyjścia z powodów zdrowotnych i zaproponowała odpracowanie nieobecności. Miała wtedy usłyszeć od ówczesnej dyrektorki: „Mam władzę i mogę panią zwolnić”.

Druga osoba napisała, że sytuacja w pracy odbiła się na jej zdrowiu i że w końcu zrezygnowała z zatrudnienia.

„Zostałem oskarżony o liczne nieprawidłowości, pomimo faktu, że wcześniej za te same działania byłem wyróżniany przez panią dyrektor” – napisał autor kolejnego oświadczenia.

Jeszcze inny pracownik wymienił kilkanaście zachowań, które jego zdaniem nosiły znamiona mobbingu. Wśród nich wskazał „ciągłe krytykowanie wykonywanej pracy”, nierówne traktowanie przy dostępie do szkoleń i przyznawaniu dodatków motywacyjnych, „zastraszanie pracowników zwolnieniem z pracy” oraz zlecanie zadań wykraczających poza zakres obowiązków. Dodał, że informacje o tym zgłaszano wcześniej organowi prowadzącemu DODN i związkom zawodowym.

Umorzone postępowania

W listopadzie 2025 roku sąd umorzył postępowanie przeciwko Krystynie Kochan. Nikt nie złożył zażalenia, więc w grudniu decyzja stała się prawomocna.

Była dyrektorka DODN w trakcie procesu przedkładała kolejne dokumenty i rozszerzyła akt oskarżenia, zarzucając przewodniczącej, że celowo kierowała grupą pracowników, by rozpowszechniali zniesławiające ją informacje. Złożyła też zawiadomienie do prokuratury. W tej sytuacji sąd uznał, że zarzucany czyn należy do ściganych z oskarżenia publicznego, a nie prywatnego.

Osobnym postanowieniem zasądził od byłej dyrektorki na rzecz szefowej oświatowej „S” ok. 3,7 tys. zł tytułem zwrotu kosztów obrońcy. Złożyła zażalenie, ale w styczniu 2026 roku Sąd Okręgowy we Wrocławiu utrzymał postanowienie w mocy. W uzasadnieniu wyjaśnił, że zarówno sam proces, jak i jego umorzenie były wynikiem jej czynności procesowych.

Kilka miesięcy później pracownicy, którzy złożyli oświadczenia w obronie przewodniczącej i podpisali się pod nimi, zaczęli być wzywani na policję. Okazało się, że była dyrektorka DODN złożyła na nich zawiadomienie.

– Komisariat Policji Wrocław-Stare Miasto, pod nadzorem Prokuratury Rejonowej Wrocław-Stare Miasto, prowadził postępowanie w sprawie fałszywego oskarżenia pracowników Dolnośląskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, gdzie pokrzywdzona pełniła funkcję dyrektora – potwierdza podkom. Aleksandra Freus z Komendy Miejskiej Policji we Wrocławiu.

Postępowanie trwało od 23 kwietnia do 6 czerwca 2026 roku. Sprawę umorzono „wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa”. Nikomu nie postawiono zarzutów.

– Obawiamy się jednak, że to nie koniec – mówi „Wyborczej” jeden z pracowników.

„Trudna sytuacja” pracowników

Wielokrotnie „Wyborcza” prosiła byłą dyrektorkę DODN o komentarz: e-mailem, telefonicznie i SMS-em. Nie odpowiedziała.

Zadzwoniliśmy więc pod inny numer, który znaleźliśmy w internecie wraz z jej nazwiskiem. Odebrała. Podkreśliła, że to jej prywatny telefon, a teraz jest nieobecna w pracy. Nie odpowiedziała, czy odniesie się do naszych pytań.

Chwilę później przesłała nam SMS, jeszcze raz odnosząc się do kwestii numeru telefonu. Dodała, że prosi o „zaprzestanie nękania” w sprawach prywatnych i oznajmiła, że nie pełni już funkcji publicznych i nie ma obowiązku wypowiadać się na temat działania innych osób czy organizacji.

„Dalsze próby naruszania mojego miru domowego zostaną zgłoszone do odpowiednich służb” – napisała.

Ponieważ była dyrektorka powiedziała nam, że jest nieobecna w pracy, wstrzymaliśmy się z publikacją na kolejne dwa tygodnie. Do dziś nie odpowiedziała na naszego e-maila ani nie skontaktowała się z nami w żaden sposób.

– To przykra, trudna sytuacja dla pracowników i niełatwo im przejść nad tym do porządku dziennego – przyznaje obecna dyrektorka DODN Katarzyna Pawlak-Weiss. – To oczywiście wpływa na atmosferę, tym bardziej że wszyscy pracujemy w jednym miejscu. Muszę to uwzględniać przy organizacji i tworzeniu zespołów zadaniowych do różnych projektów.

Dodaje, że jej możliwości są ograniczone, bo działania prawne były prowadzone przeciwko pracownikom jako osobom prywatnym, a nie jako przedstawicielom DODN.

Urząd marszałkowski również wskazuje, że niewiele może zrobić. Rzecznik prasowy Michał Nowakowski wyjaśnia, że urząd jest organem prowadzącym, ale nie bierze udziału w codziennym zarządzaniu ośrodkiem i nie dostał oficjalnych zawiadomień o postępowaniach wszczętych przez byłą dyrektorkę.

– Prawem każdego jest dochodzenie swoich racji przed sądem, dotyczy to zarówno pracowników, jak i byłej pani dyrektor. Niezależny sąd wyda odpowiedni wyrok – zaznacza Nowakowski. – Urząd marszałkowski dokłada wszelkich starań w celu złagodzenia konfliktów i poprawy sytuacji pracowników. Jednak to dyrektor jednostki odpowiada za całokształt funkcjonowania podległego mu podmiotu, zarówno w wymiarze formalno-prawnym, jak i społecznym.

Z informacji „Wyborczej” wynika, że była dyrektorka złożyła także pozew przeciwko DODN, zarzucając ośrodkowi nierówne traktowanie.

eprasa.pl 6484f01775

Problemy z badaniem teczki „Bolka”

Nieistniejące „ustalenia prokuratury”

Kłamstwa i obelgi wobec legendarnego lidera „Solidarności” ma usprawiedliwiać komunikat prokuratury o umorzeniu śledztwa w sprawie składania przez Wałęsę fałszywych zeznań. Oto, jakie są fakty.

• **Lech Wałęsa został zlinczowany na podstawie „ustaleń z prokuratury”, które nie istnieją**

FOT. MARTYNA NIEĆKO / AGENCJA WYBORCZA.PL

Marcin Rybak

Komunikat ukazał się 24 września 2026 na stronie Prokuratury Okręgowej w Warszawie. Tego samego dnia umorzyła śledztwo przeciwko Wałęsie.

Dotyczyło zdarzenia z 13 kwietnia 2016 roku. Lech Wałęsa był tego dnia przesłuchiwany przez prokuraturę Instytutu Pamięci Narodowej. Pokazano mu dokumenty z teczki tajnego współpracownika SB o pseudonimie „Bolek”. Wynikało z nich, że miał nim być właśnie Wałęsa. Były prezydent, a wcześniej przywódca NSZZ „Solidarność” oświadczył, że raporty agenta „Bolka” – które zobaczył na przesłuchaniu – nie były pisane jego ręką.

Prokuratura, jeszcze za rządów PiS twierdziła, że było to fałszywe zeznanie. Ogłoszono Wałęsie zarzut, próbowano go nawet oskarżyć. Ostatecznie prokuratura orzekła, że nie jest w stanie udowodnić fałszywych zeznań i postępowanie umorzyła.

„NIE MÓGŁ NAPISAĆ ŻADNEGO DONOSU, BO BYŁ ZA GŁUPI”

W internecie rozpętało się piekło. Pisowscy propagandyści wyciągnęli kilka zdań z bardzo długiego komunikatu prokuratury i zmanipulowali je.

„Debil”, „kretyn”, „analfabeta” – nabijali się z Wałęsy Robert Mazurek i Krzysztof Stanowski w swoim „Kanale Zero”. „Prokuratura okręgowa, pod wodzą... nooo takim świetlanym przykładem Waldemara Żurka uznała, że Lech Wałęsa nie mógł być „Bolkiem” szanowni państwo, bo Lech Wałęsa był analfabetą. Nie mógł napisać żadnego donosu, bo był na to za głupi” – rechotał Mazurek.

„Prokuratura Żurka i Tuska wydała oficjalne oświadczenie, w imieniu państwa, że to niemożliwe, żeby donosił na kolegów, ponieważ uwaga: „nie potrafił czytać i pisać, był analfabetą” – powtarzał opolski polityk PiS Patryk Jaki na Facebooku.

To tylko parę przykładów. Tego rodzaju wypowiedzi, ocen i komentarzy jest znacznie więcej. Ich autorzy świadomie kłamią i manipulują. Albo komentują komunikat prokuratury, którego nie przeczytali. Albo przeczytali, ale niewiele z niego pojęli.

FAKTY W SPRAWIE TECZKI „BOLKA” I ZEZNANIA WAŁĘSY

Po pierwsze w tym śledztwie nie badano, czy 83-letni dziś Lech Wałęsa był w latach 70. ubiegłego wieku tajnym współpracownikiem komunistycznej Służby Bezpieczeństwa o pseudonimie „Bolek”. Nie tego dotyczyło prokuratorskie śledztwo i nie o to chodzi w jego umorzeniu.

Sprawa zaczęła się w lutym 2016 roku, gdy w domu nieżyjącego już wówczas generała Czesława Kiszczaka znaleziono teczkę tajnego współpracownika komunistycznej SB o pseudonimie „Bolek”. Z dokumentów wynikało, że współpracował z bezpieką w pierwszej połowie lat 70. XX wieku. I że był nim Lech Wałęsa.

Wałęsa zaprzeczył i oświadczył, że dokumenty dotyczące jego współpracy z SB były fałszowane. IPN wszczął wówczas śledztwo w sprawie fałszowania dokumentów na szkodę Lecha Wałęsy. Przyznano mu nawet status pokrzywdzonego.

– To śledztwo było nielegalne. Bo dotyczyło fałszowania pisma Wałęsy w latach 80. To przestępstwo było już przedawnione. A prawo mówi, że jeśli czyn jest przedawniony, to śledztwa się nie wszczyna – komentuje dziś jeden z obrońców Lecha Wałęsy, adwokat Jan Widacki.

Jednak prokuratura IPN postępowanie wszczęła i wezwała Wałęsę na przesłuchanie, podczas którego Wałęsa oznajmił, że raporty agenta „Bolka” nie były przez niego pisane.

IPN powołał więc biegłych z krakowskiego Instytutu Ekspertyz Sądowych im. Jana Sechna. Ci orzekli, że dokumenty zakwestionowane przez Wałęsę, pisał jednak on. Ten wątek przekazano do Prokuratury Okręgowej w Warszawie, która pod koniec listopada 2023, już po wyborach parlamentarnych, przesłała do sądu akt oskarżenia Wałęsy o składanie fałszywych zeznań. Może za to grozić nawet 8 lat więzienia.

Warszawska prokuratura – dodajmy – nie wykonała żadnej czynności procesowej. Akt oskarżenia sformułowała tylko na podstawie dokumentów IPN.

Lech Wałęsa oświadczył, że dokumenty dotyczące jego współpracy z SB były fałszowane

„WTÓRNY ANALFABETYZM” WAŁĘSY

W czerwcu 2024 sąd w Warszawie zwrócił sprawę do prokuratury i nakazał uzupełnienie śledztwa. Przede wszystkim sąd miał wątpliwości co do ekspertyzy Instytutu im. Sechna. Obrona – powołując się na opinię przygotowaną na jej wniosek przez znanego eksperta kryminalistyki, adwokata, prof. Jana Girdywoynia – przekonywała, że nie da się kategorycznie, bez żadnych wątpliwości stwierdzić czy dokumenty z teczki agenta „Bolka” były pisane ręką Wałęsy.

Brakowało bowiem tzw. materiału porównawczego. Czyli zapisków, podpisów, dłuższych tekstów pisanych ręcznie przez Lecha Wałęsę w tym samym czasie, w którym miały powstawać dokumenty z teczki pracy agenta SB. Czyli w pierwszej połowie lat 70.

Sąd – zwracając sprawę do uzupełnienia – nakazał wyjaśnić wątpliwości dotyczące ekspertyzy, na podstawie której ogłoszono zarzuty fałszywych zeznań.

Prokuratura – czytamy dziś w komunikacie – próbowała znaleźć materiał porównawczy z lat 70, czyli różne teksty pisane ręką Wałęsy albo przez niego podpisane dokładnie w tym czasie.

Dlaczego to ważne? Bo wtedy Wałęsa, jako robotnik w stoczni, czyli pracownik fizyczny, mało i rzadko pisał. Świadkowie, którzy zeznawali w prokuraturze, a którzy blisko znali Wałęsę w tamtym czasie, użyli nawet sformułowania „wtórny analfabetyzm”. Chodziło nie o to, że Wałęsa nie umiał czytać i pisać tylko, że nie pisał długich tekstów, miał prymitywny charakter pisma, mało i słabo czytał.

Ów „wtórny analfabetyzm” znalazł się w komunikacie prokuratury z 24 września 2026. Tyle że prokuratura nie napisała „Wałęsa nie mógł być agentem, bo był analfabetą”. Nie ma też w komunikacie fałszywie przytaczanych m.in. przez Stanowskiego z Mazurkiem sformułowań: „kretyn”, czy „debil”.

Kłamstwem jest niby żartobliwe zdanie Stanowskiego: „Lech Wałęsa został pierwszą osobą w Polsce, która ma urzędowe zaświadczenie, że jest debilem”. I drugi też niby żart Mazurka, który zwrócił się do Wałęsy: „Jest pan niewinny, jest pan po prostu kretynem”.

Jednym z argumentów za tym, że nie można porównywać zapisków z lat 70., z dokumentami pisanymi czy podpisywanymi później jest właśnie fakt, że gdy Wałęsa został przywódcą związku zawodowego i politycznym działaczem, miał większy kontakt ze słowem pisanym i jego charakter pisma stał się bardziej „wyrobiony”.

Prokuratura w swoim komunikacie z 24 września informuje, że próbowała odszukać „materiał porównawczy”, taki, który nie pozostawiałby żadnych wątpliwości. Czyli różne zapiski, dłuższe treści, pisane ręką Wałęsy w tym czasie, w którym działać miał agent „Bolek”. Według prokuratury to się nie udało.

Dodajmy, że początkowo śledczy próbowali zlecić nową ekspertyzę. Wyznaczono już nawet laboratorium kryminalistyczne Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. ABW – mówi nam rzecznik warszawskiej Prokuratury Okręgowej Piotr Skiba – odpisała, że jest zawalona pracą i nie jest w stanie się tym zająć.

Koniec końców prokuratura oceniła, że nowa ekspertyza i tak nie ma sensu, bo nie udało się odnaleźć żadnych dłuższych zapisków Wałęsy z lat 70. Postanowiła więc umorzyć postępowanie. Podstawą prawną było przekonanie, że nie znaleziono podstaw, by oskarżyć Wałęsę o fałszywe zeznania.

„TYLKO „E” SIĘ POWTARZA”

O tym, że taki problem – z odszukaniem właściwego materiału porównawczego – może się pojawić, mówił w rozmowie z „Wyborczą”, zaraz po tym, jak odnaleziono w domu Kisz-

eprasa.pl 6484f01775

czaka teczkę „Bolka”, wspomniany już wyżej prof. Jan Girdywoyń. Ten sam, który kilka lat później stanie się autorem tzw. prywatnej opinii, złożonej do akt sprawy przez obrońców Wałęsy.

– Współczesne pismo Wałęsy prawdopodobnie się różni od tamtego sprzed ponad 40 lat” – mówił ekspert. – Wpływa na to zarówno wiek, stan zdrowia, jak i częstotliwość pisania. Jego współczesne rękopisy nie będą więc wystarczające. Adekwatność polega także na tym, że do badania podpisów potrzebne są podpisy porównawcze, do cyfr – cyfry, a do tzw. tekstów długich (czyli np. raportów) – inne teksty długie (notatki, życiorysy itp.). Nie wiem, czy taki materiał w ogóle istnieje, a jest on warunkiem poprawnego opiniowania.

Dodał też, że: – podpisy na pewno będą musiały być zbadane z zachowaniem powyżej opisanych wymagań. Czyli trzeba byłoby mieć stare podpisy „Lech Wałęsa”. A do ustalenia wykonawstwa zapisu „Bolek” trzeba byłoby mieć pisane jego ręką w tamtych czasach słowa „Bolek”, „Lolek” czy inne składające się z analogicznie łączonych znaków”.

– O tym, kto pisał słowo „Bolek” – przekonywał ekspert – nie da się stwierdzić, porównując to słowo z podpisem „Lech Wałęsa”. Bo tu i tu powtarza się tylko litera „e”.

A „WAŁĘSA” I TAK BYŁBY UNIEWINNIONY

Wreszcie ostatnia kwestia. Polskie sądy – w tym Sąd Najwyższy – od dawna uznają, że jeśli świadek kłamie, bo się boi, że grozi mu odpowiedzialność karna, gdyby powiedział prawdę, to nie popełnia przestępstwa fałszywych zeznań. Bo nikt nie ma obowiązku obciążać samego siebie. Bo prawo do obrony jest najważniejsze i nie można go ograniczać.

Na ten wątek prokuratura zwraca uwagę na końcu swojego komunikatu. Dodajmy, że władza PiS wprowadziła do kodeksu karnego nowe przestępstwo – składanie fałszywych zeznań przez osobę, która kłamie, bo boi się kary. Grozi za to mniej surowa kara niż za „zwykłe” fałszywe zeznania – bo do 5 lat więzienia.

Jednak po pierwsze; nowelizacja kodeksu karnego – z nowym przestępstwem – weszła w życie trzy dni po przesłuchaniu Wałęsy. A po drugie są poważne wątpliwości czy to nowe przestępstwo jest zgodne z polską konstytucją. ●

Festiwal Czas na Książki

Nagroda dla Agnieszki Dobkiewicz

Dziennikarka „Gazety Wyborczej” i autorka książek o historii Dolnego Śląska Agnieszka Dobkiewicz otrzymała nagrodę za wkład w rozwój i promocję polskiej literatury podczas finału Festiwalu Czas na Książki w Ząbkowicach Śląskich.

Jessica Krysiak

Festiwal organizowany jest od siedmiu lat przez pisarkę Sylwię Winnik we współpracy z lokalnym samorządem i instytucjami kultury.

Podczas tegorocznej gali finałowej przyznano trzy wyróżnienia. Nagrodę za największą liczbę wypożyczeń w bibliotece otrzymała pisarka Agnieszka Lis. Tytuł osobowości festiwalu przyznano ex aequo Wojciechowi Drewniakowi, znanemu z kanału „Historia bez Cenzury”, oraz pisarzowi Piotrowi Małeckiemu. Nagroda za wkład w rozwój i promocję polskiej literatury trafiła do Agnieszki Dobkiewicz.

Podczas festiwalu Dobkiewicz spotkała się z czytelnikami. Rozmowa koncentrowała się wokół kobiet, które zmieniały historię, ale także wokół jej ostatniej książki poświęconej Zamkowi Książ, poprzedniej „Dziewczyny z Gross-Rosen” oraz Dolnośląskiego Szlaku Kobiet.

Choć podczas spotkań autorskich Dobkiewicz często opowiada o bohaterkach swoich książek i przypomina historie kobiet pomijanych przez lata w oficjalnej narracji historycznej, podkreśla, że nie uważa się za autorkę literatury kobiecej.

ROZMOWA Z
AGNIESZKĄ DOBKIEWICZ

JESSICA KRYSIAK: Czy łatwo dziś zaszufladkować autorkę piszącą o kobietach jako twórczynię literatury kobiecej?

AGNIESZKA DOBKIEWICZ: – Bardzo łatwo. A to nie jest tak, że ja nie chcę pisać o kobietach. Historia kobiet i przypominanie ich losów jest dla mnie bardzo ważne jako dla kobiety i bardzo lubię to robić. Natomiast nie jestem pisarką, która skupia się tylko na postaciach kobiecych.

Mówienie o mnie, że jestem pisarką, która pisze literaturę dla kobiet, jest po prostu niesprawiedliwe. Piszę dla ludzi, którzy chcą dowiedzieć się czegoś o historii Dolnego Śląska czy o zapomnianych historiach.

Jak w takim razie określiłabyś swoją twórczość?

– Bardzo spodobało mi się określenie, którego użyła Wiola Samborska z Fundacji Równości. Powiedziała, że jestem „pisarką od zapomnianych”. I chyba właśnie z tym najbardziej się utożsamiam.

W swojej twórczości przywróciłaś głos więźniarek obozu Gross-Rosen, żydowskich mieszkańców Dolnego Śląska czy służących z Zamku Książ. Która z tych historii najmocniej cię poruszyła i zmieniła jako autorkę?

• **Agnieszka Dobkiewicz**
FOT. ANDRZEJ DOBKIEWICZ

– Niewątpliwie „Dziewczyny z Gross-Rosen”. To historia, która zmieniła moje życie. Opowiada o sześciu kobietach, które przez przypadek stały się więźniarkami systemu Gross-Rosen. Po wojnie ta historia właściwie zniknęła z pamięci. Gross-Rosen był traktowany jako obóz męski, bo kobiety nie przebywały w głównej siedzibie obozu, tylko w jego filiach. Dopiero po książce ta pamięć zaczęła odżywać.

Najważniejsze jest dla mnie to, że te dziewczyny nie mogły już same upomnieć się o pamięć o sobie. Potrzeba było kogoś, kto w ich imieniu zabierze głos i powie, że one tu były i trzeba o nich pamiętać.

Sukces twoich książek pokazuje, że czytelnicy chętnie sięgają po historie ludzi zapomnianych. Skąd bierze się ten fenomen?

– Jestem reportażystką i uważam, że świat realny jest na tyle fascynujący, że ciągle można w nim znajdować nowe tematy.

Jest coś niezwykłego w sytuacji, gdy upominasz się o ludzi, którzy odeszli. Nagle okazuje się, że oni tak naprawdę nie odeszli. Czekali tylko, aż ktoś opowie ich historię, odda im głos. Wtedy te opowieści zaczynają żyć własnym życiem.

Tak było również podczas pracy nad ostatnią książką „Zamek Książ. Historia opowiedziana głosami służących”...

– Tak. Wcześniej bywałam tam wielokrotnie, ale po napisaniu tej książki patrzę na Zamek Książ zupełnie inaczej. Wprowadziłam do tej opowieści postacie służących, opisałam schyłek świata dworu książęcego – pokazałam bardzo męski świat, do którego wprowadziłam też kobiety. Dzięki temu, teraz podczas kolejnych wizyt w zamku, mogę dostrzec tam rzeczy, których wcześniej nie widziałam.

To także książka inna od twoich wcześniejszych publikacji. Wprowadziłaś elementy fabularyzacji i literackiej rekonstrukcji.

– To moja pierwsza książka, przy której mogłam sobie na to pozwolić. Mój redaktor Daniel Lis powiedział nawet, że to „powieść reporterska”.

Wcześniej pisałam o bardzo trudnych tematach, tam nie było wielkiej przestrzeni na zabawę formą. Natomiast przy książce o Zamku Książ bardzo mocno bawiłam się konstrukcją. Jest oparta na 24 godzinach, w które wpisane są losy bohaterów. Ten czas odgrywa tam olbrzymią rolę, bo to jest, tak jak powiedziałam, zmierzch pewnego świata. To jest bardzo wymowne dzisiaj, gdy też jesteśmy, moim zdaniem, świadkami zmierzchu kolejnego świata – tego, w którym żyjemy. Wszyscy to czujemy.

Cofając się o te 100 lat i próbując zrozumieć, jak skończył się świat dworu Hochbergów, próbowałam też odpowiedzieć sobie na pytanie, jak to wszystko wygląda z perspektywy czasu i co może nam mówić o naszej własnej rzeczywistości. To, co przez wiele lat wydawało nam się trwałe, ważne i nienaruszalne, może w ciągu zaledwie kilku lat całkowicie się rozsypać i zniknąć. I możemy po prostu o tym zapomnieć. To nie jest tak, że ktoś kiedyś będzie o nas pamiętał dokładnie tak, jak dziś nam się wydaje.

Mówisz o stu latach jako chwili. Czy świadomość przemijania wpływa na to, jakie historie wybierasz do opowiedzenia?

– Tak. Coraz częściej myślę, że 50 czy 100 lat to wcale nie jest dużo. Niedawno miałam spotkanie z bohaterem książki, którą teraz piszę. To pan po siedemdziesiątce, który opowiada mi o swojej mamie i jej życiu z okresu powojennego. Przypomniał mi takie zdanie, że życie jest jak otwarcie i zamknięcie drzwi. Nawet nie zdążymy zauważyć, kiedy to się dzieje. Pisanie dało mi taką perspektywę, że nie warto na nic czekać. Żyjemy tu i teraz i właśnie teraz trzeba robić rzeczy, które są ważne. Przynajmniej jeśli chodzi o twórczość. ●

OGŁOSZENIE PŁATNE Wrocław/34456076

ZARZĄD ZASOBU KOMUNALNEGO
JEDNOSTKA BUDŻETOWA GMINY WROCŁAW
ul. Św. Elżbiety 3, 50-111 Wrocław

Informuje:

w dniu **14 października 2026 r.** odbędzie się nieograniczony przetarg ustny na najem lokalu przy pl. Św. Macieja 4/5/6.

w dniu **29 października 2026 r.** odbędzie się nieograniczony przetarg ustny na najem garażu przy ul. Stalowej 70/84 boks 33.

Ogłoszenia o przetargach są dostępne na stronie internetowej: bip.zzk.wroc.pl. – przetargi na lokale użytkowe

Szczegółowych informacji udziela Dział Lokali Użytkowych Zarządu Zasobu Komunalnego ul. Św. Elżbiety 3, tel. 71 776-24-50, 71 776-24-48, 71 776-24-40.

Na tablicy ogłoszeń przed budynkiem Urzędu Miejskiego Wrocławia pl. Nowy Targ 1/8 oraz w siedzibie ZZK ul. Św. Elżbiety 3, zostały wywieszone następujące wykazy:

wykaz nr KU/20/26 – miejsce parkingowe w budynku przeznaczone do oddania w najem w trybie przetargowym

wykaz nr KU/21/26 – garaże przeznaczone do oddania w najem w trybie przetargowym

wykaz nr KU/N/22/26 – lokali użytkowych przeznaczonych do oddania w najem w trybie bezprzetargowym,

wykazy nr: ZZ/44/26, ZZ/53/26, ZZ/55/26, ZZ/66/26 – terenów przeznaczonych do oddania w dzierżawę w trybie bezprzetargowym

OGŁOSZENIE PŁATNE Wrocław/34456139

Prezydent Wrocławia
wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej

informuje,

że 7 października 2026 r. wywieszony został wykaz dotyczący nieruchomości gruntowej zabudowanej, stanowiącej własność Skarbu Państwa, położonej we Wrocławiu, przy ul. Wyścigowej 56i, oznaczonej geodezyjnie jako działka o numerze 1262, obręb Partynice, przeznaczonej do sprzedaży w trybie bezprzetargowym na rzecz jej użytkownika wieczystego.

Pełną informację dotyczącą nieruchomości zawiera wykaz wywieszony na tablicy ogłoszeń przed budynkiem Urzędu Miejskiego Wrocławia – pl. Nowy Targ 1-8.

Dodatkowe informacje można uzyskać w Wydziale Nieruchomości Skarbu Państwa Urzędu Miejskiego Wrocławia – ul. Kuźnicza 43-45, tel. 71 799-69-25.

eprasa.pl 6484f01775

Afera Zondacrypto

Sceny jak z gangsterskich

Założyciele słynnej giełdy kryptowalut robili interesy w Jaworze na Dolnym Śląsku. W tej historii pojawiają się też były rzecznik PiS i oferta kontaktów z MON, także białoruskim.

Marcin Rybak

Na początku września 2026 roku w śledztwie dotyczącym afery Zondacrypto został zatrzymany i tymczasowo aresztowany Roman Ż. To on miał być założycielem i faktycznym szefem giełdy kryptowalut. Choć oficjalnie nie występował w niej ani jako wspólnik, ani członek zarządu albo rady nadzorczej.

To biznesmen z Górnego Śląska, mocno związany z gangsterskim półświatkiem. Prokuratury zarzucały mu m.in. przestępstwa podatkowe związane z podatkiem VAT oraz kryminalne: kradzieże z włamaniem, rozboje, sutenerstwo. Inwestowanie i sterowanie różnymi przedsiębiorstwami nie osobiście, a przez kontrolowane przez siebie osoby, to znak rozpoznawczy biznesów Romana Ż.

ROMAN Ż. FORMALNIE NIE PROWADZIŁ SPÓŁEK

Giełda kryptowalut BitBay powstała w 2014 roku, potem przeniosła się na Maltę i do Estonii. Zmieniła nazwę na Zonda, a potem na Zondacrypoto.

Kilka miesięcy temu Zondacrypto padła. Klienci, którzy ulokowali w niej swoje pieniądze, stracili miliony. W katowickim wydziale Prokuratury Krajowej Romanowi Ż. ogłoszono zarzuty udziału w zorganizowanej grupie przestępczej i wyłudzenie pieniędzy przekazanych giełdzie kryptowalut BitBay (później Zondacrypto) przez jej klientów. Szkody wyliczono na 7,8 mln zł.

Jednym ze świadków, którzy opowiadali śledczym o Romanie Ż. jest Szymon B., przedsiębiorca z Jawora, kiedyś prowadzący tu rozlewnię wody mineralnej, produkcję napoju energetycznego „Devil" i fabrykę puszek, które same podgrzewają jedzenie, znajdujące się w środku. Nie podajemy nazwiska Szymona, bo sam ma kłopoty z prawem karnym. O tym za chwilę.

– Kiedyś przedstawiał Romana Ż. jako swojego przyjaciela – mówi „Wyborczej" były współpracownik Szymona B. Dodaje, że podobnie jak Roman Ż., biznesmen z Jawora otoczył się spółkami, w których prawie nie występuje. Są za to – jak twierdzą moi rozmówcy – podstawione osoby.

SZYMON B. KUPIŁ FABRYKĘ WODY MINERALNEJ

– W Jaworze od lat 60. XX wieku działała mała rozlewnia wody mineralnej. Należała do gminnej spółdzielni. Potem ujęcie wody i cały zakład produkcyjny przejęła prywatna spółka, która zbankrutowała – opowiadają informatorzy „Wyborczej". Około 2008 roku biznesmen Szymon B. kupił rozlewnię od komornika. Niewiele wiadomo, co robił wcześniej. Podobno handlował słodyczami. Razem z Romanem Ż.

„Roman wskazał mi ten zakład. Udało mi się go okazyjnie kupić z pomocą wrocławskiego mecenasa Błażeja Gazdy na licytacji komorniczej i po okazyjnej cenie" – napisał jaworski przedsiębiorca w odpowiedzi na pytania „Wyborczej". Dodał, że Romana Ż. poznał pomiędzy 2002, a 2004 rokiem. Przyznaje, że uważał go za swojego przyjaciela.

Około 2015 roku zawarta została umowa pożyczki pomiędzy firmą Debt Finance Pawła Sobkowa (to biznesmen mieszkający w Dubaju) a firmami powiązanymi i z Szymonem i Romanem Ż. To właśnie Roman Ż. przedstawił szefowi Debt Finance swojego przyjaciela z Jawora.

Około trzech milionów złotych przekazano w kilku transzach. Część pieniędzy trafiło do prywatnej firmy ówczesnej żony Szymona B. Trzecia do spółki Lived, formalnie należącej do pracownicy firmy Szymona B. i siostry biznesmena –gangstera Romana Ż.

Zabezpieczeniem pożyczki była nieruchomość przy ulicy Myśliborskiej w Jaworze. To tutaj znajduje się ujęcie wody mineralnej, tu działała też rozlewnia. W 2018 roku firma Sobkowa po zabezpieczenie sięgnęła i przejęła nieruchomość. Powstała kolejna spółka: „Jawor-Zdrój".

Jednym z jej udziałowców była cypryjska firma, kontrolowana – jak słyszę od informatorów – przez Romana Ż. i Sylwestra Suszka, zaginionego w tajemniczych okolicznościach w styczniu 2022 roku prezesa giełdy BitBay. Według nieoficjalnych ustaleń, w wielkiej hali, w której działała rozlewnia wody mineralnej, uruchomiono wielką „kopalnię" kryptowalut.

Dziś Szymon B. mówi, że odebranie nieruchomości – z powodu jakoby niespłaconej pożyczki – to było „wrogie przejęcie", że umowa pożyczki owszem została zawarta, ale pieniędzy nie wypłacono. Czuje się oszukany przez swojego byłego przyjaciela Romana Ż. i inne pomagające mu osoby. Szymon B. utworzył nawet kanał na YouTube, na którym opowiada o swojej krzywdzie.

NAGLE SPALIŁA SIĘ FABRYKA

Również w Jaworze powstała spółka CBorg Company, założona w 2015 roku, produkująca i sprzedająca konserwy, które same podgrzewają jedzenie.

– Czy Roman Ż. brał udział w jej utworzeniu? – pytam Szymona B.

– Nie mogę udzielić odpowiedzi na pytanie z uwagi na obecnie toczące się przeciwko niemu postępowanie, w którym ja występuję w charakterze świadka. W związku z powyższym obowiązuje mnie tajemnica śledztwa – odpowiedział mi biznesmen z Jawora.

Pomysł z samopodgrzewającymi konserwami Szymon B. mógł podpatrzyć u drobnego przedsiębiorcy z Leszna, Rufina Sokołowskiego. W maju 2015 roku Sokołowski złożył wniosek patentowy na samopodgrzewającą się konserwę. Była to zwykła puszka z jedzeniem, jakimś mięsem w sosie, otoczona specjalnym opakowaniem, które po przebiciu metalowym szpikulcem, dołączonym do zestawu, zaczyna wytwarzać ciepło i grzeje jedzenie z puszki.

Rufin Sokołowski to były samorządowiec i działacz sportowy, zaangażowany w klub żużlowy Unia Leszno. Prowadził maleńką firmę produkującą konserwy z żywnością. Sprzedawał je do wielkich sieci handlowych. Zatrudniał 60 osób. Z zawodu i zamiłowania jest technologiem żywności. Godzinami mógłby opowiadać o tym, jak się robi gotowe jedzenie w słoikach czy konserwach.

Pierwszy raz spotkałem go w 2016 roku. Opowiadał, jak wymyślił puszkę samopodgrzewającą się, jak zgłosił swój pomysł do urzędu patentowego i miał szansę na wielkie zagraniczne kontrakty. Jednak zakład był malutki, a zyski nieduże. Sokołowski postanowił więc poszukać biznesowego partnera.

Ktoś przedstawił mu Szymona B. z Jawora, który bardzo zainteresował się projektem. Jego ludzie odwiedzili fabrykę w Lesznie, nagrywali filmy, pokazujące jak wygląda produkcja. Potem zaczęły się negocjacje na temat wspólnego przedsięwzięcia. Do zawarcia kontraktu jednak nie doszło. Biznesmen z Leszna uznał, że proponowane warunki nie są dla niego korzystne. Bał się, że zostanie pozbawiony kontroli nad firmą i produktem, który wymyślił.

Po kilku miesiącach rozmów – opowiadał mi Sokołowski – zaczęły się groźby, że jego firma zostanie „zniszczona i zdeptana", a on będzie wyrzucony z mieszkania. Pod koniec grudnia 2015 roku nieznani do dziś sprawcy spalili samochody zaparkowane na terenie zakładu w Lesznie. W nocy z 28 na 29 czerwca 2016 roku spłonęła cała jego fabryka. Musiał zwolnić prawie wszystkich pracowników. Przez kilka lat siedział potem w zniszczonych przez ogień halach i wymyślał nowe produkty, które mogłyby zarobić na odbudowę biznesu. W najmniej spalonym pomieszczeniu powstawały puszki samopodgrzewające się marki Rewis.

CBORG COMPANY URUCHAMIA PRODUKCJĘ PUSZEK

Tymczasem w powstałej wtedy w Jaworze firmie CBorg Company ruszyła produkcja identycznej puszki samopodgrzewającej. Rufin Sokołowski jest pewien, że to skopiowanie jego pomysłu, a „innowacje", które miały różnić obydwa produk-

eprasa.pl 6484f01775

n filmów

• **Kilka miesięcy temu Zonda-crypto padła. Klienci, którzy ulokowali w niej swoje pieniądze, stracili miliony** FOT. PAP/ART SERVICE

ty, są fikcyjne. Jednak drobnego przedsiębiorcy ze spalonej fabryki nie było stać na wieloletni proces, więc nigdy nie dowiemy się, czy ma rację.

Technologia, którą wykorzystywała CBorg Company też była opatentowana. Oczywiście nie na nazwisko Szymona B. Choć wszyscy to właśnie jego kojarzyli z tym biznesem. CBorg była bardzo aktywna na rynku. Pojawiała się na targach militarnych, chcąc zdobyć kontrakty od wojska.

W 2016 roku Szymon B. i jego przyjaciel Roman Ż., stojący za giełdą kryptowalut, przyjechali do Pawła Sobkowa, który wcześniej pożyczał pieniądze na rozkręcenie biznesu w Jaworze.

– Jeśli chodzi o Szymona, to pamiętam, że spotkałem się z nim i Romanem Ż. w sprawie projektu biznesowego, czyli produkcji puszek samopodgrzewających się. Chcieli wejść na rynek dostaw dla wojska oraz na rynek Bliskiego Wschodu i prosili o pomoc. Szymon wspominał coś, że ma jakieś dojścia i ktoś ma mu ułatwić nawiązanie kontaktów z polskim Ministerstwem Obrony Narodowej. Akurat wybierał się na targi militarne w Kielcach, gdzie takie kontakty miały zostać nawiązane.

Co to za dojścia? W 2015 roku wraz z końcem kadencji parlamentu mandat poselski stracił Mariusz Antoni Kamiński. Z partii PiS, w której działał wiele lat, wyleciał rok wcześniej, bo był jednym z bohaterów tzw. afery madryckiej. Pobrał zaliczkę na podróż służbową autem do Madrytu, a poleciał samolotem razem z dwoma innymi posłami PiS: Adamem Hofmanem i Adamem Rogackim. Po ujawnieniu tego w mediach cała trójka została wyrzucona z partii.

W kolejnych wyborach Kamiński już nie wystartował. Przeszedł do biznesu. Założył spółkę Warszawskie Centrum Legislacyjne. W 2015 albo 2016 roku poznał w Karpaczu Szymona B. Przedstawić miał ich sobie – twierdzi biznesmen z Jawora – wrocławski adwokat Błażej Gazda. Dobry znajomy, obrońca i trochę nawet biznesowy partner Romana Ż. Według Szymona do spotkania doszło podczas sportowej imprezy Skioring (wyścigi narciarzy ciągniętych przez motocyklistów), sponsorowanej przez napój energetyczny „Devil", produkt firmy Szymona B.

„CENA USŁUGI ZALEŻY OD POZYCJI DANEJ OSOBY"

W 2018 roku zdobyłem kopię oferty firmy Warszawskie Centrum Legislacyjne Mariusza Antoniego Kamińskiego. Na stronie tytułowej informacja, że przeznaczona jest dla CBorg Company. Dotyczyła szkolenia i doradztwa, ale też pośrednictwa w kontaktach z politykami i urzędnikami resortu obrony. I to nie tylko z Polski.

Kamiński powoływał się na swoją pracę w parlamencie. Dwa razy w ofercie podkreślone jest, że był to klub parlamentarny PiS. Przypomnijmy: w tym samym czasie PiS sięgał po władzę. W ofercie można przeczytać, że spółka WCL koncentruje się na „sektorze obronnym".

„Przekazujemy bezcenne doświadczenie, zdobyte przez osiem lat pracy w parlamencie oraz znajomość mechanizmów funkcjonowania administracji rządowej oraz służb mundurowych" – czytam w ofercie. I dalej: „Dajemy unikalną wiedzę jak rozmawiać z decydentami". Firma byłego posła PiS oferowała też szkolenie, dotyczące systemu dostaw produktów dla służb mundurowych.

To nie koniec. Była też oferta pośredniczenia w kontaktach, czyli po prostu wykorzystywania znajomości. „Prowadzenie dialogu z decydentami" – czytamy w ofercie. Mają to być decydenci z rządu, parlamentu i administracji wojskowej. Jest też „pomoc w przygotowaniu i przekazywaniu decydentom materiałów klienta, dotyczących produktu".

Na koniec organizacja spotkań z decydentami. Oczywiście nie za darmo. Umowa z ceną 45 do 55 tys. zł netto zawierała gwarancję organizacji trzech spotkań z decydentami w miesiącu. Minimalny czas, na który należało umowę podpisać, to 3 miesiące. Łatwo policzyć, że były poseł PiS gwarantował, że zapewni klientowi dziewięć spotkań z „decydentami" w ciągu trzech miesięcy.

Był też wariant tańszy, czyli 10–15 tys. zł miesięcznie. Wtedy usługi są dodatkowo płatne. Spotkanie z decydentem – od 5 do 30 tys. zł, „w zależności od pozycji i znaczenia osoby". Wreszcie dodatkowa usługa: organizacja spotkań z decydentami związanymi z sektorem obronnym innych państw: Białorusi, Litwy, Łotwy, Estonii, a nawet z Afryki Zachodniej.

Szymon B., gdy w 2018 roku spytałem go o ofertę, robił wrażenie zdziwionego. – Ktoś coś takiego do oferty wpisał? – pytał śmiejąc się. Zapewniał, że niczego takiego nie dostał. Dziś powtarza, że dowiedział się o takiej ofercie od dziennikarzy, m.in. ode mnie.

Mariusz Antoni Kamiński do dziś nie odpowiedział na przesłane mu mailem pytania. W 2018 roku groził prawnymi konsekwencjami naruszania tajemnicy firmy. Przekonywał, że to, co wyciekło do mediów, to musiała być „robocza wersja", przygotowana przez pracownika.

Obaj twierdzili, że do współpracy nie doszło. Szymon B. przekonywał, że nie uzgodniono warunków finansowych, a Kamiński, że miał dużo zleceń i dlatego nie podjął się pracy dla firmy od puszek.

Umowa z ceną 45 do 55 tys. zł netto zawierała gwarancję organizacji trzech spotkań z decydentami w miesiącu. Był też wariant tańszy, czyli 10–15 tys. zł miesięcznie. Wtedy usługi są dodatkowo płatne. Spotkanie z decydentem – od 5 do 30 tys. zł, „w zależności od pozycji i znaczenia osoby"

„PUSZKI? TO NIE MOJE PUSZKI BYŁY!"

Kiedy w 2018 roku rozmawiałem z Szymonem B., nie krył swojego związku z firmą od puszek. Mówił, że to jego biznesowy pomysł, zainspirowany takimi samymi produktami pochodzącymi ze Stanów Zjednoczonych. Potwierdził, że prowadził negocjacje z Rufinem Sokołowskim z Leszna, bo chciał zlecić mu wytwarzanie wyrobów według swojego pomysłu. Jednak zakład w Lesznie nie spełniał jego wymagań. Potem zastanawiał się, czy nie kupować w Lesznie samych konserw z żywnością.

A dziś? Na swoim kanale na YouTube opowiada o biznesie z puszkami, jakby nie miał z nim żadnego związku. Oficjalnie, na papierze, jego w tej firmie nie ma. Są za to pracownica jego firmy produkującej wodę mineralną i współpracownik, którego zaangażował do puszkowego interesu.

Ta pracownica, Jolanta Hauzer, kierowała produkcją wody mineralnej. Nie chciała z „Wyborczą" rozmawiać. Jeden z byłych współpracowników Szymona przekonuje jednak, że – podobnie jak jego były przyjaciel Roman Ż. – do firm wstawiał on inne osoby, które wykonywały jego polecenia.

SZYMON: JA? NIEWINNY JESTEM!

Na koniec wyjaśnijmy, dlaczego nie podajemy całego nazwiska biznesmena z Jawora, tylko inicjał. Otóż prokuratura jest pewna, że to on stał za zleceniem podpalenia fabryki Rufina Sokołowskiego w Lesznie. Namierzono dwóch podpalaczy. Jeden z nich się przyznał i poszedł na współpracę. Powiedział śledczym, że do wywołania pożaru miał zostać namówiony przez Szymona B.

Toczą się dwa procesy: podpalaczy i Szymona B. „Konsekwentnie podkreślam swoją niewinność" – napisał mi przedsiębiorca z Jawora. Przekonuje, że jest ofiarą nierzetelnych dziennikarzy. W 2018 roku historię Rufina Sokołowskiego, spalenia jego zakładu i kontaktów Szymona B. z politykami opowiedział Michał Fuja w reportażu w programie Superwizjer TVN.

– Każdy świadek, mający rzekomą wiedzę na temat wskazanych podpaleń przyznaje, że zdobył ją bezpośrednio z programu Superwizjer – twierdzi Szymon B. Inaczej całą rzecz przedstawił na swoim kanale na portalu YouTube. Wspomniał o pożarze w Lesznie, a winą za podpalenie fabryki obarczył Romana Ż. – Ciekawe, dlaczego nie wspomniał o tym w sądzie – zastanawia się Rufin Sokołowski.

A co dziś dzieje się z nieruchomością w Jaworze, ujęciem i rozlewnią wody mineralnej? Przez jakiś czas zarządzała nią firma Jawor Zdrój, z udziałem cypryjskiej spółki Sylwestra Suszka i Romana Ż., ale biznes szedł słabo. Do spółki przystąpiła firma ze Śląska, związana z górnictwem, która szukała nowych inwestycji w innych branżach. To też nie pomogło.

Spółka Jawor Zdrój została zamknięta. Inwestor ze Śląska spłacił wszystkie długi i przejął nieruchomość. Teraz próbuje ją sprzedać. ●

eprasa.pl 6484f01775

Pogrzeb policjanta postrzelonego na służbie

Rokitki żegnają Natana Sieronia

Funkcjonariusz Natan Sieroń został pochowany na cmentarzu w Rokitkach. Pośmiertnie awansowano go do stopnia podkomisarza i uhonorowano Złotą Odznaką „Zasłużony policjant".

Hubert Głuch

Na wjeździe do Rokitek, naprzeciwko tablicy z nazwą miejscowości, przydrożny krzyż. Za nim długi sznur radiowozów, na ich antenach powiewają czarne wstążki.

W piątek 2 października na lokalnym cmentarzu żegnano 29-letniego sierżanta Natana Sieronia. Pochodził z Rokitek, od dwóch lat pracował na komisariacie w Bolesławcu, od niedawna w wydziale kryminalnym.

24 września wraz z dziewięcioma innymi funkcjonariuszami pojechał na akcję do Kraśnika Górnego. Mundurowi przeszukiwali posesję Mariusza G., gdzie miały się znajdować przedmioty związane z kradzieżami samochodów. Podejrzanego nie było, domownicy ostrzegli go, że jest u nich policja. Mężczyzna przyjechał pod dom, wyciągnął broń i zaczął strzelać. Jedna z kul trafiła sierżanta Sieronia w głowę. Na miejsce wezwano śmigłowiec LPR, mimo starań lekarzy jego życia nie udało się jednak uratować.

„Odszedł, pełniąc służbę do końca – wierny słowom roty ślubowania: nawet z narażeniem życia" – napisał komendant główny policji gen. insp. Marek Boroń 25 września wieczorem.

KWIATY I FLAGA SĄ BIAŁO-CZERWONE

Trumna z ciałem zabitego policjanta zostaje wprowadzona do kościoła pw. Matki Boskiej Częstochowskiej około godziny 11. Chcą przy tym obrzędzie być mieszkańcy, którzy zmierzają chodnikami do świątyni, chcą być przyjezdni.

Tuż przed kościołem parkuje autobus, z którego wychodzą policjanci w galowych mundurach. Niektórzy trzymają pożegnalne wieńce. Swój wieniec niosą też strażacy, ustawiają go przed dzwonnicą. Kwiaty są białe i czerwone.

Do drzwi kościoła podchodzą też młodzi mężczyźni w granatowych bluzach z napisami „Czarni Rokitki" – to koledzy Natana Sieronia z drużyny piłkarskiej.

Policjanci ustawiają się w szpaler, blisko wejścia staje jeszcze kilkunastu funkcjonariuszy w galowych mundurach. Wśród nich trzy policjantki, trzymające odznaczenia dla zmarłego. Miejsca siedzące przed świątynią się zapełniają. W jednym z pierwszych rzędów siada starszy mężczyzna. Obok stawia wieniec: „Wiernemu przysiędze". Do środka może wejść jedynie rodzina i dygnitarze. Na pogrzeb przyjechał minister spraw wewnętrznych i administracji Marcin Kierwiński oraz generalny inspektor Marek Boroń, komendant policji. Jest też wojewoda dolnośląska Anna Żabska.

W sumie jest kilkaset osób. Wśród nich wielu policjantów i policjantek z Dolnego Śląska. Trumnę, w której leży ciało 29-latka przykrywa flaga narodowa.

PODKOMISARZ POLICJI

Uroczystość rozpoczyna się od odczytania postanowienia prezydenta Karola Nawrockiego, który mianował pośmiertnie Natana Sieronia na wyższy stopień – podkomisarza policji. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji odznaczył zmarłego 29-latka Złotą Odznaką „Zasłużony Policjant".

– W uznaniu szczególnych zasług i osiągnięć służbowych, którymi przyczynił się do ochrony ludzi oraz do utrzymania bezpieczeństwa publicznego – odczytuje prowadzący uroczystość.

Homilię wygłasza ks. Stanisław Stelmaszek, kapelan dolnośląskiej policji. Zestawia słowa Jezusa Chrystusa ze śmiercią Natana Sieronia na służbie.

• **Setki osób żegnały młodego policjanta, który zginął na służbie**
FOT. HUBERT GŁUCH

– „Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich". Te słowa Chrystusa brzmią dzisiaj inaczej niż zwykle. Nie są jedynie pięknym zdaniem zapisanym w ewangelii. Dzisiaj stają się opisem konkretnego młodego życia, konkretnej służby i konkretnej ofiary – mówi duchowny.

I jeszcze, że młody policjant strzegł bezpieczeństwa innych przed złem, które nie zatrzymuje się samo.

– Natan Sieroń stawał pomiędzy przemocą, a bezbronnym człowiekiem. Zobowiązał się wiernie służyć narodowi, strzec bezpieczeństwa państwa i jego obywateli, nawet z narażeniem życia. Dzisiaj możemy powiedzieć z bólem, ale również z ogromnym szacunkiem: wypełnił tę rotę do końca – kontynuuje kapłan.

Prosi, żeby nie płakać nad trumną 29-latka bez nadziei. – Śmierć nie ma ostatniego słowa, ostatnie słowo należy do Chrystusa.

KULA NIE ZDOŁA NAM ODEBRAĆ MIŁOŚCI

– Nie ma dobrych słów, by wyrazić smutek i żal, gdy odchodzi ktoś tak młody, piękny, tak pełen optymizmu i wiary – mówi z kolei minister Marcin Kierwiński. – Świętej pamięci podkomisarz wybrał trudną drogę, bo służba w policji to trudna droga stania na straży bezpieczeństwa, dbania o nasze bezpieczeństwo. Dbania o każdego z nas.

Na koniec przemowy szef MSWiA zwraca się bezpośrednio do zmarłego: – Świętej pamięci podkomisarzu Natanie Sieroniu, dobrze wypełniłeś swoje obowiązki. Byłeś bohaterem naszego codziennego bezpieczeństwa. Dziękujemy ci za służbę, za poświęcenie, za ciężką pracę dla nas wszystkich.

Przed kościołem zgromadził się już tłum wiernych. Osłaniają się przed grzejącym słońcem. I słuchają. Bo oto zastępca szefa BBN gen. bryg. rez. Andrzej Kowalski odczytuje list od prezydenta Karola Nawrockiego.

„Choć obowiązki policjanta definiuje prawo i ono stanowi tarczę sprawiedliwości, to właśnie wewnętrzny kompas moralny oraz osobista wrażliwość na krzywdę ludzką nadają policyjnym działaniom autentyczny, humanistyczny wymiar. Natan Sieroń tę szczególną wrażliwość posiadał. Rozumiał, że reprezentowana przez niego formacja stając na straży paragrafów stoi przede wszystkim na straży życia i godności człowieka" – przekazuje głowa państwa.

Gdy kończą dygnitarze, zaczynają ci, którzy Natana Sieronia znali najlepiej. I ludzie zebrani przed kościołem skupiają się na słowach, które swojemu synowi chcieli przekazać rodzice. Prowadzący obrzęd czyta ich list:

– Kochany synu, nasz bohaterze. Dziś stoimy tu z sercami pękniętymi na milion kawałków. Żaden rodzic nie powinien chować własnego dziecka. Żadna matka, ani żaden ojciec nie powinni musieć mówić „żegnaj" swojemu synowi, który miał przed sobą całe życie.

Rodzice opowiadają w swoim liście o wydarzeniach z życia Natana. O dniu, w którym założył mundur, o dniu, w którym składał przysięgę. I o swojej dumie z syna.

– Twój głos i twój uśmiech na zawsze pozostaną w naszym domu i w każdym uderzeniu naszych serc. Kula, która w tak okrutny sposób odebrała ci życie na służbie, nie zdoła nam odebrać miłości, jaką cię darzymy – przekazują rodzice 29-latka.

DROGI MĘŻU

– Drogi mężu. Nazywam cię tak, choć los odebrał nam możliwość powiedzenia sobie sakramentalnego „tak". Ale przecież ono już dawno wybrzmiało między nami. W każdym spojrzeniu, geście i wspólnej chwili. Nie było już osobno ty i ja. Byliśmy po prostu my – zaczyna swoją mowę pożegnalną narzeczona Natana Sieronia.

– Stoję tu dzisiaj i brakuje mi słów, mieliśmy przecież całe życie przed sobą. Plany, marzenia i wspólną drogę. A jednak mój czas zatrzymał się w chwili, w której zostałeś mi odebrany. To od ciebie nauczyłam się, czym naprawdę jest miłość, że to szacunek, obecność i dłoń, której można szukać nawet po ciemku. Razem śmialiśmy się, płakaliśmy i milczeliśmy. I nawet ta cisza przy tobie nie była pusta. Byłeś moją ostoją, moim spokojem, ciepłem w najchłodniejsze dni, byłeś moim domem. Świat nie wie, jak niezwykłego człowieka miał zaszczyt gościć. Każdego dnia wychodziłeś na służbę z dumą i uśmiechem.

Policja nie była dla ciebie tylko pracą. Była pasją, powołaniem, częścią ciebie.

– Jestem z ciebie dumna i zawsze będę. Dziękuję ci za każdą chwilę, za śmiech do łez, za wsparcie i za miłość, która nie stawiała warunków. To dla mnie zaszczyt, że wybrałeś właśnie mnie do wspólnej podróży przez życie. Byłeś bohaterem nie tylko w mundurze. Byłeś moim bohaterem. Kocham cię całą sobą i wiem, że prawdziwa miłość nie kończy się wraz z odejściem. Dlatego nie mówię „żegnaj", mówię tylko „do widzenia mysza", czekaj tam na mnie. Wierzę, że dwie dusze, które pokochały się tak bardzo, nie mogą zgubić się na zawsze. Zawsze będziesz miłością mojego życia, niech ziemia zadrży przyjmując cię. Tobie cześć i chwała bohaterze.

Gdy kończy, ludzie płaczą. Również stojący na baczność policjanci nie potrafią ukryć łez.

Procesja z trumną rusza na cmentarz. Funkcjonariusze w mundurach galowych i polowych stoją wokół grobu, orkiestra gra państwowy hymn. Policjanci przekazują flagę na ręce ojca zmarłego funkcjonariusza. Zawodnicy Czarnych Rokitek układają na wieku trumny koszulkę drużyny.

– Panie Jezu Chryste, Ty własną śmiercią zwyciężyłeś śmierć naszą, a przez swoje zmartwychwstanie przywróciłeś nam życie. Pobłogosław ten krzyż, który stawiamy na chrześcijańskim grobie, a ciało pod nim złożone wskrześ do życia w chwale – błogosławi ksiądz.

Gdy trumna znika w grobie, rozlega się salwa honorowa. I płacz tych, którzy nie mogą się pogodzić ze śmiercią młodego policjanta. ●

1 WR

eprasa.pl 6484f01775

Wielki Test Wiedzy o Klimacie

Zieleń przed betonem

Przez lata polskie miasta usuwały zieleń, zastępując ją betonem i kostką brukową. Dziś coraz częściej odwracają ten trend.

• **Parki kieszonkowe pomagają w adaptacji do zmian klimatu, szczególnie gdy ich budowę wiąże się np. z odbetonowaniem jakiejś przestrzeni. Na zdjęciu wizualizacja Pl. Biegańskiego w Częstochowie** WIZUALIZACJA: GRUPA VERSO

Michał Hyra

Zmiany klimatu stanowią coraz większe wyzwania dla samorządów. Wiele gmin przekonało się o tym w ostatnich miesiącach. W całym kraju ok. sto gmin apelowało do mieszkańców o oszczędzanie wody. Były miejsca, gdzie notowano spadek ciśnienia, albo wręcz wody nie było wcale.

Susza w tym roku pojawiła się kilka miesięcy wcześniej niż zwykle. Dotąd problemy występowały głównie latem, teraz były już wiosną.

Wpływ miały na to przede wszystkim wyjątkowo suchy marzec i kwiecień.

Jak wyliczyło IMGW, uśredniona suma opadu atmosferycznego wyniosła w Polsce jedynie 10,8 mm i była o 27 mm niższa od normy dla tego miesiąca, określonej na podstawie pomiarów w latach 1991-2020. W kwietniu w sporej części kraju spadło zaledwie 10 mm wody przy normie mieszczącej się w przedziale 30 -60 mm.

– Mamy do czynienia coraz częściej z nagłymi zjawiskami jak nawalne deszcze, powodzie, ale też susze. Samorządy bardzo często mierzą się z tymi wyzwaniami – mówiła 30 września podczas Business PRE-COP prezes Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Dorota Zawadzka-Stępniak.

Coraz więcej miast w Polsce prowadzi inwestycje, których celem jest adaptacja do zmian klimatu. – Katowice są jedynym miastem w Polsce, które ma pełny monitoring wód deszczowych. Dzięki wsparciu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) powstało 40 zbiorników podziemnych, które retencjonują wodę i nie dopuszczają do zalania miasta – podkreśla Andrzej Hołda prezes Katowickich Inwestycji.

BYŁO BETONOWANIE, JEST ZAZIELENIANIE

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej w kraju zaczął się boom budowlany. Powstawały drogi, modernizowano kolej, a centra miast przechodziły rewitalizację. Często efektem było usuwanie zieleni z rynków, które zmieniały się w betonową pustynię. Po kilku latach było już wiadomo, że to błędna droga. Place pozbawione cienia stawały się miejscami, które nie spełniały swoich ról.

Od kilku lat trend się zmienia. Miasta stawiają coraz częściej na zazielenianie placów.

Władze Częstochowy najpierw ruszyły z zazielenianiem placu Pamięci Narodowej. Inwestycja stosunkowo niskim kosztem całkowicie odmieniła plac. Teraz miasto realizuje znacznie większy projekt rewitalizacji placu Biegańskiego – centralnego punktu miasta.

To o tyle ciekawe, że wspomniany plac w 2011 roku przeszedł rewitalizację za unijne pieniądze. Plan był ambitny, pod jego płytą miało być centrum handlowe i parking podziemny. Miały do nich prowadzić pochylnie i ruchome schody. Ostateczny kształt ma jednak niewiele wspólnego z projektem, który wygrał konkurs architektoniczny.

Władze miasta szukały do budowy centrum inwestorów. Jednak ci się nie znaleźli i plac w centrum Częstochowy stał się pustym, kamiennym pomnikiem.

Kolejna jego rewitalizacja jest możliwa dzięki programowi NFOŚiGW w ramach działania "Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu". Duży nacisk położono na retencję wód opadowych. Planowane rozwiązania pozwolą na zatrzymywanie deszczówki w miejscu jej opadu, ograniczenie spływu powierzchniowego oraz wykorzystanie zgromadzonej wody do nawadniania zieleni. To nie tylko bardziej efektywne gospodarowanie zasobami wodnymi, ale także realne wsparcie dla nowych nasadzeń i sposób na przeciwdziałanie skutkom suszy w śródmieściu.

Zatrzymywanie deszczówki jest kluczowe, jeśli chodzi o walkę z niedoborami wody w okresach suszy.

MAŁE PARKI – DUŻY EFEKT

Poznań także kładzie duży nacisk na inwestycje związane z adaptacją do zmian klimatu. Obecnie miasto to z okolicznymi gminami realizuje drugi etap programu o wartości 76,3 mln zł (z unijnym dofinansowaniem w wysokości 43,8 mln zł). Zakres prac jest bardzo szeroki i wpisuje się w błękitno-zieloną infrastrukturę. Tego typu inwestycje to zaplanowana sieć obszarów zieleni i zasobów wodnych, która łagodzi skutki zmian klimatycznych, czy urbanizacji.

Błękitno-zielona infrastruktura łączy naturalne i półnaturalne elementy ze sztuczną infrastrukturą i zapewnia ekosystemom trwałość, a ludności zdrowie i odporność. "Zielona" część odnosi się do parków, ogrodów, ale też zielonych dachów i ścian. "Niebieska" to zasoby wodne: rzeki, jeziora, zbiorniki retencyjne, stawy i ogrody deszczowe.

W centrach miast, gdzie zwykle jest najgoręcej, trudno o wolne miejsce na nowe tereny zielone.

Dlatego coraz więcej jest parków kieszonkowych (z angielskiego pocket park lub vest-pocket park). Z definicji, to niewielka przestrzeń, która daje możliwość spędzenia wolnego czasu na świeżym powietrzu w otoczeniu przyrody. W parku kieszonkowym wykorzystuje się każdy centymetr powierzchni.

Tego typu rozwiązania w miastach są coraz bardziej popularne i pewnie w kolejnych latach ich liczba będzie wzrastać. Parki kieszonkowe pomagają w adaptacji do zmian klimatu, szczególnie gdy ich budowę wiążę się z np. z odbetonowaniem jakiejś przestrzeni. Samorządy na takie inwestycje mogą otrzymać dofinansowanie. ●

Wielki Test Wiedzy o Klimacie i Środowisku

• To akcja edukacyjna „Wyborczej", w ramach której uczniowie szkół ponadpodstawowych już po raz piąty sprawdzą swoją wiedzę z dziedziny ekologii i wiedzy o klimacie i środowisku.

Zapraszamy do wzięcia udziału w teście! Przeprowadzimy go 24 listopada 2026 r. o godz. 10.30, jednocześnie w siedmiu miastach: Gdańsku, Gliwicach, Opolu, Rybniku, Warszawie, Wrocławiu i Zgierzu.

Zgłoszenia za pośrednictwem szkół przyjmujemy do 15 listopada, obowiązują zapisy.

• Więcej informacji i regulamin akcji na **wyborcza.pl/testoklimacie**

OGŁOSZENIE Wrocław/34454383

eprasa.pl 6484f01775

23-latka wybudzona ze śpiączki

Klaudia uczy się wszystkiego od zera

Joanna i Jacek Uciechowscy z Wałbrzycha zmieniają się co tydzień, by opiekować się córką po ciężkiej chorobie. 23-latkę muszą uczyć od nowa mówienia, połykania, a nawet oddychania.

Hubert Głuch

– Trzeba pukać do każdych drzwi, rozmawiać z każdym, kto chce rozmawiać, prosić o pomoc każdego, kogo można prosić – mówi Joanna Uciechowska, mama Klaudii FOT. KRZYSZTOF ZATYCKI / AGENCJA.WYBORCZA.PL

Klaudia Uciechowska z Wałbrzycha wyjechała na studia do Pekinu po ukończeniu filologii chińskiej na Uniwersytecie Wrocławskim. W Azji była drugi rok, gdy zaczęła mieć halucynacje i napady lęku, stała się zdezorientowana. Chińscy lekarze umieścili Polkę na oddziale psychiatrycznym, ale pojawiły się kolejne objawy: duszność, kaszel, ostra niewydolność oddechowa.

W kwietniu przenieśli Klaudię na oddział intensywnej terapii, podłączono ją do respiratora. Zdiagnozowano potworniaka jajnika. Po usunięciu guza doszło do groźnych powikłań i zapalenia mózgu. Jej ojciec poleciał do Chin, mama organizowała zbiórkę na leczenie, próbowała załatwić transport. Nieoczekiwanie pomocną dłoń wyciągnęło Ministerstwo Obrony Narodowej.

Studentka została przetransportowana resortowym samolotem do Polski i umieszczona w szpitalu wojskowym przy ul. Weigla we Wrocławiu.

Z mamą Klaudii, Joanną Uciechowską rozmawialiśmy na początku czerwca. Wtedy studentka była w śpiączce farmakologicznej, a rokowania nie były jeszcze znane. Teraz, po czterech miesiącach, Joanna Uciechowska opowiada nam dalszą część historii swojej córki.

CHIŃSKIE BAKTERIE NAJWIĘKSZYM PROBLEMEM

– Do 26 sierpnia Klaudia przebywała na oddziale intensywnej terapii we Wrocławiu. Oprócz zapalenia mózgu, które spowodowało najwięcej spustoszeń, niestety było mnóstwo innych powikłań – mówi nam. Wymienia zapalenie otrzewnej, zakrzepicę, perforację dwunastnicy. – Ale naszym największym problemem były chińskie bakterie.

Klaudia przebywała w Pekinie dwa lata, dopóki jej organizm był zdrowy, funkcjonowała normalnie. Jednak kiedy lekarze zaczęli stosować plazmaferezę (oczyszczanie osocza krwi), co spowodowało spadek odporności, tamtejsze bakterie się uaktywniły.

– Problem polegał na tym, że to nie nasze bakterie, więc lekoodporne. Była długa batalia, niestety te stany inwazyjne i zapalne bardzo często nawracały. Dlatego Klaudia spędziła tak dużo czasu na oddziale intensywnej terapii – tłumaczy pani Joanna.

Matka wyznaje, że sama też przeżywała osobisty kryzys.

– Zaczął się u mnie, jak okazało się, że już nic więcej nie możemy. Bo wcześniej zbieraliśmy środki, szukaliśmy pomocy, sprowadzaliśmy ją do Polski i cały czas była adrenalina. A jak Klaudię przejęli lekarze, już nic nie mogłam zrobić, tylko czekać – opowiada kobieta.

Odebrała telefon od wicepremiera Władysława Kosiniaka-Kamysza. Szef MON powiedział, że jeśli będą czegoś potrzebowali dla Klaudii, mogą liczyć na wsparcie rządu.

TAK WYGLĄDA NASZE ŻYCIE

Tymczasem lekarze wybudzili dziewczynę ze śpiączki farmakologicznej. Klaudię przewieziono wtedy do centrum rehabilitacji VOTUM w Krakowie.

– W tej chwili Klaudia współpracuje – zapewnia pani Joanna, ale w słuchawce słyszę, że mówi coś do córki. Potem znów zwraca się do mnie: – Albo i nie współpracuje. W tej chwili koniecznie próbuje sobie wyjąć rurkę tracheotomijną.

Zdarzają się zaniki pamięci. Były momenty, gdy Klaudia się budziła i nie poznała rodziców. Wtedy była przestraszona

Oprócz rurki, dziewczyna ma też założone cewniki, wymaga całodobowej opieki. Tę opiekę sprawują mama i tata. Rodzice zmieniają się mniej więcej co tydzień. Kursują między Wałbrzychem, a Krakowem.

– No i tak wygląda nasze życie – mówi matka. Zastanawia się, co zrobi, kiedy skończy jej się zwolnienie i będzie musiała wrócić do pracy. Jeszcze nie wymyśliła rozwiązania.

Perspektywy? Do sprawności fizycznej Klaudia prawdopodobnie wróci. Czy jednak mózg się w pełni zregeneruje?

– Tego nikt nie jest w stanie nam powiedzieć. Ja jestem dobrej myśli, bo ona jest młoda, ten organizm jest silny. Widzimy postępy, ale na razie jest tak, jakbyśmy się cofnęli, jakbyśmy mieli małe dziecko w ciele dorosłej osoby – wyjaśnia mama 23-latki.

Zdarzają się zaniki pamięci. Były momenty, gdy Klaudia się budziła i nie poznała rodziców. Wtedy była przestraszona. Joanna i Jacek Uciechowscy umawiają kolejne konsultacje: z psychiatrą, neurologiem, laryngologiem i innymi specjalistami.

Po przejściach dziewczyna jest wrażliwa na osoby obce. Długo nie mogła się zaaklimatyzować w ośrodku rehabilitacyjnym. Nadal trudne są dla niej spacery, bo stresuje ją nowe otoczenie i hałas.

– Zaczynamy od zera. Od socjalizacji, po naprawę głowy, naukę mówienia, naukę połykania. Naukę oddychania też, bo to niestety trzeba wypracować. W nocy dalej ją podłączam do respiratora, żeby rozprężyć jej płuca i oskrzela, żeby nie było stanów zapalnych, żeby ona spokojnie mogła przespać noc – opowiada pani Joanna.

JEDYNY PLUS

Mama dziewczyny zauważa w rozmowie, że dzięki dramatycznej historii Klaudii wydarzyło się jednak coś dobrego. Nazywa to „jedynym plusem". Chodzi o bardzo podobną historię, w której również udało się znaleźć ratunek dla chorego.

2,5 roku temu Piotr poleciał na wakacje do Azji. Miał wypadek komunikacyjny, jego stan był bardzo poważny. Doznał obrzęku mózgu, lekarze walczyli o życie mężczyzny, udało im się go ustabilizować. Tylko że wszystko zdarzyło się tam – na Filipinach.

– W momencie, gdy nam się udało Klaudię sprowadzić, rodzina pana Piotra zapytała nas, jak to zrobić. Mówię: trzeba pukać do każdych drzwi, rozmawiać z każdym, kto chce rozmawiać, prosić o pomoc każdego, kogo można prosić – opowiada pani Joanna.

30 września na stronie siepomaga.pl brat Piotra – Tomek, poinformował, że chory wrócił do Polski. Przywieziono go – tak jak w przypadku Klaudii – samolotem MON-u.

– Bardzo mnie to cieszy, że im się udało. Że mogliśmy komuś pomóc. Że to poszło w tę stronę. W dobrą – mówi mama Klaudii.

BĘDZIE DOBRZE

Na leczenie Piotra zebrano już ponad dwa miliony złotych. Na leczenie Klaudii też jest zbiórka pieniędzy. Obecnie przekroczono pułap 1,4 mln zł z założonych 1,5 mln.

– Szczerze mówiąc, nie wiem, czy to wystarczy, bo nie wiem, ile turnusów będziemy potrzebować w ośrodku. Masa pieniędzy idzie też na środki higieniczne, na leki, na same pobyty. A jeżeli się okaże, że te środki zostaną i nie będziemy my już potrzebować, to poprzez fundację będą one pomagać dalej – zapewnia kobieta.

Dodaje, że sytuacja finansowa jest dla niej komfortowa. Nie tylko ze względu na to, że pieniądze są, ale również dlatego, że leżą na koncie fundacji.

– Bardzo mnie cieszy, że nie mam do nich dostępu, bo nikt mi nie zarzuci, że kupiłam sobie mieszkanie. Ja po prostu wysyłam fakturę i tyle – mówi mama Klaudii.

A mówi to również dlatego, że po założeniu zbiórki, spotkał ją też hejt. W sieci zaczęto snuć podejrzenia o defraudacji funduszy. Pani Joanna została nazwana wyrodną matką, bo nie poleciała do Chin. Ale ona wiedziała, że ważniejsze jest działanie i robiła dla córki wszystko, co zrobić mogła.

– Ludzie są okrutni. Na Klaudię też się wylała fala hejtu. Szczególnie jak się okazało, że przylatuje z MON-em – wspomina mama chorej.

Jednak dla ratowania córki zrobiłaby wszystko. Pukała do drzwi, rozmawiała, prosiła o pomoc.

– Teraz przede wszystkim czuję ulgę. Widzę postępy i wierzę w to, że będzie dobrze. Że Klaudia będzie na tyle samodzielna, żeby o siebie zadbać. Na tę chwilę wszystko idzie dobrze, ale potrzeba jeszcze dużo czasu, nauki, pracy. Myślę, że jest jeszcze na tyle młoda i ma chęć do walki, że będzie dobrze. ●

eprasa.pl 6484f01775

WYDAWNICTWO PROMOCYJNE WYBORCZEJ SP. Z O.O.

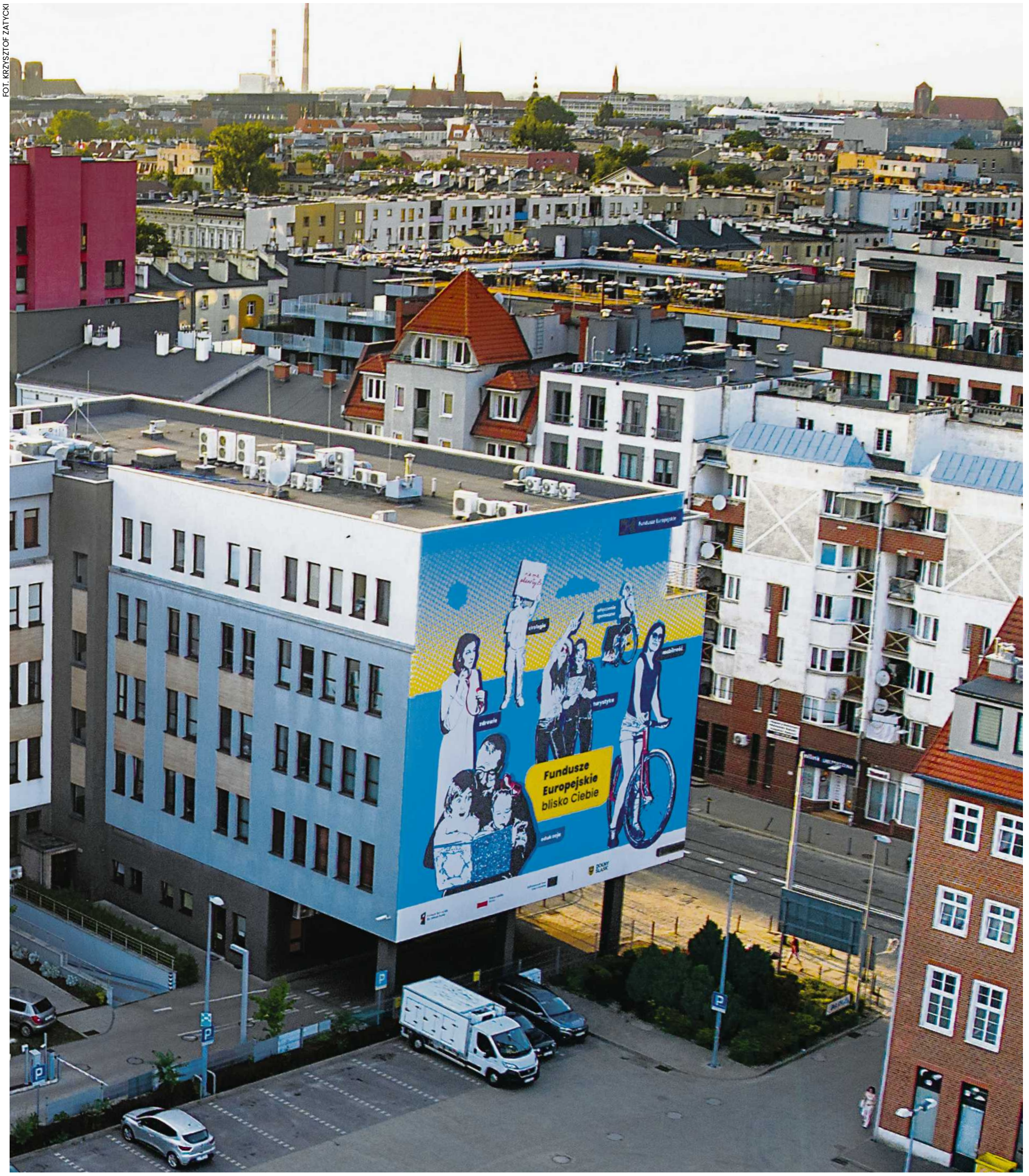
FUNDUSZE EUROPEJSKIE

ZOBACZ, JAK ZMIENIA SIĘ DOLNY ŚLĄSK

Piątek,
9 października 2026

Wydawnictwo zawiera materiały promujące wymienionych w nim reklamodawców.

FOT. KRZYSZTOF ZATYCKI

eprasa.pl 6484f01775

HISTORIE PROJEKTÓW I LUDZI, KTÓRZY ZMIENIAJĄ REGION

DOLNY ŚLĄSK NA DOBREJ DRODZE

FOT. UMWD

Szanowni Państwo!

Dolny Śląsk od lat należy do regionów, które najlepiej potrafią wykorzystywać środki europejskie. To efekt konsekwentnie realizowanej strategii rozwoju, współpracy samorządów, organizacji, przedsiębiorców i mieszkańców oraz przekonania, że każda dobrze zainwestowana złotówka powinna przekładać się na wyższą jakość życia.

Dzięki Funduszom Europejskim dla Dolnego Śląska zmienia się nasza codzienność. Powstają nowoczesne drogi, szkoły i przedszkola, rozwija się transport publiczny, odnawiane są zabytki, tworzone są miejsca aktywności społecznej, a szpitale zyskują nowoczesny sprzęt. Wspieramy przedsiębiorców, innowacje, ochronę środowiska i transformację energetyczną. Inwestujemy również w kulturę, edukację i rozwój kompetencji, bo wiemy, że silny region budują nie tylko budynki i infrastruktura, ale przede wszystkim ludzie.

Za każdym projektem kryje się konkretna historia. To bezpieczniejsza droga do szkoły, łatwiejszy dojazd do pracy, nowoczesna pracownia dla uczniów, skuteczniejsze leczenie pacjentów czy odnowiony zabytek, który ponownie staje się wizytówką swojej miejscowości. Oddajemy w Państwa ręce publikację poświęconą projektom, które otrzymały wsparcie z Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska. Chcemy pokazać nie tylko efekty dobrze wykorzystanych środków, ale przede wszystkim ludzi, którzy dzięki nim mogą realizować ambitne pomysły i odpowiadać na realne potrzeby swoich lokalnych społeczności.

Jako samorząd województwa czujemy się odpowiedzialni za mądre i skuteczne wykorzystanie każdej możliwości rozwojowej. Fundusze Europejskie są dziś jednym z najważniejszych narzędzi, które pozwalają nam budować nowoczesny, bezpieczny i przyjazny Dolny Śląsk – region otwarty na wyzwania przyszłości, a jednocześnie dbający o to, by rozwój był odczuwalny w każdym mieście i każdej gminie.

Zapraszam Państwa do lektury. Mam nadzieję, że przedstawione na kolejnych stronach projekty będą najlepszym dowodem na to, że środki europejskie nie są abstrakcyjnymi liczbami w budżecie. To inwestycje, które każdego dnia pracują na rzecz mieszkańców Dolnego Śląska i wspólnie zmieniają nasz region na lepsze.

Paweł Gancarz
Marszałek Województwa Dolnośląskiego

Spis treści

Dolny Śląsk na dobrej drodze 2

KULTURA

Kurtyna w górę 3

GOSPODARKA

Kolejowa rewolucja 4

Skorzystają z niego przedsiębiorcy z Dolnego Śląska 5

Pytamy, jak sprawdza się program Going Global 6

TURYSTYKA

Rowerem przez Lubin 7

To miejsce czeka na odkrycie 8

Złotoryja znów błyszczy złotem 9

Stary dworzec, nowe dzieje Kowar 10

Historia zostaje – przestrzeń się zmienia 11

SPOŁECZEŃSTWO

Dolny Śląsk rozwija sieć wsparcia dla dzieci i młodzieży 12

Byli w życiowych tarapatach, dostali nową szansę 14

Wielkie możliwości w małej gminie 15

Dom, do którego chce się wracać 16

Kokoszka daje wytchnienie 18

Sposób na naukowy talent 19

WieloCOOLturowa szkoła bez dyskryminacji 20

ROZRYWKA

Kolorowanki 22

Krzyżówka z nagrodami 23

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich na Dolnym Śląsku 24

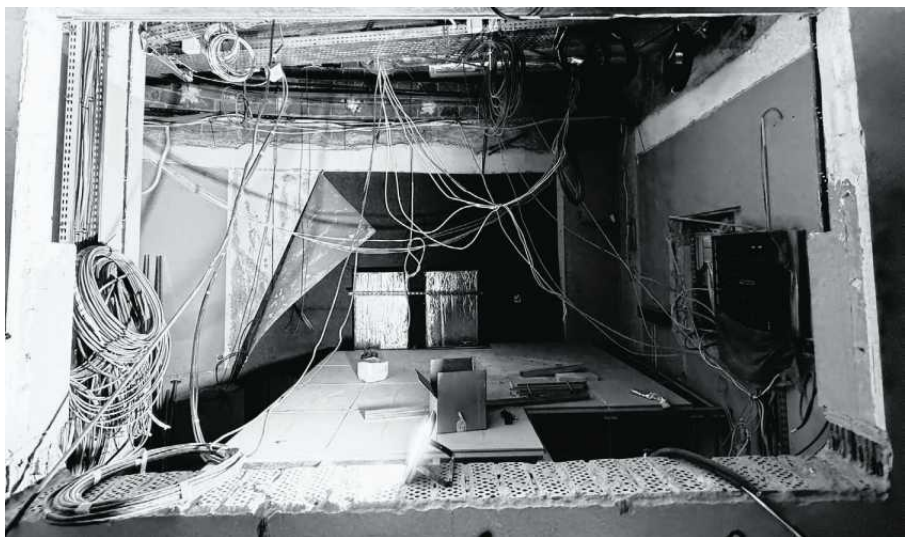
Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

TEATR POLSKI PISZE NOWY AKT SWOJEJ HISTORII

Kurtyna w górę

FOT. TEATR POLSKI WE WROCŁAWIU (5)

Przetrwał zmiany granic, wojenną zawieruchę, pożar i kolejne artystyczne przeobrażenia. Dziś gmach Teatru Polskiego przy ulicy Zapolskiej we Wrocławiu przechodzi jedną z największych modernizacji w swojej historii. Przy okazji odsłania ślady przeszłości i wpisuje je w nową opowieść – o miejscu, które od dekad pozostaje jedną z najważniejszych scen dramatycznych w Polsce.

Trwająca właśnie modernizacja budynku ma sprawić, że teatr sprosta wymaganiom współczesnych realizacji scenicznych

Powstały w 1906 roku gmach przy ulicy Gabrieli Zapolskiej należy do najważniejszych obiektów teatralnych miasta. Jako Schauspielhaus uchodził za jeden z najnowocześniejszych teatrów swojej epoki. Po II wojnie światowej rozpoczął nowy rozdział jako polska scena dramatyczna, na której pracowali najwybitniejsi reżyserzy i aktorzy. To właśnie tutaj odbywały się premiery, które na trwałe zapisały się w historii polskiego teatru. Trwająca właśnie – przy dużym udziale Funduszy Europejskich – modernizacja budynku ma sprawić, że zachowując historyczny charakter, teatr sprosta wymaganiom współczesnych realizacji scenicznych.

Komfort to także część spektaklu

Jedną z najbardziej odczuwalnych zmian dla widzów będzie nowa widownia. Poprzednia pochodziła z czasów odbudowy po pożarze w 1994 roku. Teraz zastąpi ją rozwiązanie zapewniające większy komfort oglądania spektakli, lepszą widoczność i nowoczesne standardy użytkowania – przy zachowaniu charakteru zabytkowego wnętrza.

– Wybraliśmy nowoczesne, drewniane fotele z tapicerką z bezpiecznej, ognioodpornej i antystatycznej tkaniny. Są ergonomiczne, bardzo wygodne, zapewniają więcej miejsca na nogi i ułatwiają poruszanie się między rzędami. Zanim podjęliśmy decyzję, testowaliśmy różne modele – sami na nich siadaliśmy, sprawdzaliśmy je także z udziałem naszych najwyższych kolegów. Chcieliśmy mieć pewność, że będą komfortowe dla każdego widza i jednocześnie będą dobrze komponować się z nową widownią – mówi Magdalena Wcisło z działu inwestycji Teatru Polskiego we Wrocławiu.

Nowe wyposażenie to jednak tylko część zmian. Projekt zakłada większą elastyczność sali – część foteli będzie można demontować, by przygotować miejsca dla osób poruszających się na wózkach lub powiększyć proscenium. Dzięki temu spektakle będzie można grać bliżej publiczności, a sala zyska możliwość organizacji koncertów i innych wydarzeń.

Za kulisami również zajdzie rewolucja. Scena zostanie wyposażona w nowoczesną mechanikę, nowe sztankiety oraz immersyjny system nagłośnienia, który pozwoli precyzyjnie kierować dźwięk w różne części widowni. Zmieni się także oświetlenie i zaplecze techniczne, dając realizatorom znacznie większe możliwości inscenizacyjne.

Kiedy remont odsłania historię

Modernizacja przyniosła także odkrycia architektoniczne. W trakcie prac spod kolejnych warstw zabudowy zaczęły wyłaniać się oryginalne elementy konstrukcyjne z początku XX wieku. – Technologia żelbetowa, dokładnie taka, jaką stosowano przy późniejszej budowie Hali Stulecia. Te przepiękne elementy konstrukcji chcemy pozostawić widoczne, bo są częścią historii tego miejsca – podkreśla Magdalena Wcisło. Podobnie będzie z innymi historycznymi elementami, które po zakończeniu prac staną się częścią planowanego muzeum teatru.

Historię opowie też kurtyna

Po raz pierwszy od wielu lat na scenie głównej pojawi się tekstylna kurtyna – nie klasyczny teatralny plusz, lecz dzieło sztuki. Nad projektem pracuje amerykańska artystka wizualna o dolnośląskich korzeniach Alexandra Grant. Na tkaninie znajdą się cytaty z przedstawień wystawianych przez osiem dekad działalności teatru, uzupełnione autorską grafiką. Sam proces powstawania kurtyny stanie się wydarzeniem artystycznym: do współpracy zostaną zaproszeni młodzi twórcy, w tym studenci Akademii Sztuk Pięknych. Tworzenie ogromnej, liczącej około 160 metrów kwadratowych powierzchni będzie przebiegało etapami, a finał prac będzie można obserwować z widowni.

Teatr bardziej dostępny

Zmiany obejmą również przestrzenie wspólne. Przebudowane zostaną foyer i sanitariaty, pojawi się nowe oświetlenie, system informacji, rozwiązania dla osób z niepełnosprawnościami oraz infrastruktura umożliwiająca tłumaczenia na język migowy i języki obce. Dzięki temu teatr ma być bardziej dostępny.

Alexandra Grant

Amerykańska artystka wizualna, w twórczości wykorzystuje m.in. malarstwo, rysunek, rzeźbę, fotografię i film. Jej prace były prezentowane na wystawach w Stanach Zjednoczonych i Europie, m.in. w Los Angeles County Museum of Art (LACMA) czy Museum of Contemporary Art (MOCA). Jej projekt grantLOVE gromadzi fundusze dla organizacji non-profit działających na rzecz sztuki. Grant jest także współzałożycielką niezależnego wydawnictwa X Artists' Books. Ma na koncie wspólne projekty z innymi artystami, pisarzami i filozofami. Współpracowała m.in. innymi z pisarzem Michaelem Joyce'em, artystą Channingiem Hansenem, a także z aktorem Keanu Reevesem, z którym od kilku lat jest w związku partnerskim. Z Polską łączą ją rodzinne korzenie – jej pradziadek pochodził z Nowej Rudy na Dolnym Śląsku.

Po zakończeniu inwestycji scena główna będzie dysponowała blisko 770 miejscami, stając się jedną z największych sal widowiskowych we Wrocławiu. Tak duża widownia, połączona z rozbudowaną sceną i nowoczesnym zapleczem technicznym, ma umożliwić realizację spektakli o skali, której dotąd nie można było osiągnąć.

Remont nie zatrzymał działalności teatru. Spektakle przeniosły się przede wszystkim na Scenę na Świebodzkim, część produkcji prezentowana jest również w innych przestrzeniach miasta, a zespół bierze udział w ministerialnym programie Kultura Dostępna, docierając ze spektaklami do mniejszych miejscowości Dolnego Śląska.

Można zatem powiedzieć, że choć teatr gra dziś poza swoją główną sceną, to publiczność wciąż trzyma z nim bliski kontakt. A gdy drzwi przy Zapolskiej znów się otworzą, widzowie zajrzą tam z ciekawością, żeby zobaczyć, jak prezentuje się jego zupełnie nowa, odmieniona przestrzeń.

Bożena Sobiech

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

POCIĄGI WRÓCIŁY POD ŚNIEŻKĘ

Kolejowa rewolucja

Karpacz, jeden z dwóch najważniejszych kurortów w Karkonoszach, odzyskał połączenie kolejowe. Od razu okazało się strzałem w dziesiątkę. Na kolejową mapę już powróciły lub niedługo powrócą również inne dolnośląskie miejscowości. Swoją flotę systematycznie rozwija też regionalny, samorządowy przewoźnik, czyli Koleje Dolnośląskie.

FOT. SŁAWOMIR SZYMAŃSKI (2)

Pociąg KD na stacji w Karpaczu

Późne popołudnie, czerwcowy długi weekend. Na peronie stacji kolejowej w Karpaczu czeka kilkadziesiąt osób. Większość z plecakami lub walizkami. Za chwilę wjedzie tu pociąg z Jeleniej Góry i po krótkiej przerwie wyruszy w kurs powrotny. W wolne dni z tego połączenia korzysta bardzo wielu turystów. Przyjeżdżają tu ludzie z całego kraju. Dlatego w weekendy w rozkładzie jazdy jest aż 14 pociągów dziennie.

Jednak nie jest to połączenie tylko dla turystów. W dni robocze kursuje tu 12 par pociągów na dobę, czyli oferta też jest rozbudowana. Korzystają z niej mieszkańcy okolicy dojeżdżając do pracy lub szkoły.

Z Karpacza jest Basia, z którą rozmawiam na stacji akurat dlatego, że tego dnia jest jedną z niewielu osób bez bagaży.

– Teraz jadę do Jeleniej spotkać się ze znajomymi. Ale zwykle jeżdżę pociągiem do Wrocławia na uczelnię. Rano w dni robocze bywa tu tłoczno – mówi.

Podróże po 25 latach

Pociągi do Karpacza przestały jeździć w 2000 roku. Podobno połączenie było nierentowne. W 2021 roku samorząd województwa dolnośląskiego przejął od PKP PLK linię z Jeleniej Góry przez Mysłakowice do Kowar i Kamiennej Góry oraz jej odgałęzienie z Mysłakowic do Karpacza.

Po remoncie regularny ruch do kurortu pod Śnieżką uruchomiono ponownie 15 czerwca 2025 roku. Pozostawał nieczynny przez ćwierć wieku!

Reaktywacja tej ostatniej linii okazała się ogromnym sukcesem. Przez pierwsze sześć miesięcy z tego połączenia skorzystało ponad 140 tys. pasażerów. Duże zainteresowanie podróżnych w sumie nie powinno dziwić – Karpacz jest w końcu jednym z dwóch najbardziej znanych kurortów w Karkonoszach. Aż trudno sobie wyobrazić, że pociągi przez tak długi czas w ogóle tu nie dojeżdżały.

Rewitalizacja tej linii kosztowała prawie 65,5 mln zł. Ponad połowę z tego stanowiło dofinansowanie z Funduszy Europejskich (ok. 36,6 mln zł), a reszta pochodziła z budżetu województwa.

– W ten sposób przeciwdziałamy wykluczeniu komunikacyjnemu mieszkańców Dolnego Śląska. Program ten realizowany jest z sukcesami z myślą o Dolnoślązakach. Mieszkańcy i turyści odzyskali wygodny, szybki i ekologiczny sposób dotarcia do Karpacza oraz możliwość korzystania z pociągu w codziennej komunikacji. Z bezpośredniego dostępu do kolei znów może korzystać ponad 13 tysięcy mieszkańców karkonoskich gmin oraz turyści z całej Polski – mówił Paweł Gancarz, marszałek województwa dolnośląskiego.

Była to kolejna linia zrewitalizowana dzięki programowi przywracania połączeń kolejowych na Dolnym Śląsku, który już od kilkunastu lat realizuje samorząd województwa, korzystając z funduszy unijnych. Wcześniej pociągi wróciły m.in. do Trzebnicy, Bielawy, Chocianowa i Świeradowa-Zdroju. W sumie dostęp do transportu szynowego odzyskało już kilkaset tysięcy mieszkańców województwa dolnośląskiego.

Dodajmy, że Dolny Śląsk był w Polsce pionierem w przejmowaniu od PKP PLK nieczynnych linii kolejowych, a następnie ich rewitalizacji i przywracania połączeń pasażerskich. Było to o tyle ważne, że takich nieczynnych odcinków było w regionie dużo. Likwidacja połączeń i zamykanie linii kolejowych spowodowało, że spore obszary województwa zostały dotknięte wykluczeniem komunikacyjnym. Ta tendencja została już odwrócona. W najbliższych latach pociągi powrócą do Lwówka Śląskiego, Lądka-Zdroju, Stronia Śląskiego czy Srebrnej Góry. Odtwarzane są linie, które były nieczynne od dekad.

Przystanek Bielawa Jezioro na niedawno zrewitalizowanej linii ze środków Funduszy Europejskich, która na razie kończy się na przystanku Bielawa Góry Sowie, a docelowo zostanie przedłużona do Srebrnej Góry

Wodorowy eksperyment

Linia do Karpacza została zbudowana w 1895 roku jako prywatne przedsięwzięcie. To połączenie nazywano wtedy Koleją Karkonoską. W latach 30. XX wieku zostało nawet zelektryfikowane. Teraz takich planów nie ma. Kursują tu więc pociągi z napędem spalinowym.

Ale we wrześniu 2024 roku przetestowano na tej trasie lokomotywę wodorową. Co ciekawe, poprowadziła skład z wagonami retro i były to zwykłe, rozkładowe kursy, na które można było kupić bilet tak samo jak na każdy inny pociąg Kolei Dolnośląskich.

Po co te testy? Regionalny przewoźnik szuka napędu alternatywnego, np. łączącego trakcję elektryczną z ogniwem paliwowym (czyli zasilaniem wodorowym). Takich pojazdów na rynku na razie nie ma. Kilku producentów jest jednak zainteresowanych przygotowaniem prototypów. Niewykluczone, że w przyszłości takie pojazdy pojadą do Karpacza.

Prawie każdy pociąg z dofinansowaniem

Koleje Dolnośląskie systematycznie rozwijają tabor, bo obsługują coraz gęstszą sieć połączeń w regionie, sięgającą też do trzech ościennych województw. Stale przybywa pasażerów na pokładach żółto-białych pociągów tego przewoźnika. W ubiegłym roku było to już 25 milionów podróżnych. Wszystko wskazuje na to, że w tym roku padnie następny rekord i KD obsłużą ok. 30 milionów pasażerów.

W kwietniu ogłoszono, że samorządowa spółka kolejowa zamówiła następnych 10 sztuk pięcioczłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych. Ich zakup został dofinansowany ze środków Krajowego Planu Odbudowy. Pod koniec 2026 roku KD będą dysponowały flotą już 108 pociągów, z których aż 101 zostało zakupionych przy wsparciu Funduszy Europejskich.

– Fundusze odegrały kluczową rolę w budowie nowoczesnego, sprawnego i dostępnego systemu transportu publicznego w regionie. To znakomity przykład, jak mądrze wdrożona unijna pomoc nie tylko polepsza infrastrukturę, ale ułatwia życie i tworzy nowe możliwości dla mieszkańców regionu – mówi Joanna Sterzyńska-Lindberg, dyrektorka Przedstawicielstwa Regionalnego Komisji Europejskiej we Wrocławiu.

Potężne dofinansowanie na zakup taboru KD otrzymały we wrześniu 2025. W sumie aż 617,6 mln zł! Spółka złożyła w Centrum Unijnych Projektów Transportowych trzy projekty na dofinansowanie w sumie dwudziestu pojazdów. I każdy z nich został oceniony pozytywnie. Przewoźnik uzyskał dofinansowanie na zakup tych 20 pociągów na poziomie aż 78 procent.

Łącznie Unia Europejska przeznaczyła na rozwój kolei na Dolnym Śląsku ponad 1,6 miliarda złotych.

Sławomir Szymański

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

PROJEKT „DOTACJE NA USŁUGI ROZWOJOWE DLA DOLNOŚLĄSKICH FIRM”

Skorzystają z niego przedsiębiorcy z Dolnego Śląska

Projekt „Dotacje na usługi rozwojowe dla dolnośląskich firm” otworzył nowe możliwości i szanse przed przedsiębiorcami z regionu. Po pierwsze, mogą wybierać z wielu różnych szkoleń czy kursów, pozwalających na zwiększenie potencjału oraz konkurencyjności ich firm. Po drugie, skala tego przedsięwzięcia jest bardzo duża.

FOT. Mat. ARLEG (2)

Magdalena Roicka, dyrektor Wydziału Projektów i Rozwoju Przedsiębiorczości z Agencji Rozwoju Regionalnego ARLEG

– Jako magister fizjoterapii chciałem poszerzyć swój warsztat terapeutyczny, ponieważ pacjenci zgłaszają coraz częściej dolegliwości bólowe niekoniecznie wymagające farmakoterapii. Kursy pomogły mi rozbudować zakres proponowanych usług, zwiększyć liczbę pacjentów i rentowność gabinetu – opowiada Daniel Sadowski, prowadzący firmę Physio House Sokolik. Uczestniczył w szkoleniach takich jak diagnostyka w fizjoterapii, suche igłowanie czy terapie manualne w ujęciu klinicznym.

I dodaje: – Szkoda, że z dotacji można skorzystać tylko raz.

Wiele możliwości

Dofinansowanie wynosi 50-70 proc. wartości danej usługi. To trzeba jednak wyraźnie podkreślić: projekt „Dotacje na usługi rozwojowe dla dolnośląskich firm” to nie tylko wsparcie finansowe.

– To realna odpowiedź na wyzwania, z jakimi mierzą się dziś mikro, małe, średnie i duże firmy. To konkretna pomoc, która pozwala firmom inwestować w ludzi, w ich kompetencje i kwalifikacje – a więc w fundamenty długofalowego rozwoju – mówi Katarzyna Jakubas z Agencji Rozwoju Regionalnego ARLEG, która jest liderem projektu.

Zaznacza, że zakres usług rozwojowych jest naprawdę szeroki. Nie ma zamkniętego katalogu szkoleń, to przedsiębiorcy samodzielnie wybierają działania, które odpowiadają na ich aktualne potrzeby i realnie pomagają rozwijać ich firmy.

– Stąd to są zarówno specjalistyczne szkolenia branżowe, np. kosmetyczne czy fizjoterapeutyczne, jak i miękkie, cyfrowe, kursy prawa jazdy i inne podnoszące kwalifikacje. W samej Bazie Usług Rozwojowych (BUR) dostępnych jest 12 kategorii tematycznych, dlatego to są naprawdę różnorodne szkolenia, kursy, studia podyplomowe – wyjaśnia Katarzyna Jakubas.

Spora jest również grupa docelowa – projekt jest skierowany do sektora MŚP i dużych firm. Jak to wygląda w liczbach? Zgodnie z planem, usługi rozwojowe mają objąć prawie 3 tys. mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz 102 duże przedsiębiorstwa. Jednak przeważnie korzystają z tych możliwości mikroprzedsiębiorcy, co nie dziwi, ponieważ statystycznie właśnie takie firmy dominują w polskiej gospodarce.

Dobre widoki na przyszłość

Z dofinansowania na usługi rozwojowe skorzystała Ewelina Mróz-Kaźmierczak, prowadząca swój salon kosmetyczny w Głogowie (Evederm Spa). Uczestniczyła w specjalistycznych szkoleniach z zakresu kosmetologii i nowoczesnych zabiegów kosmetycznych. – Pozwoliły mi podnieść kwalifikacje oraz wprowadzić do oferty gabinetu nowe usługi odpowiadające aktualnym potrzebom klientek – mówi.

Pytam, dlaczego wzięła udział akurat w tym projekcie? – Zależało mi na rozwoju swojej działalności i stworzeniu stabilnego miejsca do prowadzenia gabinetu kosmetycznego. Dzięki Regionalnej Pożyczce Hipotecznej, udzielonej na bardzo korzystnych warunkach, mogłam kupić własny lokal. Dodatkowo skorzystałam z projektu „Dotacje na usługi rozwojowe dla dolnośląskich firm”, ponieważ w mojej branży ciągłe podnoszenie kwalifikacji jest niezbędne, aby świadczyć usługi na wysokim poziomie – opowiada.

Projekt unijny wywołał duże zainteresowanie przedsiębiorców z regionu

Przede wszystkim zyskała więc możliwość rozwoju firmy. Zakup własnego lokalu zapewnił jej stabilność i pozwolił inwestować we własne miejsce pracy, zamiast w wynajem powierzchni.

– Z kolei szkolenia przełożyły się na zdobycie nowych umiejętności, rozszerzenie oferty gabinetu oraz jeszcze lepszą jakość usług. Dzięki temu mogę skuteczniej odpowiadać na potrzeby klientek i rozwijać swoją działalność w dłuższej perspektywie – mówi Ewelina Mróz-Kaźmierczak.

Podkreśla też bardzo profesjonalną obsługę ze strony ARLEG: – Na każdym etapie mogłam liczyć na życzliwość, fachowe doradztwo i wsparcie w kwestiach formalnych. Pomoc przy kompletowaniu dokumentów i wyjaśnianiu wszystkich procedur sprawiła, że cały proces był znacznie prostszy i mniej stresujący – zauważa.

Wróćmy do liczb

Projekt „Dotacje na usługi rozwojowe dla dolnośląskich firm” będzie realizowany do końca 2028 roku. Przedstawicielka ARLEG podkreśla, że docelowo w grę wchodzi wsparcie ponad 14 tys. pracowników dolnośląskich firm – poprzez szkolenia, kursy zawodowe i inne formy usług rozwojowych.

– Pomagamy nie tylko szkolić kadrę, usprawniać procesy lub obszary działania, ale także przygotowywać firmy do zmian na rynku, czy wdrażania nowych modeli biznesowych – mówi.

Łączny budżet projektu wynosi ponad 169 milionów zł, z czego ponad 118 milionów złotych pochodzi z Funduszy Europejskich.

Katarzyna Jakubas: – Taki budżet daje możliwość objęcia wsparciem tysięcy firm i pracowników w całym województwie. To ogromna szansa dla naszego regionu i jego przedsiębiorców – podsumowuje.

Sławomir Szymański

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

DOLNOŚLĄSCY PRZEDSIĘBIORCY NA ŚWIATOWYCH TARGACH

Pytamy, jak sprawdza się program Going Global

Nazwę tego programu trzeba potraktować bardzo dosłownie. Chodzi tu o zagraniczne misje gospodarcze z udziałem dolnośląskich przedsiębiorców.

FOT. MAT. PRASOWE UMWD(3)

Stoisko dolnośląskiej misji gospodarczej podczas targów

Ponad 130 firm miało okazję zaprezentować swoje produkty, usługi i technologie podczas targów

Biorą udział w branżowych targach od Tokio i Singapuru, przez San Francisco i Toronto, Madryt czy Amsterdam, po Dubaj. To dla nich okazja, by zaprezentować swoje produkty, usługi czy technologie oraz nawiązać kontakty biznesowe z kontrahentami działającymi w różnych krajach. To naprawdę szansa wyjścia na globalne rynki.

– Udział w Going Global traktujemy jako sensowne wzmocnienie działań, które i tak prowadzimy w obszarze ekspansji. Program dobrze porządkuje proces wejścia na nowe rynki i daje dostęp do kontaktów oraz kontekstu, który normalnie buduje się znacznie dłużej – mówi Mikołaj Podgórski z firmy Scanway.

Firma Bartek Candles brała udział w dwóch wydarzeniach związanych z Going Global w 2025 roku. Prezentowała głównie świece zapachowe w szkle oraz dyfuzory zapachowe.

– Szczególnie w Singapurze nawiązaliśmy wartościowe kontakty z dystrybutorami produktów zapachowych z całego regionu Dalekiego Wschodu. Nie bylibyśmy w stanie osiągnąć tego pracując w Polsce – mówi Bartosz Bryłkowski.

Michał Broniewicz z BangProof: Dla nas udział w projekcie Going Global był realnym wsparciem w przygotowaniu ekspansji zagranicznej. Dzięki programowi mogliśmy uporządkować strategię wejścia na wybrane rynki, wzmocnić działania promocyjne oraz nawiązać konkretne relacje biznesowe z partnerami zagranicznymi – zaznacza.

Przyśpieszyć proces i ograniczyć ryzyko

W projekcie unijnym „Going Global – Internacjonalizacja Dolnośląskich Przedsiębiorstw", bo tak brzmi jego pełna nazwa, chodzi właśnie o to, żeby dolnośląscy przedsiębiorcy mogli zaprezentować swoje produkty, usługi lub technologie na najważniejszych światowych targach. Takie wydarzenia otwierają też szansę nawiązania relacji biznesowych. Sprawa nie do przecenienia nawet w dzisiejszych, cyfrowych czasach.

Mikołaj Podgórski: To świetne narzędzie, które przyspiesza i ułatwia kolejne kroki – szczególnie na etapie weryfikacji założeń i pierwszych rozmów z partnerami. Z naszej perspektywy taka formuła ma sens biznesowy, jeśli podchodzi się do niej zadaniowo i z jasno określonym celem – mówi.

Michał Broniewicz: W naszym przypadku taka formuła zdecydowanie się sprawdza.

Wyjaśnia, że jest szczególnie interesująca dla firm rozwijających innowacyjne produkty, które mają potencjał międzynarodowy, ale potrzebują narzędzi i zasobów, by skutecznie rozpocząć sprzedaż poza Polską.

– Program pozwala przyspieszyć wejście na nowe rynki i ograniczyć związane z tym ryzyko – zaznacza przedstawiciel BangProof.

Bartosz Bryłkowski z Bartek Candless widzi kilka kluczowych elementów formuły Going Global: – Dzięki pracy specjalistów z Dolnośląskiej Agencji Współpracy Gospodarczej (DAWG) i Urzędu Marszałkowskiego wszyscy przedsiębiorcy mogli skoncentrować się na prezentacji swoich produktów oraz nawiązywaniu kontaktów. Istniało takie nastawienie, że my przedsiębiorcy mamy zająć się pracą z nowymi klientami – podkreśla.

Program funkcjonuje już prawie 9 lat

Na każdą edycję składają się wyjazdy na wybrane targi branżowe.

Michał Rado, wicemarszałek Dolnego Śląska: Rozmawiamy z naszymi przedsiębiorcami i im ten program naprawdę wiele daje. Nie tylko możliwość promocji swojego biznesu i zdobycie nowych klientów, ale otwarcie się na nowe rynki zbytu, pozyskanie kontrahentów, zdobycie nowych kontaktów biznesowych. Mają możliwość poznania siebie nawzajem i podjęcia współpracy między sobą. Sami opowiadali, że nie mieli świadomości ile firm, z którymi mogliby współpracować, jest na Dolnym Śląsku i dzięki nam je poznali – opowiada.

Oczywiście, nie wygląda to tak, że każda firma ma osobne stoisko na targach. Prezentują się wspólnie, w punkcie pod szyldem Dolnego Śląska.

– Nieskromnie powiem, że nasze stoiska prezentują się naprawdę bardzo ładnie i robią duże wrażenie. Niejednokrotnie słyszeliśmy od innych wystawców lub uczestników targów, że zwraca i przyciąga uwagę, z czego jesteśmy dumni, ale jest to też nasz cel. Wystawiamy stoisko na targach, by przyciągnąć do naszych firm nowych klientów, kontrahentów, inwestorów. Stoiska są multimedialne, zwracają uwagę kolorystyką, staramy się też często zorganizować strefę z miejscem do siedzenia, by przedsiębiorcy mogli spokojnie porozmawiać. To wszystko sprawia, że nasza przestrzeń naprawdę jest atrakcyjna i widoczna – mówi Michał Rado.

Przez ostatnie dwa lata trwała druga edycja Going Global. W tym czasie zorganizowano w sumie 28 zagranicznych misji gospodarczych. Wzięli w nich udział przedstawiciele 134 firm z Dolnego Śląska. Prezentowali się m.in. w Tokio i Osace, w Paryżu, Berlinie, Amsterdamie, Madrycie, Lizbonie czy Bremie, w Toronto, Vancouver i San Francisco, a także w Dubaju.

Co stamtąd przywieźli

Efekty są wymierne. Firmy z Dolnego Śląska podpisały ponad 200 kontraktów o łącznej wartości prawie 28 milionów zł.

– Pamiętajmy, że te kwoty mogą cały czas rosnąć, bo dostajemy sygnały od kolejnych firm, że dzięki udziałowi w naszym programie podpisali następną umowę – zauważa Michał Rado.

Co ważne, 7 na 10 przedsiębiorców biorących udział w tych misjach deklaruje, że cały czas podtrzymuje kontakty biznesowe nawiązane podczas międzynarodowych targów i wydarzeń. Może się to przełożyć na konkretną współpracę i następne umowy. Szacunkowo, w grę wchodzą kontrakty o wartości nawet ponad 113 milionów zł.

Już jest nowa odsłona

Planowane są kolejne edycje programu dla dolnośląskich firm. – Program rozwija się pod tym względem, że cały czas dochodzą nowe miejsca i nowe targi, na które zabieramy przedsiębiorców. Wynika to przede wszystkim z rozmów z firmami, które w ankietach wpisują jakie targi są dla nich najciekawsze pod kątem biznesowym – opowiada Michał Rado.

Sławomir Szymański

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

W LUBINIE POWSTAŁ WAŻNY ODCINEK CYKLOSTRADY DOLNOŚLĄSKIEJ

Rowerem przez Lubin

Zbudowano prawie 3 km trasy rowerowej w bardzo dobrym standardzie. To inwestycja istotna zarówno dla mieszkańców miasta, jak i dla turystów. W ubiegłym roku zliczono tam ok. 126 tys. przejazdów.

FOT. MAT. PRASOWE URZĘDU MIEJSKIEGO W LUBINIE(2)

Rowerzyści potrzebują przede wszystkim spójnej infrastruktury, czyli dróg – najlepiej wydzielonych od ruchu samochodowego – które łączą się ze sobą, nie urywają, są zbudowane w całości w dobrym, przyjaznym standardzie.

Ta nowa trasa w Lubinie jest świetnym przykładem takiej właśnie inwestycji. Sprawiła, że powstał spójny przejazd przez całe miasto. Część trasy została wybudowana od nowa. Natomiast niektóre fragmenty stanowią ścieżki istniejące już wcześniej, ale w ramach tego projektu przeszły gruntowną modernizację.

Warto podkreślić, że lubiński odcinek Cyklostrady Dolnośląskiej był w ogóle jedną z największych inwestycji rowerowych w regionie. Rowerzyści mają tu do dyspozycji pas o szerokości od 2 do 2,5 metra, co zapewnia komfortową jazdę. Dodajmy, że w ramach tej inwestycji zbudowano również wygodną ścieżkę dla pieszych o szerokości 1,8 metra. Wzdłuż tej drogi pojawiło się też nowoczesne oświetlenie.

O użytkownikach pomyślano również w tym sensie, że przy trasie powstała dodatkowa, bardzo potrzebna infrastruktura. Chodzi o Miejsca Odpoczynku Rowerzystów, w których znajdują się wiaty, stoły piknikowe, leżaki i hamaki, małe place zabaw oraz stanowiska do naprawy roweru. – MOR-y są fajne, można posiedzieć, zjeść – zauważa pani Izabella.

Jak wiele osób korzysta z tej nowej drogi dla rowerów? Są już dostępne statystyki. Miasto Lubin zamontowało w dwóch miejscach liczniki, które w 2025 roku wykazały łącznie 126 414 przejazdów.

– To pokazuje, jak istotna jest jakość infrastruktury rowerowej, w którą nadal inwestujemy – mówi Joanna Dziubek, rzecznik prasowy prezydenta miasta Lubina.

Liczą na rowerowy impuls

Lubiński, miejski odcinek Cyklostrady Dolnośląskiej wchodzi w zakres Trasy Miedzianej, która docelowo ma połączyć Dolinę Baryczy z Przemkowskim Parkiem Krajobrazowym. To również ponadregionalny szlak długodystansowy, łączący województwa dolnośląskie, lubuskie i wielkopolskie.

– Zależało nam, by trasa była wygodna i bezpieczna zarówno dla mieszkańców w codziennych dojazdach, jak i dla turystów. Lubin leży na szlaku łączącym aż trzy województwa, więc liczymy, że rowerzyści będą się u nas zatrzymywać na dłużej i korzystać z atrakcji, które oferuje nasze miasto. To będzie korzystne także dla lokalnych usług i gastronomii – podkreśla Joanna Dziubek.

Budowa lubińskiej trasy kosztowała prawie 6 mln zł, z czego 4,7 mln zł pochodzi z Funduszy Europejskich.

Sieć coraz lepiej powiązana

Cyklostrada jest flagowym projektem Dolnego Śląska. To nazwa sieci głównych dróg rowerowych w regionie, które mają osiągnąć długość w sumie ok. 1800 km. Istotny jest też zakładany tu standard. Te trasy mają być oddzielone od ruchu samochodowego, przebiegać obok najważniejszych atrakcji turystycznych, łączyć kluczowe ośrodki i być zintegrowane z transportem publicznym. Często są prowadzone śladem nieczynnych linii kolejowych, co zapewnia im łagodny profil, jak również walory krajobrazowe.

– Rozwój turystyki rowerowej to dziś nie tylko budowa nowych tras, ale tworzenie całego systemu wygodnego podróżowania po regionie. Na Dolnym Śląsku ogromnym atutem jest możliwość łączenia roweru z koleją – mieszkańcy i turyści mogą wygodnie dotrzeć pociągiem w góry, do uzdrowisk czy atrakcji turystycznych i dalej odkrywać region na dwóch kółkach. Chcemy jeszcze mocniej rozwijać tę synergię, bo nowoczesna turystyka to mobilność, wygoda i swoboda wyboru – wyjaśnia wicemarszałek Michał Rado.

Lubiński odcinek Cyklostrady Dolnośląskiej jest jedną z największych inwestycji rowerowych w regionie. Jej użytkownicy mają tu do dyspozycji pas o szerokości od 2 do 2,5 metra, co zapewnia komfortową jazdę

Wiele odcinków Cyklostrady jest już gotowych i można z nich korzystać. Długie fragmenty wygodnych, wydzielonych tras można znaleźć między Trzebnicą a Żmigrodem i Miliczem (jedna z nich przebiega wzdłuż prawie całej Doliny Baryczy), w okolicach Kamiennej Góry i Krzeszowa, między Prochowicami a Ścinawą, itd. Systematycznie dochodzą następne, w tej chwili szczególnie dużo dzieje się w okolicach Bolesławca.

Sławomir Szymański

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

FORT OWCZA GÓRA WRACA NA MAPĘ KŁODZKA

To miejsce czeka na odkrycie

FOT. MAT. UM W KŁODZKU(3)

Wizualizacje kompleksowego zagospodarowania Fortu Owcza Góra w Kłodzku, w tym zrekonstruowanej wieży widokowej (1), ścieżek i nowego parkingu (2) oraz tarasu widokowego (3)

1

◀ Widok z Fortu Owcza Góra obejmuje kłodzkie Stare Miasto oraz Twierdzę Kłodzko

2

3

FOT. SŁAWOMIR SZYMAŃSKI(2)

Białe Koszary to jeden z obiektów Fortu Owcza Góra. Zostały zrewitalizowane z wykorzystaniem środków unijnych

I można to powiedzieć bez cienia przesady. Rewitalizacja Fortu Owcza Góra sprawi, że ten obiekt stanie się nową atrakcją turystyczną Kłodzka. A potencjał ma niezwykły.

– Można dotknąć historii. Ale na razie ruina – stwierdza turysta, którego spotykam w drodze na dość strome wzniesienie, na którym znajduje się Fort Owcza Góra w Kłodzku. Zapytałem, co jest tam do zobaczenia. Okazało się, że trafiłem na pasjonata historii i militariów, który całkiem dużo o tym miejscu wiedział. Ale to wyjątek.

Na razie turyści bywają tu rzadko. Zwiedzają Twierdzę Kłodzko, kłodzki Rynek, trasę w podziemiach Starego Miasta, spacerują po malowniczej Wyspie Piasek. A Fort Owcza Góra? Pytałem napotkanych turystów – nikt nawet o nim nie słyszał. Rzeczywiście, nie było to miarodajne badanie na reprezentatywnej próbie, ale o czymś świadczy.

Na ten wynik wpływa na pewno fakt, że trudno tu trafić przypadkiem. To dlatego, że właściwie wszystkie najważniejsze atrakcje Kłodzka znajdują się po zachodniej stronie Nysy Kłodzkiej, a Fort Owcza Góra po wschodniej. Na dodatek jest od tych najbardziej znanych miejsc nieco oddalony.

Projekt unijny „Kompleksowe zagospodarowanie Fortu Owcza Góra w Kłodzku" ma przywrócić to miejsce na turystyczną mapę stolicy dawnego Hrabstwa Kłodzkiego.

Miejsce z historią

Warto podkreślić, że dodatkowych atrakcji właściwie nie potrzeba tu tworzyć, bo Fort Owcza Góra jest niezwykle ciekawy sam w sobie i ma ogromny potencjał turystyczny. Od 2002 roku znajduje się w rejestrze zabytków. Jest to miejsce z historią do opowiedzenia. Fort powstał w połowie XVIII wieku jako pomocnicza fortyfikacja głównej twierdzy, ale od początku było to samodzielne dzieło obronne wyposażone we wszystko, czego potrzeba załodze. Obsada fortu liczyła ok. 1000 żołnierzy i kilkadziesiąt dział i miała wytrzymać sześciomiesięczne oblężenie. Obiekt został zbudowany z rozmachem. Ze szczytu roztacza się też przepiękny widok na Kłodzko i twierdzę.

Jak zmieni się Fort Owcza Góra

Dodajmy od razu, że prace są już zaawansowane. Najbardziej spektakularnym elementem tego projektu jest zrekonstruowana wieża widokowa. Nie jest to bardzo wysoki obiekt, bo tylko dwukondygnacyjny, ale ma za to urok architektury z czasów belle époque. Wieża ma konstrukcję stalową, taras widokowy oraz zadaszoną altanę. Powstają ścieżki piesze z nawierzchnią mineralną, pojawi się mała architektura, w tym tablice informacyjne i edukacyjne, do tego polana rekreacyjna z miejscami do urządzania grilla oraz ognisk, a także modułowa toaleta publiczna przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz nowe miejsca parkingowe.

Cała inwestycja ma kosztować ponad 6,8 mln zł, z czego 2,6 mln zł to dofinansowanie z UE.

Sławomir Szymański

W Kłodzku dzieje się więcej

Równocześnie wokół fortu powstają nowe ścieżki rowerowe. To jeszcze inny projekt realizowany ze środków unijnych. Wcześniej dzięki ich wykorzystaniu odrestaurowano tu również tzw. Koszary Białe, w których powstał m.in. inkubator przedsiębiorczości.

Obecnie w Kłodzku prowadzonych jest wiele inwestycji ze wsparciem Funduszy Europejskich. To m.in. remonty mostu, ulic czy muru oporowego uszkodzonych podczas powodzi we wrześniu 2024, a także termomodernizacja budynku ratusza czy hali sportowej. Dzięki środkom unijnym zmienia się również główna Twierdza Kłodzko. Powstają tam nowe ścieżki, trasy widokowe i inne atrakcje dla zwiedzających. Te działania realizowane są w ramach polsko-czeskiego projektu „Twierdza bez granic II".

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

MISTRZOSTWA NA NOWEJ ARENIE

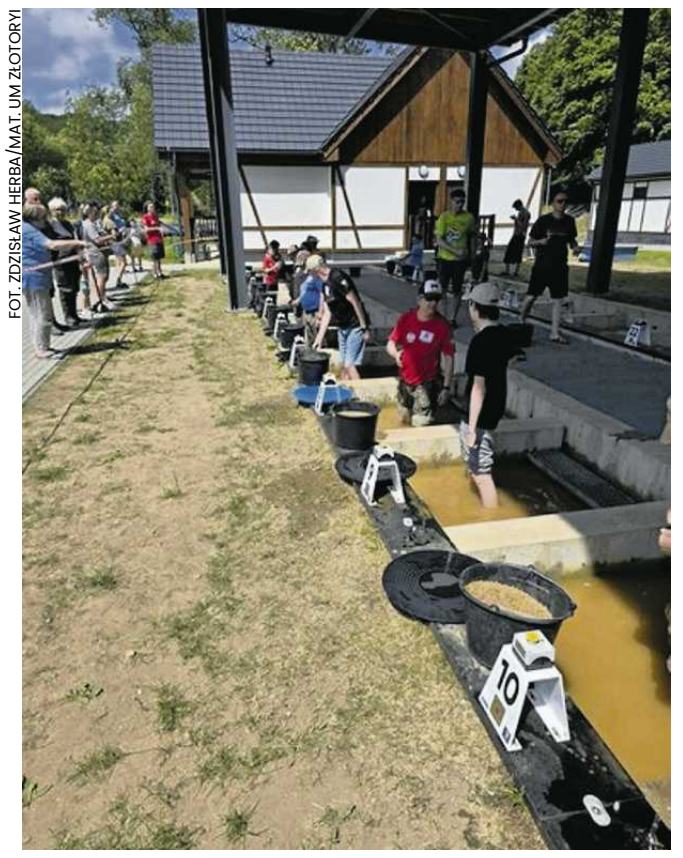
Złotoryja znów błyszczy złotem

FOT. MATERIAŁY UMWD

Mistrzostwa szkół podstawowych w płukaniu złota na nowej Złotej Arenie

FOT. ZDZISŁAW HERBA/MAT. UM ZŁOTORYJA

Zawody profesjonalistów w płukaniu złota

Zawody w płukaniu złota to znak firmowy Złotoryi. Nowa infrastruktura sprawiła, że turnieje są organizowane z jeszcze większym rozmachem. Złota Arena została jednak zaprojektowana tak, by mogły się tu odbywać różnego rodzaju wydarzenia.

Jeden z nowych obiektów

FOT. SŁAWOMIR SZYMAŃSKI (2)

Złota Arena z korony Zalewu Złotoryjskiego

– To jest wielkie show. Zawody zaczynają się od korowodu, który z Rynku, wraz z uczestnikami i członkami Polskiego Bractwa Kopaczy Złota, a wszyscy barwnie przebrani, idzie nad zalew. Na mistrzostwa świata przyjechali do nas zawodnicy z bardzo wielu krajów, nawet z Australii – opowiada mi pani Edyta, mieszkanka Złotoryi. Sama w zawodach nie bierze udziału, ale chętnie ogląda.

Mistrzostwa świata w płukaniu złota to wydarzenia szczególne, goszczą w Złotoryi raz na kilkanaście lat i dotąd odbyły się trzykrotnie. Za to co roku miasto jest gospodarzem mistrzostw Polski. W sierpniu zorganizowano tu również mistrzostwa Europy w płukaniu złota – takie zawody odbyły się w ogóle po raz pierwszy w naszym kraju. Było to związane z faktem, że Złotoryja otrzymała tytuł Europejskiej Stolicy Złota. Wszystkie te imprezy są rozgrywane od ponad 30 lat nad Zalewem Złotoryjskim.

– Infrastruktura tego obiektu była już mocno wysłużona i nie przystawała do współczesnych realiów. Wymagała nakładów inwestycyjnych zwiększających możliwości organizacyjne i logistyczne. Dlatego zdecydowaliśmy, że teren zalewu zostanie zagospodarowany na nowo – mówi Paweł Kulig, burmistrz Złotoryi.

Tak powstało centrum płukania złota

Inwestycje zrealizowano w dwóch etapach. Najpierw w 2022 roku gospodarze miasta zmodernizowali zastawkę w koronie zbiornika i wybudowali system automatycznych płuczni. W tym roku natomiast oddano do użytku zadaszenie nad płuczniami oraz trzy budynki – sędziowski, startowy i sanitarny z toaletami i natryskami, które powstały przy udziale Funduszy Europejskich.

– Całość tworzy centrum płukania złota pod nazwą Złota Arena. Jest to prawdopodobnie najnowocześniejszy obecnie tego typu obiekt na świecie, który dzięki automatyzacji procedur startowych i sędziowskich ułatwi organizację zawodów dla kilkuset uczestników – zaznacza burmistrz miasta.

Dodaje, że Złota Arena została zaprojektowana jednak jako centrum multifunkcyjne, dzięki czemu będzie wykorzystywana także wtedy, gdy nie są na niej organizowane zawody w płukaniu złota.

– Poszerza to możliwości całego obiektu oraz stwarza zaplecze techniczne i socjalne do organizacji imprez plenerowych, którego w Złotoryi do tej pory brakowało. Mobilny podest można rozłożyć nad płuczniami, pod zadaszeniem, co pozwoli na realizację różnorodnych wydarzeń kulturalnych. Dwa budynki z zapleczem sanitarnym umożliwią choćby edukację regionalną, z kolei boisko do siatkówki plażowej wraz z terenem zielonym wokół sprzyja rekreacji. Trzeba bowiem pamiętać, że Zalew Złotoryjski to przede wszystkim miejsce spędzania wolnego czasu i integracji mieszkańców, a także jedyne w tej chwili miejskie kąpielisko – opowiada.

To nasz znak rozpoznawczy

Gospodarze zwracają uwagę na jeszcze jeden aspekt tej inwestycji: projekt centrum nad zalewem był odpowiedzią nie tylko na potrzeby organizacyjne, wpisuje się również w strategię związaną z jeszcze większą promocją turystyczną, rekreacyjnej i wypoczynkowej oferty Złotoryi.

– Płukanie złota jest złotoryjską tradycją, to nasz znak rozpoznawczy. Dlatego właśnie w oparciu o złoto chcemy stworzyć całoroczny produkt turystyczny. Centrum płukania złota nad zalewem ma być kołem zamachowym dla rozwoju turystyki w Złotoryi i okolicach, ponieważ zagwarantuje możliwość edukacji, promocji i pokazywania tradycji płukania złota praktycznie przez cały rok – podsumowuje Paweł Kulig.

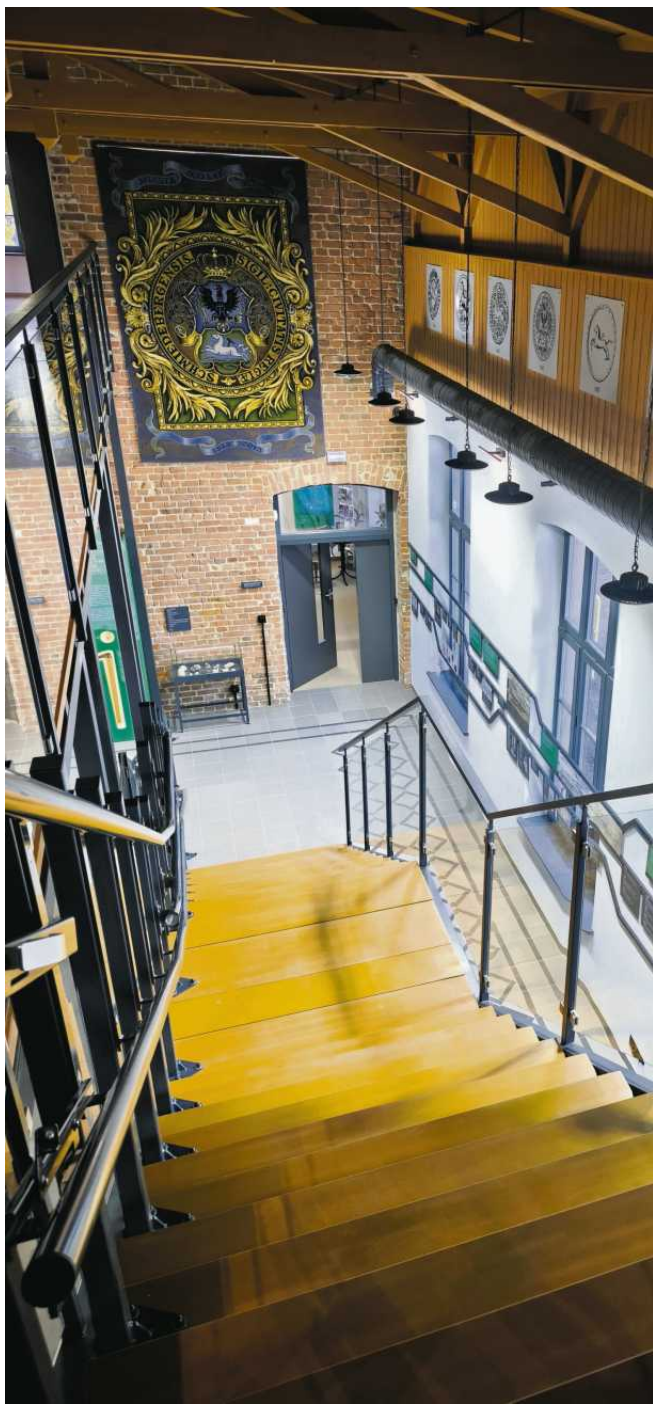
A jest co pokazywać i na czym bazować. Tradycje górnictwa złota sięgają tu XII wieku. Kto chce je poznać bliżej, a nawet poczuć klimat dawnych czasów, może zwiedzić dawną Kopalnię Złota Aurelia oraz Muzeum Złota. Spacer starą sztolnią robi ogromne wrażenie. A w muzeum można obejrzeć m.in. sprzęt do płukania złota. Od mieszkańców miasta słyszałem, że w Kaczawie nadal można trochę złota wypłukać, choć „nie takie samorodki jak w Australii", to po prostu zabawa dla hobbystów. Mieszkańcy Złotoryi są też przekonani, że miasto „leży na złocie", bo górnicy sprzed wieków na pewno nie byli w stanie pozyskać całego kruszcu z urobku, ponieważ nie znali odpowiednich technologii.

Złota Arena powstała przy znacznym wkładzie Funduszy Europejskich, wartość inwestycji to ok. 4,8 mln zł, z czego prawie 3,5 mln zł dołożyła Unia.

Sławomir Szymański

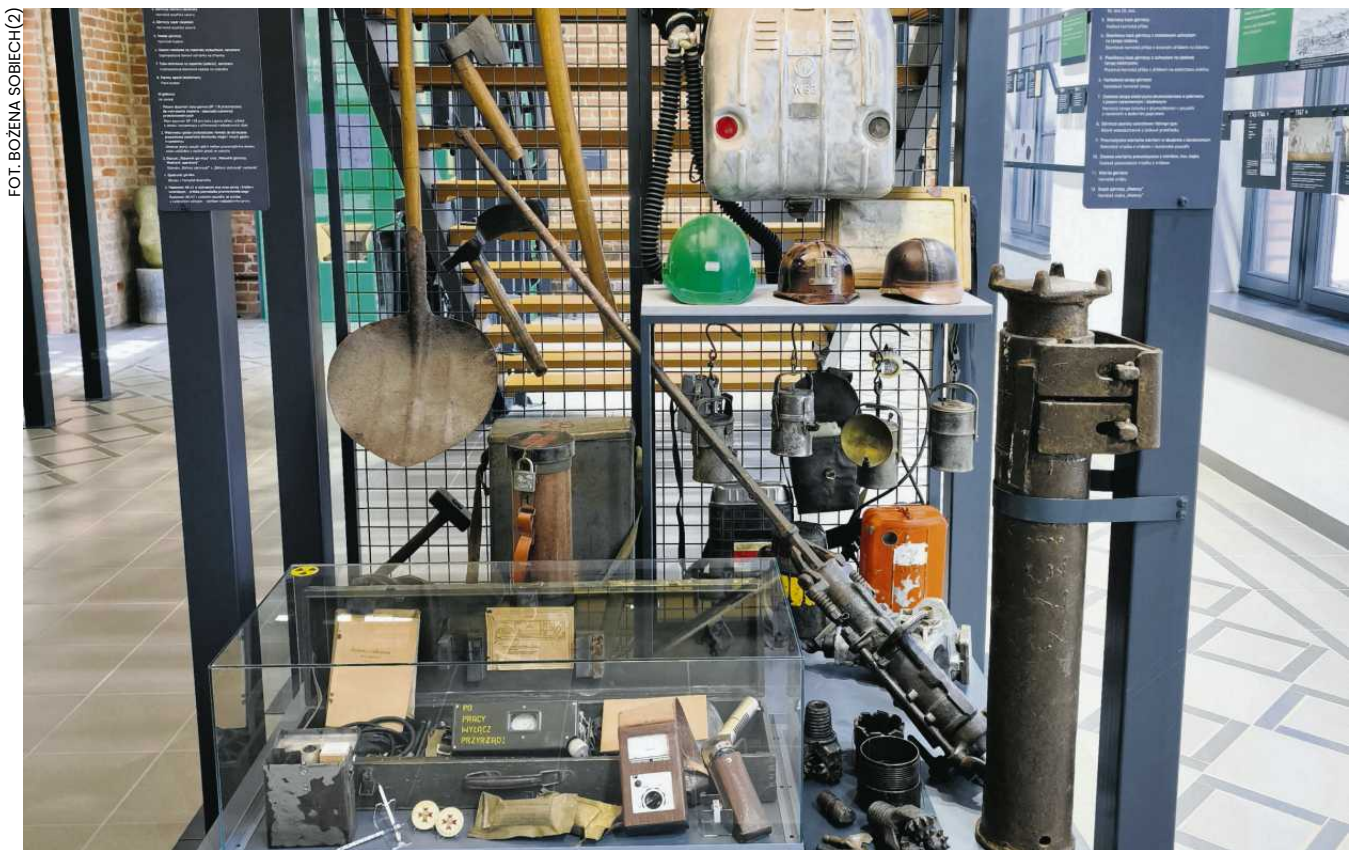
Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

Widok z piętra na okolicznościowy dywan stworzony na 500-lecie Kowar oraz galerię herbów kowarskich

FOT. BOŻENA SOBIECH(2)

Ekspozycja z narzędziami górniczymi

KIEDYŚ PRZYJEŻDŻAŁY POCIĄGI, DZIŚ… TURYŚCI

Stary dworzec, nowe dzieje Kowar

Niszczejący do niedawna dworzec w Kowarach symbolizował trudny okres w historii miasta po upadku głównego zakładu przemysłowego. Teraz jest miejscem, w którym mieszkańcy odnajdują własne historie, a miasto zyskuje nową energię do rozwoju.

– Proszę sobie wyobrazić poprzemysłowe miasto, które żyło tak naprawdę z jednej fabryki dywanów, a ta w 2010 roku przestała istnieć. Miasteczko przestało funkcjonować, bo największy pracodawca upadł – mówi Ryszard Rzepczyński, zastępca burmistrza Kowar. – Wzrosła przestępczość, ludzie wyjechali, zabrakło nadziei.

Szukali impulsów, które mogłyby zmienić miasto

Samorząd postawił na rewitalizację przestrzeni w okolicach nieczynnej stacji kolejowej, licząc, że stanie się ona nowym centrum aktywności mieszkańców i turystów. – Chcieliśmy stworzyć zaczyn budowania tożsamości miasta, ale też potencjału turystycznego i rozwojowego – podkreśla wiceburmistrz. Kowary w aglomeracyjnym partnerstwie z Leśną postarały się o dofinansowanie unijne. W ramach projektu „Centrum usług turystycznych i promocji produktów regionalnych Kowary – Gmina Leśna" dawnym dworcom nadano nowe funkcje i przywrócono je do życia. Zamiast pustych i niszczejących budynków powstały miejsca spotkań, kultury i promocji lokalnego dziedzictwa, które dziś przyciągają zarówno mieszkańców, jak i turystów.

Od zapomnienia do nowej roli

Historyczny budynek dworca w Kowarach powstał w 1882 roku. Przez lata obsługiwał ruch pasażerski i towarowy, w ruinę zaczął popadać po likwidacji połączeń kolejowych. Miasto przejęło go w 2011 roku. – Przez wiele lat powstawały różne koncepcje zagospodarowania tego miejsca, aż w końcu kilka lat temu ruszyliśmy z tematem – mówi Dominik Cybulski, pracujący w odnowionych przestrzeniach dworca. Dzięki środkom unijnym udało się odnowić zabytkowy obiekt. W części objętej ochroną konserwatorską powstały informacja turystyczna, galeria produktu lokalnego i muzeum Przystanek Kowary. Dawne pomieszczenia magazynowe zostały rozebrane, a w ich miejscu budowana jest nowa biblioteka z Centrum Wiedzy o Włókiennictwie. Nowe centrum ma nie tylko przyciągać turystów, ale też integrować mieszkańców. – Jak możemy konkurować z dużymi miastami? Tym, że stworzymy dobre miejsce do życia – mówi wiceburmistrz. – Takie, które zaspokaja potrzeby mieszkańców na europejskim poziomie.

Muzeum, które uruchamia wspomnienia

Muzeum Przystanek Kowary zostało otwarte pod koniec kwietnia, jednakże jeszcze przez dwa lata będzie sukcesywnie wzbogacało się o nowe elementy wyposażenia, ponieważ projekt unijny nadal trwa. Ekspozycja opowiada historię miasta – od średniowiecznego górnictwa po przemysł włókienniczy i kolej. Zwiedzający trafiają m.in. na oś czasu stylizowaną na tory kolejowe, interaktywne stanowiska poświęcone dawnym zakładom przemysłowym, stare dokumenty górnicze, sprzęt kolejowy i pamiątki po fabryce dywanów. – Muzeum poświęcone jest historii Kowar. Mamy stanowiska dotyczące górnictwa, włókiennictwa, kolejnictwa czy życia codziennego mieszkańców – opowiada Dominik Cybulski. – Dzięki sztucznej inteligencji udało się nawet ożywić stare fotografie i pocztówki. Kowary sprzed ponad stu lat dosłownie ruszają się na ekranie.

Ekspozycja jest interaktywna, dostępna w kilku językach i przygotowana także z myślą o dzieciach. Zwiedzający korzystają z audioprzewodników po polsku, czesku, niemiecku i angielsku.

– Turyści i Kowarzanie zaglądają tu z ciekawością. Zdarza się, że wśród zebranych pamiątek mieszkańcy odnajdują prawdziwe emocjonalne skarby. – Czasem dostrzegają siebie albo swoich bliskich na zdjęciach, przypominają sobie historie rodzinne – mówi Cybulski. – Nasze muzeum nie tylko promuje miasto na zewnątrz, ale też buduje tożsamość mieszkańców miasta.

Jednym z pierwszych gości muzeum był Krzysztof Szlachetka. Wizyta wywołała dużo wspomnień i emocji. – Zobaczyłem zdjęcie swojej mamy stojącej przy fabryce dywanów. W tym zakładzie mama pracowała całe życie – opowiada. – A tato był kolejarzem i pracował w tym budynku, gdzie teraz jest muzeum. Jak tam wszedłem, cofnąłem się w czasie.

Duże wrażenie wywarły na Kowarzaninie kolejowe pamiątki: – Zdjęcia dawnego dworca, stare nazwy miejscowości. Zobaczyłem stary niemiecki napis Schmiedeberg. Byłem zaskoczony, że przez tyle lat się uchował. I Krzyżatka – nie wiedziałem, że Kowary tak się wcześniej nazywały.

Produkt lokalny i nowe życie miasta

Integralną częścią centrum stanowi przestrzeń promocji lokalnych produktów i rzemiosła. Swoje wyroby prezentują tam twórcy z Polski i Czech – od szkła artystycznego, przez rękodzieło drewniane i kowalstwo artystyczne, po naturalne świece i regionalne przetwory.

Samorząd liczy na to, że nowe centrum stanie się punktem, z którego turyści ruszą dalej – do starówki, parku miniatur czy Muzeum Sentymentów. Ważną częścią planu jest też rozwój infrastruktury rowerowej i dalsze powiązanie Kowar z Karpaczem oraz innymi miejscowościami regionu.

Drugim partnerem projektu unijnego jest Leśna, gdzie również odnowiono dawny budynek dworca kolejowego. Powstało tam centrum usług turystycznych i promocji produktów regionalnych.

Projekt oparty na współpracy obu gmin dowodzi, że rewitalizacja zabytkowych budynków może stać się początkiem szerszej zmiany – nie tylko estetycznej, ale też społecznej i gospodarczej. – To, że możemy korzystać z pieniędzy europejskich dla Dolnego Śląska, jest dla nas bardzo ważne – podsumowuje Ryszard Rzepczyński. – Dzięki temu możemy budować zupełnie nową ofertę dla mieszkańców i turystów.

Bożena Sobiech

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

Czerpanie papieru to świetne zajęcia dla dzieci

Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju

FOT. MUZEUM PAPIERNICTWA W DUSZNIKACH-ZDROJU(2)

WIELKA MODERNIZACJA MUZEUM PAPIERNICTWA W DUSZNIKACH-ZDROJU

Historia zostaje – przestrzeń się zmienia

Zakres zmian w tym unikatowym, zabytkowym obiekcie jest największy od dekad. „Wszystkie działania prowadzone są z poszanowaniem autentyczności zabytku".

– Wchodząc do tego muzeum, nie spodziewałam się, że odkryję tak fascynujący kawał historii. Wydawało mi się, że to „tylko papier", a okazało się, że kryje się za nim niezwykła opowieść i wiedza, o której większość z nas nie ma pojęcia – mówi pani Maria, zwiedzająca Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju.

Wrażeniami dzielą się też inni. – Wiele szczegółowych informacji i własnoręczne czerpanie papieru – dzieci zanie-mówiły z wrażenia – zauważa pan Mateusz.

Wystawa jest ciekawa dla dorosłych, natomiast czerpanie papieru to rzeczywiście hit z punktu widzenia dzieci. Mogą własnymi rękami wytworzyć kartkę papieru! Na dodatek widzą, jak tworzy się jej struktura, jak się ją następnie utrwala. I mogą taką kartkę zabrać ze sobą do domu.

Takie warsztaty mają też wartość edukacyjną. Bez przesady można powiedzieć, że to jak dotknięcie historii. Tą metodą wytwarzało się papier w czasach przedprzemysłowych. Można poczuć się jak rzemieślnik sprzed wieków. – Na warsztatach podobało mi się wszystko! – stwierdza Stasiu, pięciolatek. – Ekscytujące – podsumowuje swoje wrażenia trzynastoletnia Zosia.

Na pewno niecodzienne i bardzo wartościowe doświadczenie.

Powstanie nowa czerpalnia papieru

Zabytkowy młyn papierniczy w Dusznikach-Zdroju, działający już przed 1562 rokiem, jest jednym z nielicznych w Europie obiektów, w których do dziś można prześledzić cały proces ręcznego wytwarzania papieru. Co ważne, tradycja nie jest tu muzealnym eksponatem zamkniętym za szybą – know-how dawnych rzemieślników jest cały czas żywy i wykorzystywany właśnie podczas warsztatów. To od lat atrakcja numer jeden w Muzeum Papiernictwa. Dla większości odwiedzających to właśnie możliwość samodzielnego wykonania kartki papieru jest kulminacyjnym momentem zwiedzania tego niezwykłego obiektu. Takie warsztaty należą też do najchętniej wybieranych zajęć edukacyjnych w regionie. Uczestniczą w nich dzieci, młodzież, rodziny, seniorzy, grupy zagraniczne i pasjonaci dawnych rzemiosł.

Najbardziej spektakularnym elementem projektu „Rewitalizacja przestrzeni zabytkowego Młyna papierniczego w Dusznikach-Zdroju", dofinansowanego z Funduszy Europejskich, będzie budowa nowego pawilonu czerpalni papieru.

– Popularność tej atrakcji zaczęła przerastać możliwości lokalowe zabytkowego obiektu. Pawilon stworzy zupełnie nowe warunki do prowadzenia edukacji. Muzeum będzie mogło jednocześnie organizować większą liczbę warsztatów, przyjmować więcej grup szkolnych i turystycznych oraz rozwijać ofertę wydarzeń popularyzujących tradycyjne papiernictwo. To inwestycja, która nie tylko poprawi komfort zwiedzania, ale przede wszystkim pozwoli znacznie większej liczbie osób doświadczyć historii w praktyce – własnoręcznie czerpiąc papier według technologii sprzed setek lat – wyjaśnia Joanna Seredyńska, zastępca dyrektora Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju.

To nie wszystko, zmian będzie więcej. Całkowicie zmodernizowane zostaną wystawy stałe. Pojawią się tam rozwiązania multimedialne, technologie wirtualnej rzeczywistości oraz nowoczesne narzędzia interpretacji dziedzictwa.

Dzięki unijnemu projektowi kompleks przejdzie największą modernizację od wielu dziesięcioleci. Wartość przedsięwzięcia przekracza 23,6 mln zł, z czego ponad 12,3 mln zł stanowi dofinansowanie z Funduszy Europejskich

Projekt zakłada również wdrożenie rozwiązań ograniczających zużycie energii. Na budynku pomocniczym zostaną zamontowane panele fotowoltaiczne, a istniejące źródło ciepła zastąpi nowoczesny system hybrydowy.

– To przykład coraz częściej stosowanego podejścia do ochrony zabytków – zachowania ich historycznej wartości przy jednoczesnym ograniczaniu kosztów eksploatacji i wpływu na środowisko. Jednocześnie wszystkie działania prowadzone są z poszanowaniem autentyczności zabytku – tak, aby nowoczesność nie przesłoniła jego historycznego charakteru, lecz pomagała lepiej go zrozumieć – podkreśla Joanna Seredyńska.

W ramach projektu powstanie również zewnętrzna platforma windowa, a wystawy zostaną przygotowane z myślą o osobach ze szczególnymi potrzebami. Dzięki temu poprawi się dostępność z jednego z najcenniejszych zabytków techniki w Polsce.

To więcej niż inwestycja budowlana

Dzięki unijnemu projektowi kompleks przejdzie największą modernizację od wielu dziesięcioleci. Wartość przedsięwzięcia przekracza 23,6 mln zł, z czego ponad 12,3 mln zł stanowi dofinansowanie z Funduszy Europejskich.

Warto tu podkreślić, że dla Muzeum Papiernictwa projekt ma znaczenie strategiczne. – Od lat prowadzone są działania zmierzające do wpisania dusznickiej papierni na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. W przypadku takich obiektów liczy się nie tylko ich wartość historyczna, ale również sposób zarządzania, poziom ochrony, dostępność dla społeczeństwa oraz jakość prowadzonej działalności edukacyjnej – mówi Joanna Seredyńska.

Podkreśla, że realizowana inwestycja odpowiada właśnie na te wyzwania.

– Renowacja historycznych przestrzeni, zabezpieczenie zabytkowej substancji, poprawa warunków przechowywania zbiorów, rozwój oferty edukacyjnej, zwiększenie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz wdrażanie rozwiązań proekologicznych to elementy, które wpisują się w światowe standardy ochrony dziedzictwa kulturowego – opowiada.

Zaznacza, że to nie tylko inwestycja budowlana: – To konsekwentna realizacja wieloletniej strategii rozwoju jednej z najważniejszych instytucji muzealnych Dolnego Śląska.

Sławomir Szymański

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

OŚRODKI ŚRODOWISKOWEJ OPIEKI PSYCHOLOGICZNEJ I PSYCHOTERAPEUTYCZNEJ

Dolny Śląsk rozwija sieć wsparcia dla dzie

Nowoczesna psychiatria dziecięca odchodzi od myślenia wyłącznie o leczeniu szpitalnym i stawia na wsparcie dostępne jak najbliżej miejsca zamieszkania. Zmianę widać na przykładzie dwóch inwestycji realizowanych na Dolnym Śląsku przy pomocy Funduszy Europejskich – w Lubinie i we Wrocławiu.

FOT. EWA CICHOCKA(2)

Dolnośląskie Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży w Lubinie działa od sześciu lat. Od roku – w nowej lokalizacji, w nowoczesnym budynku, umożliwiającym dużo szerszy zakres działań. Kolejny ośrodek, który ma zapewnić kompleksową opiekę najmłodszym pacjentom z całego regionu, powstaje we Wrocławiu, na terenie Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznym im. Gromkowskiego.

Pomoc pilnie potrzebna

Obie inwestycje stanowią odpowiedź na jedno z najpoważniejszych wyzwań systemu ochrony zdrowia. Z kryzysami psychicznymi boryka się coraz więcej młodych ludzi, a skalę problemu odzwierciedlają badania. Z najnowszego raportu Diagnoza młodzieży (*Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej, Warszawa 2026*) wynika, że niemal połowa badanych nastolatków ma skrajnie niską samoocenę, a objawy depresyjne dotyczą około 40 proc. uczniów szkół ponadpodstawowych. Zapotrzebowanie na profesjonalną pomoc deklaruje 43 proc. młodych dorosłych, podczas gdy realne wsparcie otrzymuje jedynie 22 proc. Autorzy raportu zwracają uwagę na utrzymującą się lukę w dostępie do specjalistycznego wsparcia i wskazują, że kryzys zdrowia psychicznego stał się jednym z najważniejszych czynników wpływających na rozwój młodego pokolenia. Na dobrostan młodych ludzi nakładają się trudności rodzinne, presja szkolna, samotność, doświadczenia pandemii czy coraz silniejsze oddziaływanie świata cyfrowego. Z raportu wynika, że 70 proc. uczniów postrzega szkołę jako źródło codziennego stresu, a niemal połowa nastolatków w wieku 13–16 lat ma kontakt ze szkodliwymi treściami w internecie.

Nie czekać, aż kryzys się pogłębi

Nowoczesny model psychiatrii dzieci i młodzieży rezygnuje ze sztywnego tradycyjnego podejścia, że pomoc zaczyna się w gabinecie lekarza psychiatry lub na oddziale szpitalnym. Znacznie większy nacisk kładzie na wczesne wychwycenie trudności oraz pracę z całym środowiskiem dziecka.

– Reforma psychiatrii wprowadziła zupełnie nowy element do systemu, czyli ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej – tłumaczy Sylwia Adamowska, psychiatra, dyrektor ds. medycznych w Dolnośląskim Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży w Lubinie. – Równomiernie rozmieszczone w całej Polsce ośrodki mają być dostępne jak najbliżej miejsca zamieszkania i dostarczać pierwszą pomoc psychologiczną, wspierać ludzi w kryzysie.

– Największą zmianą jest to, że pomoc trafia do dziecka wcześniej. Nie czekamy, aż trudności przerodzą się w pełnoobjawowe zaburzenia psychiczne. Chcemy reagować już wtedy, gdy młody człowiek przeżywa kryzys i potrzebuje wsparcia psychologa, psychoterapeuty czy terapeuty środowiskowego. Dzięki temu w wielu przypadkach można zapobiec dalszemu rozwojowi problemów – mówi Małgorzata Kaczmarek-Fojtar, kierownik ds. psychologii i psychoterapii w lubińskim ośrodku. Podkreśla, że ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej to miejsce pierwszego kontaktu pacjenta z systemem oraz wstępnej diagnozy zgłaszanego problemu. W oparciu o diagnozę powstaje indywidualny plan leczenia. Ważna jest nie tylko praca terapeutyczna z pacjentem, ale też z jego środowiskiem: rodziną, szkołą czy przedszkolem.

Fundamentem reformy są trzy poziomy opieki – od wsparcia psychologicznego i psychoterapeutycznego oraz terapii środowiskowej w ośrodkach środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej, przez centra zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, gdzie znajdują się poradnie zdrowia psychicznego i oddziały dzienne, aż po leczenie szpitalne dla pacjentów wymagających najbardziej specjalistycznej pomocy.

Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży jest dziś jednym z najważniejszych wyzwań stojących przed systemem ochrony zdrowia. Chcemy tworzyć miejsce, w którym młody człowiek i jego rodzina otrzymają szybką, profesjonalną i życzliwą pomoc blisko domu

Lubin – od białej plamy do kompleksowego centrum

Jeszcze kilka lat temu Lubin był jednym z miast, gdzie praktycznie nie funkcjonowała specjalistyczna opieka psychiatryczna dla dzieci i młodzieży finansowana przez NFZ. – Wówczas byliśmy „białą plamą" na mapie Polski. Jednocześnie wyniki ogólnopolskich badań pokazywały bardzo wyraźnie, że dostęp do psychiatrii dziecięcej jest niewystarczający, a pandemia tylko pogłębiła istniejące problemy. Dlatego od początku chcieliśmy stworzyć miejsce odpowiadające nowemu modelowi opieki – z uwzględnieniem trzech poziomów referencyjnych, kompleksowe i dostępne – mówi Sylwia Adamowska.

Placówka rozpoczęła działalność w 2020 r., w tymczasowej siedzibie, która mieściła się w budynku po gimnazjum. Najpierw uruchomiono ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej, następnie poradnię zdrowia psychicznego, a później oddział dzienny, który poza leczeniem umożliwia także realizację obowiązku szkolnego. W 2025 roku Dolnośląskie Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży zaczęło działać w nowej siedzibie,

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

ci i młodzieży

FOT. SHUTTERSTOCK(3)

Lubiński ośrodek działa w nowej lokalizacji od grudnia ubiegłego roku. Za dwa lata zakończy się budowa podobnej placówki we Wrocławiu

przestrzennym, nowoczesnym budynku przy ul. 1 Maja. Z pomocy zespołu specjalistów korzysta około pięciu tysięcy pacjentów rocznie. Trafiają tu nie tylko mieszkańcy Lubina i okolic, ale również dzieci i młodzież z innych części Dolnego Śląska, a nawet spoza tego regionu.

Miejsce wspierające leczenie

Nowa siedziba została zaprojektowana tak, by odpowiadać potrzebom jak najszerszej grupy młodych osób i umożliwić im korzystanie z różnych form terapii.

– Zyskaliśmy przestrzeń, w której możemy prowadzić psychoterapię indywidualną, terapię rodzinną, grupową, treningi umiejętności społecznych, grupy wsparcia dla rodziców w bardzo komfortowych warunkach – wylicza Małgorzata Kaczmarek-Fojtar. Zajęcia terapeutyczne prowadzone są również w sali doświadczania świata, sali do terapii zajęciowej i arteterapii, gabinecie integracji sensorycznej czy pracowni EEG Biofeedbacku. – Już na etapie projektu budowlanego istotne było, aby pacjent odbierał centrum jako miejsce bezpieczne, w którym można się swobodnie i dobrze czuć. Ważna była dbałość o szczegóły oraz komunikację wizualną pozwalającą na zachowanie porządku i przewidywalności otoczenia – podkreśla Małgorzata Kaczmarek-Fojtar.

W centrum działa także oddział dzienny połączony ze szkołą przyszpitalną. Dzięki temu dzieci mogą kontynuować naukę równolegle z terapią, nie wypadając z systemu edukacji. Najczęściej trafiają tu pacjenci z zaburzeniami adaptacyjnymi, depresyjnymi, lękowymi oraz neurorozwojowymi.

– W psychiatrii dziecięcej bardzo rzadko istnieje jedna przyczyna problemu. Zwykle nakładają się na siebie czynniki biologiczne, indywidualne i środowiskowe. W ostatnich latach szczególnie wyraźnie widzimy wpływ doświadczeń pandemii, izolacji, trudności szkolnych czy przemocy rówieśniczej. To właśnie dlatego tak ważna jest praca nie tylko z dzieckiem, ale z całym jego otoczeniem – zaznacza Sylwia Adamowska.

Kolejny krok – Wrocław

Podobną filozofię przyjęto w kolejnym dolnośląskim ośrodku wsparcia, powstającym na terenie Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznym im. J. Gromkowskiego we Wrocławiu.

Wrocławskie Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży ruszy w 2028 roku. W nowym obiekcie będą działać: oddział stacjonarny z 29 łóżkami, oddział dzienny dla 96 pacjentów oraz poradnie specjalistyczne, w tym poradnia zdrowia psychicznego, psychologiczna, logopedyczna, diagnostyki FAS i zespół leczenia środowiskowego. W budynku znajdą się również szkoła podstawowa i ponadpodstawowa, sale terapeutyczne, sensoryczne oraz ogrody terapeutyczne wspierające proces leczenia.

Założenie jest takie samo jak w Lubinie – hospitalizacja ma być tylko jednym z elementów systemu, a nie jego punktem wyjścia. Znaczna część wsparcia ma odbywać się jak najbliżej codziennego życia dziecka, we współpracy z rodziną i szkołą.

– Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży jest dziś jednym z najważniejszych wyzwań stojących przed systemem ochrony zdrowia. Chcemy tworzyć miejsce, w którym młody człowiek i jego rodzina otrzymają szybką, profesjonalną i życzliwą pomoc blisko domu. Dzięki funduszom europejskim możemy rozwijać opiekę odpowiadającą na rzeczywiste potrzeby mieszkańców regionu i dającą rodzinom poczucie, że w trudnym momencie nie zostają same – podkreśla Tomasz Jeger, prezes Dolnośląskiego Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży w Lubinie.

Bożena Sobiech

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

„TERAZ MAM STABILNĄ PRACĘ, NIE MYŚLĘ O BZDURACH”

Byli w życiowych tarapatach, dostali nową szansę

Z opisu wynika, że w projekcie „Motyle z Dolnego Śląska – przekraczamy horyzonty” chodzi o wzmocnienie kompetencji zawodowych i umiejętności społecznych osób zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem.

FOT. SŁAWOMIR SZYMAŃSKI(3)

Uczestnicy projektu „Motyle z Dolnego Śląska – przekraczamy horyzonty” w ośrodku prowadzonym przez Wielobranżową Spółdzielnię Socjalną Arte w Bielawie

Ale trzeba tych ludzi spotkać i z nimi porozmawiać, żeby zrozumieć, na czym to w praktyce polega. – Prowadzimy pomoc dla osób, które się pogubiły w życiu. Spółdzielnia socjalna powstała po to, by dawać możliwości rozwoju. Jednym z elementów terapii jest praca – opowiada Jarosław Pilecki, prezes Wielobranżowej Spółdzielni Socjalnej Arte w Bielawie, która realizuje projekt „Motyle” we współpracy z Fundacją Rozwoju Ekonomii Społecznej z Wałbrzycha.

Rozmawiamy w ośrodku tej spółdzielni. Trafiają tu ludzie, którzy wpadli wcześniej w różne, niekiedy poważne problemy. Nieraz mieli poważne kłopoty z prawem i przebywali w więzieniach (w niektórych przypadkach naprawdę długo), mają za sobą kryzys bezdomności, niszczyły ich różne nałogi.

Jak słyszę, ludzie, którzy trafiają do ośrodka, nie od razu dochodzą do siebie. Trwa to zazwyczaj kilka miesięcy. W tym ośrodku mogą liczyć na zrozumienie, chociaż sami też muszą coś dać od siebie. Nie zawsze jest im łatwo, bo pochodzą z różnych środowisk i mają różne doświadczenia za sobą. Jego mieszkańcami byli już recydywista, który spędził ponad 30 lat w więzieniach, jak również komendant dwóch posterunków policji (ci dwaj byli tam nawet równocześnie, z czasem bardzo się zaprzyjaźnili), komandos, który popadł w konflikt z prawem, czy znany muzyk. Można długo wymieniać, ale właściwie co osoba, to historia. Nieraz gotowy scenariusz na film.

Najważniejsze jest jednak to, że dostają tu szansę na nowe życie i trzeba to stwierdzenie potraktować bardzo dosłownie. Mogą zacząć od nowa, „wyprostować swoje ścieżki”, ułożyć sobie przyszłość, ośrodek im w tym pomaga.

Zabrzmi to może górnolotnie, ale biorąc pod uwagę biografie przebywających tu osób, wydaje się bardzo trafnym określeniem – jest to miejsce, w którym dokonuje się „przemiana ich życia”. To też słowa, które tam usłyszałem. A mówiąc prościej – to dla nich ratunek. I to też trzeba potraktować bardzo dosłownie.

– Każdy z nich ma jakiś talent, każdy człowiek coś sobą reprezentuje – podkreśla pan Jarosław mówiąc o podopiecznych ośrodka.

Tutaj mogą te talenty rozwinąć i poczuć się dowartościowani, uczą się też żyć i współpracować z innymi, a także radzić sobie ze sobą i swoimi emocjami (bardzo istotne), zmieniają nawyki itd. To w dużym skrócie.

W Bielawie słyszę, że projekty unijne wkomponowały się w misję spółdzielni i dały jej dużo większe możliwości. W przypadku „Motyli” w każdej odsłonie tego projektu (w czerwcu 2026 zakończyła się piąta edycja) do dyspozycji jest aż 60 staży. Tyle osób, które wpadły w poważne tarapaty, zyskuje nową szansę.

Miałem okazję porozmawiać z „motylami”. Jednym z nich jest Artur. To artystyczna dusza. W ośrodku stoją jego rzeźby. Po półrocznym stażu w ramach projektu został zatrudniony w ośrodku.

– Jestem tu spawaczem, lakiernikiem, blacharzem. I jestem bardziej niż zadowolony z tego miejsca – opowiada.

Emanuel jako „motyl” był konserwatorem w spółdzielni mieszkaniowej. Jak mówi, był to jego powrót do normalności. Duże znaczenie miał dla niego codzienny kontakt z ludźmi bez nałogów. Teraz w ośrodku zajmuje się logistyką, jak to ujmuje.

– Kiedyś ktoś mi pomógł, teraz ja chciałbym pomóc innym – dodaje. „Kierownik planu” słyszę od kolegów. Zarządza pracą i zadaniami na terenie ośrodka. – Wiem, co trzeba robić i wiem, co kto potrafi – wyjaśnia Emanuel.

Daniel, który również był uczestnikiem projektu: – Wszystko robiłem, co się da. Zajmowałem się wszystkim, co potrzebne. Teraz mam stabilną pracę, nie myślę o bzdurach. Uczymy się nowych rzeczy, trzeźwi jesteśmy – stwierdza z szerokim uśmiechem.

Spotykam też Przemka, który już wyszedł na prostą, od ponad pół roku mieszka poza ośrodkiem, ma samodzielną pracę. On też był „motylem”.

– Uczyłem się zawodu związanego z budowlanką, do tego jeździliśmy na szkolenia, mieliśmy zajęcia z panią psycholog, gry integracyjne. Chodziło o poznanie siebie, o rozwinięcie szeroko pojętej empatii, uczyliśmy się, jak wrócić do życia społecznego – opowiada.

Praca to ważny, może nawet kluczowy element projektu, ale w grę wchodzi tu o wiele więcej – m.in. opieka prawnicza, animatorzy zajęć, psycholog. To wszystko jest bardzo istotne i warto to raz jeszcze mocno podkreślić. Ten projekt ma odmieniać życie i to trwale.

Sławomir Szymański

Prawdziwe biografie

Po wizycie w ośrodku Spółdzielni Socjalnej Arte w Bielawie inaczej patrzy się na opis projektu „Motyle z Dolnego Śląska – przekraczamy horyzonty” znajdujący się na stronie mapadotacji.gov.pl. Można tam przeczytać, że jego celem „jest nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji i aktywności społecznych oraz zawodowych, w tym zwiększenie samodzielności i zdolności do zatrudnienia, wśród 60 osób (6 kobiet, 54 mężczyzn) zagrożonych ubóstwem i wykluczonych społecznie oraz biernych zawodowo”. Za tymi liczbami kryją się konkretne biografie. Udział w tym projekcie otwiera przez uczestnikami możliwość, by poczuli sprawczość, odpowiedzialność za siebie, odzyskali chęć do normalnego życia.

Wartość projektu wyniosła ponad 2,6 miliona złotych, a dofinansowanie z Funduszy Europejskich stanowiło prawie 1,9 miliona złotych.

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

„NAJWAŻNIEJSZE, ŻEBY DZIECI CZUŁY SIĘ DOWARTOŚCIOWANE”

Wielkie możliwości w małej gminie

Bezpłatne zajęcia dodatkowe w szkole, dużo wyjazdów w ciekawe miejsca, rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży, lepsze przygotowanie do egzaminu ósmoklasisty, doposażenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne, szkolenia dla nauczycieli. To wszystko mieści się w projekcie „Podniesienie jakości edukacji szkolnej w Gminie Stoszowice”.

FOT. SŁAWOMIR SZYMAŃSKI(2)

Klasa językowa utworzona z Funduszy Europejskich

Tymon chodzi na zajęcia „biologiczne z goglami VR”, jak to określa, matematyczne i z języka angielskiego. Te pierwsze podobają mu się najbardziej. – Można oglądać np. korzenie, różne komórki w 3D albo ewolucję człowieka. Chodzimy też po dżungli i można zobaczyć, jak się zachowują różne zwierzęta w swoim naturalnym środowisku, a nie w zoo. To bardzo ciekawe – opowiada.

Ewa uczęszcza „na długopisy 3D i liczydła japońskie”. – Liczyliśmy niemałe liczby na koralikach. To rozwija pamięć – mówi. Dodaje, że na tych pierwszych zajęciach tworzą czasem projekty na komputerze, a następnie wykonują je na drukarkach 3D.

Kuba chodzi tylko na zajęcia szachowe. Może nie ma już czasu na nic więcej, bo widać, że jest tą grą zafascynowany. – Kręci mnie, że można myśleć, są różne warianty. Poza tym jeździmy ze szkołą na różne turnieje, byliśmy też na mistrzostwach Dolnego Śląska, w Lubinie. Ja zająłem tam szóste miejsce – uśmiecha się.

Filip: – Szachy są fajne. A jak się wygra jakiś turniej, to są nagrody. Ja wygrałem raz szachy trzyosobowe – zaznacza z satysfakcją.

Warto tu podkreślić, uczniowie z gminy Stoszowice notują w szachach bardzo dużo sukcesów, i to znaczących. W tym roku zajęli ósme miejsce w województwie – spory wyczyn biorąc pod uwagę, że to mała gmina. W powiecie są najlepsi od lat.

Zuzia chodzi na zajęcia ekologiczne: – Robiliśmy hotele dla owadów, malowaliśmy domki dla ptaków, a potem je zawieszaliśmy, sadziliśmy kwiatki w wielkich donicach.

Marysia uczęszcza na kilka zajęć, w tym historyczne: – Uczymy się np. czym bawiły się dzieci w średniowieczu, jakie wtedy były zabawki i je odtwarzamy.

Środki z projektu „Podniesienie jakości edukacji szkolnej w Gminie Stoszowice”, dofinansowanego z Funduszy Europejskich, pozwoliły też na organizację warsztatów z robotyki, a także dodatkowych zajęć dla uczniów klas ósmych, żeby mogli jeszcze lepiej przygotować się do egzaminu ósmoklasisty, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych oraz indywidualnych spotkań z psychologiem.

W sumie dzieci mogą korzystać z 30 różnych zajęć. – Jak rozwijamy pasje, zainteresowania, to szukamy sposobu, żeby dzieci mogły się realizować i po prostu pochwalić. Wyjeżdżamy na różnego rodzaju turnieje czy konkursy, eksperymentujemy na drukarkach 3D – opowiada Irena Pachnicz, dyrektor Szkoły Podstawowej w Budzowie.

Wielkie liczenie, dziennikarski warsztat, powrót do „zetpetów”

Wspomniane liczydła japońskie są wykorzystywane na arytmetyce mentalnej. Te zajęcia, w klasach 1-3, prowadzi Agnieszka Krempa.

– Każdy kojarzy arytmetykę mentalną z szybkim liczeniem, ale to również rozwijanie logicznego myślenia i wyobraźni, co przydaje się później na innych przedmiotach. Dzieci stają się bardziej kreatywne, odważne. Zajęcia odbywają się w małych, czteroosobowych grupach. Co podkreślają moi uczniowie: u nas arytmetyka mentalna jest bezpłatna, a ich koledzy za takie zajęcia płacą – mówi.

Liczydła japońskie wyglądają niepozornie, ale tu liczy się na wielkich liczbach oraz intensywnie ćwiczy pamięć

Dorota Marcińczyk, prowadzi zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze dla klas starszych, jak również dziennikarskie. – Zaczynamy od burzy mózgów, ustalamy, jak ma wyglądać dany numer gazetki szkolnej. Pokazujemy życie szkoły. Ta gazetka jest interaktywna: można otwierać różne aplikacje, przenosić się, wklejać linki. Wyjaśniamy, czym się różni fakt od opinii, uczymy się redagować artykuły, robić wywiady, pisać recenzje książek, poznajemy różne formy tekstów publicystycznych – opowiada.

Bogdan Pachnicz prowadzi zajęcia „Dbajmy o środowisko”, to edukacja ekologiczno-techniczna. Jego zdaniem, to jak „powrót do dawnych zetpetów”, dzieci mają dużo zadań manualnych. – Wykonujemy karmniki, budki lęgowe, doniczki, do których sami zbieraliśmy ziemię z kretowisk. Korzystamy też z platformy edukacyjnej w internecie, gdzie dzieci uczą się, dlaczego warto oszczędzać wodę czy energię, do czego potrzebna jest segregacja śmieci. To jest pokolenie, które musi zacząć przeprowadzać zmiany – mówi.

Wyjazdy to cenne doświadczenia

Szkoła w Budzowie mieści się w pałacu, w którym nocował kiedyś Hieronim Bonaparte, brat Napoleona. Z okien miał piękny widok na góry i Twierdzę Srebrna Góra, ale nie przyjechał tu jako turysta. Twierdzę miał zdobyć.

Dla dzieci twierdza to nie atrakcja – mają ją na co dzień. Nie mają natomiast dostępu do wielu innych atrakcji i ciekawych obiektów edukacyjnych we Wrocławiu czy w Wałbrzychu. W gminie Stoszowice uważają, że to jest problem. Albo inaczej: że trzeba dzieciom ten dostęp otworzyć.

Projekt umożliwia organizację wielu wyjazdów edukacyjnych – co roku jest to aż 16 wycieczek do 13 różnych miejsc, w tym do Starej Kopalni w Wałbrzychu, Sudeckiej Zagrody Edukacyjnej w Dobkowie, Hydropolis i zoo we Wrocławiu. – Wszyscy uczniowie z klas 1– 8 uczestniczą w wycieczkach – podkreśla Irena Pachnicz.

Dodaje, że szkoła od lat organizuje dla dzieci wyjazdy poza powiat: – Może się wydawać, że to tylko wycieczki, ale dla uczniów to bardzo cenne doświadczenia. Widzimy, że te wyjazdy mają ogromną wartość dydaktyczną i wychowawczą – zaznacza pani dyrektor.

Dorota Marcińczyk: – Byliśmy nawet w prawdziwej drukarni. Przeprowadzono nas przez cały cykl wydania książki. Dla dzieci było to bardzo interesujące – zauważa.

Elementem projektu są też szkolenia dla nauczycieli – z neurodydaktyki, terapii ręki (chodzi o rozwój sprawności manualnych u dzieci, które mają specjalne potrzeby), z wykorzystania technologii VR, przeciwdziałania dyskryminacji czy arytmetyki mentalnej.

Co jeszcze? Szkoły zostały doposażone, przy czym chodzi tu o sprzęt niestandardowy, jak np. długopisy 3D, ale też zestawy do kaligrafii. Powstały też dwie nowoczesne pracownie językowe.

– Korzystamy z nich pierwszy rok, ale już widzimy efekty. Dzieciom podobają się te warunki, ponieważ to inna przestrzeń, inaczej zaaranżowana – mówi Irena Pachnicz.

Projekt trwa trzy lata. We wrześniu rozpoczął się trzeci rok. Jego wartość to prawie 1,4 mln zł.

– Projekt ma wyrównywać szanse młodzieży mieszkającej na terenach wiejskich. Dla mnie najważniejsze jest to, żeby dzieci nie miały kompleksów, że pochodzą z mniejszej miejscowości i środowiska, żeby czuły się dowartościowane i wiedziały, że mogą konkurować z rówieśnikami z miast – podsumowuje Katarzyna Ruszkowska, wójt gminy Stoszowice.

Sławomir Szymański

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

Mieszkańcy dziennego domu pomocy w Wołowie

WOŁÓW WSPIERA SENIORÓW

Dom, do którego chce się wracać

To miejsce jest dla nas jak balsam – mówią seniorzy o dziennym domu pomocy w Wołowie. Tu wspólnie ćwiczą, rozmawiają i wracają do aktywności, na którą przez lata brakowało siły albo motywacji.

Ośrodek działa od stycznia w budynku dawnego dworca przy ul. Kolejowej. Przyszli podopieczni dużo wcześniej czekali na to miejsce. – Jak tylko dowiedziałam się, że powstaje ten dom pomocy, to śledziłam w internecie, kiedy zostanie otwarty – wspomina Krystyna Łacwik. – Bardzo pilnowałam tego, żeby mnie przyjęto. Jestem osobą niepełnosprawną i mieszkam sama. Tu czuję się zaopiekowana, mam kontakt z ludźmi – to miejsce jest dla mnie jak balsam.

Placówka powstała w ramach projektu Rozwój usług społecznych i zdrowotnych na terenie Gminy Wołów, finansowanego z funduszy europejskich. Do domu pomocy uczęszcza piętnaście osób – trzynaście kobiet i dwóch mężczyzn. Cztery osoby objęte są dodatkowo usługami asystenckimi – asystent pomaga im w zakupach, organizacji dnia i utrzymaniu kontaktu ze środowiskiem. Najstarsza uczestniczka ma 96 lat.

Poranek przy wspólnym stole

Dzień w domu pomocy zaczyna się wcześnie. Seniorzy schodzą się już od godziny 7. Kto chce i potrzebuje, może skorzystać z podwózki autem – dom pomocy zatrudnia w tym celu kierowcę. Zanim rozpoczną się zajęcia, seniorzy siadają i popijają kawę, herbatę, czytają prasę i rozmawiają. – To niesamowite uczucie obserwować, jaką oni mają relację, jak się wzajemnie wspierają i motywują – mówi Emilia Sobieska, kierownik placówki. – Nieraz myślę, że sama chciałabym tak właśnie przeżywać starość, w tak przyjaznym gronie.

Po śniadaniu zaczynają się zajęcia. Czasem są to warsztaty plastyczne, innym razem trening pamięci, ćwiczenia ruchowe, joga albo spotkania z dietetykiem, psychologiem czy prawnikiem. Są też zajęcia kulinarne – wspólne lepienie pierogów, pieczenie ciast czy przygotowywanie sałatek. – Wszystko staramy się robić razem z seniorami i w zgodzie z ich potrzebami – podkreśla Emilia Sobieska. – Co poniedziałek mamy spotkanie społeczności i ustalamy plan tygodnia. Zawsze pytamy, co chcieliby robić. Ostatnio poprosili, żeby wrócić do wspólnego śpiewania, więc to właśnie zaplanujemy. Dla nich bardzo ważne jest poczucie, że ktoś liczy się z ich zdaniem.

Ruch i oddech dla zdrowia

Wiktoria Sawicka-Buska przyznaje, że kiedy przyszła do placówki po raz pierwszy, była zaskoczona. – Nie znałam tutaj nikogo, ale zostałam bardzo mile przyjęta, i przez panie prowadzące, i przez uczestników – wspomina. – Zaskoczyło mnie, że zajęcia są tak różnorodne i że nawet w tym wieku mogę się czegoś nauczyć. Mam 85 lat, nigdy wcześniej nie robiłam na przykład dekoracyjnych zajączków czy laleczek.

Seniorce spodobały się też warsztaty z oddychania. – Człowiek oddycha całe życie i wydaje się, że robi to dobrze. A tu dowiedziałam się, jak oddychać dla zdrowia. To było dla mnie coś nowego – mówi. – Bardzo lubię też ćwiczenia gimnastyczne. Czuję się tu dobrze, to miejsce bardzo mi odpowiada.

Za ćwiczenia i rehabilitację odpowiada fizjoterapeutka Ewa Gierko. Jak podkreśla, w pracy z seniorami najważniejsze jest ograniczanie ryzyka upadków i odbudowywanie pewności ruchu. – U osób starszych często pojawia się strach przed ruchem – mówi. – Staramy się go przełamywać. Pokazujemy, że można bezpiecznie ćwiczyć, wzmacniać ciało, poprawiać równowagę. Pracujemy dużo nad wzorcem chodu, stabilizacją i koordynacją.

Ćwiczenia odbywają się codziennie – grupowo i indywidualnie. Kiedy pogoda dopisuje, seniorzy wychodzą także na spacery. – Widać pozytywne efekty – podkreśla rehabilitantka. – Niektórzy uczestnicy na początku chodzili tylko z asekuracją, dziś radzą sobie znacznie lepiej. Widać zmianę w postawie ciała, w koordynacji ruchów, w pewności siebie. Na pewno duże znaczenie ma to, że nasi seniorzy lubią i chcą ćwiczyć.

Emilia Sobieska przywołuje inną spektakularną zmianę, która szczególnie zapadła jej w pamięć. – Na początku naszych spotkań jedna z pań praktycznie nie mówiła, kontakt z nią był bardzo utrudniony. Dziś mówi całymi zdaniami, bardzo się otworzyła. Rehabilitacja jest ważna, ale ogromne znaczenie ma też wyjście z domu i kontakt z ludźmi. Największa nasza satysfakcja to widzieć postępy seniorów. To, że te zajęcia mają sens i dobroczynny wpływ na ich zdrowie, fizyczne i psychiczne.

Dają radę i wracają do życia

Ważnym elementem projektu są również zajęcia z dietetykiem. Rozmowy dotyczą głównie podstawowych nawyków żywieniowych. – Dużo rozmawiamy o nawodnieniu. Osoby starsze często nie czują pragnienia i nie mają świadomości, że odwodnienie może skutkować złym samopoczuciem, zasłabnięciem czy bólem głowy – mówi prowadzący warsztaty Marcin Maćkowiak. – Czasem wystarczy zmienić kilka prostych rzeczy we własnych nawykach, żeby czuć się lepiej i być zdrowszym. Dobrze jest słyszeć, że tak się dzieje – seniorzy na naszych zajęciach są zainteresowani poruszanymi tematami, dopytują o szczegóły. Sam staram się wracać do ważnych tematów na kolejnych zajęciach. Widzę, że uczestnicy stają się bardziej świadomi i aktywni – dodaje.

– Dużo się tutaj dzieje – przyznaje Krystyna Łacwik. – Podczas zajęć manualnych czy umysłowych często przypominamy sobie rzeczy, z którymi nie mieliśmy kontaktu przez wiele lat. Powoli wracamy na dawne tory, jakby ponownie do życia. Jak człowiek sam siedzi w domu, to się cofa. Tu następuje ponowny rozwój, dajemy radę i to jest naszą dużą radością.

Bożena Sobiech

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

FOT. BOŻENA SOBIECH (5)

Codzienne zajęcia podopiecznych: zajęcia ruchowe, warsztaty plastyczne, rozmowy...

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

DLA NIEULECZALNIE CHORYCH DZIECI I ICH RODZICÓW

Kokoszka daje wytchnienie

FOT. MATERIAŁY PRASOWE(2)

Każdy z pokoi ma własny motyw zwierzęcy, każdy tworzy przyjazne i bezpieczne otoczenie

Dla rodziców dzieci nieuleczalnie chorych chwila spokojnego snu, spaceru czy wizyta u fryzjera bywa luksusem. Dom opieki wytchnieniowej Kokoszka powstał po to, by ten luksus stał się możliwy. Dziś wyznacza standardy, z których chcą korzystać inne organizacje. Dofinansowanie ze środków unijnych umożliwia rozwijanie działań i oferowanie usług większej grupie beneficjentów.

Fundacja Wrocławskie Hospicjum dla Dzieci prowadzi opiekę wytchnieniową od 2018 r. Przez kilka pierwszych lat robiła to wyjazdowo – w domach pacjentów. Od 2023 r. działa również stacjonarnie. Kokoszka powstała po to, by zapewnić ciężko chorym dzieciom i młodym dorosłym czasową profesjonalną opiekę, a ich bliskim – chwilę oddechu. Co istotne – wszystkie działania dla beneficjentów są bezpłatne. Dom znajduje się na wrocławskich Sołtysowicach, w spokojnej, zielonej części miasta. O wyjątkowości tego miejsca decyduje nie tylko wyspecjalizowana opieka medyczna.

Miejsce, do którego chce się wracać

Praca z dziećmi z ciężkimi schorzeniami wymaga szczególnych kwalifikacji. W Kokoszce działa zespół ponad 30 specjalistów – lekarzy, pielęgniarek, opiekunów medycznych i wytchnieniowych, rehabilitantów oraz terapeutów. W całym projekcie – łącznie z mobilnymi opiekunami odwiedzającymi rodziny w ich domach – pracuje około 70 osób. – Stacjonarnie zatrudniamy też naszą „kolorowankę", czyli osobę koordynującą wszystkie zajęcia dodatkowe – mówi Beata Hernik-Janiszewska, prezes Fundacji Wrocławskie Hospicjum dla Dzieci. – W XXI wieku samo medyczne zaopiekowanie w hospicjum czy opiece wytchnieniowej to za mało. Dlatego bawimy się z dziećmi, wychodzimy na spacery – jeśli tylko stan zdrowia na to pozwala, prowadzimy warsztaty arteterapii i muzykoterapii, zajęcia w sali doświadczenia świata, dogoterapię, warsztaty kulinarne, plastyczne i wiele, wiele innych.

Podopieczni mieszkają w ośmiu dwuosobowych pokojach. Zaprojektowali je studenci Akademii Sztuk Pięknych. Każdy z pokoi ma własny motyw zwierzęcy, każdy tworzy przyjazne i bezpieczne otoczenie. Jedną z częstych pacjentek Kokoszki jest piętnastoletnia Hania, chorująca na rdzeniowy zanik mięśni. Zawsze rezerwuje swój ulubiony pokój z motywem lamy i lustrzanymi chmurkami na suficie. – Lubię Kokoszkę – mówi nastolatka. – Zawsze jest tam dużo atrakcji, można coś robić razem z innymi, porozmawiać. Na walentynki piekliśmy babeczki.

Kiedy ostatnio Hania przebywała w Kokoszce, jej mama mogła wyjechać na urlop. Dziewczynka już planuje kolejny pobyt. Paulina Dembiecka, mama dwuipółletnich bliźniaków Stasia i Władka przyznaje, że pierwszy pobyt synów był dla niej stresującym doświadczeniem. Chłopcy wymagają intensywnej opieki, mają mózgowe porażenie dziecięce i padaczkę, są żywieni sondą i gastrostomią. – Myślałam, że to będzie zwyczajne miejsce, tylko z podstawową opieką. Okazało się, że jest tam wyspecjalizowany zespół, pielęgniarki i pełna rehabilitacja – wspomina. – Wszystko jest tak nowoczesne i tak dobrze przystosowane, a wyglądem wnętrz byłam po prostu zachwycona.

Ewelina Bartoszewska Kokoszce powierza swoją 12-letnią córkę Kasię: – Co najmniej raz w roku. To czas na krótkie wakacje z mężem i siostrą Kasi albo załatwianie ważnych spraw. Przedtem nie udawało nam się łapać oddechu. Nie było z kim zostawić Kasi, bo to ogromna odpowiedzialność. Kokoszkę cenię za jakość obsługi opiekuńczej i bardzo dobre warunki. Poza tym wewnątrz jest pięknie – każdy się zachwyca. Ale dla mnie liczy się przede wszystkim to, że moje dziecko jest tam bezpieczne, a ja czuję spokojna.

Dzięki projektowi finansowane są m.in. pobyty dzieci w Kokoszce, praca opiekunów wytchnieniowych i medycznych, fizjoterapeutów, terapeutów zajęciowych czy neurologopedów

Kokoszka wzorem dla innych

Jak zapewnia Beata Hernik-Janiszewska, Kokoszka jest jedynym takim wyspecjalizowanym domem opieki wytchnieniowej w Polsce. Do Fundacji zgłaszają się organizacje z Polski i zagranicy zainteresowane multiplikowaniem Kokoszki u siebie. – To wyjątkowa inicjatywa, zdecydowanie świetny przykład dla innych organizacji – ocenia Piotr Kuźniak, prezes Fundacji IMAGO i członek zarządu International Short Break Association. – Mamy tu wsparcie społeczne, odciążające i bardzo wyraźny element wsparcia medycznego. Usługi wytchnieniowe wciąż pozostają rzadkością w stosunku do bardzo dużych potrzeb w naszym społeczeństwie. Dlatego zasługują na uwagę i rozwój.

Ważne: zapewnić ciągłość wsparcia

Rozwój tego systemu pomocy umożliwia Fundacji Wrocławskie Hospicjum dla Dzieci Carpe Spiritum – kompleksowy program zapewnienia opieki wytchnieniowej dla dzieci i młodzieży z Dolnego Śląska, współfinansowany z Funduszy Europejskich. Wartość projektu przekracza 4 mln zł, a jego realizacja – od maja 2025 roku do końca października 2027 – pozwoli objąć pomocą ponad 130 rodzin. – To już trzeci nasz projekt finansowany z pieniędzy unijnych, przeznaczony na opiekę wytchnieniową domową i stacjonarną w Kokoszce, a także działania związane ze szkoleniami i wsparciem psychologicznym – mówi Beata Hernik-Janiszewska. – Bardzo zależało nam na tym, aby nie dawać rodzinom tylko incydentalnej pomocy, ale systemowo zagwarantować ciągłość wsparcia. Opieka wytchnieniowa musi być kontynuacją. Po to budowaliśmy przecież Kokoszkę.

Dzięki projektowi finansowane są m.in. pobyty dzieci w Kokoszce, praca opiekunów wytchnieniowych i medycznych, fizjoterapeutów, terapeutów zajęciowych czy neurologopedów. Carpe Spiritum umożliwił też stworzenie w Kokoszce specjalistycznej sali doświadczenia świata, w której prowadzone są zajęcia terapeutyczne dla dzieci.

– Wsparcie wytchnieniowe jest bardzo ważną pomocą dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami, zwłaszcza dzieci z głęboką niepełnosprawnością i chorobami rzadkimi – podkreśla Piotr Kuźniak. – Pozwala na krótkotrwałe odciążenie rodziców i regenerację sił psychicznych oraz fizycznych, które są niezbędne, by mogli dalej każdego dnia opiekować się dzieckiem.

Bożena Sobiech

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

FOT. BOŻENA SOBIECH

Trójka uzdolnionych stypendystów z Jeleniej Góry, od lewej: Krzysztof Śliwiński, Dawid Leszek i Michał Stopczyński

DOLNOŚLĄSKI PROGRAM STYPENDIALNY DLA SIÓDMOKLASISTÓW

Sposób na naukowy talent

Dolny Śląsk inwestuje w młodych. A szczególnie w tych, którzy chcą eksperymentować, projektować i odkrywać. Program stypendialny dla dzieci utalentowanych w naukach ścisłych daje im narzędzia, pieniądze i przestrzeń do rozwoju.

Marlena Matwijów, nauczycielka z jeleniogórskiej Szkoły Podstawowej nr 7 ma powody do dumy. W ubiegłym roku szkolnym aż trzech uczniów jej klasy wychowawczej znalazło się w gronie dolnośląskich stypendystów wyróżnionych za uzdolnienia w przedmiotach ścisłych. Dwóch z matematyki i jeden z biologii.

Matematyczne mózgi i biologiczna dusza odkrywcy

Stypendyści to Dawid Leszek, Krzysztof Śliwiński i Michał Stopczyński. Łączy ich nie tylko klasa, lecz także przyjaźń. Każdy z chłopców rozwija swoje talenty w inny sposób. – Jeden sam wyszukuje dodatkowe zadania z matematyki, drugi interesuje się projektowaniem, umie tworzyć oryginalne przestrzenne makiety, trzeci w domu przeprowadza doświadczenia naukowe – mówi Marlena Matwijów.

Dawid i Krzysztof wyróżniają się zdolnościami matematycznymi. – Myślę że matematyka przyda mi się w życiu, po prostu lubię jej się uczyć – mówi Dawid. Jego mama, Ewelina, dodaje: – Syn ma świetną wyobraźnię przestrzenną i zdolności plastyczne. Testy predyspozycji potwierdziły, że to jego mocna strona. Może kiedyś pójdzie w tym kierunku.

Krzysztof ma swój ulubiony dział matematyki. – Równania i wyrażenia algebraiczne. Lubię szukać niewiadomych – przyznaje. A co z jego przyszłością? – Jeszcze nie wiem, co będę robił jutro, a co dopiero za kilka lat – żartuje. – Ale pewnie będzie to coś związanego z matematyką.

Michał Stopczyński, pasjonat biologii, widzi siebie w medycynie – być może w połączeniu z terapią z udziałem kotów. – Koty uspokajają ludzi i pomagają w trudnych momentach. Chciałbym się tym zajmować – mówi.

Chłopcy zostali wyróżnieni w drugiej edycji Dolnośląskiego Programu Stypendialnego dla uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów ścisłych i przyrodniczych. Program wpisuje się w regionalną strategię działań edukacyjnych regionu, której celem jest zwiększanie zainteresowania naukami ścisłymi i technologią już od najmłodszych lat. – To jest nasz kolejny duży projekt stypendialny. Tym razem skupiliśmy się na uczniach szkół podstawowych. Z naszych wcześniejszych doświadczeń wynika, że warto jak najwcześniej pokazywać młodym ludziom praktyczny wymiar nauki – nie tylko w szkolnej formule, ale poprzez kontakt z uczelnią, eksperyment i pracę z technologią – mówi Jerzy Komorowski, dyrektor Departamentu Spraw Społecznych i Rynku Pracy w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego.

Nauka przez doświadczenie

Jednym z filarów programu są warsztaty prowadzone we współpracy z Politechniką Wrocławską. – Na tych zajęciach dzieci tworzą prototypy – na przykład pojazdu połączonego z oprogramowaniem – wyjaśnia Anida Osowska z Dolnośląskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, operatora programu. – Ich zadaniem jest tak go zaprogramować i wykorzystać sensory, żeby działał dokładnie tak, jak zaplanowali. Na początku to jest po prostu nieruchome urządzenie, a na koniec warsztatów zaczyna funkcjonować zgodnie z ich pomysłem. I to jest moment, w którym pojawia się poczucie sprawczości – bardzo konkretne, namacalne doświadczenie, że mają wpływ na efekt swojej pracy – dodaje. Przytacza też fragment listu od opiekunki jednego ze stypendystów: „Piszę jako rodzic zastępczy po śmierci matki dziecka, które uczestniczyło w programie. Był on niezwykle cenny dla rozwoju mojego podopiecznego. Chłopak był zafascynowany wykładami na Politechnice Wrocławskiej. Możliwość zobaczenia procesu tworzenia prototypów była dla niego ogromnym przeżyciem (...)".

Program obejmuje różne dziedziny nauki, dzięki czemu uczniowie mogą odkrywać i weryfikować swoje zainteresowania. Zajęcia odbywają się w kilku miastach regionu: Wrocławiu, Legnicy, Wałbrzychu i Jeleniej Górze. Zwieńczeniem części warsztatowej jest Festiwal Nauki, podczas którego młodzi stypendyści poznają projekty kół naukowych i ich twórców.

Drugim ważnym elementem programu jest tutoring realizowany we współpracy z Uniwersytetem DSW Ideis. Spotkania rozpoczynają się w pierwszym półroczu ósmej klasy i służą diagnozie predyspozycji stypendystów oraz rozwijaniu ich kompetencji miękkich. Tutorzy pracują metodą pytań coachingowych.

Pieniądze na rozwój pasji i edukacji

Stypendium to również realne wsparcie finansowe – 10 tysięcy złotych brutto. Każdy uczestnik programu może je przeznaczyć na własne potrzeby edukacyjne i rozwojowe – od zakupu sprzętu i pomocy dydaktycznych, przez kursy i zajęcia dodatkowe, po poprawę warunków nauki w domu. W dokumentach aplikacyjnych pojawiają się często bardzo precyzyjne i oryginalne plany. Jeden z uczniów, zafascynowany przyrodą, planuje badania nad nietoperzami i chce przeznaczyć środki na specjalistyczny sprzęt do rejestracji ich odgłosów. Inny rozwija pasję geologiczną, łącząc ją z zainteresowaniem językiem hiszpańskim – planuje edukacyjną podróż do regionów wulkanicznych Hiszpanii. Jeszcze inny inwestuje w kursy programowania, drukarkę 3D i przygotowania do olimpiad naukowych.

Dolnośląski Program Stypendialny realizowany jest przy wsparciu Funduszy Europejskich. Obejmuje pięć edycji (kolejna rozpoczęła się we wrześniu) i zakłada wsparcie łącznie 1500 uczniów.

Bożena Sobiech

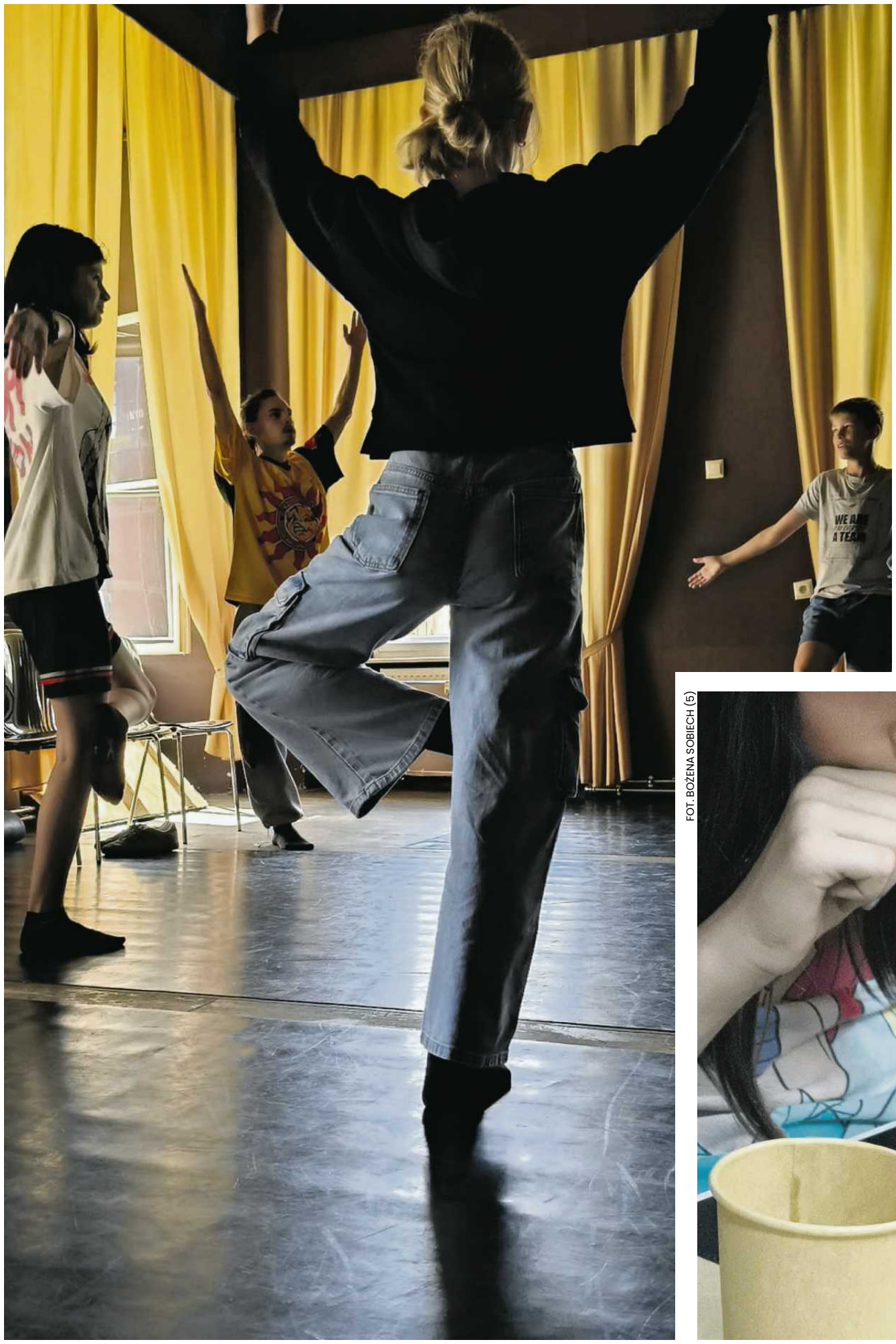
Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

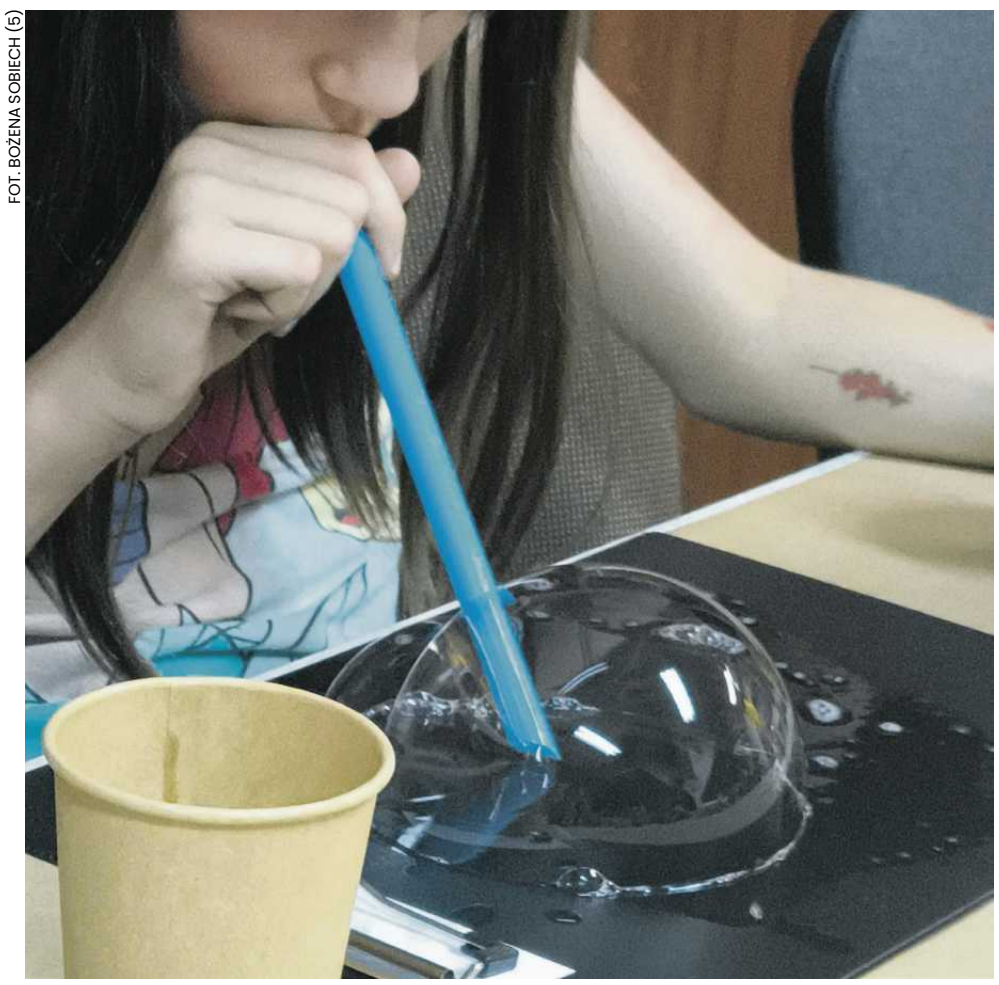
POCZUĆ SIĘ BEZPIECZNIE I ODZYSKAĆ CODZIENNOŚĆ

WieloCOOLturowa szkoła bez dyskryminacji

W Legnicy działa projekt, który dla wielu dzieci z doświadczeniem migracji stał się czymś więcej niż wsparciem edukacyjnym.

FOT. BOŻENA SOBIECH (5)

– Jak budować przyszłość dzieci w kraju ogarniętym wojną? Nie widziałam takiej możliwości cztery lata temu i wciąż jej nie widzę – mówi Swietłana, która wraz z dwiema córkami przyjechała do Polski dwa tygodnie po wybuchu wojny. Jej mąż został na froncie. W Legnicy podjęła pracę w świetlicy terapeutycznej. Do Fundacji Raduga trafiła jako beneficjentka projektu „Pomocnik", który oferował wsparcie psychiczne osobom w kryzysie. Z czasem stała się częścią zespołu realizującego projekty integracyjne – wykorzystuje tam swoje wykształcenie psychologiczne oraz niemałe doświadczenie zawodowe i osobiste.

Miasto, które przyjmuje i stawia wyzwania

Legnica, nazywana małą Moskwą, od lat jest miejscem spotkań różnych kultur i narodowości – szczególnie osób pochodzących z państw należących niegdyś do Związku Radzieckiego. Po wybuchu wojny w Ukrainie liczba mieszkańców Legnicy z tego kraju znacząco wzrosła, w konsekwencji miasto jeszcze mocniej mierzy się z wyzwaniami integracji. To obszar społeczny, w który angażuje się Fundacja Raduga, oferując wsparcie psychologiczne, terapeutyczne i społeczne osobom zagrożonym wykluczeniem. W ciągu lat z jej pomocy skorzystały setki osób. Organizacja realizuje projekty finansowane ze środków europejskich, koncentrując się m.in. na przeciwdziałaniu dyskryminacji, wsparciu rodzin oraz integracji społecznej. „WieloCOOLturowa szkoła bez dyskryminacji" jest jednym z przedsięwzięć fundacji stanowiących odpowiedź na zmieniającą się rzeczywistość miasta.

– Pomysłodawczynią była nasza fundatorka i prezeska Magdalena Zaczyńska, spiritus movens fundacji. A projekt zrodził się z realnej potrzeby – mówi Iwona Optołowicz, dyrektorka działu projektowego w Fundacji Raduga i koordynatorka „WieloCOOLturowej szkoły bez dyskryminacji". – W Legnicy mamy dużą społeczność ukraińską, a po 2022 roku jej liczba jeszcze wzrosła. Wiedzieliśmy, że szkoły potrzebują wsparcia, a fundacja mogła go udzielić, bo ma już doświadczenie w tym zakresie.

„WieloCOOLturowa szkoła bez dyskryminacji" rozpoczęła się pod koniec 2024 roku – od diagnozy potencjału i potrzeb nauczycieli, uczniów i ich rodziców z trzech szkół podstawowych, które wyraziły chęć współpracy z fundacją. Potem, na bazie wyników, ruszyły konkretne działania. Nauczyciele uczestniczą w warsztatach doskonalących pracę z uczniami cudzoziemskimi. Biorą udział w tzw. grupach Balinta, które pomagają radzić sobie z emocjonalnym obciążeniem i wypaleniem zawodowym. Rodzice mogą korzystać z warsztatów i konsultacji. Szkoleni są także asystenci międzykulturowi – wolontariusze wspierający integrację dzieci i rodzin z doświadczeniem migracji. Działania projektowe wykraczają też poza mury szkół.

Jednym z kluczowych elementów projektu jest młodzieżowy klub wielokulturowy. Trzy razy w tygodniu spotykają

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

się tam dzieci różnych narodowości. Wychowawców w razie potrzeby wspiera psycholog, asystent międzykulturowy, animator kultury, tłumacz.

Klub na troski i na zdrowie

Na klub często mówi się po prostu „świetlica", ale jego rola wykracza daleko poza standardową opiekę po lekcjach. – To przede wszystkim bezpieczna przestrzeń. Dzieci przychodzą do nas z różnymi historiami, często traumami – mówi Bianka Pozorska, pedagożka i terapeutka środowiskowa, opiekunka klubu. – Często są to osoby, które opuściły swoje domy, przyjaciół, poczucie bezpieczeństwa. Czasem potrzebują rozmowy, a czasem zwyczajnego powygłupiania się.

W klubie nie używa się telefonów. Zamiast tego dzieci rozmawiają, odrabiają lekcje, grają w planszówki, uczestniczą w zajęciach twórczych. Część aktywności odbywa się poza klubem – w kinie czy na zajęciach teatralnych. Ale równie ważne jest to, czego nie ma w harmonogramie. – Czasem dzieci są tak przebodźcowane, że potrzebują zwykłego odpoczynku. Przychodzą po to, żeby posiedzieć w ciszy, napić się herbaty, poleżeć na poduchach w kąciku relaksacyjnym, pod kocem – mówi Bianka Pozorska.

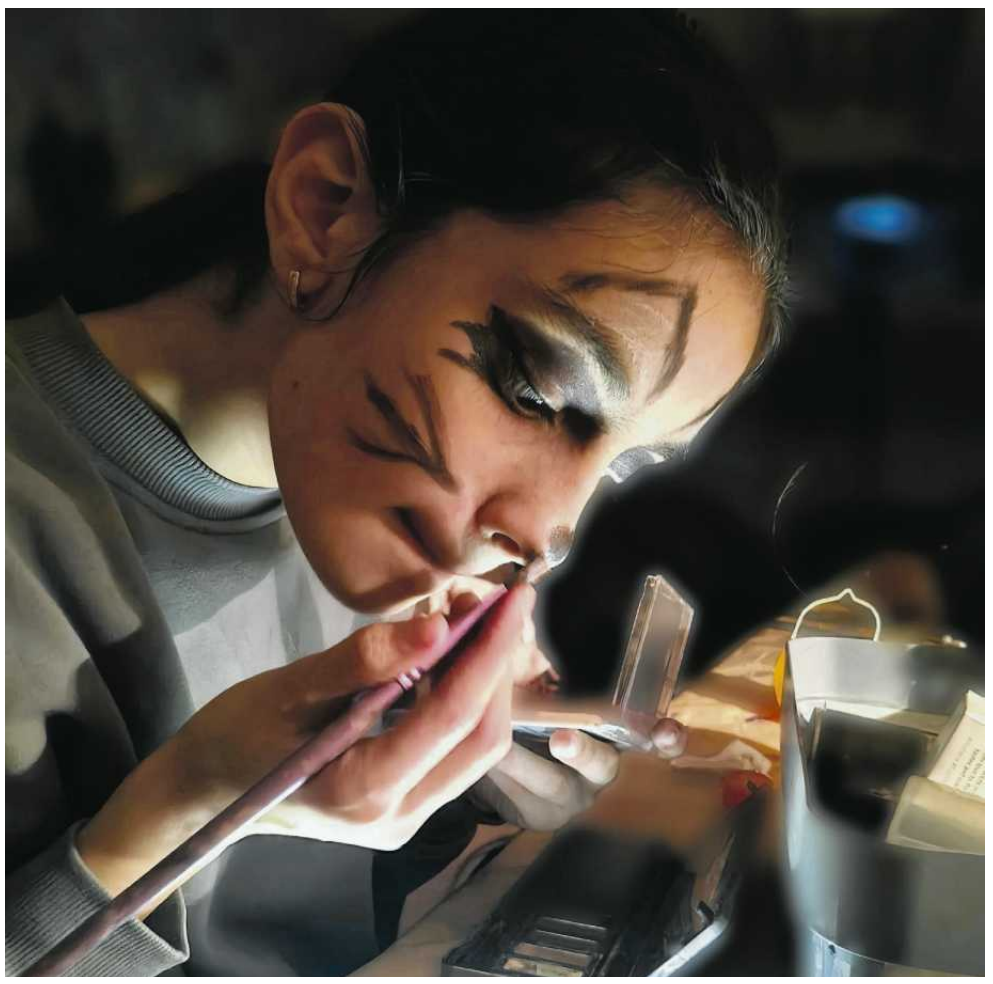
Dla młodszej córki Swietłany – dziś 10-latki – spotkania klubowe stały się przełomem. Po przyjeździe do Polski dziewczynka miała trudności z odnalezieniem się w nowym środowisku. Miewała trudne doświadczenia w kontaktach z rówieśnikami. – Nie rozumiała, dlaczego ktoś jej nie akceptuje tylko dlatego, że jest z innego kraju – wspomina matka. Stres zaczął wpływać negatywnie także na zdrowie fizyczne dziecka. Sytuacja zaczęła się zmieniać po zapisaniu do klubu. – Córka przychodziła do domu i opowiadała: „mama, tam nikt nikogo nie krytykuje za to, że jest jakiś inny" – opowiada Swietłana. To doświadczenie bezpieczeństwa przełożyło się na inne obszary życia. Dziewczynka zaczęła lepiej funkcjonować w szkole, łatwiej nawiązywać relacje. Co istotne – zmieniło się także nastawienie otoczenia. – Kiedy ona się otworzyła i nauczyła reagować, inni też zaczęli ją inaczej traktować – mówi matka. – Dziś potrafią razem się bawić, rozmawiać.

Efekty udziału w projekcie widać w codziennych sytuacjach. Dziewczynka jest bardziej śmiała i samodzielna, sama chodzi do Radugi i wraca do domu. Swietłana: – Po szkole dzwoni: „mama, idę do Radugi". Mówię: „może najpierw do domu, zostawisz plecak?". A ona: „nie, bo wtedy będzie 10 minut mniej w klubie".

Młodzieżowy klub wielokulturowy okazał się strzałem w dziesiątkę. Bianka Pozorska: – To jeden z naszych najważniejszych sukcesów. Tu jest miejsce dla dzieci, z dużą uwagą i uważnością na ich potrzeby. Razem znajdujemy wspólne części różnych kultur i tworzymy bezpieczną, przyjazną przestrzeń.

Bożena Sobiech

W legnickim klubie nie ma miejsca na nudę. Kto chce, może skorzystać z różnych zajęć lub kącika relaksacyjnego

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

Cześć, tu Dotacjusz! Pokoloruj obrazki z miejscami na Dolnym Śląsku, które wypiękniały dzięki Funduszom Europejskim!

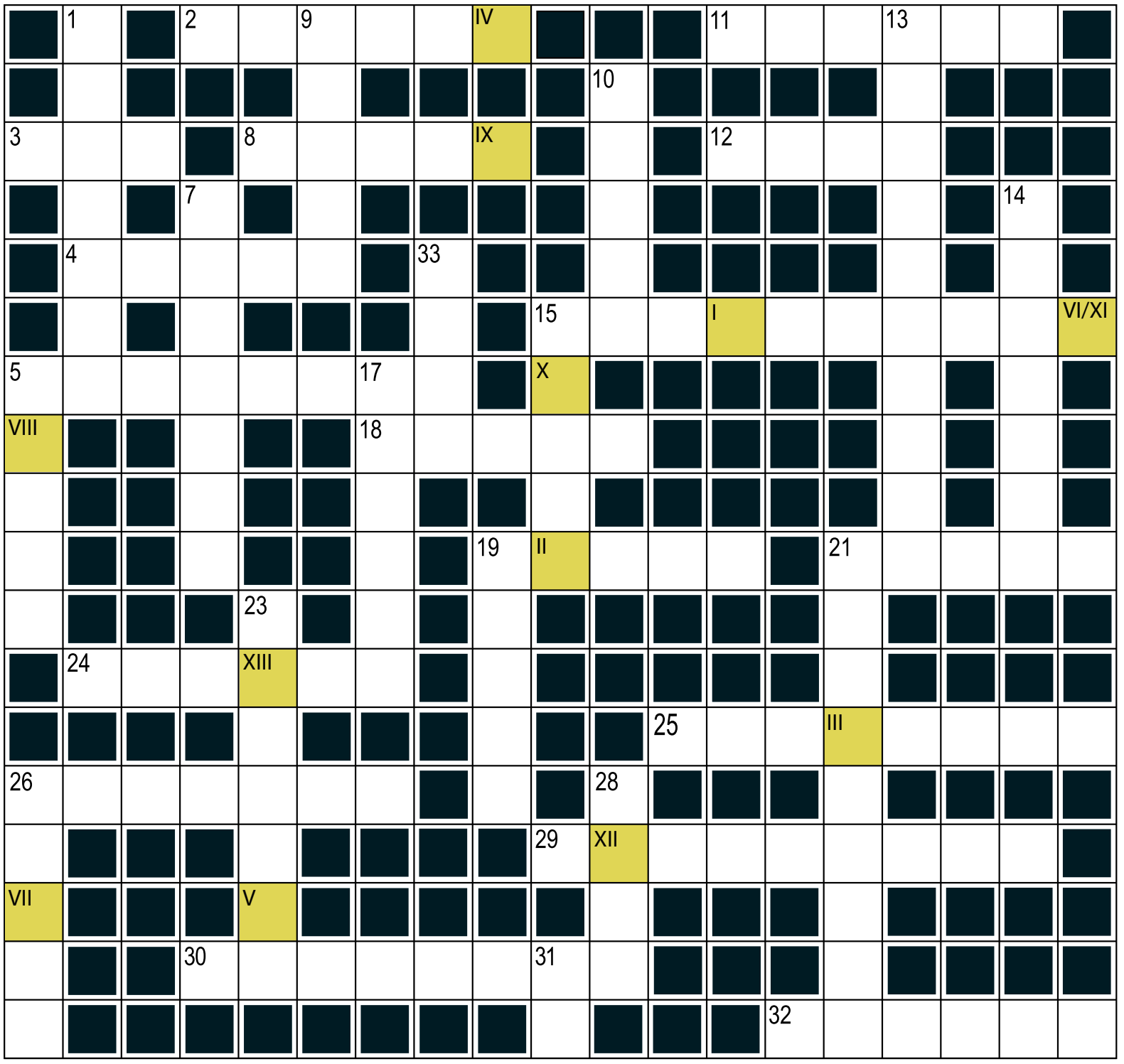
Dzięki Funduszom Europejskim **Park Miejski w Oławie** stał się nowoczesną oazą wypoczynku i idealną przestrzenią dla rodzin.

Dzięki dofinansowaniu z Funduszy Europejskich **Stara Kopalnia to dziś światowej klasy centrum kultury,** a Sala Łańcuszkowa tworzy unikalny klimat.

Więcej kolorowanek, łamigłówek, a nawet scenariusze lekcji znajdziesz tu

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

REGULAMIN KONKURSU „KRZYŻÓWKA”

1. Organizatorem konkursu (dalej jako: „Konkurs”) jest Wyborcza sp. z o. o. z siedzibą w Warszawie, ul. Czerska 8/10 (00-732), zarejestrowana w rejestrze przedsiębiorców KRS, prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy KRS, pod numerem 0001053885, kapitał zakładowy 2 000 000 PLN, NIP 5214033011 (zwana dalej „Organizatorem”).

2. Konkurs organizowany jest na zlecenie Województwa Dolnośląskiego (Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego), które jest również fundatorem nagród w Konkursie.

3. Udział w Konkursie mogą wziąć wyłącznie osoby pełnoletnie. Przystąpienie do Konkursu nie wymaga żadnych opłat na rzecz Organizatora.

4. Aby wziąć udział w Konkursie należy do dnia 10.10.2026 droga mailową na adres **Konkursy@wyborcza.pl,** o tytule **KRZYŻÓWKA** przesłać prawidłowe hasło do krzyżówki zamieszczonej na 23 stronie Dodatku.

5. W Konkursie nagrodzonych zostanie 10 osób, które przyślą na wskazany w pkt 4 w Dodatku adres mailowy z prawidłowym hasłem do krzyżówki, i których maile zostaną zarejestrowane w systemie Organizatora jako pierwsze.

6. Każdy ze zwycięzców otrzyma nagrodę w postaci zestawu zwierającego termos, bidon i śniadaniówkę w worku szkolnym o wartości ok. 90,00 zł.

7. Zwycięzcy konkursu zostaną poinformowani o zdobyciu nagrody i sposobie jej odbioru w e-mailu zwrotnym.

8. Po rozwiązaniu konkursu Organizator kontaktuje się wyłącznie ze zwycięzcami.

9. Nagrody w konkursie będą wyłącznie do odbioru osobistego w siedzibie Gazety Wyborczej we Wrocławiu (pl. Solny 2/3 50-064 Wrocław). Nagroda zostanie wydana zwycięzcy wyłącznie po okazaniu egzemplarza gazety zawierającego Dodatek oraz dokumentu tożsamości ze zdjęciem.

10. Nagrody zdobyte w konkursie nie podlegają wymianie na ekwiwalent pieniężny ani na inną nagrodę.

HASŁO

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII

Litery w kolorowych polach, czytane rzędami, utworzą rozwiązanie.

Pionowo:

1) Miasto, w którym znajduje się Fort Owcza Góra

5) Jeden z rodzajów szkoleń dostępnych w ramach dotacji na usługi rozwojowe dla przedsiębiorców

7) Miasto w Kanadzie, do którego udała się dolnośląska misja gospodarcza w ramach drugiej edycji programu Going Global

9) Dolny Śląsk buduje system tras rowerowych w regionie. Cyklostrada Dolnośląska docelowo obejmie 1800 km dróg dla rowerów, będzie więc...

10) Projekt „Motyle z Dolnego Śląska – przekraczamy horyzonty” sprawia, że ludzie, którzy przeżywali różne, poważne problemy, czują, że znowu są coś...

13) Jaki nowy obiekt powstanie w ramach wielkiej modernizacji Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju?

14) Miasto, w którym realizowany był projekt „Motyle z Dolnego Śląska – przekraczamy horyzonty”

15) Jacy przedsiębiorcy z sektora MŚP najczęściej korzystają z projektu „Dotacje na usługi rozwojowe dla dolnośląskich firm”?

17) Miasto, w którym przy zabytkowym, zrewitalizowanym dworcu powstaje Centrum Wiedzy o Włókiennictwie

19) Jaki obiekt został odbudowany podczas rewitalizacji Fortu Owcza Góra?

21) Co tworzą dzieci na warsztatach prowadzonych we współpracy z Politechniką Wrocławską w ramach Dolnośląskiego Programu Stypendialnego?

23) Które miasto na Dolnym Śląsku było nazywane „małą Moskwą”?

26) Sztankiety to element wyposażenia...

28) ...Europejska

31) Akronim nazwy samorządowego przewoźnika kolejowego na Dolnym Śląsku

33) W zajęciach i wycieczkach w ramach projektu edukacyjnego w gminie Stoszowice uczestniczą uczniowie z wszystkich...

Poziomo:

2) Jak nazywa się fundacja realizująca projekt „WieloCOOLturowa szkoła bez dyskryminacji”?

3) Akronim od nazwy specjalnego punktu dla rowerzystów, umożliwiającego wygodny odpoczynek

4) Jaka arena powstała w Złotoryi?

5) Jak nazywa się dom opieki wytchnieniowej zbudowany przez Fundację Wrocławskie Hospicjum dla Dzieci?

8) W jakim mieście znajduje się Dolnośląskie Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży

11) Gra, w której uczniowie z gminy Stoszowice odnoszą wyjątkowo duże sukcesy

12) Jak nazywa się spółdzielnia socjalna, w której realizowano projekt „Motyle z Dolnego Śląska – przekraczamy horyzonty”?

15) Miejski odcinek Cyklostrady Dolnośląskiej w Lubinie to część Trasy...

18) Miasto w Japonii, do którego udała się dolnośląska misja gospodarcza w ramach drugiej edycji programu Going Global

19) Miasto, w którym dzięki funduszom unijnym powstał dzienny dom pomocy

21) Obiekt, w którym działa dziś szkoła w Budzowie (gmina Stoszyce) to dawny...

24) Podaj liczbę województw, w których jeżdżą pociągi Kolei Dolnośląskich

25) Arytmetyka, w której uczestniczą uczniowie z gminy Stoszowice dzięki środkom unijnym

26) To miasto pod Śnieżnikiem, z członem „Śląskie” w nazwie, odzyska niedługo połączenie kolejowe

29) Młyn papierniczy w Dusznikach-Zdroju to jedyny taki obiekt w Polsce, czyli jest ...

30) Nazwisko patronki ulicy, przy której znajduje się gmach Teatru Polskiego we Wrocławiu...

32) Co znajdzie się na nowej kurtynie w Teatrze Polskim we Wrocławiu?

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

STUDIO MULTIMEDIALNE GAZETY WYBORCZEJ, MODYFIKOWANY PRZEZ AI

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich na Dolnym Śląsku

Punkt Informacyjny w Legnicy
Plac Wolności 4, pokój 206 (II piętro)
59-220 Legnica
pife.legnica@dolnyslask.pl

Główny Punkt Informacyjny we Wrocławiu
Wybrzeże J. Słowackiego 12-14
50-411 Wrocław
pife@dolnyslask.pl

Punkt Informacyjny w Jeleniej Górze
ul. Bankowa 27
58-500 Jelenia Góra
pife.jeleniagora@dolnyslask.pl

Punkt Informacyjny Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej
ul. Kwiatkowskiego 4
52-407 Wrocław
info.dip@dip.dolnyslask.pl

Punkt Kontaktowy WUP we Wrocławiu ds. Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
ul. Kwiatkowskiego 4
52-407 Wrocław
promocja@dwup.pl

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | DOLNY ŚLĄSK

Wydawnictwo zawiera materiały promocyjne przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

eprasa.pl 6484f01775

wyborcza

INWESTYCJE KRAKOWSKIE

Piątek, 9 października 2026 | Redaktorka prowadząca **Małgorzata Skowrońska** wyborcza.pl

Infrastruktura

Nowe linie tramwajowe, więcej zieleni

eprasa.pl 6484f01775

Tramwaj do Mistrzejowic

Bezkolizyjny tunel w rejonie Ronda Polsadu

Nowa linia ma skrócić czas dojazdu do centrum o 12 minut, bo tramwaj jedzie krótszą trasą przez Prądnik Czerwony zamiast przez Nową Hutę. Trasa może obsłużyć 2700 pasażerów na godzinę.

• **Wylot tunelu od strony Ronda Barei**
FOT. ŁUKASZ PACHOLCZYK / MATERIAŁY PRASOWE GULERMAK

ROZMOWA Z
TOMASZEM FORTUNĄ
dyrektorem operacyjnym Gulermak

GRZEGORZ NUREK: Od kilku dni Krakowianie mogą już korzystać z wybudowanej przez Gulermak linii tramwajowej do Mistrzejowic.
TOMASZ FORTUNA: – Po pozytywnych testach i odbiorach 18 września uzyskaliśmy pozwolenie na użytkowanie, a 26 września uruchomiliśmy trasę tramwajową do Mistrzejowic. Dzisiaj tramwaje kursują już nową linią regularnie. Uważam, że realizacja tego projektu to wielki sukces, także w skali europejskiej. To dla nas wszystkich wyjątkowy moment i zwieńczenie pracy całego zespołu.

Jaki jest szacunkowy koszt wybudowania linii i kto go poniesie w przypadku partnerstwa publiczno-prywatnego?
– PPP to model realizacji inwestycji oparty na wieloletniej współpracy podmiotu publicznego, na przykład miasta lub gminy z partnerem prywatnym. Korzyści i odpowiedzialność są dzielone między obie strony zgodnie z umową, a celem jest poprawa jakości infrastruktury i usług dla mieszkańców. Zamawiający nie obciąża w ten sposób swojej zdolności kredytowej, bo płatności rozkładają się na wiele lat współpracy.

Umowę w grudniu 2021 roku podpisało miasto Kraków (podmiot publiczny) z konsorcjum PPP Solutions Polska i Gulermak (partner prywatny). Partner prywatny zabezpieczył finansowanie, zaprojektował linię, uzyskał niezbędne zgody i ją zbudował, a przez kolejne 20 lat będzie dbał o jej infrastrukturę. Po tym czasie linię przejmie miasto.

Krakowski model PPP przy KST IV opiera się na płatności za dostępność infrastruktury. Miasto będzie płacić ustaloną kwotę w ratach pod warunkiem, że infrastruktura jest utrzymana w odpowiednim standardzie i przejezdna dla tramwajów. Dzięki temu ograniczamy przerwy w kursowaniu na tej linii. To największy projekt PPP tego typu w Polsce, a na podstawie krakowskich doświadczeń powstaną wytyczne dla innych samorządów, które chcą korzystać z tej formuły. Koszt inwestycji wynosi ok. 2 mld zł.

Inwestycję prowadzili państwo od lipca 2023 roku. Co było największym wyzwaniem przez te ostatnie trzy lata budowy?
– Zrealizowaliśmy największą inwestycję tego typu w historii miasta. Już samo prowadzenie prac o takiej skali w żywej tkance miasta, przy jednoczesnym utrzymaniu ruchu samochodowego, pieszego i rowerowego, stanowiło ogromne wyzwanie organizacyjne i logistyczne. Projekt KST IV obejmował także kompleksową przebudowę całego układu drogowego, budowę chodników i dróg dla rowerów, nowe nasadzenia oraz przebudowę ponad 300 km infrastruktury podziemnej.

Jednym z najbardziej wymagających zadań inżynieryjnych było przesunięcie koryta potoku Sudół Dominikański o 8-10 metrów na zachód, co pozwoliło dostosować teren do nowych potrzeb transportowych miasta. W śladzie starego segmentu wybudowany został tunel tramwajowy o długości ponad 1200 metrów z dwoma dwupoziomowymi węzłami przesiadkowymi. Sama budowa tunelu również była przedsięwzięciem wyjątkowo złożonym, ponieważ była prowadzona pod czynnym wiaduktem w ciągu Alei Bora-Komorowskiego.

Jakie rozwiązania ograniczające hałas komunikacyjny wzdłuż trasy Państwo zastosowali?
– Na budowie linii KST IV do Mistrzejowic wprowadziliśmy pakiet rozwiązań ograniczających hałas komunikacyjny. Dzięki zastosowanym technologiom i zmianom w projekcie zredukowaliśmy liczbę ekranów akustycznych niemal czterokrotnie względem pierwotnych założeń. Ułożyliśmy cichą nawierzchnię BBTM8, a pod torowiskiem zamontowaliśmy maty wibroizolacyjne, które tłumią drgania przenoszone do gruntu i pobliskich budynków. Zastosowaliśmy też zielone torowiska pokryte rozchodnikiem, wkładki okołoszynowe oraz smarownice torowe, które eliminują charakterystyczny pisk kół na łukach.

Jednym z najbardziej wymagających zadań inżynieryjnych było przesunięcie koryta potoku Sudół Dominikański o 8-10 metrów na zachód, co pozwoliło dostosować teren do nowych potrzeb transportowych miasta.

TOMASZ FORTUNA
dyrektor operacyjny Gulermak

W 2022 roku na prośbę mieszkańców zmieniliśmy projekt ul. Meissnera. Zmniejszyliśmy jej przekrój do jednego pasa ruchu w każdym kierunku, z parkowaniem na pasach zewnętrznych, dzięki czemu wygospodarowaliśmy miejsce na zieleniec. Wprowadziliśmy też ograniczenia dla ruchu ciężarówek, co razem z pozostałymi rozwiązaniami pozwoliło ograniczyć liczbę potrzebnych ekranów akustycznych. Istotny wpływ na ograniczenie hałasu ma także bezkolizyjny tunel tramwajowy w rejonie Ronda Polsadu. Poprowadzenie ruchu tramwajowego pod ziemią pozwala znacząco zredukować emisję hałasu w otaczającej przestrzeni miejskiej. Rondo Młyńskie zaprojektowaliśmy jako turbinowe, więc jego tarcza zajmuje mniej miejsca i zostało więcej terenu na zieleń oraz infrastrukturę pieszo-rowerową. Całość zaplanowaliśmy tak, aby maksymalnie ograniczyć oddziaływanie hałasu na mieszkańców.

Jak będzie wyglądać otoczenie linii tramwajowej na odcinku 4,5 km? Mam na myśli ścieżki rowerowe, chodniki i zieleń.
– 74 procent terenu zajętego przez inwestycję pozostało biologicznie czynne, a wzdłuż trasy posadziliśmy ponad 1400 nowych drzew. Dzięki dialogowi z mieszkańcami ich liczba wzrosła o 350 względem pierwotnego planu – za każde dwa usunięte drzewa pojawiły się trzy nowe. Zielony charakter inwestycji podkreśla także torowisko, z którego aż 62 proc., czyli 15 tys. m kwadratowych, pokryte jest rozchodnikiem. To rozwiązanie nie tylko ogranicza hałas i drgania oraz wspiera poprawę jakości powietrza, ale jest również bardziej ekologiczne w utrzymaniu niż tradycyjna trawa. Nie wymaga koszenia ani regularnego podlewania, a jednocześnie dobrze radzi sobie nawet w trudnych warunkach. Rozchodnik pojawił się również na dachach wszystkich 19 nowych przystanków tramwajowych. Łącznie miasto zyskało ponad 55 000 m kwadratowych nowej zieleni.

Powstało też wiele kilometrów dróg dla rowerów. Ruch pieszych i rowerzystów rozdzieliliśmy zgodnie z nowoczesnymi standardami technicznymi: zbudowaliśmy odrębne chodniki i drogi dla rowerów, bez wspólnych ciągów, które nie zapewniają odpowiedniego bezpieczeństwa.

Jakie największe korzyści mieszkańcom Krakowa przyniesie uruchomienie nowej linii tramwajowej?
– Nowa linia skraca czas dojazdu do centrum o 12 minut, bo tramwaj jedzie krótszą trasą przez Prądnik Czerwony zamiast przez Nową Hutę. Trasa może obsłużyć 2700 pasażerów na godzinę. Poza lepszą ofertą transportową mieszkańcy zyskali również szereg dodatkowych udogodnień poprawiających komfort codziennego życia. Postawiliśmy na zielone rozwiązania, w tym zielone torowisko z rozchodnikiem, które ogranicza hałas przejeżdżających tramwajów, pochłania pyły i zanieczyszczenia, poprawia jakość powietrza i retencjonuje wodę opadową. Przy przystankach stanęły nowe ławki. Mieszkańcy Krakowa zyskali także bezkolizyjny tunel z najwyższej jakości systemami bezpieczeństwa oraz udogodnieniami dla osób z ograniczoną mobilnością, rodziców z małymi dziećmi i osób starszych. ●

Rozmawiał Grzegorz Nurek

1KR

eprasa.pl 6484f01775

Termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych w Krakowie

Kraków systematycznie zmienia oblicze swojego komunalnego zasobu mieszkaniowego, inwestując w energooszczędność, komfort i dostępność budynków należących do miasta. Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie realizuje obecnie kilka projektów termomodernizacyjnych.

Równolegle prowadzone są prace przy 9 budynkach współfinansowanych z Funduszy Europejskich dla Małopolski, udział w międzynarodowym projekcie badawczym FuturHist dotyczącym zabytkowych budynków, termomodernizacja kolejnych 13 obiektów w ramach programu Premia MZG prowadzonego przez BGK, w tym 4 budynków wspartych środkami z Krajowego Planu Odbudowy. Choć każde z tych przedsięwzięć ma inny zakres, finansowanie i harmonogram, łączy je wspólny cel: ograniczenie zużycia energii i emisji CO_2, a przede wszystkim realna poprawa warunków życia Krakowian.

Termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych w Krakowie

Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie konsekwentnie realizuje inwestycje mające na celu poprawę efektywności energetycznej miejskiego zasobu mieszkaniowego. W ramach dwóch projektów współfinansowanych ze środków Funduszy Europejskich dla Małopolski 2021–2027 kompleksową termomodernizacją objętych zostanie 9 budynków komunalnych.

Pierwszy projekt „Termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych w Krakowie" (ZIT) obejmuje 5 budynków przy ul. Kapelanka 24A i 24B, Skrzatów 5 i 6 oraz Komuny Paryskiej 3, a jego wartość wynosi ponad 6,8 mln zł.

Kościuszki 18 - przed termomodernizacją - fot. P. Krzan

Kościuszki 18 - po termomodernizacji - fot. ZBK

Kolejne 4 budynki przy ul. Józefińskiej 24, Józefińskiej 24A, Wolskiej 4 oraz Wolskiej 6 objęte są projektem „Termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych w Krakowie – II" (ZIT II), którego wartość wynosi ponad 12,1 mln zł.

Zakres prac obejmuje m.in. ocieplenie ścian, dachów i stropów, wymianę okien i drzwi, modernizację instalacji centralnego ogrzewania, montaż urządzeń do produkcji energii elektrycznej i energii cieplnej na potrzeby cwu z odnawialnych źródeł, a także poprawę dostępności budynków, m.in. poprzez budowę wind.

Realizowane inwestycje mają przynieść wymierne efekty zarówno środowiskowe, jak i ekonomiczne. Poprawa efektywności energetycznej wpływa bowiem nie tylko na jakość powietrza, ale także na obniżenie kosztów utrzymania miejskiego zasobu. Projekt odpowiada na potrzeby zidentyfikowane w audytach energetycznych i Strategii ZIT Metropolii Krakowskiej. Dzięki niemu poprawie ulegnie stan techniczny budynków oraz ich estetyka. Modernizowane obiekty pozostaną własnością Gminy Miejskiej Kraków i nadal będą służyły Krakowianom – zapewniając lokatorom bardziej komfortowe, oszczędne i nowoczesne warunki mieszkaniowe.

Dzięki takim inwestycjom stolica Małopolski staje się miastem coraz bardziej przyjaznym, nowoczesnym i dostępnym dla wszystkich mieszkańców. Termomodernizacja budynków komunalnych to nie tylko oszczędność energii i troska o środowisko, to realna poprawa jakości życia ludzi, którzy w tych miejscach na co dzień mieszkają. Każdy kolejny projekt to krok w stronę zrównoważonego i zielonego Krakowa – miasta, które dba o swoich mieszkańców i przyszłe pokolenia.

FuturHist

Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie bierze udział w międzynarodowym projekcie FuturHist (Zintegrowane typologiczne podejście mające na celu wyznaczenie kierunków przyszłego rozwoju europejskich budynków historycznych w zakresie przejścia na czystą energię). Projekt jest dofinansowany z funduszy UE w ramach programu Horyzont Europa.

W projekcie uczestniczy 14 beneficjentów z 8 krajów UE oraz 3 partnerów stowarzyszonych z Wielkiej Brytanii. Liderem jest Akademia Europejska w Bolzano (EURAC) z Włoch.

Jako jeden z 4 obiektów demonstracyjnych, obok budynków zlokalizowanych w Hiszpanii, Szkocji i Szwecji – wybrany został budynek komunalny przy ul. Kościuszki 18 w Krakowie. Jest to obiekt reprezentatywny dla dużej liczby kamienic z przełomu XIX i XX wieku, wpisany do Rejestru Zabytków i podlegający ścisłej ochronie konserwatorskiej.

W budynku funkcjonują zarówno lokale mieszkalne, jak i użytkowe, w tym m.in. antykwariat Abecadło mieszczący się w lokalu po dawnej aptece z historycznym wystrojem wnętrza. 4 obiekty demonstracyjne, położone w różnych strefach klimatycznych, reprezentują zróżnicowane typy zabudowy, co ma pozwolić na wypracowanie rozwiązań możliwych do zastosowania w jak najszerszym spektrum historycznych obiektów w Europie.

Ponad 40% budynków zarządzanych przez ZBK podlega jakiejś formie ochrony konserwatorskiej. Właśnie dlatego ZBK jest szczególnie zainteresowany wynikami projektu i wypracowanymi w jego trakcie rozwiązaniami. W przypadku obiektów zabytkowych standardowe metody termomodernizacji często nie mogą być stosowane, stąd potrzeba opracowania dedykowanej metodologii łączącej efektywność energetyczną z wymogami konserwatorskimi.

Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie

BGK

Dworcowa 9 - przed termomodernizacją - fot. P. Krzan

Dworcowa 9 - po termomodernizacji - fot. P. Krzan

Premia MZG z Grantem MZG

Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie pozyskał dofinansowanie z Banku Gospodarstwa Krajowego w ramach programu Premia MZG (Mieszkaniowy Zasób Gminy), wspartego środkami KPO. Projekt obejmuje termomodernizację 4 komunalnych budynków mieszkalnych przy ul. Do Wilgi 11, Czarnieckiego 6, Dworcowej 9, Kantorowickiej 185-187 o łącznej wartości ponad 2,9 mln zł, co pozwoli zmniejszyć ich roczne zapotrzebowanie na energię średnio o ponad 50%.

Ponadto Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie pozyskał dofinansowanie z Banku Gospodarstwa Krajowego w ramach II projektu realizowanego w ramach programu Premia MZG (Mieszkaniowy Zasób Gminy). Drugi realizowany w ramach tego programu projekt obejmuje termomodernizację 9 budynków mieszkalnych położonych przy ul. Długosza 5 i 7, Bonarka 28, Kobierzyńskiej 218C, Kiełkowskiego 16, 16A, 16B, Zawiłej 67 oraz Kościuszkowców 4 o łącznej wartości ponad 5,8 mln zł.

Realizacja tych projektów przyniesie mieszkańcom niższe rachunki za ogrzewanie, wyższy komfort cieplny oraz poprawę stanu technicznego i estetyki budynków komunalnych. Modernizacja zasobu mieszkaniowego gminy przyczyni się także do ograniczenia emisji dwutlenku węgla i innych zanieczyszczeń, co wpisuje się w cele polityki klimatycznej państwa oraz UE.

Fundusze Europejskie dla Małopolski | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | MAŁOPOLSKA

34454673

eprasa.pl 6484f01775

Kraków robi miejsce na zieleń

Parking zmienił się w park, drzewa wrócą na Rynek Główny

Kraków ma 78 parków miejskich i rzecznych oraz 45 parków kieszonkowych, a do 2029 roku chce posadzić 200 tys. nowych drzew. Ale o tym, czy miasto jest naprawdę zielone, decyduje przede wszystkim to, co mieszkańcy mają tuż pod domem.

Grzegorz Nurek

78 parków miejskich i rzecznych, 45 parków kieszonkowych, kolejne rewitalizowane tereny zielone – czy Kraków może być jeszcze bardziej zielony? Dla osób szukających mieszkania dostęp do zieleni jest jednym z ważnych kryteriów wyboru miejsca do życia. Liczy się bliskość parków i lasów, ale także ścieżek rowerowych, placów zabaw i terenów rekreacyjnych. Chcemy mieszkać w otoczeniu spokojnym, przyjaznym i zielonym.

Jak niedawno mówiła „Gazecie Wyborczej" ogrodniczka miejska Krakowa Katarzyna Opałka, miasto ma duży potencjał przyrodniczy i krajobrazowy, ale przez lata problemem pozostawały dostępność i jakość zieleni w najbliższym otoczeniu mieszkańców.

– W praktyce o tym, czy „czujemy" zieleń w mieście, decyduje to, czy towarzyszy nam ona na co dzień: wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, na trasach do szkoły, pracy czy przystanków. Dlatego dziś równie ważne jak duże parki jest konsekwentne traktowanie zieleni jako miejskiej infrastruktury – w szczególności drzew przy ulicach oraz zielonych połączeń między terenami zieleni – podkreślała.

Zgłoś gdzie dosadzić drzewo

Kraków chce do połowy 2029 roku posadzić 200 tys. nowych drzew. Postępy można śledzić na miejskiej stronie poświęconej nasadzeniom – obecnie licznik wskazuje 66 371 drzew.

Nowe drzewa pojawiają się w parkach, na skwerach i osiedlach, ale także w pasach zieleni przy ulicach. Miasto prowadzi również większe nasadzenia leśne, które mają zwiększać bioróżnorodność i poprawiać jakość powietrza. Do udziału w akcji zaprasza mieszkańców i firmy. Krakowianie mogą zgłaszać miejsca, w których ich zdaniem powinny pojawić się pojedyncze drzewa lub większe skupiska zieleni.

– W Krakowie liczy się każde drzewo – przekonują pomysłodawcy akcji.

Ktokolwiek zostanie nowym prezydentem Krakowa, będzie musiał się zmierzyć z oczekiwaniami mieszkańców dotyczącymi kolejnych tras rowerowych i nowych terenów zielonych – zarówno dużych parków, jak i niewielkich parków kieszonkowych. Przykładem tego, jak można odzyskiwać dla mieszkańców zaniedbane przestrzenie, jest Park Kolejowy pod estakadami, który w połowie września zdobył tytuł Modernizacji Roku 2025 w ogólnopolskim konkursie na najciekawsze rewitalizacje.

Pierwszy etap parku, między ul. Kopernika a Grzegórzecką, jest już dostępny. Teren dawnego nasypu kolejowego, przez lata wykorzystywany m.in. jako dziki parking, zmienił się w przestrzeń z ogrodem sensorycznym i deszczowym, placem zabaw oraz wybiegiem dla psów. Posadzono tam 85 drzew, 13,5 tys. krzewów i 26,5 tys. roślin ozdobnych.

• **Na Rynek Główny mają wrócić drzewa** FOT. JAKUB OCIEPA / AGENCJA WYBORCZA.PL

• **Kraków chce być zielonym miastem** FOT. MATERIAŁY ZARZĄDU ZIELENI MIEJSKIEJ W KRAKOWIE

Nowe drzewa pojawiają się w parkach, na skwerach i osiedlach, ale także w pasach zieleni przy ulicach. Miasto prowadzi również większe nasadzenia leśne, które mają zwiększać bioróżnorodność i poprawiać jakość powietrza

Drugi etap obejmie odcinek od ul. Grzegórzeckiej do Miodowej. Oprócz kolejnej zieleni powstaną tam miejsca do wypoczynku i uprawiania sportu: stoły do ping-ponga, ławki, huśtawki i stojaki rowerowe, a także boisko wielofunkcyjne, skatepark, strefa parkour i urządzenia do street workoutu.

Park Grzegórzecki – pięć hektarów zieleni w centrum miasta

Powstał raport z konsultacji społecznych dotyczących przyszłości Parku Grzegórzeckiego. Mieszkańcy tej części Krakowa czekali na ten moment od lat.

– Kiedy 12 lat temu powstawało stowarzyszenie Zielone Grzegórzki, jednym z jego głównych celów była ochrona pięciohektarowego terenu nad Wisłą i stworzenie tam parku miejskiego. Obszar między stopniem Dąbie a mostem Kotlarskim należał wówczas do Agencji Mienia Wojskowego, był ogrodzony i niedostępny dla mieszkańców, a planowano tam budowę osiedla. Dzięki zaangażowaniu mieszkańców i wieloletnim negocjacjom udało się doprowadzić do porozumienia między Krakowem, województwem małopolskim i AMW. W wyniku zamiany działek miasto przejęło ponad pięć hektarów terenu, na którym rośnie dziś ponad 3 tys. drzew – przypomina w rozmowie z „Wyborczą" Monika Firlej, przewodnicząca Rady i Zarządu Dzielnicy II Grzegórzki.

Kolejnym zielonym miejscem, na które od dawna czekają mieszkańcy, mogą stać się Błonia Prądnickie – 2,5-hektarowy teren dawnego Polsadu w pobliżu ronda Barei, gdzie niegdyś znajdowały się ogrody benedyktyńskie. W maju odbyły się konsultacje społeczne dotyczące jego przyszłego zagospodarowania.

Zarząd Zieleni Miejskiej rozpoczął już prace nad projektem adaptacji znajdującego się tam zabytkowego dworu folwarcznego. Budynek ma przejść gruntowny remont, a później pomieścić siedzibę Rady Dzielnicy III Prądnik Czerwony, centrum aktywności lokalnej oraz bibliotekę.

Więcej drzew na Rynku Głównym

Pomysł posadzenia nowych drzew na Rynku Głównym może budzić kontrowersje, ale nie wyszedł z magistratu. Zgłosili go mieszkańcy, a w 2022 roku projekt zwyciężył w budżecie obywatelskim. Drzewa mają pojawić się m.in. w pobliżu kościoła św. Wojciecha.

Okazuje się jednak, że posadzenie drzewa w samym sercu Krakowa nie jest prostą operacją.

– Od trzech lat prowadzone są prace obejmujące badania archeologiczne oraz analizy widokowe miejsc, w których drzewa mogłyby się pojawić. Trzeba pamiętać, że pod powierzchnią Rynku znajduje się muzeum, rozbudowana sieć infrastruktury podziemnej, ale także miejsca, które nie zostały jeszcze przebadane przez archeologów – mówiła niedawno małopolska wojewódzka konserwator zabytków Katarzyna Urbańska.

Jak zapowiada konserwator, drzewa mają wrócić w okolice kościoła św. Wojciecha, gdzie rosły w przeszłości. Uzupełniona ma zostać również kompozycja zieleni na linii C–D, od Ratusza w kierunku ul. Sławkowskiej.

Zarząd Zieleni Miejskiej ogłosił już przetarg. Obejmuje on przygotowanie miejsc pod nowe nasadzenia, posadzenie drzew oraz ich późniejszą pielęgnację.

Zieleń przed magistratem i na placu Wolnica

Zmieniło się także otoczenie krakowskiego magistratu. Miejsca parkingowe przed budynkiem zastąpił zielony plac: odbetonowano ponad 200 m kw. nawierzchni, posadzono klony, magnolie i hortensje oraz ustawiono ławki.

W ostatnim czasie mieszkańcom udostępniono również park przy forcie „Kościuszko", Olsza Park nad Białuchą, Park Aleksandry-Północ, Park Kurczaba i Park Łokietka. Nowe parki kieszonkowe powstały przy ul. Kolistej i Tymotkowej, a kolejne tereny zielone – w Ruszczy i na Prądniku Białym. Zieleń pojawiła się także na placu Wolnica, gdzie przed Muzeum Etnograficznym urządzono rabatę, oraz w Geograficznym Ogrodzie Krakowian.

Osobny program obejmuje szkoły. W ramach prowadzonego przez Zarząd Zieleni Miejskiej „Ogrodu z Klasą" zagospodarowywane są szkolne podwórka i otoczenie placówek. Takie ogrody powstały już przy 41 szkołach.

Modernizowane są także kolejne ogródki jordanowskie, a gruntowny remont przechodzi budynek „Jordanówki". Na liście planowanych inwestycji są m.in. park przy Dworze Czeczów, rewitalizacja bulwarów wiślanych, modernizacja Plant Krakowskich oraz placu przed gmachem głównym Muzeum Narodowego. ● 1KR

eprasa.pl 6484f01775

PIERWSI PASAŻEROWIE POJECHALI NOWĄ LINIĄ DO MISTRZEJOWIC!

Zakończyła się budowa IV etapu Krakowskiego Szybkiego Tramwaju – linii do Mistrzejowic. Był to jeden z największych projektów infrastrukturalnych w Polsce. Nowa, bezkolizyjna trasa liczy 4,5 kilometra, w tym ponad 1200 metrów tunelu oraz przebudowany układ drogowy. W ramach inwestycji zasadzono również 1400 nowych drzew, krzewy oraz 15 000 m² rozchodnika, który stworzył zielone torowisko, oraz wprowadzono szereg udogodnień dla mieszkańców. Inwestycja powstała w formule partnerstwa publiczno-prywatnego między partnerem prywatnym firmą Gulermak oraz zamawiających Zarządem Dróg Miasta Krakowa.

Przystanek Rondo Barei fot. Łukasz Pacholczyk

Wylot z tunelu od strony Ronda Barei fot. Łukasz Pacholczyk

Zieleń przy ul. Jancarza fot. Grzegorz Honkisz

KRAKOWSKI SZYBKI TRAMWAJ DO MISTRZEJOWIC

- Około **4,5 km** nowej trasy tramwajowej.
- **1230 metrów** tunelu tramwajowego.
- Dojazd z Mistrzejowic do centrum krótszy o ok. **12 minut**.
- Trasa, która obsłuży nawet **2700 pasażerów na godzinę.**
- 2 wielopoziomowe węzły przesiadkowe przy Rondzie Młyńskim i Rondzie Polsad.
- Zielone torowisko i nowa zieleń – **15 000 m² rozchodnika na torowisku** oraz zielone dachy na przystankach.
- Przebudowa około **330 km instalacji podziemnych,** w tym **270 km sieci teletechnicznej.**
- Pierwsza w Polsce inwestycja transportowa tej skali realizowana w formule Partnerstwa Publiczno-Prywatnego (PPP).

PARTNERSTWO PUBLICZNO-PRYWATNE

- **Tramwaj do Mistrzejowic** został zrealizowany w formule partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP).
- Partner prywatny, oprócz budowy infrastruktury, zadba o jej utrzymanie i modernizację przez następne 20 lat.
- Partner publiczny zacznie spłatę inwestycji dopiero po oddaniu jej do użytkowania.
- Większa skala inwestycji przy mniejszym nadwyrężeniu budżetu miasta.

Pętla Mistrzejowice fot. Grzegorz Honkisz

ZIELEŃ NA INWESTYCJI

- Aż **55000 m²** nowej zieleni na inwestycji.
- Dzięki nowym nasadzeniom oraz zielonemu torowisku, **aż 74%** inwestycji to teren biologicznie czynny.
- **62%** torowiska na powierzchni inwestycji KST IV pokryte jest zielenią (maty z rozchodnikiem).
- Rozchodnik nie wymaga koszenia – to **roczna oszczędność 37 182 litrów paliwa** do kosiarek...
- ...ani podlewania – **oszczędność to 5 578 650 litrów wody** w skali roku.
- Ponad **1400 nowych drzew,** m.in. klon pospolity, lipa drobnolistna, grab pospolity.
- Zielone dachy na wszystkich 19 nowo projektowanych przystankach.
- Stosunek nasadzeń 2 do 3 – za każde 2 wycięte drzewa nasadziliśmy 3 nowe

TUNEL TRAMWAJOWY – CENTRALNY PUNKT TRASY

- Całkowita długość odcinka tunelowego – **1230 m.**
- Największa różnica poziomu główki szyny względem terenu – około **12 m.**
- **4,5 m** – wysokość w tunelu, po odliczeniu przestrzeni na sieć trakcyjną.
- **65 m** – długość każdego podziemnego peronu.
- **4500 m²** posadzek granitowych i **5000 m²** okładziny ściennych i sufitowych.

Przystanek Rondo Barei 2 fot. Grzegorz Honkisz

- **12 wentylatorów strumieniowych,** z których każdy osiąga wydajność około **98 000 m³ powietrza na godzinę.**
- Wentylatory oddymiające, które są w stanie usunąć nawet **32 000 m³ dymu w ciągu godziny.**
- Nowoczesne systemy zapewniające bezpieczeństwo pasażerów.

UDOGODNIENIA DLA MIESZKAŃCÓW

- **Cicha nawierzchnia BBTM** oraz **maty wibroizolacyjne pod torowiskiem,** które tłumią drgania przenoszone do gruntu i pobliskich budynków.
- Nowy, cichy tabor tramwajowy i autobusowy.
- Bezkolizyjny tunel na odcinku od Ronda Młyńskiego do Ronda Barei – tramwaje jadące pod ziemią zredukują hałas względem trasy na powierzchni.
- Ograniczenie ilości ekranów akustycznych m.in. dzięki dodatkowym nasadzeniom oraz cichej nawierzchni.
- Mała architektura na terenie inwestycji – **43 nowe ławki.**
- **12 schodów ruchomych** i **7 wind dla pasażerów.**

Wejście do stacji Rondo Polsad fot. Łukasz Pacholczyk

34454663

eprasa.pl 6484f01775

• **Kamienica przy ul. Kościuszki 18** FOT. MAGDALENA KLAJA / MATERIAŁY PRASOWE ZBK

Inwestycje

Kraków bierze się za kamienice. Zużycie energii spadnie o 60 procent

Ponad 40 proc. budynków pod opieką krakowskiego ZBK jest objętych ochroną konserwatorską. Jak je ocieplać, żeby nie straciły historycznego charakteru? Kraków przetestuje nowe rozwiązania na kamienicy przy ul. Kościuszki.

ROZMOWA Z
MARCINEM PARADYŻEM
dyrektorem Zarządu Budynków Komunalnych w Krakowie:

GRZEGORZ NUREK: Kraków, dzięki wsparciu ze środków unijnych, modernizuje budynki komunalne. Poprawia się efektywność energetyczna bloków mieszkalnych, Twierdzy Kraków i licznych ośrodków zdrowia. Ile budynków w ostatnich latach udało się ZBK odnowić i poddać termomodernizacji?
MARCIN PARADYŻ: – W poprzednich latach zrealizowaliśmy duży projekt ze środków europejskich dotyczący termomodernizacji ponad trzydziestu budynków, w których mieszczą się przychodnie zdrowia, stanowiące ważną infrastrukturę dla mieszkańców Krakowa. W tych budynkach swoje usługi realizują podmioty podstawowej opieki zdrowotnej i lekarze specjaliści. Obecnie skupiamy się na termomodernizacji budynków mieszkalnych i na ten cel pozyskaliśmy środki zarówno z Unii Europejskiej w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), jak i z programu Premia MZG, z Banku Gospodarstwa Krajowego.

Kto kwalifikuje i zatwierdza konkretne budynki do modernizacji? Czy może pan wymienić kilka przykładów z ostatnich lat wzorowej termomodernizacji budynków w Krakowie?
– Koncentrujemy się na termomodernizacji budynków mieszkalnych tak, aby obniżyć koszty utrzymania lokali dla naszych najemców. W tym roku wykonamy prace termomodernizacyjne dziesięciu budynków, z czego sześć z dotacji Banku Gospodarstwa Krajowego, a cztery z udziałem środków europejskich. Staramy się w pierwszej kolejności modernizować budynki, w których koszty użytkowania są wysokie. Budżet jest zawsze ograniczony, więc także w jego ramach musimy dokonywać niełatwego wyboru, które budynki chcemy poddać termomodernizacji, by obniżyć koszty zużycia energii w mieszkaniach.

Kraków uzyska 8 mln zł z funduszy europejskich w ramach programu modernizacji budynków na lata 2021-27. To niemało, ale jednocześnie kropla w morzu potrzeb. Czy będziecie aplikować o wyższą dotację z Unii Europejskiej w kolejnym konkursie?
– Obecnie realizujemy dwa projekty dotyczące termomodernizacji budynków mieszkalnych. W ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dziewięć budynków zostanie poddanych termomodernizacji, w tym w pięciu zainstalujemy windy. Ze środków Banku Gospodarstwa Krajowego wykonamy termomodernizację sześciu budynków w tym roku. W przyszłym roku w ramach tego programu wykonamy termomodernizację kolejnych siedmiu obiektów. Planujemy ubiegać się o środki na poprawę efektywności cieplnej budynków także w ramach kolejnej perspektywy alokacji środków Unii Europejskiej. Obecnie nie są jeszcze znane szczegóły nowej perspektywy. Uważamy, że termomodernizacja to korzyść dla środowiska i dla mieszkańców.

ZBK pozyskał też dofinansowanie z Banku Gospodarstwa Krajowego i Krajowego Planu Odbudowy. Co w ramach tych funduszy uda się w Krakowie zrobić?
– W tym roku planujemy termomodernizację sześciu budynków dzięki dofinansowaniu z Banku Gospodarstwa Krajowego. Remont czterech z nich jest dodatkowo wspierany ze środków KPO. W 2027 roku dofinansowanie z BGK obejmie kolejnych siedem budynków. Wszystkie należą do gminy Kraków i znajdują się w nich mieszkania wynajmowane za czynsz socjalny lub komunalny.

• **Fort Jugowice** FOT. PAWEŁ SZCZUR / MATERIAŁY PRASOWE ZBK

Jakie korzyści przynosi mieszkańcom program modernizacji budynków komunalnych? Zdaje się, że w budynkach wyższych niż cztery piętra montowane są też windy.
– Prowadzimy program montażu wind we wszystkich budynkach komunalnych mających cztery lub więcej pięter, które takich wind dotychczas nie miały. Do tego programu zakwalifikowano dwanaście budynków, z tego w tym roku windy pojawią się w dwóch budynkach, a dla dziesięciu przygotowane są plany oraz projekty z pozwoleniami na budowę. Instalacja windy poprawia komfort życia szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych. Część prac związanych z instalacją wind będzie realizowana kompleksowo wraz z termomodernizacją budynków.

1KR

eprasa.pl 6484f01775

Jaki będzie wymierny efekt termomodernizacji?
– Oszczędności zużycia energii będą różne dla każdego z budynków. Zazwyczaj to minimum 30 proc. oszczędności energii. W wielu budynkach, które w tym roku poddamy termomodernizacji, zużycie energii obniży się o 50 proc. Ma to przełożenie na poprawę komfortu cieplnego, poprawę stanu technicznego budynków, przynosi oszczędności na rachunkach za ogrzewanie.

Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie bierze też udział w międzynarodowym projekcie FuturHist. Odnowiona zostanie kamienica przy ulicy Kościuszki 18, gdzie dziś działa antykwariat Abecadło, a dawniej znajdowała się Apteka Pod Aniołem Stróżem. Jak zmieni się wygląd kamienicy?
– Projekt FuturHist, w którym bierzemy udział, jest dla nas niezwykle ważny. Dotyczy on wypracowania uniwersalnych metod pozwalających na termomodernizację, która będzie zgodna z uwarunkowaniami konserwatorskimi i historycznymi. Projekt jest próbą znalezienia sposobów na ograniczenie zużycia energii w budynkach historycznych. W ramach projektu wytypowano cztery budynki w Europie: jeden w Hiszpanii, jeden w Szkocji, jeden w Szwecji, a czwarty w Krakowie przy ulicy Kościuszki 18.

Projekt ma przede wszystkim poprawić efektywność energetyczną budynku. Powstanie wentylacja mechaniczna z odzyskiem ciepła, a jej kanały zostaną poprowadzone istniejącymi przewodami kominowymi, które kiedyś odprowadzały dym z pieców węglowych.

• **Zabytkowe budynki przy ul. Prokocimskiej** FOT. MATERIAŁY PRASOWE ZBK

Elewację docieplimy naturalnymi materiałami na bazie wapna, ale częściowo wykorzystamy również innowacyjne materiały nad którymi pracuje jeden z partnerów projektu. Chcemy w ten sposób przetestować rozwiązania będące jeszcze na wczesnym etapie rozwoju, by w przyszłości można było stosować je także w innych zabytkowych budynkach. Od strony podwórka fundamenty zostaną natomiast zaizolowane tradycyjną metodą, z wykorzystaniem szarej gliny.

Dzięki tym pracom zapotrzebowanie budynku na energię ma spaść o około 60 proc. Obecnie trwa przetarg na wykonawcę. Jeśli zakończy się powodzeniem, prace rozpoczną się w październiku i potrwają około trzech miesięcy.

Liczymy, że doświadczenia z tego projektu pozwolą nam wypracować rozwiązania, które będzie można zastosować w kolejnych historycznych budynkach. To szczególnie ważne, ponieważ ponad 40 proc. budynków pozostających pod opieką Zarządu Budynków Komunalnych w Krakowie, jest objętych ochroną konserwatorską. Jeśli chcemy, żeby ludzie nadal mieszkali w tych kamienicach, musimy obniżać koszty ich ogrzewania. Historyczne budynki są bardziej energochłonne niż współczesne, a wraz ze wzrostem cen energii koszty utrzymania mieszkań stają się coraz większym obciążeniem dla lokatorów.

Jak ocenia pan stan zasobów komunalnych w Krakowie? Ile obiektów wymaga pilnej modernizacji?
– Stan budynków w zasobie komunalnym w Krakowie oceniam jako dobry. Mamy wiele budynków historycznych (np. kamienic), które mają po sto i więcej lat. One wymagają oczywiście prac remontowych i modernizacyjnych. Jako ZBK cały czas planujemy i realizujemy takie prace. Potrzeby są większe niż możliwości finansowe. Staramy się szukać nowych źródeł finansowania, które mogłyby te procesy przyspieszyć.

Mieszkańców cieszą odnawiane kamienice, forty, budynki użyteczności publicznej.
– Nie tylko mieszkańców cieszą odnawiane kamienice, ośrodki zdrowia i obiekty forteczne. Także dla nas to duża satysfakcja. I o ile w najbliższych latach planujemy skoncentrować się na termomodernizacji budynków mieszkalnych, to nie zapominamy o budynkach użyteczności publicznej, np. pawilonach handlowych. W tym roku wykonaliśmy kompleksową termomodernizację budynku przy alei Jana Pawła II 15 – popularnego pawilonu Hermes. W przyszłym roku planujemy odtworzyć neon, który tam niegdyś się znajdował.

Stale prowadzimy prace remontowe w fortach Twierdzy Kraków. W poprzednich latach wykonaliśmy rewitalizację fortów Jugowice, Borek, Kościuszko. Obecnie prowadzimy prace dotyczące rewitalizacji i przystosowania do nowych funkcji fortu św. Benedykt, z którego Podgórzanie są bardzo dumni. Mamy w planie kolejne obiekty. W tym momencie prowadzimy prace projektowe, dotyczące adaptacji do funkcji użytkowych fortu Mistrzejowice. ●

Rozmawiał Grzegorz Nurek

Projekt ma przede wszystkim poprawić efektywność energetyczną budynku. Powstanie wentylacja mechaniczna z odzyskiem ciepła, a jej kanały zostaną poprowadzone istniejącymi przewodami kominowymi, które kiedyś odprowadzały dym z pieców węglowych

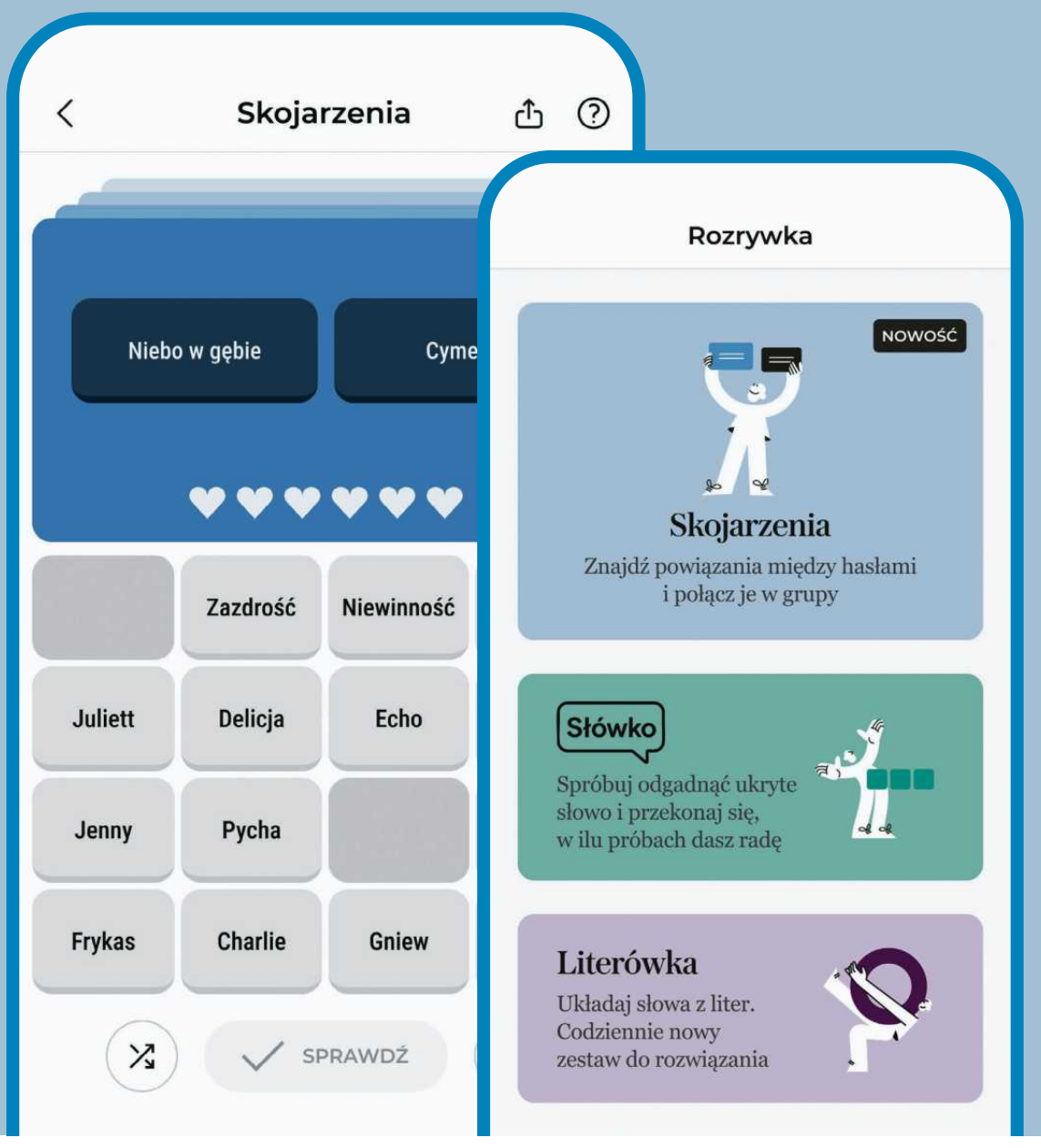
MARCIN PARADYŻ
Dyrektor Zarządu Budynków Komunalnych w Krakowie

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34455004

Nowa gra Skojarzenia

Łączysz fakty?
Sprawdź się

Graj za darmo w APLIKACJI WYBORCZEJ

1 KR

eprasa.pl 6484f01775

2025
2032

Przyszłość podróży startuje teraz

KRAKÓW AIRPORT im. Jana Pawła II

30 lecie SPÓŁKI

NOWY PLAN INWESTYCYJNY

4,2 MLD ZŁOTYCH netto

TERMINAL PASAŻERSKI T6 KRAKÓW AIRPORT

537,7 MLN ZŁOTYCH netto

29.09. 2026 wmurowanie kamienia węgielnego pod rozbudowę terminalu T6 pasażerskiego Kraków Airport

powierzchnia 45 000 m²

GATE 11 poczekalni odlotowych nowa strefa przylotów

54 kabiny kontroli paszportowej przyloty/odloty

ABC 20 bramki ABC przyloty/odloty

3 wieże przyrękawowe

6 karuzele w hali odbioru bagażu

dwupoziomowy salon Business Lounge

pasaż handlowo gastronomiczny

34455514

KRR 1

eprasa.pl 6484f01775

wyborcza.pl
wyborcza TV
9-15 PAŹDZIERNIKA 2026
Netflix | Disney+ | HBO Max | Prime Video
.+ | SkyShowtime | Player | Apple TV+

„MADE IN KOREA”. WIĘCEJ WŁADZY, MNIEJ SKRUPUŁÓW W DRUGIM SEZONIE
S. 2-3

„ZAMACH NAD LOCKERBIE”. DŁUŻYZNA ZAMIAST NAPIĘCIA
S. 5

„STREFA GANGSTERÓW”. PRZYPAŁ ABSOLUTNY
S. 6

KATASTROFA W DUECIE

Niepoważna historyjka zrodzona z miłości do „Top Guna”

S. 4-5

VOD

WIĘCEJ WŁADZY, mniej skrupułów

Dawno nie oglądałam serialu, w którym tak mocno trzymałam kciuki za podłą szuję.

Jedna z bohaterek mówi o nim, że nawet groźby z jego ust brzmią dziwnie atrakcyjnie. Pogróżek nie traktuje jednak wystarczająco serio i krótko potem ginie, postrzelona w skroń. To problem wielu postaci południowokoreańskiego serialu „Made in Korea". Dają się zwieść oficjalnej uprzejmości i dołeczkom w policzkach, nie doceniając chorej ambicji Baeka Ki-tae – agenta KCIA, Koreańskiej Centralnej Agencji Wywiadowczej, utworzonej w 1961 roku i częściowo wzorowanej na amerykańskiej CIA.

Dla władzy i pieniędzy

Jest rok 1970, a Baek Ki-tae, energicznie żując gumę, wchodzi na pokład Boeinga 727-89 japońskich linii lotniczych z walizką pełną metamfetaminy. Samolot zostaje porwany przez członków japońskiej Frakcji Armii Czerwonej, którzy chcą lecieć do Korei Północnej, a Baek Ki-tae sprytem i manipulacją tak ogrywa porywaczy, że ci wypuszczają go podczas międzylądowania.

Od przełożonych zbiera gratulacje, ale niespecjalnie mu na nich zależy. Baek Ki-tae pragnie władzy i pieniędzy. Aby to osiągnąć, rozkręca narkotykowy biznes. Z pomocą yakuzy zalewa Japonię białym pyłem, a sobie i innym wmawia, że robi to w patriotycznym odruchu.

Ki-tae, w iście makiawelicznym stylu pozbywa się wszystkich przeciwników i rywali. Wiecznie nieludzko opanowany, otoczony papierosową smugą, kłamie, podsłuchuje, morduje i manipuluje. W rezultacie w ostatnich scenach pierwszego sezonu zasiada w fotelu, którego tak pragnął. Zostaje mianowany zastępcą dyrektora KCIA. Ma jeszcze więcej władzy i – jeśli to możliwe – jeszcze mniej skrupułów. A dopiero się rozkręca.

MADE IN KOREA

serial kryminalny, Korea Południowa 2025, wyk. Hyun Bin, Jung Woo-sung, Won Ji-an, Seo Eun-soo, Cho Yeo-jeong, Jung Sung-il, Woo Do-hwan, Kang Gil-woo, Roh Jae-won, Park Yong-woo, Lily Franky

2 sezony, Disney+

Kamera kocha Hyun Bina

Hyun Bin, jeden z największych południowokoreańskich gwiazdorów ostatnich 20 lat, do tej pory kojarzony był na świecie z występów w hitowych romansidłach i kinie akcji – główną rolą w oglądanej na całym świecie koreanoweli „Crash Landing on You", dwóch częściach „Tajnej misji w Seulu", a także historycznym „Harbinie".

Reżyser Woo Min-ho zaprosił Hyun Bina do pracy przy „Made in Korea" i nie mógł postawić na lepszego konia. Hyun Bin jako Baek Ki-tae potrafi w tej samej scenie być obrzydliwym hipokrytą, małostkową kreaturą, a jednocześnie wciąż mieć sympatię widzów po swojej stronie. Kamera go kocha. Fetyszyzuje sposób, w jaki Baek Ki-tae wydmuchuje papierosowy dym, poprawia krawat czy marynarkę, pokazując go jako człowieka, na którym przemoc nie robi większego wrażenia.

Od finału pierwszego sezonu minęło dziewięć lat. Ambicja Baeka Ki-tae i jego głód władzy wciąż nie zostały zaspokojone. Ma chrapkę na fotel głównego szefa KCIA, sprzymierzył się z odpowiednimi ludźmi, a jego biznes narkotykowy kwitnie.

Baek Ki-tae ma więcej do stracenia

W drugim sezonie „Made in Korea" zawiał jednak wiatr zmian. Jest rok 1979, najbardziej burzliwy okres we współczesnej historii Korei Południowej, schyłek autorytarnych rządów prezydenta Park Chung-hee. Protesty obywateli w obronie demokracji są krwawo tłumione przez wojsko i policję, a punkt kulminacyjny nadchodzi 26 października 1979 roku, kiedy prezydent Park Chung-hee zostaje w Seulu zastrzelony przez Kim Jae-gyu, dyrektora KCIA, a w serialu – przełożonego Baeka Ki-tae, natychmiast mianowanego nowym dyrektorem agencji.

Zamiast jednak wygodnie rozsiąść się w fotelu i odpalić kolejne cygaro, główny bohater „Made in Korea" musi walczyć o to, co już udało mu się zagarnąć.

VOD

Hyun Bin, jeden z największych południowokoreańskich gwiazdorów ostatnich 20 lat

· MATERIAŁY PRASOWE

Prokurator Jang Geon-young (Jung Woo-sung) poprzysiągał Baekowi Ki-tae zemstę

Wojskowi szykują się do kolejnego przewrotu, jego młodszy brat najwyraźniej postanowił się z nimi sprzymierzyć, a w połowie drugiego sezonu wraca też prokurator Jang Geon-young, który ma nadzieję wreszcie zgnieść Baeka Ki-tae jak robaka.

Choć w drugim sezonie częściej miewa ludzkie odruchy, a jego fasada emocjonalnego kamienia coraz częściej opada. Czy to w scenach, w których ukochana Yuji Ikeda, szefowa yakuzy, zostaje zatrzymana i poddana brutalnemu przesłuchaniu przez koreańskie władze, czy wtedy, gdy jego młodszy brat nieoczekiwanie wchodzi do wypchanego wrogami pokoju Baeka Ki-tae, który za chwilę ma eksplodować.

W drugim sezonie „Made in Korea" Baek Ki-tae, ta wyrachowana żmija, ma więcej do stracenia. To sprawia, że każdy odcinek nabiera ciężaru. Zbudowana z kłamstw i trupów konstrukcja zaczyna się chwiać, a sam Baek Ki-tae ma wokół siebie coraz mniej sojuszników i coraz więcej przeciwników.

Kamera jednak, mimo takiego natężenia napięcia i zwrotów akcji, wciąż znajduje czas, by pokazać, jak świetnie Baek Ki-tae prezentuje się w neonowym świetle, jak malowniczo potrafi wydmuchnąć dym nosem i jak nieruchomo, ale pięknie, spogląda na to, co akurat go interesuje. W pierwszym sezonie robiło to wrażenie, w drugim czasami hamuje akcję. Rozumiem, że mając w obsadzie Hyun Bina, jest się niemal zobligowanym do takich ujęć, by zadowolić fanów aktora, ostatecznie jednak drugi sezon „Made in Korea" chwilami traci przez nie tempo.

Bo ja już wiem przecież, że Hyun Bin urodził się, by stać przed kamerą. Wiem, że wydmuchuje papierosowy dym jak nikt inny, a stojąc w ścianie deszczu, nadal ma idealnie ułożone włosy.

Wycieczka do brzydkich zakamarków

Mimo to „Made in Korea" nadal ogląda się wściekle dobrze. Koreańczycy słyną z umiejętności kreślenia bohaterów szarych, etycznie przetrąconych i ludzkich.

Baek Ki-tae to jednak inny poziom budowania postaci. Oglądając jego kolejne występki, widz może odczuwać spory dyskomfort i wewnętrzny konflikt. No bo jak tu kibicować bohaterowi, który dla władzy zabije zakochaną w sobie kobietę, wygłasza zza kadru opinie o lojalności, a jednocześnie nieustannie planuje, jak zdradzić tych, którzy mu zaufali?

W „Made in Korea" Baek Ki-tae dostał może nie usprawiedliwienie, ale historię. Jest *zainichi* – dorastał w Japonii, po śmierci rodziców wraz z młodszym rodzeństwem wrócił do Korei Południowej i harował, by brat i siostra wyszli na ludzi. To sprawia, że nie czuje się do końca Koreańczykiem, nie jest też do końca Japończykiem. Stoi w rozkroku między dwoma państwami i w rezultacie nie pozostaje wierny żadnemu z nich.

W serialu rzadko jest pokazywany przez pryzmat emocji, zwykle ma niewzruszoną minę. Twórcy pokazują skazy na jego uczuciowym pancerzu bardzo oszczędnie. Zbyt szybkie poderwanie głowy na dźwięk imienia kobiety, którą kocha, drgająca powieka czy policzek.

Sam Hyun Bin w jednym z wywiadów opowiadał, że jego sekret tkwi w niedotykaniu twarzy w sytuacjach, w których bardziej ludzka postać przetarłaby ją ręką. Jego Baek Ki-tae rzadko też mruga, a pogardę okazuje, nie odpowiadając na pytania albo każąc innym postaciom na siebie czekać.

W rezultacie oba sezony „Made in Korea" fundują widzom wycieczkę nie tylko przez najnowszą historię Korei Południowej, ale też przez brzydkie zakamarki ludzkiego charakteru. Baek Ki-tae, przystojna kanalia w drogich garniturach, uosabia pokręconą ambicję, która nie ma żadnych granic. Sprawia, że perfidia wygląda świetnie, a cynizm nabiera poloru. Dawno nie oglądałam serialu, w którym tak mocno trzymałabym kciuki za podłą szuję.

Marta Górna

VOD

Nawrócony kagiebista (Kenneth Branagh, z lewej) pomaga amerykańskiemu pilotowi (Ryan Reynolds) wydostać się z Rosji

· FOT. JAN THIJS/APPLE TV+ (2)

Do trzech ROSJAN sztuka

„Katastrofa w duecie" to niepoważna historyjka zrodzona z wielkiej miłości do filmu „Top Gun", będąca jednocześnie jego parodią.

Sir Kenneth Branagh gra nawróconego kagiebistę pomagającego amerykańskiemu pilotowi zestrzelonemu w 1987 roku nad ZSRR. I całkiem nieźle się przy tym bawi.

Podobnie zapewne Marcin Dorociński, który wciela się głównego antagonistę, szukającego Amerykanina. I to jakiego: męskiego, zdecydowanego, inteligentnego, bezwzględnego i wytatuowanego. W pewnym momencie przeskakuje z pędzącego łazika do startującego samolotu. A tam bije się widowiskowo z Branaghiem. Tak widowiskowo, że z wzburzoną przez pęd powietrza fryzurą przypomina Toma Cruise'a. Nie żartuję.

Być może i ja bym się dobrze bawiła, przymykając oko na polityczną wymowę filmu, ale przykro było patrzeć, jak jedna z najważniejszych dla mnie osób w świecie kina i teatru rozmienia się na drobne.

Kenneth Branagh u Prady i w KGB

65-letni Branagh już w tym roku pojawił się na ekranie w wielkim komercyjnym hicie „Diabeł ubiera się u Prady 2". Jeśli go przegapiliście, nie będę mieć pretensji. Gra czwartego męża Meryl Streep, skrzypka i kompozytora.

W „Katastrofie w duecie" początkowo też trudno go rozpoznać. Dłuższe gęste włosy i wielka broda kryją Branagha, dzięki czemu w bardziej wymagających scenach akcji może go bez problemu zastąpić kaskader.

Branagh przyznaje, że kiedy dostał ofertę zagrania Ustinowa, zastanawiał się, czy twórcy wiedzą, ile ma lat. Ale połechtała go ta propozycja, scenariusz przeczytał na raz, więc się zgodził. Tak już trzeci raz gra na ekranie Rosjanina.

Po raz pierwszy zrobił to w wyreżyserowanym przez siebie nudnym filmie sensacyjnym „Jack Ryan: Teoria chaosu", po raz drugi w „Tenecie" Christophera Nolana. O jakości jego rosyjskiego, podobnie jak o jego rosyjskim akcencie, można dyskutować, ale nie wypada źle.

Marcin Dorociński jako wierny kagiebista wypada naprawdę widowiskowo

Chłopiec z Belfastu

Miał osiem lat, kiedy w Irlandii Północnej zaczęły się Kłopoty – konflikt między katolickimi republikanami a protestanckimi unionistami. Jego rodzice postanowili opuścić Belfast i przenieść się do Anglii. Zaczął występować w szkolnych przedstawieniach i lokalnym teatrze. Jeden z nauczycieli powiedział mu, że powinien zostać aktorem.

Dziś Branagh ma na koncie role teatralne, filmowe i telewizyjne, jest reżyserem, scenarzy-

stą, producentem. Z ośmiu nominacji do Oscara tylko dwie dostał w tej samej kategorii. Jedna z nich, za scenariusz autobiograficznego „Belfastu", zamieniła się w 2022 roku w statuetkę.

35 razy Szekspir

Po raz pierwszy nominowano go już za debiutancki film – ekranizację „Henryka V" Szekspira z 1989 roku, którą wyreżyserował, i w której wcielił się w tytułową rolę. Z Szekspirem zresztą związany jest nierozerwalnie. Ma na koncie 35 ról w sztukach Barda lub ich filmowych wersjach. Nawet tego lata wcielał się w Prospera w „Burzy" w Royal Shakespeare Theatre w Stratford-upon-Avon.

Ale w tych rolach zobaczyć go mogli nieliczni szczęściarze. Reszta dostała takie sobie hollywoodzkie filmy. Wyjątek stanowi „Wiele hałasu o nic", genialna adaptacja komedii Szekspira w gwiazdorskiej obsadzie.

Produkcje kręcone w Wielkiej Brytanii, choćby komedia obyczajowa „Przyjaciele Petera" czy wspomniany „Belfast", a także serial „Wallander" na podstawie kryminałów Henninga Mankella, wciąż dobrze się ogląda. Z resztą filmów jest kłopot.

Niestety, jego następny występ nie napawa zbytnią nadzieją – Branagh zagra w nowej wersji „Afery Thomasa Crowna". Może lepiej będzie z filmem, który wyreżyseruje, trzymanym na razie w tajemnicy thrillerem psychologicznym z Jodie Comer w roli głównej?

Jeśli i to się nie uda, będę musiała zacząć oszczędzać na bilet do teatru na jego następną sztukę na Wyspach. A przecież już oszczędzam na „Hamleta" z Jamesem Nortonem...

Maja Staniszewska

KATASTROFA W DUECIE

reż. John Francis Daley i Jonathan Goldstein, wyk. Ryan Reynolds, Kenneth Branagh, Maria Bakalova, Marcin Dorociński, David Morse, Lovell Adams-Gray, Clark Johnson

Apple TV+

Dłużyzna zamiast napięcia

· FOT. NETFLIX

Dobrymi chęciami marna telewizja jest wybrukowana. „Zamach nad Lockerbie" irytuje, bo nuży.

Widok ulicy małego szkockiego miasteczka, praktycznie zmiecionej przez upadające szczątki pasażerskiego Boeinga to jedno z moich najwcześniejszych wspomnień z telewizyjnych wiadomości. Był grudzień 1988 roku, tuż przed Bożym Narodzeniem.

Przyczyny katastrofy nie były znane. Szybko jednak okazało się, że chodziło o bombę umieszczoną w walizce w luku bagażowym. W 2001 roku na dożywocie za spowodowanie zamachu i śmierci 270 osób skazano Abdelbaseta al-Megrahiego, agenta libijskiego wywiadu.

Docudrama zamiast poruszającej historii

Te tragiczne wydarzenia i toczące się na dwóch kontynentach śledztwo pokazuje serial „Zamach nad Lockerbie".

Szkoda tylko, że twórcy zapomnieli, że w serialu fabularnym potrzebne są napięcie, nerw, stawka. Zamiast tego dostajemy docudramę. Owszem, rozbudowaną i dość kosztowną, a jednak sztuczną i sztywną, niczym seryjne produkcje z popołudniowego pasma w telewizji.

Oto na Lotnisku w Londynie pasażerowie czekają na opóźniony samolot, który ma ich zabrać do Nowego Jorku i Miami. Tymczasem w szkockim miasteczku Lockerbie czuć już święta. W pubie pełnym dekoracji rozlega się złowrogi ryk, a szklanki i kieliszki zaczynają podzwaniać. Oczom wybiegających przed budynek ludzi ukazuje się kula ognia, a z nieba leci płonący deszcz.

Szef okręgowej policji, John Orr (Peter Mullan), wysyła na miejsce Eda McCuskera (Connor Swindells), śledczego z Glasgow. Na jezdni leżą walizki, gdzieś w ciemności – ciała ofiar. Fragmenty Boeinga, bagaże i ciała pasażerów zostały rozrzucone na przestrzeni wielu kilometrów.

Śledztwo będzie trwało miesiącami, szkoccy policjanci nawiążą współpracę z amerykańskim FBI, ale nie pozwolą odebrać sobie jurysdykcji.

Rodzina jest najważniejsza?

I tu serial zaczyna się robić rozwlekły i pompatyczny. Niby toczy się śledztwo, które potencjalnie mogłoby być źródłem napięcia, ale rozgrywa się ono głównie przy biurkach w pozbawionych charakteru wnętrzach. Wszyscy do wszystkich strasznie dużo mówią.

W serialu wielokrotnie pada, że rodziny ofiar zostały zlekceważone przez przewoźnika, a przede wszystkim przez amerykańskie państwo. Że ich ból nie został należycie uszanowany. Choć w zamachu zginęli obywatele 20 krajów, „Zamach nad Lockerbie" skupia się na wątku amerykańskim, robiąc pozostałym dokładnie to samo, z czego czyni swój główny dramaturgiczny zarzut.

Ciekawi bohaterowie zepchnięci w tło

A przecież są w tej historii fascynujące wątki i postaci. Choćby lokalne ochotniczki pod wodzą Shearer, które zajęły się czyszczeniem rzeczy ofiar, by rodziny dostały je w przyzwoitym stanie, bez błota i krwi. Czy Tom Thurman (Eddie Marsan), specjalista od materiałów wybuchowych z FBI, którego eksperymenty pomogły określić, gdzie umieszczono bombę. A także Tony Gauci (Julian Calleja), właściciel sklepu odzieżowego na Malcie, który zapamiętał człowieka kupującego dużo dziwnych ubrań. Gauci został kluczowym świadkiem w śledztwie w sprawie zamachu.

Niestety twórcom tego serialu zdecydowanie zabrakło polotu. Nawet utalentowani szkoccy aktorzy nie są w stanie uratować „Zamachu nad Lockerbie", który im dalej, tym bardziej robi się nużący. Sprawa zamachu wciąż nie jest do końca wyjaśniona. Ale temu serialowi udało się odebrać mi całkowicie zainteresowanie jej rozwiązaniem.

Maja Staniszewska

ZAMACH NAD LOCKERBIE

serial kryminalny, Niemcy, Wielka Brytania, USA 2025, tw. Michael Keillor, wyk. Patrick J. Adams, Connor Swindells, Merritt Wever, Tony Curran, Phyllis Logan, Eddie Marsan, Lauren Lyle

6 odc., Netflix

VOD

VOD

Przypał absolutny

Oglądając „Strefę gangsterów" zastanawiam się, za co pokutuje tutaj Helen Mirren.

FOT. LUKE VARLEY/PARAMOUNT+

Dame Helen Mirren jest jedyną aktorką na świecie, która zdobyła wszystkie trzy najważniejsze nagrody aktorskie – za role w filmie, telewizji i teatrze – po obu stronach Atlantyku. A do tego dołożyła jeszcze wyróżnienia z festiwali w Cannes i Wenecji.

Nie znaczy to jednak, że nie umie się bawić. Gra i sprawia jej to wielką frajdę choćby w filmach z serii „Szybcy i wściekli". W jednym z nich, w butach w zebrę i skradzionej kolii, wiezie Vina Diesela sportowym samochodem przez Londyn, uciekając przed policją. I wygląda przy tym jak dziecko w sklepie z cukierkami.

I pewnie ta rola – matki trojga brytyjskich bohaterów serii, z zawodu przestępczyni – zainspirowała producentów „Strefy gangsterów", by zaproponować Mirren rolę Maeve Harrigan, matriarchini irlandzkiej rodziny gangsterów.

Przypał absolutny

Na papierze wygląda to wspaniale. Zwłaszcza gdy do Mirren dołączono Pierce'a Brosnana jako wciąż zakochanego w niej męża, nieobliczalnego szefa gangu Conrada. Oraz Toma Hardy'ego jako „fixera" Harry'ego da Souzę, człowieka do zadań specjalnych, który wszystkich zna i wszystko potrafi.

Zaczynało się również obiecująco, zwłaszcza gdy okazało się, że Harry jest już trochę zmęczony sprawami Harriganów i chciałby więcej czasu spędzać w domu. Kolejne pokolenia nie dają mu jednak odpocząć. Tymczasem żona Harry'ego, Jan (Joanne Froggatt), i buntująca się nastoletnia córka Gina też mają dość jego ciągłych nieobecności i humorów.

I gdyby serial ruszył tym tropem, byłoby w nim coś intrygującego. Szybko jednak okazuje się, że to klasyczna telenowela o dysfunkcyjnej rodzinie, doprawiona brutalną, często bezsensowną przemocą oraz dialogami, które wołają o pomstę do nieba.

Drugi plan wygrywa

Pierce Brosnan robi tu miny, Mirren knuje po kątach, a oboje zgodnie masakrują irlandzki akcent, z którym mają mówić ich bohaterowie. Hardy sprawia wrażenie, jakby męczył się nie mniej od swojego bohatera.

Ciekawsze rzeczy dzieją się na drugim planie, gdzie Kevin i jego żona Bella (Lara Pulver, niezapomniana Irene Adler z „Sherlocka") prowadzą swoją grę. I gdzie Eddie, któremu babcia sączy truciznę do ucha, musi się nieoczekiwanie skonfrontować z rzeczywistością. Grający go Anson Boon ma w sobie coś magnetycznego. Kto nie wierzy, temu polecam sprawdzić w filmie Jana Komasy „Dobry chłopiec".

Jeśli oglądać ten serial oglądać, to na pewno nie dla idiotycznej intrygi, tylko dla ulubionego bohatera. Moim nieoczekiwanie został Eddie (Anson Boon) – nieznośny dupek, który uważa, że wszystko ujdzie mu płazem. Bawi mnie też Zosia (Jasmine Jobson), przyjaciółka i wspólniczka Harry'ego. Miło jest zobaczyć, że nasi za granicą potrafią sobie radzić nie gorzej od miejscowych.

Obawiam się jednak, że „Strefa gangsterów" raczej sensu nie zyska. I że będzie udawała kino gangsterskie tak, jak Maeve i Conrad w swojej posiadłości w Cotswolds udają angielską arystokrację.

Miałam sobie tą produkcję darować, ale w ostatniej scenie pierwszego odcinka pojawił się jeden z moich ulubionych angielskich aktorów, Johnny Flynn. Z nim jestem gotowa oglądać nawet tak absurdalny serial jak „Strefa gangsterów".

Maja Staniszewska

STREFA GANGSTERÓW (MOBLAND)

serial kryminalny, USA, Wielka Brytania 2025-, wyk. Tom Hardy, Pierce Brosnan, Helen Mirren, Paddy Considine, Joanne Froggatt, Lara Pulver, Anson Boon, Mandeep Dhillon, Jasmine Jobson, Geoff Bell

2 sezony, SkyShowtime. Premierowe odcinki w poniedziałki

„WYBORCZA TV". Redakcja: Magdalena Birska; **Projekt makiety „Wyborczej TV":** Dorota Jezierska i Tomasz Lebioda; **Grafik:** Agata Łuszcz;
Wydawca: Wyborcza Sp. z o.o., ul. Czerska 8/10, 00-732 Warszawa, tel. 22 555 66 00, **e-mail:** kultura@wyborcza.pl, **Licencje na treści:** licencje@wyborcza.pl
Naświetlanie i druk: Quad/Graphics Europe Sp. z o.o.; **Okładka:** Jan Thijs/Apple TV+; **Serwis telewizyjny przygotowuje media-press.tv.**
Za zmiany w programie wprowadzone przez stacje po wysłaniu numeru gazety do drukarni redakcja nie odpowiada.

PIĄTEK 9.10

KOSZYKÓWKA

• PGE BASKET LIGA
Zastal Zielona Góra – Legia Warszawa
17:55 | POLSAT SPORT 2, POLSAT SPORT EXTRA 4
Enea Łaciate Astoria Bydgoszcz – GTK Gliwice
20:10 | POLSAT SPORT EXTRA 4

PIŁKA NOŻNA

• BUNDESLIGA
Dortmund – SV Werder Brema
20:20 | ELEVEN SPORTS 1
• LIGUE 1 MCDONALD'S
RC Lens – Olympique Lyonnais
20:40 | ELEVEN SPORTS 2

• PKO BP EKSTRAKLASA
Wieczysta – Wisła Płock
17:55 | CANAL+ SPORT 3 HD
Raków – GKS Katowice
20:25 | CANAL+ SPORT 3 HD

TENIS

• ATP MASTERS 1000 – ROLEX SHANGHAI MASTERS
06:00 | POLSAT SPORT 1
08:00 | POLSAT SPORT 1, POLSAT SPORT PREMIUM 1 SUPER HD
Kort dodatkowy
08:00 | POLSAT SPORT EXTRA 3
10:00 | POLSAT SPORT 1, POLSAT SPORT PREMIUM 1 SUPER HD
Kort dodatkowy
10:00 | POLSAT SPORT PREMIUM 2 SUPER HD
12:00 | POLSAT SPORT 1, POLSAT SPORT PREMIUM 1 SUPER HD
Kort dodatkowy
12:00 | POLSAT SPORT PREMIUM 2 SUPER HD
14:00 | POLSAT SPORT 1, POLSAT SPORT PREMIUM 1 SUPER HD
Kort dodatkowy
14:00 | POLSAT SPORT PREMIUM 2 SUPER HD

• WTA 1000 – CHINA OPEN
09:00 | CANAL+ SPORT2 HD
13:00 | CANAL+ SPORT2 HD

SOBOTA 10.10

FORMUŁA 1

• GRAND PRIX SINGAPURU
Sprint
10:55 | ELEVEN SPORTS 1
Kwalifikacje
14:55 | ELEVEN SPORTS 1

KOLARSTWO

• WYŚCIG DOOKOŁA LOMBARDII
UCI World Tour
10:35 | EUROSPORT 1

KOSZYKÓWKA

• PGE BASKET LIGA
King Szczecin – WKS Śląsk Wrocław
17:25 | POLSAT SPORT 2

PIŁKA NOŻNA

• BUNDESLIGA
Augsburg – Bayern Monachium
15:20 | ELEVEN SPORTS 2
Goal Arena – 5. kolejka
15:20 | ELEVEN SPORTS 4
RB Lipsk – Eintracht Frankfurt
18:20 | ELEVEN SPORTS 3

• MULTI PREMIER LEAGUE
15:55 | CANAL+ EXTRA 2

• PKO BP EKSTRAKLASA
Cracovia – Zagłębie Lubin
14:40 | CANAL+ SPORT 3 HD
Śląsk Wrocław – Lech Poznań
17:25 | CANAL+ SPORT 3 HD
Jagiellonia Białystok – Górnik Zabrze
20:10 | CANAL+ SPORT 3 HD

• PREMIER LEAGUE
Arsenal FC – Leeds United
13:25 | CANAL+ EXTRA 1
Aston Villa – Brentford FC
15:55 | CANAL+ EXTRA 3
Chelsea FC – AFC Bournemouth
15:55 | CANAL+ EXTRA 1

• SERIE A ENILIVE
Genoa CFC – ACF Fiorentina
14:55 | ELEVEN SPORTS 3
Inter – Parma Calcio 1913
17:55 | ELEVEN SPORTS 1
SSC Napoli – Frosinone Calcio
20:40 | ELEVEN SPORTS 1

TENIS

• ATP MASTERS 1000 – ROLEX SHANGHAI MASTERS
06:00 | POLSAT SPORT 1
08:00 | POLSAT SPORT 1
11:00 | POLSAT SPORT 2
12:30 | POLSAT SPORT 2
14:30 | POLSAT SPORT 2

• WTA 1000 – CHINA OPEN
Półfinał
09:00 | CANAL+ SPORT2 HD
13:00 | CANAL+ SPORT2 HD

NIEDZIELA 11.10

FORMUŁA 1

• GRAND PRIX SINGAPURU
Parada kierowców
12:00 | ELEVEN SPORTS 1
Wyścig
13:55 | ELEVEN SPORTS 1

KOLARSTWO

• PARYŻ-TOURS
UCI ProSeries
15:00 | EUROSPORT 1

KOSZYKÓWKA

• PGE BASKET LIGA
AMW Arka Gdynia – Energa Trefl Sopot
12:30 | POLSAT SPORT 1
Anwil – Energa Czarni Słupsk
17:25 | POLSAT SPORT 2

PIŁKA NOŻNA. W 2. kolejce fazy ligowej Ligi Europy UEFA Lech Poznań podejmie Bayer 04 Leverkusen. Transmisja z meczu w Polsacie Sport 1 · FOT. ŁUKASZ CYNALEWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

PIŁKA NOŻNA

• BUNDESLIGA
1. FC Köln – Borussia Mönchengladbach
15:20 | ELEVEN SPORTS 4
SC Freiburg – FC Schalke 04
17:20 | ELEVEN SPORTS 2

• PKO BP EKSTRAKLASA
Piast Gliwice – Widzew Łódź
14:40 | CANAL+ SPORT 3 HD
10. kolejka: Pogoń Szczecin – Korona Kielce
17:25 | TVP SPORT
Pogoń Szczecin – Korona
17:25 | CANAL+ PREMIUM, CANAL+ SPORT 3 HD
Legia – Wisła Kraków
20:10 | CANAL+ SPORT 3 HD

• PREMIER LEAGUE
Crystal Palace – Nottingham
14:55 | CANAL+ EXTRA 2
Hull City – Everton FC
14:55 | CANAL+ EXTRA 1
Liverpool – Manchester City
17:25 | CANAL+ EXTRA 1

TENIS

• ATP MASTERS 1000 – ROLEX SHANGHAI MASTERS
06:00 | POLSAT SPORT 1
08:00 | POLSAT SPORT 1

• WTA 1000 – CHINA OPEN
Finał
13:30 | CANAL+ SPORT2 HD

PONIEDZIAŁEK 12.10

PIŁKA NOŻNA

• PKO BP EKSTRAKLASA
Radomiak – Motor Lublin
17:55 | CANAL+ SPORT 3 HD
3. kolejka: GKS Katowice – Wieczysta Kraków
20:25 | TVP SPORT
GKS – Wieczysta Kraków
20:25 | CANAL+ SPORT 3 HD

• PREMIER LEAGUE
Coventry – Newcastle United
20:55 | CANAL+ EXTRA 1

• SERIE A ENILIVE
Atalanta BC – Venezia FC
18:25 | ELEVEN SPORTS 1
Torino FC – Udinese Calcio
20:40 | ELEVEN SPORTS 1

TENIS

• ATP MASTERS 1000 – ROLEX SHANGHAI MASTERS
06:00 | 08:00 | 10:30 | 12:30 | POLSAT SPORT 1

• WTA 1000 – DONGFENG VOYAH WUHAN OPEN
07:00 | 09:00 | 13:30 | 15:30 | CANAL+ SPORT2 HD

WTOREK 13.10

KOLARSTWO

• ENECO TOUR
Prolog
17:50 | EUROSPORT 1

PIŁKA NOŻNA

• ELIMINACJE MISTRZOSTW ŚWIATA KOBIET STREFY UEFA
Polska – Belgia
17:55 | TVP SPORT

• LIGA MISTRZÓW UEFA
RC Lens – Sporting CP
18:40 | CANAL+ EXTRA 3
Sabah FK – SK Slavia Praga
18:40 | CANAL+ EXTRA 2
Arsenal FC – Lille OSC
20:55 | CANAL+ EXTRA 3
Atlético – Manchester United
20:55 | CANAL+ EXTRA 2
Galatasaray SK – FC Barcelona
20:55 | CANAL+ EXTRA 1

TENIS

• ATP MASTERS 1000 – ROLEX SHANGHAI MASTERS
06:00 | 08:00 | 12:00 | 14:00 | POLSAT SPORT 1

• WTA 1000 – DONGFENG VOYAH WUHAN OPEN
07:00 | 09:00 | 13:00 | 15:00 | CANAL+ SPORT2 HD

ŚRODA 14.10

KOSZYKÓWKA

• EUROPUCHAR
Śląsk Wrocław – Napoli
18:55 | POLSAT SPORT 2

PIŁKA NOŻNA

• LIGA MISTRZÓW UEFA
Feyenoord – Como 1907
18:40 | CANAL+ EXTRA 3
LASK – Liverpool FC
18:40 | CANAL+ EXTRA 2
AS Roma – Real Madryt
20:55 | TVP 1
Aston Villa – Fenerbahçe SK
20:55 | CANAL+ EXTRA 2
Manchester City – PSG
20:55 | CANAL+ EXTRA 1
Real Betis – FC Porto
20:55 | CANAL+ EXTRA 3

• LIGA MŁODZIEŻOWA UEFA
Manchester City – PSG
15:55 | CANAL+ EXTRA 1

• MULTILIGA MISTRZÓW UEFA
20:55 | CANAL+ EXTRA 4

TENIS

• ATP MASTERS 1000 – ROLEX SHANGHAI MASTERS
06:00 | 08:00 | 12:00 | 14:00 | POLSAT SPORT 1

• WTA 1000 – DONGFENG VOYAH WUHAN OPEN
07:00 | 09:00 | 13:00 | 15:00 | CANAL+ SPORT2 HD

CZWARTEK 15.10

KOLARSTWO

• ENECO TOUR
2. etap kobiet
11:05 | EUROSPORT 1
2. etap mężczyzn
13:20 | EUROSPORT 1

PIŁKA NOŻNA

• LIGA EUROPY UEFA
2. kolejka fazy ligowej: Lech Poznań – Bayer 04 Leverkusen
18:35 | POLSAT SPORT 1
2. kolejka fazy ligowej: Jagiellonia Białystok – FC Ararat-Armenia
20:50 | POLSAT SPORT 1

SIATKÓWKA

• TAURON 1. LIGA
CUK Anioły Toruń – Avia
20:20 | POLSAT SPORT 2

TENIS

• ATP MASTERS 1000 – ROLEX SHANGHAI MASTERS
08:30 | POLSAT SPORT 1
12:00 | POLSAT SPORT 1

• DONGFENG VOYAH WUHAN OPEN
07:00 | CANAL+ SPORT2 HD
09:00 | CANAL+ SPORT2 HD
13:00 | CANAL+ SPORT2 HD
15:00 | CANAL+ SPORT2 HD

PIĄTEK 9.10

Od A do Z

8. MILA ★★★★
dramat obycz., USA/Niemcy 2002, reż. Curtis Hanson, wyk. Eminem, Brittany Murphy, Kim Basinger
20:45 | canal+ premium
Biografia białego rapera wychowanego na przedmieściach Detroit – od początków do pierwszych sukcesów: na motywach biografii Eminema i z nim w roli głównej. Specyficzna atmosfera i Oscar za piosenkę.

BOGOWIE ★★★★★
dramat obycz., Polska 2014, reż. Łukasz Palkowski, wyk. Tomasz Kot, Piotr Głowacki, Szymon Piotr Warszawski
22:30 | tvn 7
Obsypana nagrodami biografia Zbigniewa Religi z wybitną kreacją Tomasza Kota w roli profesora – kluczowej postaci w historii polskiej kardiochirurgii. A do tego frapujące tło późnego PRL-u. Koniecznie.

BRUDNY HARRY ★★★★★
film sens., USA 1971, reż. Don Siegel, Clint Eastwood, wyk. Clint Eastwood, Harry Guardino, Reni Santoni
20:00 | tvp historia
Klasyk gatunku z Clintem Eastwoodem: niekonwencjonalny, bo działający wbrew skostniałym procedurom, policjant bierze sprawy w swoje ręce i samotnie ściga psychopatę terroryzującego miasto.

CO SIĘ WYDARZYŁO W MADISON COUNTY ★★★★
melodramat, USA 1995, reż. Clint Eastwood, wyk. Clint Eastwood, Meryl Streep, Annie Corley
22:55 | warner tv
Clint Eastwood (także za kamerą) i Meryl Streep jako para dojrzałych kochanków w najbardziej wzruszającej opowieści o miłości z amerykańskiej prowincji. Ściska gardło i twardzielom.

CREED 2 ★★★
dramat obycz., USA 2018, reż. Steven Caple Jr., wyk. Michael B. Jordan, Sylvester Stallone, Tessa Thompson
20:00 | tvn
Pojedynek bokserskiego mistrza świata z rosyjskim pretendentem okazuje się pojedynkiem trenerów – Rocky'ego Balboa (Sylvester Stallone) i Ivana Drago (Dolph Lundgren), rywali z „Rocky'ego IV".

Zemsta

21:30 | tvp 1
★★★★

· FOT. TVP

Wirtuozerski popis Andrzeja Wajdy i doborowej obsady z Gajosem, Seweryn, Polańskim, Olbrychskim, Figurą i młodymi – Agatą Buzek i Rafałem Królikowskim: arcykomedia Fredry w świeżym zimowym powietrzu. Smakołyk!

KOMEDIA
POLSKA 2002, REŻ. ANDRZEJ WAJDA, WYK. ROMAN POLAŃSKI, JANUSZ GAJOS, ANDRZEJ SEWERYN

DIUNA ★★★★
film s.f., USA/Kanada 2021, reż. Denis Villeneuve, wyk. Timothée Chalamet, Rebecca Ferguson, Zendaya
20:00 | hbo
Wystawna, lecz trudna do pojęcia bez znajomości pierwowzoru pierwsza część nowej ekranizacji powieści Franka Herberta o walce o władzę na planecie, gdzie wydobywa się przyprawę napędzającą wszechświat.

DJANGO ★★★★★
western, USA 2012, reż. Quentin Tarantino, wyk. Jamie Foxx, Christoph Waltz, Leonardo DiCaprio
20:00 | cinemax
Quentin Tarantino bierze się do westernu, oddając należny hołd Sergiowi Leone, wyśmiewając przy okazji utarte konwencje, narosłe wokół gatunku stereotypy i samego siebie. Plus brawurowy Christoph Waltz.

MEXICALI. ZIEMIA BEZPRAWIA ★★
film sens., USA 2026, reż. Luke LaFontaine, wyk. Bren Foster, Kris Van Damme, Tania Raymonde
23:25 | canal+ premium
Były zawodnik MMA prowadzi ranczo swojej partnerki. Gdy brakuje pieniędzy na płace, staje do nielegalnego turnieju walki wręcz. Miejscowa mafia gotowa jest na wszystko, by go pozyskać dla siebie.

NIE LUBIĘ PONIEDZIAŁKU ★★★
komedia, Polska 1971, reż. Tadeusz Chmielewski, wyk. Jerzy Turek, Kazimierz Witkiewicz, Andrzej Herder
22:40 | stopklatka
Kilkanaście krótszych i dłuższych anegdot z lirycznym finałem o mieszkańcach Warszawy i ich gościach w czasach wczesnego Gierka. Humor autentyczny, realia mniej.

ROCKY ★★★★
dramat obycz., USA 1976, reż. John G. Avildsen, wyk. Sylvester Stallone, Talia Shire, Burt Young
23:25 | tvp 1
Wielki pean na cześć ludzkich możliwości i amerykańskiej demokracji: przeciętny bokser dostaje szansę wyjścia na ring z mistrzem świata. Oscary plus Sylvester Stallone jako gwiazda i sprawca fenomenu.

ZABIĆ, JAK TO ŁATWO POWIEDZIEĆ ★★★
thriller, USA 2012, reż. Andrew Dominik, wyk. Brad Pitt, Scoot McNairy, Ben Mendelsohn
22:50 | ale kino+ hd
Kiedy drobne cwaniaczki przejmują kontrolę nad kontrolowaną przez mafię salą, gdzie wtajemniczeni grają w pokera, i finanse gangu stają pod znakiem zapytania, szefowie posyłają po płatnego mordercę.

ZABÓJSTWO JESSEGO JAMESA PRZEZ TCHÓRZLIWEGO ROBERTA FORDA ★★★
western, USA/Kanada/Wlk. Brytania 2007, reż. Andrew Dominik, wyk. Brad Pitt, Mary-Louise Parker
20:05 | tvp kultura
Jeden z mitów Dzikiego Zachodu odarty z blasku: morderca słynnego bandyty podróżuje po Ameryce, by na scenie odtwarzać swój czyn. Jako Jesse James nagrodzony w Wenecji Brad Pitt.

ZAGINIONE ★★★
western, USA 2003, reż. Ron Howard, wyk. Tommy Lee Jones, Cate Blanchett, Evan Rachel Wood
20:10 | ale kino+ hd
U schyłku Dzikiego Zachodu samotna matka Cate Blanchett wraz z ojcem, który zamieszkał wśród Indian, szuka nastoletniej córki, porwanej przez uciekinierów z rezerwatu. Wyraziste, mocne, metaforyczne.

ZGORSZENIE PUBLICZNE ★★★
komedia romantyczna, Polska 2009, reż. Maciej Prykowski, wyk. Krzysztof Czeczot, Marian Dziędziel, Dorota Pomykała
21:50 | kino polska
Nostalgiczne pożegnanie z tradycyjnym widzeniem Śląska: mieszkańcy starego familoka szukają szansy w nowej rzeczywistości. Autentycznie zabawne, a miejscami wręcz ujmujące.

KONRAD J. ZARĘBSKI

TVP1

07:00 Msza święta
07:30 Agape blisko Ciebie
08:00 Serwis Info, pogoda
08:25 Okrasa łamie przepisy
09:00 Ranczo II (13/13)
10:05 Komisarz Alex II (12/13)
11:00 Ojciec Mateusz XXII (8) - serial krym. Polska 2019
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes
12:40 Magazyn rolniczy (810)
12:55 Grenlandzkie olbrzymy
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info, pogoda
15:10 Reporterzy (631)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5980)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 **Konflikt** (3/6) - miniserial Finlandia 2024, wyk. Sara Soulié
21:30 **Zemsta** - komedia Polska 2002, reż. Andrzej Wajda, wyk. Roman Polański (115 min) ★★★★
23:25 **Rocky** - dramat obycz. USA 1976, reż. John G. Avildsen, wyk. Sylvester Stallone, Talia Shire, Burt Young, Carl Weathers (125 min) ★★★★
01:30 **Ukryta sieć** PG - thriller Polska 2023, reż. Piotr Adamski (110 min) ★★★

TVP2

05:30 M jak miłość
06:20 Anna Dymna – spotkajmy się (450) - dyskusja
06:50 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7701) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7701) - mag. Polska 2026
11:45 Operacja zdrowie (88)
12:30 Koło fortuny (2098) - teleturniej Polska 2026
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1089)
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny (2099)
16:35 Familiada (3062)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque (1090)
18:50 Jeden z dziesięciu (4)
19:25 Barwy szczęścia

20:05 **Barwy szczęścia** - serial obycz. Polska 2026
20:40 **Kocham Cię, Polsko!** (5) - quiz Polska 2026
22:15 **Gabi Drzewiecka zaprasza** (4) - talk-show Polska 2026
23:15 **To jest grane** (107)
23:50 **Porzucony według Harlana Cobena** (1,2/10) - serial obycz. Wlk. Brytania 2016
01:50 **Ze wszystkich sił (De toutes nos forces)** - dramat obycz. F/Belgia 2013 (95 min) ★★★

POLSAT

06:00 Nowy dzień - mag. informacyjny Polska 2026
08:00 Halo tu Polsat
11:40 Na ratunek 112 XV (2) - serial fabularno-dok.
12:20 Gliniarze Śląsk (27) - serial krym. Polska 2026
13:20 Gliniarze XVII (41,42) - serial fabularno-dok. Polska 2024, wyk. Arkadiusz Krygier
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (28) - serial fabularno-dok. Polska 2026, wyk. Aleksander Mackiewicz, Natalia Brudniak
16:55 Gliniarze Śląsk (28) - serial krym. Polska 2026
18:00 Pierwsza miłość 50 (91) - serial obycz. Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń" (1009) - pr. publicystyczny

19:55 **Twoja twarz brzmi znajomo** (231) - program rozrywkowy
22:05 **Kraven Łowca (Kraven the Hunter)** - film s.f. USA 2024, reż. J.C. Chandor, wyk. Aaron Taylor-Johnson, Ariana DeBose, Fred Hechinger (165 min) ★
00:50 **Hansel i Gretel: Łowcy czarownic (Hansel & Gretel: Witch Hunters)** - film akcji USA/Niemcy 2013, reż. Tommy Wirkola (120 min) ★★★

TVN

05:15 Jak to jest zrobione? X - serial dok. Kanada 2012
05:40 Uwaga! (8104) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (37/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Bobowa – Paleta Smaków 29 (2) - reality show Polska 2024
07:45 Dzień Dobry TVN (5800)
11:25 Kuchenne rewolucje XXVI (11) - reality show
12:35 Kuchenne rewolucje: „Calabria", Olsztyn XXIV (5)
13:40 Ukryta prawda (31,32/48) - serial fab.-dok.
15:45 Młode gliny II (5)
16:50 Szpital św. Anny IV (30) - serial obycz. Polska 2026, wyk. Jolanta Fraszyńska
17:55 Detektywi VII (30) - serial fabularno-dok.
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:50 Uwaga! (8105) - mag.

20:00 **Creed 2** - dramat obyczajowy USA 2018, reż. Steven Caple Jr., wyk. Michael B. Jordan, Sylvester Stallone, Tessa Thompson, Phylicia Rashad, Dolph Lundgren (165 min) ★★★
22:45 **Polityka** - dramat obycz. Polska 2019, reż. Patryk Vega, wyk. Iwona Bielska, Ewa Kasprzyk, Marcin Bosak, Janusz Chabior (165 min) ★
01:30 **Kuba Wojewódzki** (6) - talk-show Polska 26

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami (3,4/23) - serial krym. USA 1984, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XVI (9/14)
10:00 Zaklinaczka duchów III (4/18) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV - serial obycz. Turcja 2014
14:00 Rodzinny interes
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XIV (59,1)
17:00 Rodzinny interes - serial obycz. Polska 2019
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX - serial obycz.
20:00 **Bałkańska vendetta (Kill Them All)** - film sensacyjny USA 2017, reż. Peter Malota, wyk. Jean-Claude Van Damme, Maria Conchita Alonso (120 min) ★★
22:00 **Murarz. Na granicy spisku (The Bricklayer)** - film sens. USA 2023, reż. Renny Harlin, wyk. Aaron Eckhart (125 min) ★★
00:05 **Koliber (Hummingbird)** - film sens. Wlk. Bryt./USA 2013, reż. Steven Knight (120 min) ★★★

TVN7

05:20 Ten moment (1/20) - serial fab.-dok. Polska 2015
05:55 Żony Podlasia (2/10)
06:50 Szkoła (8,9/72) - serial fabularno-dokumentalny
08:45 Ukryta prawda (51,52,53/51) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2010
13:55 Detektywi III (48/60)
15:00 Szpital św. Anny IV (20) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (14/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko - serial fab.-dok.
19:00 Ukryta prawda (30/60)
20:00 **Jak to robią single (How to Be Single)** - komedia romantyczna USA 2016, reż. Christian Ditter, wyk. Dakota Johnson, Rebel Wilson (150 min) ★★★
22:30 **Bogowie** - dramat obycz. Polska 2014, reż. Łukasz Palkowski, wyk. Tomasz Kot, Piotr Głowacki (140 min) ★★★★★
00:50 **Oszukać przeznaczenie (Final Destination)** - horror USA/Kanada 2000 (130 min) ★★

MEZZO

16:10 Orkiestra kameralna z Lozanny, Renaud Capuçon, Stefan Dohr: Mozart, Strauss
17:25 Intermezzo
17:35 James Carter „Trane: A Centennial Supreme" – Jazz in Marciac - koncert
18:35 McCoy Tyner: Piano Solo - koncert Niemcy 1983
19:35 Gil Evans Orchestra & Mccoy Tyner Sextet – Berliner Jazztage - koncert
20:30 Tisseurs de sons: Ludovico Einaudi, Hauschka, Joep Beving, Hania Rani
21:20 Armenian State Symphony Orchestra, Sergey Smbatyan: Rimski-Korsakov, Shéhérazade - muzyka klas.
22:05 Armenian State Symphony Orchestra, Sergey Smbatyan: Tchaïkovski, Symphonie n° 5 - muzyka klas.

PULS 2

09:30 Bing (41,42,43/78)
10:00 Jeżyk i przyjaciele (4)
10:35 Basia (9,10)
11:10 Gus. Mały (4,5/52)
11:35 Tomek i przyjaciele: Naprzód lokomotywy! 28 (4,5)
12:00 Lwia Straż (3/26)
12:35 Gumisie VI (11/18)
13:35 Smerfy - serial anim.
14:00 Baranek Shaun IV
14:35 Marta mówi! (4)
15:00 Miraculous VI
16:00 Patryk Rozgwiazda Show (4,5/26) - serial anim.
17:00 SpongeBob IX (4,5/26)
18:00 Pingwiny z Madagaskaru
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (19) - serial obycz.
21:00 Nadciąga tornado - thriller USA 2014
22:50 Grizzly - horror USA/Kanada 2015, reż. David Hackl

TV4

07:55 Bogaty dom – biedny dom VIII (9) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci XII (45,46,47/65) - serial obycz. Polska 2020, wyk. Paweł Monsiel, Magda Szczepanek
11:55 Na ratunek 112 XVI (19,20) - serial fabularno-dok.
12:55 Trudne sprawy XVI (2,3,4,30/40) - serial fabularno-dok. Polska 2018
16:55 Łowcy skarbów. Kto da więcej (457) - reality show
18:00 Policjantki i policjanci XXV (29,30) - serial obycz.
20:05 A na obiad... (5) - mag. kulinarny Polska 2026
20:25 Hidalgo – Ocean ognia - film przyg. USA/Maroko 2004, reż. Joe Johnston
23:05 Gwiazdy kabaretu (187, 186) - kabaret i satyra
01:15 Opowiem ci o zbrodni

METRO

07:26 Bez kompleksów (2)
08:25 Szpital (66,67/67)
10:20 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:20 Szkoła (6/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019
13:20 Brzydula - serial obycz.
14:30 Za głosem serca
15:35 Druga szansa (3/13)
16:45 The Floor (13, 14)
18:00 Złomowisko PL V (16)
19:00 Kartoteka VIII (20/30)
20:00 Czyja to kochanka? - komedia Francja/Włochy/Belgia 2006, reż. Francis Veber, wyk. Gad Elmaleh, Daniel Auteuil, Alice Taglioni, Kristin Scott Thomas
21:50 Taskmaster (6) - program rozrywkowy Polska 2026
22:55 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VIII (4,5/7)
00:55 Szpital (51/67)

PIĄTEK 9.10

STOPKLATKA

08:50 **Robert Makłowicz** (220) - mag. kulinarny
09:50 **Wojny magazynowe: Kanada** (5,6/12) - serial dok. Kanada 2014
11:00 **Aukcja w ciemno II** - serial dok. USA 2012
12:00 **Kryminalne zagadki Mazur: Zaginiona córka** (6) - serial krym. Niemcy 2021
14:00 **Hudson i Rex V** (4/20)
15:00 **Komisarz Rex — Powrót do Wiednia** (6/6) - serial krym. Austria/Niemcy 26, wyk. Maximilian Brückner
17:00 **Katastrofy w przestworzach V** (10/10) - serial dok. Kan. 2008
18:05 **Wojny magazynowe: Kanada** (7,8/12)
19:10 **Aukcja w ciemno II**
20:00 **Underworld** - thriller ★★ USA/Wlk. Brytania/Niemcy/Węgry 2003, reż. Len Wiseman, wyk. Kate Beckinsale, Scott Speedman (160 min)
22:40 **Nie lubię poniedziałku** ★★★ - komedia Polska 1971, reż. Tadeusz Chmielewski (130 min)
00:50 **Ekstradycja III** (4) - serial sensacyjny

KINO POLSKA

07:35 Polska z góry. Nad wodą II (1,2) - serial dok.
08:40 Do przerwy 0:1 (7/7)
09:25 Ranking Naj Polskiego Kina (1, 3) - mag. kulturalny
10:40 W pustyni i w puszczy - film przygodowy Polska 2001, reż. Gavin Hood
13:25 Krzyżacy - film przyg. Polska 1960, reż. Aleksander Ford, wyk. Urszula Modrzyńska
17:00 Stawka większa niż życie (2,4) - serial wojenny Polska 1968, wyk. Stanisław Mikulski, Lucyna Winnicka
20:00 Supermarket - thriller Polska 2012, reż. Maciej Żak, wyk. Mikołaj Roznerski, Marian Dziędziel, Wojciech Zieliński, Izabela Kuna, Tomasz Sapryk, Przemysław Bluszcz
21:50 Zgorszenie publiczne - komedia romantyczna Polska 2009, reż. Maciej Prykowski, wyk. Krzysztof Czeczot, Marian Dziędziel, Dorota Pomykała, Elżbieta Romanowska, Filip Rojek
23:40 Ciało - komedia Polska 2003, reż. Andrzej Saramonowicz, Tomasz Konecki, wyk. Rafał Królikowski, Edyta Olszówka
01:55 Obudź się - dramat obyczajowy Polska 2022, reż. Filip Dzierzawski

ALE KINO+

08:30 **The Office PL II** (1,2/12) - serial kom. Polska 2022, wyk. Piotr Polak
09:45 **Patience II** (3,4/8)
11:55 **Zbrodnie na wybrzeżu II, cz. 2 II** (2/3)
13:50 **Marzyłam o Afryce** ★★ **(I Dreamed of Africa)** - dramat obycz. USA 2000, reż. Hugh Hudson, wyk. Kim Basinger, Vincent Perez, Eva Marie Saint (140 min)
16:10 **41 dni nadziei (Adrift)** ★★★ - film biograficzny USA/Islandia/Hongkong 2018, reż. Baltasar Kormákur, wyk. Shailene Woodley, Sam Claflin (125 min)
18:15 **Zbrodnie na wybrzeżu II** (3/3) - serial kryminalny Niemcy 2024
20:10 **Zaginione (The Missing)** ★★★ - western USA 2003, reż. Ron Howard, wyk. Tommy Lee Jones, Cate Blanchett, Evan Rachel Wood (160 min)
22:50 **Zabić, jak to łatwo powiedzieć (Killing Them Softly)** ★★★ - thriller USA 2012 (120 min)
00:50 **Feralna noc (The Bag Man)** ★★ - thriller USA/Bahamy 2014 (135 min)

POLSAT FILM

07:30 Doktor Martin III (5/7)
08:30 Przyjaciółki XXII (11,12)
10:25 Świat według Kiepskich
13:25 Gra dla dwojga - thriller USA/Niemcy 2009
15:55 Niewidzialny - film sens. USA 2005, reż. Rob Cohen
18:30 Déjà vu - thriller USA/Wlk. Brytania 2006
21:00 Dżentelmeni - komedia sensacyjna Wlk. Brytania/USA 2019, reż. Guy Ritchie
23:25 Kroniki Riddicka - film s.f. USA 2004, reż. David Twohy
01:50 Ślad II (15/36) - serial kryminalny Polska 2019

FILMBOX+ ONE

09:50 Vera X (4/4)
11:50 Zagadki kryminalne nowej panny Fisher
12:50 Morderstwa według Agathy Christie III: Morderstwo podczas festynu - film krym. Francja/Szwajcaria 2014
15:00 Strażnik Teksasu VI (14,15/25) - serial sens.
17:05 Vera XI (1/6) - serial krym. Wlk. Brytania 2021
18:55 Poirot V (8/8) - serial krym. Wlk. Brytania 1993
20:00 Wyspa tajemnic - film sensacyjny USA 2010
22:55 Czas patriotów - film sensacyjny USA 1992

TVP KULTURA

08:25 **Tamte lata, tamte dni**
09:00 **Dyrektorzy** (2)
10:45 **Pocałunek mordercy** ★★ **(Killer's Kiss)** - dramat krym. USA 1955 (75 min)
12:00 **Andrzej Wajda. Człowiek z Gdańska** - film dok. Polska 2026
13:15 **Rozmowy o zmierzchu i świcie** (10)
14:05 **„...bo to życie to bal jest nad bale..."** - koncert Polska 2005
14:50 **Tatarak** - dramat ★★★★ obycz. Polska 2009, reż. Andrzej Wajda (95 min)
16:25 **Dyrektorzy** (3) - serial obycz. Polska 1975
18:05 **Tygodnik kulturalny**
18:50 **Akta Sherlocka Holmesa** (6/9)
20:00 **Wstęp do filmu** (610)
20:05 **Zabójstwo Jessego Jamesa przez tchórzliwego Roberta Forda (The Assassination of Jesse James by the Coward Robert Ford)** ★★★ - western USA/Kanada/Wlk. Bryt. 2007 (170 min)
22:55 **Pitbull** (5/5) - serial sens.
23:55 **Wstęp do filmu** (613)
00:00 **Matnia (Cul-de-sac)** ★★★★ - dramat psych. Wlk. Brytania 1966 (120 min)

WARNER TV

07:50 Prawo Agaty (8,9,10)
10:30 Bajer z Bel-Air IV
11:30 Cudotwórcy (3,4/7)
12:25 Teraz albo nigdy! III (4,5)
14:25 Bajer z Bel-Air IV
16:20 Cudotwórcy (3,4,5,6/7)
18:10 Sok z żuka - komedia USA 1988, reż. Tim Burton
20:00 Seks w wielkim mieście II - komedia USA 2010, reż. Michael Patrick King
22:55 Co się wydarzyło w Madison County - melodramat USA 1995, reż. Clint Eastwood
01:30 Batman - film s.f. USA/Wielka Brytania 1989

PARAMOUNT

13:00 Czarodziejki V (14)
15:00 Pingwiny z Madagaskaru III (16/30) - serial anim.
15:30 Lara Croft: Tomb Raider - film przyg. USA/Wlk. Brytania/Japonia/Niemcy 2001
17:30 Lara Croft Tomb Raider: Kolebka życia - film przyg. USA/Niemcy/Japonia/Wlk. Brytania/Hongkong 2003
20:00 Podziemny krąg - dramat psycholog. USA/Niemcy 1999, reż. David Fincher
23:00 Bodyguard zawodowiec - film akcji USA/Holandia/Bułgaria/Hongkong/Kanada/Wlk. Brytania/Francja 2017

HBO

09:50 **Ona** - melodramat USA ★★★★ 2013, reż. Spike Jonze, wyk. Joaquin Phoenix, Amy Adams (125 min)
11:55 **Na planie** (41) - mag.
12:30 **Szybcy i wściekli: Hobbs i Shaw** ★★★ - film sens. USA 2019, reż. David Leitch (135 min)
14:45 **The Pitt II** (12/15)
15:40 **Wartość sentymentalna** ★★★★ - komedia Norwegia/Francja/Niemcy/Dania/Szwecja/Wlk. Brytania/Turcja 2025 (130 min)
17:50 **Saga »Zmierzch« — Księżyc w nowiu** ★★ - melodramat USA 2009, reż. Chris Weitz, wyk. Kristen Stewart, Robert Pattinson (130 min)
20:00 **Diuna** - film s.f. USA/Kan. 2021, reż. Denis Villeneuve, wyk. Timothée Chalamet, Rebecca Ferguson (150 min) ★★★★
22:30 **Zniknięcia** - horror USA ★★ 2025, reż. Zach Cregger, wyk. Josh Brolin, Julia Garner (125 min)
00:35 **The Order: Ciche bractwo** ★★★ - thriller USA/Wlk. Brytania/Kanada 2024 (115 min)

CINEMAX

12:30 Księżna - dramat historyczny Wlk. Bryt./Włochy/F/USA 2008, reż. Saul Dibb
14:25 Witaj, smutku - dramat obycz. Kan./Niemcy/Francja/Wlk. Brytania/USA 2024
16:15 Anioły i Demony - thriller USA/Włochy 2009
18:35 Wielkie nic - kom. krym. Wlk. Bryt./Kanada/USA 2006
20:00 Django - western USA 2012, reż. Quentin Tarantino
22:45 Świat w płomieniach - thriller USA 2013
00:55 Tornado - film sensacyjny Wlk. Brytania 2025

ROMANCE TV

07:45 Zakochana w Panu Niani - komedia romantyczna USA 2023, reż. Damián Romay
09:30 Górski lekarz (8/8)
11:25 Rodzina Andersów (4/4)
13:20 Wszyscy lekko stuknięci - komedia Niemcy 2024
15:15 Inga Lindström: Hanna i dobre życie - film obycz. Niemcy/Szwecja 2023
17:05 Gabinet z widokiem na morze - serial obycz.
19:00 Górski lekarz (1)
20:00 Rejs ku szczęściu
21:55 Gabinet z widokiem na morze - serial obycz.
23:50 Górski lekarz (1)

CANAL+ PREMIUM

09:00 **Królowa chmur** ★★ - komedia Polska 2003, reż. Radosław Piwowarski (80 min)
10:20 **Peacock** - dramat ★★★ obycz. USA 2010, reż. Michael Lander (90 min)
11:50 **Pan Tadeusz** - film ★★★★ kostiumowy Polska/Francja 1999 (150 min)
14:20 **Premierowa jazda**
14:35 **Fukushima: atomowy koszmar** - film dok.
16:05 **Jason Bourne** - film ★★★ sensacyjny USA/Chiny/Hiszpania/Japonia/Islandia/Niemcy/Włochy 2016 (120 min)
18:05 **Łapu-Capu** (242)
18:10 **Trzej muszkieterowie** ★★ - film przyg. USA/Niemcy/Francja/Wlk. Brytania 2011 (110 min)
20:00 **Program rozrywkowy**
20:45 **8. mila** - dramat obycz. ★★★★ USA/Niemcy 2002, reż. Curtis Hanson (110 min)
22:35 **Apollo w ogniu: Apollo Has Fallen** (5/8)
23:25 **Mexicali. Ziemia bezprawia** ★★ - film sens. USA 2026 (105 min)
01:10 **Klucz do koszmaru** ★★★ - horror USA/Niemcy 2005 (100 min)

TVN FABUŁA

07:45 Detektywi - serial dok.
09:50 Młode gliny (25/50)
10:55 Lekarze V (8)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (26/50)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej
17:10 Top 100: filmy wszech czasów (4) - mag. filmowy
17:45 Mój przyjaciel delfin - film przyg. USA/Kanada 2011, reż. Charles Martin Smith
20:00 Godzilla - film s.f. USA/Jap. 2014, reż. Gareth Edwards
22:45 Legion samobójców - film sens. USA 2016

AMC

07:40 Kosmiczna kolizja - film s.f. USA 2020
09:35 Źrebak - dramat obyczajowy USA 2005
11:40 Uczeń Merlina (1) - film fantasy USA/Kanada 2006
13:40 Uczeń Merlina (2) - film fantasy USA/Kanada 2006
15:35 Ip Man 4 - film przyg. Hongkong/Chiny 2019
17:45 Wyścig z czasem - film s.f. USA 2011
20:00 Zabójcza głębia - thriller USA/RPA 2003
22:00 Człowiek w ogniu - thriller Szwajcaria/Wlk. Brytania/USA/Meksyk 2004

AXN

08:30 Ostry dyżur VI (22/22)
09:30 Castle VIII (18,19/22)
11:25 Rekrut VII (5,6/18)
13:20 Agenci NCIS XI (2,3/24)
15:20 FBI: Most Wanted II
17:10 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas IX (19,20/24)
19:05 Castle VIII (20,21/22) - serial krym. USA 2016
21:05 Snajper: Ostatni strzał - film akcji USA 2017, reż. Claudio Fäh, Carl Goldstein
23:00 Sniper: Koniec zabójcy - film sens. USA 2020
00:50 Castle VIII (20/22)

EPIC DRAMA

08:40 Detektyw Murdoch
09:35 Wszystkie stworzenia duże i małe IV - serial obycz.
10:45 Lekarze na start
12:15 Zatraceni w miłości
13:20 Morderstwo w małym mieście II - serial krym.
14:15 Agenci NCIS XVIII
15:10 Panna Marple IV (1/4)
17:15 Komisarz Maigret (2/2)
19:00 Agenci NCIS XVII (1/20)
20:00 Poirot III (9/11)
21:00 A.B.C. - serial krym.
21:55 Morderstwo w małym mieście II (5) - serial krym.
22:55 Poirot III (9/11)
23:55 Agenci NCIS XVII (1/20)

TVN STYLE

11:25 Ostre cięcie (2)
12:25 Ugotowani (11)
13:25 Kuchenne rewolucje (1, 15) - reality show Polska 2022
15:35 Ugotowani w parach (13) - reality show Polska 2023
16:40 Babski biznes (4/8)
17:40 Kuchenne rewolucje (4, 5, 6) - reality show
20:50 Love the Look (2) - program rozrywkowy Polska 2026
21:50 Jestem z Polski XVIII (2,16/14) - serial dok.
23:50 Kobieta na krańcu świata XVII: Nowa Zelandia (5/8)
00:50 EuroPOLKI studentki (1)

TVN TURBO

08:00 Gadżet 4.0 (4, 5)
09:00 Fani czterech kółek XVII
10:00 Raport Turbo (5084)
10:15 Samochód marzeń (9) - mag. motoryzacyjny
11:15 Wojny samochodowe (9)
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować V
18:00 Raport Turbo (5085)
18:15 Mobilni mechanicy (1, 2)
19:45 Naprawy nie do naprawy (1) - mag. motoryzacyjny
20:30 Z drugiej ręki (1, 5)
22:00 Raport Turbo (5085)
22:15 Zawodowi handlarze (5)

BBC FIRST

08:40 Zagadki doktora Blake'a
09:40 Z pamiętnika położnej
10:40 Ojciec Brown V
12:35 McDonald i Dodds II
14:15 Tajemnice Majorki (5/10)
15:10 Powrót do raju (5/6)
16:15 Tajemnice Brokenwood
18:00 Morderstwa w Midsomer XXII (4/6) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XIII (1/8) - serial krym.
21:00 Po powodzi II (2/6)
22:05 Blackshore (1/6)
23:05 Harry Wild V (6)
00:00 Lynley (3/4) - serial krym.

FX

08:00 Kości II (21/21)
09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIV (5/22)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (4,5/25)
11:50 Castle II (1/24)
12:50 Lucyfer (11/13)
13:45 FBI V (14/23)
14:40 Agenci NCIS (12/23)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (6,7/25)
17:25 Z Archiwum X IV (4,5/24)
19:15 FBI V (15/23)
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (4,5/17)
22:00 CIA (1/12) - serial krym. USA 2026, wyk. Tom Ellis

HGTV

08:05 Kupujemy dom na plaży XX (1/13) - serial dok.
08:30 Najbrzydszy dom Ameryki VII (1/6) - serial dok.
09:05 Ekstremalnie wymagający kupujący (2) - serial dok.
10:00 Letnia chata na lata XIII
11:55 Nowe życie w starym domu: witajcie we Włoszech
13:55 Odlotowy ogród (10)
14:30 Mieszkanie na miarę IV
16:25 Polowanie na ogród II
18:10 Weekendowa metamorfoza (1, 2) - reality show
20:05 Zgłoś remont (6, 2)
22:05 House Hunters

BBC LIFESTYLE

11:10 Najpiękniej ukryte hotele
12:10 Mistrzowie ceramiki: Kanada (5) - teleturniej
13:10 Po prostu Nigella: świątecznie - film dok.
14:20 Wielkie brytyjskie wypieki (1) - program rozrywkowy
15:50 Mistrzowie szycia (5) - program rozrywkowy
17:00 Zapraszam do stołu (5)
17:40 Masterchef: Australia
19:10 Zapraszam do stołu (7)
19:45 Wielkie brytyjskie wypieki (2) - pr. rozrywkowy
21:00 Najlepszy konsultant ślubny (6) - pr. rozrywkowy
22:10 Sex-notowania (2)

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół V (16/19)
08:55 Przyjaciele IV (10,11,12, 13,14,15/24) - serial kom.
11:55 Teoria wielkiego podrywu XII - serial komediowy
14:30 Dwóch i pół V (17,18, 19,1/19) - serial komediowy
16:30 Przyjaciele IV (16,17,18, 19,20,21/24) - serial kom.
19:30 The Office PL (4)
20:00 Przyjaciele VIII (4,9,17/24) - serial kom.
22:00 The Office PL (10,11/12)
23:05 Comedy Club (11, 12)
00:05 Miasteczko South Park

TVP SERIALE

08:20 Komisarz Alex XI
09:10 Rodzinka.pl VIII (1)
09:45 Klan - telenowela
10:15 Ranczo III (12/13)
11:10 Rodzinka.pl XIX (3,4)
12:10 Felicita (12,13)
13:30 Ojciec Mateusz (6,7) - serial krym. Polska 2009
15:30 Komisarz Alex XI (4)
16:20 Na sygnale - serial obycz.
17:25 Ranczo IV (1,2/13)
19:30 Ojciec Mateusz (8,7)
21:30 Ranczo IV (3,4/13)
23:30 Ojciec Mateusz (9)
00:25 Gra z Cieniem II (5) - serial krym. Polska 2026
01:25 Trzeci oficer (6)

CANAL+ KUCHNIA

13:10 Czy na pewno umiesz gotować zdrowo? (2)
13:45 Azjatycka kuchnia Evy Pau (3, 4) - mag. kulinarny
14:40 ABC gotowania
15:45 Domowa piekarnia Kucharskiego (6, 1) - mag.
16:40 Gotuj taniej z Jamiem (4)
17:35 Jamie: uczta za mniej (2)
18:30 Planeta słodyczy (1, 2)
19:30 Maximum Foodie V (5,7)
20:20 Jamie: uczta za mniej (5)
21:15 Anthony Bourdain IX
23:55 Mistrzowie przekąsek w akcji – Nowa Zelandia (1)
00:50 m jak mięso (1, 2)

CANAL+ DOMO

08:00 Małe-wielkie zmiany
09:00 Twój kawałek ogrodu
10:00 Gardeners' World (7)
11:10 Ucieczka na wieś XXIII
12:10 Wielkie Projekty IV (4/6)
13:05 W mieście czy na wsi - serial dok. Wlk. Bryt. 2023
14:05 Liczy się miejsce (1, 2)
15:55 Daleko od miasta XVI
16:50 Gardeners' World (10)
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie Projekty IV (6/6)
20:00 Daleko od miasta XII (6)
21:00 Liczy się miejsce (2)
21:55 Wielkie projekty XII
23:05 Pomocy! Kupiliśmy wioskę (6/20) - serial dok.

PLANETE+

13:40 Piesze wędrówki po świecie II (2) - serial dok.
14:45 Najdzikse ostępy Europy (4/5) - serial dok.
15:45 360° – świat bez granic
16:50 Świat z góry VII
18:00 Dokąd dzisiaj? IV (76,77)
18:35 Związani z ziemią. Dzieje życia na wsi
19:45 Ludwik XIV, król tajnych agentów - serial dok.
20:50 Ołtarz pergamoński. Zrabowany zabytek - film dok.
22:00 Kobiety i pieniądze (2) - serial dok. Francja 2025

DISCOVERY CHANNEL

11:00 Klan z Alaski II (3/16)
12:00 Fani czterech kółek XVIII
13:00 Człowiek kontra niedźwiedź (5/8) - serial dok.
14:00 Nagi instynkt przetrwania: Elita V (2/11)
15:00 Złomowisko PL X
16:00 Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge V (11/11)
17:00 Kroniki policyjne
18:00 Ciężarówką przez Route 66 (3/7) - serial dok.
19:00 Nagi instynkt przetrwania IV (14,15/16) - serial dok.
21:00 Zawodowcy: drwale II
22:00 Najniebezpieczniejszy zawód świata XXII (12)

TVP HISTORIA

12:00 Królowe, które zmieniły świat (5/6) - serial dok.
12:55 Pieszo przez dziką Rumunię - serial dok.
14:00 Stawka większa niż życie (5/18) - serial wojenny
15:05 Sensacje XX wieku
17:45 Wojenne dziewczyny III
18:35 Dziewczyny ze Lwowa – tajemnice filmowego planu
18:55 Chocim 1621 - film dok.
20:00 Brudny Harry - film sensacyjny USA 1971
21:50 Historia w postaciach zapisana (7/8) - serial dok.
23:50 Sensacje XX wieku

HISTORY

14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata V (2/18)
14:50 Największe tajemnice świata VI (16/20) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
16:15 Absurdy przeszłości: historie pełne ryzyka II (3)
17:10 II wojna światowa: walka o Europę (6/8) - serial dok.
18:10 Największe tajemnice świata VII (7) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XII
21:00 Niewyjaśnione tajemnice wszechświata (3/8)
22:00 Starożytni kosmici XVII
23:00 Jak to wyjaśnić IV
23:55 Absurdy przeszłości

NATIONAL GEOGRAPHIC

13:00 Egipt: miejsce pełne tajemnic V (2,3/10)
15:00 Katastrofa w przestworzach XXV (5/10) - serial dok.
16:00 Ukryte pod miastami (7)
16:55 Odkopać historię (2/10)
17:55 Czechosłowacja: tajny front zimnej wojny - film dok.
19:00 Sztuka obrony (1/6)
20:00 Katastrofa w przestworzach XXI (5/10) - serial dok.
21:00 Premiera: Wojna na pustyni: walka z Rommlem (1)
22:00 Premiera: III Rzesza: droga do upadku VI (4/6)

FOCUS TV

09:00 Starożytni kosmici X
10:00 Gwiazdy lombardu XXIV
12:00 Niezwykłe megakonstrukcje ZSRR - serial dok.
12:30 Broń w hollywoodzkich filmach II (1) - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii V
14:00 Okręty wojenne III (5/8)
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII (11/20)
16:00 Dorwać tuńczyka V
18:00 Rolnicy. Podlasie VI
20:00 Pompeje: Życie w rzymskim mieście (1/4) - serial dok.
21:00 Sekrety Biblii
22:00 Potęga i mit hitlerowskiego SS - serial dok.

BBC EARTH

09:25 Planeta Ziemia III
10:30 Życie na pustkowiu XI
11:30 Skarby przeszłości i ich tajemnice (1/5) - serial dok.
12:35 Wyspy Atlantyku
13:35 Planeta Ziemia III(5/8)
14:40 W okowach mrozu
15:40 Życie na pustkowiu XI
16:40 Niezwykłe wyspy tropikalne (2/3) - serial dok.
17:40 Planeta Ziemia III III
18:40 Wyspy Atlantyku (2/3)
19:45 Dzikie zakątki Ziemi z Simonem Reevem II
20:55 W okowach mrozu X (14)
22:55 Zabójcza pogoda VI

POLSAT VIASAT HISTORY

09:00 II wojna światowa: cena imperium (11/13) - serial dok.
10:05 Militarny ranking (9/10)
11:15 Naziści: korzenie zła (4)
12:15 Konstantyn Wielki (1)
14:30 Cesarstwo Rzymskie: mity i fakty - serial dok.
16:45 II wojna światowa: cena imperium (12) - serial dok.
17:50 Militarny ranking (10/10)
18:55 Historia sprawiedliwości
19:50 Rzymianie, ukrzyżowanie i kości - film dok.
21:00 Lądowanie w Normandii: 80. rocznica - film dok.
22:10 Cesarz: powstanie i upadek dynastii (3/3) - serial dok.

SOBOTA 10.10

Od A do Z

ALITA: BATTLE ANGEL ★★★★
film sens., USA/Japonia/Kanada 2019, reż. Robert Rodriguez, wyk. Rosa Salazar, Christoph Waltz, Jennifer Connelly
23:55 | cinemax
Robert Rodriguez przejmuje pomysł Jamesa Camerona, by z rozmachem sfilmować kultową japońską mangę: poddany naprawie bojowy cyborg o wyglądzie kobiety wyrusza na poszukiwanie utraconej tożsamości.

BIAŁA ODWAGA ★★★
dramat wojenny, Polska 2024, reż. Marcin Koszałka, wyk. Filip Pławiak, Julian Świeżewski, Jakub Gierszał
21:10 | tvp historia
Nagrodzona za scenariusz i reżyserię w Gdyni opowieść o konflikcie dwóch braci z Tatr w okresie II wojny – a w istocie pretekst do podjęcia tematu Goralenvolku, czyli kolaboracji górali z okupantem.

BRUDNY HARRY ★★★★★
film sens., USA 1971, reż. Don Siegel, Clint Eastwood, wyk. Clint Eastwood, Harry Guardino, Reni Santoni
23:10 | tvp historia
Klasyk gatunku z Clintem Eastwoodem: niekonwencjonalny, bo działający wbrew skostniałym procedurom, policjant bierze sprawy w swoje ręce i samotnie ściga psychopatę terroryzującego miasto.

BYLIŚMY ŻOŁNIERZAMI ★★★
dramat wojenny, USA/Niemcy/Francja 2002, reż. Randall Wallace, wyk. Mel Gibson, Madeleine Stowe, Greg Kinnear
20:10 | ale kino+ hd
Nazbyt patetycznie, lecz rzetelnie o pierwszej regularnej bitwie Amerykanów w Wietnamie w listopadzie 1965 roku i o jej uczestnikach. Plus Mel Gibson jako dowódca.

DIABEŁ ★★
dramat społeczny, Polska/USA 2024, reż. Blazej Jankowiak, wyk. Eryk Lubos, Paulina Gałązka, Aleksandra Popławska
23:40 | polsat
Były komandos, weteran wielu misji, wraca w rodzinne strony, wstrząsane bezpardonową wojną gangów, która dotyka także jego rodzinę. Wkracza do akcji, przyjmując brutalne reguły gry – znane z pola walki.

Nosferatu

20:00 | canal+ premium
★★★

· FOT. AIDAN MONAGHAN / FOCUS FEATURES LLC

Stylowa, jakkolwiek budząca kontrowersje, ekranizacja nie tyle powieści Brama Stockera, ile filmu F.W. Murnaua: ogarnięty miłosną obsesją wampir rusza z Transylwanii do Niemiec na spotkanie z ukochaną.

HORROR
USA/CZECHY 2024, REŻ. ROBERT EGGERS, WYK. BILL SKARSGÅRD, NICHOLAS HOULT, LILY-ROSE DEPP

DIUNA: CZĘŚĆ DRUGA ★★★★
film przyg., USA/Kanada 2024, reż. Denis Villeneuve, wyk. Timothée Chalamet, Zendaya, Rebecca Ferguson
20:00 | hbo
Kontynuacja spektakularnej ekranizacji prozy Franka Herberta. Paul Atryda, uznany za mesjasza, staje na czele Arrakis, by dopełnić zemsty za zagładę swego rodu oraz ocalić świat przed widmem zagłady.

MOJA ZBRODNIA ★★★
komedia kryminalna, Francja 2023, reż. François Ozon, wyk. Nadia Tereszkiewicz, Rebecca Marder, Isabelle Huppert
20:00 | tvp kultura
François Ozon wraca do Paryża lat 30. XX wieku, gdzie młoda aktorka zostaje uniewinniona od zarzutu zamordowania potężnego producenta, a zdobyta w ten sposób sława staje się solą w oku jej konkurentek.

MOTOCYKLIŚCI ★★★
dramat obycz., USA 2023, reż. Jeff Nichols, wyk. Austin Butler, Jodie Comer, Tom Hardy
22:40 | hbo
Pół wieku temu dziewczyna z Chicago opowiada reporterowi, jak zakochała się w motocykliście, co stało się inspiracją fotograficznego albumu. W tym samym czasie gang motocyklowy przekracza granicę prawa.

PARSZYWA DWUNASTKA ★★★★★
film wojenny, USA/Wlk. Brytania 1967, reż. Robert Aldrich, wyk. Lee Marvin, Ernest Borgnine, Charles Bronson
23:35 | tvp 1
Kanoniczny wręcz klasyk gatunku: kilkanaście gwiazd jako oddział komandosów wbrew woli, rzucony na hitlerowskie tyły w misji nie do wykonania. To się ogląda!

PSZCZELARZ ★★★
film sens., USA/Wlk. Brytania 2024, reż. David Ayer, wyk. Jason Statham, Emmy Raver-Lampman, Josh Hutcherson
22:05 | tv puls
Kiedy sąsiadka agenta na emeryturze zabija się w wyniku internetowego oszustwa, Jason Statham postanawia ją pomścić. Nie wie, z kim zadarł, ale oni także nie wiedzą, jak bezwzględnym jest przeciwnikiem.

ROAD HOUSE ★★★
thriller, USA 2024, reż. Doug Liman, wyk. Jake Gyllenhaal, Daniela Melchior, Conor McGregor
21:25 | tvp 1
Powtórka z rozrywki: Jake Gyllenhaal zastępuje Patricka Swayze w roli kompetentnego ochroniarza baru, który chce przejąć miejscowy gangster, lecz jego ludzie padają jak muchy od ciosów mistrza MMA.

SICARIO ★★★★
film sens., USA/Meksyk/Hongkong 2015, reż. Denis Villeneuve, wyk. Emily Blunt, Benicio del Toro, Josh Brolin
22:50 | ale kino+ hd
Idealistyczna agentka FBI (Emily Blunt – oklaski!) dołącza do antynarkotykowej ekipy operującej po meksykańskiej stronie granicy: czy po tym doświadczeniu nadal będzie bronić swoich ideałów?

SIEDEM ★★★★
thriller, USA 1995, reż. David Fincher, wyk. Brad Pitt, Morgan Freeman, Gwyneth Paltrow
20:00 | cinemax
Brad Pitt i Morgan Freeman na tropie psychopaty mordującego z wykazem grzechów głównych w ręku. Miejscami odrażające, ale i fascynujące zarazem. Dla widzów o mocnych nerwach.

TOP GUN: MAVERICK ★★★★
film sens., USA 2022, reż. Joseph Kosinski, wyk. Tom Cruise, Miles Teller, Jennifer Connelly
23:15 | tvn 7
Po 30 (naprawdę 37) latach Tom Cruise wraca do szkoły pilotażu, by jako uznany as szkolić następców do misji niemożliwej. Plus techniczny popis Hollywood na 5 nominacji do Oscara i statuetkę za dźwięk.

KONRAD J. ZARĘBSKI

SOBOTA 10.10

TVP1

07:00 Msza święta
07:40 Rok w ogrodzie (1186)
08:05 Rok w ogrodzie extra
08:20 Pełnosprawni
08:55 Ranczo III (1/13)
09:50 Felicita (12,13)
10:55 Ojciec Mateusz XXII (9)
11:50 Dobre strony (14)
12:15 Nie do przebaczenia (The Unforgiven) - western USA 1960 (130 min)
14:25 Okrasa łamie przepisy
15:00 Rolnik szuka żony (5) - reality show Polska 2026
16:00 Zaraz wracam (19,20) - serial obycz. Polska 2026
17:00 Teleexpress
17:30 Ojciec Mateusz 35 (9)
18:40 Jaka to melodia? (5981)
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda
20:00 Orędzie kardynała Grzegorza Rysia

20:25 **Komisarz Alex XXVI** (6) - serial krym.
21:25 **Road House** - thriller ★★★ USA 2024, reż. Doug Liman, wyk. Jake Gyllenhaal (130 min)
23:35 **Parszywa dwunastka (The Dirty Dozen)** ★★★★★ - film wojenny USA/Wlk. Brytania 1967, reż. Robert Aldrich, wyk. Lee Marvin, Ernest Borgnine (150 min)
02:05 **Zemsta** - komedia Polska ★★★★ 2002, reż. Andrzej Wajda (110 min)

TVP2

05:10 Barwy szczęścia
06:25 M jak miłość
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7702) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7702) - mag. Polska 2026
11:25 Super Gary. Gotuj z Bosacką! (9) - mag. kulinarny
12:05 Program publicystyczny
12:40 Informacje kulturalne
13:05 Panna młoda
14:00 Familiada (3144) - teleturniej Polska 2026
14:25 Koło fortuny (2100)
15:00 Szansa na sukces. Opole 2027 (5) - show
16:00 Gala wręczenia nagród Totus Tuus - transmisja
17:15 Panna młoda
18:15 Omnibus – szybcy i mądrzy (48) - teleturniej
19:10 Słowo na niedzielę
19:25 Rodzinka.pl XIX (4)

20:00 **Rodzinka.pl** XIX (5) - serial komediowy
20:30 **The Voice of Poland: Przesłuchania w ciemno** (9, 10)
23:00 **Program rozrywkowy**
23:30 **Postaw na milion**
00:30 **Gorący pościg (Hot Pursuit)** ★★ - film sens. USA 2014 (90 min)
02:00 **Dziewczyna z tatuażem (The Girl with the Dragon Tattoo)** ★★★ 16 - film sens. USA/Szwecja/Norwegia 2011 (155 min)

POLSAT

05:40 Telezakupy TV Okazje - program reklamowy
06:00 Nowy dzień - mag. informacyjny Polska 2026
08:00 Halo tu Polsat (3245) - mag. Polska 2026
11:30 SuperMarket Chef (2) - reality show Polska 2026
12:05 Nasz nowy dom (377) - reality show Polska 2026
13:25 Być gwiazdą (5) - cykl reportaży Polska 2026
13:50 Kochaj albo rzuć - komedia Polska 1977, reż. Sylwester Chęciński (160 min)
16:30 Awantura o kasę (296) - teleturniej Polska 2026
17:40 Hitster. Muzyczna gra przebojów (3) - pr. muzyczny
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Prezydenci i premierzy (470) – pr. publicystyczny

19:55 **Roztańczony PGE Narodowy** - koncert
23:40 **Diabeł** - dramat społeczny Polska/USA ★★ 2024, reż. Blazej Jankowiak, wyk. Eryk Lubos, Paulina Gałązka, Aleksandra Popławska, Piotr Trojan (140 min)
02:00 **Lucy** - film s.f. Francja/Niemcy/Tajwan/Kanada/Wlk. Brytania/USA ★★★ 2014, reż. Luc Besson, wyk. Scarlett Johansson, Morgan Freeman, Min-sik Choi (115 min)

TVN

05:05 Jak to jest zrobione? X
05:40 Uwaga! (8105) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (38/60)
06:50 Kobieta na krańcu świata: XVII: Republika Konga (6/8) - cykl reportaży
07:45 Dzień Dobry TVN (5801) - mag. Polska 2026
11:30 Bez kompleksów (2) - reality show Polska 2026
12:30 Na Wspólnej - serial obyczajowy Polska 2026
13:55 MasterChef (5) - show Polska 2026
15:30 Poskromienie złośnicy - komedia romant. Polska 2022, reż. Anna Wieczur-Bluszcz, wyk. Magdalena Lamparska (145 min)
17:55 Taskmaster (6) - program rozrywkowy
19:00 Fakty, sport, pogoda

19:45 **Azja Express** (6) - reality show Polska 2026
21:30 **Czym jest miłość? (Maybe I Do)** ★★ - komedia romantyczna USA 2023, reż. Michael Jacobs (120 min)
23:30 **Oszukać przeznaczenie II (Final Destination 2)** ★★ - horror USA/Kanada 2003, reż. David R. Ellis (125 min)
01:35 **Lalka – making of**
01:50 **Uwaga!** (7747)
02:10 **CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XI**

TV PULS

06:00 Kobra – oddział specjalny XXVI (14,10,8/14)
09:00 Taki jest świat (40)
09:25 Boso przez świat: Łódka pana Makarona (80)
10:00 Lombard. Życie pod zastaw XIV - serial obyczajowy Polska 2024, wyk. Zbigniew Buczkowski, Henryk Gołębiewski, Michał Chorosiński, Jerzy Górski, Agata Szafrańska. 28-letnia Śpiewakowa siedem lat temu poślubiła 40 lat starszego od niej mężczyznę. Ma dosyć życia, w którym jest tylko pielęgniarką schorowanego męża. Śpiewak jest przekonany, że żona go zdradza.
20:00 **Prawo zemsty (Law Abiding Citizen)** ★★★ - thriller USA 2009, reż. F. Gary Gray, wyk. Jamie Foxx, Gerard Butler (125 min)
22:05 **Pszczelarz (The Beekeeper)** ★★★ - film sensacyjny USA/Wlk. Brytania 2024, reż. David Ayer (120 min)
00:05 **Cash Out** - film sens. ★★ USA 2024, reż. Randall Emmett, wyk. John Travolta, Kristin Davis, Lukas Haas (115 min)

TVN7

05:15 Ten moment (2/20)
05:45 Wiza na miłość: pierwsze spotkanie III - serial dok.
06:40 Bugs Bunny Builders - serial anim. USA 2022
06:55 Ostatni władca wiatru - film przyg. USA 2010
09:05 The Floor (17, 18) - teleturniej Polska 2026
10:20 Ukryta prawda (44/60) - serial fabularno-dok.
11:25 Mówię Wam (8) - mag.
12:40 Ukryta prawda
14:35 Szpital św. Anny (47,48/50) - serial obycz.
16:40 Detektywi III (44/60)
17:40 Złoty kompas (The Golden Compass) - film przyg. Wlk. Bryt./USA 2007 (140 min)
20:00 **Transformers: Zemsta Upadłych (Transformers: Revenge of the Fallen)** ★★ - film s.f. USA 2009, reż. Michael Bay, wyk. Shia LaBeouf, Megan Fox, Josh Duhamel, Tyrese Gibson (195 min)
23:15 **Top Gun: Maverick** ★★★★ - film sens. USA 2022, reż. Joseph Kosinski, wyk. Tom Cruise, Miles Teller (160 min)
01:55 **Zbliżenie. Mówię Wam podcast**

MEZZO

13:30 Hołd dla Johna Coltrane'a – Emile Parisien Quartet - koncert F 2026
15:00 L'Ensemble Intercontemporain: Robert Negro
16:00 Dizzy Gillespie Quartet – Berliner Jazztage 1974 - koncert Niemcy 1974
16:40 Mozart: VIII koncert fortepianowy – Christian Zacharias - muzyka klasyczna
17:35 Messiaen: „Kwartet na koniec czasów" na Festiwalu wielkanocnym w Aix-en-Provence - muz. współczesna
18:25 Orkiestra Symfoniczna z Monte Carlo, Kazuki Yamada, Truls Mørk: Saint-Saëns, Franck
20:30 Ludwig van Beethoven: Fidelio - opera Holandia 2024
23:00 Orkiestra Filharmonii Narodowej, Krzysztof Urbański: Mozart, Górecki

PULS 2

08:40 Prosiaczek i przyjaciele - film anim. USA/Japonia 2003
10:05 Piorun i magiczny dom - film anim. Belgia/Francja/Wlk. Brytania/USA 2013
11:55 Boso przez świat (82, 83, 84) - cykl reportaży
13:40 Gwiazdy Mazurskiej Nocy Kabaretowej (10, 11)
15:40 Gęsiareczka - film fantasy Niemcy 2009
16:55 Królewna Śnieżka - film fantasy USA/Kan. 2012
19:00 Był sobie kot - film anim. Wlk. Brytania/Kanada/Francja/Chiny/USA 2024, reż. Christopher Jenkins
20:55 Naga broń 33 1/3 - komedia USA 1994, reż. Peter Segal, wyk. Leslie Nielsen
22:35 Poznaj moich Spartan - komedia USA 2008
00:00 Wstydliwe choroby

TV4

07:00 Galileo - pr. popularn.
09:05 #JesteśmyDlaDzieci
09:30 A na obiad... (5) - mag. kulinarny Polska 2026
09:35 Galileo
12:40 Mini Galileo - program popularnonaukowy Polska 26
13:05 Świąteczna podróż - komedia Kanada 2020, reż. Catherine Cyran, wyk. Rachael Leigh Cook, Greyston Holt
14:55 Policjantki i policjanci XXV (16,17,18,19,20) - serial obycz. Polska 2026
20:05 A na deser... (15) - mag. kulinarny Polska 2026
20:20 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (21,22,23,24) - serial krym. Polska 2026
00:20 Gwiazdy kabaretu (185, 184) - kabaret i satyra
02:25 STOP Drogówka (380) - mag. policyjny Polska 2026

METRO

07:40 Gorączka złota XIII (4/26) - serial dok. USA 2022
08:40 Klan z Alaski III (24,25,26/32) - serial dok.
11:40 Złomowisko PL V (11/16) - serial dok.
13:40 Makłowicz w drodze (2, 3) - mag. kulinarny
14:45 Lalka – kulisy produkcji
15:05 Farma Clarksona II (3/8) - cykl reportaży
16:10 Azja Express (5)
17:55 Kryminalni II (6,7/13) - serial krym. Polska 2005, wyk. Marek Włodarczyk
20:00 Zatańcz ze mną - komedia USA 2004, reż. Peter Chelsom, wyk. Richard Gere, Jennifer Lopez
22:15 Kolekcjoner - dramat krym. USA 1997, reż. Gary Fleder, wyk. Morgan Freeman
00:35 Kuba Wojewódzki (6)

SOBOTA 10.10

STOPKLATKA DVB T

08:00 Komisarz Rex VIII (1,2/4) - serial sens.
10:00 Hudson i Rex V (5,6/20) - serial krym.
12:00 Kryminalne zagadki Mazur (7) - serial krym. Niemcy 2025
14:05 Dzięcioł - komedia ** Polska 1971, reż. Jerzy Gruza, wyk. Wiesław Gołas (100 min)
15:45 Stój, bo mamuśka strzela! (Stop! Or My Mom Will Shoot) ** - komedia sensacyjna USA 1992, reż. Roger Spottiswoode, wyk. Sylvester Stallone, Estelle Getty (100 min)
17:25 Czterej pancerni i pies (5,6/8) - serial wojenny
20:00 Aniołki Charliego (Charlie's Angels) ** - film sens. USA/Niemcy 2000, reż. Joseph McGinty Nichol, wyk. Cameron Diaz, Drew Barrymore (155 min)
22:35 Opór (Defiance) - film ** wojenny USA 2008, reż. Edward Zwick, wyk. Daniel Craig, Liev Schreiber (280 min)
03:15 Nazywam się Paul Walker - film dok.

KINO POLSKA

07:40 Polska Kronika Filmowa 37A/77 - reportaż Polska 1977
07:55 Polska Kronika Filmowa 46B/69 - reportaż Polska 1969
08:05 Ada, to nie wypada - komedia PL 1936, reż. Konrad Tom, wyk. Antoni Fertner
09:55 Dziewczyna i chłopak - komedia Polska 1980
11:50 Janosik - film przyg. Polska 1974, reż. Jerzy Passendorfer, wyk. Marek Perepeczko, Ewa Lemańska
14:45 Ostatnie dni - film wojenny PL 1969, reż. Jerzy Passendorfer, wyk. Wojciech Siemion, Bogumił Antczak
16:40 C.K. dezerterzy, cz. 1 - film przygodowo-wojenny Polska/Węgry 1986
18:35 C.K. dezerterzy, cz. 2 - film przygodowo-wojenny Polska/Węgry 1986
20:00 Kogel-mogel - komedia Polska 88, reż. Roman Załuski, wyk. Grażyna Błęcka-Kolska, Ewa Kasprzyk, Zdzisław Wardejn, Katarzyna Łaniewska
22:25 Co lubią tygrysy - komedia Polska 1989, reż. Krzysztof Nowak-Tyszowiecki, wyk. Wojciech Pokora, Krzysztof Kowalewski
23:55 Prawo ojca - dramat krym. Polska 1999, reż. Marek Kondrat, wyk. Marek Kondrat

ALE KINO+

08:20 Nora Roberts – Niebo ** **Montany (Montana Sky)** - thriller USA 2006, reż. Mike Robe (120 min)
10:20 Bruce Lee, wejście smoka (1) - film dok.
11:25 Konie Valdeza *** **(Valdez, il mezzosangue)** - western USA/Włochy/Hiszp./F 1973, reż. John Sturges, Duilio Coletti (130 min)
13:35 Złota dama (Woman in *** **Gold)** - dramat obycz. Wlk. Bryt./USA 2015, reż. Simon Curtis (135 min)
15:50 Wszyscy wiedzą **** **(Todos lo saben)** - dramat krym. Hiszp./F/Włochy 2018 (155 min)
18:25 Mój synek (Mon ** **Garcon)** - thriller Francja/Belgia 2017, reż. Christian Carion (105 min)
20:10 Byliśmy żołnierzami *** **(We Were Soldiers)** - dramat wojenny USA/Niemcy/F 2002, reż. Randall Wallace (160 min)
22:50 Sicario - film sensa- **** cyjny USA/Meksyk/Hongkong 2015 (145 min)
01:15 Dig - thriller USA 2022, ** reż. K. Asher Levin, wyk. Thomas Jane (115 min)

POLSAT FILM

10:40 Angry Birds 2: Film - film anim. USA/Fin./Wlk. Bryt./Kanada/Australia 2019
12:40 Dziennik cwaniaczka II - komedia USA 2011
14:40 Ghostbusters. Pogromcy duchów - komedia USA/Australia 2016
17:00 Hotel Transylwania - film anim. USA 2012
18:55 Legenda Herkulesa - film sens. USA/Bułg./Niemcy 2014, reż. Renny Harlin
21:00 Czerwona jaskółka - film sens. USA/Węgry 2018
23:50 Menu - horror USA 2022

FILMBOX+ ONE

07:55 Strażnik Teksasu VI
10:55 Vera VII (1/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2017
12:50 Znachor - melodramat PL 1981, reż. Jerzy Hoffman
15:35 Tootsie - kom. USA 1982
17:55 Morderstwa według Agathy Christie: Entliczek pentliczek (2) - film krym. Francja/Szwajcaria 2009
20:00 Vera VII (3/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2017
22:00 Londyn w ogniu - film sens. USA/Wlk. Bryt./Bułgaria 2016, reż. Babak Najafi
00:00 Liberator II - film sens. USA 1995, reż. Geoff Murphy

TVP KULTURA DVB T

10:25 Kosmos 1999 II (13/24)
11:25 Wydarzenie aktualne
12:00 Nazywają mnie Terence Hill - film dok.
13:05 Dzień z życia artysty (10) - mag. kulturalny
13:40 Dzień wielkiej ryby ** - film obyczajowy Polska 1996 (85 min)
15:05 Sherlock Holmes: *** **Mistrz szantażu (Sherlock Holmes – The Master Blackmailer)** - film krym. Wlk. Brytania 1991 (115 min)
17:00 Czterdziestolatek (1)
18:00 Tamte lata, tamte dni
18:40 Pocałunek mordercy ** **(Killer's Kiss)** - dramat krym. USA 1955, reż. Stanley Kubrick (80 min)
20:00 Moja zbrodnia (Mon *** **crime)** - komedia kryminalna F 2023 (115 min)
21:55 63. KFPP w Opolu (220)
23:00 Wstęp do filmu (610)
23:05 Zabójstwo Jessego *** **Jamesa przez tchórzliwego Roberta Forda (The Assassination of Jesse James by the Coward Robert Ford)** - western USA/Kanada/Wlk. Bryt. 2007 (165 min)
01:50 Wydarzenie aktualne

WARNER TV

08:50 Naciągacze - kom. krym. USA/Wlk. Brytania 2003
11:15 Kontakt - film s.f. USA 1997, reż. Robert Zemeckis
14:15 Superman - film s.f. USA/Kanada/Szwajcaria/Wlk. Bryt. 1978, reż. Richard Donner
17:20 Superman II - film s.f. USA/Wlk. Bryt./Kanada 1980
19:55 Pokerowy blef - komediodramat USA/Niemcy/Aus. 2007, reż. Curtis Hanson
22:25 Godziny szczytu III - komedia USA/Niemcy 2007
00:00 Hannibal (2,3/13) - serial grozy USA 2014

PARAMOUNT

07:40 Pingwiny z Madagaskaru
08:00 Psi Patrol: Wielki Film - film anim. Kanada/USA 2023
09:55 Dzień Dobry TV - kom. USA 2010, reż. Roger Michell
12:15 Michael - komedia romantyczna USA 1996
14:30 Złap mnie, jeśli potrafisz - film biograficzny USA/Kanada 2002, reż. Steven Spielberg, Jeff Tomsic
17:35 Iluzja - thriller USA/F 2013, reż. Louis Leterrier
20:00 Iluzja II - thriller USA/Hongkong 2016, reż. Jon M. Chu
22:35 Uprowadzona - thriller USA/Francja 2008

HBO

09:10 Happy Feet: Tupot **** **małych stóp** - film anim. USA/Australia 2006 (105 min)
10:55 Happy Feet: Tupot *** **małych stóp II** - film anim. Aus./USA/Nowa Zelandia 2011 (100 min)
12:35 Kina i Yuk - film przyg. *** Francja/Kanada/Włochy 2023, reż. Guillaume Maidatchevsky (80 min)
13:55 Źródło - film s.f. USA/ *** Kanada 2006 (95 min)
15:30 Zabawy z piłką - kome- *** dia USA/Niemcy 2004, reż. Rawson Marshall Thurber (90 min)
17:00 Ulepszeni - film s.f. *** Kanada/Cypr 2025, reż. Timo Vuorensola (85 min)
18:25 Klopsiki i inne zjawi- *** **ska pogodowe** - film anim. USA 2009 (95 min)
20:00 Diuna: Część druga **** - film przyg. USA/Kanada 2024, reż. Denis Villeneuve (160 min)
22:40 Motocykliści - dramat *** obycz. USA 2023, reż. Jeff Nichols (115 min)
00:35 Budka z przekąskami *** - komedia USA 2024, reż. Adam Rehmeier, wyk. Conor Sherry (110 min)

CINEMAX

10:25 Wielkie nic - kom. krym. Wlk. Bryt./Kanada/USA 2006
11:55 Świat w płomieniach - thriller USA 2013
14:05 Pod szarym niebem - film biograficzny Polska 2024, reż. Mara Tamkovich
15:35 Piękna i bestia - film fantasy F/Niemcy/Hiszpania 2014, reż. Christophe Gans
17:30 Transformers: Zemsta Upadłych - film s.f. USA 2009
20:00 Siedem - thriller USA 1995, reż. David Fincher
22:05 Krucjata Bourne'a - thriller USA/Niemcy 2004

ROMANCE TV

07:45 Rosamunde Pilcher: Pralinki na śniadanie - film obycz. Niemcy 2019
09:40 Górski lekarz (5,6/8)
13:25 Zagłosuj na miłość - komedia romant. Kan. 2023
15:15 Statek marzeń
17:05 Miłość zagubiona w dziczy - kom. romant. USA 2021
18:55 Falk (5/6) - serial obycz.
20:00 Kryminalne zagadki Mazur - serial kryminalny
21:55 Katie Fforde: Dlaczego powiedziałam „tak"? - film obyczajowy Niemcy 2016
23:50 Poślub mnie w Yosemite - kom. romantyczna USA 2022

CANAL+ PREMIUM

08:20 Imagine Dragons: Live at the Hollywood Bowl
10:30 Premierowa jazda
10:45 Miss Potter - film bio- *** graficzny Wlk. Brytania/USA 2006, reż. Chris Noonan (90 min)
12:15 Łapu-Capu (243)
12:30 Saga »Zmierzch« ** **– Księżyc w nowiu** - melodramat USA 2009, reż. Chris Weitz (130 min)
14:40 Saga »Zmierzch« – ** **Zaćmienie** - film fantasy USA 2010, reż. David Slade (120 min)
16:40 Niemożliwe - film **** katas. USA/Hiszpania/Tajlandia 2012, reż. J.A. Bayona (110 min)
18:30 Skok na milion - kom. ** F/B 2025, reż. Grégoire Vigneron (90 min)
20:00 Nosferatu - horror *** USA/Czechy 2024, reż. Robert Eggers, wyk. Bill Skarsgård, Nicholas Hoult (135 min)
22:15 Wyścig śmierci (Death * **Race)** - film s.f. USA/Niemcy/Wlk. Brytania 2008, reż. Paul W.S. Anderson (110 min)
00:05 Piła IV - horror USA/ * Kanada 2007 (90 min)

TVN FABUŁA

07:55 Lekarze IV (11,12,13) - serial obycz. Polska 2014
10:50 Kompas szkieletora - film przyg. USA 2022
12:40 Mój przyjaciel delfin - film przyg. USA/Kanada 2011, reż. Charles Martin Smith
15:00 Kosmiczny mecz 2: nowa era - film anim. USA/Wlk. Bryt./Kan./Aus./Singapur 2021
17:35 Godzilla - film s.f. USA/Jap. 2014, reż. Gareth Edwards
20:00 Kong: Wyspa Czaszki - film s.f. USA/Chiny 2017
22:35 Annabelle: Narodziny zła - horror USA 2017

AMC

08:15 Kumple - film przyg. USA 1992, reż. Aaron Norris
10:25 Dom Latających Sztyletów - film sensacyjny Chiny/Hongkong 2004
12:55 Iluzjonista - thriller USA/Czechy 2006
15:15 Kuloodporny - film fantasy USA/Kanada 2003
17:25 Zapowiedź - thriller USA/Wlk. Brytania/Aus. 2009
20:00 Krokodyl Dundee - komedia Australia 1986
22:00 Kick bokser - film sens. USA 1989, reż. Mark Disalle
00:00 Droga smoka - film sensacyjny Hongkong 1972

AXN

08:00 FBI VI (3/13)
09:00 FBI: Most Wanted V (6/13) - serial krym. USA 2024
10:00 Rekrut VI (7,8,9,10,1/10)
15:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas II (1,2,3,4,5/23) - serial krym. USA/Kan. 2001
20:00 Sniper: Koniec zabójcy - film sensacyjny USA 2020
22:00 Jestem Bogiem - thriller USA 2011, reż. Neil Burger, wyk. Bradley Cooper
23:55 Terminator: Ocalenie - film s.f. USA/Niemcy/Wlk. Brytania/Włochy 2009

EPIC DRAMA

08:20 Zatraceni w miłości (21) - serial obycz. Turcja 2024
11:30 Agenci NCIS XVIII (13,14,15,16,1/16) - serial krym. USA 2021, wyk. Mark Harmon
15:55 Panna Marple: 4:50 z Paddington (3/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2004
18:00 Poirot IX (1/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2003
20:00 Detektyw Murdoch: Kolejna cegła XIX (18) - serial krym. Kan./Wlk. Brytania 2026
21:00 Inspektor Ricciardi II
23:15 Hiszpańska księżniczka II (6/8) - serial historyczny
00:25 Zatraceni w miłości (19)

TVN STYLE

11:30 Love the Look (2) - program rozrywkowy Polska 2026
12:30 Teraz one (2)
13:00 Jestem z Polski XVIII (2,5/14) - serial dok.
15:00 Bitwa o gości (10)
16:00 Ostre cięcie (2)
17:00 Zgłoś remont (1)
17:55 Ugotowani (7)
18:55 Lalka – kulisy produkcji
19:10 Kuchenne rewolucje
21:10 Teraz one (2) - program rozrywkowy Polska 2026
21:40 Top Model (6)
23:05 Nagi raj. Wielka Brytania - reality show Wlk. Bryt. 2025

TVN TURBO

09:45 Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia II (5/17)
10:15 Naprawy nie do naprawy
11:00 Ciężarówką przez pół świata (5/9) - serial dok.
12:00 Duda kontra Szafrański
12:45 Kupione, zrobione, sprzedane (1/10) - serial dok.
13:45 Wojny samochodowe
15:45 Polski supersamochód
16:30 Z drugiej ręki (5)
17:15 Jeździć, obserwować VIII
18:00 Zawodowi handlarze (5)
18:45 Co tu się odjechało?
19:15 Mobilni mechanicy
20:45 Zawodowi handlarze
22:15 Jeździć, obserwować III

BBC FIRST

08:00 Co ludzie powiedzą? IV
08:30 Shakespeare i Hathaway
10:30 Morderstwa w Midsomer VII (2,2/6) - serial krym.
12:35 Ojciec Brown XI (10,1,2/10) - serial krym.
15:35 Shakespeare i Hathaway: prywatni detektywi II
17:35 Z pamiętnika położnej XI
18:50 Śmierć z dala od palm III
19:55 Śmierć pod palmami XIII
21:00 Lynley (4/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2025
22:00 Milczący świadek XXV
00:00 Po powodzi II (2/6)

FX

08:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku VIII (14,15,16/18) - serial krym. USA/Kan. 2012
10:55 Z Archiwum X III (20,21,22/24) - serial s.f.
13:40 CIA (1/12) - serial krym. USA 2026, wyk. Tom Ellis
14:35 Ghost Rider - film sens. USA/Australia 2007
16:55 Armageddon - film katastroficzny USA 1998
20:05 Uprowadzona II II - film sens. Francja 2012, reż. Olivier Megaton, wyk. Liam Neeson
22:00 Szklana pułapka II II - film akcji USA 1990
00:30 Zakłamanie

HGTV

10:40 Uratuj swój ogród (28)
11:35 Najbrzydsze podwórko w dzielnicy (11,12/12)
12:35 Dobrze zrobione w domu (3) - mag. Polska 2026
12:45 Zgłoś remont (2)
13:40 Weekendowa metamorfoza (5, 6) - reality show
15:35 Polowanie na ogród II
16:40 Polowanie na ogród – tarasy (4/5) - serial dok.
17:15 House Hunters (5, 6, 7)
18:55 Weekendowa metamorfoza (3, 4, 5) - reality show
21:45 Mieszkanie na miarę III
23:35 Aloha, nowy dom!

BBC LIFESTYLE

11:40 Niezwykłe hotele bez tajemnic IV (3/6) - serial dok.
12:45 Mistrzowie szycia (3, 4)
15:10 Zapraszam do stołu: profesjonaliści (19)
16:05 Najlepszy konsultant ślubny (6) - pr. rozrywkowy
17:25 Bake off: zawodowcy (1) - program rozrywkowy
18:30 Bezsenność: australijska rewolucja Michaela Mosleya (1) - serial dok.
19:40 Cała prawda o stresie
20:50 Cała prawda o zdrowiu psychicznym - film dok.
22:00 Seks i miłość dookoła świata – Christiane Amanpour

COMEDY CENTRAL

08:00 Tata ma plan II (5/21)
08:30 Teoria wielkiego podrywu - serial kom. USA 2013
12:45 Teoria wielkiego podrywu VII (16,17/24)
13:35 Przyjaciele III (17,18,19, 20,21,22,23/25) - serial kom.
17:05 Duchy II (11,12/22)
18:05 Kraina cudów - film anim. Hiszpania/USA 2019
20:00 Planeta Singli. Osiem Historii (4,3/8) - serial obycz.
22:20 The Office PL (12/12)
23:00 Comedy Club (1, 2)
00:05 Miasteczko South Park

TVP SERIALE

08:05 Na sygnale
10:20 Ranczo III (10/13)
11:15 Na dobre i na złe
12:15 Rodzinka.pl XIX (3,4)
13:30 Ojciec Mateusz (1,2) - serial krym. Polska 2008
15:30 Komisarz Alex XXVI (5)
16:30 Ranczo III (11/13)
17:30 Czarne chmury (9)
18:35 Stawka większa niż życie - serial wojenny
19:50 Ojciec Mateusz (3,4,5) - serial krym. Polska 2008, wyk. Artur Żmijewski
22:45 Ranczo III (12,13/13)
00:40 Komisarz Alex XXVI (5) - serial krym. Polska 2026

CANAL+ KUCHNIA

12:50 Eva Longoria w poszukiwaniu meksykańskich smaków
13:35 Jamie Oliver (9)
14:35 Domowa piekarnia Kucharskiego (5, 6)
15:30 Nie bój ryby! (12)
16:00 Jamie: uczta za mniej (5)
17:05 Jamie Oliver (1/4)
18:05 Jakubiak rozgryza Maltę
18:35 Wyjątkowe smaki miast II (2/3) - serial dok.
19:50 Poza Bali: podróż do serca Indonezji (3) - serial dok.
20:50 Włoska uczta (11,10)
21:50 James Martin: hiszpańska przygoda - serial dok.

CANAL+ DOMO

10:00 Daleko od miasta XVI (8)
10:30 Ucieczka na wieś XXII
12:15 Nasz nowy dom w Grecji
13:10 Cudotwórcy – pod presją (1) - serial dok. USA 2026
14:10 Wielkie projekty
15:20 Gardeners' World (27)
16:30 Kupione i co dalej? (7)
17:00 Tomasz Pągowski (1)
17:30 Room service. Hotele od kuchni (2/6) - serial dok.
18:00 Daleko od miasta XVI
19:00 Dom w miesiąc (5, 6)
20:00 Generalna odbudowa
21:00 Wielkie projekty X
22:00 Wielkie projekty: Australia XI - serial dok.

PLANETE+

13:05 Polska z góry. Nad wodą
13:35 Ocalić raj II (3)
14:40 Sekretne życie fok
15:45 Ocean. Hymn życia
16:50 Podróż do wnętrza chmur (3) - serial dok.
18:00 Dokąd dzisiaj? IV (78,79)
18:40 Polska z góry IV (6,7/10)
19:40 Dolly Parton – amerykański skarb - film dok.
20:50 Keanu Reeves. Mesjasz popkultury - film dok.
22:00 Clint Eastwood. Ostatnia legenda - film dok.
23:10 Trzy kobiety i wojna

DISCOVERY CHANNEL

09:00 Ocalić dom: Interwencja
11:00 Od samochodu do domu
12:00 Kroniki policyjne
13:00 Złomowisko PL V
15:00 Nic do zgłoszenia (8/8)
16:00 Bracia Collins biorą się do roboty (11) - pr. rozrywkowy
17:00 Wyścigi po antyki
18:00 Człowiek kontra niedźwiedź (1/8) - serial dok.
19:00 Fani czterech kółek: w trasie II (5) - serial dok.
20:00 W oku cyklonu III (10)
21:00 Najniebezpieczniejszy zawód świata XXII (12)
22:00 Alaska: Przetrwać na krańcu świata - serial dok.

TVP HISTORIA

12:55 Plaże Europy (3/6)
13:55 Ex libris - mag.
14:30 Herkules - film przyg. USA 2014, reż. Brett Ratner
16:10 Jaki jest z bliska
17:05 Królowe, które zmieniły świat (5/6) - serial dok.
18:00 Noce i dnie (1)
19:10 Zapomniane dyktatury w Europie (2/2) - serial dok.
20:05 Największe tajemnice monarchii - serial dok.
21:10 Biała odwaga - dramat wojenny Polska 2024
23:10 Brudny Harry - film sensacyjny USA 1971

HISTORY

09:15 Gwiazdy lombardu XIII
10:10 Wojny magazynowe XVII
11:10 Niewyjaśnione tajemnice wszechświata (3/8)
12:05 Starożytni kosmici XVIII
13:05 Jak to wyjaśnić: tajemnice UFO (6/6) - serial dok.
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata V (3/18)
14:55 Wielka inżynieria z Dolphem Lundgrenem (1/8)
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
17:10 Starożytne armie
19:05 Starożytni kosmici XII
21:00 Starożytni kosmici
23:00 Niewyjaśnione tajemnice świata VII (9,10/18)

NATIONAL GEOGRAPHIC

08:00 Katastrofy pod lupą
10:00 Katastrofa w przestworzach XI (8,9,10,11,12,13/13)
16:00 Megamaszyny (2/6)
17:00 Złoto Hitlera (1/4) - serial dok. Czechy 2020
18:00 Tajemnice wojny: Blitzkrieg (3/3) - serial dok.
19:00 Zaginione skarby Biblii: tajemnice wiary - serial dok.
20:00 Grecja: miejsce pełne tajemnic (5/6) - serial dok.
21:00 Odkopać historię
23:00 11 września: zjednoczeni (1/3) - serial dok.

FOCUS TV

08:00 Rolnicy. Podlasie VII (44)
09:00 Wielkie wycieczkowce
11:00 Architektura z odzysku
12:00 Straż graniczna X
13:00 Rolnicy. Podlasie
16:00 Wioski wioseczki (1)
17:00 Historie szalonych bogaczy (1,2) - serial dok.
18:00 Świat z góry. Bułgaria Północna (1) - film dok.
19:00 Jak to wyjaśnić III
20:00 Świat z góry. Zamki II (3) - serial dok. Hiszpania 2025
21:00 Grobowce Egiptu (1/2)
22:00 Kataklizmy, które wstrząsnęły światem
23:00 Poza kontrolą (6)

BBC EARTH

08:55 Planeta Ziemia III III
09:55 Niezwykłe wyspy tropikalne (2/3) - serial dok.
11:00 Dzikie zakątki Ziemi z Simonem Reevem II
12:15 W okowach mrozu V
15:15 Malownicze trasy kolejowe V (3,4) - serial dok.
17:10 David Attenborough i cuda natury (1/5)
17:40 Dziki połów (4/8)
18:40 Planety (5/5) - serial dok.
19:45 Megarakieta NASA - film dok. Wlk. Brytania 2022
20:55 Życie na pustkowiu
22:00 W okowach mrozu

POLSAT VIASAT HISTORY

06:15 Czołg: najważniejsza broń II wojny światowej - serial dokumentalny Australia 2025
10:30 Naziści: korzenie zła - serial dok. Kanada 2025
13:30 Najgroźniejsi ludzie Hitlera - serial dokumentalny Wlk. Brytania 2018
18:10 Historia sprawiedliwości (4,5,6) - serial dok. Kanada 2025, wyk. Martin Yap, Lenny Abramowicz, Michael Arntfield
21:00 Świta Hitlera (4,5,6/6) - serial dokumentalny Wielka Brytania 2025
00:25 II wojna światowa: cena imperium (8,9/13) - serial dok.

Od A do Z

ADWOKAT ★★★
film sens., USA 1998, reż. Steven Zaillian, wyk. John Travolta, Robert Duvall, William H. Macy
20:00 | **stopklatka**
John Travolta jako bostoński adwokat prowadzący sprawę przeciwko dwóm korporacjom przemysłowym o skażenie wody pitnej: upór jednostki kontra zespół doświadczonych prawników z nieograniczonym budżetem.

BLACK ADAM ★★★
film s.f., USA 2022, reż. Jaume Collet-Serra, wyk. Dwayne Johnson, Aldis Hodge, Pierce Brosnan
23:30 | **tvn**
Z kolejną wizytą w uniwersum DC Comics, gdzie po 5 tysiącach lat powraca staroegipski potężny heros, gotów wymierzać swoiście pojmowaną sprawiedliwość. Ale czy świat XXI wieku jest na nią gotowy?

BOOGEYMAN II ★★
horror, USA 2007, reż. Jeff Betancourt, wyk. Danielle Savre, Matthew Cohen, David Gallagher
23:15 | **canal+ premium**
Walcząca z traumą kobieta, która w dzieciństwie była świadkiem morderstwa, zgłasza się do szpitala psychiatrycznego, ale mordercze wizje wcale jej nie opuszczają. Rutyna, niestety.

BUNTOWNIK Z WYBORU ★★★★
dramat obycz., USA 1992, reż. Gus Van Sant, wyk. Matt Damon, Ben Affleck, Robin Williams
22:15 | **stopklatka**
Czy genialny matematyk ma prawo marnotrawić swój talent, miast służyć ludzkości i pokrzepiać przyjaciół ze społecznych nizin? Plus Oscar dla Robina Williamsa, który pchnie chłopaka na właściwą drogę.

DUNGEONS & DRAGONS: ZŁODZIEJSKI HONOR ★★★★
film fantasy, USA 2023, reż. Jonathan Goldstein, John Francis Daley, wyk. Chris Pine, Michelle Rodriguez, Justice Smith
20:00 | **tvn 7**
Czwarta – i bodaj najdoskonalsza – ekranizacja inspirowana kultową grą komputerową: grupa śmiałków postanawia skraść zaginioną Tablicę Przebudzenia posiadającą moc wskrzeszania zmarłych.

Sala samobójców. Hejter

20:00 | kino polska
★★★★

· FOT. CANAL+

Rekompensując życiowe (zawinione przez siebie) niepowodzenia, młodzieniec aranżuje hejterską nagonkę na znanego polityka i – doprowadzając swoje dzieło do tragicznego finału – nieźle na tym wychodzi.

THRILLER
POLSKA 2020, REŻ. JAN KOMASA, WYK. MACIEJ MUSIAŁOWSKI, AGATA KULESZA, DANUTA STENKA

DZIEŃ PATRIOTÓW ★★★★
film sens., USA/Hongkong 2016, reż. Peter Berg, wyk. Mark Wahlberg, Kevin Bacon, Michelle Monaghan
20:40 | **tvp 2**
Oparte na faktach. W kwietniu 2013 roku podczas Maratonu Bostońskiego w tłumie kibiców na mecie wybuchają dwie bomby. Trzeba jak najprędzej unieszkodliwić sprawców, zanim uderzą ponownie.

HERKULES ★★★
film przyg., USA 2014, reż. Brett Ratner, wyk. Dwayne Johnson, Ian McShane, John Hurt
22:30 | **tvp historia**
Racjonalizowanie mitologii: Herkules jako antyczny Rambo – dowódca doborowego oddziału komandosów do zadań specjalnych. Sugestywne, choć pierwiastek metafizyczny w finale jak najbardziej uzasadniony.

INTERSTELLAR ★★★
film s.f., USA/Wlk. Brytania/Kanada 2014, reż. Christopher Nolan, wyk. Matthew McConaughey, Anne Hathaway, Jessica Chastain
22:00 | **cinemax**
Christopher Nolan szuka swojej „2001: Odysei kosmicznej": kiedy zniszczona Ziemia zaczyna buntować się przeciwko człowiekowi, grupa badaczy szuka nowej siedziby, korzystając z tunelu czasoprzestrzennego.

MECHANIK: PRAWO ZEMSTY ★★★
film sens., USA 2011, reż. Simon West, wyk. Jason Statham, Ben Foster, Donald Sutherland
20:00 | **tv puls**
Kiedy płatny morderca szykuje się do pomszczenia swego mistrza, który padł ofiarą zamachu, zgłasza się do niego syn zamordowanego z prośbą o przekazanie mu tajników tego krwawego rzemiosła.

MISJA ★★★★★
dramat historyczny, Wlk. Brytania/Francja 1986, reż. Roland Joffé, wyk. Robert De Niro, Jeremy Irons, Ray McAnally
20:00 | **tvp kultura**
Kościelna misja wśród Indian amazońskich pada ofiarą politycznej intrygi ścierających się o dominację w Ameryce w XVIII wieku Hiszpanii i Portugalii: Złota Palma w Cannes i Oscar za zdjęcia.

MROCZNE CIENIE ★★★
komedia, USA/Australia/Wlk. Brytania 2012, reż. Tim Burton, wyk. Johnny Depp, Michelle Pfeiffer, Helena Bonham Carter
22:30 | **warner tv**
Tim Burton nie bez wdzięku próbuje wskrzesić serial telewizyjny sprzed pół wieku: zamieniony w wampira arystokrata po dwustu latach powraca, by odzyskać swoją pozycję i ukochaną. Plus Johnny Depp.

NIE BĘDZIE LITOŚCI ★★★
thriller, Francja/Belgia 2025, reż. Julien Hosmalin, wyk. Adam Bessa, Tewfik Jallab, Jonathan Turnbull
22:45 | **ale kino+ hd**
Samotna matka dorastających synów prowadzi jarmarczną strzelnicę. Pewnego wieczoru jeden z chłopców znika, a rano nie chce do tego wracać. Tajemnica wyjaśni się dopiero po 20 latach.

PRZYMIERZE ★★★★
film sens., USA/Wlk. Brytania 2023, reż. Guy Ritchie, wyk. Jake Gyllenhaal, Dar Salim, Sean Sagar
20:00 | **cinemax**
Po wyjściu Amerykanów z Afganistanu niedawny weteran wraca tam, by odnaleźć porzuconego na pastwę talibów miejscowego tłumacza, który uratował mu życie w trakcie niebezpiecznej misji.

ZŁODZIEJ TOŻSAMOŚCI ★★
komedia kryminalna, USA 2013, reż. Seth Gordon, wyk. Jason Bateman, Melissa McCarthy, Jon Favreau
22:35 | **polsat**
Melissa McCarthy jako złodziejka dokumentów, która wykorzystując je, sprowadza lawinę kłopotów na ich właścicieli, lecz której cynizm okazuje się jedynie maską skrywającą sporą wrażliwość.

KONRAD J. ZARĘBSKI

TVP1

07:00 Msza święta
08:00 Tydzień (1102)
08:30 Pociąg do Polski (6)
09:00 Film dokumentalny
09:30 Msza święta z sanktuarium św. Jana Pawła II w Krakowie Łagiewnikach
11:00 Komisarz Alex XXVI (6)
11:55 Między ziemią a niebem
12:00 Anioł Pański
12:15 Między ziemią a niebem
12:45 Taize – Dom serca (3)
13:05 Ssaki (3/6) - serial dok.
14:10 Rolnik szuka żony
14:30 Lalka (6) - serial obycz.
16:00 Zaraz wracam (21,22)
17:00 Teleexpress
17:30 Św. Jan Paweł II – W górę serca – koncert z okazji XXVI Dnia Papieskiego
18:40 Jaka to melodia? (5982)
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:25 **Gra z Cieniem II** (6) - serial kryminalny
21:25 **Rolnik szuka żony** (6)
22:20 **Rolnik szuka żony. Odwiedziny** (6)
22:45 **Miłosna rozgrywka (Something to Talk About)** ★★ - komedio-dramat USA 1995, reż. Lasse Hallström, Paul Ryan, wyk. Julia Roberts (115 min)
00:40 **Road House** - thriller ★★★ USA 2024, reż. Doug Liman, wyk. Jake Gyllenhaal (125 min)

TVP2

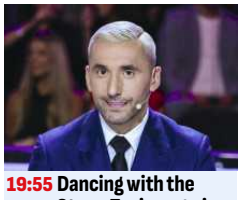
05:15 Barwy szczęścia - serial obycz. Polska 2026
06:25 M jak miłość
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7703) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7703) - mag. Polska 2026
11:00 Jak to się mówi, czyli Kasia u Bralczyka
11:40 The Voice of Poland
14:00 Familiada (3145) - teleturniej Polska 2026
14:35 Koło fortuny (2101)
15:10 Szansa na sukces. Opole 2027 (6) - show
16:10 Europa da się lubić – nowe pokolenie (6) - teleturniej Polska 2026, program prowadzi Katarzyna Zielińska
17:15 Tak to leciało! (91)
18:15 Omnibus – szybcy i mądrzy (49) - teleturniej
19:05 Kocham Cię, Polsko! (5)

20:40 **Dzień patriotów (Patriots Day)** ★★★★ - film sens. USA/Hongkong 2016, reż. Peter Berg, wyk. Mark Wahlberg, Kevin Bacon (140 min)
23:00 **Kwiatki polskie duże** (14) - mag. Polska 2026
00:00 **Dzień z życia artysty** - mag. kulturalny
00:35 **Będziemy mieszkać razem** - serial sens
01:30 **Porzucony według Harlana Cobena** (1,2/10) - serial obycz. Wlk. Brytania 2016

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień - mag. informacyjny Polska 2026
08:00 Halo tu Polsat - mag. Polska 2026
11:20 Ewa gotuje (581) - mag. kulinarny Polska 2026
11:55 Noc w muzeum - komedia USA/Wlk. Brytania 2006, reż. Shawn Levy, wyk. Ben Stiller, Carla Gugino
14:15 Twoja twarz brzmi znajomo (231) - program rozrywkowy Polska 2026
16:30 Awantura o kasę (297) - teleturniej Polska 2026
17:40 Hitster. Muzyczna gra przebojów (4) - program muzyczny Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:30 Być gwiazdą (6) - cykl reportaży Polska 2026

19:55 **Dancing with the Stars. Taniec z gwiazdami** (189)
22:35 **Złodziej tożsamości (Identity Thief)** ★★ - komedia kryminalna USA 2013, reż. Seth Gordon, wyk. Jason Bateman, Melissa McCarthy, Jon Favreau, Amanda Peet (135 min)
00:50 **Kryzys (Crisis)** - thriller ★★★ Kanada/Belgia/USA/Niemcy 2021, reż. Nicholas Jarecki, Leila Ben Salem (150 min)

TVN

05:40 Uwaga! (7747) - mag. reporterów Polska 2025
05:55 Ukryta prawda (39/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Szpetal Górny – Sezon 33 (6) - reality show Polska 2026
07:45 Dzień Dobry TVN (5802) - magazyn Polska 2026
11:30 Kobieta na krańcu świata XVII - cykl reportaży
12:40 Co za tydzień (1264) - mag. Polska 2026
13:15 Lalka – making of - reportaż Polska 2026
13:25 Azja Express (6) - reality show Polska 2026
15:15 Shazam! - film przyg. USA/Kanada 2019, reż. David F. Sandberg, wyk. Zachary Levi, Mark Strong (160 min)
17:55 Nowa Szelągowska (3) - reality show Polska 2026
19:00 Fakty, sport, pogoda

19:45 **MasterChef** (6) - show Polska 2026
21:20 **Poskromienie złośnicy II (Poskromienie złośnicy 2)** ★ - komedia romantyczna Polska 2023, reż. Filip Zylber, wyk. Magdalena Lamparska, Mikołaj Roznerski (130 min)
23:30 **Black Adam** - film s.f. ★★★ USA 2022, reż. Jaume Collet-Serra, wyk. Dwayne Johnson, Aldis Hodge (160 min)
02:10 **Superwizjer** (1353)

TV PULS

06:35 Kobra – oddział specjalny XVI - serial sens.
07:30 Don Matteo: Boski detektyw XIII - serial krym.
09:40 Rodzinny interes
11:40 Król rozrywki - film biograficzny USA/Chiny 2017, reż. Michael Gracey, wyk. Hugh Jackman, Zendaya
13:45 Królewna Śnieżka (Mirror, Mirror) - film fantasy USA/Kanada 2012 (125 min)
15:50 Był sobie pies 2 (A Dog's Journey) - film przyg. USA/Chiny/Indie/Hongkong 2019, reż. Gail Mancuso (130 min)
18:00 Zakonnica w przebraniu (Sister Act) - komedia kryminalna USA 1992 (120 min)
20:00 **Mechanik: Prawo zemsty (The Mechanic)** ★★★ - film sens. USA 2011, reż. Simon West, wyk. Jason Statham (115 min)
21:55 **Dziedzictwo krwi (Blood Father)** ★★ - film akcji F/USA 2016, reż. Jean-François Richet (110 min)
23:45 **Historia zemsty (Vengeance: A Love Story)** ★★ - thriller USA 2017, reż. Johnny Martin (125 min)
01:50 **Dyżur III** (36)

TVN7

05:30 Wiza na miłość: pierwsze spotkanie IV - serial dok.
06:35 Bez kompleksów (2)
07:35 Lassie. Nowe przygody - film przyg. Niemcy 2023, reż. Hanno Olderdissen
09:25 The Floor (19, 20) - teleturniej Polska 2026
10:50 Top Model (6)
12:20 Ukryta prawda (47,48,49/60) - serial fab.-dok.
15:15 Szpital św. Anny (49,1/50) - serial obycz.
17:15 Detektywi III (45/60) - serial fabularno-dok.
18:15 Królewskie wakacje (A Royal Winter) - melodramat USA/Rumunia 2017, reż. Ernie Barbarash (105 min)
20:00 **Dungeons & Dragons: Złodziejski honor (Dungeons & Dragons: Honor Among Thieves)** ★★★★ - film fantasy USA 2023, reż. Jonathan Goldstein, John Francis Daley, wyk. Chris Pine (175 min)
22:55 **Na własną rękę (Collateral Damage)** ★★ - film sens. USA/Meksyk 2002, reż. Andrew Davis (130 min)
01:05 **Śubuk** - dramat obycz. ★★★★ Polska 2022 (145 min)

MEZZO

11:45 John Coltrane Live in Antibes 1965 - koncert
12:35 Mozart: VIII koncert fortepianowy – C. Zacharias
13:30 Orkester Nord, Martin Wåhlberg: Monteverdi – Barokkfest - muzyka klas.
15:10 Les Dissonances, David Grimal : Dvořák, Brahms
16:00 Orkiestra Symfoniczna Lucerny, Michael Sanderling, William Kentridge: Szostakowicz - muzyka klasyczna
17:20 Modest Petrowitsch Mussorgski: Borys Godunow
20:30 Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, Krzysztof Urbański: Szymanowski, Kilar - muzyka klas.
22:00 Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, Krzysztof Urbański: Tormis, Szymanowski, Strawiński

PULS 2

08:00 Aukcja w ciemno II
08:55 Boso przez świat (85, 86) - cykl reportaży
10:00 Na tropie Różowej Pantery - komedia kryminalna Wlk. Brytania/USA/Francja/Włochy/Hiszpania 1982
12:05 Klątwa Różowej Pantery - komedia kryminalna Wlk. Brytania/USA 1983
14:30 Piękna i Bestia - film fantasy Niemcy/Austria 2012, reż. Marc-Andreas Bochert
16:15 Orli król - film fantasy Słow. 2025, reż. Tomás Janco
18:45 Śnieżka i Różyczka - film fantasy Niemcy 2012
20:00 Księżniczka - film fantasy USA 2022, reż. Le-Van Kiet, wyk. Joey King, Dominic Cooper, Olga Kurylenko
22:00 Urodzony, by latać - film sens. Chiny 2023

TV4

07:00 Wielkie tajemnice historii IV (17,15/25)
08:50 A na deser... (15)
08:55 Galileo
10:55 Mini Galileo
11:10 Ewolucja - komedia USA 2001, reż. Ivan Reitman, wyk. David Duchovny
13:30 Hidalgo – Ocean ognia - film przyg. USA/Maroko 2004
16:20 Zabójcze maszyny - film sens. USA/Nowa Zel. 2018, reż. Christian Rivers
18:55 Uroczysko V (9,10) - serial krym. Polska 2026
20:05 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (21,22,23,24) - serial krym. Polska 2026
00:05 STOP Drogówka (381) - mag. policyjny Polska 2026
01:05 Wielkie tajemnice historii IV (16,12/25) - serial dokumentalny USA 2023

METRO

07:05 Gorączka złota XIII (6/26) - serial dok. USA 2022
08:05 Klan z Alaski III (27,28/32) - serial dok.
10:10 Złoty kompas - film przyg. Wlk. Brytania/USA 2007
12:25 The Floor (11, 12)
13:50 Diagnoza IV (7,8) - serial obycz. Polska 2019
15:50 Układ warszawski (1,2/13) - serial krym. Polska 2011, wyk. Jan Englert
17:50 Kryminalni II (8,9) - serial krym. Polska 2005
20:00 Wallander (6/13) - serial krym. Szwecja/Niemcy/Dania/Norwegia/Finlandia 2005, wyk. Krister Henriksson, Johanna Sällström, Ola Rapace
22:05 Chyłka – Kasacja (4,5/6) - serial krym.
00:00 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VIII (2) - serial dok.

NIEDZIELA 11.10

STOPKLATKA

08:00 Komisarz Rex VIII (4,1/4) - serial sensacyjny Austria/Niemcy 2004
10:00 Hudson i Rex V (7,8,9/20) - serial krym.
13:00 Komisarz Montalbano (2/2) - serial krym.
15:30 Walkiria (Valkyrie) *** - dramat wojenny USA/Niemcy 2008, reż. Bryan Singer (135 min)
17:45 Czterej pancerni i pies (3,4) - serial wojenny Polska 1966, wyk. Roman Wilhelmi
20:00 Adwokat (A Civil Action) *** - film sens. USA 1998, reż. Steven Zaillian, wyk. John Travolta, Robert Duvall, William H. Macy, John Lithgow (135 min)
22:15 Buntownik z wyboru (Good Will Hunting) **** - dramat obycz. USA 1992, reż. Gus Van Sant, wyk. Matt Damon, Ben Affleck, Robin Williams, Stellan Skarsgård, Minnie Driver (160 min)
00:55 W pustyni i w puszczy *** - film przyg. Polska 2001, reż. Gavin Hood, wyk. Adam Fidusiewicz, Karolina Sawka (150 min)

KINO POLSKA

07:45 Polska Kronika Filmowa 15/82 - reportaż Polska 1982
07:55 Polska Kronika Filmowa 20/82 - reportaż Polska 1982
08:05 Pieczone gołąbki - komedia Polska 1966
10:20 Dwie Joasie - kom. PL 1935, reż. Mieczysław Krawicz
12:00 Szatan z 7–ej klasy - film przyg. Polska 1960
14:35 Milion za Laurę - komedia Polska 1971
16:40 Ranking Naj Polskiego Kina: Seksbomby (1) - mag.
17:10 Masza - film krótkometrażowy Polska 2020
17:40 Bitwa pod Wiedniem - dramat hist. Polska/Włochy 2012, reż. Renzo Martinelli, wyk. Jerzy Skolimowski
20:00 Sala samobójców. Hejter - thriller Polska 2020, reż. Jan Komasa, wyk. Maciej Musiałowski, Agata Kulesza, Danuta Stenka, Vanessa Aleksander, Maciej Stuhr
22:50 Wygrany - dramat Polska/USA 2011, reż. Wiesław Saniewski, wyk. Paweł Szajda, Janusz Gajos, Grażyna Barszczewska, Wojciech Pszoniak, Marta Żmuda-Trzebiatowska, Wenanty Nosul
01:30 Słodko-gorzki - dramat obycz. Polska 1995, reż. Władysław Pasikowski

ALE KINO+

08:05 Nora Roberts – Płomienie wspomnień (Blue Smoke) ** - thriller USA 2006, reż. David Carson (120 min)
10:05 Szczęki. Megahit Hollywoodu - film dok.
11:10 Pod Starym Dębem (The Old Oak) *** - dramat obycz. Wlk. Brytania/Francja/Belgia 2023, reż. Ken Loach (145 min)
13:35 41 dni nadziei (Adrift) *** - film biograficzny USA/Islandia/Hongkong 2018, reż. Baltasar Kormákur, wyk. Shailene Woodley, Sam Claflin (120 min)
15:35 Exodus - dramat obycz. **** Szwecja 2023, reż. Abbe Hassan, wyk. Ashraf Barhom (125 min)
17:40 Stan gry (State of Play) *** - thriller USA/Wlk. Bryt./F 2009, reż. Kevin Macdonald (150 min)
20:10 Oddział dla zuchwałych II (3,4/6) - miniserial Wlk. Brytania 2025
22:45 Nie będzie litości (Sans pitié) *** - thriller F/Belgia 2025 (120 min)
00:45 Dom Glassów (The Glass House) ** - thriller USA 2001 (130 min)

POLSAT FILM

08:05 Był sobie kosmos
09:15 Były sobie Ameryki
09:50 Jeźdźcy smoków: Na końcu świata III (8,9,10,11/13)
11:45 Hotel Transylwania - film anim. USA 2012
13:40 Supertata - komedia USA 1974, reż. Dennis Dugan
15:35 Déjà vu - thriller USA/Wlk. Brytania 2006
18:15 Godzilla - film sens. USA/Japonia 1998
21:00 Kroniki Riddicka - film s.f. USA 2004, reż. David Twohy
23:30 Wszystko o moim starym - komedia USA 2023

FILMBOX+ ONE

07:55 Strażnik Teksasu VI (13,14,15/25) - serial sens.
10:55 Vera VII (2/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2017
12:55 Mit - film przyg. Chiny/Hongkong/USA 2005
15:30 Seksmisja - komedia PL 1984, reż. Juliusz Machulski
17:55 Morderstwa według Agathy Christie (3) - film krym. Francja/Szwajcaria 2008
20:00 Vera VII (4/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2017
22:00 Czerwona gorączka - kom. krym. USA 1988
00:05 Czarny deszcz - film sensacyjny USA 1989

TVP KULTURA

09:05 Ukryta historia. Leśne kościoły - reportaż
09:35 Przystań nad Biblią
09:55 Akta Sherlocka Holmesa (6/9)
11:00 Kosmos 1999 II (15/24)
12:05 Mieszczanin szlachcicem (Le Bourgeois Gentilhomme) *** - komedia F 2009 (90 min)
13:35 Szczawno. Uzdrowisko Książęce
14:30 Królowe Dzikiego Zachodu (Les pétroleuses) * - western Francja/Włochy/Hiszpania/Wlk. Brytania 1971 (105 min)
16:15 Czterdziestolatek (2)
17:15 Studio Kultura (709)
18:05 Ranczo Wilkowyje ** - kom. PL 2007, reż. Wojciech Adamczyk (115 min)
20:00 Misja (The Mission) ***** - dramat historyczny Wlk. Brytania/F 1986
22:15 Porozmawiajmy szczerze (26)
22:55 Metamorfoza ptaków (A Metamorfose dos Pássaros) *** - dramat Port. 2020 (110 min)
00:45 Mama płacze deszczem (Maman pleut des cordes) - film anim. Francja 2021 (40 min)

WARNER TV

09:45 Akademia policyjna - komedia USA 1984
11:45 Seks w wielkim mieście II - komedia USA 2010
14:40 Naciągacze - kom. krym. USA/Wlk. Brytania 2003
17:05 Kontakt - film s.f. USA 1997, reż. Robert Zemeckis
20:00 Powrót Batmana - film fantasy USA/Wlk. Brytania 1992, reż. Tim Burton
22:30 Mroczne cienie - kom. USA/Aus./Wlk. Brytania 2012
00:50 Co się wydarzyło w Madison County - melodramat USA 1995, reż. Clint Eastwood

PARAMOUNT

10:30 Michael - komedia romantyczna USA 1996
12:50 Lara Croft: Tomb Raider - film przyg. USA/Wlk. Brytania/Japonia/Niemcy 2001
14:55 Lara Croft Tomb Raider: Kolebka życia - film przyg. USA/Niemcy/Japonia/Wlk. Brytania/Hongkong 2003
17:20 Iluzja II - thriller USA/Hongkong 2016
20:00 Uprowadzona II - film sensacyjny Francja 2012
22:00 Bodyguard zawodowiec - film akcji USA/Holandia/Bułgaria/Hongkong/Kanada/Wlk. Brytania/Francja 2017

HBO

08:10 Bird - dramat obycz. **** Wlk. Bryt./USA/Francja/Niemcy 2024, reż. Andrea Arnold (115 min)
10:05 Makbet - dramat *** wojenny Wlk. Brytania/Francja 2015, reż. Justin Kurzel, wyk. Michael Fassbender (110 min)
11:55 Twórca - film s.f. *** USA 2023, reż. Gareth Edwards (130 min)
14:05 Czas kruka - dramat ** obycz. Wlk. Brytania 2025, reż. Dylan Southern (100 min)
15:45 Problemista - komedia *** USA 2023, reż. Julio Torres (105 min)
17:30 Le Mans '66 - film biograficzny **** USA 2019, reż. James Mangold (150 min)
20:00 Nieczysta gra - film ** sens. USA/Australia/Wlk. Brytania 2025, reż. Shane Black, wyk. Mark Wahlberg, Lakeith Stanfield (125 min)
22:05 Creed: Narodziny legendy *** - dramat obycz. USA 2015, reż. Ryan Coogler (130 min)
00:15 Baby driver - film **** kryminalny USA/Wlk. Brytania 2017 (110 min)

CINEMAX

07:50 Zapach kobiety - dramat obycz. USA 1992
10:25 Krucjata Bourne'a - thriller USA/Niemcy 2004
12:10 Żona na niby - komedia USA 2011, reż. Dennis Dugan
14:05 Mr Deeds, milioner z przypadku - kom. USA 2002
15:40 Zapach kobiety - dramat obycz. USA 1992
18:10 Wybuchowa para - komedia sens. USA 2010
20:00 Przymierze - film sens. USA/Wlk. Brytania 2023
22:00 Interstellar - film s.f. USA/Wlk. Brytania/Kanada 14

ROMANCE TV

08:45 Górski lekarz (7,8,1/8)
13:25 Miłość jak ze snu? - dramat obycz. USA 2019
15:05 Kryminalne zagadki Mazur: Krwawe pieniądze - serial krym. Niemcy 2024
17:00 Rosamunde Pilcher: Ścieżki miłości - romans Austria/Niemcy 2004
18:55 Falk (6/6) - serial obycz.
20:00 Twój idealny rok - komedia romant. Niemcy 2024, reż. Luise Brinkmann
21:55 Lena Lorenz (2/4) - serial obycz. Niemcy/A 2021
23:50 Käthe i ja (9/10) - serial obyczajowy Niemcy 2024

CANAL+ PREMIUM

09:20 Łapu-Capu Extra (10)
09:50 Wicked - musical USA/*** Wlk. Brytania/Kanada 2024, reż. Jon M. Chu, wyk. Cynthia Erivo, Ariana Grande (165 min)
12:35 Bałtyk - film dok.
13:40 Kopnięci w czasie ** - komedia Francja/Belgia 2025, reż. Vinciane Millereau (100 min)
15:20 Thelma - komedia USA/**** Szwajcaria 2024, reż. Josh Margolin, wyk. June Squibb, Fred Hechinger, Clark Gregg (95 min)
16:55 Wstęp do meczu
17:25 Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Pogoń Szczecin – Korona Kielce (na żywo)
19:35 Liga+ Extra (na żywo)
21:30 Polowanie - film sens. ** USA 2025, reż. RJ Collins, wyk. Mel Gibson, Shelley Hennig, Sofia Hublitz, Jordi Mollà (105 min)
23:15 Boogeyman II - horror ** USA 2007, reż. Jeff Betancourt (90 min)
00:45 Amerykański gangster *** - dramat krym. USA/Wlk. Brytania 2007, reż. Ridley Scott, Josh Brolin (150 min)

TVN FABUŁA

10:50 Pokemon: Detektyw Pikachu - film fantasy USA/Jap./Wlk. Brytania/Kan. 2019
13:05 Happy Feet: Tupot małych stóp - film animowany USA/Australia 2006
15:25 Happy Feet: Tupot małych stóp II - film anim. Aus./USA/Nowa Zelandia 2011
17:40 Kong: Wyspa Czaszki - film s.f. USA/Chiny 2017
20:00 Godzilla 2: Król potworów - film sens. USA/Jap./Chiny 2019, reż. Michael Dougherty
22:50 Annabelle wraca do domu - horror USA 2019

AMC

11:15 Jeniec: Jak daleko nogi poniosą - dramat woj. Niemcy 2001, reż. Hardy Martins
13:45 To nie jest kolejna komedia dla kretynów - komedia USA 2001, reż. Joel Gallen
15:25 Przyjaciel na wagę złota - kom. sens. Włochy/USA 1981
17:40 Quest - film sensacyjny USA/Kanada 1996
19:40 Krokodyl Dundee II - komedia Australia/USA 1988
22:00 Obsesja namiętności - thriller USA/Japonia 1992
00:20 Żołnierze kosmosu III: Grabieżca - film s.f. USA/Niemcy/RPA 2008

AXN

08:00 Walker: Strażnik Teksasu III - serial krym.
10:00 Rekrut VII (2,3,4,5,6/18)
14:55 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas II (6,7,8,9,10/23) - serial krym. USA/Kan. 2001
20:00 Jestem Bogiem - thriller USA 2011, reż. Neil Burger, wyk. Bradley Cooper, Robert De Niro, Abbie Cornish
22:15 John Rambo - film sens. Niemcy/USA/Tajlandia 2008
23:50 Sahara - film przyg. USA/Wlk. Brytania/Francja/Niemcy/Hiszpania 2005

EPIC DRAMA

08:00 Lekarze na start - serial obyczajowy Polska 2017
09:35 Poirot III (5,6,7,8,9/11) - serial krym. Wlk. Bryt. 1991
15:10 Dalgliesh II (5,1/6) - serial krym. Wlk. Bryt. 2022
19:05 Projekt Błękitna Księga II (10/10) - serial s.f.
20:00 Rodzina Hardacre'ów (4/6) - serial obyczajowy
21:00 Morderstwo w małym mieście II - serial krym.
21:55 A.B.C. (4/4) - serial krym.
22:55 Rodzina Hardacre'ów (4/6) - serial obycz.
23:55 Detektyw Murdoch XVIII (1,2/22) - serial krym.

TVN STYLE

11:30 Ostre cięcie (3)
12:30 Love the Look (3) - program rozrywkowy Polska 2026
13:30 Jestem z Polski XVIII (3,10,4/14) - serial dok.
16:35 Teraz one (3)
17:10 Do zobaczenia III (3/10)
17:45 Bitwa o gości (1)
18:45 Kuchenne rewolucje (7, 9) - reality show
20:45 Ostre cięcie (3)
21:50 Azja Express (6)
23:35 Kobieta na krańcu świata XVII: Republika Konga (6/8) - cykl reportaży
00:35 No to lecę! (2)

TVN TURBO

10:45 Wojny samochodowe
11:45 Z drugiej ręki (6)
12:30 Jeździć, obserwować
13:15 Duda kontra Szafrański
14:00 Polski supersamochód
14:45 Zawodowi handlarze (6)
15:30 Naprawy nie do naprawy
16:15 Kupione, zrobione, sprzedane (2/10) - serial dok.
17:15 Ciężarówką przez pół świata (6/9) - serial dok.
18:15 Raport końcowy (839)
18:40 Mobilni mechanicy (10)
19:25 Wojny samochodowe
21:25 Zawodowi handlarze (6)
22:10 Kupione, zrobione, sprzedane (2/10) - serial dok.

BBC FIRST

08:30 Śmierć z dala od palm III
09:35 Emma (1,2/4)
11:30 Ale akcja! II - serial kom.
13:35 Morderstwa w Midsomer VII (3,3,4,4/6) - serial krym.
17:50 Z pamiętnika położnej
18:55 Detektyw z Chelsea III
19:55 Śmierć pod palmami XIII (3/8) - serial kryminalny Wlk. Brytania/Francja 2024
21:00 Pomost (2/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2024
22:00 Line of Duty – Wydział wewnętrzny IV (1,2/6)
00:10 Lynley - serial krym.

FX

08:40 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku VIII (18/18) - serial krym. USA/Kan. 2012
09:35 Z Archiwum X III (23,24,1,2/24) - serial s.f.
13:15 The Hunting Party II (12/13) - serial krym. USA 2026
14:10 Armageddon - film katastroficzny USA 1998
17:20 Anioły i Demony - thriller USA/Włochy 2009
20:00 Kod da Vinci - thriller USA/Malta/Francja/Wlk. Brytania 2006, reż. Ron Howard, wyk. Tom Hanks
23:05 Szklana pułapka III - film sens. USA 1995

HGTV

08:00 Uratuj swój ogród (28)
08:55 Nowa Maja w ogrodzie
11:05 Polowanie na ogród III
12:40 Najbrzydsze podwórko w dzielnicy (11,12/12)
13:40 Letnia chata na lata XIII
15:45 Zgłoś remont (2)
16:45 Weekendowa metamorfoza (5, 6, 7) - reality show
19:45 House Hunters – poszukiwacze domów (8, 1, 2)
21:25 Dorota inspiruje (2, 3)
23:20 Ekstremalnie wymagający kupujący (2) - serial dok.
00:15 Najbrzydszy dom Ameryki VII (2,3/6) - serial dok.

BBC LIFESTYLE

10:10 Zapraszam do stołu (1)
10:45 Mistrzowie szycia
15:20 12 smaków miasta
16:30 Majorka: śródziemnomorskie smaki (2)
17:00 Stacey Dooley wpada na weekend II - serial dok.
17:55 W 80 kilo dookoła świata
19:00 Niezwykłe hotele bez tajemnic IV (4/6) - serial dok.
20:00 Karaiby: raj miliarderów
21:00 Winnice Australii i Gary Barlow - serial dok.
22:00 Najlepszy konsultant ślubny (6) - pr. rozrywkowy
23:15 Matthew Perry i Ketaminowa Królowa - film dok.

COMEDY CENTRAL

08:00 Tata ma plan II (10/21)
08:30 Teoria wielkiego podrywu - serial kom. USA 2014
12:45 Teoria wielkiego podrywu VIII (4,5/24) - serial kom.
13:30 Przyjaciele III (24,25,1, 2,3,4,5,6,7/25) - serial kom.
17:55 Czy to ty, czy to ja? - komedia USA 1995
20:00 Planeta Singli. Osiem Historii (5,4/8) - serial obycz.
22:25 The Office PL II (1/12)
23:01 Comedy Club (3, 4)
00:05 Miasteczko South Park XI (2,3,4/14) - serial anim.

TVP SERIALE

08:20 Na sygnale - serial obyczajowy Polska 2026
09:00 Stawka większa niż życie (5/18) - serial wojenny
11:15 Czterej pancerni i pies (8,1) - serial woj. Polska 1970
13:30 Ojciec Mateusz (3,4)
15:25 Komisarz Alex XXVI (6)
16:25 Ranczo IV (1/13)
17:30 Czterej pancerni i pies (2,3) - serial wojenny Polska 1970, wyk. Janusz Gajos
19:50 Ojciec Mateusz 35 (9,5,6) - serial krym.
22:50 Ranczo IV (2,3/13)
00:45 Rodzinka.pl XIX (4,5) - serial kom. Polska 2026

CANAL+ KUCHNIA

11:40 Klejnoty Morza Śródziemnego - serial dok.
12:30 Hiszpańskim szlakiem z Gonzalo - serial dok.
13:30 Poza Bali (4)
14:30 James Martin: hiszpańska przygoda (8/20)
15:25 Bosacka rusza w Polskę
16:25 Włoska uczta (11,12)
17:30 U sąsiadów w kuchni XVI
18:50 Jakubiak rozgryza Polskę (7) - mag. kulinarny
19:25 Nie bój ryby! (2, 3)
20:15 m jak mięso (7, 8)
21:15 Anthony Bourdain X
23:45 Hongkong od kuchni

CANAL+ DOMO

10:15 Cztery pory roku w ogrodach Kew II (1)
11:15 Pokochaj swój ogród (6)
12:15 Ucieczka na wieś XXV
14:15 Wielkie projekty X
15:15 Mały metraż w wielkim stylu II - serial dok.
16:15 W mieście czy na wsi
17:10 Projekty marzeń – Nowa Zelandia (7/12)
18:05 Tomasz Pągowski
18:35 Daleko od miasta XVI (9)
19:05 Ucieczka na wieś XXII
21:00 Wielkie amerykańskie rancza (3,4) - serial dok.
22:10 Pomocy! Kupiliśmy wioskę (6/20) - serial dok.

PLANETE+

13:05 Polska z góry. Nad wodą
13:35 Ocalić raj II (4)
14:40 Ocean. Hymn życia
15:50 Premiera: 200 dni na bezludnym atolu - film dok.
16:55 Podróż do wnętrza chmur (4) - serial dok.
18:00 Dokąd dzisiaj? IV (80,81)
18:40 Polska z góry. Zamki, dworki, pałace IV (8,9/10)
19:40 Mia Farrow. Cienie sławy
20:50 Céline Dion. Tak rodzi się gwiazda - film dok.
22:00 Premiera: Śmierć na Cyprze (6) - serial dok.

DISCOVERY CHANNEL

08:00 Być jak da Vinci (6/10)
09:00 Złomowisko PL V
11:00 Kwatery Hitlera (4/10)
12:00 Bracia Collins biorą się do roboty (11) - program rozrywkowy Polska 2020
13:00 Wyścigi po antyki
14:00 Ocalić dom: Interwencja - reality show USA 2026
16:00 Zawodowcy: drwale II
17:00 Nic do zgłoszenia (8/8)
18:00 Od samochodu do domu
19:00 Kroniki policyjne:
20:00 Ocalić dom: Interwencja - reality show
22:00 W oku cyklonu III (10)
23:00 Kroniki policyjne

TVP HISTORIA

11:50 Pieszo przez dziką Rumunię - serial dok.
12:55 Mont Blanc – góra wyzwań - film dok.
14:00 Jasminum
15:55 Ostatni szpieg (2)
16:45 Starożytny Egipt – kroniki imperium (6/8)
17:50 Noce i dnie (2)
19:00 Gry wojenne (3/6)
20:00 Otchłań: powstanie i upadek nazizmu (5/10)
20:55 Polskie 100 lat (17)
21:30 Dom pod Dwoma Orłami
22:30 Herkules - film przyg. USA 2014, reż. Brett Ratner

HISTORY

13:00 Niewyjaśnione tajemnice świata VII (10/18)
14:00 Tajemnice Dolnego Śląska II (5) - serial dok.
14:25 David Duchovny: archiwum tajemnic II (18)
15:20 Starożytni kosmici XVIII
16:10 Największe tajemnice świata VI (1/20) - serial dok.
17:10 Naziści: droga do kapitulacji (3,4) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XII
20:00 Tom Hanks: II wojna światowa (16/20) - serial dok.
21:00 Wielka inżynieria z Dolphem Lundgrenem (2/8)
22:00 Absurdy przeszłości

NATIONAL GEOGRAPHIC

15:00 Burzliwa historia Tudorów - serial dok. (6/6)
16:00 Premiera: Klucz do przepowiedni (10)
16:55 Wielkie konstrukcje III Rzeszy. Wojna z ZSRR (1/3)
17:55 Żelazna kurtyna: życie pod radziecką okupacją (1/3)
19:00 Zaginione skarby Biblii: tajemnice wiary - serial dok.
20:00 UFO: przełomowe śledztwa II (1/6) - serial dok.
20:55 Kataklizmy pogodowe
22:00 Katastrofa w przestworzach XV (10/10) - serial dok.

FOCUS TV

08:00 Rolnicy. Podlasie VII (46) - serial dok. Polska 2025
09:00 Z klimatem i z pasją (14, 18) - mag. Polska 2020
10:00 Działkowcy III (7)
12:00 Wojny magazynowe IX (14,15,17/15) - serial dok.
14:00 Gwiazdy lombardu XXV
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII (9,10/20)
17:00 Rolnicy. Podlasie VIII (38,39,40,41) - serial dok.
21:00 Podglądacze przyrody
22:00 Moja żona i ja – życie w Chinach pod cyfrowym nadzorem - film dok. Francja 2021
23:00 Najsłynniejsze napady

BBC EARTH

08:50 W okowach mrozu VII
09:55 Życie na pustkowiu: powroty - serial dok.
11:00 Niezwykłe wyspy tropikalne (3/3) - serial dok.
12:05 W okowach mrozu VI
13:05 Dzikie zakątki Ziemi z Simonem Reevem II
14:25 Azja (2) - serial dok.
16:50 Życie na pustkowiu IV
18:45 Simon Reeve wraca do Kornwalii - film dok.
19:50 Błękitna Planeta II (5/7)
21:05 Niezwykłe wyspy tropikalne (3/3) - serial dok.
22:10 W okowach mrozu

POLSAT VIASAT HISTORY

09:40 Konstantyn Wielki (1) - serial dok. Niemcy 2025
11:55 Cesarz: powstanie i upadek dynastii (1,2,3/3) - serial dok. Wlk. Brytania 2024
14:55 Linie frontu - serial dokumentalny Wlk. Bryt. 2020
18:25 Naziści, U-booty i bitwa o Atlantyk - serial dokumentalny Wlk. Brytania 2025
21:00 Konstantyn Wielki (1) - serial dok. Niemcy 2025
23:10 Królowie-zabójcy: Herod (3/6) - serial dokumentalny Wlk. Brytania 2025
00:10 Militarny ranking (6,7/10) - serial dok.

Od A do Z

BAŁKAŃSKA VENDETTA ★★
film sens., USA 2017, reż. Peter Malota, wyk. Jean-Claude Van Damme, Maria Conchita Alonso, Peter Stormare
22:05 | **tv puls**
Ranny w wyniku strzelaniny cudzoziemiec trafia na oddział ratunkowy lokalnego szpitala, a za nim gangsterzy, by go dobić. Z nowej strzelaniny wychodzi żywo jedynie pielęgniarka: jakie zna tajemnice?

CZŁOWIEK ZE STALI ★★★
film sens., USA/Wlk. Brytania 2013, reż. Zack Snyder, wyk. Henry Cavill, Amy Adams, Kevin Costner
22:40 | **tvn**
Jeszcze raz Superman: adoptowany przez Ziemian przybysz z obcej planety odkrywa swoją tożsamość i istotę misji, jaką ma do spełnienia. Stara bajka w ciekawym ujęciu adaptatora komiksów Zacka Snydera.

DZIEWCZYNY JAK ZŁOTO ★★★
komedia, Kanada 2025, reż. Chloé Robichaud, wyk. Karine Gonthier-Hyndman, Laurence Leboeuf
23:15 | **cinemax**
Kino kobiece z Quebecu, inspirowane filmem sprzed półwiecza. Dwie sąsiadki, skazane na swoich mężów, niespełniających ich oczekiwań, poszukując swej kobiecości, angażują się w przygodne romanse.

GLADIATOR ★★★★
dramat historyczny, USA/Wlk. Brytania/Maroko/Malta 2000, reż. Ridley Scott, wyk. Russell Crowe, Joaquin Phoenix, Connie Nielsen
20:35 | **polsat**
„Bracia! Nasze czyny za życia brzmią echem w wieczności" –krzyczał do żołnierzy przed bitwą generał Maximus. „Siła i honor" – odpowiedzieli i poszli za nim. Tę historię można oglądać bez końca.

IMPERIUM SŁOŃCA ★★
dramat wojenny, USA 1987, reż. Steven Spielberg, wyk. Christian Bale, John Malkovich, Miranda Richardson
20:00 | **tvp kultura**
Dorastający chłopiec (debiutujący Christian Bale), druga wojna w Azji, marzenie o lataniu i atomowy grzyb. Spielberg potrafi opowiadać, ale tym razem pada zbyt wiele pustych słów.

Upadek Herkulesa

20:00 | cinemax
★★★

· FOT. ANDREAS BASTIANSEN / AMALIE LYNGBO QUIST / BEO STARLING

Po misjach w Iraku i Afganistanie duński weteran nie potrafi odnaleźć się pokojowej rzeczywistości. Po konflikcie z dorastającym synem trafia do ośrodka dla weteranów, gdzie podejmuje żmudną terapię.

DRAMAT OBYCZAJOWY
DANIA 2025, REŻ. CHRISTIAN BONKE, WYK. DAR SALIM, CHRISTINE GJERULFF, THOMAS ABRIGO TOUSTRUP

LODOWY SZLAK: ZEMSTA ★★
film sens., USA 2025, reż. Jonathan Hensleigh, wyk. Liam Neeson, Bingbing Fan, Marcus Thomas
21:35 | **hbo**
Liam Neeson powraca jako nieustraszony kierowca, który przybywa do Nepalu, by rozsypać w górach prochy brata, a przy okazji rozprawia się z grasującymi na krętych drogach bandytami.

MOZZARELLA ★★
dramat obycz., Włochy 2024, reż. Diego Santangelo, wyk. Daniele Aiello, Martina Varriale, Pietro Juliano
21:45 | **cinemax**
Nastolatek zażywa crack i odbywa psychodeliczną podróż, która ukazując mu zdeformowany obraz rzeczywistości zapewne uratuje go nie tylko przed kontaktami z mafią, ale i przed skłonnością do narkotyków.

OBECNOŚĆ IV: OSTATNIE NAMASZCZENIE ★★★
horror, USA/Wlk. Brytania/Kanada 2025, reż. Michael Chaves, wyk. Patrick Wilson, Vera Farmiga, Mia Tomlinson
23:25 | **hbo**
Po raz ostatni(?): para badaczy zjawisk paranormalnych spieszy z pomocą nowym lokatorom domostwa, które okazuje się niezamkniętym w wyniku przerwania tajemniczego rytuału portalem złych mocy.

OCEAN'S ELEVEN: RYZYKOWNA GRA ★★★
film sens., USA 2001, reż. Steven Soderbergh, wyk. George Clooney, Brad Pitt, Matt Damon
23:20 | **tvn 7**
George Clooney na czele grupy dokonującej zuchwałego skoku na skarbiec trzech kasyn w Las Vegas, których właściciel uwiódł mu żonę. Plus Julia Roberts i kwiat hollywoodzkiego gwiazdorstwa.

POJEDYNEK ★★★
dramat wojenny, Cypr/Irlandia/Polska/Ukraina 2025, reż. Łukasz Palkowski, wyk. Aidan Gillen, Julia Pietrucha, Jakub Gierszał
21:45 | **canal+ premium**
Odpowiedź na „Katyń" Andrzeja Wajdy: polski oficer, w cywilu pianista, w sowieckiej niewoli mierzy się z doświadczonym funkcjonariuszem NKWD – jego przegrana pogrąży pozostałych polskich jeńców.

PROTECTOR ★★
film sens., USA 2025, reż. Adrian Grunberg, wyk. Milla Jovovich, Matthew Modine, D.B. Sweeney
23:35 | **canal+ premium**
Milla Jovovich jako siejąca grozę jednoosobowa armia z udokumentowanym wojennym doświadczeniem, która wkracza do akcji, kiedy komuś przyszło do głowy uprowadzić jej córkę. No to łubu-du!

SICARIO 2: SOLDADO ★★★
film sens., USA/Meksyk/Włochy 2018, reż. Stefano Sollima, wyk. Benicio del Toro, Josh Brolin, Isabela Merced
20:10 | **ale kino+ hd**
Na granicy z Meksykiem trwa wojna z narkotykowymi kartelami, handlującymi też bronią dla terrorystów. Zanim do akcji wkroczy wojsko, trzeba spróbować bardziej subtelnych – i skuteczniejszych – metod.

SKAZANIEC ★★★
dramat kryminalny, USA 2008, reż. Ric Roman Waugh, wyk. Stephen Dorff, Val Kilmer, Harold Perrineau
23:50 | **polsat**
Człowiek, który zastrzelił włamywacza na swoim podwórku, trafia do ciężkiego więzienia, gdzie musi znosić rządy skorumpowanego strażnika, znajdując oparcie we współwięźniu skazanym na dożywocie.

UCIEKINIER ★★★
dramat psychologiczny, USA 2012, reż. Jeff Nichols, wyk. Matthew McConaughey, Reese Witherspoon, Tye Sheridan
23:25 | **tvp 2**
Matthew McConaughey jako ukrywający się przed policją morderca, któremu dwaj czternastoletni chłopcy próbują pomóc w odnalezieniu dawnej miłości, co okaże się lekcją przyspieszonego dojrzewania.

KONRAD J. ZARĘBSKI

PONIEDZIAŁEK 12.10

TVP1

06:10 Akacjowa 38
07:00 Msza święta
07:30 Studio Raban (452)
08:00 Serwis Info, pogoda
08:25 Zaraz wracam (19)
09:05 Ranczo III (2/13)
10:05 Komisarz Alex II (13/13)
11:00 Ojciec Mateusz XXII (10)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:35 Rok w ogrodzie extra
12:50 Ssaki (3/6) - serial dok.
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info
15:10 Reporterzy (632)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5983)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 **Felicita** (14) - serial obycz. Polska/Włochy 26, wyk. Laura Breszka
20:55 **Wnuczka Picassa** - spektakl teatralny Polska 2026
22:15 **Postscriptum** (61) - mag. kulturalny
22:45 **Achille Lauro: statek w rękach terrorystów** - film dok.
23:50 **Balans bieli** (144)
00:35 ***** **Parszywa dwunastka (The Dirty Dozen)** - film woj. USA/Wlk. Brytania 67 (155 min)

TVP2

05:30 M jak miłość
06:20 Rodzina (nie od) święta
06:55 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7704) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7704) - mag. Polska 2026
11:45 Okrasa łamie przepisy (429) - mag. kulinarny
12:25 Koło fortuny (2101)
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1090)
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny (2102)
16:35 Familiada (3063)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque (1091)
18:50 Jeden z dziesięciu (5) - teleturniej Polska 2026
19:25 Barwy szczęścia

20:05 **Barwy szczęścia** - serial obycz. Polska 2026
20:40 **Kulisy serialu „M jak miłość"** (1680)
20:50 **M jak miłość** - serial obycz. Polska 2026
21:50 **Na sygnale** - serial obycz. Polska 2026
22:20 **Berlin Ku'damm '77 IV** (6/6) - serial obycz. Niemcy 2025
23:25 **Uciekinier (Mud)** *** - dramat psychologiczny USA 2012, reż. Jeff Nichols (140 min)
01:45 **Zaślubiona**

POLSAT

05:40 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień - mag.
08:20 Trudne sprawy XXIII (6/40) - serial fab.-dok.
09:20 Dlaczego ja? XXI (6,5,7) - serial fabularno-dok.
12:20 Gliniarze Śląsk (29)
13:20 Gliniarze XVII (43,44)
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (29) - serial fab.-dok. Polska 2026
16:55 Gliniarze Śląsk (30) - serial krym. Polska 2026, wyk. Agnieszka Wagner
18:00 Pierwsza miłość 50 (93) - serial obycz. Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń" (1012) - program publicystyczny Polska 2026
19:30 Sport - Polska 2026
19:55 Milionerzy (143)

20:35 **Gladiator** - dramat **** historyczny USA/Wlk. Brytania/Maroko/Malta 2000, reż. Ridley Scott, wyk. Russell Crowe (195 min)
23:50 **Skazaniec (Felon)** *** - dramat krym. USA 2008, reż. Ric Roman Waugh (135 min)
02:05 **Wpół do śmierci** * - film sensacyjny USA/Niemcy 2002, reż. Don Michael Paul, Morris Chestnut, wyk. Steven Seagal (155 min)

TVN

05:15 Jak to jest zrobione? X - serial dok. Kanada 2012
05:40 Uwaga! (7748)
05:55 Ukryta prawda (40/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Toruń – EPTO 29 (3)
07:45 Dzień Dobry TVN (5803)
11:20 Doradca smaku (25) - mag. kulinarny Polska 2026
11:25 Kuchenne rewolucje: Szpetal Górny – Sezon 33 (6) - reality show Polska 2026
12:35 Kuchenne rewolucje: Restauracja „Polski Nie-Rząd", Sosnowiec XXIV (7)
13:40 Ukryta prawda (33,34/48) - serial fab.-dok.
15:45 Młode gliny II (6) - serial kryminalny Polska 2026
16:50 Szpital św. Anny IV (31)
17:55 Detektywi VII (31)
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8106) - mag.

20:15 **Na Wspólnej** - serial obycz. Polska 2026
20:50 **The Floor** (1)
21:30 **Taskmaster** (7)
22:40 **Człowiek ze stali (Man of Steel)** *** - film sens. USA/Wlk. Brytania 2013, reż. Zack Snyder, wyk. Henry Cavill, Amy Adams, Kevin Costner (180 min)
01:40 **Na twoim miejscu** ** - komedia Polska 2023, reż. Antonio Galdamez, wyk. Paulina Gałązka, Jan Frycz (130 min)

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami (4,5/23) - serial krym. USA 1984, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XVI - serial sens.
10:00 Zaklinaczka duchów III (5/18) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV - serial obycz. Turcja 2014
14:00 Rodzinny interes
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XV (2,3) - serial obycz.
17:00 Rodzinny interes (16)
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (30,31) - serial obyczajowy Polska 2026
20:00 **Cash Out 2** - film sens. ** USA 2025, reż. Randall Emmett, wyk. Gina Gershon, John Travolta, Lukas Haas (125 min)
22:05 **Bałkańska vendetta (Kill Them All)** ** - film sens. USA 2017, reż. Peter Malota, wyk. Jean-Claude Van Damme (120 min)
00:05 **Kod 211 (211)** * - film akcji USA/Bułgaria 2018, reż. York Alec Shackleton (115 min)
02:00 **Dzielnica strachu III**

TVN7

05:20 Ten moment (3/20) - serial fab.-dok. Polska 2015
05:55 Szkoła (10,11,12/72) - serial fab.-dok. Polska 2018
08:45 Ukryta prawda (1,54,55/60) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2010
13:55 Detektywi III (49/60) - serial fab.-dok. Polska 2024
15:00 Szpital św. Anny IV (21) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (15/67)
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko (25) - serial fabularno-dok. Polska 2020
19:00 Ukryta prawda (31/60)
20:00 **Hotel Paradise** (27) - real tv Polska 2026
21:00 **Sanctum** - film przyg. ** Australia/USA 2011, reż. Alister Grierson, wyk. Richard Roxburgh, Rhys Wakefield, Alice Parkinson, Dan Wyllie (140 min)
23:20 **Ocean's Eleven: Ryzykowna gra (Ocean's Eleven)** *** - film sens. USA 2001, reż. Steven Soderbergh, wyk. George Clooney (145 min)
01:45 **Mówię Wam** (8) - mag.

MEZZO

12:40 Mozart: V koncert fortepianowy – Malcom Frager
13:15 Giuseppe Verdi: Trubadur - opera Włochy 2022
15:35 Les grands moments de la musique: Sergiu Celibidache i Filharmonicy Berlińscy - muzyka klasyczna
16:25 John Coltrane – Comblain La Tour Jazz Festival 1965 - koncert B 1965
17:20 Filharmonicy Berlińscy, Kirill Pietrienko: Europakonzert 2022
18:40 Steve Reich – Colin Currie Group. Międzynarodowy Festiwal w Edynburgu
20:30 So What ?! – Friedrich Gulda - film dok. Niemcy 2002
21:25 Steinway & Sons
21:40 Il Giardino Armonico, Giovanni Antonini: Haydn, Pory roku - muzyka klasyczna

PULS 2

11:35 Tomek i przyjaciele: Naprzód lokomotywy! 28 (5,6)
12:00 Lwia Straż (4/26)
12:35 Lwia Straż (1/26)
13:00 Nowe przygody Kubusia Puchatka
13:35 Smerfy (33/39)
14:00 Baranek Shaun IV
14:35 Marta mówi!
15:00 Miraculous VI
16:00 Patryk Rozgwiazda Show (5,6/26) - serial anim.
17:00 SpongeBob Kanciastoporty IX (5,6/26)
18:00 Pingwiny z Madagaskaru II (29,30/39)
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (20) - serial obycz.
21:00 Dzielnica strachu IV
23:00 Wstydliwe choroby: nietypowe przypadłości
01:00 Dzielnica strachu IV (5)

TV4

07:00 Strażnik Teksasu IV (17/27) - serial sens. USA 1997
07:55 Bogaty dom – biedny dom VIII (10) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci
11:55 Na ratunek 112 XVI (21,22) - serial fabularno-dok.
12:55 Trudne sprawy XVI (5,6,7,31/40) - serial fab.-dok.
16:55 Łowcy skarbów. Kto da więcej (458) - reality show
18:00 Policjantki i policjanci XXV (30,31) - serial obycz.
20:05 Uroczysko VI (25) - serial krym. Polska 2026
20:40 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (25)
21:40 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (25) - serial krym.
22:45 Opowiem ci o zbrodni II
23:10 Krwawe igrzyska - film sens. Hongkong 2016
01:20 Love Island V (29)

METRO

07:30 Szpital (1,2,3/68)
10:30 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:30 Szkoła (9/67)
13:30 Bez kompleksów (3)
14:30 Za głosem serca - telenowela Brazylia 2023
15:35 Druga szansa (4) - serial obycz. Polska 2016
16:45 The Floor (15, 16)
18:00 Złomowisko PL VI - serial dok. Polska 2018
19:00 Kartoteka VIII (21,22) - serial fabularno-dok.
21:05 Kryminalni III (8,9/13) - serial krym. Polska 2005, wyk. Marek Włodarczyk
23:15 Hannibal II (12/13) - serial grozy USA 2014
00:20 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VIII (8/12)
01:20 Szpital (54/67)
02:20 Szkoła (16/67)

PONIEDZIAŁEK 12.10

STOPKLATKA

08:40 Robert Makłowicz (149) - mag. kulinarny
09:45 Wojny magazynowe: Kanada (7,8/12) - serial dok. Kanada 2014, wyk. Syd Bolton
11:00 Aukcja w ciemno II (10/13) - serial dok.
12:00 Katastrofy w przestworzach XI (4,7,3/13) - serial dok. Kanada 2012
15:00 Zajazd. Będzie się działo II (2,3) - serial fabularno-dok.
17:00 Katastrofy w przestworzach VI (1/5) - serial dok. Kan. 2007
18:05 Wojny magazynowe: Kanada (9,10/12)
19:10 Aukcja w ciemno II (12/26) - serial dok.
20:00 S.W.A.T.: Under Siege ** - film sens. USA 2017, reż. Tony Giglio, wyk. Sam Jaeger, Adrianne Palicki (115 min)
21:55 Ekstradycja III (6,7/10) - serial sens. Polska 1998, wyk. Marek Kondrat, Janusz Gajos, Henryk Bista
00:35 I stanie się koniec (End of Days) ** - film sens. USA 1999, reż. Peter Hyams (150 min)

ALE KINO+

08:50 The Office PL II (3,4/12) - serial komediowy
10:00 Patience II (5,6/8) - serial krym. Wlk. Brytania 2026
12:10 Zbrodnie na wybrzeżu II (3/3) - serial krym.
14:05 Nora Roberts – Niebo Montany (Montana Sky) ** - thriller USA 06, reż. Mike Robe, wyk. Ashley Williams, Charlotte Ross (120 min)
16:05 Pęknięte lustro (The Mirror Crack'd) *** - komedia krym. Wlk. Brytania 1980, reż. Guy Hamilton, wyk. Angela Lansbury (130 min)
18:15 Zbrodnie na wybrzeżu III (1/2) - serial krym. Niemcy 2025, wyk. Pia-Micaela Barucki, Hendrik Duryn, Florian Panzner
20:10 Sicario 2: Soldado *** - film sens. USA/Meksyk/Włochy 2018, reż. Stefano Sollima, wyk. Benicio del Toro, Josh Brolin (145 min)
22:35 Koniec lata (1,2/6)
01:05 Żużel - dramat obycz. ** Polska 2020, reż. Dorota Kędzierzawska, wyk. Tomasz Ziętek (130 min)

TVP KULTURA

08:20 Tamte lata, tamte dni
09:00 Dyrektorzy (3)
10:40 Tatarak - dramat **** obycz. Polska 2009, reż. Andrzej Wajda (95 min)
12:15 Nazywają mnie Terence Hill - film dok.
13:35 Kosmos 1999 II (13/24)
14:40 Sherlock Holmes: Mistrz szantażu (Sherlock Holmes – The Master Blackmailer) *** - film krym. Wlk. Brytania 1991, reż. Peter Hammond (120 min)
16:40 Dyrektorzy (4) - serial obycz. Polska 1975
18:15 Dobry tytuł (56)
18:55 Rawhide III (24)
20:00 Imperium słońca (Empire of the Sun) ** - dramat wojenny USA 1987, reż. Steven Spielberg (160 min)
22:40 Misja (The Mission) ***** - dramat hist. Wlk. Brytania/Francja 1986, reż. Roland Joffé, wyk. Robert De Niro (135 min)
00:55 Cud purymowy *** - komedia Polska 2000, reż. Izabella Cywińska, wyk. Sławomir Orzechowski (70 min)

HBO

08:30 Harry Potter i więzień Azkabanu *** - film przygodowy Wlk. Brytania/USA 2004 (135 min)
10:45 Harry Potter i Czara Ognia *** - film przyg. USA/Wlk. Bryt. 2005 (150 min)
13:15 Longing - komediodramat USA/Kanada/Izrael ** 2024 (110 min)
15:05 Leonardo. Odkrywca *** - film animowany Irlandia/Francja/USA/Iran 2023 (100 min)
16:45 Dzikie łowy - komediodramat **** Nowa Zelandia 2016 (95 min)
18:20 Życie - dramat obycz. **** Wlk. Brytania/Japonia/Szwecja/Belgia/Finlandia 2022 (100 min)
20:00 Droga Anglio (1/4) - miniserial Wlk. Bryt. 26
21:00 Druga młodość (5)
21:35 Lodowy szlak: Zemsta ** - film sens. USA 2025, reż. Jonathan Hensleigh, wyk. Liam Neeson (110 min)
23:25 Obecność IV: Ostatnie namaszczenie *** - horror USA/Wlk. Brytania/Kanada 2025 (135 min)
01:40 Zaginiona dziewczyna **** - thriller USA 2014, reż. David Fincher (145 min)

CANAL+ PREMIUM

09:55 Łapu-Capu (243)
10:10 Masz ci los! - komedia *** Polska 23 (90 min)
11:40 Koncert Elton John & Brandi Carlie - koncert
12:35 Kiler - komedia Polska **** 1997, reż. Juliusz Machulski, wyk. Cezary Pazura, Janusz Rewiński, Jerzy Stuhr (105 min)
14:20 Luca: Legenda Ferrari (1, 2) - film dok.
16:05 Premierowa jazda
16:20 Chopin, Chopin! - dramat *** obycz. Polska 2025, reż. Michał Kwieciński, wyk. Eryk Kulm (130 min)
18:30 Balony - film krótkom. Polska 2024 (30 min)
19:00 Łapu-Capu (244)
19:05 Ultimatum Bourne'a **** - film sensacyjny USA/Niemcy/Francja/Hiszpania 2007 (115 min)
21:00 Apollo w ogniu: Apollo Has Fallen (6/8) - serial sensacyjny Francja/Wlk. Brytania/USA 2026
21:45 Pojedynek - dramat *** wojenny Cypr/Irlandia/PL/Ukr. 2025 (110 min)
23:35 Protector - film sens. ** USA 2025 (95 min)
01:10 Kraina mroku - thriller *** USA 2025 (105 min)

KINO POLSKA

07:35 Polska z góry. Nad wodą II (2,3) - serial dok.
08:40 Quo vadis - film hist. Polska/USA 2001, reż. Jerzy Kawalerowicz, wyk. Paweł Deląg, Magdalena Mielcarz
12:25 Podróże Pana Kleksa: Wysłannicy Bajdocji (1) - film dla dzieci ZSRR/Polska 1985, reż. Krzysztof Gradowski
14:20 Podróże Pana Kleksa: Wyspa Wynalazców (2) - film dla dzieci ZSRR/Polska 1985
15:55 Ranking Naj Polskiego Kina - serial dok. Polska 2024
16:45 Nibylandex - film krótkom. Polska 2026
17:10 Stawka większa niż życie (4,5) - serial wojenny
20:00 Och, Karol! - komedia Polska 1985, reż. Roman Załuski, wyk. Jan Piechociński, Dorota Kamińska, Marta Klubowicz, Danuta Kowalska, Jolanta Nowak, Urszula, Ewa Sałacka, Zofia Czerwińska
22:05 Trick - film sens. Polska 2010, reż. Jan Hryniak, wyk. Piotr Adamczyk, Karolina Gruszka, Andrzej Chyra, Robert Więckiewicz, Marian Dziędziel, Jerzy Trela
00:05 Dzień kobiet - dramat obycz. Polska 2012, reż. Maria Sadowska, wyk. Katarzyna Kwiatkowska, Eryk Lubos

POLSAT FILM

07:30 Doktor Martin III (6/7)
08:30 Przyjaciółki XXIII (1,2)
10:30 Świat według Kiepskich (1,5,12,7,11,15/34) - serial kom.
14:35 Parada serc - komedia Polska 2022, reż. Filip Zylber
16:50 Legenda Herkulesa - film sens. USA/Bułg./Niemcy 2014, reż. Renny Harlin
18:50 28 dni - komediodramat USA 2000, reż. Betty Thomas
21:00 Menu - horror USA 2022, reż. Mark Mylod
23:20 Przymierze - film sens. USA/Wlk. Brytania 2023
01:50 48 h. Zaginieni II

WARNER TV

08:05 Prawo Agaty (11,12)
10:00 Bajer z Bel-Air IV
10:55 Cudotwórcy (5,6/7)
11:50 Teraz albo nigdy! III (5,6)
13:50 Bajer z Bel-Air IV (18,19,20,21/26) - serial kom.
15:45 Cudotwórcy (5,6,7,1/7)
17:40 Pokerowy blef - komediodramat USA/Niemcy/Aus. 2007, reż. Curtis Hanson
20:10 Pan Niania - komedia USA 93, reż. Michael Gottlieb
22:00 Wysłannik przyszłości - film s.f. USA 1997
01:30 Godziny szczytu III - komedia USA/Niemcy 2007

CINEMAX

13:40 Człowiek z Rzymu - komediodramat Hol./Niemcy 2022, reż. Jaap van Heusden
15:30 Człowiek magnes - komedia Hol./Luks./B 2023
17:00 Ostatni Żyd na osiedlu - komediodramat Francja 2024
18:30 Co ci jest, dziewczyno - dramat obycz. Słowenia/Wł./Chorwacja/Serbia 2025
20:00 Upadek Herkulesa - dramat obycz. Dania 2025
21:45 Mozzarella - dramat obyczajowy Włochy 2024
23:15 Dziewczyny jak złoto - komedia Kanada 2025

TVN FABUŁA

07:45 Detektywi - serial dok.
09:50 Młode gliny (26/50)
10:55 Lekarze V (9)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (27/50)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej
17:10 Po pierwsze kino (6)
17:20 Godzilla 2: Król potworów - film sens. USA/Jap./Chiny 2019, reż. Michael Dougherty
20:00 Snajper - dramat woj. USA 2014, reż. Clint Eastwood
22:50 Tammy - kom. USA 2013
00:50 Wielki Mike - dramat obyczajowy USA 2009

FILMBOX+ ONE

11:50 Zagadki kryminalne nowej panny Fisher (3/4)
12:50 Morderstwa według Agathy Christie III: W otwarte karty (6) - film kryminalny Francja/Szwajcaria 2014
15:00 Strażnik Teksasu VI (16,17/25) - serial sens.
17:05 Vera XI - serial krym.
18:55 Poirot (1/10)
20:00 Uprowadzona - thriller USA/Francja 2008, reż. Pierre Morel, wyk. Liam Neeson
22:00 Co z oczu, to z serca - kom. krym. USA 1998
00:45 Cenny ładunek - film sensacyjny Kanada 2016

PARAMOUNT

07:30 Czarodziejki V
09:25 Policyjna grupa pościgowa XXI - serial dok.
10:30 Pingwiny z Madagaskaru
11:00 Tysiąc słów - komedia USA 2012, reż. Brian Robbins
13:00 Czarodziejki V
15:00 Szkoła stewardes - komedia romantyczna USA 2003, reż. Bruno Barreto
16:50 Mission: Impossible – Fallout - film sens. USA 2018
20:00 Transformers - film s.f. USA 2007, reż. Michael Bay, wyk. Shia LaBeouf, Megan Fox
23:00 Uprowadzona II - film sensacyjny Francja 2012

ROMANCE TV

08:45 Górski lekarz (1) - serial obycz. Niemcy/Austria 2026
09:40 Doktor Maiwald (1/2)
11:30 Diagnoza Betty
13:25 Emilie Richards: Decyzja serca - film obycz. Niemcy 2011
15:20 Przepis na miłość - film obyczajowy USA 2019
17:05 Gabinet z widokiem na morze - serial obyczajowy
19:00 Górski lekarz (1)
20:00 Serca pod drzewem oliwnym - komedia romant. USA 2023, reż. John Murlowski
21:50 Gabinet z widokiem na morze - serial obyczajowy
23:45 Górski lekarz (1)

AMC

09:25 Uczeń Merlina (2) - film fantasy USA/Kanada 2006
11:20 Płonąca pułapka - dramat obycz. USA 2004
13:40 Zagadki Sfinksa - film s.f. Wlk. Brytania/Kanada 2008, reż. George Mendeluk
15:40 Powiedz „tak" - komedia romant. USA/Niemcy 2001
17:50 Iluzjonista - thriller USA/Czechy 2006, reż. Neil Burger
20:15 Underworld: Wojny krwi - thriller USA 2016
22:00 Terror III - serial grozy
22:50 Przekręt - komedia kryminalna Wlk. Brytania/USA 2000, reż. Guy Ritchie

AXN

08:25 Agenci NCIS XI (3/24)
09:25 Castle VIII (20,21/22)
11:15 Rekrut VII (7,8/18)
13:10 Agenci NCIS XI (4,5/24)
15:05 FBI: Most Wanted II
17:05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas IX (21,22/24)
19:05 Castle VIII (22,1/22)
21:00 FBI VI (4/13) - serial sensacyjny USA 2024
22:00 FBI: Most Wanted V (7/13) - serial krym. USA 2024
23:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas IX (21,22/24)
00:45 Castle VIII (22/22)

EPIC DRAMA

08:30 Detektyw Murdoch XVIII
09:25 Wszystkie stworzenia duże i małe V - serial obycz.
10:30 Lekarze na start
11:55 Zatraceni w miłości
13:00 Morderstwo w małym mieście II (7) - serial krym.
13:55 Agenci NCIS XVII (1/20)
14:50 Panna Marple IV (2/4)
16:50 Poirot IV (1/3)
19:00 Agenci NCIS XVII (2/20)
19:55 Poirot III (10/11)
21:00 Montmartre (5/8)
22:05 Panna Scarlet VI (2/6) - serial kryminalny
23:15 Poirot III (10/11)
00:20 Agenci NCIS XVII (2/20)

TVN STYLE

11:20 Dobrze zrobione w domu (6) - mag. Polska 2026
11:30 Zgłoś remont (1)
12:25 Ugotowani (12)
13:30 Kuchenne rewolucje
15:40 Ugotowani (8)
16:40 Mniej znaczy więcej. Live Better For Less (5, 6)
17:45 Kuchenne rewolucje (10, 11, 12) - reality show
20:50 Jestem z Polski XVIII (3,5/14) - serial dok.
22:50 Hotel Paradise (27)
23:45 EuroPOLKI studentki (2)
00:45 Pojedynek na podróże (7) - program rozrywkowy

TVN TURBO

08:10 DeFacto (8, 9)
09:00 Fani czterech kółek XVII
10:00 Raport Turbo (5085)
10:15 Samochód marzeń (10)
11:15 Wojny samochodowe
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować V
18:00 Raport Turbo (5086)
18:15 Wojny samochodowe (6)
19:15 Kupione, zrobione, sprzedane (2/10) - serial dok.
20:15 Ciężarówką przez pół świata (6/9) - serial dok.
21:15 Zawodowi handlarze (6)
22:00 Raport Turbo (5086)

BBC FIRST

08:40 Zagadki doktora Blake'a
09:40 Z pamiętnika położnej
10:40 Ojciec Brown V (15,1/15)
12:35 McDonald i Dodds III
14:15 Tajemnice Majorki (6/10)
15:10 Powrót do raju (6/6)
16:15 Tajemnice Brokenwood
18:00 Morderstwa w Midsomer XXII (5/6) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XIII
21:00 Zbrodnie Saint-Pierre II
22:00 Zbrodnie na Szetlandach
23:05 Zbrodnie Saint-Pierre (10) - serial krym. Kanada 2025
00:00 Tajemnice Majorki

FX

08:00 Kości III (2/15)
09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIV (6/22)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (6,7/25)
11:50 Castle II (2/24)
12:50 Lucyfer (12/13)
13:45 FBI V (15/23)
14:40 Agenci NCIS (13/23)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (8,9/25)
17:25 Z Archiwum X IV (6,7/24)
19:15 FBI V (16/23)
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (6,7/17)
22:00 The Hunting Party II (13/13) - serial krym. USA 2026

HGTV

09:00 Nowe życie w starym domu: witajcie we Włoszech
11:00 Wymarzony dom za granicą - serial dok.
12:00 Wymarzony dom w 100 dni VI (1) - serial dok. USA 2024
14:00 Odlotowy ogród (11)
14:35 Mieszkanie na miarę IV
16:30 Polowanie na ogród III
18:10 Najbrzydsze podwórko w dzielnicy - serial dok.
19:10 Weekendowa metamorfoza (6) - reality show
20:05 Zgłoś remont (2)
21:05 Dorota was urządzi III
22:35 Dobrze zrobione w domu

BBC LIFESTYLE

09:25 Zapraszam do stołu (7)
09:55 Bake off: zawodowcy
11:00 Najpiękniej ukryte hotele (2/6) - serial dok.
12:05 Mistrzowie ceramiki (6)
13:05 Najlepszy konsultant ślubny (6) - program rozrywkowy Wlk. Brytania 2023
14:25 Wielkie brytyjskie wypieki (2) - pr. rozrywkowy
15:55 Mistrzowie szycia (6)
17:05 Zapraszam do stołu (6)
17:40 Masterchef: Australia
19:45 Wielkie brytyjskie wypieki (3) - pr. rozrywkowy
21:00 Hotel Savoy (5)
22:00 Karaiby: raj miliarderów

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół VI (1/24)
08:55 Przyjaciele IV (16,17,18, 19,20,21/24) - serial kom.
11:55 Teoria wielkiego podrywu
14:30 Dwóch i pół (2,3,4,5/24)
16:30 Przyjaciele IV (22,23, 24,1/24) - serial kom.
18:30 Hoży doktorzy (1,2/24)
19:30 Duchy II (13,14/22)
20:30 Teoria wielkiego podrywu (17,3,7,11/17)
22:30 The Office PL II (2/12)
23:05 Comedy Club (5, 6)
00:05 Miasteczko South Park XI (8,9/14) - serial anim.

TVP SERIALE

08:30 Komisarz Alex XI (4)
09:20 Rodzinka.pl VIII (2)
09:55 Klan - telenowela
10:30 Ranczo III (13/13)
11:25 M jak miłość
12:25 Komisarz Alex XXVI (6)
13:20 Kulisy serialu „Ojciec Mateusz" (20) - felieton
13:30 Ojciec Mateusz (7,8)
15:30 Komisarz Alex XI (5)
16:20 Na sygnale
17:25 Ranczo IV (2,3/13)
19:30 Ojciec Mateusz (9,8) - serial krym. Polska 2009
21:30 Ranczo IV (4,5/13)
23:30 Ojciec Mateusz (10)
00:20 Na sygnale

CANAL+ KUCHNIA

13:45 Azjatycka kuchnia Evy Pau (4, 5) - mag. kulinarny
14:40 ABC gotowania – kuchnia amerykańska (5, 6)
15:45 Domowa piekarnia Kucharskiego (1, 2) - mag.
16:40 Gotuj taniej z Jamiem (5)
17:35 Jamie: uczta za mniej - mag. kulinarny Wlk. Bryt. 2026
18:35 Planeta słodyczy (2)
19:10 Maximum Foodie V (6,7)
20:20 Klejnoty Morza Śródziemnego - serial dok.
21:15 Anthony Bourdain IX
23:50 Mistrzowie przekąsek w akcji – Nowa Zelandia (2)

CANAL+ DOMO

08:00 Remont w 48h (13)
08:30 Dom w miesiąc (1)
09:00 Twój kawałek ogrodu
10:00 Gardeners' World (8)
11:10 Ucieczka na wieś XXIII
12:10 Wielkie Projekty: Szwecja IV (5/6) - serial dok.
13:05 W mieście czy na wsi
14:05 Liczy się miejsce (2, 3)
15:55 Meblokreacje (2, 3)
16:50 Gardeners' World (11)
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie Projekty V (1/8)
20:00 Daleko od miasta XII
21:00 Liczy się miejsce (3)
22:00 Wielkie projekty X
22:55 W mieście czy na wsi

PLANETE+

15:45 360° – świat bez granic
16:50 Świat z góry VII (14/14)
17:25 Premiera: Świat z góry XIII (1) - serial dok.
17:55 Dokąd dzisiaj? IV (82)
18:15 Polska z góry. Blokowiska
18:40 Premiera: Polska z góry. Blokowiska (7) - serial dok.
19:10 Mam zamek III (6)
19:40 Ewangelia dobrobytu. Historia kapitalizmu (1/3)
20:50 Tutanchamon: wielkie odkrycie - film dok. F 2022
22:00 Co kryje „Straż nocna" Rembrandta? (4) - serial dok.

DISCOVERY CHANNEL

08:00 Zoom na architekturę VI
09:00 Gorączka złota: przed sezonem (2/8) - serial dok.
10:00 Budowa na końcu świata (3/7) - serial dok.
11:00 Klan z Alaski II (4/16)
12:00 Fani czterech kółek XVIII
13:00 Człowiek kontra niedźwiedź (6/8) - serial dok.
14:00 Nagi instynkt przetrwania: Elita V (3/11) - serial dok.
15:00 Złomowisko PL X
16:00 Kroniki policyjne
17:00 Od samochodu do domu
18:00 Fani czterech kółek
22:00 Od samochodu do domu
23:00 Kroniki policyjne II

TVP HISTORIA

10:45 Pole chwały - film dok.
11:55 Plaże Europy (3/6)
13:00 Zapomniane dyktatury w Europie (2/2) - serial dok.
14:00 Stawka większa niż życie - serial wojenny
15:05 Sensacje XX wieku
17:35 Wojenne dziewczyny III
18:30 Ex libris - mag.
19:00 Kazimierz Pułaski – bohater dwóch narodów
20:00 Sfora (4/9)
21:05 Berlin 1945. Dziennik miasta (3) - historia
22:10 Otchłań: powstanie i upadek nazizmu (5/10)

HISTORY

11:10 Absurdy przeszłości: historie pełne ryzyka II (4)
12:10 Gwiazdy lombardu XX
13:05 Starożytni kosmici XIV
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata V (4/18)
14:50 Największe tajemnice świata VI (17/20) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
16:15 Ranczo kosmitów VII (6)
17:10 II wojna światowa: walka o Europę (7/8) - serial dok.
18:10 Największe tajemnice świata VI (13/20) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XII
22:00 Największe tajemnice świata VII (6) - serial dok.

NATIONAL GEOGRAPHIC

10:00 Niszczycielskie żywioły
11:00 Pogodowe anomalie
12:00 Katastrofa w przestworzach XIX (6,7,2,5/10)
16:00 Ukryte pod miastami
17:00 Odkopać historię (4)
18:00 Tajemnice wojny
19:00 Sztuka obrony: wojny w Europie (2/6) - serial dok.
20:00 Katastrofa w przestworzach XXI (6/10) - serial dok.
21:00 Katastrofa w przestworzach: raport specjalny III
22:00 Premiera: Ikony lotnictwa (10/10) - serial dok.

FOCUS TV

08:55 Wehikuł czasu
09:00 Starożytni kosmici X
10:00 Gwiazdy lombardu XXV
12:00 Niezwykłe megakonstrukcje ZSRR - serial dok.
12:30 Broń w hollywoodzkich filmach II (2) - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii V
14:00 Okręty wojenne III (6/8)
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII (12/20)
16:00 Dorwać tuńczyka V
18:00 Rolnicy. Podlasie VI
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Słynne ucieczki II wojny światowej - serial dok.
22:00 Skanowanie historii

BBC EARTH

09:25 Planeta Ziemia III III
10:30 Życie na pustkowiu XI
11:30 Skarby przeszłości i ich tajemnice II (2/7) - serial dok.
12:30 Wyspy Atlantyku (2/3)
13:35 Planeta Ziemia III III
14:40 W okowach mrozu VIII
15:40 Życie na pustkowiu XI
16:40 Przez nieznaną Afrykę
17:40 Planeta Ziemia III III
18:40 Wyspy Atlantyku
19:45 Fenomeny współczesnego życia III (4/5) - serial dok.
20:55 W okowach mrozu X
22:55 Dzikie zakątki Ziemi z Simonem Reevem II

POLSAT VIASAT HISTORY

10:55 Militarny ranking (10/10)
12:00 Naziści: korzenie zła (5)
12:55 Cesarz: powstanie i upadek dynastii (1,2,3/3)
15:50 Królowie-zabójcy (3/6)
16:45 II wojna światowa: cena imperium (13/13) - serial dok.
17:50 Tajne bronie II wojny światowej (1/6) - serial dok.
18:55 Historia sprawiedliwości (6) - serial dokumentalny
19:50 Odnaleziona: tajemnica szamanki - film dok.
21:00 Geografia wojny: II wojna światowa - serial dok.
22:10 Starożytne Pompeje – tajemnice Oplontis (1)

WTOREK 13.10

Od A do Z

BARRY SEAL: KRÓL PRZEMYTU ★★★
film sens., USA 2017, reż. Doug Liman, wyk. Tom Cruise, Domhnall Gleeson, Sarah Wright
21:50 | canal+ premium
Oparta na faktach historia pilota, który działając na zlecenie CIA, w latach 80. XX wieku uczestniczył w przemycie narkotyków, z którego finansowano antykomunistyczne siły w Nikaragui. Plus Tom Cruise.

CÓRKI DANCINGU ★★★
musical, Polska 2015, reż. Agnieszka Smoczyńska, wyk. Kinga Preis, Michalina Olszańska, Marta Mazurek
23:00 | tvp 2
Obsypywane nagrodami i zarazem wygwizdywane dziwadełko o lekko sodomicznym zabarwieniu: w Warszawie lat 80. pojawiają się dwie syreny, szybko podbijające (pół)światek PRL-owskiego show-biznesu

CZARNE BRACTWO. BLACKKKLANSMAN ★★★★
film biograficzny, USA/Chiny 2018, reż. Spike Lee, wyk. John David Washington, Adam Driver, Alec Baldwin
21:50 | hbo
Historia z lat 70. XX wieku – niewiarygodna, ale prawdziwa: dwaj policjanci, w tym czarnoskóry, podejmują się penetracji struktur rasistowskiego Ku Klux Klanu w Colorado Springs. Oscar za scenariusz.

CZAS ROZLICZENIA ★★
film akcji, USA/Kanada 2019, reż. Shawn Ku, wyk. Nicolas Cage, Benjamin Bratt
20:00 | tv puls
Po kilkunastoletnim wyroku za zbrodnie, których nie popełnił, gangster wychodzi na wolność. Co okaże się ważniejsze: nawiązanie utraconego kontaktu z synem czy zemsta na nielojalnych wspólnikach?

CZŁOWIEK W MROKU ★★
film sens., USA 2023, reż. James Cullen Bressack, wyk. Jean-Claude Van Damme, Emerson Min, Kristanna Loken
21:50 | stopklatka
Jean-Claude Van Damme jako agent Interpolu, który po śmierci zaufanego informatora zgodnie z daną obietnicą musi po latach wkroczyć w sam środek wojny gangów, by chronić jego syna. Rutyna.

Wujowy dwór

23:40 | canal+ premium ★★★

· FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Slapstickowa parodia brytyjskich dramatów w stylu „Downton Abbey": aby zachować dziedzictwo pozbawiona męskiego potomka arystokratyczna rodzina szuka spokrewnionego kandydata na męża dla jednej z córek.

KOMEDIA
WLK. BRYTANIA/USA 2025, REŻ.REŻ. JIM O'HANLON, WYK. THOMASIN MCKENZIE, BEN RADCLIFFE, DAMIAN LEWIS

FOXCATCHER ★★★★
dramat obycz., USA 2014, reż. Bennett Miller, wyk. Steve Carell, Channing Tatum, Mark Ruffalo
22:00 | cinemax
Na faktach: Steve Carrell na poważnie jako John du Pont – amerykański milioner, który próbując przekuć swoje nadmierne ambicje w rzeczywistość założył ośrodek treningowy dla zapaśniczej kadry USA.

HISTORIE MIŁOSNE ★★★★
dramat obycz., Polska 1997, reż. Jerzy Stuhr, wyk. Jerzy Stuhr, Katarzyna Figura, Dominika Ostałowska
20:00 | kino polska
Jerzy Stuhr za i przed kamerą w hołdzie Krzysztofowi Kieślowskiemu: cztery nowele o miłości, przed którą nie powinno się uciekać. Na poły zabawne, na poły poważne. Skłania do refleksji.

IKONA MODY ★★
dramat obycz., Francja/USA 2025, reż. Alice Winocour, wyk. Angelina Jolie, Anyier Anei, Louis Garrel
20:00 | canal+ premium
Świat okiem Angeliny Jolie jako amerykańskiej reżyserki filmowej, która pod przepychem paryskiego Tygodnia Mody dostrzega ogół problemów współczesnego świata, a zwłaszcza zamieszkujących go kobiet.

KRAWIEC Z PANAMY ★★★
thriller, USA/Irlandia 2001, reż. John Boorman, wyk. Pierce Brosnan, Geoffrey Rush, Jamie Lee Curtis
22:35 | ale kino+ hd
Czytając Johna Le Carré: skompromitowany szpieg na zesłaniu w Panamie, szukając możliwości powrotu do centrali, wymusza współpracę na krawcu, który zamiast informacji podsuwa mu fałszywki.

LOKAL ZAMKNIĘTY ★★
komedia, Polska 2021, reż. Krzysztof Jankowski, wyk. Janusz Chabior, Magdalena Kaczmarek, Mateusz Damięcki
21:50 | kino polska
Kino pandemiczne po polsku: panowie planują włamanie do domu skorumpowanego polityka przez sąsiadującą z nim agencję towarzyską. Nagle sanepid zamyka lokal wraz z jego klientami na okres kwarantanny.

MEXICAN ★★★
komedia sensacyjna, USA/Meksyk 2001, reż. Gore Verbinski, wyk. Brad Pitt, Julia Roberts, James Gandolfini
22:10 | tvp 1
Brad Pitt i Julia Roberts w poszukiwaniu legendarnego rewolweru, będącego obiektem pożądań mafii. Pastisz kulawy, ale miejscami zabawny. Plus James Gandolfini sprzed „Rodziny Soprano", który kradnie show.

NA WŁASNĄ RĘKĘ ★★
film sens., USA/Meksyk 2002, reż. Andrew Davis, wyk. Arnold Schwarzenegger, Francesca Neri, Elias Koteas
21:00 | tvn 7
Arnold Schwarzenegger z popiołów: jako amerykański strażak, który zamienia się w jednoosobową armię walczącą z kolumbijskimi terrorystami. Krwawa rutyna.

PRAWO ZEMSTY ★★★
thriller, USA 2009, reż. F. Gary Gray, wyk. Jamie Foxx, Gerard Butler, Colm Meaney
22:10 | tv puls
Człowiek, któremu zamordowano żonę i córkę, bierze sprawiedliwość w swoje ręce: gotów jest grozić śmiercią nawet prokuratorowi, który poszedł na układ z jednym z morderców. Mocne kino pod rozwagę.

PRZYMIERZE ★★★★
film sens., USA/Wlk. Brytania 2023, reż. Guy Ritchie, wyk. Jake Gyllenhaal, Dar Salim, Sean Sagar
20:00 | cinemax
Po wyjściu Amerykanów z Afganistanu niedawny weteran wraca tam, by odnaleźć porzuconego na pastwę talibów miejscowego tłumacza, który uratował mu życie w trakcie niebezpiecznej misji.

KONRAD J. ZARĘBSKI

WTOREK 13.10

TVP1

07:00 Msza święta
07:30 Kościół z bliska (739)
08:00 Serwis Info
08:25 Zaraz wracam (20)
09:00 Ranczo III (3/13)
10:00 Komisarz Alex III (1/13) - serial krym. Polska 2013
11:00 Ojciec Mateusz XXII (11)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:40 Magazyn rolniczy (764)
12:55 Rybołów - film dok.
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info
15:10 Reporterzy (633)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5984)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 Felicita (15) - serial obycz. PL/Wł. 2026
21:05 Sekielski wieczorową porą (41) - magazyn
22:10 Mexican (The Mexican) ★★★ - komedia sensacyjna USA/Meksyk 2001, reż. Gore Verbinski, wyk. Brad Pitt, Julia Roberts, James Gandolfini, J.K. Simmons (130 min)
00:20 Miłosna rozgrywka (Something to Talk About) ★★ - komediodramat USA 1995 (115 min)

TVP2

05:35 M jak miłość
06:25 Silny jak twierdza - reportaż Polska 2026
06:55 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7705) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7705) - mag. Polska 2026
11:45 Rosół polski (42)
12:25 Koło fortuny (2102)
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1091)
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny (2103)
16:35 Familiada (3064)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque (1092)
18:50 Jeden z dziesięciu (6) - teleturniej Polska 2026
19:25 Barwy szczęścia

20:05 Barwy szczęścia - serial obycz. Polska 2026
20:40 Kulisy serialu „M jak miłość" (1681)
20:50 M jak miłość - serial obycz. Polska 2026
21:50 Na sygnale
23:00 Córki dancingu PO ★★★ - musical Polska 2015, reż. Agnieszka Smoczyńska (105 min)
00:45 Dzień patriotów (Patriots Day) ★★★★ - film sens. USA/Hongkong 2016, reż. Peter Berg, wyk. Mark Wahlberg (135 min)

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje - program reklamowy
06:00 Nowy dzień
08:20 Trudne sprawy XXIII (7/40) - serial fab.-dok. Polska 2022, wyk. Piotr Dobosz
09:20 Dlaczego ja? XXI (8,9,10) - serial fab.-dok.
12:20 Gliniarze Śląsk (30)
13:20 Gliniarze XVII (45,46) - serial fabularno-dok. Polska 2024, wyk. Arkadiusz Krygier
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (30) - serial fabularno-dok.
16:55 Gliniarze Śląsk (31) - serial krym. Polska 2026
18:00 Pierwsza miłość 50 (94) - serial obycz. Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport
19:15 Gość „Wydarzeń" (1013) - pr. publicystyczny
19:55 Milionerzy (144)

20:35 Szybcy i wściekli 8 (The Fate of the Furious) ★★★ - film sens. Chiny/USA/Japonia 2017, reż. F. Gary Gray, wyk. Vin Diesel, Jason Statham (165 min)
23:20 Kokainowy miś (Cocaine Bear) ★★ - thriller USA 25, reż. Elizabeth Banks (135 min)
01:35 Siła rażenia (Attack Force) ★ - film sens. USA/Wlk. Bryt./Rumunia 2006, reż. Michael Keusch (125 min)

TVN

05:40 Uwaga! (8106) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (41/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Katowice – „Meltini" 29 (4)
07:45 Dzień Dobry TVN (5804)
11:20 Doradca smaku (26) - mag. kulinarny Polska 2026
11:25 Kuchenne rewolucje
12:35 Kuchenne rewolucje: Krzeszyce – Pizzeria DaviOli/Bar Wurst XXIV (8) - reality show Polska 2022
13:40 Ukryta prawda (35,36/48) - serial fab.-dok.
15:45 Młode gliny II (7) - serial krym. Polska 2026
16:50 Szpital św. Anny IV (32) - serial obycz. Polska 2026
17:55 Detektywi VII (32) - serial fabularno-dok.
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8107) - mag.

20:15 Na Wspólnej - serial obycz. Polska 2026
20:50 The Floor (2) - teleturniej Polska 2026
21:30 Kuba Wojewódzki (7) - talk-show Polska 26
22:45 Na zabójczej ziemi (On Deadly Ground) ★ - film sens. USA 1994, reż. Steven Seagal, wyk. Steven Seagal, Michael Caine, Joan Chen (120 min)
00:45 Superwizjer (1354) - mag. reporterów
01:25 Uwaga! (8107)

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami (5,6/23) - serial krym. USA 1984, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XVI (13)
10:00 Zaklinaczka duchów III (6/18) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV
14:00 Rodzinny interes (16)
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XV (4,5) - serial obyczajowy Polska 2024
17:00 Rodzinny interes (17)
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (31,32) - serial obyczajowy Polska 2026
20:00 Czas rozliczenia (A Score to Settle) ★★ - film akcji USA/Kanada 2019, reż. Shawn Ku, wyk. Nicolas Cage, Benjamin Bratt, Noah Le Gros (130 min)
22:10 Prawo zemsty (Law Abiding Citizen) ★★★ - thriller USA 2009, reż. F. Gary Gray (140 min)
00:30 Odsiecz (American Siege) ★ - film sens. Kanada/USA 2021, reż. Edward Drake, wyk. Bruce Willis (105 min)

TVN7

05:20 Ten moment (4/20) - serial fab.-dok. Polska 2015
05:55 Szkoła (13,15,16/72)
08:45 Ukryta prawda (2,56,57/60) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2010
13:55 Detektywi III (50/60) - serial fabularno-dok.
15:00 Szpital św. Anny IV (22) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (16/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko (26) - serial fabularno-dok. Polska 2020
19:00 Ukryta prawda (32)
20:00 Hotel Paradise (28) - real tv Polska 2026
21:00 Na własną rękę (Collateral Damage) ★★ - film sens. USA/Meksyk 02, reż. Andrew Davis, wyk. Arnold Schwarzenegger (140 min)
23:20 Dungeons & Dragons: Złodziejski honor (Dungeons & Dragons: Honor Among Thieves) ★★★★ - film fantasy USA 2023 (165 min)
02:05 Hotel Paradise (27) - real tv Polska 2026

MEZZO

13:30 Alexandre Kantorow, Daniel Lozakovich, Gautier Capuçon: Mendelssohn, Brahms - muzyka klasyczna
14:35 Sinfonia Varsovia, Jacek Kaspszyk: Mahler, Krauze – Wratislavia Cantans
16:00 Orkiestra Filharmonii Narodowej, Krzysztof Urbański: Mozart, Górecki
17:50 Tisseurs de sons: Ludovico Einaudi, Hauschka, Joep Beving, Hania Rani
18:40 Filharmonicy Berlińscy, Kirił Gerstein, Kirił Pietrienko
20:30 Martin Donner, Claudio Monteverdi: Poppea // Poppea - balet Niemcy 2017
21:45 Alena Baeva, Królewska Orkiestra Filharmonii w Liège, Lionel Bringuier
23:05 Giuseppe Verdi: Ernani - opera Hiszpania 2023

PULS 2

10:35 Basia (13,14)
11:10 Gus. Mały – wielki rycerz (8,7/52) - serial anim.
11:35 Tomek i przyjaciele: Naprzód lokomotywy! 28 (6,7)
12:00 Lwia Straż (5,2/26)
13:00 Nowe przygody Kubusia Puchatka
13:35 Smerfy - serial anim.
14:00 Baranek Shaun IV
14:35 Marta mówi!
15:00 Miraculous VI
16:00 Patryk Rozgwiazda Show (6,7/26) - serial anim.
17:00 SpongeBob IX (6,7/26)
18:00 Pingwiny z Madagaskaru II (31,32/39)
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (21) - serial obycz.
21:00 Dzielnica strachu IV
23:00 Wstydliwe choroby VII
01:00 Dzielnica strachu IV (6)

TV4

07:00 Strażnik Teksasu IV (19/27) - serial sens. USA 1997
07:55 Bogaty dom – biedny dom VIII (11) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci
11:55 Na ratunek 112 XVI (23,24) - serial fabularno-dok.
12:55 Trudne sprawy XVI (8,9,10,32/40) - serial fab.-dok.
16:55 Łowcy skarbów. Kto da więcej (459) - reality show
18:00 Policjantki i policjanci
20:05 Uroczysko VI (26)
20:40 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (26)
21:40 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (26) - serial krym.
22:45 Opowiem ci o zbrodni II (7) - serial dok. Polska 2019
23:10 Cold Creek Manor - thriller USA/Kanada/Wlk. Brytania 2003, reż. Mike Figgis
01:40 Love Island V (30)

METRO

07:25 Szpital (4,5,6/68)
10:20 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:20 Szkoła (10/67)
13:20 Brzydula - serial obyczajowy Polska 2009
14:30 Za głosem serca - telenowela Brazylia 2023
15:35 Druga szansa (5)
16:45 The Floor (17, 18)
18:00 Złomowisko PL VI - serial dok. Polska 2018
19:00 Kartoteka VIII (23,24) - serial fab.-dok. Polska 2015
21:05 Kryminalni III (10,11) - serial krym. Polska 2005
23:15 Hannibal II (13/13) - serial grozy USA 2014
00:20 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VIII (7/12)
01:20 Szpital (55/67)
02:20 Szkoła (17/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019

WTOREK 13.10

STOPKLATKA

08:50 **Robert Makłowicz** (206) - mag. kulinarny
09:45 **Wojny magazynowe: Kanada** (9,10/12) - serial dok. Kanada 2014
10:55 **Aukcja w ciemno II** (12/26) - serial dok.
12:00 **Katastrofy w przestworzach XI** (5,4/13) - serial dokumentalny
15:00 **Zajazd. Będzie się działo II** (3,4)
17:00 **Katastrofy w przestworzach VI** (2/5) - serial dok. Kan. 2007
18:05 **Wojny magazynowe: Kanada** (11,12/12) - serial dok. Kanada 2014
19:10 **Aukcja w ciemno II** (15,16/24) - serial dok. USA 2013
20:00 **Stój, bo mamuśka strzela! (Stop! Or My Mom Will Shoot)** ** - komedia sensacyjna USA 1992, reż. Roger Spottiswoode (110 min)
21:50 **Człowiek w mroku (Darkness of Man)** ** - film sens. USA 2023, reż. James Cullen Bressack (150 min)
00:20 **Walkiria (Valkyrie)** *** - dramat wojenny USA/Niemcy 2008 (145 min)

KINO POLSKA

07:35 Polska z góry. Nad wodą
08:40 Diabeł - film krótkometrażowy Polska 2022
09:00 Papierowe małżeństwo - komedia romantyczna Polska/Wlk. Brytania 1991
10:50 Zakazane piosenki - dramat wojenny Polska 1947
13:05 Piłsudski - film biograficzny Polska 2019
15:40 W zawieszeniu - dramat obyczajowy Polska 1987
17:25 Stawka większa niż życie (5,7/18) - serial woj. PL 1968, wyk. Stanisław Mikulski
20:00 Historie miłosne - dramat obycz. Polska 1997, reż. Jerzy Stuhr, wyk. Jerzy Stuhr, Katarzyna Figura, Dominika Ostałowska, Karolina Ostrożna, Teresa Sawicka, Jerzy Nowak, Jerzy Trela
21:50 Lokal zamknięty - komedia Polska 2021, reż. Krzysztof Jankowski, wyk. Janusz Chabior, Magdalena Kaczmarek, Mateusz Damięcki
23:35 Zgorszenie publiczne - komedia romantyczna Polska 2009, reż. Maciej Prykowski, wyk. Krzysztof Czeczot, Marian Dziędziel
01:35 Kingsajz - komedia Polska 1988, reż. Juliusz Machulski, wyk. Jacek Chmielnik, Jerzy Stuhr

ALE KINO+

08:45 **The Office PL II** (5,6/12) - serial komediowy
10:00 **Patience II** (7,8)
12:05 **Zbrodnie na wybrzeżu III** (1/2) - serial krym.
14:00 **Nora Roberts – Płomienie wspomnień (Blue Smoke)** ** - thriller USA 2006, reż. David Carson, wyk. Alicia Witt, Scott Bakula (120 min)
16:00 **Złota dama (Woman in Gold)** *** - dramat obycz. Wlk. Brytania/USA 2015, reż. Simon Curtis, wyk. Helen Mirren (135 min)
18:15 **Zbrodnie na wybrzeżu III** (2/2) - serial krym. Niemcy 2023
20:10 **Podwójna gra (Two for the Money)** ** - thriller USA 2005, reż. D.J. Caruso, wyk. Al Pacino, Matthew McConaughey, Rene Russo (145 min)
22:35 **Krawiec z Panamy (The Tailor of Panama)** *** - thriller USA/Irlandia 2001, reż. John Boorman, wyk. Pierce Brosnan, Geoffrey Rush (135 min)
00:50 **Inni ludzie** - dramat *** obycz. Polska/Francja 2021, reż. Aleksandra Terpińska (125 min)

POLSAT FILM

08:30 Przyjaciółki XXIII (3,4)
10:25 Świat według Kiepskich
14:45 Imperium robotów. Bunt człowieka - film sens. Wlk. Brytania/Kanada 2014
16:40 Godzilla - film sensacyjny USA/Japonia 1998
19:30 Jak rozpętałem II wojnę światową: Za bronią - komedia PL 1970, reż. Tadeusz Chmielewski, wyk. Marian Kociniak
21:00 Wszystko o moim starym - komedia USA 2023
22:50 Imperium światła - dramat obycz. USA/Wlk. Brytania 2022, reż. Sam Mendes

FILMBOX+ ONE

09:50 Vera XI - serial krym.
11:50 Zagadki kryminalne nowej panny Fisher - serial krym.
12:50 Agatha Christie III: Przestępstwo się nie opłaca (7) - film krym. F/Szwajcaria 2014
15:00 Strażnik Teksasu VI
17:05 Vera XI (3/6) - serial krym. Wlk. Brytania 2022
18:55 Poirot (2/10)
20:00 Czas patriotów - film sensacyjny USA 1992
22:40 Liberator II - film sens. USA 1995, reż. Geoff Murphy
00:50 Strzelec wyborowy - film akcji Czechy/Wlk. Bryt./Francja/Hiszpania/USA 1995

TVP KULTURA

08:20 **Porozmawiajmy szczerze** (26)
09:00 **Dyrektorzy** (4) - serial obycz. Polska 1975
10:35 **Dzień wielkiej ryby** ** - film obycz. Polska 1996, reż. Andrzej Barański (85 min)
12:00 **Film jest bajką** - film dok. Polska 2005
12:50 **17. Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. H. Wieniawskiego** (70) - koncert
14:05 **Kosmos 1999 II** (15/24)
15:10 **Królowe Dzikiego Zachodu (Les pétroleuses)** * - western Francja/Włochy/Hiszpania/Wlk. Brytania 1971 (105 min)
16:55 **Dyrektorzy** (5)
18:15 **W poszukiwaniu dobrego filmu** (53)
18:55 **Rawhide III** (25)
20:00 **Dracula** - spektakl teatralny Polska 2022, reż. Krzysztof Pastor
22:05 **La chimera** - komedia *** Wł./Szwajc./Francja/Turcja 2023, reż. Alice Rohrwacher (145 min)
00:30 **Imperium słońca (Empire of the Sun)** ** - dramat wojenny USA 1987 (155 min)

WARNER TV

07:30 Prawo Agaty (13,14)
09:30 Bajer z Bel-Air IV (20,21/26) - serial kom.
10:30 Cudotwórcy (7,1/7)
11:25 Teraz albo nigdy! III (6,7)
13:20 Bajer z Bel-Air IV (20,21,22,23/26) - serial kom.
15:15 Cudotwórcy (7,1,2,3/7)
17:10 Akademia policyjna - komedia USA 1984
19:10 Skazani na Shawshank - dramat psych. USA 1994
22:00 4 Blocks II (1,2/7)
00:10 Mroczne cienie - komedia USA/Australia/Wlk. Brytania 2012, reż. Tim Burton

PARAMOUNT

07:30 Czarodziejki V (15,16/23) - serial fantasy
09:25 Pingwiny z Madagaskaru (12/26) - serial animowany
09:55 Złap mnie, jeśli potrafisz - film biograf. USA/Kan. 2002
13:00 Czarodziejki V (17,18/23)
15:00 Żony ze Stepford - film s.f. USA 2004, reż. Frank Oz
16:55 Transformers - film s.f. USA 2007, reż. Michael Bay
20:00 Transformers: Zemsta Upadłych - film s.f. USA 2009, reż. Michael Bay
23:05 Podziemny krąg - dramat psycholog. USA/Niemcy 99, reż. David Fincher

HBO

09:15 **Pan Popper i jego pingwiny** ** - komedia USA 2011, reż. Mark Waters, Jonathan Waters (90 min)
10:45 **Spider–Man II** - film *** sens. USA 2004, reż. Sam Raimi (125 min)
12:50 **Przegląd tygodnia: Wieczór z Johnem Oliverem** (25)
13:35 **Noe: wybrany przez Boga** *** - film przyg. USA 2014, reż. Darren Aronofsky (135 min)
15:50 **Królestwo niebieskie** *** - dramat historyczny Wlk. Brytania/Niemcy/Hiszpania/Maroko/USA/Włochy/F 2005, reż. Ridley Scott (140 min)
18:10 **Millerowie** - komedia *** USA/Wlk. Brytania 2013, reż. Rawson Marshall Thurber (110 min)
20:00 **The Pitt II** (13/15) - serial obycz. USA 2026
20:50 **Outlander: Krew z krwi II** (1) - serial obycz.
21:50 **Czarne bractwo. BlacKkKlansman** **** - film biograf. USA/Chiny 2018, reż. Spike Lee (130 min)
00:00 **Uciekaj!** - thriller USA/ **** Japonia 2017, reż. Jordan Peele (100 min)

CINEMAX

09:55 Co ci jest, dziewczyno - dramat obycz. Słowenia/Wł./Chorwacja/Serbia 2025
11:30 Upadek Herkulesa - dramat obycz. Dania 2025
13:15 Manchester by the Sea - dramat obycz. USA 2016
15:30 Żarty i papierosy - film biograficzny Hiszpania 2023
17:30 Le Mans '66 - film biograficzny USA 2019
20:00 Przymierze - film sens. USA/Wlk. Brytania 2023
22:00 Foxcatcher - dramat obycz. USA 2014, reż. Bennett Miller, wyk. Steve Carell

ROMANCE TV

11:20 Rosamunde Pilcher: Śniadanie u Tessy - dramat obyczajowy Niemcy 2024
13:15 Zabójcza układanka (2)
15:15 Szalony dzień - komedia Niemcy 2022
17:05 Gabinet z widokiem na morze: Niepowodzenie - serial obyczajowy Niemcy 2024
19:00 Górski lekarz (2)
20:00 Rosamunde Pilcher: Długa droga do szczęścia - film obyczajowy Niemcy 2000
21:50 Gabinet z widokiem na morze (22) - serial obycz.
23:45 Górski lekarz: Stan uniesienia - serial obycz.

CANAL+ PREMIUM

09:05 **Miss mokrego podkoszulka** - komedia Polska 2002 (55 min)
10:00 **Hollywood Buzz** (19)
10:25 **Cudowne życie** *** - komediodramat F/Kanada 2025 (100 min)
12:05 **Nadzieja** - dramat ** obycz. Niemcy/Polska 2007 (100 min)
13:45 **Naturalna dzikość serca** - film dok.
15:10 **Morderstwo w ambasadzie** ** - film sens. Wlk. Brytania 2025 (85 min)
16:35 **Trzej muszkieterowie** ** - film przyg. USA/Niemcy/Francja/Wlk. Brytania 2011 (110 min)
18:25 **Łapu-Capu** (245)
18:30 **Ocaleni** - thriller USA/ ** Kanada 2008, reż. Rodrigo García (90 min)
20:00 **Ikona mody** - dramat ** obyczajowy Francja/USA 2025 (110 min)
21:50 **Barry Seal: Król przemytu** *** - film sens. USA 2017 (110 min)
23:40 **Wujowy dwór** *** - komedia Wlk. Brytania/USA 2025 (95 min)
01:15 **Wielka Warszawska** ** - film sensacyjny Polska 2025 (110 min)

TVN FABUŁA

07:45 Detektywi - serial dok.
09:50 Młode gliny (27/50)
10:55 Lekarze V (10)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (28/50)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej
17:10 Seriaale: Rozmowy (2)
17:50 Seriaale Top 5 (3) - mag. kulturalny Polska 2022
17:55 Showtime - komedia sensacyjna USA/Aus. 2002
20:00 Na skraju jutra - film s.f. USA 2014, reż. Doug Liman
22:30 Ghost in the Shell - film s.f. USA/Hongkong/Chiny 2017

AMC

08:35 Dzieci Diuny - miniserial USA/Niemcy 2024
14:20 Kumple - film przyg. USA 1992, reż. Aaron Norris
16:35 Lara Croft Tomb Raider: Kolebka życia - film przyg. USA/Niemcy/Japonia/Wlk. Brytania/Hongkong 2003, reż. Jan de Bont, wyk. Angelina Jolie
19:00 Transformers - film s.f. USA 2007, reż. Michael Bay, wyk. Shia LaBeouf, Megan Fox
22:00 Niebezpieczny związek - thriller Kanada/USA 2000, reż. Anthony Hickox
23:55 Krwiożerczy postrach miasta - inny Holandia 2016

AXN

08:25 Agenci NCIS XI (5/24) - serial krym. USA 2013
09:25 Castle VIII (22,1/22)
11:20 Rekrut VII (9,10/18)
13:15 Agenci NCIS XI (6,7/24)
15:10 FBI: Most Wanted II (10,11/15) - serial krym.
17:10 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas IX (23,24/24)
19:10 Castle (2,3/10)
21:05 Rekrut V (12/22)
22:00 Rekrut: Feds (12/22)
23:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas IX (23,24/24)
00:50 Castle (2/10)

EPIC DRAMA

08:30 Detektyw Murdoch XVIII
09:25 Wszystkie stworzenia duże i małe V - serial obycz.
10:25 Lekarze na start
11:55 Zatraceni w miłości
12:55 Morderstwo w małym mieście II (8) - serial krym.
13:50 Agenci NCIS XVII (2/20)
14:45 Panna Marple IV (3/4)
16:45 Poirot IV (2/3) - serial krym. Wlk. Brytania 1992
19:00 Agenci NCIS XVII (3/20) - serial krym. USA 2019
19:55 Poirot III (11/11)
21:00 Hiszpańska księżniczka II (7/8) - serial historyczny
22:15 Domina II (7/8)

TVN STYLE

11:20 Love the Look (3) - program rozrywkowy Polska 2026
12:20 Ugotowani (1)
13:25 Kuchenne rewolucje (10, 9) - reality show Polska 2022
15:35 Ugotowani (9)
16:40 Babski biznes (5/8) - serial dok. Polska 2025
17:40 Kuchenne rewolucje (13, 14, 1) - reality show
20:50 Ostre cięcie (3) - reality show Polska 2026
21:50 Jestem z Polski XI (6/12)
22:50 Hotel Paradise (28)
23:45 EuroPOLKI studentki (3)
00:45 Pojedynek na podróże

TVN TURBO

10:00 Raport Turbo (5086)
10:15 Samochód marzeń: Kup i zrób (11) - magazyn
11:15 Wojny samochodowe (1)
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować V
18:00 Raport Turbo (5087)
18:15 Z drugiej ręki (6)
19:00 Duda kontra Szafrański XI (6/10)
19:45 Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia II (6/17)
20:15 Wojny samochodowe (6)
21:15 Polski supersamochód
22:00 Raport Turbo (5087)

BBC FIRST

08:40 Zagadki doktora Blake'a
09:40 Z pamiętnika położnej
10:40 Ojciec Brown VI (2,3/10)
12:35 McDonald i Dodds III
14:15 Tajemnice Majorki (7/10)
15:10 Powrót do raju II (1/6)
16:15 Tajemnice Brokenwood
18:00 Morderstwa w Midsomer XXII (6/6) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XIII (5/8) - serial kryminalny
21:00 Dobijasz mnie (1/6) - serial krym. Wlk. Bryt. 2026
22:00 Tajemnice Majorki (1/10)
23:05 Harry Wild (1/8)

FX

09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIV (7/22)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (8,9/25)
11:50 Castle II (3/24)
12:50 Lucyfer (13/13)
13:45 FBI V (16/23)
14:40 Agenci NCIS (14/23)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (10,11/25)
17:25 Z Archiwum X IV (8,9/24)
19:15 FBI V (17/23)
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (8,9/17)
22:00 9-1-1: Nashville
22:55 Rambo: Pierwsza krew - film sens. USA 1982

HGTV

09:55 Poszukiwacze domów
11:00 Wymarzony dom za granicą - serial dok.
12:00 Nowe życie w starym domu VII (7,9) - serial dok.
13:55 Odlotowy ogród (12)
14:25 Mieszkanie na miarę
16:25 Polowanie na ogród III
18:10 Weekendowa metamorfoza (7) - reality show
19:00 Zgłoś remont (2)
20:00 Dobrze zrobione w domu (4) - mag. Polska 2026
20:10 Dorota inspiruje
21:05 Dorota was urządzi IV
22:35 House Hunters

BBC LIFESTYLE

09:00 Masterchef: Australia
10:00 Bake off: zawodowcy (1)
11:05 Najpiękniej ukryte hotele
12:15 Mistrzowie ceramiki (7)
13:15 Niezwykłe hotele bez tajemnic IV (5) - serial dok.
14:25 Wielkie brytyjskie wypieki (3) - program rozrywkowy
15:55 Mistrzowie szycia (7)
17:05 Zapraszam do stołu (7)
17:40 Masterchef: Australia
18:40 Zapraszam do stołu
19:50 Wielkie brytyjskie wypieki (4) - pr. rozrywkowy
20:55 12 smaków miasta
22:00 Catfish: w miłosnej pułapce - serial dok.

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół VI (5/24)
08:55 Hoży doktorzy (1,2/24)
09:55 Przyjaciele IV (22,23, 24,1/24) - serial komediowy
11:55 Teoria wielkiego podrywu XII (20,21,22,23,24,1/24)
14:30 Dwóch i pół VI (6,7, 8,9/24) - serial komediowy
16:30 Przyjaciele V - serial kom.
18:30 Hoży doktorzy (3,4/24)
19:30 The Office PL (5/12)
20:00 Teoria wielkiego podrywu II - serial kom. USA 2009
21:58 The Office PL II (3,4/12)
23:05 Comedy Club (7, 8)

TVP SERIALE

08:45 Komisarz Alex XI (5)
09:35 Rodzinka.pl VIII (3) - serial kom. Polska 2016
10:05 Klan - telenowela
10:40 Ranczo IV (1/13)
11:35 M jak miłość
12:30 Zaraz wracam (19,20)
13:40 Ojciec Mateusz (8,9) - serial krym. Polska 2009
15:35 Komisarz Alex XI (6)
16:25 Na sygnale
17:30 Ranczo IV (3,4/13) - serial kom. Polska 2009
19:35 Ojciec Mateusz (10,9)
21:30 Ranczo IV (5,6/13)
23:30 Ojciec Mateusz (11)
00:25 Na dobre i na złe

CANAL+ KUCHNIA

12:45 Czy na pewno umiesz gotować? (5, 6) - reality show
13:45 Azjatycka kuchnia Evy Pau (5, 6) - mag. kulinarny
14:40 ABC gotowania
15:45 Domowa piekarnia Kucharskiego (2, 3) - mag.
16:40 Gotuj taniej z Jamiem (6)
17:35 Jamie: uczta za mniej (4)
18:35 Planeta słodyczy (3)
19:10 Maximum Foodie V (7,8)
20:15 Bosacka rusza w Polskę (1,2) - serial dok. Polska 2026
21:15 Anthony Bourdain IX
23:55 Mistrzowie przekąsek w akcji – Nowa Zelandia

CANAL+ DOMO

08:00 Sposób na małe M (7, 8)
09:00 Twój kawałek ogrodu
10:00 Gardeners' World (9)
11:10 Ucieczka na wieś XXIII
12:10 Wielkie Projekty IV (6/6)
13:05 W mieście czy na wsi
14:00 Liczy się miejsce (3, 4)
15:55 Kupione i co dalej? (5, 6)
16:50 Gardeners' World (12)
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie Projekty V (2/8)
20:00 Daleko od miasta XII (9)
21:00 Liczy się miejsce (4)
22:00 Wielkie projekty XI
23:05 Pokochaj lub sprzedaj
00:00 Gardeners' World (27)
01:15 W mieście czy na wsi

PLANETE+

14:45 Najdziksze ostępy Europy II (2/5) - serial dok.
15:45 360° – świat bez granic
16:55 Świat z góry XIII (1)
17:25 Premiera: Świat z góry XIII (2) - serial dok.
18:00 Dokąd dzisiaj? IV (83,84)
18:40 Wytwórz i wyślij (1/4)
19:45 Ewangelia dobrobytu. Historia kapitalizmu
20:50 Ramzes II. 66 lat panowania (1/3) - serial dok.
21:55 Mój kolega, morderca i kanibal - film dok. F 2024
23:10 Dawie Groenewald

DISCOVERY CHANNEL

13:00 Człowiek kontra niedźwiedź (7/8) - serial dok.
14:00 Nagi instynkt przetrwania: Elita V (4/11) - serial dok.
15:00 Złomowisko PL X
16:00 Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge V
17:00 Kroniki policyjne
18:00 Ciężarówką przez Route 66 (4/7) - serial dok.
19:00 Nagi instynkt przetrwania IV (16,1/16) - serial dok.
21:00 Poszukiwacze przeklętego złota V - serial dok.
22:00 W oku cyklonu III (8)
23:00 Najniebezpieczniejszy zawód świata XXII - serial dok.

TVP HISTORIA

10:00 Chocim 1621 - film dok.
11:00 Fotograf Solidarności
12:00 Mont Blanc – góra wyzwań - film dok.
13:00 Starożytny Egipt – kroniki imperium - serial dok.
14:00 Stawka większa niż życie (7) - serial wojenny
15:00 Sensacje XX wieku
17:30 Wojenne dziewczyny III
18:25 Odnaleźć zaginione (20)
19:00 Kościuszko. Przewodnik bardzo współczesny
20:00 Sfora - serial krym.
21:05 Kroniki Hitlera (7/13)
22:05 Gry wojenne (3/6)

HISTORY

12:10 Gwiazdy lombardu XX
13:05 Starożytni kosmici XIV
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata III (18/22)
14:50 Największe tajemnice świata VI (18/20) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
17:10 II wojna światowa: walka o Europę (8/8) - serial dok.
18:10 Największe tajemnice świata VII (10) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XII
21:00 Tom Hanks: II wojna światowa (17/20) - serial dok.
22:00 II wojna światowa w kolorze – przełomowe momenty (1,2/10) - serial dok.

NATIONAL GEOGRAPHIC

12:00 Katastrofa w przestworzach XXV (5/10) - serial dok.
12:00 Ikony lotnictwa (10/10)
13:00 Katastrofa w przestworzach XXV (9,10,7) - serial dok.
16:00 Ukryte pod miastami (9)
17:00 Odkopać historię
18:00 Tajemnice wojny
19:00 Sztuka obrony: wojny w Europie (3/6) - serial dok.
20:00 Katastrofa w przestworzach XXI (3/10) - serial dok.
21:00 Burzliwa historia Tudorów (2/6) - serial dok.
22:00 Odkopać historię (6)

FOCUS TV

10:00 Gwiazdy lombardu XXV
12:00 Niezwykłe megakonstrukcje ZSRR - serial dok.
12:30 Broń w hollywoodzkich filmach II (3) - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii VI (2,3) - serial dok. Polska 2016
14:00 Okręty wojenne III (7/8)
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII - serial dok.
16:00 Dorwać tuńczyka V (1)
18:00 Rolnicy. Podlasie VI
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Słynne ucieczki II wojny światowej - serial dok.
22:00 Skanowanie historii (3,4/6) - serial dokumentalny

BBC EARTH

10:20 Życie na pustkowiu XI
11:25 Skarby przeszłości i ich tajemnice II (1/7) - serial dok.
12:30 Wyspy Atlantyku
13:35 Planeta Ziemia III III (7/8)
14:40 W okowach mrozu VIII
15:40 Życie na pustkowiu XI
16:40 Na tropie egipskich grobowców (1) - dokument
17:40 Planeta Ziemia III
18:45 Najpiękniejsza droga Wielkiej Brytanii - serial dok.
19:45 Niezwykłe wyspy tropikalne (3/3) - serial dok.
20:55 W okowach mrozu X
22:55 Ciało w 24 godziny

POLSAT VIASAT HISTORY

10:50 Tajne bronie II wojny światowej (1/6) - serial dok.
11:55 Naziści: korzenie zła (6)
12:50 Historia sprawiedliwości (1,2,3,4) - serial dok.
16:35 Geografia wojny: II wojna światowa - serial dok.
17:45 Tajne bronie II wojny światowej (2/6) - serial dok.
18:55 Historia sprawiedliwości (7) - serial dok. Kan. 2025
19:50 Najstraszniejsze polowanie na czarownice
21:00 Geografia wojny: II wojna światowa - serial dok.
22:10 Starożytne Pompeje – tajemnice Oplontis (2)

ŚRODA 14.10

Od A do Z

BULLITT ★★★★
film sens., USA 1968, reż. Peter Yates, wyk. Steve McQueen, Jacqueline Bisset, Robert Vaughn
22:00 | **warner tv**
Steve McQueen jako samotny policjant na tropie mafijnych intryg wymierzonych w prokuratora. Ale liczy się tylko sekwencja samochodowego pościgu: Oscar dla montażysty i status klasyka dla filmu.

CICHE MIEJSCE 2 ★★★
horror, USA 2020, reż. John Krasinski, wyk. Emily Blunt, John Krasinski, Cillian Murphy
23:50 | **hbo**
Ocalona przed atakiem monstrów, które prowokuje każdy dźwięk, rodzina wychodzi na zewnątrz, by szybko przekonać się, że owe potwory stanowią niejedyne zagrożenie, a zachowanie ciszy nie zawsze pomaga.

CISZA NOCNA ★★
horror, Polska 2024, reż. Bartosz M. Kowalski, wyk. Maciej Damięcki, Zdzisław Wardejn, Włodzimierz Press
20:00 | **tvp kultura**
Syn porzuca starszego pana w domu opieki, gdzie czeka grono sympatycznych współlokatorów i mroczna tajemnica w piwnicy. Aktorstwo weteranów wysokiej próby, ale, niestety, to niespełniona obietnica.

DZIEDZICTWO BOURNE'A ★★★
film sens., USA/Japonia 2012, reż. Tony Gilroy, wyk. Jeremy Renner, Rachel Weisz, Edward Norton
20:00 | **canal+ premium**
Odprysk przebojowego cyklu – już bez Matta Damona: kolega Bourne'a na tropie prawdy o nielegalnym programie rządowym, którego celem jest kreowanie superagentów - bezwolnych maszyn do zabijania.

GIGANT ★★★
film biograficzny, Wlk. Brytania/USA 2025, reż. Rowan Athale, wyk. Pierce Brosnan, Philip Gascoyne, Doren John Farmer
23:55 | **canal+ premium**
Odmieniony Pierce Brosnan jako Brendan Ingle, trener i mentor angielskiego boksera jemeńskiego pochodzenia Naseema Hameda, na przełomie tysiącleci 16-krotnego zawodowego mistrza wagi piórkowej.

Skąd pochodzimy

22:20 | **cinemax**
★★★★

· FOT. SWR/SAXONIA MEDIA/DANIEL DORNHÖFER

Wychowywany w ubogiej i dysfunkcjonalnej rodzinie chłopak trafia pod opiekę zamożnej ciotki, która posyła go do liceum. Tu musi dokonać wyboru między korzeniami i przynależnością do grupy rówieśników.

DRAMAT OBYCZAJOWY
NIEMCY 2024, REŻ. MARC BRUMMUND, WYK. CAMILLE LOUP MOLTZEN, LEONARD KUNZ, MERCEDES MÜLLER

HALLO SZPICBRÓDKA, CZYLI OSTATNI WYSTĘP KRÓLA KASIARZY ★★
komedia muzyczna, Polska 1978, reż. Janusz Rzeszewski, Mieczysław Jahoda, wyk. Piotr Fronczewski, Gabriela Kownacka, Ewa Wiśniewska
23:45 | **kino polska**
Parada gwiazd polskiego kabaretu w komedii muzycznej w stylu retro: doświadczony włamywacz wykupuje teatr rewiowy, sąsiadujący z bankiem. Lekkostrawne.

JAK TO ROBIĄ SINGLE ★★★
komedia romantyczna, USA 2016, reż. Christian Ditter, wyk. Dakota Johnson, Rebel Wilson, Leslie Mann
23:30 | **tvn 7**
Poradnik – z przymrużeniem oka – dla samotnych: grupa nowojorskich singli obojga płci staje na głowie (i nie tylko), by znaleźć sobie właściwego partnera w wielkim mieście. Inspirujące.

JOB, CZYLI OSTATNIA SZARA KOMÓRKA ★★
komedia, Polska 2006, reż. Konrad Niewolski, wyk. Borys Szyc, Agnieszka Włodarczyk, Tomasz Borkowski
21:45 | **kino polska**
Trzech przyjaciół z blokowiska szuka swego miejsca w polskiej rzeczywistości. Świetnie sfilmowane dowodzi bardziej warsztatowej biegłości Konrada Niewolskiego niż jego talentu komediowego.

NIECZYSTA GRA ★★
film sens., USA/Australia/Wlk. Brytania 2025, reż. Shane Black, wyk. Mark Wahlberg, Lakeith Stanfield, Rosa Salazar
20:45 | **hbo**
Po nieudanym napadzie i śmierci wspólnika, doświadczony włamywacz angażuje się w zamach na latynoskiego dyktatora, z zwłaszcza jego skarb, stanowiący zagrabiony majątek ciemiężonego narodu.

PAN I WŁADCA: NA KRAŃCU ŚWIATA ★★★★
film przyg., USA 2003, reż. Peter Weir, wyk. Russell Crowe, Paul Bettany, James D'Arcy
20:00 | **cinemax**
Russell Crowe prowadzi brytyjski żaglowiec wokół przylądka Horn, by u wybrzeży Galapagos wydać bitwę Francuzom. Porywająca ekranizacja powieści Patricka O'Briana spod ręki Petera Weira (oklaski!).

POWRÓT SATURNA ★★★
dramat obycz., Hiszpania/Francja 2024, reż. Isaki Lacuesta, Pol Rodríguez, wyk. Daniel Ibáñez, Stéphanie Magnin, Cristalino
23:55 | **cinemax**
Inspirowana (choć nie do końca) karierą hiszpańskiego zespołu rockowego „Los Planetas" opowieść o scenie muzycznej Granady połowy lat 90. XX wieku. Jak odciągnąć utalentowanego gitarzystę od narkotyków?

ROBIN HOOD: POCZĄTEK ★★
film przyg., USA 2018, reż. Otto Bathurst, wyk. Taron Egerton, Jamie Foxx, Ben Mendelsohn
20:00 | **tv puls**
Legenda z lasów Sherwoodu po raz – co najmniej – 170: Wracający z krucjaty rycerz Robin z Loxley w towarzystwie Maura powraca w rodzinne strony – w samą porę, by stawić czoła skorumpowanym wielmożom, uzurpującym sobie prawa do korony.

SŁOŃCE TEŻ JEST GWIAZDĄ ★★
dramat miłosny, USA 2019, reż. Ry Russo-Young, wyk. Yara Shahidi, Anais Lee, Charles Melton
23:20 | **tvp 2**
Racjonalistka, która następnego dnia musi wraz z rodziną Stany, i niepoprawny romantyk spotykają się przypadkiem i ulegają wzajemnej fascynacji. Czy w tych okolicznościach dane im będzie zaznać miłości?

TRZYNASTY WOJOWNIK ★★
film przyg., USA 1999, reż. John McTiernan, wyk. Antonio Banderas, Diane Venora, Omar Sharif
22:15 | **tv puls**
Saraceński wygnaniec trafia na północ Europy, gdzie zostaje przyjęty do oddziału wikingów, mających pokonać nękającego ich społeczność potwora. Mimo Antonio Banderasa i Omara Sharifa – strata czasu.

KONRAD J. ZARĘBSKI

ŚRODA 14.10

TVP1

07:00 Msza święta
07:30 Rodzina (nie od) święta
08:00 Serwis Info
08:20 Zaraz wracam (21)
09:00 Ranczo III (4/13)
10:00 Komisarz Alex III (2)
11:00 Ojciec Mateusz XXII (12)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:40 Magazyn rolniczy (811)
12:55 Iberia – bezkresna natura - film dok.
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info
15:10 Reporterzy (634)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5985)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 **Felicita** (16) - serial obycz. Polska/Włochy 26, wyk. Laura Breszka
20:55 **Piłka nożna: Liga Mistrzów UEFA:** AS Roma – Real (na żywo)
23:05 **Kino Muranów**
00:15 **Śmierć Zygielbojma** ★★★ - film biograf. PL 2021, reż. Ryszard Brylski, wyk. Jack Roth (100 min)
01:55 **Morderstwa na Côte Bleue (Meurtres sur la Côte bleue)** ★★★ - film kryminalny Francja 2024 (100 min)

TVP2

05:30 M jak miłość
06:25 Pożyteczni.pl
06:55 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7706) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7706) - mag. Polska 2026
11:45 Gwiazdorska kuchnia Ani (52) - mag. kulinarny
12:25 Koło fortuny (2103)
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1092)
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny (2104) - teleturniej Polska 2026
16:35 Familiada (3065)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque (1093)
18:50 Jeden z dziesięciu (7)
19:25 Barwy szczęścia

20:00 **Barwy szczęścia** - serial obycz. Polska 2026, wyk. Anna Gzyra, Marek Molak
20:40 **Przepis dnia**
20:50 **Na dobre i na złe**
21:50 **Na sygnale**
22:20 **Magazyn Ekspresu Reporterów**
23:20 **Słońce też jest gwiazdą (The Sun Is Also a Star)** ★★ - dramat miłosny USA 2019, reż. Ry Russo-Young, wyk. Yara Shahidi (110 min)
01:10 **Peaky Blinders II** (5/6)

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje - program reklamowy
06:00 Nowy dzień - mag. informacyjny Polska 2026
08:20 Trudne sprawy XXIII (8/40) - serial fab.-dok. Polska 2022, wyk. Piotr Dobosz
09:20 Dlaczego ja? XXI (11,12,13) - serial fabularno-dokument. Polska 2019
12:20 Gliniarze Śląsk (31) - serial krym. Polska 2026
13:25 Gliniarze XVII (47,48)
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (31)
16:55 Gliniarze Śląsk (32)
18:00 Pierwsza miłość 50 (95) - serial obycz. Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń" (1014) - pr. publicystyczny
19:55 Milionerzy (145)

20:30 **Kabaret K2. Jedziemy po bandzie** (4) - kabaret i satyra
22:00 **Koniec świata, czyli Kogel Mogel 4** ★★ - komedia Polska 2022, reż. Anna Wieczur-Bluszcz, wyk. Grażyna Błęcka-Kolska, Katarzyna Łaniewska (125 min)
00:05 **Kolejny film o Boracie (Borat: Subsequent Moviefilm)** ★★★ - komedia USA 2000, reż. Jason Woliner, wyk. Sacha Baron Cohen (125 min)

TVN

05:10 Zamieszkać na plaży VII
05:40 Uwaga! (8107) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (42/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Łódź – „Antonio" 29 (5)
07:45 Dzień Dobry TVN (5805) - magazyn Polska 2026
11:20 Doradca smaku (27) - mag. kulinarny Polska 2026
11:25 Kuchenne rewolucje
12:35 Kuchenne rewolucje: Białystok – Zielony Nosorożec
13:40 Ukryta prawda (37,38/48) - serial fabularno-dokumentalny Polska 2024
15:45 Młode gliny II (8) - serial kryminalny Polska 2026
16:50 Szpital św. Anny IV (33) - serial obycz. Polska 2026
17:55 Detektywi VII (33)
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8108) - mag.

20:15 **Na Wspólnej** - serial obycz. Polska 2026
20:50 **The Floor** (3) - teleturniej Polska 2026
21:30 **Top Model** (7) - reality show Polska 2026
23:05 **Creed 2** - dramat ★★★ obyczajowy USA 2018, reż. Steven Caple Jr., wyk. Michael B. Jordan, Sylvester Stallone, Tessa Thompson, Phylicia Rashad, Dolph Lundgren (155 min)
01:40 **Nowa Szelągowska** (3) - reality show

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami (6,7/23) - serial krym. USA 1984, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XVI (13,1/14)
10:00 Zaklinaczka duchów III (7/18) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV (24) - serial obycz. Turcja 2014
14:00 Rodzinny interes (17)
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XV (6,7) - serial obycz.
17:00 Rodzinny interes - serial obycz. Polska 2019
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX - serial obycz.
20:00 **Robin Hood: Początek (Robin Hood: Origins)** ★★ - film przyg. USA 2018, reż. Otto Bathurst, wyk. Taron Egerton, Jamie Foxx, Eve Hewson (135 min)
22:15 **Trzynasty wojownik (The 13th Warrior)** ★★ - film przygodowy USA 1999 (120 min)
00:15 **Detektyw Knight: Łotr (Detective Knight: Rogue)** ★ - film sens. USA 2022, reż. Edward Drake (125 min)

TVN7

05:20 Ten moment (5/20) - serial fab.-dok. Polska 2015
05:55 Szkoła (17,18,19/72) - serial fabularno-dok.
08:45 Ukryta prawda (3,58,59/60) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fabularno-dok.
13:55 Detektywi III (51/60) - serial fabularno-dok.
15:00 Szpital św. Anny IV (23) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (17/67) - serial fab.-dok. Polska 2019
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko (27) - serial fab.-dok.
19:00 Ukryta prawda (33/60)
20:00 **Hotel Paradise** (29) - real tv Polska 2026
21:00 **Bogowie** - dramat ★★★★★ obycz. Polska 2014, reż. Łukasz Palkowski, wyk. Tomasz Kot, Piotr Głowacki, Szymon Piotr Warszawski (150 min)
23:30 **Jak to robią single (How to Be Single)** ★★★ - komedia romant. USA 2016, reż. Christian Ditter, wyk. Dakota Johnson (140 min)
01:50 **Hotel Paradise** (28) - real tv Polska 2026

MEZZO

13:00 Intermezzo
13:15 Monteverdi z Mantui do Wenecji - muzyka klasyczna Włochy 2023
15:25 Martha Argerich, Maria João Pires, Orkiestra Szwajcarii Romańskiej, Daniel Harding: Mozart, Mahler - muzyka klas.
16:55 Intermezzo
17:05 2026 Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny w Lublanie: Finały - muzyka klasyczna Słowenia 2026
18:15 Felix Mendelssohn-Bartholdy, György Ligeti: Sen nocy letniej - balet Niemcy 2021, reż. Myriam Hoyer
20:30 Przedstawienie o duszy i ciele - muzyka klasyczna
22:05 Orkiestra Paryska, Khatia Buniatishvili, Klaus Mäkelä: Falla, Tchaïkovski, Debussy, Ravel - muzyka klas.

PULS 2

09:45 Bing (48,49/78)
10:00 Jeżyk i przyjaciele
10:35 Basia II (16)
11:10 Gus. Mały – wielki rycerz (7,8/52) - serial anim.
11:35 Tomek i przyjaciele
12:00 Lwia Straż (6,1/26)
13:00 Nowe przygody Kubusia Puchatka
13:35 Smerfy
14:00 Baranek Shaun V
14:35 Marta mówi! (28)
15:00 Miraculous VI (17)
16:00 Patryk Rozgwiazda
17:00 SpongeBob IX (7,8/26)
18:00 Pingwiny z Madagaskaru
19:00 Kacze opowieści (14)
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (22) - serial obycz.
21:00 Jak upolować faceta? - komedia romant. USA 2012
22:55 Naga broń 33 1/3 - komedia USA 1994

TV4

07:00 Strażnik Teksasu IV (21/27) - serial sens. USA 1997
07:55 Bogaty dom – biedny dom VIII (12) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci XII (54,55,56/65) - serial obycz.
11:55 Na ratunek 112 XVI (25,26) - serial fabularno-dok.
12:55 Trudne sprawy XVI
16:55 Łowcy skarbów. Kto da więcej (460) - reality show
18:00 Policjantki i policjanci XXV (32,33) - serial obycz.
20:05 Uroczysko VI (27)
20:40 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (27)
21:40 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (27) - serial krym.
22:45 Opowiem ci o zbrodni (1) - serial dok. Polska 2018
23:10 Helikopter w ogniu - dramat woj. USA/Wlk. Bryt. 2001, reż. Ridley Scott

METRO

07:25 Szpital (7,8,9/68) - serial fabularno-dok.
10:20 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:20 Szkoła (11/67)
13:20 Brzydula - serial obycz.
14:30 Za głosem serca - telenowela Brazylia 2023
15:35 Druga szansa (6)
16:45 The Floor (19)
18:00 Złomowisko PL VI - serial dok. Polska 2018
19:00 Kartoteka VIII (25,26) - serial fab.-dok. Polska 2015
21:05 Kryminalni III (12,13) - serial krym. Polska 2005
23:15 Hannibal III (1/13) - serial grozy USA 2015
00:15 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VIII (10/12) - serial dok. USA 2024
01:15 Szpital (56/67)
02:15 Szkoła (18/67)

ŚRODA 14.10

STOPKLATKA

08:50 Robert Makłowicz (191) - mag. kulinarny
09:45 Wojny magazynowe: Kanada (11,12/12) - serial dokumentalny
11:00 Aukcja w ciemno II (15,16/24) - serial dok.
12:00 Katastrofy w przestworzach XI (6,9,5/13) - serial dokumentalny
15:00 Zajazd. Będzie się działo II (4,5)
17:00 Katastrofy w przestworzach VI (3/3)
18:05 Wojny magazynowe: Kanada II (1,2/12) - serial dok. Kanada 2014
19:10 Aukcja w ciemno II (14,18/24) - serial dok.
20:00 Opór (Defiance) - film ** wojenny USA 2008, reż. Edward Zwick, wyk. Daniel Craig, Liev Schreiber (170 min)
22:50 Underworld - thriller ** USA/Wlk. Brytania/Niemcy/Węgry 2003, reż. Len Wiseman, wyk. Kate Beckinsale (165 min)
01:35 Nagi instynkt II (Basic Instinct 2) - thriller * USA/Niemcy/Wlk. Brytania/Hiszpania 2006, reż. Michael Caton-Jones (160 min)

KINO POLSKA

07:35 Polska z góry. Nad wodą II (4,5) - serial dok.
08:40 Akademia Pana Kleksa, cz. 1: Przygoda księcia Mateusza (1) - film dla młodzieży Polska/ZSRR 1983, reż. Krzysztof Gradowski
10:15 Patrzę w niebo - film krótkom. Polska 2025
10:55 Widzisz? - film krótkometrażowy Polska 2025
11:30 Ziemia obiecana - dramat obycz. Polska 1975
15:00 Bitwa pod Wiedniem - dramat hist. Polska/Włochy 2012, reż. Renzo Martinelli, wyk. Jerzy Skolimowski
17:25 Stawka większa niż życie (7) - serial wojenny
20:00 Co lubią tygrysy - komedia Polska 1989, reż. Krzysztof Nowak-Tyszowiecki, wyk. Wojciech Pokora, Krzysztof Kowalewski, Anna Chodakowska, Dorota Kamińska, Marek Walczewski
21:45 Job, czyli ostatnia szara komórka - komedia Polska 2006, reż. Konrad Niewolski, wyk. Borys Szyc, Anna Bojara
23:45 Hallo Szpicbródka, czyli ostatni występ króla kasiarzy - komedia muz. Polska 1978
01:55 Przepraszam, czy tu biją? - film sensacyjny Polska 1976, reż. Marek Piwowski

ALE KINO+

08:10 The Office PL II (7,8/12) - serial kom. Polska 2022
09:20 Bestia (1,2/6) - serial obycz. Kanada 2021
11:20 Zbrodnie na wybrzeżu III (2/2) - serial kryminalny Niemcy 2023
13:15 Wszyscy wiedzą (Todos lo saben) **** - dramat krym. Hiszpania/Francja/Włochy 2018, reż. Asghar Farhadi, wyk. Penélope Cruz, Javier Bardem (155 min)
15:50 Nasze córki (Voor de meisjes) **** - dramat obycz. Holandia/Austria/Belgia 2025, reż. Mike Van Diem, wyk. Fedja van Huêt, Noortje Herlaar, Thekla Reuten (135 min)
18:05 Detektyw Foyle (1/4) - serial kryminalny Wlk. Brytania 2002
20:10 Koniec lata (3,4/6) - serial obycz. Szwecja 2023, wyk. Julia Ragnarsson, Erik Enge
22:30 Oddział dla zuchwałych II (3,4/6) - miniserial Wlk. Brytania 2025, wyk. Jack O'Connell, Connor Swindells
01:00 Black Sands II (3/8) - serial kryminalny

POLSAT FILM

07:30 Doktor Martin IV (1/8)
08:30 Przyjaciółki XXIII (5,6) - serial obycz. Polska 2024
10:25 Świat według Kiepskich (26,28,4,7,6,8/34) - serial kom.
13:50 Gra dla dwojga - thriller USA/Niemcy 2009
16:15 28 dni - komediodramat USA 2000, reż. Betty Thomas
18:35 Pamięć absolutna - film s.f. USA/Kanada 2012
21:00 Przymierze - film sens. USA/Wlk. Brytania 2023
23:35 Bez pamięci - film akcji USA 2022, reż. Martin Campbell, wyk. Liam Neeson

FILMBOX+ ONE

11:50 Zagadki kryminalne nowej panny Fisher (4/4)
12:50 Morderstwa według Agathy Christie III: Osobliwe porwanie małego Brunona - film kryminalny Francja/Szwajcaria 2015
15:00 Strażnik Teksasu VI
17:05 Vera XI (4/6)
18:55 Poirot (3/10)
20:00 Londyn w ogniu - film sensacyjny USA/Wlk. Brytania/Bułgaria 2016
22:05 Czerwona gorączka - kom. krym. USA 1988
00:30 I stanie się koniec - film sensacyjny USA 1999

TVP KULTURA

08:25 Tamte lata, tamte dni
09:00 Dyrektorzy (5)
10:20 Dziewczyny do wzięcia - reportaż
11:15 Próba ciśnienia - dramat psychologiczny ** Polska 1976 (85 min)
12:40 Oni wszyscy byli w Montreux (2/3)
13:40 Rekord Errola - film dok.
14:25 Czterdziestolatek (1)
15:20 Jesienią o szczęściu *** - dramat Polska 1985, reż. Stanisław Jędryka (75 min)
16:35 Dyrektorzy (6)
18:15 Kolekcja (12) - mag.
18:30 Informacje kulturalne
18:55 Rawhide III (26)
20:00 Cisza nocna - horror ** Polska 2024, reż. Bartosz M. Kowalski, wyk. Maciej Damięcki (120 min)
22:00 Wstępy do spektakli tanecznych (2)
22:05 Gry - balet Polska 1970
22:45 Krzesany - balet Polska 1979
23:05 Łanie - balet PL 1974
23:35 Conrad Drzewiecki o sobie – to nie ja, to taniec - reportaż
00:25 La chimera - komedia *** Włochy/Szwajc./Francja/Turcja 2023 (135 min)

WARNER TV

08:00 Prawo Agaty (15,1)
10:00 Bajer z Bel-Air IV
10:55 Cudotwórcy II (2,3/10)
11:55 Teraz albo nigdy! III (7,8)
13:45 Bajer z Bel-Air IV
15:45 Cudotwórcy II
17:40 Superman II - film s.f. USA/Wlk. Bryt./Kanada 1980
20:15 Akademia policyjna II – Pierwsze zadanie - komedia USA 1985, reż. Jerry Paris
22:00 Bullitt - film sensacyjny USA 1968, reż. Peter Yates
00:20 Powrót Batmana - film fantasy USA/Wlk. Brytania 1992, reż. Tim Burton

PARAMOUNT

09:25 Policyjna grupa pościgowa XXI - serial dok.
10:30 Pingwiny z Madagaskaru
11:00 Szkoła stewardes - komedia romant. USA 2003
13:00 Czarodziejki V
15:00 Gnijąca panna młoda - film anim. Wlk. Bryt./USA 2005, reż. Tim Burton, Mike Johnson
16:50 Transformers: Zemsta Upadłych - film s.f. USA 2009
20:00 Transformers III - film s.f. USA 2011, reż. Michael Bay
23:15 Bodyguard zawodowiec - film akcji USA/Holandia/Bułgaria/Hongkong/Kanada/Wlk. Brytania/Francja 2017

HBO

08:15 Millerowie - komedia *** USA/Wlk. Brytania 2013, reż. Rawson Marshall Thurber (110 min)
10:05 Ona - melodramat USA **** 2013, reż. Spike Jonze, wyk. Joaquin Phoenix, Amy Adams (125 min)
12:10 Kung Fu Panda IV *** - film animowany USA/Chiny 2024 (95 min)
13:45 Policja zastępcza *** - komedia sensacyjna USA 2010 (105 min)
15:30 Ulepszeni - film s.f. *** Kanada/Cypr 2025, reż. Timo Vuorensola (85 min)
16:55 Anakonda - horror ** USA 2025 (100 min)
18:35 Spinal Tap II: To nie koniec - komedia USA 2025, reż. Rob Reiner, wyk. Christopher Guest, Michael McKean (85 min)
20:00 Odwilż III (5) - serial obycz. Polska 2025
20:45 Nieczysta gra - film ** sens. USA/Australia/Wlk. Brytania 2025 (125 min)
22:50 Droga Anglio (1/4)
23:50 Ciche miejsce 2 - horror *** USA 2020 (95 min)
01:25 Frendo - horror USA/** Luksemburg/Wlk. Bryt./Kanada 2025 (95 min)

CINEMAX

08:15 Między nami bliźniętami - komediodramat USA 2014
09:50 Le Mans '66 - film biograficzny USA 2019
12:25 Duse - film biograficzny Włochy/Francja 2025
14:35 Ricky Bobby: Demon prędkości - komedia USA 2006
16:25 Między nami bliźniętami - komediodramat USA 2014
18:00 Wróbel w kominie - dramat obycz. Szwajcaria 2024
20:00 Pan i władca: Na krańcu świata - film przyg. USA 2003
22:20 Skąd pochodzimy - dramat obycz. Niemcy 2024

ROMANCE TV

13:20 Lilly Schönauer: Okrężna droga do szczęścia - dramat obycz. Niemcy/A 2009, reż. Holger Barthel
15:15 Rosamunde Pilcher: Magia miłości - film obyczajowy Niemcy 1999
17:05 Gabinet z widokiem na morze (22) - serial obycz.
19:00 Górski lekarz (2)
20:00 Szkoła nad morzem: Więzy rodzinne - dramat obyczajowy Niemcy 2023
21:55 Gabinet z widokiem na morze - serial obycz.
23:50 Górski lekarz (2) - serial obycz. Niemcy/Austria 2026

CANAL+ PREMIUM

08:20 Wszyscy Święci ** - dramat obyczajowy Polska 2002 (80 min)
09:40 Saga »Zmierzch« – Zaćmienie ** - film fantasy USA 2010 (120 min)
11:40 Łapu-Capu (245)
11:50 Ida - dramat obycz. ***** Polska/Dania/Francja/Wlk. Bryt. 2013 (80 min)
13:10 Zapaleńcy. Historia polskiego filmu animowanego - film dok.
14:40 Nowa fala - film **** biograficzny Francja/USA 2025 (105 min)
16:25 Pompeje - film katastroficzny USA/Niemcy ** 2014 (105 min)
18:10 Łapu-Capu (246)
18:15 Listy do Julii - komedia *** romantyczna USA 2010, reż. Gary Winick (105 min)
20:00 Dziedzictwo Bourne'a *** - film sensacyjny USA/Japonia 2012 (130 min)
22:10 Eksperyment: Odsiadka (3, 4/6)
23:55 Gigant - film biograf. *** Wlk. Brytania/USA 2025, reż. Rowan Athale, wyk. Pierce Brosnan (115 min)
01:50 Druhny na medal - kom. ** USA 2024, reż. Jocelyn Moorhouse (100 min)

TVN FABUŁA

09:50 Młode gliny (28/50)
10:55 Lekarze V (11)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (29/50)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej
17:10 Seriaale kultowe
17:25 Wielki Mike - dramat obyczajowy USA 2009
20:00 Wojna z dziadkiem - komedia USA/Wlk. Brytania/Kanada 2020, reż. Tim Hill
22:15 W nowym zwierciadle: Wakacje - komedia USA 2015
00:20 72 godziny - film sensacyjny USA/Francja 2014

AMC

10:25 Przyjaciel na wagę złota - komedia sens. Wł./USA 1981
12:35 Czarnobrody (1) - film przygodowy USA 2006
14:20 Czarnobrody (2) - film przygodowy USA 2006
16:10 To nie jest kolejna komedia dla kretynów - komedia USA 2001, reż. Joel Gallen
17:55 Krokodyl Dundee - komedia Australia 1986
19:55 Bibliotekarz – tajemnica włóczni - film przygodowy USA/Niemcy 2004
22:00 Anakonda IV: Krwawe ślady - film przygodowy USA/Rumunia 2009

AXN

08:25 Agenci NCIS XI (7/24)
09:25 Castle (2,3/10)
11:20 Rekrut VII (11,12/18)
13:10 Agenci NCIS XI (8,9/24)
15:10 FBI: Most Wanted II (12,13/15) - serial krym.
17:10 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas X (1,2/23)
19:10 Castle (4,5/10) - serial kryminalny USA 2009
21:05 Walker: Strażnik Teksasu III (7,8/18) - serial krym.
23:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas X (1,2/23)
00:50 Castle - serial krym.

EPIC DRAMA

08:30 Detektyw Murdoch XVIII
09:25 Wszystkie stworzenia duże i małe V - serial obycz.
10:25 Lekarze na start
11:55 Zatraceni w miłości
12:55 Morderstwo w małym mieście II (9) - serial krym.
13:55 Agenci NCIS XVII (3/20)
14:50 Panna Marple IV (4/4)
16:50 Poirot IV (3/3)
19:00 Agenci NCIS XVII (4/20)
19:55 Poirot V (1/8)
21:00 Panna Scarlet VI (3/6) - serial kryminalny
22:05 Montmartre (5/8)
23:15 Poirot V (1/8) - serial krym. Wlk. Brytania 1993

TVN STYLE

11:20 Teraz one (3, 2)
12:30 Ugotowani (2)
13:30 Kuchenne rewolucje (13, 12) - reality show
15:35 Ugotowani (10)
16:40 Babski biznes (6/8)
17:40 Kuchenne rewolucje (2, 3, 4) - reality show
20:50 Bitwa o gości (1)
21:50 Jestem z Polski XI (5/12)
22:50 Hotel Paradise (29) - real tv Polska 2026
23:45 EuroPOLKI studentki (4) - lifestyle Polska 2024
00:45 Pojedynek na podróże (9) - program rozrywkowy

TVN TURBO

08:00 Wszystko co naj... (7, 8)
09:00 Fani czterech kółek XVII
10:00 Raport Turbo (5087)
10:15 Samochód marzeń: Kup i zrób (2) - magazyn
11:15 Wojny samochodowe (3)
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować V
18:00 Raport Turbo (5088)
18:15 Zawodowi handlarze (6)
19:00 Naprawy nie do naprawy
19:45 Co tu się odjechało? (2)
20:15 Jeździć, obserwować VIII
21:00 Wojny samochodowe
22:00 Raport Turbo (5088)

BBC FIRST

08:40 Zagadki doktora Blake'a
09:40 Z pamiętnika położnej
10:40 Ojciec Brown VI (4,5/10)
12:35 McDonald i Dodds III
14:15 Tajemnice Majorki (8/10)
15:10 Powrót do raju II (2/6)
16:15 Tajemnice Brokenwood
18:00 Morderstwa w Midsomer XIII (1/8) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XIII
21:00 Detektyw z Chelsea IV
22:00 Dobijasz mnie (1/6)
22:50 Line of Duty – Wydział wewnętrzny IV - serial sens.
01:05 Tajemnice Brokenwood

FX

08:00 Kości III (6/15)
09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIV (8/22) - serial krym. USA/Kanada 2013
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (10,11/25)
11:50 Castle II (4/24)
12:50 Lucyfer II (1/18)
13:45 FBI V (17/23)
14:40 Agenci NCIS (15/23)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (12,13/25)
17:25 Z Archiwum X IV
19:15 FBI V - serial sens.
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (10,11/17)
22:00 Matlock II (9/16)

HGTV

09:55 Wymarzony dom we Włoszech (6/12) - serial dok.
10:50 Wymarzony dom za granicą - serial dok.
11:55 Nowe życie w starym domu VI (10,11/14) - serial dok.
13:50 Odlotowy ogród (13)
14:25 Mieszkanie na miarę
16:30 Polowanie na ogród IV
18:10 Dobrze zrobione w domu
18:20 Zgłoś remont (2)
19:15 Weekendowa metamorfoza (8) - reality show
20:15 Dorota inspiruje (5)
21:10 Dorota was urządzi IV
22:40 House Hunters

BBC LIFESTYLE

08:55 Zapraszam do stołu
10:00 Bake off: zawodowcy (2)
11:05 Najpiękniej ukryte hotele
12:10 Mistrzowie ceramiki (8)
13:05 12 smaków miasta
14:15 Wielkie brytyjskie wypieki (4) - program rozrywkowy
15:25 Mistrzowie szycia (8)
16:35 Zapraszam do stołu
17:40 Masterchef: Australia
18:50 Zapraszam do stołu
19:50 Wielkie brytyjskie wypieki (5) - program rozrywkowy
21:00 Bake off: zawodowcy (2)
22:00 Zapraszam do stołu (20)
23:00 Kulinarne podróże Billy'ego i Doma (4/8)

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół VI (9/24)
08:55 Hoży doktorzy (3,4/24)
09:55 Przyjaciele V (2,3,4,5/24) - serial kom.
11:55 Teoria wielkiego podrywu (2,3,4,5,6,7/17)
14:30 Dwóch i pół VI (10,11,12,13/24) - serial kom.
16:30 Przyjaciele V (6,7,8,9/24) - serial kom.
18:30 Hoży doktorzy (5,6/24)
19:30 The Office PL (6/12)
20:00 Teoria wielkiego podrywu
21:58 The Office PL II (5,6/12)
23:05 Comedy Club (9, 10)

TVP SERIALE

08:40 Komisarz Alex XI (6)
09:30 Rodzinka.pl VIII (4)
10:05 Klan - telenowela
10:35 Ranczo IV (2/13)
11:30 Na dobre i na złe
12:30 Zaraz wracam (21,22)
13:40 Ojciec Mateusz (9,10) - serial krym. Polska 2009
15:35 Komisarz Alex XI (7)
16:25 Na sygnale
17:30 Ranczo IV (4,5/13)
19:35 Ojciec Mateusz (11,10) - serial krym. Polska 2009
21:30 Ranczo IV (6,7/13)
23:35 Ojciec Mateusz (12)
00:30 Czas niedokonany (5) - serial obycz. Polska 2024

CANAL+ KUCHNIA

11:50 Mistrzowie przekąsek w akcji – Nowa Zelandia (7)
12:45 Czy na pewno umiesz gotować? (7, 8) - reality show
13:45 Azjatycka kuchnia Evy Pau (6) - mag. kulinarny
14:10 Sachie w Nowej Zelandii
14:40 ABC gotowania
15:45 Domowa piekarnia Kucharskiego (3, 4)
16:40 Jamie: uczta za mniej
18:35 Planeta słodyczy (4)
19:10 Maximum Foodie V (8,9)
20:20 Jamie Oliver (3/4)
21:15 Anthony Bourdain IX
23:55 Mistrzowie przekąsek

CANAL+ DOMO

08:00 Kupione i co dalej? (5, 6)
09:00 Twój kawałek ogrodu
10:00 Gardeners' World (10)
11:10 Ucieczka na wieś XXIII
12:10 Wielkie Projekty V (1/8)
13:05 W mieście czy na wsi
14:05 Liczy się miejsce (4, 5)
15:55 Pogotowie remontowe Wieśka (8, 9) - magazyn
16:50 Gardeners' World (13)
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie Projekty V (3/8)
20:00 Daleko od miasta XIII
21:00 Liczy się miejsce (5)
22:00 Tomasz Pągowski (1)
22:30 Patent na zieleń (7)
22:55 Daleko od miasta XVI (9)

PLANETE+

15:50 360° – świat bez granic XXV (20) - serial dok.
16:55 Świat z góry XIII (2)
17:25 Premiera: Świat z góry XIII (3) - serial dok.
18:00 Dokąd dzisiaj? IV (85,86)
18:40 Wytwórz i wyślij (2/4)
19:45 Ewangelia dobrobytu. Historia kapitalizmu (3/3)
20:50 Ramzes II. 66 lat panowania (2) - serial dok.
22:00 Premiera: Czas dobrej śmierci (2) - serial dok.
23:10 Dawie Groenewald. Zabójca nosorożców

DISCOVERY CHANNEL

10:00 Budowa na końcu świata
11:00 Klan z Alaski II (6/16)
12:00 Fani czterech kółek XVIII
13:00 Człowiek kontra niedźwiedź (8/8) - serial dok.
14:00 Nagi instynkt przetrwania: Elita V - serial dok.
15:00 Złomowisko PL X
16:00 Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge V
17:00 Kroniki policyjne
18:00 Ciężarówką przez Route 66 (5/7) - serial dok.
19:00 Złomowisko PL V (16)
22:00 Nagi instynkt przetrwania: tajemnicza wyspa
00:30 Awantura o furę (1/10)

TVP HISTORIA

10:05 Kazimierz Pułaski – bohater dwóch narodów
11:05 Film dokumentalny
12:00 Wszystkie kolory świata
13:00 Kroniki Hitlera (7/13)
14:00 Stawka większa niż życie - serial wojenny
15:10 Sensacje XX wieku
17:30 Wojenne dziewczyny III
18:20 Fake czy historia?
19:00 Kościuszko. Przewodnik bardzo współczesny - film dok.
20:00 Sfora - serial krym.
21:05 Świadkowie Czarnobyla
22:10 Ostatni szpieg: Niebo się wali (1) - film dok.

HISTORY

11:10 Wielka inżynieria z Dolphem Lundgrenem (2/8)
12:10 Gwiazdy lombardu XX (7/95) - serial dok. USA 2019
13:05 Starożytni kosmici XIV
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata V (5/18) - serial dok.
14:50 Największe tajemnice świata VI (19/20) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
17:10 II wojna światowa na Pacyfiku (1) - serial dok.
18:10 Największe tajemnice świata VII (11) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XII
21:00 David Duchovny II (19)
22:00 Ranczo kosmitów VII (7)

NATIONAL GEOGRAPHIC

12:00 Złapać przemytnika II
12:00 Odkopać historię (6)
13:00 Złapać przemytnika II
15:00 Katastrofa w przestworzach XXV (4) - serial dok.
16:00 Ukryte pod miastami
17:00 Odkopać historię (6)
18:00 Tajemnice wojny
19:00 Sztuka obrony: wojny w Europie (4/6) - serial dok.
20:00 Katastrofa w przestworzach XXI (4/10) - serial dok.
21:00 Premiera: Maszyny wagi ciężkiej IV (5) - serial dok.
22:00 Maszyny wagi ciężkiej IV

FOCUS TV

08:55 Wehikuł czasu
09:00 Starożytni kosmici X
10:00 Gwiazdy lombardu XXV
12:00 Niezwykłe megakonstrukcje ZSRR - serial dok.
12:30 Broń w hollywoodzkich filmach II (4) - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii VI
14:00 Okręty wojenne III (8/8)
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII - serial dok.
16:00 Dorwać tuńczyka VI
18:00 Rolnicy. Podlasie VI
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Słynne ucieczki II wojny światowej - serial dok.
22:00 Skanowanie historii

BBC EARTH

12:30 Najpiękniejsza droga Wielkiej Brytanii - serial dok.
13:35 Planeta Ziemia III
14:40 W okowach mrozu VIII
15:40 Życie na pustkowiu XI
16:40 Wielkie archeologiczne odkrycia II (2/4) - serial dok.
17:40 Planeta Ziemia III (8/8) - serial dok. Wlk. Bryt. 2023
18:45 Najpiękniejsza droga Wielkiej Brytanii - serial dok.
19:45 Na tropie egipskich grobowców (2) - dokument
20:55 W okowach mrozu X (19)
22:55 Wielkie archeologiczne odkrycia II (4) - serial dok.

POLSAT VIASAT HISTORY

11:00 Tajne bronie II wojny światowej (2/6) - serial dok.
12:05 Naziści: korzenie zła (7)
13:00 Historia sprawiedliwości (5,6,7,8) - serial dok.
16:45 Geografia wojny: II wojna światowa - serial dok.
17:50 Tajne bronie II wojny światowej (3/6) - serial dok.
18:55 Historia sprawiedliwości (8) - serial dok.
19:50 Tajemnica mumii z bagien - film dok.
21:00 Geografia wojny: II wojna światowa - serial dok.
22:10 Pompeje: nowe wykopaliska (1) - serial dokumentalny

CZWARTEK 15.10

Od A do Z

DOBRY CHŁOPIEC ★★★★
horror, Polska/Wlk. Brytania 2025, reż. Jan Komasa, wyk. Stephen Graham, Andrea Riseborough, Anson Boon
21:50 | canal+ premium
Niezbyt dalekie echo „Mechanicznej pomarańczy": 19-letni kryminalista i influencer zostaje uprowadzony przez dysfunkcjonalną rodzinę i poddany równie specyficznej co wątpliwej resocjalizacji.

DZIENNIK BRIDGET JONES ★★★★
komedia romantyczna, Wlk. Brytania/Francja/USA 2001, reż. Sharon Maguire, wyk. Renée Zellweger, Colin Firth, Hugh Grant
22:40 | tvn
Błyskotliwa ekranizacja głośnej powieści Helen Fielding: współczesna trzydziestolatka szuka miejsca (i partnera) w zblazowanym świecie targanym przez zmieniające się mody i autorytety.

DZIEWCZYNA W SIECI PAJĄKA ★★★
dramat krym., Niemcy/Szwecja/USA/Wlk. Brytania 2018, reż. Fede Alvarez, wyk. Claire Foy, Beau Gadsdon, Sverrir Gudnason
23:15 | tvp 2
Próbując pociągnąć trylogię Stiega Larssona: do kogo ma się zwrócić ścigana przez służby i obce wywiady hakerka, która weszła w posiadanie oprogramowania do kontroli systemów komputerowych całego świata?

DZIEWIĄTE WROTA ★★★★
thriller, Francja/Hiszpania/USA 1999, reż. Roman Polański, wyk. Johnny Depp, Frank Langella, Lena Olin
20:05 | tvp kultura
Roman Polański czyta „Klub Dumas" Pérezа-Reverte'a: bibliofil-detektyw na tropie zagadek księgi-klucza do spotkania z diabłem. Plus Johnny Depp i diablica Emmanuelle Seigner.

GRINDHOUSE VOL. 1 DEATH PROOF ★★★
thriller, USA 2007, reż. Quentin Tarantino, wyk. Kurt Russell, Zoë Bell, Rosario Dawson
23:40 | canal+ premium
Quentin Tarantino i Robert Rodriguez składają hołd tanim kinom z przedmieść lat 70. XX wieku. Pastisz horroru klasy B: starcie z seryjnym mordercą, kaskaderem zabijającym swe ofiary samochodem.

M jak Mabel

00:05 | cinemax
★★★

· FOT. ROADSIDE ATTRACTIONS

Po nagłej śmierci ojca, dzieląca jego pasję obserwacji ptaków kobieta koncentruje się na profesjonalnym trenowaniu sokoła w nadziei, że obcowanie z ptakiem ukoi jej ból. Plus dwie nagrody Emmy.

DRAMAT OBYCZAJOWY
WIELKA BRYTANIA/SINGAPUR/USA 2025, REŻ. PHILIPPA LOWTHORPE. WYK. CLAIRE FOY, BRENDAN GLEESON

INVICTUS: NIEPOKONANY ★★★
dramat historyczny, USA 2009, reż. Clint Eastwood, wyk. Morgan Freeman, Matt Damon, Tony Kgoroge
19:20 | warner tv
Mądrość Nelsona Mandeli: prezydent poleca kapitanowi narodowej drużyny rugby stworzenie drużyny, która sięgnie po mistrzostwo świat – sukces, który zjednoczy rozdarty apartheidem kraj. Do zadumy.

KONSUL ★★★
komedia sensacyjna, Polska 1989, reż. Mirosław Bork, wyk. Piotr Fronczewski, Maria Pakulnis, Krzysztof Zaleski
20:00 | kino polska
Osnuta na faktach opowieść o brawurowym oszuście, celnie wykorzystującym PRL–owskie paradoksy. Jedna z najlepszych komedii w dziejach polskiego kina. Plus niezawodny Piotr Fronczewski.

LUCKY STRIKE ★★
dramat wojenny, USA 2026, reż. Rod Lurie, wyk. Scott Eastwood, Colin Hanks, Aunjanue Ellis-Taylor
20:00 | canal+ premium
Oparty na faktach epizod z bitwy o Ardeny z udziałem synów Toma Hanksa i Clinta Eastwooda: amerykański oficer otrzymuje polecenie powstrzymania hitlerowskich czołgów, w wyniku czego pozostaje na tyłach wroga.

OCEAN'S TWELVE: DOGRYWKA ★★
komedia kryminalna, USA 2004, reż. Steven Soderbergh, wyk. George Clooney, Brad Pitt, Matt Damon
21:00 | tvn 7
Sequel przebojowego „Ocean's Eleven: Ryzykowna gra": George Clooney na czele pełnej gwiazd ekipy złodziei rusza na podbój europejskich muzeów. Tak samo nie znaczy to samo, niestety.

OSTATNI MOHIKANIN ★★★
film przyg., USA 1992, reż. Michael Mann, wyk. Daniel Day-Lewis, Madeleine Stowe, Jodhi May
22:55 | polsat
Trwa wojna między Wielką Brytanią i Francją. Sokole Oko oraz Mohikanie, jego przybrany ojciec i brat, ratują z indiańskiej zasadzki dwie córki dowódcy brytyjskiego fortu.

RIO BRAVO ★★★★★
western, USA 1959, reż. Howard Hawks, wyk. John Wayne, Dean Martin, Angie Dickinson
22:00 | warner tv
Howard Hawks polemizuje z innym klasykiem, „W samo południe" Freda Zinnemanna, czyli jak to było – a jeśli nie było, to być powinno - naprawdę. Plus szeryf John Wayne z kumplami i Angie Dickinson. Wciąga, oj, wciąga!

TAJNE PRZEZ POUFNE ★★★
komedia kryminalna, USA/Wlk. Brytania/Francja 2008, reż. Ethan Coen, Joel Coen, wyk. George Clooney, Brad Pitt, Frances McDormand
22:15 | ale kino+ hd
Braci Coen traktat o amerykańskiej głupocie: pełen niby tajemnic pamiętnik sfrustrowanego analityka CIA trafia do laików, którzy postanawiają sprzedać go rosyjskiemu wywiadowi. Ku przestrodze.

UKRYTY MOTYW ★★★
thriller, Dania/Szwecja/Francja 2025, reż. Gustav Möller, wyk. Sidse Babett Knudsen, Sebastian Bull Sarning, Dar Salim
20:10 | ale kino+ hd
Strażniczka więzienna rozpoznaje w nowoprzybyłym skazańcu mordercę swego syna. Przenosi się na oddział o zaostrzonym rygorze, gdzie przebywa więzień, by szukać zemsty. Plus Sidse Babett Knudsen.

WARTOŚĆ SENTYMENTALNA ★★★★
komedia, Norwegia/Francja/Niemcy/Dania/Szwecja/Wlk. Brytania/Turcja 2025, reż. Joachim Trier, wyk. Renate Reinsve, Stellan Skarsgård, Inga Ibsdotter Lilleaas
20:00 | hbo
Grand Prix w Cannes, Oscar (i osiem nominacji) oraz kilkadziesiąt innych nagród dla opowieści o wstrząsie, jaki dotyka dwie siostry, kiedy pojawia się ich ojciec, niewidziany od dzieciństwa.

KONRAD J. ZARĘBSKI

CZWARTEK 15.10

TVP1

07:00 Msza święta
07:30 Dobre historie (199)
08:00 Serwis Info
08:20 Zaraz wracam (22)
09:00 Ranczo III (5/13)
10:00 Komisarz Alex III (3)
11:00 Ojciec Mateusz XXII (13)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:35 Magazyn rolniczy (773)
12:55 Maluchy z drugiej strony świata (1/6)
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info
15:10 Reporterzy (635)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5986)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 **Ojciec Mateusz 35** (10) - serial kryminalny Polska 2026, wyk. Artur Żmijewski
21:25 **Sprawa dla reportera** (1597) - cykl reportaży
22:30 **Czas niedokonany** (6) - serial obycz. Polska 2024, wyk. Weronika Książkiewicz
23:30 **Gra z Cieniem II** (6) - serial krym.
00:25 **Mexican (The Mexican)** ★★★ - komedia sensacyjna USA/Meksyk 2001 (130 min)

TVP2

05:30 M jak miłość
06:25 Operacja zdrowie (88)
06:55 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7707) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie
11:45 Jedzenie ma znaczenie, nauka na talerzu
12:25 Koło fortuny (2104)
13:05 Kocham Cię, Polsko!
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1093)
14:35 Na sygnale - serial obyczajowy Polska 2026
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny (2105)
16:35 Familiada (3066)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque (1094)
18:50 Jeden z dziesięciu (8)
19:25 Barwy szczęścia

20:05 **Barwy szczęścia** - serial obycz. Polska 2026
20:40 **Postaw na milion** (396) - teleturniej
21:40 **Super Gary. Gotuj z Bosacką!** (10)
22:15 **Europa da się lubić – nowe pokolenie** (6)
23:15 **Dziewczyna w sieci pająka (The Girl in the Spider's Web)** ★★★ HD - dramat krym. Niemcy/Szwecja/USA/Wlk. Brytania 2018, reż. Fede Alvarez (125 min)
01:20 **Rodzinka.pl XIX** (5)

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień - magazyn
08:20 Trudne sprawy XXIII (9/40) - serial fab.-dok.
09:20 Dlaczego ja? XXI (14,15,16/40) - serial fab.-dok.
12:20 Gliniarze Śląsk (32) - serial krym. Polska 2026
13:20 Gliniarze XVII (49,50) - serial fabularno-dok.
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (32) - serial fab.-dok. Polska 2026, wyk. Aleksander Mackiewicz
16:55 Gliniarze Śląsk (33) - serial krym. Polska 2026
18:00 Pierwsza miłość 50 (96)
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń" (1015) - pr. publicystyczny
19:30 Sport - Polska 2026
19:55 Milionerzy (146)

20:30 **Nasz nowy dom** (379) - reality show
21:40 **Zdrada** (7) - serial krym. Polska 2023, wyk. Anna Karczmarczyk, Paweł Małaszyński, Dawid Ogrodnik
22:55 **Ostatni Mohikanin (The Last of the Mohicans)** ★★★ - film przyg. USA 1992, reż. Michael Mann, wyk. Daniel Day-Lewis (140 min)
01:15 **Klucz do wieczności (Self/less)** ★★ - thriller USA 2015 (160 min)

TVN

05:05 Nauka jazdy (4)
05:40 Uwaga! (8108) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (43/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Kraków – „Via Piada" 29 (6) - reality show Polska 2024
07:45 Dzień Dobry TVN (5806)
11:20 Doradca smaku (28)
11:25 Kuchenne rewolucje: Czarna Dąbrówka, „Cooking and events" XXVII (1)
12:35 Kuchenne rewolucje: Tarnów – Pizzeria Bujani XXIV
13:40 Ukryta prawda (39,40/48) - serial fab.-dok.
15:45 Młode gliny II (9)
16:50 Szpital św. Anny IV (34) - serial obycz. Polska 2026, wyk. Jolanta Fraszyńska
17:55 Detektywi VII (34)
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8109) - mag.

20:15 **Na Wspólnej** - serial obycz. Polska 2026
20:50 **The Floor** (4) - teleturniej Polska 2026
21:30 **Kuchenne rewolucje 33** (7) - reality show
22:40 **Dziennik Bridget Jones (Bridget Jones's Diary)** ★★★★ - komedia romantyczna Wlk. Brytania/Francja/USA 2001, reż. Sharon Maguire (115 min)
00:35 **CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XI** - serial krym.

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami (7,8/23) - serial krym. USA 1984, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XVI (1,1/15)
10:00 Zaklinaczka duchów III (8/18) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV (25) - serial obycz. Turcja 2014
14:00 Rodzinny interes
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XV (8,9)
17:00 Rodzinny interes - serial obycz. Polska 2019
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX - serial obycz.
20:00 **Osaczony (Hostage)** ★★★ - film akcji USA/Niemcy 2005, reż. Florent-Emilio Siri, wyk. Bruce Willis, Kevin Pollak, Jimmy Bennett (140 min)
22:20 **Detektyw Knight: Odkupienie (Detective Knight: Redemption)** ★★★ - film sens. USA 2022, reż. Edward Drake (135 min)
00:35 **Oczy smoka (Dragon Eyes)** ★★ - film sens. USA 2012, reż. John Hyams (105 min)

TVN7

05:20 Ten moment (6/20) - serial fabularno-dok.
05:55 Szkoła (20,21,22/72) - serial fab.-dok. Polska 2018
08:45 Ukryta prawda (4,60,1/60) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2010
13:55 Detektywi III (52/60) - serial fabularno-dok.
15:00 Szpital św. Anny IV (24) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (18/67) - serial fab.-dok. Polska 2019
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko (28) - serial fab.-dok.
19:00 Ukryta prawda (34/60)
20:00 **Hotel Paradise** (30) - real tv Polska 2026
21:00 **Ocean's Twelve: Dogrywka (Ocean's Twelve)** ★★ - komedia kryminalna USA 2004, reż. Steven Soderbergh, wyk. George Clooney, Brad Pitt, Matt Damon (160 min)
23:40 **Taskmaster** (7)
00:45 **Transformers: Zemsta Upadłych (Transformers: Revenge of the Fallen)** ★★ - film s.f. USA 2009 (185 min)

MEZZO

10:00 Filharmonicy Berlińscy, Claudio Abbado: Beethoven, Brahms, Dvořák, Verdi
11:50 Claudio Abbado 10 lat później - portret muzyczny
12:40 Brahms : Niemieckie requiem - muzyka klasyczna
14:00 Intermezzo
14:30 Igor Stravinsky: Ognisty ptak i Święto wiosny w wykonaniu Malandain Ballet Biarritz - balet Francja 2021
15:35 Phénix - balet F 2022
16:30 Bruce Liu w Maison Chaumet : Recital Chopinowski - muzyka klasyczna
17:25 Intermezzo
17:40 Jules Massenet: Thaïs
20:30 Nancy Jazz Pulsations: Stochelo Rosenberg : Gyspy Today - koncert Francja 2022
21:25 Jazz à Vienne - koncert
22:25 Marc Ribot - koncert

PULS 2

10:00 Jeżyk i przyjaciele
10:35 Basia II (17,18)
11:10 Gus. Mały (8,9/52)
11:35 Tomek i przyjaciele 28
12:00 Lwia Straż (7,3/26)
13:00 Nowe przygody Kubusia Puchatka
13:35 Smerfy - serial anim.
14:00 Baranek Shaun V
14:35 Marta mówi!
15:00 Miraculous VI
16:00 Patryk Rozgwiazda Show (8,9/26) - serial anim.
17:00 SpongeBob IX (8,9/26)
18:00 Pingwiny z Madagaskaru II (35,36/39)
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (23) - serial obycz.
21:00 Kwaśny deszcz - horror Francja/Belgia 2023
23:00 Nadciąga tornado - thriller USA 2014

TV4

07:55 Bogaty dom – biedny dom XI (1) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci XII (57,58,59/65) - serial obycz.
11:55 Na ratunek 112 XVI
12:55 Trudne sprawy XVI - serial fabularno-dok.
16:55 Łowcy skarbów. Kto da więcej (461) - reality show
18:00 Policjantki i policjanci XXV (33,34) - serial obycz.
20:05 Uroczysko VI (28)
20:40 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (28)
21:40 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (28) - serial krym.
22:45 Opowiem ci o zbrodni: Wojciech Chmielarz – Portret kobiety nad brzegiem morza (2) - serial dok. Polska 2018
23:10 Blade Runner 2049 - thriller USA/Kan./Hiszpania 2017, reż. Denis Villeneuve

METRO

07:25 Szpital (10,11,12/68)
10:25 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:25 Szkoła (12/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019
13:25 Brzydula - serial obycz.
14:35 Drugie serce - serial obyczajowy Turcja 2025
15:35 Druga szansa (7) - serial obycz. Polska 2016
16:45 The Floor (10, 1)
18:00 Złomowisko PL VI - serial dok. Polska 2018
19:00 Kartoteka VIII (27,28) - serial fab.-dok. Polska 2015
21:05 Kryminalni IV (1,2) - serial krym. Polska 2006
23:20 Kuba Wojewódzki (7)
00:30 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VIII (11/12) - serial dokumentalny USA 2024
01:30 Szpital (57/67)
02:30 Szkoła (19/67)

CZWARTEK 15.10

STOPKLATKA

08:50 Robert Makłowicz (211) - mag. kulinarny
09:45 Wojny magazynowe: Kanada II (1,2/12) - serial dokumentalny
10:55 Aukcja w ciemno II (14,18/24) - serial dok.
12:00 Katastrofy w przestworzach XI (7,10,6/13) - serial dokumentalny Kanada 2012
15:00 Zajazd. Będzie się działo II (5,6) - serial fabularno-dok.
17:00 Katastrofy w przestworzach VII (1/8)
18:05 Wojny magazynowe: Kanada II (3,4/12) - serial dok. Kanada 2014
19:10 Aukcja w ciemno II (19) - serial dok. USA 2012
20:00 Nieuchwytny cel (Hard Target) ** - film sens. USA 1993, reż. John Woo, wyk. Jean-Claude Van Damme, Yancy Butler, Chuck Pfarrer, Robert Apisa, Lance Henriksen, Kasi Lemmons (280 min)
00:40 Carrie - horror USA ** 2013, reż. Kimberly Peirce, wyk. Chloë Grace Moretz, Julianne Moore, Gabriella Wilde (130 min)

KINO POLSKA

07:40 Polska z góry. Nad wodą II (5,6) - serial dok.
08:45 Akademia Pana Kleksa: Tajemnica golarza Filipa (2) - film dla młodzieży PL/ZSRR 1984, reż. Krzysztof Gradowski
10:30 Szatan z 7–ej klasy - film przyg. Polska 1960
12:50 Syn szczęścia - film krótkom. Polska 2024
13:10 Komedia małżeńska - komedia Polska 1993, reż. Roman Załuski, wyk. Ewa Kasprzyk, Jan Englert
15:35 Rozmowy kontrolowane - komedia Polska 1991, reż. Sylwester Chęciński, wyk. Stanisław Tym, Irena Kwiatkowska, Alina Janowska
17:40 Stawka większa niż życie (9) - serial wojenny
20:00 Konsul - komedia sensacyjna Polska 1989, reż. Mirosław Bork, wyk. Piotr Fronczewski, Maria Pakulnis, Krzysztof Zaleski, Henryk Bista, Jerzy Bończak
22:10 Nie ma róży bez ognia - komedia Polska 1974, reż. Stanisław Bareja, wyk. Jacek Fedorowicz, Halina Kowalska, Jerzy Dobrowolski, Stanisława Celińska, Stanisław Tym
00:30 Supermarket - thriller Polska 2012, reż. Maciej Żak, wyk. Mikołaj Roznerski

ALE KINO+

08:15 The Office PL II (9,10/12) - serial kom.
09:25 Bestia (3,4/6) - serial obycz. Kanada 2021
11:20 Detektyw Foyle (1/4) - serial kryminalny
13:30 Ostatnie wielkie dzieło (The Last Vermeer) *** - dramat historyczny USA/Holandia 2019, reż. Dan Friedkin (140 min)
15:50 Alfa (Alpha.) - film sens. *** Hol./Szwajc. 2024, reż. Jan-Willem Van Ewijk, wyk. Kaija Ledergerber, Gijs Scholten van Aschat (135 min)
18:05 Detektyw Foyle (2/4)
20:10 Ukryty motyw (Vogter) *** - thriller Dania/Szwecja/Francja 2025, reż. Gustav Möller, wyk. Sidse Babett Knudsen, Sebastian Bull Sarning, Dar Salim (125 min)
22:15 Tajne przez poufne (Burn After Reading) *** - komedia kryminalna USA/Wlk. Brytania/Francja 2008 (120 min)
00:15 Chleb i sól - dramat **** obycz. Polska 2022, reż. Damian Kocur, wyk. Tymoteusz Bies, Bartosz Olewiński (130 min)

POLSAT FILM

08:30 Przyjaciółki XXIII (7,8)
10:25 Świat według Kiepskich
13:30 #Jestem M. Misfit - film dla młodzieży Polska 2019
15:10 50 pierwszych randek - komedia romant. USA 2004
17:10 Jak rozpętałem II wojnę światową: Za bronią - kom. PL 1970, reż. Tadeusz Chmielewski
18:50 Sztuka zrywania - komedia romant. USA 2006
21:00 Imperium światła - dramat obycz. USA/Wlk. Brytania 2022, reż. Sam Mendes
23:30 Jeden gniewny człowiek - thriller Wlk. Bryt./USA 2021

FILMBOX+ ONE

09:50 Vera XI - serial krym.
11:50 Zagadki kryminalne nowej panny Fisher II (1/8) - serial krym. Australia 2021
12:50 Morderstwa według Agathy Christie III: Płowy koń (9) - film kryminalny Francja/Szwajcaria 2016
15:00 Strażnik Teksasu VI (22,23/25) - serial sens.
17:05 Vera XI - serial krym.
18:55 Poirot (4/10) - serial krym. Wlk. Brytania 1989
20:00 Niezgodna - film s.f. USA 2014, reż. Neil Burger
22:55 Wyspa tajemnic - film sensacyjny USA 2010

TVP KULTURA

08:30 Dzień z życia artysty
09:00 Dyrektorzy (6)
10:45 Jesienią o szczęściu *** - dramat PL 1985, reż. Stanisław Jędryka, wyk. Roman Wilhelmi (70 min)
11:55 Kamizelka - film krótkom. Polska 1971 (55 min)
12:50 Reżyserzy VIII (9) - serial dokumentalny
13:55 Czterdziestolatek (2) - serial komediowy
14:50 Pestka - melodramat * Polska 1995, reż. Krystyna Janda (105 min)
16:35 Blisko, coraz bliżej (1) - serial historyczny
18:00 Kulturalni (40)
18:55 Rawhide III (27)
20:00 Wstęp do filmu (614)
20:05 Dziewiąte wrota (The Ninth Gate) **** - thriller Francja/Hiszp./USA 1999, reż. Roman Polański, wyk. Johnny Depp, Frank Langella (145 min)
22:30 Hala odlotów (205) - talk-show Polska 2026
23:25 Cisza nocna - horror ** Polska 2024, reż. Bartosz M. Kowalski (120 min)
01:25 Matka siedzi z tyłu (Á Ferð með Mömmu) *** - komediodramat Est./Islandia 2022 (120 min)

WARNER TV

07:55 Prawo Agaty II (2,3)
09:55 Bajer z Bel-Air IV
10:50 Cudotwórcy II (4,5/10)
11:45 Teraz albo nigdy! III (8,9)
13:45 Bajer z Bel-Air IV (24,25,26,1/26) - serial kom.
15:40 Cudotwórcy II
17:35 Pan Niania - komedia USA 1993, reż. Michael Gottlieb
19:20 Invictus: Niepokonany - dramat historyczny USA 2009, reż. Clint Eastwood
22:00 Rio Bravo - western USA 1959, reż. Howard Hawks
00:50 Wysłannik przyszłości - film s.f. USA 1997

PARAMOUNT

07:30 Czarodziejki V
09:25 Policyjna grupa pościgowa XXI (14/15) - serial dok.
10:30 Pingwiny z Madagaskaru (14/26) - serial anim. USA 2009
11:00 Żony ze Stepford - film s.f. USA 2004
13:00 Czarodziejki V (21/23)
16:00 Pingwiny z Madagaskaru (15/26) - serial anim.
16:30 Transformers III - film s.f. USA 2011
20:00 Transformers: Wiek zagłady - film s.f. USA/Chiny 2014, reż. Michael Bay
23:30 Pakt z diabłem - dramat krym. USA/Wlk. Brytania 2015

HBO

09:05 Anakonda - horror ** USA 2025 (95 min)
10:40 Pingwiny z Madagaskaru *** - film animowany USA 2014 (90 min)
12:10 Pasażerowie - film *** s.f. USA/Australia/Hongkong 2016, reż. Morten Tyldum (115 min)
14:05 The Fourth Wall *** - dramat obyczajowy Francja/Luksemburg/Belgia 2024, reż. David Oelhoffen (115 min)
16:00 Problemista - komedia *** USA 2023, reż. Julio Torres (105 min)
17:45 Twórca - film s.f. *** USA 2023, reż. Gareth Edwards, wyk. John David Washington, Gemma Chan (135 min)
20:00 Wartość sentymentalna **** - komedia Norwegia/F/Niemcy/Dania/Szwecja/Wlk. Brytania/Turcja 2025, reż. Joachim Trier, wyk. Renate Reinsve (130 min)
22:10 Rosyjska zima - film dok. Francja 2026
23:40 Zabójcza historia (3/3)
00:30 Kac Vegas - komedia *** USA/Niemcy 2009, reż. Todd Phillips (100 min)

CINEMAX

10:05 Wróbel w kominie - dramat obycz. Szwajcaria 2024
12:05 Pan i władca: Na krańcu świata - film przyg. USA 2003
14:20 Piękna i bestia - film fantasy F/Niemcy/Hiszp. 2014
16:10 Dom w Portugalii - dramat obycz. Port./Hiszp. 2025
18:05 Miasto kłamstw - dramat krym. Wlk. Bryt./USA 2018
20:00 Prawo ulicy (5,6/13)
21:55 Chronologia wody - film biograf. USA/F/Łotwa 2025
00:05 M jak Mabel - dramat obycz. Wlk. Bryt./Singapur/USA 2025, reż. Philippa Lowthorpe

ROMANCE TV

13:25 Rosamunde Pilcher: Niechciana miłość - film obyczajowy Niemcy 2025
15:20 Portret miłości - film obyczajowy USA 2022
17:05 Gabinet z widokiem na morze - serial obycz.
19:00 Górski lekarz
20:00 Inga Lindström: Po prostu tylko miłość - dramat obyczajowy Niemcy 2023
21:55 Gabinet z widokiem na morze - serial obycz.
23:50 Górski lekarz
00:45 Inga Lindström: Po prostu tylko miłość - dramat obyczajowy Niemcy 2023

CANAL+ PREMIUM

09:00 Zgred - dramat obycz. ** Polska 2025 (85 min)
10:25 Łapu-Capu (246)
10:30 Kiedy nadchodzi jesień *** - dramat obycz. Francja 2024 (100 min)
12:10 Kiler-ów 2-óch *** - komedia kryminalna Polska 1998, reż. Juliusz Machulski (115 min)
14:05 Czy AI zabija internet? - film dok. Niemcy 2025
15:00 Wicked - musical USA/*** Wlk. Bryt./Kanada 2024, reż. Jon M. Chu, wyk. Cynthia Erivo (165 min)
17:45 Hollywood Buzz (20)
18:10 Łapu-Capu (247)
18:15 Niania w Nowym Jorku *** - komedia romantyczna USA 2007 (105 min)
20:00 Lucky Strike - dramat ** wojenny USA 2026, reż. Rod Lurie, wyk. Scott Eastwood (110 min)
21:50 Dobry chłopiec - horror **** Polska/Wlk. Brytania 2025 (110 min)
23:40 Grindhouse vol. 1 Death Proof *** - thriller USA 2007, reż. Quentin Tarantino (110 min)
01:30 Niebezpieczne zwierzęta *** - horror Australia/USA/Kan. 2025 (95 min)

TVN FABUŁA

07:45 Detektywi - serial dok.
09:50 Młode gliny (29/50)
10:55 Lekarze V (12)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (30/50)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej
17:10 Magia kina (2)
17:35 Sylwester w Nowym Jorku - komedia romantyczna USA 2011, reż. Garry Marshall
20:00 Ostatni samuraj - film przyg. USA/Nowa Zel./Japonia 2003, reż. Edward Zwick
23:15 Snajper - dramat woj. USA 2014, reż. Clint Eastwood

AMC

08:55 Uczeń Merlina (2) - film fantasy USA/Kanada 2006
10:55 Żrebak - dramat obycz. USA 2005, reż. Yelena Lanskaya
12:55 Dom Latających Sztyletów - film sens. Chiny/Hongkong 2004, reż. Yimou Zhang
15:25 Wyścig z czasem - film s.f. USA 2011, reż. Andrew Niccol, wyk. Justin Timberlake
17:35 Krokodyl Dundee II - komedia Australia/USA 1988
20:00 Sin City II: Damulka warta grzechu - thriller USA 2014
22:00 Lake Placid III - horror Bułgaria/USA 2010, reż. Griff Furst, wyk. Colin Ferguson

AXN

08:25 Agenci NCIS XI (9/24)
09:25 Castle (4,5/10)
11:20 Rekrut VII (13,14/18)
13:10 Agenci NCIS XI (10,11/24) - serial krym.
15:10 FBI: Most Wanted II (14,15/15) - serial krym.
17:05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas X (3,4/23)
19:05 Castle (6,7/10)
21:05 Agenci NCIS XX (3,4/22) - serial krym. USA 2022
23:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas X (3,4/23)
00:45 Castle (6/10)

EPIC DRAMA

08:30 Detektyw Murdoch XVIII
09:25 Wszystkie stworzenia duże i małe V - serial obycz.
10:25 Lekarze na start
11:55 Zatraceni w miłości
13:00 Morderstwo w małym mieście II (10) - serial krym.
13:55 Agenci NCIS XVII (4/20)
14:50 Panna Marple V (1/4)
16:45 Poirot VI (1/4)
19:00 Agenci NCIS XVII (5/20) - serial krym. USA 2019
19:55 Poirot: Przegrany gość V (2/8) - serial kryminalny
21:00 Detektyw Murdoch XIX
21:55 Agenci NCIS XVII (16/20)
22:55 Poirot: Przegrany gość V

TVN STYLE

11:20 Kobieta na krańcu świata XVII: Republika Konga (6/8)
12:20 Ugotowani (3)
13:30 Kuchenne rewolucje (3, 2) - reality show
15:35 Ugotowani (11)
16:40 Babski biznes (7/8)
17:40 Kuchenne rewolucje (5, 6, 7) - reality show
20:50 Zgłoś remont (1)
21:50 Jestem z Polski VIII (4/17) - serial dokumentalny
22:50 Hotel Paradise (30)
23:45 EuroPOLKI studentki (5) - lifestyle Polska 2024
00:45 Pojedynek na podróże

TVN TURBO

10:15 Samochód marzeń
11:15 Wojny samochodowe (5)
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować V
18:00 Raport Turbo (5089)
18:15 Duda kontra Szafrański XI (6/10) - serial dok.
19:00 Ciężarówką przez pół świata (6/9) - serial dok.
20:00 Co tu się odjechało? (2)
20:30 Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia II (6/17)
21:00 Kupione, zrobione, sprzedane (2/10) - serial dok.
22:00 Raport Turbo (5089)

BBC FIRST

08:40 Zagadki doktora Blake'a
09:40 Z pamiętnika położnej
10:40 Ojciec Brown VI (6,7/10)
12:35 McDonald i Dodds IV
14:15 Tajemnice Majorki (9/10)
15:10 Powrót do raju II (3/6)
16:15 Tajemnice Brokenwood
18:00 Morderstwa w Midsomer XIII (2/8) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XIII (7/8) - serial krym. Wlk. Brytania/Francja 2024
21:00 Line of Duty IV (3,4/6)
23:15 Po powodzi II (2/6)
00:15 Koroner II (3/10)

FX

08:00 Kości III (8/15)
09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIV (9/22) - serial krym. USA/Kanada 2013
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (12,13/25)
11:50 Castle II (5/24)
12:50 Lucyfer II (2/18)
13:45 FBI V (18/23)
14:40 Agenci NCIS (16/23)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (14,15/25)
17:25 Z Archiwum X IV
19:15 FBI V (19/23)
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (12,13/17)
22:00 Zakłamanie

HGTV

10:00 Ekstremalnie wymagający kupujący - serial dok.
10:55 Wymarzony dom za granicą - serial dok. USA 2025
11:55 Nowe życie w starym domu VI (12,7/14) - serial dok.
13:55 Odlotowy ogród (1)
14:25 Dobrze zrobione w domu (4) - mag. Polska 2026
14:35 Mieszkanie na miarę II
16:35 Polowanie na ogród IV
18:20 Weekendowa metamorfoza (1, 2) - reality show
20:10 Dorota was urządzi IV
21:40 Dorota inspiruje (6)
22:35 House Hunters

BBC LIFESTYLE

08:55 Zapraszam do stołu
10:00 Bake off: zawodowcy (3)
11:05 Najpiękniej ukryte hotele
12:05 Mistrzowie ceramiki (1)
13:15 Bake off: zawodowcy (2)
14:15 Wielkie brytyjskie wypieki (5) - pr. rozrywkowy
15:25 Mistrzowie szycia (9)
16:35 Zapraszam do stołu
17:40 Masterchef: Australia
19:15 Zapraszam do stołu (12)
19:50 Wielkie brytyjskie wypieki (6) - pr. rozrywkowy
21:00 Cena idealnego ciała z Olivią Attwood III (1)
22:00 Sarah Beeny: moja walka z rakiem piersi

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół VI (13/24)
08:55 Hoży doktorzy (5,6/24)
09:55 Przyjaciele V (6,7, 8,9/24) - serial komediowy
11:55 Teoria wielkiego podrywu (8,9,10,11,12,13/17) - serial kom.
14:30 Dwóch i pół VI (14,15, 16,17/24) - serial kom.
16:30 Przyjaciele V (10,11, 12,13/24) - serial komediowy
18:30 Hoży doktorzy (7,8/24)
19:30 The Office PL (7/12)
20:00 Teoria wielkiego podrywu V (21,3,9,11/24) - serial kom.
22:00 The Office PL II (7,8/12)

TVP SERIALE

08:35 Komisarz Alex XI (7)
09:25 Rodzinka.pl VIII (5)
09:55 Klan - telenowela
10:30 Ranczo IV (3/13)
11:25 Ojciec Mateusz 35 (9)
12:20 Felicita (13,14)
13:35 Ojciec Mateusz (10,11)
15:30 Komisarz Alex XI (8)
16:20 Na sygnale
17:25 Ranczo IV (5,6/13)
19:30 Ojciec Mateusz (12)
20:25 Komisarz Alex XXVI (6) - serial krym. Polska 2026
21:30 Ranczo IV (7,8/13) - serial kom. Polska 2009
23:30 Ojciec Mateusz (13)
00:25 Na sygnale

CANAL+ KUCHNIA

11:50 Mistrzowie przekąsek w akcji – Nowa Zelandia (8)
12:45 Czy na pewno umiesz gotować? (9, 10) - reality show
13:45 Sachie w Nowej Zelandii
14:40 ABC gotowania
15:45 Domowa piekarnia Kucharskiego (4, 5) - mag.
16:40 Jamie: uczta za mniej (2)
17:35 Jamie Oliver (1, 2)
18:35 Planeta słodyczy (5)
19:10 Maximum Foodie V
20:20 Poza Bali (3) - serial dok.
21:20 Anthony Bourdain XI
23:55 Mistrzowie przekąsek w akcji – Nowa Zelandia (5)

CANAL+ DOMO

08:00 Podzielić M2 (3, 4)
09:00 Twój kawałek ogrodu
10:00 Gardeners' World (11)
11:10 Ucieczka na wieś XXIII
12:10 Wielkie Projekty V (2/8)
13:05 W mieście czy na wsi
14:00 Liczy się miejsce (5, 6)
15:55 Tomasz Pągowski. Remont u ciebie (5, 1) - mag.
16:50 Gardeners' World (14)
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie Projekty: Szwecja V (4/8) - serial dok.
20:00 Daleko od miasta XIII
21:00 Liczy się miejsce (6)
22:00 Monty Don – ogrody nad Renem (1/3) - serial dok.

PLANETE+

13:40 Mongolia. Pomiędzy niebem a ziemią - serial dok.
14:50 Najdzikse ostępy Europy II (4/5) - serial dok.
15:50 360° – świat bez granic
16:55 Świat z góry XIII
17:25 Premiera: Świat z góry XIII (4) - serial dok.
17:55 Dokąd dzisiaj? IV (87,88)
18:35 Wytwórz i wyślij
19:40 Czy warto pościć?
20:55 Ramzes II. 66 lat panowania (3) - serial dok. F 2025
22:00 Syndrom hawański. Kto pierze umysły Amerykanów?

DISCOVERY CHANNEL

10:00 Budowa na końcu świata
11:00 Klan z Alaski II (7/16)
12:00 Fani czterech kółek XVIII
13:00 Dorwać komandosa
14:00 Nagi instynkt przetrwania: Elita V (6/11) - serial dok.
15:00 Złomowisko PL X
16:00 Gorączka złota XVI
17:00 Kroniki policyjne
18:00 Ciężarówką przez Route 66 (6/7) - serial dok.
19:00 Nagi instynkt przetrwania III (2,3/11) - serial dok.
21:00 Ocalić dom: Interwencja
23:00 Poszukiwacze przeklętego złota V - serial dok.
00:00 Fani czterech kółek

TVP HISTORIA

09:20 Stawka większa niż życie
10:25 Wszystkie kolory świata
11:25 Ex libris - magazyn
11:50 Juliusz Cezar, narodziny dyktatury (3/3) - serial dok.
12:50 Świadkowie Czarnobyla
14:00 Stawka większa niż życie (9) - serial wojenny
15:05 Sensacje XX wieku
17:30 Wojenne dziewczyny III
18:20 Autor nieznany
19:30 Flesz historii (783)
20:00 Sfora (7/9) - serial krym.
21:00 Zapomniane karty historii (1) - serial dok.
22:00 Czarni baronowie

HISTORY

11:10 David Duchovny: archiwum tajemnic II (19)
12:10 Gwiazdy lombardu XX
13:05 Starożytni kosmici XIV
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata IV (8/11)
14:50 Największe tajemnice świata VI (20/20) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
17:10 II wojna światowa na Pacyfiku (2) - serial dok.
18:10 Największe tajemnice świata VII (9) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XII
21:00 Jak to wyjaśnić VI (1)
22:00 Wojny magazynowe: Wszystko o Stevie XVII (1)

NATIONAL GEOGRAPHIC

12:00 Maszyny wagi ciężkiej IV
13:00 Zaginione miasta (5,6/6)
15:00 Katastrofa w przestworzach XXV (3) - serial dok.
16:00 Klucz do przepowiedni
17:00 Odkopać historię (1/10)
18:00 Utracone bomby zimnej wojny - serial dok. F 2018
19:00 Sztuka obrony: wojny w Europie (5/6) - serial dok.
20:00 Katastrofa w przestworzach XXI (1/10) - serial dok.
21:00 Premiera: Superfabryki
22:00 Megametro
23:00 Katastrofy pod lupą II

FOCUS TV

08:55 Wehikuł czasu
09:00 Starożytni kosmici X
10:00 Gwiazdy lombardu XXV
12:00 Niezwykłe megakonstrukcje ZSRR - serial dok.
12:30 Broń w hollywoodzkich filmach II (5) - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii
14:00 Okręty wojenne IV
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII (15/20)
16:00 Dorwać tuńczyka VI
18:00 Rolnicy. Podlasie VI
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Poszukiwacze historii IX
23:00 Na pokładzie atomowego okrętu podwodnego

BBC EARTH

12:35 Najpiękniejsza droga Wielkiej Brytanii - serial dok.
13:35 Planeta Ziemia III: kulisy
14:40 W okowach mrozu VIII
15:35 Życie na pustkowiu XI
16:30 Fenomeny współczesnego życia III (4/5) - serial dok.
17:35 Planeta Ziemia III: kulisy - film dok. Wlk. Brytania 2023
18:40 Najpiękniejsza droga Wielkiej Brytanii- serial dok.
19:45 Dlaczego giną wieloryby? - film dok. Wlk. Bryt. 2022
20:55 W okowach mrozu XI
22:55 Cała prawda o węglowodanach - film dokumentalny

POLSAT VIASAT HISTORY

10:30 Tajne bronie II wojny światowej (3/6) - serial dok.
11:35 Naziści: korzenie zła (8)
12:30 Historia sprawiedliwości
14:20 Czarna śmierć: pacjent zero (1,2/2) - serial dok.
16:40 Geografia wojny: II wojna światowa - serial dok.
17:50 Tajne bronie II wojny światowej (4/6) - serial dok.
18:55 Historia sprawiedliwości (9) - serial dokumentalny
19:50 Przeklęte skarby (1/10)
21:00 Geografia wojny: II wojna światowa - serial dok.
22:10 Pompeje: nowe wykopaliska (2/3) - serial dok.

szyfropanorama

zna język estoński	gra dziecięca / odcień czerwieni		dla ruchu pieszego	wychodzą na ulicę		sojuszniczka	zajmuje się schorzeniami żołądka	urządzenie w biurze		ludowy taniec śląski	… Rosińska, dziennikarka		„… Nowego Jorku" Scorsese	Carl, założył warsztaty optyczne		odmiana dyni zwyczajnej		potrawa z ryżu i baraniny
	16	7	4	6	7			Gordon Matthew Thomas Sumner					11	kraina w Grecji / wiosenny obyczaj	5	18	17	
niedaleko Wołomina	9	16	15	8		sąsiad Ormianina					krokodyl z Gangesu / graniczy z Zambią			10	17	16	7	rzeka w Cieszynie
rym niedokładny / wielki pies	16	3	6					nauczyciel francuskiego							3	4	16	
	15	2				lepsza od dwói	4	15	6	13	16	materiał otaczający topik				17	10	
… Powierza	16			para szyn			15	Jan, reformator religijny	8	16	7				wojskowy szpital polowy			
				mocne wino hiszpańskie		podwalina	6	18	6	8	16	reguły gry	osłona żarówki					
niewielki grzejnik do wody	4					nieobecni jej nie mają	7		18	notka w prasie	10						8	
Bohdan, pilot i pisarz		6			… akacjowa, drzewo		6	14	17	1	17		stolica Togo				15	duża papuga
	16	1	5		miasto z Tadż Mahal					pora gwiazd	w słowie z samogłoską				16	14	16	
publiczna dyskusja	15	w niej sprzęt na stok	1	16										6	15	16	10	
	12	17	5	11	zniesione w kurniku						grecka Ceres		5	9	5	4	5	
fastryga lub okrętka		ikra lub skrzek					Strachy na …						ogół norm moralnych					

JAK ROZWIĄZAĆ SZYFROPANORAMĘ?

Część „panoramiczną" należy rozwiązać jak zwykłą krzyżówkę panoramiczną. Przy okazji część liter z wpisywanych haseł wypełni niektóre pola zaznaczone kolorem, czyli te należące do szyfrokrzyżówki. W niej każdej liczbie odpowiada inna litera. „Rozkodowane" litery można wpisywać do pustych pól pod diagramem (pola 1-18).

Aby odczytać hasło trzeba przepisać je do właściwych kratek w polu „rozwiązanie krzyżówki".

Rozwiązanie z wydania 2 października: NOWY TELEWIZOR

Tu wpisz litery z pól oznaczonych cyframi

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18

Rozwiązanie krzyżówki

4	5	7	5	3	8	6	18
10	5	14	14	16			

Rozrywka w „Wyborczej"

Codzienna porcja łamigłówek od poniedziałku do soboty na ostatniej stronie „Gazety Wyborczej"

APLIKACJA WYBORCZEJ

Jeszcze więcej rozrywki w aplikacji i na ostatniej stronie „Gazety Wyborczej"

wyborcza

PROSTO Z POLSKI
TYGODNIK

Piątek, 9 października 2026 | Redaktor prowadzący **Dariusz Kortko**

wyborcza.pl

Ochrona środowiska

PiS w obronie kościelnych dzwonów

– Nie możemy zmieniać w Polsce naszych odwiecznych tradycji, jak bicie w przykościelne dzwony – mówi podlaski poseł PiS Jacek Bogucki.

Maciej Chołodowski

Jacek Bogucki jest jednym z posłów PiS, którzy podpisali się pod poselskim projektem nowelizacji ustawy Prawo ochrony środowiska. Chodzi o wyłączenie spod przepisów dotyczących dopuszczalnych norm hałasu dzwonów kościelnych i systemów nagłaśniających wydarzenia związane z kultem religijnym.

Przypomnijmy, że Bogucki to były wiceminister rolnictwa, poseł pięciu kadencji Sejmu, przez jedną był senatorem. Zasłynął w kampanii przed wyborami parlamentarnymi w 2023 r. skandalicznym twierdzeniem, że Donald Tusk jest „politykiem z twarzą hitlerowską".

Dzwony jak tramwaje

Pod projektem podpisali się również m.in. Kazimierz Gwiazdowski, inny podlaski poseł PiS, pochodzący z byłego województwa łomżyńskiego, oraz były minister kultury Piotr Gliński. W sumie około 60 posłów i posłanek (podpisu Jarosława Kaczyńskiego pod projektem nie ma). Wnioskodawcami są posłowie: Przemysław Drabek oraz pochodzący z Białegostoku Paweł Szrot, w latach 2020-2023 sekretarz stanu w kancelarii prezydenta Andrzeja Dudy.

Projekt skierowano do konsultacji społecznych, które potrwają do 18 października.

Dopuszczalny poziom hałasu generowanego przez dzwony kościelne w Polsce wynosi: 55 dB w ciągu dnia i 45 dB w nocy dla terenów zabudowy mieszkalnej jednorodzinnej; w niektórych strefach (np. wielorodzinnej lub śródmiejskiej) standardowe limity środowiskowe mogą wynosić do 55–60 dB w dzień.

Jeśli mieszkańcy skarżą się na hałas kościelnych dzwonów, wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska przeprowadzają pomiary, a przekroczenie dopuszczalnych norm może skutkować nakazem ograniczenia hałasu lub karą finansową.

Projektodawcy chcą jednak, by kościelne dzwony zostały wyłączone spod przepisów określających dopuszczalny poziom hałasu i były traktowane podobnie jak np. linie tramwajowe czy kolejowe. Bezpośrednim impulsem do przygotowania projektu była głośna sprawa parafii Świętej Trójcy w Bydgoszczy.

W lipcu 2026 r., po skargach mieszkańców na ponadstuletnie dzwony parafii Świętej Trójcy w Bydgoszczy rozpoczęto czynności wyjaśniające dotyczące emitowanego przez nie hałasu. Władze miasta podkreślały, że nie nakazały wyłączenia dzwonów, a sprawą zajęły się po zgłoszeniu przekazanym przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Ostatecznie pomiary wykazały, że dzwony nie przekraczają dopuszczalnych norm hałasu.

Posłowie, którzy podpisali się pod projektem nowelizacji ustawy, chcą, by kościelne dzwony zostały wyłączone spod przepisów określających dopuszczalny poziom hałasu i były traktowane podobnie jak np. linie tramwajowe czy kolejowe

We wrześniu pisaliśmy o pięcioletniej walce o ograniczenie hałasu kościelnych dzwonów w parafii pw. Chrystusa Króla w Bolesławcu, którą prowadził przez pięć lat Krzysztof Gwizdała, redaktor naczelny portalu Istotne.pl.

Sprawa ostatecznie trafiła do Naczelnego Sądu Administracyjnego, który oddalił skargę kasacyjną parafii i potwierdził, że kościelne dzwony muszą spełniać normy hałasu.

Z kolei w czerwcu 2019 r. opisywaliśmy protest mieszkańców białostockich osiedli Skorupy, Sybiraków i Piasta, którzy wzywali do zaprzestania uruchamiania dzwonów w kościele Ducha Świętego w godzinach porannych. W ich petycji można było przeczytać: „Dzwony wybrzmiewają codziennie o godz. 6-6.30 rano w sposób niezwykle głośny i długotrwały, czym uniemożliwiają mieszkańcom spokojny sen".

Zaznaczali, że prosili proboszcza o wyciszenie dzwonów, szczególnie w porze letniej, kiedy mieszkańcy śpią przy otwartych oknach, ale duchowny ignorował ich uwagi. Białostocka kuria metropolitalna odpowiadała wówczas, że dzwon ma swoją symbolikę religijną, nie jest tylko budzikiem w znaczeniu świeckim. „Dzwony wzywają nas do modlitwy, rozpoczynają i kończą dzień, są uruchamiane zazwyczaj pół godziny przed mszą świętą. W tym konkretnym przypadku, w parafii Ducha Świętego są włączane o godz. 6, nie zakłócają więc ciszy nocnej, a ich natężenie nie przekracza dopuszczalnej normy 55 dB".

• **Kościół przypomina, że dzwon ma swoją symbolikę religijną, nie jest tylko budzikiem w znaczeniu świeckim**

FOT. TYMON MARKOWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Symbole jedności i tradycji

Autorzy projektu nowelizacji ustawy Prawo ochrony środowiska, który ma wyłączyć dzwony kościelne i systemy nagłaśniające wydarzenia związane z kultem religijnym spod przepisów dotyczących dopuszczalnych norm hałasu, podnoszą, że w Polsce można zaobserwować sytuacje, „gdzie dzwony kościołów katolickich są coraz częściej uciszane na skutek skarg mieszkańców i administracyjnych decyzji". Powołują się na przykłady z Bytomia-Miechowic, Bielska-Białej czy Gliwic, w których to miastach świeckie władze nakazały wyłączenie dzwonów z powodu hałasu. Posłowie PiS argumentują, że „dźwięków kościelnych dzwonów, stanowiących element praktyk religijnych, nie powinno się oceniać w taki sam sposób jak hałasu generowanego przez instalacje techniczne".

Wskazują, że Prawo ochrony środowiska już obecnie przewiduje szczególne traktowanie niektórych urządzeń wykorzystywanych w związku z kultem religijnym. Jak twierdzą, obowiązujące orzecznictwo i praktyka organów ochrony środowiska zakładają, że religijny charakter źródła dźwięku nie oznacza automatycznego wyłączenia spod przepisów chroniących mieszkańców przed nadmiernym hałasem.

Nawiązują przy tym do historii i tradycji:

Były one konsekrowane i traktowane jako święte przedmioty, których dźwięk miał odstraszać zło, chronić przed burzami i innymi klęskami żywiołowymi.

Podpisani pod projektem posłowie PiS odwołują się też do krajów europejskich, jak Niemcy czy Francja, gdzie coraz częściej słyszy się nawoływania muezzinów z meczetów.

Na razie nie wiadomo, kiedy projekt miałby trafić pod obrady Sejmu. ●

eprasa.pl 6484f01775

Jak radzą sobie małe gospodarstwa

Pomidory za darmo, marchew za złotówkę

Paweł Walczak rozdawał pomidory każdemu, kto chciał je zerwać. Artur Król pozwolił klientom samodzielnie wykopywać marchew. Rolnikom bardziej opłacało się oddać warzywa za darmo, niż zbierać je i sprzedawać.

Anna Gorczyca

• **Przypadki pozostawiania warzyw i owoców na polach powtarzają się niemal każdego roku. Na zdjęciu pola kapusty w Charsznicy.** FOT. KRZYSZTOF KAROLCZYK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Banery informujące o sprzedaży pomidorów, ogórków i ziemniaków wiszą na płocie gospodarstwa Pawła Walczaka w Lisewie w powiecie konińskim. Gospodarz próbował różnych sposobów, by znaleźć kupców na warzywa. W ostatnich dniach poszedł o krok dalej: każdy, kto sam zerwał pomidory, mógł zabrać je za darmo. Niektórzy wyjeżdżali z gospodarstwa ze skrzynkami pełnymi dojrzałych pomidorów.

– Mój tata od 50 lat uprawia warzywa. Przejąłem gospodarstwo i kontynuuję jego pracę. Mieliśmy hektar pomidorów. Z roku na rok coraz trudniej je sprzedać. Ludzie coraz rzadziej robią przetwory. Wolą kupić gotowe produkty w sklepie – mówi Walczak.

Podobny problem spotkał 25-letniego Artura Króla. Pochodzi spod Sanoka, ale ziemię kupił pod Nowym Żmigrodem. Wiosną obsiał kilkadziesiąt arów marchwią. Zakładał, że przy atrakcyjnej cenie znajdzie klientów bez większych problemów. – Szybko okazało się, że nowemu bardzo trudno przebić się na rynku. Klienci mają swoich stałych dostawców – twierdzi.

Ponieważ rolnictwo nie jest jego głównym źródłem utrzymania, Król nie mógł codziennie sprzedawać marchwi na targowisku. Postawił więc na media społecznościowe. Na Facebooku zamieścił ogłoszenie, że można samemu zebrać marchew z pola i zapłacić złotówkę za kilogram. W ogłoszeniu informował, że marchew była uprawiana bez nawozów i oprysków, a chwasty usuwano ręcznie. Płatność można było przesłać Blikiem. Ogłoszenie szybko zaczęło krążyć po lokalnych grupach. Efekt zaskoczył samego autora.

W ciągu tygodnia ludzie wykopali praktycznie całą marchew. Zdaniem Króla klientów przyciągnęła nie tylko cena. Coraz więcej osób chce wiedzieć, kto wyprodukował żywność i w jaki sposób została ona wyhodowana.

RATUNEK NA CHWILĘ

Samozbiory stają się coraz popularniejszym sposobem ratowania części plonów. W internecie działają serwisy i grupy łączące rolników z klientami. Za niższe ceny można kupić owoce i warzywa prosto z pola: od malin i winogron po śliwki, jabłka, cebulę czy pomidory.

Najgłośniej było o sadowniku spod Trzebnicy, który zachęcał klientów do samodzielnego zbioru śliwek, gdy został oszukany przez pośrednika. W województwie lubelskim rolnicy zostali z tonami pomidorów gruntowych, w województwie świętokrzyskim z tonami papryki. Zdecydowali się oddać je za darmo lub za minimalną cenę.

Samozbiory stają się coraz popularniejszym sposobem ratowania części plonów

Rolnicy podkreślają jednak, że samozbiory nie są rozwiązaniem problemu.

Nie możemy na tym opierać działalności gospodarstwa. Jesteśmy za daleko od dużych miast. Rynek dla takich gospodarstw jak nasze po prostu się kurczy – mówi Walczak.

Drobni rolnicy nie mają szans z wielkopowierzchniowymi gospodarstwami. – To z nimi umowy podpisują największe sieci handlowe. Mały producent nie ma takich możliwości – mówi Walczak. Dodaje, że z rynku znikają również lokalne zakłady przetwórcze, które kiedyś odbierały warzywa i owoce od gospodarstw z okolicy.

Koszty produkcji rosną, a klienci najczęściej kierują się ceną. – Nie patrzą na to, że warzywa z małego gospodarstwa są świeższe, często zbierane dzień wcześniej i nie przejechały setek kilometrów. Nadal pokutuje przekonanie, że zagraniczne znaczy lepsze. A przecież we Włoszech czy Francji kupowanie od lokalnych producentów jest czymś naturalnym – mówi rolnik.

PROBLEM WRACA CO ROKU

Przypadki pozostawiania warzyw i owoców na polach powtarzają się niemal każdego roku. Dochodzi do nich, gdy skupy ograniczają zakupy albo na rynku pojawia się tańszy towar z zagranicy. Rolnicy przypominają, że w poprzednich sezonach na polach zostawały setki ton marchwi, selera, kapusty czy porów, których nie opłacało się zbierać.

Wiceminister rolnictwa Małgorzata Gromadzka zapowiada zmiany w przepisach, dotyczących rynku rolnego i kontroli relacji między producentami a sieciami handlowymi. – Będziemy nowelizować ustawę o rynkach rolnych i o konkurencyjności, o marżach. Chcemy mieć wgląd w to, jaka jest opłacalność w poszczególnych uprawach, żeby móc rolników wspierać, ale także, by społeczeństwo zobaczyło, jaki jest koszt uprawy. Często rolnik, produkując swoje produkty, nie uwzględnia swojej pracy, tylko koszty związane z paliwem, z nawozami i innymi czynnikami, które wpływają na te koszty. Zależy nam na budowaniu relacji klientów z rolnikami. Jak się pojedzie do rolnika na pole, to widać, ile wysiłku, ile pracy musi włożyć, żeby wyprodukować warzywa czy owoce – mówi minister Gromadzka.

Zachęca konsumentów do kupowania bezpośrednio od producentów: – To dobra idea. Omijamy pośrednika. Wizyta u rolnika może być okazją nie tylko do zakupów, ale też np. do pokazania dzieciom, skąd bierze się żywność. ●

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34456007

W sprzedaży!

SPONSOR WYDANIA

MÖLLER'S OMEGA-3

TEMAT NUMERU:

JAK SIĘ DOGADAĆ Z DORASTAJĄCYM DZIECKIEM

oraz:
• Agresja nastolatka. Co za nią stoi
• Matki z ADHD
• Orzeczenia i opinie. Sprawdź, co należy się w szkole

żyć lepiej psychologia codziennie

Więcej o psychologii czytaj na **wysokieobcasy.pl/zyclepiej**

1 RP

eprasa.pl 6484f01775

APARTAMENTY Z WYŻSZEJ PÓŁKI

Centaurus – gotowe apartamenty z widokiem na panoramę Olsztyna

Centaurus to prestiżowa inwestycja w centrum Olsztyna, która stała się nowoczesną, architektoniczną ikoną miasta.

Wysokość budynków, kształty brył i jakość wykończenia, centrum miasta i widoki, które trudno znaleźć gdzie indziej – to atuty, które stworzyły na lokalnym rynku ofertę mieszkaniową nowej kategorii. W sprzedaży znajduje się ostatnia pula blisko 40 apartamentów gotowych do odbioru. Mają one różne układy, usytuowanie i metraże – od ok. 45 do blisko 105 m kw. To propozycja zarówno dla tych, którzy szukają wyjątkowego miejsca do życia, jak i dla inwestorów, którzy szukają nieruchomość o ponadprzeciętnym charakterze.

Są budynki, które po prostu wpisują się w miejską zabudowę. Są też takie, które stają się jej znakiem rozpoznawczym. **Centaurus** zdecydowanie należy do tej drugiej kategorii. Zlokalizowany w ścisłym centrum Olsztyna, na skrzyżowaniu al. Marszałka Józefa Piłsudskiego i ul. Głowackiego, od początku miał ambicję stworzenia w mieście czegoś więcej niż kolejnego kompleksu mieszkaniowego. Dziś, jako ukończona inwestycja, jest jednym z najbardziej charakterystycznych obiektów w stolicy Warmii i Mazur. Jego wysokość sięgająca blisko 55 metrów sprawia, że wyróżnia się w miejskiej panoramie, ale też pozwala na nią spojrzeć z innej perspektywy.

Dwie wysokie wieże mieszkalne – 17 – i 18-piętrowa – wraz z niższą, sześciokondygnacyjną bryłą tworzą charakterystyczny zespół architektoniczny. Część mieszkalna obejmuje łącznie 190 lokali, a cała inwestycja łączy funkcje mieszkaniowe, biurowe, hotelowe i usługowe.

Apartamenty z wyższej półki

W sprzedaży znajduje się ostatnia pula blisko **40 apartamentów** dostępnych od ręki. Ich powierzchnie wynoszą od około 45 do blisko 105 m kw., a funkcjonalne układy obejmują od dwóch do czterech pokoi. To lokale zaprojektowane tak, aby odpowiadały różnym potrzebom – od komfortowego mieszkania dla singla lub pary, przez przestrzeń dla rodziny, aż po reprezentacyjny apartament, który może pełnić również funkcję drugiego domu.

W przypadku części mieszkań dwupokojowych powierzchnia sięga ponad 60 m kw., co daje możliwość stworzenia naprawdę komfortowego wnętrza bez konieczności wyboru większej liczby pokoi. Każdy lokal ma balkon, loggię lub taras – zależnie od jego położenia i wielkości. Dla mieszkańców oznacza to dodatkową, prywatną przestrzeń, oferującą dodatkowo niesamowity widok.

Komfort, który widać w detalach

Prestiż Centaurusa nie kończy się na architekturze i widoku. O komforcie codziennego użytkowania decydują konkretne, zastosowane rozwiązania. Wszystkie lokale wyposażone są w system automatycznego sterowania ogrzewaniem, pomagający ograniczać zużycie energii cieplnej. Dwie wysokie wieże obsługują szybkie windy, a w dwupoziomowej hali garażowej znajduje się ponad 200 miejsc postojowych. Do każdego mieszkania przypisana jest również komórka lokatorska, nabywana w cenie apartamentu. W dwóch najwyższych bryłach znajdują się przestronne lobby z recepcją, a nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa całodobowa ochrona. Dla mieszkańców przygotowano również wózkarnie i rowerownie.

Wysokie premium z klimatyzacją w cenie

Wybrane apartamenty premium, umiejscowione na najwyższych kondygnacjach, oferują ekspozycję na trzy strony świata. Wyposażone są również w kompletną klimatyzację, którą nabywcy otrzymują w cenie apartamentu. W okresie letnim i coraz częściej występujących u nas upałów znacząco podniesie to komfort zamieszkania. Pozostałe apartamenty mają przygotowaną infrastrukturę pod montaż klimatyzacji, co również stanowi udogodnienie dla nabywców.

Olsztyn z perspektywy, której nie oferuje zwykłe mieszkanie

Jednym z największych atutów Centaurusa jest to, co rozciąga się za jego oknami. Wysokość budynku, odpowiednie usytuowanie brył i duże przeszklenia otwierają mieszkania na panoramę miasta. Szczególnym elementem są balkony, loggie i wielkopowierzchniowe tarasy z przeszklonymi balustradami. Szklane tafle nie zamykają widoku, lecz sprawiają, że przestrzeń zewnętrzna staje się naturalnym przedłużeniem mieszkania. W zależności od położenia lokalu można podziwiać m.in. Stare Miasto oraz panoramę Olsztyna w kierunku Hali Urania.

Wszystko pod ręką

Centaurus znajduje się w ścisłym centrum, w sąsiedztwie planetarium i obserwatorium astronomicznego. W pobliżu są sklepy, punkty usługowe, placówki edukacyjne i medyczne, obiekty sportowe, park oraz centrum handlowe. Kilkunastominutowy spacer wystarczy, aby znaleźć się na olsztyńskiej starówce, wśród restauracji, kawiarni i zabytkowej architektury. To lokalizacja, która pozwala inaczej zorganizować codzienność. Samochód może być wygodnym dodatkiem, a nie koniecznością. To ważny kontekst dla rynku nieruchomości. Wartość dobrze położonego mieszkania wynika bowiem nie tylko z jego metrażu czy standardu, ale także z jakości i atrakcyjności otoczenia.

Mieszkanie dla siebie albo inwestycja

Centaurus ma jeszcze jedną cechę, która może być szczególnie interesująca dla kupujących: jest produktem atrakcyjnym z dwóch perspektyw. Dla osoby kupującej lokal dla siebie otrzymujemy połączenie centralnej lokalizacji, ponadprzeciętnej architektury i technologii, dużych przeszkleń, tarasów i balkonów,

widoków oraz funkcjonalnych układów. To propozycja dla tych, którzy zamiast mieszkać „gdzieś w mieście", chcą mieszkać w miejscu, które samo w sobie jest jednym z jego najbardziej rozpoznawalnych punktów. Druga to perspektywa inwestycyjna. Adres w centrum, ograniczona podaż podobnych nieruchomości, gotowy do odbioru lokal i wielofunkcyjne otoczenie sprawiają, że apartament może być rozpatrywany jako aktywo przeznaczone na wynajem, albo jako drugi dom na czas pobytów w Olsztynie lub w regionie.

Zobacz, zanim się zdecydujesz

Jedną z największych przewag tej oferty jest fakt, że lokale są gotowe do odbioru. Nie trzeba wyobrażać sobie przyszłego mieszkania na podstawie wizualizacji. Można zobaczyć jego rzeczywisty układ, sprawdzić doświetlenie pomieszczeń, otworzyć drzwi na balkon lub taras i przekonać się, jak wygląda panorama Olsztyna z konkretnego piętra. W przypadku nieruchomości o tak silnych walorach architektonicznych i widokowych to ogromna wartość. Możliwość osobistego doświadczenia przestrzeni pozwala znacznie lepiej ocenić, czy dany apartament odpowiada indywidualnym oczekiwaniom.

Blisko 40 gotowych apartamentów, metraże od około 45 do blisko 105 m kw., 2–4 pokoje, tarasy, loggie i balkony, panoramiczne widoki oraz adres w samym centrum Olsztyna. Dla jednych będzie to wymarzone miejsce do życia. Dla innych – nieruchomość o potencjale inwestycyjnym. Dla wszystkich – możliwość zamieszkania w jednym z najbardziej charakterystycznych budynków regionu.

Olsztyn/34454709

eprasa.pl 6484f01775

Zakopianka

Krewny Bolesława Prusa stracił galerię handlową

Galeria Color Park przy zakopiance została zlicytowana za 70 mln zł, choć pierwotnie syndyk planował sprzedaż za 85 mln zł. Były właściciel, który starał się o odzyskanie nieruchomości to Zbigniew Głowacki, krewny Aleksandra Głowackiego, znanego jako Bolesław Prus.

Bartłomiej Kuraś

• **Pomysł na budowę wielkiej galerii handlowej przy zakopiance zrodził się 10 lat temu. Według planów centrum handlowe Color Park w Nowym Targu miało pomieścić dwa supermarkety, kino, pasaż handlowy z 60 sklepami i parking na 600 samochodów**
FOT. MAREK PODMOKŁY / AGENCJA WYBORCZA.PL

Zbigniew Głowacki (krewny Bolesława Prusa, swoje rodzinne powiązania przedstawiał podczas prowadzenia interesów) to były prezes spółki, która dekadę temu rozpoczęła budowę przy zakopiance galerii handlowej, ale jej nie dokończyła.

Upadła galeria handlowa Color Park ostatecznie została zlicytowana, syndyk na początku października potwierdził ważność tej decyzji, mimo protestów Zbigniewa Głowackiego. Były właściciel jest zmuszony zakończyć nieudany interes przy zakopiance.

Color Park został zlicytowany za 70 mln zł podczas czwartej próby sprzedaży. Pierwotnie syndyk upadłej galerii handlowej przy zakopiance oszacował wartość nieruchomości, na podstawie opinii biegłego, na 85 mln zł.

– W grudniu przyszłego roku będzie tu można robić zakupy – zapowiada Janusz Stopiak, nowotarski biznesmen i nowy nabywca galerii Color Park, który ma nadzieję doprowadzić upadłą galerię handlową do świetności i zrobić na niej dobry interes. Tak jak Stanisław Wokulski, bohater powieści „Lalka" Bolesława Prusa. Choć krewniakowi pisarza, literat naprawdę nazywał się Aleksander Głowacki, to się nie udało.

OSTRZEŻENIE PRZED PRZEJĘCIEM GALERII HANDLOWEJ

Były właściciel upadłej galerii Zbigniew Głowacki, po ogłoszeniu licytacji przez syndyka, w oficjalnym komunikacie przestrzegł inwestorów, że będzie chciał przejąć ten teren. Zamierzał to zrobić na podstawie skargi pauliańskiej. To instytucja prawna (art. 527-534 Kodeksu Cywilnego) chroniąca wierzyciela, gdy dłużnik, działając ze świadomością pokrzywdzenia, wyprowadził majątek do osoby trzeciej (np. darowizna, sprzedaż). Umożliwia ona sądowe uznanie takiej czynności za bezprawne.

– Przy ogłoszeniu upadłości galerii Color Park w Nowym Targu zostało wielokrotnie złamane prawo. Sąd ogłosił upadłość w momencie, gdy toczyła się już restrukturyzacja. Było to sprzeczne zarówno z prawem polskim, jak i europejskim. Zamiast umożliwić naprawę przedsiębiorstwa, uruchomiono proces likwidacyjny – twierdził Głowacki.

Jednak skarga pauliańska nie została zastosowana w sprawie Color Parku. Jak wyjaśnia Tomasz Ludwik Krawczyk, adwokat i partner w kancelarii GKR Legal, syndyk sprzedał nieruchomość wolną od obciążeń dłużnika.

– Sprzedaż w trybie upadłościowym daje nabywcy gwarancję, że nieruchomość przechodzi na niego wolna od dotychczasowych obciążeń, a sądowy nadzór nad transakcją chroni kupującego przed roszczeniami wierzycieli upadłej spółki. W tym przypadku, złożenie skargi pauliańskiej jest nieuzasadnione i nietrafione – oświadczył mecenas Tomasz Ludwik Krawczyk.

SPÓR MILIONERÓW

Color Park miał być jedną z największych galerii w regionie. Projektem zarządzała spółka Nowotarska Zbigniewa Głowackiego. Gdy zabrakło pieniędzy na budowę, Głowacki pożyczył od Harvent Capital 13,5 mln zł.

Pożyczkę miał spłacić z kredytów bankowych, ale banki odmówiły finansowania. Nie udało się też znaleźć nowego inwestora. Mimo półtorarocznego przedłużenia terminu, pieniądze nie zostały zwrócone.

12 września 2023 roku sąd ogłosił upadłość spółki Nowotarska. Rok później decyzję potwierdził sąd drugiej instancji. Roszczenia zgłosiło 20 wierzycieli.

Zbigniew Głowacki uważa, że padł ofiarą oszustwa, które miało doprowadzić do upadku jego firmy i jej przejęcia. W tym kontekście wymienia Artura Kawę, który zakładał sieć sklepów Stokrotka, i Dariusza Kalinowskiego z firmy Harvent Capital. To z nimi pierwotnie zamierzał robić interesy przy zakopiance.

Firma Harvent Capital jest oburzona sugestiami Głowackiego. Wydała w tej sprawie oświadczenie: „Harvent Capital nie jest zainteresowany kupnem nieruchomości. Artur Kawa, współzałożyciel i partner zarządzający funduszu, potwierdził, że nie zamierza składać ofert zakupu nieruchomości należącej do Nowotarskiej".

Galeria Color Park została zlicytowana podczas czwartej próby sprzedaży

HISTORIA BUDOWY

Pomysł na budowę wielkiej galerii handlowej przy Zakopiance zrodził się 10 lat temu. Według planów centrum handlowe Color Park w Nowym Targu miało pomieścić dwa supermarkety, kino, pasaż handlowy z 60 sklepami i parking na 600 samochodów. W związku z inwestycją na zakopiance, na granicy Nowego Targu i Szaflar powstało nawet rondo, by klientom ułatwić dojazd.

W październiku 2017 roku, w asyście burmistrza Nowego Targu Grzegorza Watychy, Zbigniew Głowacki, prezes spółki Nowotarska, wmurował uroczyście kamień węgielny.

Budowa szybko się rozpoczęła. Według Zbigniewa Głowackiego już wtedy 95 procent powierzchni budynku zostało zarezerwowane przez firmy z różnych branż. Na tym jednak dobre wiadomości dla inwestora się skończyły. Bo choć według planów już w 2019 r. klienci mieli robić w galerii zakupy, prace nagle wstrzymano.

Do dzisiaj przy zakopiance stoi jedynie szkielet niedoszłej galerii handlowej.

To się ma zmienić. – Wkrótce ruszymy z pracami na całego – zapowiada Janusz Stopiak, nowy właściciel galerii handlowej Color Park.

Według planów ma tu się znaleźć około 50 sklepów, sale fitness, bawialnie dla dzieci, lokale gastronomiczne. A także stacja paliw oraz 600 miejsc parkingowych. ●

eprasa.pl 6484f01775

Bielsko-Biała

Björk zagrała na targowisku

W minioną niedzielę na bielskim targowisku wystąpiła Björk, jedna z najbardziej niezwykłych i cenionych artystek na świecie.

Łukasz Karkoszka

Wizyta Björk w Bielsku-Białej stała się jednym z wielu wyjątkowych momentów pierwszej edycji Wędrującego Festiwalu. Artystka przyjechała do miasta z okazji otwarcia swojej najnowszej wystawy „Björk: Ancestress, Sorrowful Soil & Nerve Bloom (remix)". Po premierowej prezentacji w Rejkiawiku, rodzinnym mieście Björk, Bielsko-Biała jest pierwszym przystankiem wystawy w jej międzynarodowej podróży.

Jak zaznaczają organizatorzy, artystka spędziła w mieście trzy dni, odkrywając je, spacerując jego ulicami i odwiedzając lokalne restauracje. Zobaczyła również wystawę, przyglądała się polskiej adaptacji swojego projektu. Doceniła szczególną troskę i uważność, z jakimi przygotowano prezentację

TAJEMNICA DO KOŃCA

Kulminacją wizyty był jej DJ-ski set podczas niedzielnego rave'u na targowisku przy ul. Lompy, który był finałem tegorocznej edycji Wędrującego Festiwalu. Obok Björk wystąpili Ryterski z live actem oraz Głowacka ze swoim DJ setem. Islandzka wokalistka wystąpiła na scenie w najnowszej kolekcji Thierrego Muglera, której premiera odbyła się tego samego dnia w Paryżu w ramach Paris Fashion Week.

Z powodów bezpieczeństwa, w porozumieniu z artystką, jej udział w wydarzeniu pozostawał tajemnicą aż do dnia imprezy. Informacja o występie została ogłoszona publicznie dwie godziny przed rozpoczęciem występu,

• **Wizyta Björk w Bielsku-Białej była pilnie strzeżoną tajemnicą**
FOT. ROMAN JOCHER / AGENCJA WYBORCZA.PL

dzięki czemu finał festiwalu zachował charakter wyjątkowego spotkania sztuki, muzyki, publiczności festiwalu i lokalnej społeczności.

– Program Wędrującego Festiwalu ma ambicję prezentowania niezapomnianych doświadczeń w nieoczywistych miejscach i na przecięciu różnych dyscyplin sztuki. Mamy nadzieję jeszcze niejednokrotnie zaskoczyć naszą publiczność w równie ekscytujący sposób. Dlatego zapraszamy do uważnego śledzenia naszych mediów społecznościowych, gdzie będziemy dzielić się informacjami o kolejnych artystycznych niespodziankach – mówi Krystian Lada, kurator festiwalu.

AUDIOWIZUALNE INSTALACJE BJÖRK

Wystawę „Echolalia", prezentującą audiowizualne instalacje Björk, można oglądać do 25 października. Na prezentację składają się trzy prace umieszczone w różnych przestrzeniach miasta: w Galerii Bielskiej BWA w Willi Sixta, Domu Handlowym Społem przy ul. 3 Maja oraz kamienicy przy ul. Barlickiego.

Kolejność zwiedzania każdy ustala sobie sam. Instalacja „Przodkini" („Ancestress") zaprasza nas do refleksji nad stratą, pamięcią i rytuałem przejścia. „Zasmucona ziemia" („Sorrowful Soil") to wielogłosowa kompozycja chóralna, badająca relację między indywidualnym głosem a doświadczeniem wspólnoty. Z kolei „Rozkwit wrażliwości (remix)" („Nerve Bloom (remix)") jest premierową realizacją, przygotowaną we współpracy z Natalią Kleszczewską i Natalie Liu. Łączy muzykę, obrazy olejne i technologię cyfrową w metafizycznym odczuwaniu przemiany i wyobraźni.

Wędrujący Festiwal jest częścią projektu Polskie Stolice Kultury 2026-2028 realizowanego przez Narodowe Centrum Kultury z inicjatywy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Przedsięwzięcie powstało jako rozwinięcie doświadczeń związanych z konkursem o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury i ma na celu wzmocnienie roli kultury w rozwoju miast oraz budowaniu zaangażowanych społeczności lokalnych. W 2027 r. rolę tę przejmą Katowice, a w 2028 r. Kołobrzeg. ●

REKLAMA

Szczecin/34454407

EDEKA center Schwedt
ODER-CENTER
ZAKUPY W SCHWEDT

Oferta obowiązuje od 12 do 17.10.2026 lub do wyczerpania zapasów.

Żelki Katjes
różne rodzaje
1 kg = 3,76 €
opak. 210 g
-43%
0.79

Lizaki czekoladowe
różne rodzaje
1 kg = 11,27 €
opak. 150 g
SUPER CENA
1.69

Pierniczki Bahlsen
różne rodzaje
1 kg = 6,45 €
opak. 200 g
-41%
1.29

Kawa Jacobs
różne rodzaje
1 kg = 9,98 €
opak. 500 g
-41%
4.99

Chipsy Lay's lub Doritos
różne rodzaje
1 kg = 13,20/9,90/9,00/6,60 €
opak. 75/100/110/150 g
-50%
0.99

Choco Crossies lub Choclait Chips
różne rodzaje
1 kg = 17,30/13,27€
opak. 115/150 g
-47%
1.99

Gut& Günstig
mieszanka słodyczy świątecznych
1 kg = 9,95 €
opak. 200 g
SUPER CENA
1.99

Gut& Günstig
mikołaj czekoladowy
1 kg = 8,95 €
sztuka 200 g
SUPER CENA
1.79

Wszystkie ceny w euro.

EDEKA center • Landgrabenpark 1 • 16303 Schwedt/Oder • godziny otwarcia: pon. – sob. 8:00 – 20:00

Wydawca: Dritte EDEKA-Markt Minden-Hannover GmbH, Wittelsbacherallee 61, 32427 Minden

1 RP

eprasa.pl 6484f01775

Białostocki Teatr Lalek

Premiera „Gabinetu emocji”

W premierowym spektaklu BTL-u najmłodsi otrzymają rodzaj wykładu o emocjach.

ROZMOWA Z
JACKIEM MALINOWSKIM
dyrektorem Bielskiego Teatru Lalek

TOMASZ KOWALEWICZ: Pierwszy zagraniczny wyjazd w tym sezonie już za Białostockim Teatrem Lalek. Tym razem ze spektaklem „Connecting Flights” odwiedziliście Słowenię.
JACEK MALINOWSKI: Gościliśmy tam na dwóch festiwalach. Pierwszy odbywał się w Mariborze, był poświęcony „Transportowi” i opierał się na przeglądzie wszystkich sześciu spektakli, które stworzyliśmy w ramach tego międzynarodowego projektu. Graliśmy je kilkukrotnie. Wokół tego zbudowaliśmy też różne wydarzenia towarzyszące: spotkania autorskie, warsztaty czy wystawę projektów i makiet, na podstawie których powstawały sceny wybranych przedstawień. Był to też moment, kiedy wszystkie teatry uczestniczące w projekcie mogły być razem. Potraktowaliśmy to jak spotkanie integracyjne. Potem pojechaliśmy z tym spektaklem jeszcze do Lublany, gdzie odbywał się LUTKE – duży międzynarodowy festiwal teatrów lalkowych. Zagraliśmy go aż sześć razy.

Spotkanie w Mariborze zaowocowało nowym międzynarodowym projektem?
– Z tej podróży wynikło wiele nowych możliwości. Przede wszystkim pojawiła się idea, żeby przedłużyć żywotność „Transportu”. Projekt w ramach programu Kreatywna Europa wygasa z końcem roku. Padł pomysł, aby znaleźć możliwości dalszych wyjazdów i prezentacji tych spektakli. Jestem pewien, że nie wyczerpaliśmy jeszcze całego potencjału. Mogę zdradzić, że mieliśmy zaproszenia m.in. ze Szwajcarii, Portugalii czy Wielkiej Brytanii. Było też zainteresowanie z Nowego Jorku. Do realizacji takich wyjazdów potrzebne są jednak pieniądze i czas.

Wróćmy do Białegostoku. Przed Państwem premiera „Gabinetu emocji” Tomsy Legierskiego.
– „Gabinet emocji” zapowiada się bardzo ciekawie. Z Tomsą Legierskim współpracowaliśmy już przy „Symulatorze”. Była to opowieść zrobiona w konwencji teleturnieju czy też gry. Zadaniem gracza było wychowywanie dziecka, ale szybko okazywało się, że to dziecko wychowywało gracza. Prowokowało to oczywiście pewne reakcje rodziców, którzy swoje metody i postawy wychowawcze oglądali w krzywym zwierciadle. Tym razem również szykuje się interaktywny spektakl oparty na dialogu z widownią. Bazujemy na znanych historiach, takich jak „Czerwony Kapturek” czy „Jaś i Małgosia”. Na ważne momenty tych utworów spojrzymy pod kątem emocji, które prowadzą do podjęcia określonych decyzji. W ten sposób powstanie wiele wariantów jednej sceny. W efekcie najmłodsi otrzymają pewnego rodzaju wykład o emocjach. Dowiedzą się, jak je rozpoznawać w sobie w danych sytuacjach. Będzie to też podpowiedź, jakie emocje mogą pojawiać się w określonych okolicznościach. Przed nami naprawdę ciekawe doświadczenie.

SPONSOR Białystok/34455240

To chyba idealny spektakl na dzisiejsze czasy.
– I dlatego mocno na niego liczę. Mamy dziś mnóstwo przykładów odnoszących się do różnych sytuacji społecznych, w których zachowania są bardzo upraszczane i przedstawiane zerojedynkowo. Chodzi więc o to, by pokazać pełen wachlarz emocji i podpowiedzieć, jak można zachować się w sytuacji kryzysowej. Nie jest przecież tak, że jedynymi emocjami są strach, przerażenie, panika czy agresja. Być może pewne sytuacje uda się rozegrać za pomocą poczucia humoru, pomysłowości czy kreatywności. Chcielibyśmy zmierzać w tę jaśniejszą stronę i pokazać, że nawet te najtrudniejsze momenty można wykorzystać do stworzenia czegoś wyjątkowego. Premierę przewidujemy na koniec listopada. Na pewno na scenie będzie dużo lalek. W „Gabinecie emocji” będziemy budować postaci różnych kawałków, skrawków emocji. Bo taki właśnie jest człowiek. W trakcie całego spektaklu zamierzamy żonglować elementami lalek i składać je na oczach widzów.

Co jeszcze w październikowym repertuarze?
– Wracamy do naszego musicalu „Serial Killer Story”. Poza tym pokażemy „Rycerza bez konia”, a dla dorosłych „Pustostany”. W październiku wracamy do „Słowika”, czyli ostatniej premiery BTL-u, która pojedzie też na festiwal do Torunia. W repertuarze ponadto „Król Zofius i cudowna kura” oraz „Amelka, Bóbr i Król na dachu”.
Rozmawiał Tomasz Kowalewicz

• **Więcej na bialystok.wyborcza.pl**

REKLAMA Białystok/34455239

eprasa.pl 6484f01775

Wielki test wiedzy o klimacie

Zieleń przed betonem

Przez lata polskie miasta usuwały zieleń, zastępując ją betonem i kostką brukową. Dziś coraz częściej odwracają ten trend.

• **Parki kieszonkowe pomagają w adaptacji do zmian klimatu, szczególnie gdy ich budowę wiąże się z np. z odbetonowaniem jakiejś przestrzeni. Na zdjęciu wizualizacja Pl. Biegańskiego w Częstochowie** WIZ. MAT. GRUPA VERSO

Michał Hyra

Zmiany klimatu stanowią coraz większe wyzwania dla samorządów. Wiele gmin przekonało się o tym w ostatnich miesiącach. W całym kraju ok. sto gmin apelowało do mieszkańców o oszczędzanie wody. Były miejsca, gdzie notowano spadek ciśnienia, albo wręcz wody nie było wcale.

Susza w tym roku pojawiła się kilka miesięcy wcześniej niż zwykle. Dotąd problemy występowały głównie latem, teraz były już wiosną.

Wpływ miały na to przede wszystkim wyjątkowo suchy marzec i kwiecień.

Jak wyliczyło IMGW, uśredniona suma opadu atmosferycznego wyniosła w Polsce jedynie 10,8 mm i była o 27 mm niższa od normy dla tego miesiąca, określonej na podstawie pomiarów w latach 1991-2020. W kwietniu w sporej części kraju spadło zaledwie 10 mm wody przy normie mieszczącej się w przedziale 30 -60 mm.

– Mamy do czynienia coraz częściej z nagłymi zjawiskami jak nawalne deszcze, powodzie, ale też susze. Samorządy bardzo często mierzą się z tymi wyzwaniami – mówiła 30 września podczas Business PRECOP prezes Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Dorota Zawadzka-Stępniak.

Coraz więcej miast w Polsce prowadzi inwestycje, których celem jest adaptacja do zmian klimatu. – Katowice są jedynym miastem w Polsce, które ma pełny monitoring wód deszczowych. Dzięki wsparciu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) powstało 40 zbiorników podziemnych, które retencjonują wodę i nie dopuszczają do zalania miasta – podkreśla Andrzej Hołda prezes Katowickich Inwestycji.

BYŁO BETONOWANIE, JEST ZAZIELENIANIE

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej w kraju zaczął się boom budowlany. Powstawały drogi, modernizowano kolej, a centra miast przechodziły rewitalizację. Często efektem było usuwanie zieleni z rynków, które zmieniały się w betonową pustynię. Po kilku latach było już wiadomo, że to błędna droga. Place pozbawione cienia stawały się miejscami, które nie spełniały swoich ról.

Od kilku lat trend się zmienia. Miasta stawiają coraz częściej na zazielenianie placów.

Władze Częstochowy najpierw ruszyły z zazielenianiem placu Pamięci Narodowej. Inwestycja stosunkowo niskim kosztem całkowicie odmieniła plac. Teraz miasto realizuje znacznie większy projekt rewitalizacji placu Biegańskiego – centralnego punktu miasta.

To o tyle ciekawe, że wspomniany plac w 2011 roku przeszedł rewitalizację za unijne pieniądze. Plan był ambitny, pod jego płytą miało być centrum handlowe i parking podziemny. Miały do nich prowadzić pochylnie i ruchome schody. Ostateczny kształt ma jednak niewiele wspólnego z projektem, który wygrał konkurs architektoniczny.

Władze miasta szukały do budowy centrum inwestorów. Jednak ci się nie znaleźli i plac w centrum Częstochowy stał się pustym, kamiennym pomnikiem.

Kolejna jego rewitalizacja jest możliwa dzięki programowi NFOŚiGW w ramach działania "Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu". Duży nacisk położono na retencję wód opadowych. Planowane rozwiązania pozwolą na zatrzymywanie deszczówki w miejscu jej opadu, ograniczenie spływu powierzchniowego oraz wykorzystanie zgromadzonej wody do nawadniania zieleni. To nie tylko bardziej efektywne gospodarowanie zasobami wodnymi, ale także realne wsparcie dla nowych nasadzeń i sposób na przeciwdziałanie skutkom suszy w śródmieściu.

Zatrzymywanie deszczówki jest kluczowe, jeśli chodzi o walkę z niedoborami wody w okresach suszy.

MAŁE PARKI – DUŻY EFEKT

Poznań także kładzie duży nacisk na inwestycje związane z adaptacją do zmian klimatu. Obecnie miasto to z okolicznymi gminami realizuje drugi etap programu o wartości 76,3 mln zł (z unijnym dofinansowaniem w wysokości 43,8 mln zł). Zakres prac jest bardzo szeroki i wpisuje się w błękitno-zieloną infrastrukturę. Tego typu inwestycje to zaplanowana sieć obszarów zieleni i zasobów wodnych, która łagodzi skutki zmian klimatycznych, czy urbanizacji.

Błękitno-zielona infrastruktura łączy naturalne i półnaturalne elementy ze sztuczną infrastrukturą i zapewnia ekosystemom trwałość, a ludności zdrowie i odporność. "Zielona" część odnosi się do parków, ogrodów, ale też zielonych dachów i ścian. "Niebieska" to zasoby wodne: rzeki, jeziora, zbiorniki retencyjne, stawy i ogrody deszczowe.

W centrach miast, gdzie zwykle jest najgoręcej, trudno o wolne miejsce na nowe tereny zielone.

Dlatego coraz więcej jest parków kieszonkowych (z angielskiego pocket park lub vest-pocket park). Z definicji, to niewielka przestrzeń, która daje możliwość spędzenia wolnego czasu na świeżym powietrzu w otoczeniu przyrody. W parku kieszonkowym wykorzystuje się każdy centymetr powierzchni.

Tego typu rozwiązania w miastach są coraz bardziej popularne i pewnie w kolejnych latach ich liczba będzie wzrastać. Parki kieszonkowe pomagają w adaptacji do zmian klimatu, szczególnie gdy ich budowę wiążę się z np. z odbetonowaniem jakiejś przestrzeni. Samorządy na takie inwestycje mogą otrzymać dofinansowanie. ●

Wielki test wiedzy o klimacie i środowisku

• To akcja edukacyjna „Wyborczej", w ramach której uczniowie szkół ponadpodstawowych już po raz piąty sprawdzą swoją wiedzę z dziedziny ekologii i wiedzy o klimacie i środowisku.

Zapraszamy do wzięcia udziału w teście! Przeprowadzimy go 24 listopada 2026 r. o godz. 10.30, jednocześnie w siedmiu miastach: Gdańsku, Gliwicach, Opolu, Rybniku, Warszawie, Wrocławiu i Zgierzu.

Zgłoszenia za pośrednictwem szkół przyjmujemy do 15 listopada, obowiązują zapisy.

• Więcej informacji i regulamin akcji na **wyborcza.pl/testoklimacie**

OGŁOSZENIE Opole/34454399

eprasa.pl 6484f01775

KRAJOWY PLAN ODBUDOWY | Rzeczpospolita Polska | Sfinansowane przez Unię Europejską NextGenerationEU

Modernizacja energetyczna chełmskich szkół i przedszkola

Szkoła Podstawowa nr 8, Szkoła Podstawowa nr 1 oraz Przedszkole Miejskie nr 13 w Chełmie zostaną objęte szerokim zakresem prac poprawiających efektywność energetyczną.

Projekt pn. „Poprawa efektywności energetycznej budynków Szkoły Podstawowej nr 8, Szkoły Podstawowej nr 1 oraz Przedszkola Miejskiego nr 13 w Chełmie" zakłada modernizację budynków, unowocześnienie instalacji oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Na realizację przedsięwzięcia przeznaczono **24 739 486,63 zł,** z czego **20 114 712,72 zł** stanowi **dofinansowanie** z **Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.**

Nowe rozwiązania w trzech placówkach

W ramach inwestycji prowadzone będą prace związane z termomodernizacją budynków, modernizacją ogrzewania oraz wymianą oświetlenia na energooszczędne. Zastosowane zostaną także rozwiązania pozwalające lepiej dostosowywać zużycie energii do rzeczywistych potrzeb placówek.

Na terenie szkół i przedszkola powstaną instalacje fotowoltaiczne oraz magazyny energii. Dzięki temu część energii będzie mogła być wytwarzana na miejscu i wykorzystywana również w późniejszym czasie.

Energia jako część edukacji

Projekt przewiduje również działania edukacyjne dotyczące odnawialnych źródeł energii i świadomego korzystania z energii. Uczniowie, nauczyciele i rodzice będą mogli uczestniczyć w warsztatach i prelekcjach poświęconych tej tematyce.

W placówkach pojawią się urządzenia wykorzystujące energię słoneczną oraz sprzęt pozwalający poprzez aktywność fizyczną wytwarzać energię elektryczną. Zaplanowano także monitoring jakości powietrza i stężenia CO_2 oraz konkursy i inne działania angażujące społeczność placówek.

Inwestycja z myślą o codziennym użytkowaniu

Modernizacja ma ograniczyć zapotrzebowanie budynków na energię, zmniejszyć emisję CO_2 oraz koszty ich funkcjonowania. Jednocześnie wprowadzone rozwiązania stworzą uczniom możliwość obserwowania i poznawania nowoczesnych technologii energetycznych w miejscu, w którym na co dzień uczą się i spędzają czas.

Lublin/34455868

KRAJOWY PLAN ODBUDOWY | Rzeczpospolita Polska | Sfinansowane przez Unię Europejską NextGenerationEU

Energooszczędne szkoły i przedszkole dzięki inwestycjom w OZE

Szkoła Podstawowa nr 4, I Liceum Ogólnokształcące oraz Przedszkole Miejskie nr 6 w Chełmie zostaną zmodernizowane z myślą o ograniczeniu zużycia energii i zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Projekt pn. „Poprawa efektywności energetycznej budynków Szkoły Podstawowej nr 4, I Liceum Ogólnokształcącego oraz Przedszkola Miejskiego nr 6 w Chełmie" obejmuje zarówno poprawę parametrów budynków, jak i unowocześnienie ich instalacji.

Wartość inwestycji wynosi **13 803 637,39 zł**, z czego **11 225 199,52 zł** stanowi dofinansowanie w ramach **Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności**.

Pompa ciepła i energia ze słońca

Jednym z charakterystycznych elementów projektu będzie zastosowanie **pompy ciepła w Szkole Podstawowej nr 4**. W placówkach zaplanowano również instalacje fotowoltaiczne, a I Liceum Ogólnokształcące i Przedszkole Miejskie nr 6 zostaną dodatkowo wyposażone w magazyny energii.

Modernizacja obejmie także systemy ogrzewania, przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz oświetlenie.

Inteligentniejsze zarządzanie budynkami

W placówkach zastosowane zostaną rozwiązania automatyki pozwalające lepiej kontrolować temperaturę i zużycie energii. Energooszczędne oświetlenie oraz systemy zarządzania budynkami pozwolą ograniczać niepotrzebne zużycie energii przy zachowaniu komfortu użytkowników.

Nauka o energii w praktyce

Projekt będzie miał również wymiar edukacyjny. Zaplanowano zajęcia i warsztaty dotyczące odnawialnych źródeł energii, a uczniowie będą mogli poznawać nowe technologie poprzez praktyczne doświadczenia.

W placówkach pojawią się urządzenia wykorzystujące energię słoneczną oraz sprzęt pozwalający wytwarzać energię elektryczną podczas aktywności fizycznej. Przewidziano również rozwiązania służące monitorowaniu jakości powietrza i stężenia CO_2 oraz działania angażujące społeczność szkolną.

Efekty inwestycji

Modernizacja ma przynieść mniejsze zużycie energii i ograniczenie emisji CO_2, a także poprawić efektywność funkcjonowania budynków. Jednocześnie zastosowane rozwiązania będą dla uczniów konkretnym przykładem tego, jak nowoczesne technologie mogą być wykorzystywane w praktyce.

Lublin/34455881

eprasa.pl 6484f01775

KRAJOWY PLAN ODBUDOWY | Rzeczpospolita Polska | Sfinansowane przez Unię Europejską NextGenerationEU

Nowoczesne i energooszczędne placówki oświatowe w Chełmie

Szkoła Podstawowa nr 7, II Liceum Ogólnokształcące oraz Przedszkole Miejskie nr 12 zostaną poddane kompleksowej modernizacji energetycznej.

Projekt pn. „Poprawa efektywności energetycznej budynków Szkoły Podstawowej nr 7, II Liceum Ogólnokształcącego oraz Przedszkola Miejskiego nr 12 w Chełmie" łączy poprawę efektywności energetycznej budynków z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii i rozwiązaniami, które pozwolą lepiej gospodarować energią.

Na realizację inwestycji przeznaczono **13 977 131,68 zł**, z czego **11 365 774,95 zł** stanowi **dofinansowanie**. Projekt realizowany jest w ramach **Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności**, priorytet „Zielona energia i zmniejszenie energochłonności – część grantowa", działanie B1.1.3 „Termomodernizacja instytucji edukacyjnych".

Cieplejsze i bardziej komfortowe budynki

Zaplanowane prace obejmą przede wszystkim docieplenie budynków, modernizację systemów ogrzewania i wymianę oświetlenia na energooszczędne. Wprowadzone zostaną także rozwiązania pozwalające lepiej dostosować zużycie energii do rzeczywistych potrzeb placówek.

Na dachach budynków pojawią się instalacje fotowoltaiczne, a wyprodukowana energia będzie mogła być magazynowana i wykorzystywana w późniejszym czasie.

O ekologii poprzez doświadczenie

Ważną częścią przedsięwzięcia będzie edukacja związana z energią i środowiskiem. W szkołach i przedszkolu pojawią się urządzenia wykorzystujące energię słoneczną oraz rozwiązania pozwalające obserwować jakość powietrza i poziom CO_2.

Zaplanowano również warsztaty, prelekcje i konkursy plastyczne. Dzięki temu tematy związane z OZE i oszczędzaniem energii będą mogły być poznawane nie tylko podczas zajęć, ale także poprzez praktyczne doświadczenia.

Efekty inwestycji

Modernizacja trzech placówek ma ograniczyć zużycie energii i związane z nim koszty, a także poprawić warunki korzystania z budynków. Ważnym elementem projektu będzie również edukacja ekologiczna, dzięki której dzieci i młodzież będą mogły poznawać odnawialne źródła energii i zasady racjonalnego gospodarowania energią w praktyce.

Lublin/34455876

KRAJOWY PLAN ODBUDOWY | Rzeczpospolita Polska | Sfinansowane przez Unię Europejską NextGenerationEU

Modernizacja placówek i edukacja ekologiczna – inwestycje w Chełmie

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 3, Szkoła Podstawowa nr 5 oraz Przedszkole Miejskie nr 10 to kolejne chełmskie placówki, które zostaną poddane modernizacji energetycznej.

Projekt pn." Poprawa efektywności energetycznej budynków Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 3, Szkoły Podstawowej nr 5 oraz Przedszkola Miejskiego nr 10 w Chełmie" łączy poprawę stanu technicznego budynków z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii oraz działaniami angażującymi uczniów i społeczność placówek.

Na przedsięwzięcie przeznaczono **14 537 211,69 zł**, z czego **11 822 742,03 zł** stanowi **dofinansowanie** w ramach **Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności**.

Zmiany w budynkach

Zakres inwestycji obejmuje termomodernizację obiektów, modernizację instalacji grzewczych i oświetlenia oraz zastosowanie rozwiązań pozwalających lepiej gospodarować energią.

W **Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 3** dodatkowo zastosowana zostanie pompa ciepła. Wszystkie trzy placówki otrzymają instalacje fotowoltaiczne oraz magazyny energii.

Ekologia poza klasą

Istotną częścią projektu będą działania edukacyjne, które połączą wiedzę o odnawialnych źródłach energii z aktywnością uczniów. Oprócz warsztatów i szkoleń zaplanowano happening promujący OZE, ekologiczne biegi i marsze na orientację.

Wspólne nasadzenia drzew i krzewów zaangażują uczniów, nauczycieli oraz społeczność placówek. Z kolei sensory monitorujące jakość powietrza pozwolą na bieżąco obserwować wybrane parametry środowiska.Uczniowie będą mogli korzystać również z urządzeń wykorzystujących energię słoneczną.

Więcej niż termomodernizacja

Przedsięwzięcie łączy modernizację infrastruktury z praktyczną edukacją ekologiczną. Nowe rozwiązania energetyczne będą mogły stać się częścią codziennego funkcjonowania placówek, a zaplanowane działania pozwolą uczniom zdobywać wiedzę poprzez doświadczenie i aktywność.

Efektem inwestycji mają być bardziej energooszczędne budynki, ograniczenie zużycia energii oraz rozwijanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży.

Lublin/34455891

eprasa.pl 6484f01775

Syndyk Masy Upadłości Przedsiębiorstwa Budownictwa Ogólnego Budoprzem Spółka z o.o. w upadłości ogłasza

PRZETARG OFERTOWY NA SPRZEDAŻ:

Nieruchomości gruntowej niezabudowanej, **składającej się z działki nr 1/345, 1/346, 1/347, 1/348**, o łącznej powierzchni fizycznej 0,4296 ha, położonej na osiedlu Nad Jeziorem Długim przy ul. przy ul. Kuronia, ob. 31 m. Olsztyn, woj. warmińsko-mazurskie, dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr O L 1 O / 0 0 1 5 9 5 9 3 / 5 (poz. 126 spisu inwentarza) za cenę nie niższą niż 80% wartości jej oszacowania, tj. kwotę **270 400 zł**.

Składanie ofert:
Pisemne oferty w języku polskim należy składać w zaklejonych kopertach w Kancelarii Notarialnej Ślusarczyk Notariusze Spółka Partnerska w Olsztynie (10-533), ul. Plac Konsulatu Polskiego 6 lok. 1 z dopiskiem **„DZIAŁKI OLSZTYN UL. KURONIA – NIE OTWIERAĆ"** w dniach i terminach jej urzędowania, nie później niż do dnia 30 października 2026 roku do godz. 14.00. Otwarcie ofert nastąpi w dniu 2 listopada 2026 roku o godz. 12.10. O wyniku Syndyk powiadomi telefonicznie lub e-mailem.

Oferta pod rygorem odrzucenia powinna zawierać:
- dokładne dane oferenta (imię, nazwisko, adres, PESEL, a w przypadku podmiotów gospodarczych – nazwa, siedziba, NIP, REGON, numer KRS),
- oświadczenie o zapoznaniu się ze stanem prawnym i faktycznym nieruchomości oraz z warunkami niniejszego Regulaminu i ich akceptacji bez zastrzeżeń,
- proponowaną cenę nabycia, nie niższą niż cena wywoławcza, podaną liczbowo i słownie,
- dowód wpłaty wadium w wysokości 33 800 złotych, które należy wpłacić przelewem na rachunek bankowy masy upadłości prowadzony w Erste Bank Polska S.A. oddział Olsztyn nr 42 1090 2718 0000 0001 4390 1766 najpóźniej w ostatnim dniu terminu składania ofert (za datę wpłaty uznaje się datę uznania rachunku bankowego masy upadłości),
- w przypadku osób prawnych – aktualny odpis z właściwego rejestru,
- w przypadku osób fizycznych pozostających w związku małżeńskim i ustroju wspólności majątkowej – pisemną zgodę małżonka na nabycie nieruchomości,
- wszelkie wymagane prawem zgody (w tym korporacyjne) i zezwolenia,
- numer rachunku bankowego do zwrotu wadium,
- czytelny podpis oferenta lub osób upoważnionych do jego reprezentacji.

Wyboru najkorzystniejszej oferty dokonuje syndyk.
Cena zostanie powiększona na fakturze przez Syndyka o ewentualny podatek VAT.
Zapłata całej ceny nastąpi przed podpisaniem umowy sprzedaży na podany powyżej rachunek bankowy masy upadłości.
Nabywca pokryje wszelkie koszty związane z zawarciem umowy sprzedaży, w tym opłaty notarialne, sądowe oraz podatki i opłaty związane z nabyciem w/w nieruchomości oraz będzie zobowiązany do objęcia (wejścia w posiadanie) nieruchomości własnym staraniem i na własny koszt.

Syndyk zastrzega sobie prawo:
1) zarządzenia ustnej aukcji (licytacji) do wyłonienia nabywcy – w przypadku, gdy różnica między pierwszą a drugą ofertą będzie wynosić mniej niż 1% wartości nieruchomości (3 380 złotych),
2) zmiany warunków pisemnego konkursu ofert, odwołania konkursu lub jego unieważnienia na każdym etapie bez podania przyczyny.

Akt notarialny podpisany zostanie w kancelarii notarialnej wskazanej przez syndyka w terminie nie dłuższym niż 90 dni od daty rozstrzygnięcia konkursu lub aukcji.
Numer księgi wieczystej widoczny jest na jednym ze zdjęć będących integralną częścią ogłoszenia.

Olsztyn/34455803

OGŁOSZENIE BURMISTRZA CHOSZCZNA

o rozpoczęciu konsultacji społecznych dotyczących projektu planu ogólnego gminy Choszczno

Znak sprawy: BPP.6720.1.2024. Choszczno, dnia 09 października 2026 r.

Na podstawie art. 13i ust. 3 pkt 8 w związku z art. 8h ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2026 r., poz. 536 ze zm.), art. 39 i 54 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2026 r., poz. 670 ze zm.) oraz Uchwały Nr III/19/2024 Rady Miejskiej w Choszcznie z dnia 4 lipca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Choszczno,

zawiadamiam o rozpoczęciu konsultacji społecznych dotyczących projektu planu ogólnego gminy Choszczno, które trwają w dniach od 9 października 2026 r. do 6 listopada 2026 r.

Konsultacje społeczne obejmują następujące formy:
1. Zbieranie uwag w terminie **od 9 października 2026 r. do 6 listopada 2026 r.**;
2. Spotkanie otwarte, które odbędzie się dnia **22 października 2026 r. o godz. 16.00** w siedzibie **Choszczeńskiego Domu Kultury** – „SALA KINOWA", ul. Bohaterów Warszawy 17, 73-200 Choszczno
3. Punkt konsultacyjny, który odbędzie się **13 października 2026 r. od godz. 15.30** do **17.30** w siedz. Urzędu Miejskiego w Choszcznie, ul. Wolności 24, 73-200 Choszczno, II piętro pok. 24.
4. Punkt konsultacyjny, który odbędzie się **15 października 2026 r. od godz. 15.30** do **17.30** w siedz. Urzędu Miejskiego w Choszcznie, ul. Wolności 24, 73-200 Choszczno, II piętro pok. 24
5. Punkt konsultacyjny, który odbędzie się **19 października 2026 r. od godz. 15.30** do **17.30** w siedz. Urzędu Miejskiego w Choszcznie, ul. Wolności 24, 73-200 Choszczno, II piętro pok. 24.

Z projektem planu ogólnego można się zapoznać w siedzibie Urzędu Miejskiego w Choszcznie, ul. Wolności 24, 73-200 Choszczno, w godzinach urzędowania oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Choszcznie w zakładce: *Planowanie przestrzenne / Plan ogólny Gminy (w trakcie realizacji) / Konsultacje społeczne.*

Uwagi należy składać na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej, na właściwym formularzu w postaci papierowej lub w formie dokumentu elektronicznego, zgodnym ze wzorem stanowiącym załącznik do Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 13 listopada 2023 r. w sprawie wzoru formularza pisma dotyczącego aktu planowania przestrzennego (Dz. U. z 2023 r. poz. 2509). Wzór formularza dostępny jest w siedzibie Urzędu Miejskiego w Choszcznie, ul. Wolności 24, 73-200 Choszczno oraz Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Choszcznie.

Jednocześnie, w związku z postępowaniem w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, przedmiotem której jest opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko dla potrzeb ww. projektu planu ogólnego gminy Choszczno informuję, że zainteresowani mogą zapoznać się z niezbędną dokumentacją sprawy w siedzibie Urzędu Miejskiego w Choszcznie oraz mogą składać uwagi do powyższego postępowania.

Uwaga musi zawierać imię i nazwisko albo nazwę oraz adres zamieszkania albo siedziby oraz adres poczty elektronicznej (o ile taki posiada) podmiotu składającego uwagę, a także wskazanie, czy składający uwagę jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości objętej uwagą. Składający uwagę może także podać dodatkowe dane do kontaktu takie jak: adres do korespondencji lub numer telefonu.

Stosowne uwagi należy składać na adres i w siedzibie Urzędu Miejskiego w Choszcznie, ul. Wolności 24, 73-200 Choszczno lub w formie elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, na adres sekretariat@gmina.choszczno.pl lub za pośrednictwem elektronicznej skrzynki podawczej Urzędu Miejskiego w Choszcznie na adres /UMChoszczno/SkrytkaESP lub na adres doręczeń elektronicznych: AE:PL-62220-10071-IWJGJ-20.

Organem właściwym do rozpatrzenia uwag jest Burmistrz Choszczna.

Burmistrz Choszczna
(-) Artur Raczyński

Szczecin/34455736

SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA "BOCIANEK"

25-406 Kielce, ul.Konopnickiej 5, tel. 041-331-56-73, tel./fax: 041-33-22-441, e-mail: smbocianek@interia.pl
NIP 657-046-20-02, Regon: 003686080, Konto: Bank BGŻ 33 2030 0045 1110 0000 0026 5970

Spółdzielnia Mieszkaniowa „Bocianek" w Kielcach
ul. Konopnickiej 5

ogłasza nieograniczony przetarg na:
termomodernizację ścian V kondygnacyjnych budynków mieszkalnych wielorodzinnych w Kielcach przy ulicy:

1. **Norwida 2 – ściany szczytowe i półszczytowe,**
2. **Konopnickiej 7 - ściana osłonowa południowa łącznie z remontem balkonów i ociepleniem ścian półszczytowych od strony zachodniej.**
3. **Konopnickiej 7 - ściana osłonowa północna wraz ze ścianami półszczytowymi od strony wschodniej.**

Uwaga: Oferta nie musi dotyczyć wszystkich w/w zadań. Oferty złożone na każde z zadań będą rozpatrywane osobno.

Przetarg odbędzie się w siedzibie Spółdzielni w dniu 28.10.2026 r. o godz. 10°° „sala konferncyjna".

Oferty w zamkniętych kopertach należy składać w siedzibie S.M. „Bocianek",

ul. Konopnickiej 5, 25-406 Kielce w biurze obsługi interesanta okienko A lub pocztą (w obu przypadkach liczy się data wpływu do spółdzielni) do dnia 28.10.2026 do godz. 10°°.

Specyfikacja jest do pobrania w siedzibie S.M. „Bocianek", istnieje możliwość wysłania specyfikacji drogą elektroniczną.

Wymagane wadium ma wpłynąć na konto Spółdzielni w Erste Bank Polska nr 98 1090 2590 0000 0001 4451 3586 do dnia 27.10.2026 r.

Szczegółowych informacji dotyczących zakresu zamówienia i warunków przetargu udziela dział GZM w dni powszednie w godz. od 7°° do 15°°, tel. 41 331 56 73 lub 41 332 24 41.

Spółdzielnia zastrzega, że przysługuje jej prawo uznania, że przetarg nie dał rezultatów - bez podania przyczyny oraz odwołania przetargu - bez podania przyczyny.

Spółdzielnia zastrzega, że wpłacone wadium przepada jeżeli oferent, którego oferta zostanie przyjęta, uchyli się od zawarcia umowy w terminie 7 dni roboczych od otrzymania zawiadomienia o przyjęciu oferty.

Kielce/34455880

AGENCJA MIENIA WOJSKOWEGO

Dyrektor Oddziału Regionalnego Agencji Mienia Wojskowego w Bydgoszczy
85-915 Bydgoszcz, ul. Gdańska 163a, tel. 52 52 57 859; 693 559 899

Podaje do publicznej wiadomości, że w dniach od 09.10.2026 r. do 30.10.2026 r. na tablicy ogłoszeń Oddziału oraz stronach internetowych www.amw.com.pl opublikowano wykaz nr 01/10/2026 części nieruchomości przeznaczonej do zagospodarowania w formie najmu na czas nieoznaczony, położonej w Toruniu przy ul. Henryka Strobanda 5a i 5b, oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka nr 129/2, obręb 0030, KW nr TO1T/00136884/2.

Do najmu przeznacza się:
- miejsce postojowe nr G.01 o powierzchni 12,50 m^2,
- miejsce postojowe nr G.08 o powierzchni 12,50 m^2,
- miejsce postojowe nr G.09 o powierzchni 12,50 m^2,
- miejsce postojowe nr G.11 o powierzchni 18,00 m^2,
- miejsce postojowe nr G.13 o powierzchni 12,50 m^2 wraz z przylegającym do niego schowkiem oznaczonego numerem K.01 o powierzchni 2,40 m^2,
- miejsce postojowe nr G.25 o powierzchni 12,50 m^2,

położone przy ul. Strobanda 5A w Toruniu,
oraz
- miejsce postojowe nr G.15 o powierzchni 12,50 m^2 wraz z przylegającym do niego schowkiem oznaczonego numerem K.21 o powierzchni 3,25 m^2,

położone przy ul. Strobanda 5B w Toruniu.

Nieruchomość stanowi własność Skarbu Państwa – Agencji Mienia Wojskowego.
Podstawa prawna: art. 35 ust.1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2026 r., poz. 399).

Agencja Mienia Wojskowego w Bydgoszczy, 85-915 Bydgoszcz, ul. Gdańska 163a
tel. 52 52 57 828; 693 559 899, e-mail: bydgoszcz@amw.com.pl

Bydgoszcz-Toruń/34455968

AGENCJA MIENIA WOJSKOWEGO

Dyrektor Oddziału Regionalnego Agencji Mienia Wojskowego w Bydgoszczy
85-915 Bydgoszcz, ul. Gdańska 163a, tel. 52 52 57 859; 693 559 899

Podaje do publicznej wiadomości, że w dniach od 09.10.2026 r. do 30.10.2026 r. na tablicy ogłoszeń Oddziału oraz stronach internetowych www.amw.com.pl opublikowano wykaz nr 02/10/2026 części nieruchomości przeznaczonej do zagospodarowania w formie najmu na czas nieoznaczony, położonej w Toruniu przy ul. Staszica nr 9, oznaczonej w ewidencji gruntów jako działki nr 109, 115, 239/2, 114/1, 108/2, obręb 0004 Miasto Toruń, KW nr TO1T/00008171/5.

Do najmu przeznacza się poniższe miejsca postojowe:
- miejsce postojowe nr 4 o powierzchni 14,55 m^2 wraz ze znajdującą się obok komórką lokatorską nr 1.K.1. o powierzchni 1,81 m^2,
- miejsce postojowe nr 5 o powierzchni 12,69 m^2 wraz ze znajdującą się obok komórką lokatorską nr 1.K.2. o powierzchni 2,92 m^2,
- miejsce postojowe nr 9 o powierzchni 15,60 m^2,
- miejsce postojowe nr 21 o powierzchni 15,48 m^2,
- miejsce postojowe nr 22 o powierzchni 14,24 m^2,
- miejsce postojowe nr 23 o powierzchni 14,24 m^2,
- miejsce postojowe nr 24 o powierzchni 14,24 m^2,
- miejsce postojowe nr 25 o powierzchni 14,26 m^2,
- miejsce postojowe nr 26 o powierzchni 14,25 m^2,

położone na przedmiotowej nieruchomości.

Nieruchomość stanowi własność Skarbu Państwa – Agencji Mienia Wojskowego.
Podstawa prawna: art. 35 ust.1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2026 r., poz. 399).

Agencja Mienia Wojskowego w Bydgoszczy, 85-915 Bydgoszcz, ul. Gdańska 163a
tel. 52 52 57 828; 693 559 899, e-mail: bydgoszcz@amw.com.pl

Bydgoszcz-Toruń/34455969

GAZETA wyborcza
DLA FIRM, URZĘDÓW I INSTYTUCJI

Przetargi,
licytacje,
zamówienia
publiczne

Ogłoszenia
sądowe
i rekrutacyjne

Nekrologi,
kondolencje,
wspomnienia

KONTAKT:

kontakt_komunikaty@wyborcza.pl,
tel. 507 094 232
nekrologi@wyborcza.pl,
tel. 22 555 55 55

Komunikaty.pl
nekrologi.wyborcza.pl

eprasa.pl 6484f01775

Burmistrz Polic

informuje o wywieszeniu w siedzibie

Urzędu Miejskiego w Policach

wykazu nr 50/Dz/26 dotyczącego przeznaczenia nieruchomości do dzierżawy w drodze bezprzetargowej.

Szczecin/34455925

W związku ze złożeniem przez syndyka masy upadłości sędziemu komisarzowi w dniu 8 lipca 2026 roku uzupełniającej listy wierzytelności, w postępowaniu upadłościowym CARGO 69 INTERNATIONALE SPEDITION spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Szczecinie w upadłości likwidacyjnej – sygn. akt XII GUp 20/14 – sędzia komisarz poucza o prawie jej przeglądania w Biurze Obsługi Interesantów Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie – Czytelnia Akt, ul. Kaszubska 42 przez każdego zainteresowanego, oraz poucza o prawie złożenia do sędziego komisarza sprzeciwu do uzupełniającej listy wierzytelności – w terminie dwóch tygodni od daty ukazania się obwieszczenia w wydaniu lokalnym dziennika Gazeta Wyborcza i ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

Szczecin/34456171

Wyrazy głębokiego żalu i współczucia z powodu śmierci

Naszego Kolegi i Przyjaciela

Dr n. med.

Zbigniewa Pawlika

Dla

całej Rodziny

składają

Kierownik i Pracownicy
Klinicznego Oddziału Neurochirurgii
Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego Nr 4 w Lublinie
oraz członkowie Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Neurochirurgów

www.nekrologi.wyborcza.pl/34456101

Prezydent Miasta Białegostoku

podaje do publicznej wiadomości, że na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Białymstoku www.bip.bialystok.pl został zamieszczony

wykaz nr 43/2026 dotyczący nieruchomości stanowiącej własność Gminy Białystok, położonej w Białymstoku, oznaczonej w operacie ewidencji gruntów i budynków obrębu 18 – Pieczurki numerami 1508/2 o pow. 0,0413 ha oraz 1509/2 o pow. 0,0418 ha, o łącznej pow. 0,0831 ha, przeznaczonej do zbycia w trybie przetargu ustnego ograniczonego skierowanego do właścicieli nieruchomości przyległych oznaczonych w operacie ewidencji gruntów i budynków obrębu 18 – Pieczurki numerami 1510/2, 1511/2 i 1512/2 (jeden właściciel) oraz 1507/2, z przeznaczeniem na poprawę warunków ich zagospodarowania.

Przedmiotowy wykaz został również wywieszony na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miejskiego w Białymstoku przy ul. Słonimskiej 1 na okres 21 dni, tj. od dnia 07 października 2026 r. do dnia 28 października 2026 r.

Białystok/34456164

Prezydent Miasta Białegostoku

podaje do publicznej wiadomości, że na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Białymstoku www.bip.bialystok.pl został zamieszczony

wykaz nr 44/2026 dotyczący nieruchomości stanowiącej własność Gminy Białystok, położonej w Białymstoku, oznaczonej w operacie ewidencji gruntów i budynków obrębu 24 – Dojlidy Górne numerem 170/30 o pow. 0,0368 ha, przeznaczonej do zbycia w trybie przetargu ustnego nieograniczonego.

Przedmiotowy wykaz został również wywieszony na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miejskiego w Białymstoku przy ul. Słonimskiej 1 na okres 21 dni, tj. od dnia 07 października 2026 r. do dnia 28 października 2026 r.

Białystok/34456154

Syndyk Masy Upadłości Przedsiębiorstwa Budownictwa Ogólnego Budoprzem Spółka z o.o. w upadłości ogłasza

PRZETARG OFERTOWY NA SPRZEDAŻ:

Udziału w wysokości 7/13 części w prawie własności nieruchomości lokalowej, składającej się z lokalu niemieszkalnego – hali garażowej nr 001 o powierzchni użytkowej 185,20 m2 w budynku przy ul. 1 Maja 6 w Olsztynie, woj. warmińsko-mazurskie, dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr O L 1 O / 0 0 1 5 2 9 5 1 / 4 (poz. 125 spisu inwentarza), z własnością którego to lokalu niemieszkalnego – hali garażowej związany jest udział 1852/12786 w częściach wspólnych budynku i urządzeń, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokalu oraz w prawie własności gruntu (działki nr 119/3 w obrębie 63 m. Olsztyn ujawnionej w KW nr O L 1 O / 0 0 0 7 6 3 2 9 / 8) za cenę nie niższą niż 80% wartości jej oszacowania, tj. kwotę **235 200 zł**.

Składanie ofert:
Pisemne oferty w języku polskim należy składać w zaklejonych kopertach w Kancelarii Notarialnej Ślusarczyk Notariusze Spółka Partnerska w Olsztynie (10-533), ul. Plac Konsulatu Polskiego 6 lok. 1 z dopiskiem **„UDZIAŁ W HALI GARAŻOWEJ W OLSZTYNIE – NIE OTWIERAĆ"** w dniach i terminach jej urzędowania, nie później niż do dnia 30 października 2026 roku do godz. 14.00. Otwarcie ofert nastąpi w dniu 2 listopada 2026 roku o godz. 12.00. O wyniku Syndyk powiadomi telefonicznie lub e-mailem.

Oferta pod rygorem odrzucenia powinna zawierać:
- dokładne dane oferenta (imię, nazwisko, adres, PESEL, a w przypadku podmiotów gospodarczych – nazwa, siedziba, NIP, REGON, numer KRS),
- oświadczenie o zapoznaniu się ze stanem prawnym i faktycznym nieruchomości oraz z warunkami niniejszego Regulaminu i ich akceptacji bez zastrzeżeń,
- proponowaną cenę nabycia, nie niższą niż cena wywoławcza, podaną liczbowo i słownie,
- dowód wpłaty wadium w wysokości 29 400 złotych, które należy wpłacić przelewem na rachunek bankowy masy upadłości prowadzony w Erste Bank Polska S.A. oddział Olsztyn nr 42 1090 2718 0000 0001 4390 1766 najpóźniej w ostatnim dniu terminu składania ofert (za datę wpłaty uznaje się datę uznania rachunku bankowego masy upadłości),
- w przypadku osób prawnych – aktualny odpis z właściwego rejestru,
- w przypadku osób fizycznych pozostających w związku małżeńskim i ustroju wspólności majątkowej – pisemną zgodę małżonka na nabycie nieruchomości,
- wszelkie wymagane prawem zgody (w tym korporacyjne) i zezwolenia,
- numer rachunku bankowego do zwrotu wadium,
- czytelny podpis oferenta lub osób upoważnionych do jego reprezentacji.

Wyboru najkorzystniejszej oferty dokonuje syndyk.
Cena zostanie przez Syndyka powiększona na fakturze o ewentualny podatek VAT.
Zapłata całej ceny nastąpi przed podpisaniem umowy sprzedaży na podany powyżej rachunek bankowy masy upadłości.
Nabywca pokryje wszelkie koszty związane z zawarciem umowy sprzedaży, w tym opłaty notarialne, sądowe oraz podatki i opłaty związane z nabyciem w/w nieruchomości.

Syndyk zastrzega sobie prawo:
1) zarządzenia ustnej aukcji (licytacji) do wyłonienia nabywcy – w przypadku, gdy różnica między pierwszą a drugą ofertą będzie wynosić mniej niż 1% wartości nieruchomości (2 940 złotych),
2) zmiany warunków pisemnego konkursu ofert, odwołania konkursu lub jego unieważnienia na każdym etapie bez podania przyczyny.

Akt notarialny podpisany zostanie w kancelarii notarialnej wskazanej przez syndyka w terminie nie dłuższym niż 90 dni od daty rozstrzygnięcia konkursu lub aukcji.
Numer księgi wieczystej widoczny jest na jednym ze zdjęć będących integralną częścią ogłoszenia.

Olsztyn/34455795

Poczta Polska

OGŁOSZENIE

O PRZETARGU PISEMNYM NA SPRZEDAŻ SKŁADNIKÓW MAJĄTKU

Sprzedawca: Poczta Polska S.A. z siedzibą w Warszawie przy ul. Rodziny Hiszpańskich 8
Prowadzący przetarg: Poczta Polska S.A. Region Infrastruktury Południe II
Przedmiot sprzedaży: zbędne składniki majątku wg zestawienia

Lp.	Nazwa składnika	Nr inwentarzowy	Rok produkcji	Cena wywoławcza (zł)	Wadium (zł)
	Szczegółowy wykaz składników majątku, ceny wywoławcze, wadia oraz informacje pomocnicze dostępne na stronie: ***www.poczta-polska.pl/przetargi-sprzedaz-skladnikow-majatku/***				

1. Warunkiem uczestnictwa w przetargu jest:
   a) wpłacenie wadium w wysokościach podanych w tabeli na konto **85 1320 0019 0099 0718 2000 0025 z zaznaczeniem pozycji z ogłoszenia której wpłata dotyczy**. Należy również dołączyć numer konta oferenta, na które ma być dokonany ewentualny zwrot wadium,
   b) przedłożenie lub wysłanie **pisemnej** oferty (wzór do pobrania na stronie www.poczta-polska.pl/przetargi-sprzedaz-skladnikow-majatku/ wraz z potwierdzeniem wpłaty wadium na adres: **PP S.A. Region Infrastruktury Południe II ul. Prokocimska 6, 30-945 Kraków** z dopiskiem na kopercie **„OFERTA – PRZETARG"** w terminie :

Pierwszy przetarg do 23.10.2026 r. godz. 10^{00} otwarcie ofert godz. 11^{00}
Drugi przetarg do 30.10.2026 r. godz. 10^{00} otwarcie ofert godz. 11^{00}

2. II przetarg odbędzie się w przypadku, gdy składnik majątkowy nie znajdzie nabywców w I przetargu.
3. Wadium przepada na rzecz sprzedawcy, jeżeli oferent, którego oferta została wybrana uchyli się od wpłacenia ceny nabycia w terminie wskazanym przez sprzedającego.
4. Wadium wpłacone przez oferentów, których oferta nie została przyjęta zostanie zwrócone niezwłocznie po dokonaniu wyboru oferty, natomiast wadium wpłacone przez Nabywcę zostaje zarachowane na poczet ceny nabycia.
5. Sprzedawcy przysługuje prawo swobodnego wyboru oferty, jeżeli uczestnicy zaoferowali tę samą cenę nabycia.
6. Komisja przetargowa odrzuci ofertę, jeżeli: została złożona w niewłaściwym terminie, została złożona w niewłaściwym miejscu, zawiera cenę niższą niż wywoławcza, nie dołączono do niej potwierdzenia wpłaty wadium lub innych załączników wymienionych w pkt.1
7. Zawiadomienie oferenta o przyjęciu oferty oznacza zawarcie umowy sprzedaży w trybie przetargu.
8. Sprzedany składnik majątku, Komisja przetargowa oraz przedstawiciel jednostki organizacyjnej, wydadzą Nabywcy w terminie 5 dni roboczych od dnia dokonania zapłaty. **Wszystkie koszty związane z ewentualnym demontażem oraz odbiorem przedmiotu przetargu obciążają Nabywcę.**
9. Poczta Polska S.A. nie ponosi odpowiedzialności za transport i załadunek sprzedanego składnika oraz za zniszczenia, dewastację bądź kradzież sprzedanego składnika, powstałe po wydaniu Nabywcy.
10. Informacji o przetargu udziela mailowo:agata.michalowska@poczta-polska.pl lub telefonicznie 14 621-50-25
11. Składniki majątku wystawione na sprzedaż będą udostępnione do oględzin w dniach **13-19.10.2026 r.**
    poz. 1-4 przy ul. Śniadeckich 13 w Nowym Sączu po wcześniejszym uzgodnieniu telefonicznym pod numerem telefonu **725-233-064**
    poz. 5-66 przy ul. Matuszczaka 5 w Rzeszowie po wcześniejszym uzgodnieniu telefonicznym pod numerem telefonu **502 014 768**
    poz. 67 przy ul. Prokocimskiej 6 w Krakowie po wcześniejszym uzgodnieniu telefonicznym pod numerem telefonu **502 014 656**

SPRZEDAJĄCY ZASTRZEGA SOBIE PRAWO ODSTĄPIENIA OD PRZETARGU
W KAŻDYM CZASIE BEZ PODANIA PRZYCZYNY

Rzeszów/34455917

eprasa.pl 6484f01775

NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA
I NIEODPŁATNE PORADNICTWO OBYWATELSKIE
NA TERENIE MIASTA LUBLIN

UPRAWNIENI DO UZYSKANIA POMOCY:

Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługują osobie fizycznej, **która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej**, w tym osobie prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą - niezatrudniającej innych osób w ciągu ostatniego roku.

ZAKRES POMOCY:

POMOC OBEJMUJE:
- nieodpłatną pomoc prawną;
- nieodpłatne poradnictwo obywatelskie;
- nieodpłatną mediację.

bip.lublin.eu/npp

FORMY POMOCY:

POMOC MOŻNA OTRZYMAĆ:
- osobiście w punkcie;
- za pomocą środków porozumiewania się na odległość (telefon, e-mail, komunikator internetowy).

UMÓW PORADĘ:

- za pośrednictwem strony internetowej: **np.ms.gov.pl**;
- telefonicznie: **81 466 12 10** od poniedziałku do piątku w godz. 7:30 - 15:30.

Szczegółowe informacje, w tym lokalizacje oraz harmonogram funkcjonowania punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na terenie miasta Lublin: **www.bip.lublin.eu** w zakładce **Nieodpłatna pomoc prawna**.

81 466 12 10 **np.ms.gov.pl**

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
www.ms.gov.pl

Lublin/34454786

Burmistrz Gminy Chojna

informuje,

że na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Chojnie (parter) oraz na stronie internetowej www. bip.chojna.pl wywieszono wykazy:

1. nieruchomości lokalowej przeznaczonej do sprzedaży w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy, lokal nr 22 położony w miejscowości Czartoryja w Chojnie,
2. nieruchomości lokalowej przeznaczonej do sprzedaży w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy, lokal nr 1A położony przy ul. Kościuszki 7 w Chojnie.

Szczecin/34455656

PREZYDENT MIASTA TORUNIA 9 października 2026 r.

OGŁOSZENIE
o wyłożeniu do publicznego wglądu
projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

Na podstawie art. 17 pkt 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2026 r. poz. 538, z późn. zm.) w związku z art. 67 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1688, z późn. zm.) oraz uchwały Rady Miasta Torunia nr 143/19 z dnia 27 czerwca 2019 r.,

zawiadamiam o wyłożeniu do publicznego wglądu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Mokre Przedmieście – Olbrachta" dla obszaru położonego w rejonie ulic: Chrobrego, Batorego i Kościuszki w Toruniu, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko

w dniach **od 16.10.2026 r. do 5.11.2026 r.**

w siedzibie Miejskiej Pracowni Urbanistycznej przy ul. Grudziądzkiej 126B (III p., pok. 317), od poniedziałku do piątku w godz. od 10.00 do 12.00 oraz na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Torunia: www.bip.torun.pl, Miejskiej Pracowni Urbanistycznej: www.bip.mpu-torun.pl.

Dyskusja publiczna nad przyjętymi w projekcie planu miejscowego rozwiązaniami odbędzie się w dniu **28.10.2026 r.** o godz. 16.00 w siedzibie Urzędu Miasta Torunia przy ul. Grudziądzkiej 126B (hol główny, parter).

Zgodnie z art. 18 ust.1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, każdy, kto kwestionuje ustalenia przyjęte w projekcie planu miejscowego, może wnieść uwagi.

Uwagi należy składać do Prezydenta Miasta Torunia w formie:

1. papierowej na adres: Miejska Pracownia Urbanistyczna w Toruniu, ul. Grudziądzka 126B, 87-100 Toruń;
2. lub elektronicznej, w tym w szczególności za pomocą poczty elektronicznej, na adres: mpu@mpu-torun.pl lub za pomocą e-Doręczeń na adres skrzynki urzędowej Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Toruniu,

z podaniem imienia i nazwiska albo nazwy oraz adresu zamieszkania albo siedziby, oznaczenia nieruchomości, której uwaga dotyczy, w nieprzekraczalnym terminie do dnia **19.11.2026 r.**

Prezydent Miasta Torunia
Paweł Gulewski

Realizując obowiązek wynikający z art. 13 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, z późn. zm.) zawiadamiam, że:

1 pełen zakres informacji nt. przetwarzania danych osobowych znajduje się na stronie internetowej http://bip.mpu-torun.pl/ w zakładce „Inspektor Ochrony Danych Osobowych" oraz w siedzibie Administratora – Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Toruniu, ul. Grudziądzka 126B, 87-100 Toruń, tel. 56 61 22 210, e-mail: mpu@mpu-torun.pl

2 zgodnie z art. 8a ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym pouczam, że w związku z przetwarzaniem przez prezydenta miasta, danych osobowych, uzyskanych w toku prowadzenia postępowania dotyczącego sporządzania aktu planowania przestrzennego, prawo, o którym mowa w art. 15 ust. 1 lit. g rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 przysługuje, jeżeli nie wpływa na ochronę praw i wolności osoby, od której dane te pozyskano.

Bydgoszcz-Toruń/34455987

Słówko
NOWOŚĆ
Literówka
Quizy • Sudoku
Krzyżówki
Szukaj w APLIKACJI WYBORCZEJ

Zeskanuj QR kod i pobierz aplikację
Google Play App Store

OBWIESZCZENIE
PREZYDENTA MIASTA OPOLA
o wszczęciu postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej

Na podstawie art. 49 oraz art. 61 § 4 Kodeksu postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U.2025.1691 t.j. z dnia 2025.12.03) oraz zgodnie z art. 11d ust 5 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz.U.2024.311 t.j. z dnia 2024.03.05)

zawiadamiam

że na wniosek z dn. 07.08.2026 r. Prezydenta Miasta Opola reprezentowanego przez Tomasza Sokulskiego, zostało wszczęte postępowanie w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej polegającej na **budowie odcinka drogi 2KDL w rejonie ul. Postępu**.

Zgodnie z wnioskiem inwestycja będzie realizowana na następujących nieruchomościach, oznaczonych w ewidencji gruntów i budynków jako działki:

w liniach rozgraniczających teren inwestycji stanowiących pas drogowy drogi 2KDL: obręb Wójtowa Wieś, dz. nr **1512**, **1484**, 1475 (**1475/2**), 1473 (**1473/2**), **1446/7**, **1466**;

poza liniami rozgraniczającymi teren pasa drogowego, ale stanowiących teren niezbędny dla realizacji obiektów budowlanych: bręb Wójtowa Wieś, dz. nr **1706**;

poza liniami rozgraniczającymi teren pasa drogowego, na których wprowadzone będą ograniczenia w korzystaniu z nieruchomości: obręb Wójtowa Wieś, dz. nr **1518**, **1515**, **1511/2**, **1485**, **1483**, **1475**, **1473**, **1467**, **1468**.

Uwaga: przed nawiasem podano nr działki ulegającej podziałowi, w nawiasie nr działek po podziale, tłustym drukiem zaznaczono działki przeznaczone pod inwestycję.

Strony mogą zapoznać się z zamierzeniami wnioskodawcy, uzyskać wyjaśnienia w sprawie oraz zgłosić ewentualne uwagi i wnioski w Wydziale Architektury i Budownictwa Urzędu Miasta Opola – pl. Wolności 7/8, pok. 305. Zgodnie z art. 49 kpa zawiadomienie poprzez obwieszczenie uważa się za dokonane po upływie 14 dni od daty publicznego ogłoszenia.

Opole/34456001

OBWIESZCZENIE
PREZYDENTA MIASTA OPOLA
o wydaniu decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej

Na podstawie art. 11f ust. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz.U.2024.311 t.j. z dnia 2024.03.05) oraz art. 49 Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz.U.2025.1691 t.j. z dnia 2025.12.03)

zawiadamiam,

że na wniosek Miejskiego Zarządu Dróg w Opolu została wydana decyzja nr 13/2026 z dnia 28.09.2026 r. znak AB.6740.385.2026.MGM o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej polegającej na budowie drogi dla pieszych i rowerów w ciągu drogi powiatowej nr 1702 O Czarnowąsy-Brynica na odcinku od 5+032 do granicy Miasta Opola na terenie dz. nr 6, 7, 128/6, 217, 218, 570, 574, 576, 2, 48/3, 572 obręb Świerkle w Opolu.

Przedmiotowa inwestycja będzie realizowana na następujących nieruchomościach oznaczonych w ewidencji gruntów i budynków jako działki:

W liniach rozgraniczających teren inwestycji stanowiących pas drogowy drogi kategorii gminnej – ul. Brynicka:
6 (**6/1**), 7 (**7/1**), **128/6**, **217**, **218**, 570 (**570/1**), 574 (**574/1**), 576 (**576/1**), obręb Świerkle

Poza liniami rozgraniczającymi teren pasa drogowego, ale stanowiących teren niezbędny dla realizacji obiektów budowlanych:
2, 48/3, 570 (570/2), 572, 574 (574/2), obręb Świerkle

Uwaga: przed nawiasem podano nr działki ulegającej podziałowi, w nawiasie nr działek po podziale, tłustym drukiem zaznaczono działki przeznaczone pod inwestycję.

Z treścią decyzji zainteresowane strony mogą zapoznać się w Wydziale, Architektury i Budownictwa Urzędu Miasta Opola – Pl. Wolności 7/8, pok. 311.

Od przedmiotowej decyzji służy stronom odwołanie do Wojewody Opolskiego, za pośrednictwem Prezydenta Miasta Opola.

Odwołanie wnosi się w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji. Doręczenie uważa się za dokonane po upływie 14 dni od dnia publicznego jej ogłoszenia.

Opole/34455999

eprasa.pl 6484f01775